

LUUKA EVANGEELIUM

PKK0251 Lk 1:1 – 4

Luukas ja Teofilos

Millisest raamatust peaks Piibli lugemist alustama selline inimene, kes Piiblit varem suurt ei tunne? Paljud peavad sobivaimaks Johannese evangeeliumi põhjusel et sellest selgub paremini kui teistest evangeeliumidest Jeesuse jumalikkus ja see, kuidas inimene võib leida igavese elu. Johannese evangeeliumi probleemiks on aga see, et ta on üsna filosoofilise iseloomuga ja seetõttu on teda kohati raske mõista. Selles suhtes võib olla kergem ja sobivam Luuka evangeelium ja sellega seotud Apostlite tegude raamat.

Luuka evangeeliumi muudab kõige kergemaks see, et seal ei eeldata lugejalt peaaegu mingeid eelteadmisi Jeesuse kohta või ka Vana Testamendi kohta. Välja arvatud mõned aamenid ei esine seal üldse heebrea- või arameakeelseid sõnu. Nii on see isegi siis, kui Jeesus ratsutab Õlimäelt Jeruusalemma templi suunas. Isegi sõna Hosianna Luuka evangeeliumis ei esine.

Millest see tuleneb, et Luuka evangeeliumis heebrea- või arameakeelseid sõnu praktiliselt ei esine? Sellele küsimusele on mitmeid vastuseid. Esimene neist on seotud evangeeliumi kirjutajaga. Ehkki selles raamatus endas ja samuti Apostlite tegude raamatus kirjutaja nime ei mainitagi, on varases kirikus juba väga varakult pandud sellele evangeeliumiraamatule pealkirjaks "Luuka järgi". Kuna Luukas ise ei olnud mingi kuulus inimene ja kuna ka Piiblis teda mainitakse ainult mõnel korral möödaminnes, peetakse varakiriklikku pärimust evangeeliumi autori kohta üsna usaldusväärseks. Asi on selles, et kui neil aegadel oleks soovitud tundmatu autori teosele anda suuremat kaalu, siis oleks autoriks märgitud kindlasti mõni kuulsam inimene.

Nende väheste märkuste põhjal, mis Piiblis Luuka kohta leiduvad, on arvatud, et ta on sünnipäralt kreeklane, keda polnud ka ümber lõigatud. Seega on ta evangeeliumiraamatute kirjutajaist ainuke, kes ei olnud sündinud Palestiinas. Sellega ongi seletatav, et hakates rääkima Jeesusest, läheneb Luukas oma teemale otsekui väljastpoolt, nagu läänemaailma inimestena oleme sunnitud tegema meie kõik, kui hakkame tutvuma Piibli maailmaga. Piibli kohad, nimed ja kombes on meile võõrad. Seetõttu Luukas, kes pärineb ka ise kõigest sellest väljastpoolt, on meile sobivaks giidiks ja seetõttu on tema teosed meile Piiblis ühed kõige kergemad lugeda.

Teine põhjus, miks Luukas väldib semiitlikke sõnu, tuleneb evangeeliumi eesmärgist. Kohe raamatu alguses, nagu ka Apostlite tegude raamatu alguses öeldakse, et see on kirjutatud ühele kõrgeaulisele isikule, keda kutsutakse Teofiloseks. Kes see Teofilos oli, ei ole teada. Ühe arvamuse kohaselt võib olla tegemist hoopis varjunimega, sest Teofilos tähendab Jumala armastajat või Jumala sõpra. Varjunime võib olla kasutatud selleks, et mitte reeta kõrge positsiooniga isikut, kellele raamat kirjutati. Evangeeliumi alguse põhjal võib järeldada, et see mees oli Jeesust juba tundma õppinud või vähemalt oli temast väga huvitatud.

Luuka evangeelium ja Apostlite tegude raamat on õigupoolest ühe ja sama teose kaks osa. Lisaks kõigele jääb teine neist otsekui pooleli, ilma et lugeja saaks teada, mis Paulusest sai. Seetõttu on tekkinud teooria, et terve see kaheosaline teos kirjutati selleks, et näidata, et ei Pauluse tegevuses ega ristiusus üldse olnud tegemist mingi mässukatsega keisri vastu. Selle teooria järgi oletatakse, et Teofilosel oli selline positsioon, et ta võis Paulusele langetatavat kohtuotsust mõjutada. Mõned on teda pidanud koguni Pauluse advokaadiks. Sellisel juhul peaks Luuka evangeelium olema kirjutatud hiljemalt aastal 62, seega umbes samal ajal, kui Markuse evangeelium. Need mehed ju tundsid teineteist ja Luukas võis oma evangeeliumis ära kasutada ka Markuse andmeid.

Selle teooria kohaselt seletuks Apostlite tegude raamatu otsekui poolelijäämine sellega, et antud hetkel polnudki midagi rohkemat rääkida, kuna Paulus oli vanglas, ootamas oma kohtuotsust. Ilmselt aga ei ole Luuka evangeelium ega Apostlite tegude raamat siiski kirjutatud lihtsalt Pauluse või ristiusu kaitseks, vaid nende selgeks eesmärgiks on juhtida lugejaid uskuma Jeesusesse. Luukas räägib meile, milline on evangeeliumi tõeline sisu. Ta ei ehita õhulosse

ega kujutle, et maailm on teistsugune, kui ta on, vaid ta kuulutab ülestõusnud Jeesuse meelevalda üle kõikide muude jõudude ja vägede.

Luuka evangeelium on kirjutatud ennekõike kreeklasele lugejale – see tähendab meile, paganrahvastele, kes ei kuulu juutide hulka. Ta alustab juba enne Jeesuse sündimist, nagu Matteuse evangeeliumgi. Aga Matteusega võrreldes on erinevuseks see, et Luukas vaatleb kõike otsekui läbi Maarja silmade, samal ajal kui Matteus räägib sündmustest Joosepi vaatevinklist. Evangeeliumist on selgelt näha, et Luukal on olnud ainulaadne võimalus kuulda otse Maarjalt ja Jeesuse poolvend Jaakobuselt sellistestki Jeesuse eluga seotud asjaoludest, millest teised evangelistid vaikivad. Sellised asjad on muuhulgas jõuluevangeelium, Maarja ja Sakariase kiituslaulud ning jutustus kaheteistkümne aastast Jeesusest templis.

Luuka evangeelium on kõige pikem Uue Testamendi raamat ja koos Apostlite tegude raamatuga moodustab ta Uue Testamendi mahust umbes kolmkümmend protsenti – seega palju rohkem, kui näiteks kõik Pauluse kirjad ühtekokku.

Edaspidi saame Piiblist teada, et Luukas oli arst. Seega oli tal kreeka haridus, mida siin-seal näitab ka tema hoolikas klassikaline kreeka keel seal, kus ta ei tsiteeri teisi autoreid või tol ajal laialt levinud Vana testamendi kreekakeelset tõlget Septuagintat. Tema haritust näitab ka tema sõnavara. Ta kasutab umbes seitsesada viitkümmet väljendit, mida mujal Uues Testamendis ei esine.

Miks kirjutas Luukas oma evangeeliumiraamatu kreeka keeles? Sellepärast, et tol ajal oli see üldlevinud keel. Ehkki Aleksander Suurest oli möödunud juba palju aega, oli eriti Rooma riigi idaosades ikka veel valitsev kreeka keel. Seda kasutati jätkuvalt ka keisri õukonnas. Ka varakiriku jumalateenistustel kasutati kreeka keelt põhilise keelena kaua veel teisel sajandilgi, enne kui seda hakkas välja tõrjuma ladina keel, eriti Rooma riigi lääneosas.

Niisiis, Luukas kirjutas kreeka keeles, aga piibliuurijaid on hämmeldanud raamatu kreekakeelse algteksti ebaühtlus. Kasutatud keel on kohati armetu, kohati aga hiilgav klassikaline kreeka keel. Tegelikult aga on paljud kohmakad kreekakeelsed väljendid kergesti tõlgitavad heebrea või aramea keelde, mis näitab, et Luukas on kasutanud allikana nendest keeltest pärit materjale, mitte lihtsalt mõelnud välja teatud sündmusi selleks, et Teofilosele muljet avaldada. Esialgne jutustus on olnud heebrea- või arameakeelne, ja seal esinevad sõnad, näiteks Siimeoni kiituslaulu sõnad on Luukas tõlkinud kreeka keelde, nii et tõlkest paistavad läbi esialgsed semiitlikud väljendid. Teistes kohtades jälle näib, et Luukas on tsiteerinud Markuse evangeeliumi, aga nõnda, et ta on selle väljendeid siin-seal ettevaatlikult kohendanud paremasse kreeka keelde.

Kohe oma evangeeliumi alguses ütleb Luukas, et paljud teisedki on kirjutanud Jeesuse eluga seotud sündmustest ja et ta lähtub oma töös nende eeskujust. Järelikult on tal olnud oma töös kasutada nii kirjalikke allikaid kui ka inimesi, keda ta on intervjuerinud. Peale selle on Luukas veetnud palju aega, reisides koos Paulusega, mis aitas kaasa evangeeliumi sõnumi mõistmisele. Aga seejuures on huvitav, et tema kirjutistes peaaegu ei ole tunda Pauluse õpetust. Oma evangeeliumi kirjutades usaldas Luukas allikatena esmajoones inimesi, kes olid elanud Jeesuse lähedal, ja Paulusele ta ei viidanudki.

Pöörame tähelepanu veel sellele, mille poolest erineb Luuka evangeelium ülejäänutest, jutustades meile Jeesusest. Erinevusi ei ole raske märgata. Matteus esitab meile Jeesust kui Kuningat, kui Vana Testamendi ennustuste täitumist ja kui töötatud Messiast. Markus rõhutab Jeesust rohkem kui Issanda teenijat. Johannes väljendab kohe esimeste sõnadega, et Jeesus on inimeseks saanud Jumal. Luukas seevastu rõhutab, et Jeesus oli ja on täiuslik inimene, kes suudab ja tahab aidata iga abivajajat ja kes ei tõrju patuseid endast eemale. Võib-olla just nende rõhuasetuste tõttu leiame Luuka evangeeliumist jutustused muuhulgas halastajast samaarlasest, kadunud pojast ning variserist ja tõlnerist templis. Teistes evangeeliumides need jutustused puuduvad.

Luuka evangeelium on küll üks kolmest sünoptilisest ehk samal viisil vaatavast evangeeliumist, aga seal on palju sellist materjali, mida ülejäänud kahes ei leidu. Neist kolmest on ta Johannese evangeeliumile kõige sarnasem.

Kolmandale ja neljandale evangeeliumile on ühine muuhulgas see, et ainult neis mainitakse Martat ja Maarjat. Samuti räägitakse neis suhteliselt palju Jeruusalemmast ja Samaariast, milliseid teemasid Matteuse ja Markuse evangeeliumides peaaegu ei arendata.

Nagu juba öeldud, Piibel meile Luukast palju ei räägi. Evangeeliumiraamatutele on tüüpiline, et seal ei tõsteta esile nende autoreid. Midagi aga Luuka kohta Piiblis siiski leidub. Paulus, lõpetades oma Kirja kolosslastele, kirjutab: "Teid tervitavad armas arst Luukas ja Deemas" (Kl 4:14). Et Paulus mainib siin Luuka ametit, võib viidata sellele, et Luukas tema eest hoolitses ja tohterdas teda vangistuse tagajärgedest. Et Luukas on arst, seda näitavad mitmed seosed nii evangeeliumis kui ka Apostlite tegude raamatus.

Nagu öeldud, oli Luukas ka apostel Pauluse reisikaaslane. Apostlite tegude raamatust võime näha, kuidas Paulusest jutustamise viis teatud kohtades muutub. Teatud lõikudes räägitakse apostli tööst ja tegemistest kõrvaltvaatajana, ainsuse 3. isikus, jutustades, mida Paulus tegi või kuidas tal läks. Siis aga läheb jutustus meie-vormi, mitmuse 1. pöördesse, mis tähendab, et Luukas on ise sündmuste kaasosaline. Nii toimub näiteks Apostlite tegude raamatu 16. peatükis, salmide 9 ja 10 vahel. Seal oli Paulus Troas ja nägi nägemuse, kus tal paluti tulla Makedooniasse. Seepeale otsustas Paulus asuda teele, ja edasi läheb jutustus meie-vormis, mis tähendab, et Luukas on Paulusega liitunud.

Koos Paulusega oli Luukal võimalus külastada ka Jeruusalemma ja tutvuda sealsete kristlastega, kellest paljud olid kohtunud Jeesusega juba enne tema ülestõusmist.

Näib, et Luukas oli Pauluse juures ka tema rasketel aegadel, sest vanglast saadetud kirjas Fileemonile annab Paulus edasi tervitusi ka Luukalt. Näib, et Luukas on olnud koos Paulusega kuni lõpuni, sest 2. Kirjas Timoteosele, mille Paulus on ilmselt kirjutanud veidi enne oma surma, ütleb ta 4. peatüki 11. salmis: "Luukas üksi on minu juures." Hilisemaid viiteid Luuka kohta Piiblis ei leidu.

Järgnevalt võiks välja tuua veel mõned Luuka evangeeliumi iseloomulikud jooned. Esiteks, Luukas annab meile edasi inglite jõululaulu. Teiseks, Luukas kirjutab meile kõige pikemalt ja üksikasjalikumalt Jeesuse neitsist sündimisega seotud asjaoludest. Kolmandaks, Luukas räägib meile kahekümnest Jeesuse poolt tehtud tunnusteost, millest kuut teised evangeeliumid ei maini. Neljandaks, Luukas annab meile edasi kakskümmend kolm Jeesuse tähendamissõna, ja neist on tervelt kaheksateist sellised, mida ei leidu teistes evangeeliumides.

Viiendaks, Luukas räägib üksikasjalikult kohtumisest jüngritega Emmause teel. Nii peab lugeja mõistma, et ülestõusnud Jeesus ei olnud lihtsalt vaim, vaid et ka ülestõusnuna on tal ihu ja et ta kõnnib, räägib ja sööb üsna samamoodi nagu need, kellel ülestõusmine alles ees seisab. Kuuendaks, Luukas räägib, kuidas täiusliku inimese elu elanud Jeesus avab inimesele sissepääsu paradiisi, mis esimese Aadama langemise tõttu suleti.

Nii oleme tutvunud lühidalt Luuka evangeeliumi taustaga, mis tõenäoliselt aitab meil seda evangeeliumi paremini mõista. Avame nüüd Piibli Luuka evangeeliumi alguse kohalt.

1:1–4 Juba mitmed on võtnud kätte koostada jutustus neist asjust, mis meie seas on aset leidnud, nõnda nagu seda on meile edasi andnud need, kes ise algusest peale on seda oma silmaga näinud ja on saanud sõna sulasteks. Seepärast on mullegi tundunud õige, pärast kõigega algusest peale täpset tutvumist, kirjutada sinu jaoks, üliauline Teofilos, järgemööda kõik üles, et sa võiksid õppida tundma sulle õpetatud asjade usaldusvärsust.

Need salmid moodustavad kreekakeelses Uues testamendis üheainsa hoolikalt kaalutletud klassikalises kreeka keeles kirjutatud lõigu, mis on ühtlasi ka pühendus. Sellisel viisil teoseid antiik-Kreekas tavaliselt alustatigi. Samasugune pühendus või sissejuhatus on ka Johannese evangeeliumi alguses. Matteusel ja Markusel aga see puudub, mis oli iseloomulik juudi rabide õpetusele. Nii näitab juba raamatu algus, et selle koostajaks on haritud ja osav sulemees.

Neis algussalmides on rida tähtsaid andmeid. Raamat on pühendatud Teofilosele, mis tõlkes tähendab Jumala sõpra. Nagu eespool öeldud, see võib olla varjunimi, mis aga väljendab paljugi raamatu saaja väärtushinnangute ja mõttemaailma kohta. Igal juhul oli Teofilos saanud Jeesuse kohta paljugi teada juba enne, kui Luukas talle kirjutas. Aga Luuka eesmärk on esitada talle kogu materjal süstemaatiliselt ja põhjalikult.

Teiseks ütleb Luukas, et ta on teinud materjali kogumisel põhjalikku tööd. Ta ei esita lihtsalt seda, mida on juhtunud kusagilt kuulma, vaid kasutab nende andmeid, kes on ise algusest peale kõike oma silmaga näinud ja kes räägivad sellest, mida nad teavad oma kogemustest. Teiste sõnadega, Luukas on põhjalik uurija.

Kolmandaks rõhutab Luukas sellesamaga, et tegemist ei ole mingite müütide või muistenditega või kirjanduslike lugudega. Tegemist ei ole sündmustega, mis oleksid leidnud aset kusagil kaugel või väga ammu, vaid nagu ütleb eelmine eestikeelne piiblitõlge, "mis *meie seas* on tõsikindlalt sündinud".

Ja neljandaks, Luuka eesmärk selle kõige kirjutamisega on: "et sa õpiksid tundma nende asjade kindla tõe, mida sulle on õpetatud" – jällegi eelmise eestikeelse piiblitõlke järgi. Teisiti väljendades, Luuka andmed on kaasaegsed, kontrollitud, kindlad ja usaldusväärsed.

Lisaks märgib Luukas, et tema pole kaugeltki ainuke, kes Jeesusega toimunud sündmusi kirja paneb. Ilmselt aga need kirjutised, mis koguduse keskel ringi liikusid, Luukast päriselt ei rahuldanud, kuna nad ei andnud asjast piisavalt head ja terviklikku ülevaadet. Kuid kõigile neile kirjutistele oli ühine see, et nad käsitlesid sündmusi, mille suhtes oli üldteada, et need on tegelikult aset leidnud, mitte välja mõeldud.

Meie ajaks muidugi on neist sündmustest möödunud juba nii palju aega, et see võimaldab nende tõepärasuses kahelda. Meie mälu nii kaugelt ei ulatu. Siis tuleks aga küsida, milline õigus on meil kahelda nende inimeste mälus ja mälestustes, kes elasid praktiliselt nende sündmuste sees? Luuka ajal oli neist sündmustest möödas alles mõnikümmend aastat ja asjaosalised mäletasid neid hästi – nii pooldajad kui ka vastased. Lihtsalt kirjanduslikke lugusid või müüte ei oleks keegi tõe pähe võtnud.

Kuna Luukas on huvitatud ennekõike toimunud sündmuste tõepärasest esitamisest ja on teinud uurimisel põhjalikku tööd, siis pole meil alust tema andmetes kahelda. Evangeeliumid räägivad meile usaldusväärselt sellest, milline Jeesus oli, mida ta tegi ja õpetas, ja ennekõike sellest, et ta jättis haua tühjaks ning ilmus hiljem paljudele oma sõpradele.

Sissejuhatuses mainib Luukas ka sõna sulaseid. Need olid inimesed, kes olid elanud Jeesuse läheduses ja näinud tema tegevust ja kes pärast Jeesuse ülestõusmist hakkasid temast teistelegi rääkima kui maailma Päästjast. Sõna sulaste all mõtleb Luukas kahtlemata Jeesuse jüngreid, aga samuti teisi tema ülestõusmise tunnistajaid. Seda väljendit ei kasutata Uues Testamendis mujal. Kuid pöörane tähelepanu sellele, et Johannese evangeeliumis kutsutakse Jeesust Jumala Sõnaks. Ka Luukas, eriti Apostlite tegude raamatus, räägib ühtaegu nii Jeesusest kui ka sõnast. Näiteks Ap 8:4–5 vanema eestikeelse piiblitõlke järgi, mis on sõna-sõnaliselt täpsem: "Siis käisid hajaliolavad mööda maad ja kuulutasid evangeeliumi sõna. Aga Filippus tuli Samaaria linna ja kuulutas neile Kristust."

Järelilikult on inimene, kes annab teistele edasi Jumala sõna või evangeeliumi sõna ehk lihtsalt evangeeliumi, samaaegselt nii Jeesuse kui ka Jumala sõna teenija. Nende evangeeliumi algussõnadega tahab nii Luukas kui ka Jumal ise veenda meid julgesti toetuma Issandale Jeesusele.

Mõnikord kurdavad inimesed, et nad ei suuda uskuda, kuna neil on usku liiga vähe. Aga võib-olla on asi tegelikult hoopis selles, et neil on teadmisi liiga vähe. Nimelt, usk ei vaja ju mingit pingutust seal, kus on teada, et räägitud jutt on usaldusväärne. Usu leidmiseks ei pea piiluma oma põue, vaid tegema kindlaks andmete usaldusväärsuse. Ja selles on Luukas valmis meid hea meelega abistama.

Tumma jutlus

Mitmetele tähelepanuväärsetele Piibli tegelastele on saanud osaks olla kaua aega lastetud. Nii oli see Saaraga, Rebekaga ja Hannaga, Saamueli emaga. Sama probleem oli ka Sakariasel ja Eliisabetil, kelle looga Luukas oma evangeeliumi alustab.

1:5 Juuda kuninga Heroodese päevil elas preester, nimega Sakarias, Abija teenistuskorrast, ta naine oli Aaroni tütarest ja tema nimi oli Eliisabet.

Juba need salmid näitavad, et Luukas ei olnud sündinud juutide töötatud maal. Näeme seda sellest, et ta kutsub roomlaste kombel Judeaks tervet seda territooriumi, mis hõlmas nii Galilea, Samaaria kui ka Judea. Peale nende valitses kuningas Herodes ka ulatuslikke alasid ida pool Jordanit.

See Herodes, kellest Luukas siin räägib, on ajaloost tuntud Herodes Suure nime all, kuna ta ehitas oma haldusaladele võimsaid paleesid ja muid ehitisi. Veel oli ta tuntud oma jälitusluulude poolest, mille tõttu pidid oma elu kaotama paljud tema lähimad sugulasedki. Ta oli seesama Herodes, kes Jeesuse sündimise puhul käskis tappa Petlemma poeglapsed. Herodes Suur suri aastal 4 eKr ja pärast seda jagati ta valitsuspiirkond ta poegade vahel.

Kuid Luuka tähelepanu ei ole siin suunatud kuningas Heroodesele, vaid hoopis tagasihoidlikumatele inimestele – preester Sakariale ja tema abikaasale Eliisabetile. Sakariase kohta öeldi, et ta kuulus Abija teenistuskorda. Kuna preestrid oli palju, oli Iisraeli preesterkond juba umbes tuhat aastat varem, kuningas Taaveti ajal, jagatud 24 rühmaks ehk teenistuskorraks. Abija teenistuskord oli kaheksas, nagu võime lugeda 1Aj 24:10, ja sellesse kuulus ka preester Sakarias. Iga rühm teenis templis kordamööda ühe nädala jooksul. Nii sattus teenimiskord igale rühmale kahel korral aastas. Ülejäänud aja elasid preestrid oma kodudes Jeruusalemma ümbruskonnas või rändasid ringi mööda maad, õpetades rahvast. Osa preestrid elas isegi Jeerikos, aga paljud elasid ka lähemal, nagu ka Sakarias, kelle kodu pärimuse kohaselt oli umbes 10 km Jeruusalemmast lääne pool asuvas Ein-Keremi külas.

Ka Sakariase naine Eliisabet oli pärit preestrite soost. See oli mehele suureks õnnistuseks ka selle poolest, et ta oli maast madalast tuttav kõikide preestri perekonnaellu puutuvate seadustega ja oskas hoolt kanda näiteks kasvõi selle eest, et templis ohverdatud loomadest ja muudest toiduainetest ei sattunud midagi nende toidulauale, kellele need polnud lubatud.

Piibli inimeste puhul tasub tähelepanu pöörata ka nende nimedele. Sakarias tähendab 'Jehoova on meeles pidanud' ja Eliisabet – 'Minu Jumal on vandunud'. Pannes need nimed kokku, saame tulemuseks, et Jumal peab meeles oma vandega antud tõotusi. Sedasama kinnitab Jumal ka Vanas testamendis, näiteks Ps 89:35–37: "*Ma ei riku oma lepingut ega muuda seda, mis on lähtunud mu huulilt. Ma olen korra vandunud oma pühaduse juures; tõesti, ma ei valeta Taavetile. Tema sugu püsib igavesti ja tema aujärg nagu päike minu ees*".

Jumal oli Taavetile vandega kinnitanud, et kord on üks tema järeltulija valitsejaks igavesti. See tõotus on täitunud Jeesuses, kes inimesena on Taaveti järeltulija. Vahepeal aga oli palju aega möödunud ja paljudgi toimunud. Teisalt oli ka asju, mis ei olnud muutunud, ehkki nende muutumist oodati. 400 aasta jooksul oli isegi Jumal vaikinud, saatmata maailma enam ühtki prohvetit. Selle vaikuse lõpetas nüüd ingel Gabrieli külastus, millest varsti kuuleme. Enne aga veel paar salmi Sakariase ja tema abikaasa kohta.

1:6 Nad mõlemad olid õiged Jumala silmis, elades laitmatult kõigi Issanda käskude ja nõudmiste järgi.

Jumala silmis on õige see, kes tunnistab oma patud ja võtab vastu andeksandmise. Vana testamendi ajal kehtis Jumala poolt määratud ohverdamiste süsteem, millele toetudes inimesed võisid uskuda oma pattude andeksandmist. Sakarias ja Eliisabet võtsid neid Jumala tõotusi tõsiselt; samuti võtsid nad tõsiselt oma muid kohustusi, ja Jumal nägi seda. Sellepärast olid nad Jumala silmis laitmatud. Laitmatus ei ole seesama, mis patutus.

Pigem tähendab see seda, et nad tegid kõik nii, nagu ette nähtud, otsides oma elus esmajoones Jumala tahet. Käsud ja nõudmised, mida nad järgisid, tähendasid nii kümmet käsku kui ka kõiki muid seadusi.

Aga hoolimata Jumala tahte kohasest eluviisist, varjutas nende elu tõsine probleem.

1:7 7 Aga neil ei olnud last, sest Eliisabet oli sigimatu, ja nad mõlemad olid väga eakad.

Lapsed olid oluline märk Jumala õnnistusest, ja sellest olid nad oma elus ilma. Kui palju kordi oma elus võisid nad olla küsinud: "Miks?" Lastetus tähendas eriti tolleaegses maailmas naisele suurt häbiplekki ja alandust. Kuidas suutsid nad, hoolimata kõigest, ikkagi otsida oma elus Jumala tahet ja rahulduda sellega, mis Jumal neile andis? Selles suhtes on meil sellest abielupaarist palju õppida tänapäevalgi, kus oleme harjunud mõtlema, et meil on õigus saada kõike kohe ja võimalikult kergelt.

1:8–12 Sündis aga, kui Sakarias oli oma teenistuskorra aegu preestritalituses Jumala ees, et liisk langes ametikombe järgi talle minna Issanda templisse suitsutama. Kui kogu rahvahulk palvetas õues suitsutamistunnil, ilmus talle Issanda ingel, seistes suitsutusaltari paremal pool. Teda nähes Sakarias kohkus ja kartus langes ta peale.

Sakariasele oli langenud osaks haruldane õnn – ta võis minna ohverdama suitsutusohvrit kuldaltaril, mis oli otse kõigepühamat paika varjava eesriide ees. Juutlike allikate järgi võis selline õnn preestriks osaks saada kõige rohkem kord elus, paljudele aga mitte kordagi. Kes läheb suitsutama, see määrati kindlaks liisuheitmise teel, mis tähendab, et preestrid tahtsid jätta Jumala otsustada, kes läheb pühasse paika. Suitsutusohvrit ohverdati kaks korda päevas – hommikul kella 9 ajal ja õhtupoolikul kella 3 ajal. Sakaria teenimiskord oli tõenäoliselt õhtupoolikul, õhtuse ohvri ajal, mil juudid ka kodudes palvetades pöördusid Jeruusalemma templi poole. Samal kellaajal oli sajandeid varem ilmunud ingel Gabriel ka Taanielile (Tn 9:21) ja samal kellaajal suri ka Jeesus. Samuti tervendas Jumal Peetruse kaudu samal ajal jalutu Jeruusalemma templis (Ap 3:1–10).

Sellel pühal hetkel, kui suitsutusohvri suits tõusis palveid sümboliseerides taeva poole, ilmus Sakariasele ingel. Luukas oskab öelda isegi täpse inglil ilmumise koha, mis näitab, kui põhjalikult on ta andmeid uurinud. Sakaria reaktsioon inglil ilmumisele on samasugune, nagu paljudel teistelgi Piibli isikutel, kes inglitega on kohtunud. Kui nähtava ja nähtamatu maailma piir hetkeks avaneb, siis inimene ehmub, sest nähtavate sõnumitega Jumala maailmast ei ole inimene harjunud.

1:13 13 Aga ingel ütles talle:

„Ära karda, Sakarias, sest su anumist on kuulnud ja su naine Eliisabet toob sulle ilmale poja, ja sa paned talle nimeks Johannes.

Kahtlemata olid Sakarias ja Eliisabet palvetanud lapse saamise pärast aastaid ja on usutav, et palju kordi olid nad ka jõudnud mõelda, et Jumal ei ole nende palvetest huvitatud. Ometi olid palved kuulnud, kuid alles nüüd jõudis kätte aeg nendele vastata. Ingel tuli rõõmsa sõnumiga, sellepärast polnud kartuseks põhjust.

Sõnum "Ära karda!" on kõlanud inglite suust paljudel teistelgi kordadel, ja see on mõeldud ka meile. Inimesel pole tarvis püha Jumala ees hirmu tunda, sest Jumal tahab talle anda midagi imeliselt head. Patune inimene saab Jumalalt abi oma suurimate vajaduste osas – Jumal annab Päästja.

1:14–15 14 Ja temast on sul rõõmu ja hõiskamist ning paljud rõõmustavad tema sündimisest, 15 sest ta saab suureks Issanda silmis. Ta ei tohi juua veini ega muud vägijooki, ja ta täidetakse Püha Vaimuga juba oma ema ihus.

Jumala sõnumiga kaasneb rõõm. Kui harva meil see meeles on! Sündiv laps pidi olema pühitsetud Jumalale erilisel viisil. Ta meenutas Vana testamendi nasiire, kellest tuntuim on ehk Simson. Nasiiriks olemine tähendas anda end erilisel viisil Jumala käsutusse ja samuti tähendas see askeetlikku eluviisi. Tavaliselt anti nasiiritootus teatud ajaks, aga näiteks Simson oli nasiiriks juba oma emahust alates, ilma et tema enda nõusolekut oleks selleks küsitudki.

Sama lugu oli siin ka Ristija Johannesega. Tema kohta öeldi, et ta saab suureks Issanda silmis. Ja see, kes on suur Issanda silmis, ei tarvitse seda tingimata olla ka inimeste silmis. Seegi inglil sõna sai tõeks, kui Jeesus ütles Mt 11:11: "Tõesti, ma ütlen teile, naisest sündinute seast ei ole tõusnud suuremat Ristija Johannesest, aga väikseim taevariigis on suurem temast."

1:16–17 *Ja ta pöörab palju Iisraeli lapsi Issanda, nende Jumala poole. Ja ta ise käib tema eel Eelija vaimus ning väes, et pöörata isade südant laste poole ja sõnakuulmatuid õigete meelsusse, et kujundada Issandale valmistatud rahvast."*

Iisraeli rahva ajaloos olid tegutsenud paljud prohvetid, kelle ühiseks ülesandeks oli pöörata rahva südamed Jumala poole. Pärast Moosest oli neist kõige silmapaistvam Eelija, kellel tuli võidelda ennekõike Baali teenimise vastu.

Vana testamendi viimases, Malaki raamatus ennustatakse, et Eelija tuleb maailma valmistama Issandale teed. Nüüd sai Sakarias kuulda, et see ennustus täitub tema pojas. Sündiv laps ei ole Eelija, aga ta tegutseb samas vaimus ja väes, nagu see suur prohvet, kelle tegevus vapustas isegi kuningakoda.

Veel ütles ingel, et Johannes pöörab isade südamed laste poole. Põlvkondadevaheline kuristik on tõenäoliselt olnud probleemiks kõikidel aegadel. Jumala poole pöördumine tähendab ka silla ehitamist üle selle kuristiku. Ingel ütles, et Johannese ülesandeks on kujundada rahvas, kes on Issanda tulekuks valmis. "Issand" tähendab sedasama, mis Vanas testamendis nimi Jahve või Jehoova, mille Issand ise oli ilmutanud Moosesele. Alati, kui juudid Piiblis seda nime kohtavad, loevad nad selle asemel "Issand" – *adonai*. Seega ei tähenda sõna "Issand" mitte ükskõik missugust peremeest või ülemust, vaid Jumalat ennast. Ingel Gabriel andis sisuliselt teada, et Jeesus on seesama, kes Vana testamendi Jahve. Hiljem oligi algkoguduse esimene usutunnistus väga lihtne: "Jeesus on Issand!"

Nagu näeme, oli inglil tuua Sakariasele tõesti võimsaid sõnumeid, nii et meil pole põhjust tema reaktsiooni üle imestada.

1:18 *Sakarias küsis inglilt: „Millest ma võiksin seda ära tunda? Mina olen ju vana mees ja mu naine on väga eakas."*

Mõned on näinud selles piiblisalmis naljanumbrit, ja neil võib olla õigus. Siin on Jumala inglil ees mees, kes parajasti on toonud palveid sümboliseeriva suitsutusohvri kõigepühama paiga ees oleval altaril. Siin on mees, kes on aastakümneid palvetanud, et Jumal annaks talle järeltulija. Ja nüüd, kui Jumal lõpuks annab tema palvele positiivse vastuse, küsib ta, kust ta võib teada, et see ennustus tõeale vastab?

Tegelikult on see vähemalt minu jaoks ka täiesti mõistetav. Kui palvetele pole varem, aastakümnete jooksul vastatud, siis sellises eas on inimesed oma saatusega tõenäoliselt juba leppinud.

Küllap on paljudele meilegi tuttav olukord, kus me küll palvetame, aga ei suuda uskudagi palvete täitumist. Sakaria sõnad ajavad naerma selles mõttes, et nende taga olev suhtumine on väga tuttav meilegi.

1:19 *Ja ingel vastas talle: „Mina olen Gabriel, kes seisab Jumala ees, ja mind on läkitatud rääkima sinuga ja kuulutama sulle seda rõõmusõnumit."*

Piiblis nimetatakse nimepidi ainult kahte inglit – Gabrieli ja Miikaeli. Gabriel on tõlkes 'Jumala sangar', Miikael aga – 'Kes on kui Jumal'. Gabriel on nähtavasti sõnumitooja ingel. Tema oli see, kes külastas ka Taanieli (Tn 9:21). Miikael aga näib olevat ingelvürst, kes kaitseb Iisraeli rahvast ja keda Jumal kasutab esmajoones võitluses kurjusejõudude vastu (Tn 10:21; 21:1).

Nüüd on Gabriel Jumala käsul tulnud tooma Sakariasele rõõmsaid sõnumeid, mida ta oli juba kaua Jumalalt palunud. Mees aga sõnumite uskumise asemel seab need kahtluse alla. Ingel oli toonud sõnumi Jumalalt ja kui üldse keegi, siis preester Sakarias pidi teadma, et Jumalal ei ole kombeks rääkida tühja juttu. Et Sakarias ise enam rohkem tühja juttu ei räägiks, anti talle meeldejääv õppetund.

1:20 Ja vaata, sa jääd keeletuks ega saa kõnelda kuni päevani, mil see sünnib, seepärast et sa ei ole uskunud mu sõnu, mis lähevad täide omal ajal.”

Sakarias kaotas kõnevõime ja hiljem selgub, et ta jäi ka kurdiks. Kurttumma tähendab ka algkeelne sõna, mida hiljem kasutatakse. Selline oli Sakaria karistus, mis oli talle ühtlasi ka tähtsaks õpetuseks. Kogu selle üheksa kuu jooksul, mil ta oli võimetu nii kuulma kui ka rääkima, pidid ta kõrvus kõlama viimasena kuulnud ingli sõnad. Nende mõju ei saanud hajutada mingid muud hääled või ka omaenda mõtlematud sõnad. Niisiis kaasnes Sakaria karistusega ka önnistus.

1:21–22 Rahvas oli ootamas Sakariast ja pani imeks, et ta nii kaua viibis templis. Aga kui ta oli välja tulnud, ei saanud ta nendega rääkida. Ja nad mõistsid, et ta oli templis näinud nägemust. Tema üksnes viipas neile käega ning jäi tummaks.

Ingli ja Sakariase vaheline vestlus oli võtnud sedavõrd aega, et rahvas jõudis selle üle juba imestama hakata. Inimesed nimelt ootasid, et Sakarias neid önnistaks Issanda önnistusega, enne kui nad koju tagasi lähevad. Sel korral pidi önnistussõnad ütleva mõni teine preester, aga see, et Sakarias oli tumm, rääkis sel korral Jumala tegudest võimsamalt kui parimadki sõnad.

1:23–25 Kui Sakariase teenistuskorra päevad lõppesid, läks ta koju. Aga pärast neid päevi jäi ta naine Eliisabet lapseootele ja hoidis ennast varjul viis kuud, öeldes: „Nõnda on Issand mulle teinud neil päevil, mil ta minu peale vaatas, et võtta ära häbi, mis mul oli inimeste silmis.”

Need salmid näitavad hästi, milliseks probleemiks oli Eliisabetile lastetus. Ta hoidus inimeste silma alla sattumast ajal, mil tema rasedus polnud veel nähtav. Alles siis, kui see muutus juba silmatorkavaks, läks ta uuesti inimeste hulka, et need võiksid hakata oma arvamusi tema kohta muutma. Ühtlasi näitavad need salmid, et ka Eliisabet oli üksnes tavaline inimene. Ta polnud tõusnud sellistesse kõrgustesse, kus inimeste põlgus enam haiget ei teeks. Ta oli üksnes puudustega inimene, kes samuti vajab Jumala armu.

Nähtavasti oli Eliisabeti ja Sakariase pikk lastetuseaeg Jumala abinõu, et valmistada neid ette selle lapse kasvatamiseks, kes pidi panema liikuma terve Iisraeli rahva. Sõnum, mille kandjaks pidi saama neile sündiv poeg, pidi sundima inimesi läbi vaatama oma elu, et oma pattudest meelt parandada. Nii oli võimalik valmistuda selle Issanda vastuvõtmiseks, kes toob täieliku andeksandmise ja uue elu kõigile, kes temasse usuvad.

PKK0253 Lk 1:26 – 45

Rõõm emaihus

Ingel Gabriel oli toonud Sakariasele rõõmusõnumi, kui ta oli suitsutamas Jeruusalemma templis. Samasuguse rõõmsa, kuid ühtlasi ka hämmastava sõnumi tõi sama ingel ühele noorele naisele, kes elas ühes väikeses Naatsareti külakeses.

1:26–27 Aga kuuendal kuul läkitas Jumal ingel Gabrieli Galilea külla, mille nimi on Naatsaret, neitsi juurde, kes oli kihlatud Taaveti soost Joosepi-nimelise mehega. Selle neitsi nimi oli Maarja.

Selles lühikeses lõigus ütles Luukas kaks korda, et Maarja oli neitsi. Arstile oli kindlasti hämmastav saada teada, et neitsi oli jäänud rasedaks. Sellepärast ta seda rõhutamaks ja pühendab selle selgitamisele aega. Maarja oli küll juba kihlatud Joosepi-nimelise mehega, aga tolleaegsete tavade kohaselt püsis mõrsja kodus kuni pulmadeni. Kihlus võis toimuda väga varakult, isegi juba kaheteistkümnne aastaselt.

Luukas rõhutab, et Maarja oli neitsi, mis tähendab pulmad olid alles pidamata. See Luuka rõhutus on meile tähtis ka tänapäeval, kuna liikvel on palju ekslikku õpetust, mis lähtub oletusest, et neitsi ei saa rasedaks jääda. Selle

arusaama kohaselt ei ole võimalik, et Maarja sünnitas Jeesuse neitsina. Ent nii Matteuse kui ka Luuka evangeelium rõhutavad, et neitsi jäi lapseootele. Inimeste meelest võib see ju võimatu olla, kuid oleks väga rumal arvata, et ka Jumalale peab olema võimatu see, mis on võimatu inimestele. Tegemist on Jumala imega ja just seetõttu evangelistid seda rõhutavadki. Samuti oli ime see, et Eliisabet veel vanas eas jäi lapseootele, kuid see oli siiski palju väiksem ime. Jeesus on juba sündimisest saadik täiesti eriline, mitte tavaline inimene.

1:28 Tema [Maarja] juurde tulles ütles Gabriel: „Rõõmusta, sa armuleidnu! Issand on sinuga!”

Võiksime ju ka küsida, miks valis Jumal Jeesuse sünnitajaks just Maarja, aga ilmselt ei annaks selline küsimus meile midagi. Jumal lihtsalt otsustas teha sellise valiku. Äsja loetud salm aga näitab meile, et Maarja ei olnud mingi eriline inimene või pühak, vaid ingel tervitas teda sõnaga "armuleidnu". Kui Jumal kutsub mõnd inimest osalema oma eesmärkide täitmisel, siis tähendab see suurt Jumala armu ja ei midagi muud. Pole mingit alust arvata, et see inimene ise oleks millegi poolest ülejäänutest parem. Ka Maarja puhul ei anna piibel kuidagi mõista, et tegemist oleks olnud mingi erilise neitsiga. Arm tähendab, et valiku põhjuseks ei ole valitu, vaid see, kes valib. Arm on asi, mida pole võimalik ära teenida, alati on selle puhul tegemist teenimatu soosinguga. Seetõttu sobib Maarja eeskujuks igale kristlasele. Nagu Maarja, nii on ka iga kristlane armuleidnu. Ta on võtnud Jumalalt vastu jumaliku kingituse. Ja selle kingituse vastuvõtmine tähendab vastuvõtjale taevast. Nii hea on Jumal.

Võib-olla tasub mõelda sellelegi, et kui patt tuli maailma kõigepealt naise kaudu, siis samamoodi tuli naise kaudu maailma ka see, kes patu võitis. Esialgu aga ei teadnud Maarja sellest kõigest veel midagi.

1:29 Tema oli aga vapustatud nende sõnade pärast ja imestas, mida see teretus võiks tähendada.

Siin pole midagi imestada. Meilgi tekib iga ootamatu külalise puhul küsimus, mida tema tulek peaks tähendama. Palju enam tekib selline küsimus taevase külalise puhul. Ja sellele küsimusele annab külaline ise järgnevalt ka vastuse.

1:30–33 Ja ingel ütles talle: „Ära karda, Maarja, sest sa oled leidnud armu Jumala juures! Ja vaata, sa jäd lapseootele ja tood ilmale poja ja paned talle nimeks Jeesus. Tema saab suureks ja teda hüütakse Kõigekõrgema Pojaks ja Issand Jumal annab talle tema isa Taaveti trooni. Ja ta valitseb kuningana Jaakobi soo üle igavesti ning tema valitsusele ei tule lõppu.”

Kõigepealt väärib ehk tähelepanu, et ingel kordas Maarjale veel teistki korda, et ta on leidnud armu Jumala juures. Tegemist ei olnud lihtsalt viisaka tervitusega. Seejärel aga andis ingel vapustava sõnumi, mida vaevalt oleks võimalik väljendada veel paremini: Maarja sünnitab poja, kellele pannakse nimeks Jeesus. Sündiv laps on väga kõrgest soost, teda hüütakse Kõigekõrgema enese Pojaks, ja tal on ees väga suur tulevik – ta valitseb kuningana Taaveti troonil, ja seda koguni igavesti! Rõhutatakse veel eraldi, et tema valitsusele ei tule lõppu. See tähendab, et tegemist ei ole lihtsalt viisakusvormeliga, mida kasutati kuningate poole pöördumisel üldiselt, nagu näeme Piibliski: "Kuningas elagu igavesti!" – näiteks Tn 6:22.

Sündiv laps on tõesti midagi väga erilist, mitte mingi tavaline kuningas. Nagu teame, sõna Jeesus tähendab 'päästja'. Ja kuna ta on ka Taaveti poeg, siis peab olema tegemist Vanas Testamendis töötatud Messiaga.

Nii avas ingel mõne sõnaga Maarja ees terve päästeloo – Maarja pidi saama emaks sellele töötatud "naise seemnele", kellest Jumal oli rääkinud Aadamale ja Eevale juba paradiisis. Jah, tegemist on just nimelt *naise* seemnega, sest nagu nüüd näha saame, jääb mehe seeme siin täiesti kõrvale. Seda ei kasutata. Ja sellega ongi seotud Maarja hämmeldus ja järgnev küsimus.

1:34 Aga Maarja küsis inglilt: „Kuidas see võib juhtuda, kui ma ei ole mehega olnud?”

Täiesti ilmselt on siin tegemist Maarja enda suust kuulnud jutustusega, mille Luukas meile edasi annab. Kui maailmas paljudki võivad kahtlustada Maarjat liiga varajases seksuaalsuhtes, siis Maarja ise vähemalt küll teadis, kuidas temaga tegelikult lood on. Sellepärast ta esitaski selle praktilise küsimuse: kuidas võib rääkida lapse

sündimisest, kui ma pole veel mehega olnudki? See oli Maarjale endale niisama ületamatu probleem, nagu paljudele meie ajalgi.

Aga inglil on sellele küsimusele vastus olemas.

1:35 Ja ingel vastas talle: „Püha Vaim tuleb sinu peale ja Kõigekõrgema vägi on varjuks sinu kohal, seepärast hüütaksegi Püha, kes sinust sünnib, Jumala Pojaks.

Neis sõnades on vastus kahele küsimusele: esiteks, kuidas on võimalik see, mille kohta Maarja äsja küsis, ja teiseks, miks kutsutakse sündivat last Jumala Pojaks, nagu ingel ütles juba eespool?

Kui Jeesuse sündi üldse millegagi võrrelda, siis ehk ainult Aadama sündimise või loomisega. Temagi tuli maailma tavalisest erineval teel, Jumala vahetu tegevuse tulemusel. Hiljem, kui Paulus räägib Jeesusest, nimetab ta teda muuhulgas teiseks Adamaks (1Kr 15:45–47). Hiljem leiame sama mõtte ka Luuka evangeeliumis, kui Jeesus ristil olles töötab röövlile paradiisi, mis Aadama pattulangemisega kaduma oli läinud.

Kui ingel ütles Maarjale, et Kõigekõrgema vägi on varjuks tema kohal, siis kasutas ta Vanast testamendist tuttavat keelt. Erkki Ranta ütleb oma põhjalikus Luuka evangeeliumi kommentaaris "Sanoma suurest ilosta" selle kohta järgmist: "Jumala vari tähendab juba Vanas Testamendis tema erilist ligiolu, hbr *šekina*. Jumala kirkus kattis varjuna või kattena juba Iisraeli kogudusetelgi, märgiks iisraellastele (2Ms 40:34–38 ja mujalgi). Maarja valiti selleks "Ilmutusmajaks" uues lepingus, mille kaudu Jumal ilmutas oma kirkust."

Loomulikult see, mis Maarjaga toimus, oli inimeste jaoks seletamatu ime. Tema kaudu sai Jumal tõeliseks inimeseks, et vabastada meid patu, surma ja saatana võimu alt.

Aga inglil on Maarjale julgustuseks ja kinnituseks lisada veelgi midagi.

1:36–37 Ja vaata, ka su sugulane Eliisabet on pojaootel oma raugapõlves ja see on kuues kuu temal, keda hüüti sigimatuks, sest Jumala käes ei ole ükski asi võimatu."

Inimesel on alati kergem, kui ta ei ole oma kogemusega täiesti üksi, vaid tal on võimalik seda millegagi või kellegagi võrrelda. Sellise tugipunkti andis ingel nüüd ka Maarjale, ja nagu hiljem näeme, Maarja seda ka kasutas. Ja et Jumalale ei ole tõesti miski võimatu, see tasuks endale selgeks teha ka kõigil tänapäevastel küsijatel ja kahtlejatel. Tehku nad samamoodi, nagu toimis Maarja – esitagu oma küsimus siiralt, aga uskugu siis ka antud vastust. Kui Jumal kord ütleb: "Mina teen nõnda ja nõnda", siis on inimese poolt väga rumal vastata: "Ma ei usu, see pole võimalik!"

Siin on veel üks huvitav nüanss. Algtekst ei ütle mitte lihtsalt, et Jumalale ei ole miski võimatu vaid sõna-sõnalt tuleks tõlkida: "Ei ole Jumalale võimatu ükski sõna." Algtekstis on siin sõna *rhema*, mis tähendab konkreetses olukorras öeldud sõna. Seega tuleb inglil vastust mõista nõnda, et Jumal lihtsalt ei anna selliseid töotusi, mida ta ei täidaks. Sama väljendit kasutas ka Issand ise, kui ta ilmutas end Saarale ja Aabrahamile (1Ms 18:14): "Kas peaks Issandal midagi olema võimatu?" küsis ingel ja lisas, et aasta pärast on nendel poeg. Vana testamendi kreekakeelses tõlkes Septuagintas, mille sõnadega Luukas ühineb, on selles seoses samasugune viide Jumala sõnade teostumisele.

Sellised arutlused võivad tunduda juuksekarva lõhestamisena, aga tegelikult on neil ka üks suur tähtsus. Nimelt võib inimene teinekord panna Jumala suhu sõnu, mida Jumal ei ole öelnud, või oodata, et sünniks asjad, mida Jumal pole töötanudki. Piiblis ei tööta Jumal meile anda mitte ükskõik mida, vaid seda, mida ta on töötanud. Ja ükski tema töötus ei jää täitumata. Sellepärast on tähtis tunda hästi Piiblit ja uurida sealt, mida Jumal on töötanud, et me mõtlematult ei annaks tema kohta valetunnistust.

Need imelised sündmused, mida me Piibli lehekülgedelt võime lugeda ja mida me sageli kutsume imedeks, pole sageli midagi muud, kui vaid Jumala poolt antud töötuste täitumised. Sellega oli tegemist nii Saara kui ka Eliisabeti

puhul. Oli ime, et üheksakümne aastane Saara, kelle emakodagi oli juba surnud, jäi lapseootele. Ja samasugune ime oli, et lapseootele jäi eakas Eliisabet. Kuid mõlemal juhul oli tegemist vaid sellega, et Jumal pidas oma sõna.

Ka Maarja uskus, et Jumal tuleb oma sõna täitmisega toime.

1:38 Aga Maarja ütles: „Vaata, siin on Issanda teenija, sündigu mulle sinu sõna järgi!” Ja ingel läks ära tema juurest.

Preester Sakarias oli Jumala saadiku sõnumis kahelnud ja pidi seetõttu elama üheksa kuud vaikuses. Noore Maarja reaktsioon seevastu on usalduslik ja asjalik. See tähendab lihtsalt: "Hästi, olgu nii!" Maarja võttis vastu Jumalalt saadud ülesande, aga see polnud talle kerge.

Noor Maarja jäi rasedaks enne abielu sõlmimist ja see tähendas talle tõsiseid probleeme. Ta sai sündsusetu naise kuulsuse ja mees, kellega ta oli kihlatud, võis nõuda koguni tema kividega surnuks viskamist. Igal juhul oli põhjust oodata vähemalt seda, et ta kihluse tühistab. Jumala tahtega nõustumine tähendas Maarjale kannatuste algust, hea nime kaotust ja inimeste pilget. Kõik see sai talle osaks.

Aga ilmselt oli sellest kõigest tähtsam siiski see, et Maarja teadis, et kõik, mis temaga toimub, on Jumala tahe, ja Jumalale pole miski võimatu. Ingli sõnadele toetudes võis Maarja minna vastu oma elu uutele olukordadele.

Seda, miks Joosep Maarjat ei hüljanud, saame teada Matteuse evangeeliumist, mis räägib samadest sündmustest Joosepi vaatevinklist. Seepärast ei räägi Matteus ka midagi Maarja ja Eliisabeti kohtumisest. Luukas seevastu on saanud oma info Maarjalt ja tema lähedal olnud inimestelt.

Et Maarja oli Jeesust sünnitades neitsi, see tõsiasi jäi teda ümbritsevatele inimestele muidugi kauaks ajaks teadmata. Kaudselt selgus see alles siis, kui Jeesus tõusis üles surnuist. See tõestas, et Jeesus oli patuta, juba emaüsast alates täiuslik inimene, Jumala Poeg.

1:39–41 Neil päevil asus Maarja teele ja ruttas mäestikku Juuda linna ja tuli Sakariase kotta ning teretas Eliisabetti. Ja sündis, kui Eliisabet kuulis Maarja tervitust, et laps hüppas ta ihus. Ja Eliisabet sai täis Püha Vaimu

Maarja elas põhja pool olevas Galileas ja läks sealt oma sugulase Eliisabeti juurde, kes pärimuse järgi elas Een-Keremi külas, Jeruusalemmast umbes kümme kilomeetrit lääne pool. Ingel nimetas Eliisabetti Maarja sugulaseks, aga kuidas nad sugulased olid, ei ole lähemalt teada. Sugulus võis tähendada seda, et ka Maarja oli pärit Aaroni preestrisoost. Sellisel juhul oli Jeesus nii kuninglikust kui ka preesterlikust soost.

Kui ingel oli ilmunud preester Sakariasele templis, oli ta öelnud tulevase sündiva lapse kohta, nagu lugesime 1. peatüki 15. salmist: "Ta saab suureks Issanda silmis. Ta ei tohi juua veini ega muud vägijooki ja ta täidetakse Püha Vaimuga juba oma emaihus." Viimane töötus läkski täide siis, kui need kaks naist kohtusid – Ristija Johannes sai täidetud Püha Vaimuga juba oma emaihus. Nii toimusid Jumala imed Maarja ja Eliisabeti elus üksteise järel. Naised nägid kord-korralt, et Jumal ei aja tühja juttu, vaid täidab, mis ta on töötanud.

Aga järgnevas näeme me Jumala imesid veelgi.

**1:42 ja [Eliisabet] hüüdis suure häälega:
„Õnnistatud oled sina naiste seas ja õnnistatud on sinu ihu vili!**

Küsigem nüüd, kust võttis Eliisabet äkki sellised sõnad ja kust teadis ta üldse, et Maarja üsas on keegi juba kasvamas? Vastus on Püha Vaimuga täitumises. Kui see Vaim täitis Eliisabeti üsas oleva lapse, siis ei jäänud ka ema sellest puutumata. Sõnad, mis Eliisabet siin ütles ja mida veel järgnevalt loeme, on prohvetlikud sõnad, sest Püha Vaim on Jumala Vaim ja ühtlasi ka prohvetlik Vaim. Jumal annab oma Vaimu läbi prohvetlikult teada asju, mida muidu pole võimalik teada. Nõnda võib Jumal heita valgust nii sellele, mis toimub olevikus kui ka sellele, mis on toimunud minevikus või toimub tulevikus.

Antud hetkel rääkis Eliisabet Püha Vaimu läbi sõnu, mis pidid olema üllatuseks talle endalegi. Ja kujutlegem nüüd, milliseks julgustuseks ja kinnituseks pidid need sõnad olema Maarjale, kes oli inimlikult võttes üsna ebameeldivas ja raskesti seletatavas olukorras. Usun, et need sõnad nad olidki vajalikud ennekõike just Maarjale julgustuseks ja kinnituseks.

Maarja olukord on inimlikult ebameeldiv, aga see on õnnistatud olukord. Ja see, keda ta kandis oma üsas esimesi päevi või äärmisel juhul nädalaid, pidi saama tõeliseks õnnistuseks tervele maailmale.

Loeme veel Eliisabeti imelisi sõnu:

1:43 Miks saab mulle osaks, et mu Issanda ema tuleb minu juurde?

Üks Jumala toimimispõhimõtteid juba Vana testamendi aegadest on, et iga asi tuleb kinnitada kahe või kolme tunnistaja sõnaga. Juba ingel oli öelnud Maarjale, et last, kelle ta sünnitab, kutsutakse Jumala Pojaks. Nüüd kinnitas sedasama Eliisabet, enne kui Maarja ise oleks jõudnud midagi seletada või küsida. Seejuures nimetas Eliisabet Maarjat Issanda emaks. Issand on juba Vanas testamendis Jahve ehk Issand Jumal. Imelised on Issanda teed – ka see, kuidas ta oma sulaseid julgustab ja kinnitab seal, kus tarvis.

Käivitunud olid maailma ajaloo kõige pöördelisemad sündmused pärast maailma loomist ja selle teadaandmiseks kasutas Püha Vaim siin ka Eliisabeti suud. Lõpuks ütleb Eliisabet välja ka nende oma sõnade põhjenduse ja lisab veelgi julgustavaid sõnu.

1:44–45 Sest vaata, kui su tervituse hääl mu kõrvu kostis, hüppas lapsuke mu ihus röömu pärast. Ja õnnis on naine, kes on uskunud, et läheb täide, mis Issand talle on kõnelnud.”

Eliisabeti sõnad on tõeliselt prohvetlikud ja imetlusväärased. Ta "teadis" isegi seda, et Maarja oli uskunud, mis ingel talle oli öelnud! Kas võib kujutleda Maarjale tema olukorras suuremat kinnitust? Inimesed võisid teda põlata ja kahtlustada, aga tema oli toiminud õigesti, usaldades Jumalat. Selline on mõnigi kord Jumalat usaldavate inimeste osa.

Kokkuvõtteks võib öelda, et Maarja oli õnnis kahel põhjusel. Esiteks, ta uskus, mis Jumal talle oma saadiku läbi ütles. Ja teiseks, ta nõustus täitma rolli, mida Jumal teda täitma kutsus. Siin on Maarja suureks eeskujuks kõigile kristlastele. Sellisel teel saabki patune inimene õndsaks, või teisiti öeldes – päästetud. Ta saab inimeseks, kelle Jumal hea meelega vastu võtab ja kelle läbi ka Jumala tahe maailmas teostub.

PKK0254 Lk 1:46–80

Kaks ülistuslaulu

Maarja ja Eliisabet kohtusid Juuda mäestikus. Mõlemad olid lapseootel. Üks sündivatest lastest pidi vapustama tervet Iisraeli, teine – tervet maailma. Kui naised kohtusid, kinnitas Eliisabet Püha Vaimu läbi Maarjat selles, mida ta juba isegi teadis – talle oli saanud osaks ainulaadne arm. Temast pidi saama Jumalasünnitaja.

Maarja vastus Eliisabeti julgustavatele sõnadele on küllastatud ülistusest ja röömust. See on olnud inspiratsiooni allikaks ka lugematutele lauludele. Järgnev lõik on heebrea luule eredamaid näiteid. Heebrea luulele on iseloomulik, et järjestikustes värssides korraldatakse üht ja sama mõtet erinevas sõnastuses. Selline stiil on meile tuttav ka eesti rahvaluules, kus samuti korraldatakse üht mõtet kahel korral. Sarnane ülistuslaul tuli ka Saamueli ema Hanna südamest ja suust, kui talle pärast pikka lastetuseaega oli lõpuks sündinud poeglaps, kelle ta andis Issanda pühamusse kasvatada. Hanna röömulaulu võib lugeda 1. Saamueli raamatu 2. peatükist. Praegu aga ...

1:46–48 Ja Maarja ütles: „Mu hing ülistab Issandat ja mu vaim hõiskab Jumala, minu Päästja pärast, sest ta on vaadanud oma teenija madaluse peale. Sest vaata, nüüdsest peale kiidavad mind õndsaks kõik sugupõlved

Maarja kiituslaulu ladinakeelne nimi on *Magnificat*. See tuleneb selle laulu ladinakeelsest tõlkest ja tähendab suureks tegemist või tõstmist. Seega on tegemist Jumala suuruse ülistamisega. Maarja kiituslaul heliseb otsekui vana ja uue lepingu vahelisel piiril. Ta on ühtaegu vana lepingu psalmide lõpp ja uue lepingu laulude algus.

Luuka evangeeliumi alguses on peale selle veel kaks laulu, mis on kristlaskonna hulgas suures soosingus. Järgmine on Sakaria kiituslaul, mille ladinakeelne nimi on *Benedictus*, ja 2. peatükis on Siimeoni ootuste täitumisest kõnelev laul *Nunc dimittis*.

Maarja ülistuslaul on täis Vana testamendi ainek, mida ta kahtlemata tunneb juba maast madalast ja mida ta on kahtlemata võinud meenutada ka oma mitmepäevasel teekonnal Galileast Eliisabeti juurde. Oma ülistuslaulus Maarja imetleb Jumala suurust ja samas räägib ka oma vajadusest Päästja järele. Nende teemadega ju ülistuse puhul tegemist ongi. See on ühest küljest Jumala suuruse imetlemine ja sellest vaimustumine, ja teisest küljest tundmine ja tunnistamine, kui väike on selle ees inimene. Maarja nimetab end siin teenijaks, aga tegelikult tähendab see sõna orja. Ent Jumala suuruse ja helduse tajumine täidab Maarja suu ülistusega. Ülistuse keskmeks on alati Jumal.

Maarja ütles, et ta rõõmutseb oma Päästja pärast. Nimi Jeesus tähendabki Päästjat. Maarja rõõmutses, võib-olla ise seda täielikult mõistmata, et ta tohib sünnitada maailma Päästja, keda vajab ta isegi. Samas aga ei takerdu Maarja valealandlikkusse, mis võib olla mõnegi kristlase põuepatuks. Jumala poolt valitud inimesena oskab ta oma positsiooni üle rõõmustada. "Siitpeale kiidavad mind õndsaks kõik sugupõlved," ütleb ta julgelt.

Pole kahtlust, et ka neid Maarja sõnu inspireerib Jumala prohvetlik Vaim. Selle kaudu mõistab Maarja, et temaga toimuv mõjutab tervet maailma. Seetõttu ta teadis, et lapse pärast, kelle ta sünnitab, peetakse meele ka teda ennast. Nii näitab Maarja meile, kuidas õigel viisil uhkust tunda. Paulus väljendab sedasama 1Kr 1:31: "Kes kiitleb, see kiideldu Issandast!" Päästmise kindlusest rääkides ütleb ka Luther Kiriku jutluseraamatus: "See, kes selle üle ei kiitle, ei ole mingi kristlane."

Nii annab Maarja siin kristlastele õige uhkustamise eeskuju. Ehkki kristlane on ühest küljest piinavalt teadlik oma patusest ja puudustest, võib ta samal ajal olla südamest uhke ja rõõmus selle õndsuse üle, mille Jumal on talle Jeesuse läbi valmistanud. Seetõttu on eespool mainitud Lutheri sõnadega kerge nõustuda. Taevariigi üle võib ja tuleb tõesti rõõmutseda juba nüüd, sest Jumal ju ei valeta.

1:49–55 sest mulle on suuri asju teinud Vägev, ja püha on tema nimi ja tema halastus kestab põlvest põlveni neile, kes teda kardavad. Ta on näidanud oma käsivarre kangust, ta on pillutanud need, kes on ülbed oma südame meelelt. Ta on tõuganud maha võimukad troonidelt ja ülendanud alandlikke, näljaseid on ta täitnud heade andidega, ent rikkad saatnud minema tühjalt. Ta on võtnud oma hooleks oma sulase Iisraeli, pidades meeles oma halastust, nõnda nagu ta on rääkinud meie vanematele, Aabrahamile ja tema järglastele igavesti."

Neis salmides oli muuhulgas juttu ka varest uhkusest, mis alati käib Jumala kohtu alla. Vale uhkus on nendel, kes ise ennast ülendavad. Kord jäävad nad häbisse, kui Jumal näitab sellise enese upitamise tõelist olemust. Aga ühtlasi mõtleb Maarja nendele Jumala tegudele, mis on suunatud alandlikele ja näljastele, kellel endal pole millegagi kiidelda ja kes seetõttu on kõiges Jumalast sõltuvad. Sellistele jagab Jumal oma häid ande, samal ajal kui ta rikkad tühjalt minema saadab, kuna nemad neid ande ei vaja.

Maarja ülistuslaulu lõpp on tsitaat Js 41:8–9, kus Jumal nimetab Aabrahami oma sõbraks: "Aga sina, Iisrael, mu sulane, Jaakob, kelle ma olen valinud, mu sõbra Aabrahami sugu, sina, kelle ma võtsin maailma äärtest ja kutsusin selle kaugemaist paigust, öeldes sulle: „Sina oled mu sulane, ma valisin sinu ega põlanud sind!"

See, mis Maarjaga parajasti toimus, tähendas, et kõik inimesed võivad olla Jumalaga samamoodi sõbrad, nagu seda oli Aabraham. Kas pole see piisav põhjus suureks ülistuspeoks!

1:56 Ja Maarja jäi Eliisabeti juurde umbes kolmeks kuuks ja pöördus siis tagasi koju.

Maarja oli Eliisabeti juures umbkaudu selle ajani, mil jõudis kätte Johannese sündimise aeg. Kahtlemata oli naistel üheskoos hea, sest nad mõistsid teineteist hästi. Siis aga läks Maarja tagasi koju, et valmistuda kohtuma kõige sellega, mis toimub siis, kui tema rasedus muutub nähtavaks ka teistele.

Maarja läks tagasi Naatsaretti, aga Luuka kirjeldus jätkub sellega, mis järgnes Eliisabeti kodus.

1:57–60 Eliisabetil sai aeg täis sünnitada ja ta tõi ilmale poja. Ja ta naabrid ja sugulased kuulsid, et Issand oli olnud temale armuline, ja nad rõõmustasid koos temaga. Nad tulid kaheksandal päeval lapsukest ümber lõikama ja tahtsid anda talle tema isa nime Sakarias. Ent tema ema kostis: „Ei sugugi, vaid tema nimi peab olema Johannes!”

Eluaeg viljatuna elanud Eliisabet sünnitas lõpuks poja! Pole ime, et naabrid ja sugulased tema õnnega ühinesid. Oli saanud kombeks, et koos ümberlõikamisega antakse lapsele ka nimi, et pärast pikki ootusi täitunud lootus saab nime isa järgi ja mitte vanaisa järgi, nagu tavaliselt. Aga Eliisabet teadis asja paremini – laps pidi saama nimeks Johannes, nagu ingel oli öelnud.

1:61–64 Nemad ütlesid talle: „Su suguvõsas pole kedagi selle nimega.” Ja nad viipasid ta isale, et saada teada, kuidas tema tahaks last nimetada. Sakarias palus lauakese ning kirjutas: „Johannes on tema nimi.” Ja kõik imestasid. Aga otsekohe läksid ta suu ja keelepaelad lahti ning ta hakkas rääkima, ülistades Jumalat.

Ei olnud kombeks anda lapsele nimi, mida suguvõsas ei esinenudki. Sellepärast imestati Eliisabeti sõnade üle ja taheti teada isa arvamust. Kuna Sakarias oli kurtumm, siis nõudis see mõningast vaeva, aga lõpuks see õnnestus. Sakarias kirjutas väikesele vahaga kaetud tahvlile sama nime, mille Eliisabet oli juba öelnud.

Siin võime näha, kui tähtsaks peeti nime valimist. Sakaria enda nimi tähendas "Jumal mäletab", aga tema poja nimi, mille ingel oli määranud, viitas veel tähtsamale Jumala omadusele – nimi Johannes tähendab tõlkes: "Issand on armuline". See nimi viitas ka sõnadele, mis ingel oli Sakariasel poisi kohta öelnud: ta pidi rahvast ette valmistama Issanda tulekuks. Poja ülesandeks oli selle armuteo kuulutamine.

Sakaria teade lapse nime kohta räägib sellest, et vaikuseaeg, milles ta oli üheksa kuud elanud, oli täitnud oma ülesande. See oli kasvatanud teda mõistma pojale määratud ülesannet. Ja kui ta oli tahvlile õige nime kritseldanud, leidis Jumal, et nüüd on aeg talle kuulmine ja kõnevõime tagasi anda. Järgnevast näeme, et Sakarias kasutas oma esimesi sõnu Jumala suuruse ülistamiseks. Vaikuse kool oli kõrvaldanud tema südamest ja suust tühjad sõnad, mille tõttu ingel oli talle määranud karistuse.

Kogu toimu avaldas muljet ka teistele.

1:65–66 Ja kartus tuli kõikide ümberkaudsete peale ja kõigist neist asjust kõneldi kogu Juuda mäestikus. Kõik, kes seda kuulsid, jätsid selle oma südamesse ja küsisid: „Mis saab küll sellest lapsest?” Sest Issanda käsi oli temaga.

Sakaria äkiline tervenemine oma puudest ja üldse poisi sündimine vastu igasugust tõenäosust panid ümbruskonna inimesed otsustama, et sellest poisist peab kasvama midagi erilist. Ja selles otsuses nad ei eksinud.

Jumala armuteod olid sünnitanud Maarja kiituslaulu. Ka Sakarias väljendas Pühast Vaimust täidetuna neid tundeid, mis üheksa kuu jooksul olid tema sisemuses tekkinud ja mida ta polnud saanud väljendada. Nii tuli lapse sündimisega ilmale mitte ainult vili tema ema üsast, vaid ka see vili, mille Jumal oma katsumusega oli sünnitanud isas.

1:67–70 Tema isa Sakarias sai täis Püha Vaimu ja rääkis prohvetina: „Kiidetud olgu Issand, Iisraeli Jumal, et ta on tulnud oma rahva ligi ja toonud talle lunastuse ja on meile ärratanud päästesarve oma sulase Taaveti soost, nagu ta on rääkinud ajastute algusest oma pühade prohvetite suu läbi

Siin öeldi lausa, et Sakaria sõnad ei olnud tema enda sõnad, vaid Pühast Vaimust täidetuna rääkis ta prohvetina. Seda kiituslaulu tuntakse maailmas ladinakeelse nimega *Benedictus*, mis on selle laulu esimene sõna ja mis tähendab: "Kiidetud" või "Ülistatud". Nagu öeldud, see laul on prohvetlik, ja Sakarias kuulutabki, et Jumal on nüüd täitnud oma töötused, mis ta juba ajastute algusest on andnud oma pühade prohvetite suu läbi. On tulnud päästesarv tema sulase Taaveti soost, või teiste sõnadega öeldes – on sündinud Messias.

Prohveteerimine tähendab tegelikult Jumala asemel rääkimist või tema sõnade edasi andmist ja prohvetearvu teemaks võivad olla sündmused nii kaasajal, tulevikus kui ka minevikus. Teiste sõnadega, Jumal võib prohvetlikult seletada seda, mis toimub praegu, ennustada, mis toimub tulevikus või ka paljastada midagi, mis on toimunud minevikus. Vana testamendi prohvetite ülesandeks oli sageli meenutada rahvale Jumala töotusi, kuid samuti ka Jumala lepingu tingimusi, eriti, kui rahvas oli neid rikkunud.

Ühe sõnaga, prohvetid rääkisid rahvale sellest, mis parajasti oli pakiline. Seetõttu rääkisid nad rahvale sageli ka pattudest ja paljastasid neid. Aga kuna Jumala töötused olid sageli seotud tulevikuga ja ennekõike oodatava Messia tulekuga, räägiti prohvetearvutustes sageli ka tulevikust. Kõike seda näeme ka Sakaria prohvetearvutuses. Tähtsaim on siin see, et Jumal on tulnud oma rahva ligi ja toonud talle lunastuse, kõik muu on selle tagajärg.

Nendest tagajärgedest kõnelevad järgmised salmid.

1:71–75 päästmist meie vaenlastest ja kõigi nende käest, kes meid vihkavad, et halastust anda meie vanematele ja pidada meele oma püha lepingut, vannet, mille ta on vandunud meie isale Aabrahamile. Nõnda ta laseb meid, vaenlaste käest päästetuid, kartmatult teenida teda vagaduses ja õigluses tema ees kõik meie elupäevad.

Jumala läkitatud pääste tähendab kõigepealt päästet vaenlaste käest, kelle all muide mõtleme siin kindlasti mitte roomlasi või muid rahvusi, vaid, nagu seda väljendab Martin Luther – pattu, surma ja saatanat. Teiseks tähendab see halastust meie vanematele, kes on kaua oodanud selle töötuse täitumist, ja loomulikult ka meile endile. Ja kolmandaks tähendab Messia sünd selle lepingu meenutamist ja täitmist, mille Jumal oli omal ajal sõlminud juba Aabrahamiga.

Vaenlastest vabastamisest räägib Sakarias siin minevikuvormis. Järelikult näeb ta, et pääste on juba samahästi kui teostatud. Kõikide vaenlaste võim on murtud. Miski ei takista teenida kartmatult Jumalat ja elada tema ees vagaduses ning õigluses terve elu. Prohvet võib sellest kõigest rääkida, otsekui see oleks juba sündinud, kuna töötuste andja ei või eksida. Ta ei anna tühje töotusi – selle oli Sakarias üheksa kuu jooksul selgeks saanud.

Kõik tulevikutöötused, mis Jumal on andnud, saavad täidetud Jeesuses. Seetõttu ei ole meilgi tarvis vaadata murelikult tulevikku. Jumal on tuleviku valitseja ja ainuski tema töötus ei jää täitumata.

Seni on Sakarias oma prohvetearvutuses rääkinud sellest, mis on kõige tähtsam. Lõpuks annab ta ka teada, milline roll on selles kõiges äsja sündinud lapsel.

1:76–77 Ja sina, lapsuke, sind hüütakse Kõigekõrgema prohvetiks, sest sa lähed Issanda eel temale teed valmistama, et anda tema rahvale pääste tunnetus nende pattude andeksandmises

Prohvetliku sõna läbi näeb Sakarias mitte väikest last, kes on tema ees mähituna, vaid suurt tööd, mille Jumal selle lapse läbi kord teostab. Poisist saab Kõigekõrgema prohvet, kes oma karmide sõnadega teeb inimeste südames sügavkündi, et nad mõistaksid, milleks vajavad nad Päästjaks Issandat. Selle tulemuseks on, et rahvas taipab pattude andeksandmise tähendust.

Edasi ütleb Sakarias, mille läbi selline tunnetus tuleb:

1:78–79 meie Jumala südamliku halastuse läbi, millega meile tuleb päikesetõus kõrgustest. See paistab nende peale, kes elavad pimeduses ja surmavarjus, see suunab meie jalgu rahuteele."

Jutt on Jumala armust, mis hakkab paistma inimeste peale otsekui päike. Ta valgustab pimedust, milles inimesed seni on elanud, ja suunab nende jalad teele, millel nad leiavad rahu. Kas pole imelised töötused! Seda oli ennustanud juba 700 aastat varem prohvet Jesaja, nagu võime lugeda Js 9:1: "*Rahvas, kes käib pimeduses, näeb suurt valgust; kes elavad surmavarju maal, neile paistab valgus.*"

Jumal, kes kord oli andnud need sõnad prohvet Jesajale, pani need nüüd oma Püha Vaimu läbi Sakaria suhu. Ammuse ennustuse täitumine oli kätte jõudnud. Lunastuse hommik algab sama sõnumiga, millega algas ka loomise hommik, mil Jumal keset pimedust ja kaost ütles oma esimesed sõnad, mis on kirja pandud Piiblis: "Saagu valgus!" Ja valgus sai. (1Ms 1:3)

1:80 Aga lapsuke kasvas ja sai tugevaks vaimus. Ja ta oli kõrbes selle päevani, mil ta astus Iisraeli ette.

Johannese kodu oli Juuda mägismaal Juuda kõrbe läheduses. Seal valmistus ta oma ülesande täitmiseks vaikselt ja rahulikult, nagu tema isagi. Paljud Piibli uurijad on oletanud, et Ristija Johannesel olid lähedased sidemed Qumranis asunud kloostrikogukonnaga, mis oli rajatud inimestes kaugele Juuda kõrbesse, Surnumere lähedusse. Aga ehkki Johannese ja esseenide kuulutuses leidis mõndagi ühist, oli neis ka erinevusi. Esseenid tahtsid jäädagi tegelema iseendaga oma kogukonnas, mis oli teistest inimestest eraldatud. Johannes aga oli tõeline prohvet. Ta oli kõrbes üksnes senikaua, kuni ta oli valmis astuma välja sõnumiga, mis vapustas tervet maad.

PKK0255 Lk 2:1 – 12

Kus Jeesus õieti sündis?

Tõenäoliselt on Luuka evangeeliumi algus Piibli kõige tuntum koht. Seda loetakse kirikutes kõikidel jõuluteenistustel ja küllap ka paljudes kodudes. Kristlased teavad jõululugu kindlasti rohkem või vähem isegi peast. Aga hoolimata sellest, et lugu on väga tuttav, võib ta sisaldada mõndagi, mis ei olegi meile päris selge. Hoolikamalt järele mõeldes võib tekkida rida küsimusi, nagu näiteks: millise maksustamisega olid tegemist? Kes olid Augustus ja Küreenius? Miks Joosep ei võinud jääda maksustamise ajaks Naatsareti?

Luuka evangeeliumi alguses nägime, et Luukas oli kõiki Jeesusega seotud asjaolusid hoolega uurinud. Selle töö tulemusi võime näha ka jõuluevangeeliumi alguses.

2:1–2 Neil päevil sündis, et keiser Augustus andis käsu kirjutada üles kogu riigi rahvas. See esmakordne üleskirjutus toimus ajal, kui Küreenius oli Süüria maavalitseja.

Augustus oli Brutuse poolt mõrvatud Caesari õe tütrepoeg. Ta kindlustas oma positsiooni Rooma keisrina aastal kolmkümmend üks enne Kristust, olles kolmekümne kahe aastane. Augustus suri aastal 14 pKr seitsmekümne seitsme aastaseks. Nii seob Luukas Jeesuse sündimise ajaga, mida teadsid hästi kõik Rooma riigi elanikud. Jeesuse sündimine polnud mingi muinasjutt, mis algab sõnadega "Elas kord", vaid ta sündis teatud konkreetsetel ajal, mis on võrdlemisi hästi teada ka tänapäeval.

Rahva üleskirjutamise eesmärgiks oli maksustamine. Vanemates eestikeelsetes piiblitõlgetes öeldi, et keiser Augustus andis käsu üles kirjutada kogu maailm. Selle all mõeldi kogu tol ajal tuntud maailma, mis oli Rooma riigi võimu all. Rooma valitses tõesti põhilist osa sellest maailmast, mida tol ajal tunti. Arvatakse, et tol ajal elas seal umbes sada miljonit inimest. Sellises maailmas ei olnud maksustamise korraldamine lihtne. See oli pikk protsess, millesse kuulus muuhulgas maksustamisnimekirjade koostamine ja inimeste elukohtade täpsustamine. Kui kõik ettevalmistused olid tehtud, hakkas Rooma riik korjama oma elanikelt maksu igal neljateistkümnendal aastal ja maksu tuli maksta iga inimese eest, kes oli saanud vähemalt neljateistkümnendal aastaseks. Näiteks umbkaudu praeguse Iisraeli aladelt läks maks otse keisrikajale ja Erkki Ranta andmetel koguti seda igal aastal umbes kaheksasada talenti. Niisama palju võttis endale ka Herodes. Seda summat on kasulik teada selleks, et paremini ette kujutada, kui suur rahaühik oli talent, ja mida tahtis Jeesus öelda Matteuse evangeeliumis ära toodud

tähendamissõnaga armutust sulasest, kes oli oma peremehele võlgu kümme tuhat talenti. See summa oli üle kümne korra suurem kui kõigilt neilt aladelt kogutud iga-aastane maks keisri õukonnale.

Aga Jeesuse sündimise aega määratledes ei piirdu Luukas keiser Augustusega, kes valitses aastakümneid. Ta täpsustab seda aega, nimetades ka vähem tuntud meest – Süüria maavalitsejat Publius Quiriniust. Tema kohta on ajaloolisi andmeid loomulikult vähem kui keiser Augustuse kohta. Uurijad ei ole jõudnud üksmeelele küsimuses, kas Quirinius oli Süüria maavalitseja rohkem kui ühel korral. Võrdlemisi usaldusväärseks peetakse infot, mis selgub esimese sajandi juudi ajaloolase Josephus Flaviuse teostest, et Quirinius viis maksustamise läbi aastal 6 pKr. Ent uurijad vaidlevad selle üle, kas Quirinius oli Süüria maavalitseja ka sel ajal, mil viidi läbi esimene maksustamine, mis esimesest korrast tulenevate raskuste tõttu kestis kolm aastat – aastatel kümme kuni seitse enne Kristust. Nimelt näib üks tollest ajast säilinud raidkiri tõendavat, et Quirinius oli nendel aladel tol ajal teiseks maavalitsejaks. Igal juhul toimus rahva maksustamisnimekirjadesse kandmine, millest Luukas siin räägib, just neil aegadel, kuna on öeldud, et tegemist oli esmakordse üleskirjutusega. Ja kuna Luukas kindlasti teadis tolleaegseid maavalitsejaid paremini kui meie tänapäeval, siis pole meil põhjust kahelda tema andmetes ka selles osas, eriti kui teame, et ta pani oma andmed kirja pärast põhjalikku järeleuurimist.

Meie ajaarvestuses, mida loetakse algavaks Jeesuse sündimisest, on tegelikult mõneaastane viga. See johtub sellest, et Jeesuse sündimise aeg arvutati tagantjärele välja alles mitu sajandit hiljem. Seda tegi kuuendal sajandil munk Dionysios Exiguus endale kättesaadavate vahenditega, kuid eksis seejuures mõne aasta võrra. Nii et Jeesus sündis tegelikult mõned aastad varem, kui meie ajaarvamise aastanumber ütleb. Me ei teagi täpselt, millal Jeesus sündis. Tol ajal ei registreeritud ju sündi nii nagu tänapäeval. Samas aga midagi me siiski teame. Nimelt räägib Matteus, et seoses Jeesuse sündimisega käskis kuningas Herodes tappa Petlemmas kaheaastased ja nooremad poeglapsed. Ja kuna me ajaloost teame, et see Herodes suri aastal 4 eKr, siis pidi Jeesus sündima ilmselt paar-kolm aastat varem. See aga klapib Luuka andmetega, mille kohaselt Jeesuse sündimine leidis aset esimese maksustamise ajal.

2:3–5 Ja kõik läksid ennast kirja panema igaüks oma linna. Nii läks ka Joosep Galileamaalt Naatsaretist üles Juudamaale Taaveti linna, mida hüütakse Petlemmaks, sest ta oli Taaveti soost ja pärusmaalt, et lasta end üles kirjutada koos Maarjaga, oma kihlatuga, kes oli lapseootel.

Mõningates Piibli käsikirjades mainitakse siinkohal, et nii Joosep kui ka Maarja olid Taaveti soost. Samuti selgub ka kolmandas peatükis toodud sugupuust, et ka Maarja oli Taaveti soost. See ei välista, et Maarja oli ka Eliisabeti sugulane, nagu eespool nägime, sest abielud erinevate suguvõsade vahel olid tavalised, ja seega võis igal inimesel olla esivanemaid mitmes suguvõsas.

Augustuse maksukorraldustega määrati, et iga elanik pidi laskma end kirja panna selles piirkonnas, kust tema suguvõsa pärines. Kuningas Taavet, kelle suguvõssa kuulus ka Joosep, oli pärit muidugi Petlemmast. Aga siinkohal võib kodulinna nime mainimine viidata sellele, et seal oli sündinud ka Joosep ise.

Galileast Judeasse sõidetakse tänapäeval autodega ja tolleaegseid reisimise raskusi ei osata ettegi kujutada. Last ootavale naisele ei olnud mägistel teedel rändamine kerge. Ja see, et seoses maksustamisega pidi Petlemma minema ennast kirja panema ilmselt palju teisigi inimesi, ei teinud olukorda loomulikult kergemaks.

Nimi *Bet Lehem* tähendab tõlkes Leivamaja, mis viitab sellele, et Petlemma ümbruses kasvatati vilja. Petlemmast mõne kilomeetri kaugusel orus on viljeldavaid maid palju tänapäevalgi. Jeesuse ajal oli Petlemm üksnes mõnesaja elanikuga väike külake, kus elasid vaesed põlluharijad ja karjused, mistõttu pole ime, et korraliku öömaja leidmisega oli seal raskusi.

2:6–7 Aga nende sealoleku aegu said päevad täis ja Maarja pidi sünnitama. Ta tõi ilmale oma esimese poja ning mähkis ta mähkmetesse ja asetas sõime, sest nende jaoks polnud majas kohta.

Need sõnad, mis räägivad sõimest ja sellest, et nende jaoks polnud majas kohta, on sünnitanud inimeste peades lõpmatu hulga kõikvõimalikke kujutlusi. Jõulunäidendites näeme, kuidas peremehed laiutavad käsi, kuna pole võimalik külalistele öömaja anda. Ilusatel postkaartidel on Maarja ja Joosep koos vastsündinuga härgade ja eeslite hulgas. Tegelikult aga tulenevad sellised pildid inimeste kujutlustest, mitte sellest, mida räägib Piibel. Olles oma kujutluste ja nähtud piltide mõju all, ei taipa me tihti kontrollidagi, mida ütleb asja kohta tegelikult Piibel.

Kõigepealt ütleb Piibel, et Maarja sünnitamise aeg jõudis kätte mitte siis, kui nad Petlemma jõudsid, vaid nende sealoleku aegu. Järelikult olid nad kuhugi juba majutatud ja nad võisid olla isegi lühikest aega Petlemmas viibinud.

Kuhu nad siis majutatud olid? Algkeelne sõna *katalyma*, mis siin on tõlgitud lihtsalt 'majaks', esineb Luuka evangeeliumis veel teiseski kohas, nimelt 22:11. Seal on Jeesuse sõnad: "Õpetaja ütleb sulle: Kus on võõrastetuba, kus ma võiksin süüa paasat oma jüngritega?" Niisiis on seesama sõna seal tõlgitud 'võõrastetuba'.

Teiseks ütleb Piibel, et Maarja, olles sünnitanud lapse, asetab ta sõime, kuna majas või võõrastetoas ei olnud ruumi. Jälgides nüüd Luuka poolt kirja pandut täpselt, näib, et ruumikitsikus ei ole seotud Maarja ja Joosepi ööbimisega, vaid see tekkis alles seoses sündinud lapsega. Väikeses toas, kus oli juba niigi palju inimesi, polnud enam ruumi lapsele. Nii tuli laps panna sõime, mis oli tavaliselt ehitatud seina sisse, olles osalt sellesse raiutud, osalt aga valatud savist ja ulatudes sellest väljapoole. Tavaliselt pandi sõime muidugi loomadele söömiseks toitu.

Ameerika piibliõpetaja Dr Kenneth Bailey, kes on veetnud nelikümmend aastat oma elust Lähis-Idas ja kes on tuttav karjakasvatavate kultuuridega, annab selle olukorra kohta huvitava vaatevinkli. Ta räägib, mis juhtus ühel koolitusel, kui ta oli lugenud jõuluevangeeliumi Lähis-Ida karjakasvatavatele ja küsinud neilt, kus Jeesus-laps sündis. Need inimesed polnud näinud selliseid jõulupilte, millega oleme harjunud meie läänemaailmas, ja nad olid vastanud kõhklematult: "Kodus." Selline vastus tulenes sellest, et nende kultuuris elavad inimesed kodudes, kus maja ühes otsas toimetavad inimesed, teises otsas aga loomad. Neile oli endastmõistetav, et see piiblikoht räägib lihtsalt sellest, et kuna see maja ots, kus inimesed tavaliselt elavad, oli juba täis, tuli laps viia teise maja otsa, kus tavaliselt olid loomad.

Pole võimatu, et lugedes jõuluevangeeliumi, oleme pidanud Petlemma elanikke liiga ebasõbralikeks. Võib-olla andsid nad Jeesusele tegelikult parima koha, mis neil oli. Vaevalt loomi sel ajal ruumis üldse oligi, kui Maarja sündinud lapse sõime asetab. Aga kokkuvõttes sündis Jeesus ikkagi üpris vaestes oludes. Maailmakõiksuse kuningas ei saanud puhkamiseks siidpatju ja kuldset hälli, vaid heintega vooderdatud loomade söödaküna. Ja juba see, et Jeesus sündis sellistes oludes, kõneles selget keelt sellest, mis teda ootas ka edaspidi. Jeesus oli liigne, ülearune. Iisraeli kodakond ei soovinud teda endale seltsiliseks, tema jaoks polnud ruumi.

Kas on sinugi suhtumine Jeesusesse umbes samalaadne? On su südamehoone oma asju sedavõrd täis, et Jeesust pole seal enam kuhugi panna ja ta tuleks paigutada kuhugi kõrvale, kus ta kõige ülejäänud rahu ei häiriks?

2:8 Karjased olid seal paigus õitsil ja valvasid öösel oma karja.

Siitki saab järeldada, et Jeesuse sündimise ajal majas vaevalt loomi oli, sest karjased olid väljas ja hoidsid karja. Aga sellega seoses on sobiv mõelda veel ühele küsimusele: Millisel aastaajal Jeesus sündis? Meie pühitseme tema sündimist aasta kõige pimedamal ajal, mis sobib ka teoloogiliselt väga hästi, sest Jeesus on ju maailma valgus. Tema tulekuga hakkab maailmas valgemaks minema ja tema valgus võidab pimeduse. Tegelikult aga võib arvata, et detsembrikuus karjused lammaste ja kitsedega öid enam väljas ei veetnud. Raske on täpselt arvata, millises kuus võis Jeesus sündida. Selles osas võib teha ainult ühe spekulatiivse oletuse, tõsi küll, Piiblist lähtudes.

Eespool oli Ristija Johannese isa kohta öeldud, et ta kuulus Abija teenistuskorda. See teenistuskord või rühm oli kõigi teiste hulgas järjekorras kaheksas. Iga rühm teenis templis kaks korda aastas, nädal aega korraga. Kui hakata neid teenistuskordi lugema aasta esimesest kuust ehk aabibikuus, mis langeb kokku meie aprilliga, siis langeks kaheksanda rühma esimene teenistuskord meie kalendri järgi juunisse. Sel ajal ilmus ingel Sakariasele templis, ja pärast seda jäi rasedaks Eliisabet. Edasi, kui ta oli rase juba kuuendat kuud – ehk meie kalendri järgi detsembris –

ilmus Gabriel Maarjale. Sel ajal jäi tema lapseootele ja sellisel juhul oleks Jeesus sündinud sügisel. Kui aga ingel ilmus Sakariasele sel ajal, mil Abija teenistuskorra preestrid olid teenimast teist korda, siis jõuaksime samasuguse arvestuse järgi tulemuseni, et Jeesus sündis millalgi kevadel.

Nagu öeldud, need on ainult spekulatsioonid, millel meie päästmise seisukohalt pole pealegi mingit tähtsust. Sellega on umbes nii nagu mõne eriti suure ja hinnalise puuga. Ta on meie silme ees ja me näeme, kui võimas ta on, aga praktiliselt võimatu on kindlaks teha, millal täpselt tema seeme mulda langes ja idanema hakkas. Kui me seda teaksimegi ei muudaks see puu väärtust meie jaoks suuremaks. Samuti leidub Eestimaal vanu kirikuhooneid, mille täpne ehitusaasta ei ole teada. Aga need hooned on täiesti kasutuskõlblikud sellest hoolimata.

Nii et jõule pühitsedes ei pea me tegelikult silmas, et Jeesus täpselt sellel päeval sündiski, vaid me pühitseme seda suurt imet, et ühel konkreetsetel päeval ja aastal ajaloos sai Jumal inimeseks.

Petlemma karjased olid Iisraelis tähtsad seetõttu, et suur osa templis ohverdatavatest loomadest kasvatati üles just Petlemma piirkonnas. Seega oli karjustel tähtis töö. Aga hoolimata sellest tööst ei hinnatud karjuseid endid kõrgelt. Neid ei peetud usaldusväärseks, sest juhtus, et nad tegelesid varastamisega. Lisaks sellele suhtusid kirjatundjad ja variserid karjustesse halvasti ka sellepärast, et oma ameti tõttu ei saanud nad pidada hingamispäevi kõigi ettenähtud reeglite kohaselt. Neil oli nii halb maine, et isegi kohtus ei võetud neid tunnistajatena arvesse.

Teiselt poolt võib nii madalat hinnangut karjustele pidada kummaliseks, sest paljud Iisraeli suurmehed olid olnud karjased. Meenutame Aabrahami, Iisakit, Jaakobit, Moosest ja Taavetit. Nüüd aga külastas Jumala ingel just selliseid karjaseid.

2:9–11 Issanda ingel seisatas nende juures ja Issanda kirkus säras nende ümber ja nad kartsid üliväga. Aga ingel ütles neile: „Ärge kartke! Sest vaata, ma kuulutan teile suurt rõõmu, mis saab osaks kogu rahvale, et teile on täna sündinud Taaveti linnas Päästja, kes on Issand Kristus.

See sündmus on jäädvustatud paljudel jõulukaartidel ja maalidel. Sageli kujutatakse neil inglit kusagil taeva ja maa vahel. Piibel siiski ütleb, et ingel seisatas nende juures. Nii võib arvata, et ta ei hüüdnud neile kusagilt kõrgustest, vaid tuli päris nende juurde, rääkima neile sündinud Jeesusest.

Et ingel ilmus just karjastele ja mitte kellelegi teisele, see on meie jaoks julgustav – neile, kes polnud võimelised täitma ei inimeste ega ka Jumala mõõtu, räägiti sündinud Päästjast esimesena. Nii said juba seoses Jeesuse sündimisega viimased esimesteks.

Edasi pöörame tähelepanu ingli sõnumile. Ta ütles, et sündinud on Päästja, kes on nii Kristus kui ka Issand. Kristus on kreekakeelne vaste heebrea sõnale Messias. Läbi terve ajaloo oli Iisrael oodanud Messia sündimist. Seda olid ennustanud ka Vana testamendi prohvetid. Ja nüüd, kui ta on lõpuks sündinud pärast sajandite ja isegi aastatuhandete pikkust ootust, räägitakse sellest uudisest kõigepealt inimestele, kelle tunnistusel kohtus ei ole isegi kaalu. Jumalal on suur huumorimeel. Ta tõesti ülendab neid, kes on madalal, ja alandab suursuguseid.

Teiseks ütles ingel, sündinud laps on Issand. See nimi tähendab sedasama, mis Jahve või Jehoova. Selle nime andis Jumal ise teada samuti ühele karjusele Midjani kõrbes, põleva põõsa juures, üle tuhande aasta varem. Nüüd oli maailmakõiksuse Issand ja Looja sündinud maailma.

Ingli sõnumis oli veel üks väike, kuid tähtis sõna: "Teile". Jumal ei saanud inimeseks kellegi teise jaoks, mingite suurte ja tähtsate inimeste jaoks, vaid just teie jaoks. Just teile, kes te praegugi seda sõnumit kuulete, sündis siis Päästja. Ja et ta on Päästja, see tähendab, et ta suudab teid aidata küsimustes, milles te ise pole võimelised ennast aitama ja milles te seetõttu vajate päästjat. Need küsimused on seotud patuga ja inimese vahekorraga Jumalaga. Kui sa usaldad Päästjat, lahendab ta ka sinu jaoks need küsimused, mis sulle endale käivad üle jõu. Ja kuna see Päästja on nii Issand kui ka Kristus, siis ei ole talle miski üle jõu ega võimatu. Ja nagu ütles ingel, see laps on sündinud Taaveti linnas, see tähendab Petlemmas.

Lõpuks andis ingel veel teada, kuidas seda last leida.

2:12 Ja see on teile tunnustäheks: te leiate lapsukese mähitud ja sõimes magavat.”

Sõim, mis esialgu oli kindlasti tundunud lihtsalt hädaabinõuna, muutus äkki taevaseks märgiks – selle järgi võis üles leida õige lapse, just selle, kellest ingel rääkis. Petlemmas võis sel ajal olla teisigi vastsündinuid, aga ainult üks neist oli pandud magama sõime. Jumal ei eksi isegi pisiasjades.

Jumala töö toimub tänapäevalgi sageli üpris tagasihoidlikes oludes ja inimeste juures, keda teised kellekski ei pea. Olgu see julgustuseks tõrjuteile, kes Jumalat armastavad.

PKK0256 Lk 2:13 – 40

Sõna juhhib Jeesuse juurde

Karjaseid Petlemma lähistel külastasid öösel taevased külalised. Nad tõid sõnumi, et on sündinud Päästja, keda võib nüüd minna vaatama. Esialgu oli taevaseid külalisi ainult üks, siis aga äkki

2:13–14 Äkitselt olid koos ingluga taevased väed Jumalat kiitmas: „Au olgu Jumalale kõrges ja maa peal rahu, inimestest hea meel!”

Päästja sündimine oli nii suur sündmus, et sel puhul tulid Jumalat ülistama taevased väed. Juba Vanas Testamendis kutsutakse Jumalat Issand Sebaotiks ehk väehulkade Jumalaks. Aga Jumala taevased sõjaväed ei ilmu karjastele hävitavate armeedena, vaid rahusaadikutena. See inglite laul on muutunud jumalateenistuse liturgia tähtsaks osaks juba varakirikust alates ja mitmetes kristliku kiriku harudes on see kasutusel meie päevini. Samuti on sellel teemal loodud palju jõululaule.

Mida siis inglid täpselt ütlesid? Esiteks meenutasid nad kõige lähtekohta. Jumalal on juba praegu au kõrges, see tähendab taevastes. Seal röömutsevad tema üle kõik ja teenivad teda hea meelega. Midagi sellest tohutust röömust jõuab aeg-ajalt ka maa peale, kus üldiselt inimesed vastavalt oma loomusele Jumala vastu mässavad ja seetõttu ka teda väldivad ja temast eemale hoiduvad. Jeesuse sünd toob sellesse olukorda muutuse. Tema tulek maailma tähendab inimestele võimalust saada Jumalaga rahuvahekorda. Niisiis ei räägi inglid sõnum rahust inimeste vahel, vaid rahust inimeste ja Jumala vahel.

Jeesuse sündimine maailma ei tähenda, et sellest peale on lõppenud näiteks kõik sõjad ja kuritegevus. Selle rahu taustal, millest siin räägitakse, on heebreakeelne sõna *shalom* mis tähendab, et inimene on terviklik ja temaga on kõik hästi. Seega jutt rahust on ennekõike seotud inimese suurima probleemiga – patuga mis on algsest langemisest saadik inimest hävitanud. Nüüd on tulnud selle häda vastu rohi. Jumala sündimine, maailma tähendas, et rahu Jumalaga leiavad kõik need inimesed, kes lähevad Jeesuse juurde samamoodi nagu karjased. Sellest rahust räägib ka Paulus Rm 5:1: "Et me nüüd oleme saanud õigeks usust, siis on meil rahu Jumalaga meie Issanda Jeesuse Kristuse läbi." Selline rahu on Kristuse leidmise vili.

2:15–16 Ja sündis, kui inglid olid nende juurest ära läinud taevasse, et karjased ütlesid üksteisele: „Läki nüüd Petlemma, et näha saada seda, mis on sündinud, mis Issand on teatanud meile!” Ja nad läksid rutates ja leidsid Maarja ja Joosepi ja lapsukese, kes magas sõimes.

Kõigepealt oli taevast antud sõnum. Ilma selleta poleks karjased osanud kedagi otsima minna. Selles suhtes on kõik inimesed samas olukorras nagu karjasedki. Meieni jõuavad Jumala sõnumid esmajoones Piibli kaudu, kuhu kord toimunud asjad on igaveseks kirja pandud. Ilma nende sõnumiteta ei teaks me midagi ei Jumalast ega Jeesusest ega oleks meil ka võimalust leida rahu Jumalaga. Taevast saadud ilmutuse põhjal teadsid karjased täpselt, kuidas leida üles just õige laps – inglid rääkisid lapsest, kes magab sõimes.

Oma maailmas me kohtume lugematu arvu lastega ja üldse inimestega, kes võivad meile tunduda täiesti ehtsad ja usaldusväärsed. Nendest paljudega on seostaud ja seostatakse ka suuri lootusi. Nii võib kergesti eksida valede päästjate juurde eriti sel juhul, kui taevast antud ilmutust ei võeta tõsiselt. Jumal ei käskinud minna karjastel ükskõik missuguse vastsündinu juurde, vaid ainult selle juurde, kelle ta ise erilisel oli saatnud. Ja see laps puhkas sõimes nagu ei ükski teine laps sellel ööl.

Siinkohal tasub mõelda sellelegi, miks tundub kristlus tänapäeval paljudele igav ja vastuvõetamatu. Kas suurelt osalt mitte just sellepärast, et Jumal on oma kirkuse ja oma suurima töö peitnud nii madalasse ja tagasihoidlikku välimusse. Maailmas on palju asju, mis tunduvad hoopis huvitavamad ja avaldavad hoopis rohkem muljet. Kas loomade söödakünast tuleb tõesti otsida maailma Päästjat ja koguni Jumalat ennast? Ja ometi, kui võtta kasvõi tänase päeva seis ja vaadata tagasi läbi terve ajaloo, kas leiaksime ainsagi inimese, kelle võiksime asetada Jeesuse Kristuse kõrvale tema mõjujõu ja ulatuse poolest?

Aga tuleme tagasi karjaste juurde, kes olid leidnud sõimes magava Jeesus-lapse.

2:17–18 Aga nähes teda teatasid nad sõnumist, mis neile oli räägitud selle lapse kohta. Kõik, kes kuulsid, panid seda imeks, mida karjased olid neile kõnelnud.

Karjased leidsid, et asi oligi nii, nagu neile taevast oli teada antud. Sedasama on leidnud ka lugematu hulk teisi inimesi, kes on võtnud vaevaks uurida, kuidas on Jeesuse Kristusega lood tegelikult. Karjased on meile eeskujuks. Nad ei löönud käega, öeldes: "Ah, ei tea, mis üleloomuliku nähtuse või nägemusega siin võis tegemist olla. Rahuneme maha ja magame edasi." Selle asemel tahtsid nad asjas selgusele jõuda, ja nad jõudsidki. Jumala asjades pole raske jõuda selgusele neil inimestel, kes lähenevad neile ausalt ja kes on valmis ka pisut vaeva nägema, kui vaja.

Paljud jõulukaardidki kujutavad karjaseid, kes on kogunenud Joosepi ja Maarja ümber imetlema sündinud Jeesus-last. Mida oleme kord pildi peal näinud, see jääb ka meie vaimusilma ette ja kujundab meie arusaamu. Need arusaamad ei tarvitse aga alati olla päris kooskõlas tegelikkusega. Siinkohal tuleb arvestada, et lisaks ülalnimetatud see oli kohal veel ka hulk muud rahvast, keda meile aga eraldi ei loetleta. Piibel jätab mainimata ämmaemanda, naabrained, sugulased või lihtsalt hulga uudishimulikke lapsi, kelle juuresolek sellisel puhul on niivõrd endastmõistetav, et sellest pole mõtet rääkida.

Paneme veel kord tähele, mida ütles kaheksateistkümmes salm: "Kõik, kes kuulsid, panid seda imeks, mida karjased olid neile kõnelnud." Meie, läänemaailma lugejad, elame teistsuguses kultuuris, kus ühiskondlikkus ja üheskoos olemine ei ole sugugi endastmõistetavad, seetõttu ei taipa me alati asju, mis Piiblis on endastmõistetavad. Karjased jagasid oma rõõmusõnumit teistegagi ega hoolinud sellest, kas keegi võis neid pidada ebausaldusväärseks. Nad ei lasknud asjaolul, et paljud neid kõrgelt ei hinnanud, saada takistuseks oma rõõmusõnumi kuulutamisele ehk teisiti öeldes – evangeeliumi levitamisele.

2:19–20 Ent Maarja jättis kõik need lood meelde, mõtiskledes nende üle oma südames. Karjased pöördusid tagasi, ülistades ja kiites Jumalat kõige eest, mis nad olid kuulnud ja näinud. Kõik oli olnud nii, nagu neile oli räägitud.

Joosepist ei räägita midagi. Luuka evangeeliumis on ta kogu aeg tagaplaanil, erinevalt Matteuse evangeeliumist, kus ta Jumala juhtimisel järjest astub vajalikke samme. Luukas keskendub Maarjale ja annab edasi tema tundeid. Nii ka siin. Karjaste toodud sõnum ei läinud tal ühest kõrvast sisse ja teisest välja, vaid andis talle palju mõtteainet.

Ühtlasi meenutagem, et olukorras, kus linnas võisid mõnedki sosistada teemadel: "Huvitav, kelle lapse see Maarja nüüd tegelikult sünnitas?" sai Maarja karjaste sõnumi kaudu kolmanda kinnituse, et Jumalal on selle lapsega suured ja erilised plaanid. Esimese sõnumi sai ta ise inglilt, teise andis talle Elizabeth. Mõelgem samuti sellele, kuidas pidi karjaste sõnum mõjuma kõigile neile, kes seda kuulsid, kes kahtlemata olid samuti kursis linnas liikuvate kuulujuttudega. Pole ime, et nad panid kuuldut imeks.

Karjased aga läksid oma töö juurde tagasi. Nende käiku jälgides võiks peaaegu arvata, et palju kära ei milledki. Kõik lõppes sealsamas, kust nad teele läksid – lammaste ja kitsede juures. Nii võiks arvata kõrvaltvaataja, aga karjased ise teadsid, et nad on üle elanud midagi unustamatut. Nad olid vastu võtnud Jumala sõna ja leidnud ka Päästja, ehkki nad muidugi esialgu ei teadnud veel nii, nagu teame meie, mida see Päästja neile tõeliselt tähendas. Nad olid samasugused karjased nagu ennegi, aga midagi oli nendes alatiseks muutunud. Nad järgisid seda valgust, mis Jumal neile sel hetkel andis, ja kindlasti tõi see neile rahu. Nad ei pidanud pettuma. Kuidas nad tagasi läksidki? Mitte kuidagi ükskõiksest või koguni pettunult, et mille poolest see laps siis nüüd eriline oli, võrreldes kõigi teistega, vaid nad läksid "ülistades ja kiites Jumalat kõige eest, mis nad olid kuulnud ja näinud." Võib öelda julgelt, et Jumala töö oli puudutanud nende südameid ja muutnud nad. Nad olid nüüd uued inimesed.

Luuka evangeelium annab meile paljud Jeesuse elu sündmused edasi otsekui läbi Maarja silmade. Võib-olla just sellepärast on selles evangeeliumis rohkem kui teistes juttu ka Jeesuse lapsepõlvest. Juudi kodus sündinud poeglapse elu alguse juurde kuulus ka tema ümberlõikamine.

2:21 Kui kaheksa päeva sai täis ja tuli aeg lapse ümberlõikamiseks, siis pandi talle nimeks Jeesus, mille oli ütelnud ingel, enne kui laps sai ema ihusse.

Moosese Seaduses oli ette nähtud, et poeglaps tuleb ümber lõigata kaheksandal päeval. Jeesus täitis Seaduse nõuded ka selles suhtes. Tol ajal oli juurdunud komme, et lapsele pandi nimi ümberlõikamise ajal. Nimevalikuga polnud seekord probleemi, sest selle oli teada andnud juba ingel. Samuti oli karjastele teada antud, et neile on sündinud Päästja, ja nimi Jeesus ju tähendabki päästjat.

2:22–24 Ja kui nende puhastuspäevad Moosese Seaduse järgi said täis, viisid nad lapse üles Jeruusalemma, et teda seada Issanda ette, nõnda nagu on kirjutatud Issanda Seaduses: „Iga poeglast, kes on avanud lapsekoja, hüütagu Issandale pühaks”, ja et tuua Issanda Seaduses öeldu järgi ohvriks „paar turteltuvi või kaks tuvipoega”.

Moosese Seaduse järgi oli naine kultuslikult ebapuhas neljakümne päeva jooksul pärast poeglapse sündimist. Selle aja möödumisel pidi ema tulema ja ohverdama põletusohvri ning patuohvri. Tavaliselt toodi põletusohvriks lammas, aga kui see käis majanduslikult üle jõu, siis oli vastuvõetav ka lind. 3Ms 12:8 öeldakse selle kohta: "Aga kui ta jõud ei luba tuua lammas, siis ta võtku kaks turteltuvi või kaks muud tuvi, üks põletusohvriks ja teine patuohvriks, ja preester toimetagu lepitust tema eest; siis ta saab puhtaks."

See, et Maarja tõi ohvriks linu, kõneleb sellest, et ta kuulus maa kõige vaesemate hulka. Samuti kõneleb see ohver sellest, et ka Maarja oli patune inimene, kel oli tarvis, et patuohver tema eest sureks. Jeesuse puhul aga ei räägita kunagi, et ta oleks enda eest toonud mingeid ohvreid. Kuna ta oli patuta, siis ta selliseid ohvreid ei vajanud.

Ohverdamiseks läks Maarja umbes viieteistkümne kilomeetri kaugusele Jeruusalemma templisse. Aga seal toimus lisaks ohverdamisele veel muudki tähelepanuväärset.

2:25–28 Ja vaata, Jeruusalemmas oli mees, Siimeon nimi. See mees oli õiglane ja vaga ning ootas Iisraeli lohutust, ja Püha Vaim oli tema peal. Püha Vaim oli talle ennustanud, et ta ei sure enne, kui ta on näinud Issanda Messiat. Ta tuli Vaimu ajel pühakotta. Ja kui vanemad tõid sinna lapse Jeesuse, et toimida temaga Seaduse sätte järgi, siis ta võttis tema sülle, ülistas Jumalat ...

On olnud ka teolooge, kes on arvanud, et see lugu on sündmuste ilustamiseks lisatud väljamõeldis. Kui kaalutleda puhtinimlikult, siis võiks ju nõnda arvatagi, aga sel juhul jäetakse arvesse võtmata üks väga oluline tõsiasi – nimelt see, mis siin räägiti Püha Vaimu tegevuse kohta. Neis salmides nimetati kolmel korral, Püha Vaimu. Püha Vaim aga ei tähenda midagi muud, kui Jumala enese ligiolekut ja juhtimist. Jumal teab asju, mida ei tea ükski inimene, ja oma Püha Vaimu läbi võib ta eksimatult juhtida neid, kes on talle selleks piisavalt lähedal. Nii toimus siingi. Siimeon oli juba vana mees, ehkki pole öeldud, kui vana just. Tähtsam oli aga see, et ta polnud lihtsalt üks jumalakartlik inimene, vaid tema peal oli Püha Vaim. See Vaim oli talle andnud ka erilise ilmutuse: ta ei sure enne, kui on näinud Issanda Messiat. Ja nüüd, kui see Messias toodi templisse, olgugi alles väikese lapsena, juhtis seesama Vaim

Siimeoni õigel ajal õigesse kohta ja võimaldas tal selle lapse ka ära tunda. Kellel on Püha Vaimu tööga kogemusi, see ei imesta selle üle sugugi.

Iisraeli lohus, mida Siimeon ootas, ei tähendanud mingit ebamäärast lohutust või head lootust, samuti mitte mingeid lohutavaid sõnu, vaid isikut – sedasama Messias, kelle Siimeon nüüd süle võttis. Jumal on täitnud oma töötuse ja Siimeonil ei jää üle midagi muud, kui üksnes ülistada Issandat, kasutades sõnu, mis Luukas siin nüüd ära toob ja mis on ladina keeles saanud nimeks *Nunc dimittis*. Need on ladinakeelses tõlkes selle laulu esimesed sõnad.

2:29–32 ja ütles: „Issand, nüüd sa lased oma sulasel lahkuda rahu oma ütlust mööda, sest mu silmad on näinud sinu päästet, mille sa oled valmistanud kõigi rahvaste silme ees: valgust, mis on ilmutuseks paganaile, ja kirkust sinu rahvale Iisraelile.”

Algtekstis alustab Siimeon sõnadega, milles sisaldub ka mõte: "Nüüd lased sa, Issand, oma orja vabadusse." See vabanemine ei tähendanud Siimeoni jaoks vabanemist patu orjusest, vaid vabanemist sellest ilmselt eluaegsest ülesandest, mis tal oli olnud templis, kui ta ootas töötatud Messia saabumist. Inimese kohtumisel Jeesusega ongi sügavamas mõttes tegemist vabanemisega. Tema juures on vabadus.

Taas on minu meelest kohane mõelda sellele, milliseks kinnituseks pidi kõik siin toimuv olema Maarjale – üks kinnitus teise järel nii Joosepile kui ka Maarjale, et tegemist on tõesti Jumala tööga, mitte mingi kahtlase asjaga. Siinjuures peab arvestama, et Joosep ja Maarja olid meiega võrreldes hoopis halvemas olukorras – nemad ju veel teadnud, mis Jeesusest edaspidi saab. Et Siimeon, tema jaoks tundmatu vana mees leiab templi suurest rahvahulgast üles tema, täiesti tavalise tagasihoidliku ema koos täiesti tavalise lapsega, ja räägib niisuguseid sõnu, see saab olla küll seletatav ainult suure Jumala imega ja ilmutusega. Loomulikult on nii, nagu võime lugeda järgmisest salmist:

2:33 Jeesuse isa ja ema panid seda imeks, mida tema kohta räägiti.

Prohvetlik sõnum, mille Siimeon edasi andis, vastab Jumala enese suurusele ja tema töö ulatusele. Jutt ei ole mingist väikesest asjast, vaid päästest, mis on valmistatud "kõigi rahvaste silme ees", ja valgusest, "mis on ilmutuseks paganaile". Ja alles seejärel lisatakse, et see tähendab kirkust ka Jumala rahvale Iisraelile! See Siimeoni poolt öeldud sõnade järjekord on väga tähelepanuväärne, sest juudi jaoks on see kõike muud kui endastmõistetav. Kui siinkohal oleks tsiteeritud lihtsalt näiteks mõnda Vana Testamendi psalmi, siis oleksid esikohal olnud kindlasti juudid ja nende ootused, ja heal juhul oleks sellele lisatud ka mõni sõna paganate kohta. Aga prohvetlik sõna räägib alati asjadest nii, nagu näeb neid Jumal, mitte vastavalt sellele, mida ootavad inimesed. Seda näitavad suurepäraselt ka Siimeoni järgnevad sõnad.

2:34–35 Ja Siimeon õnnistas neid ja ütles Maarjale, tema emale: „Vaata, see laps on seatud languseks ja tõusuks paljudele Iisraelis ja tähiseks, mille vastu räägitakse – ja sinu endagi hinge läbib ta mõõk –, et tuleksid ilmsiks paljude südamete mõtted.”

Nendes sõnades ei ole tegemist ilusa lugulauluga, kus lubatakse õnne, edu ja suurt Jumala tööd. Vastupidi, Jumal räägib oma sõnas, nagu ikka, asjadest, mida inimesed meelsamini kuulda ei sooviks. Aga Jumal annab need asjad teada sellepärast, et need on iseloomulik osa tema tööst. Siimeoni prohvetearingus ei töötata üksnes õnne ja edu, vaid Päästja sündimine maailma tähendab ennekõike vastuolusid. Isegi Iisraeli lapsed ei võta teda vastu, vaid selle asemel paljud komistavad tema otsa. Nagu tänapäevalgi, nii polnud ka sel ajal sugugi endastmõistetav, et kõik üldse soovivad sellist päästjat, millise Jumal on meile saatnud. Jeesus tähendab inimkonnale mitte üldist helget tulevikku, nagu töötavad paljud valeõpetajad, vaid jagunemist kahte leeri, kus ühed võtavad Ta vastu oma Päästjaks, teised aga lükkavad ta tagasi.

Lisaks sellele anti Maarjale ka isiklik sõnum. Ka tema enda südame läbib suur ja lai mõõk, millist Siimeoni poolt siinkohal kasutatud sõna tähendab. See ennustus läks täide, kui Maarja pidi risti all jälgima oma Poja surma. Püüdkem korraldada kujutleda, mida pidi ta siis mõtlema kõigist neist imelistest töötustest, mida oleme seni lugenud

Luuka evangeeliumist. Kahtlemata pidi ta süda purunema. Õnnistus ja südamevalu on siin elus tihti tihedalt teineteisega seotud.

Praegu aga saab Maarja veel teisegi kinnituse.

2:36–38 Seal oli ka prohvet Hanna, Penueli tütar, Aaseri suguharust, kes oli kõrgesse ikka jõudnud. Ta oli mehega elanud seitse aastat pärast oma neitsipõlve ja lesk olnud kuni kaheksakümne neljanda eluaastani. Tema ei

lahkunud pühakojast, vaid teenis Jumalat ööd ja päevad paastumiste ja palvetamistega. Tema tuli sel tunnil sinna ja ülistas Jumalat ning kõneles Jeesusest kõigile, kes ootasid Jeruusalemma lunastust.

Nagu Siimeongi, elas ka Hanna lähedases osaduses Jumalaga. Temagi mõistis Jumala ilmutuse läbi, kes on Jeesus, ega tahtnud jätta seda teadmist ainult enesele.

2:39–40 Kui nad olid täitnud kõik, mis tuli teha Issanda Seaduse järgi, siis nad pöördusid tagasi Galileasse oma külla Naatsaretti. Laps aga kasvas ja sai tugevaks ning täitus tarkusega. Ja Jumala arm oli tema peal.

Mingil põhjusel ei pea Luukas vajalikuks rääkida midagi Petlemma laste mõrvast ega põgenemisest Egiptusesse. Selle asemel viib ta oma lugeja otse Maarja kodulinna Naatsaretti. Öeldakse, et Jeesus kasvas kolmel erineval viisil – füüsiliselt, siis tugevuses, mis viitab vaimsele kasvule, ja tarkuses. Viimane tähendab vastavalt Vana testamendi keelepruugile vaimulikku kasvu ehk Vana testamendi kirjutiste tundmaõppimist. Jeesus õppis Jumala tahet tundma juba lapsest saadik. Kõigele lisaks oli tema peal Jumala arm. Nii sirgus ta oma ülesande täitmiseks.

PKK0257 Lk 2:41 – 3:6

Kust otsida Jeesust?

Evangeeliumiraamatud ei räägi Jeesuse lapsepõlvest meile kuigi palju. Me ei tea, milliseid mängis või kui vanalt õppis ta lugema. Tema elu 12 aasta kohta öeldakse ainult lühidalt, et ta kasvas ja sai tugevaks ning täitus tarkusega. Aga ühest episoodist Jeesuse noorusest Luukas meile siiski räägib. Juudi poisile on 13. eluaasta tähtis tänapäevalgi. Siis teeb ta läbi nn *bar mitsva*, mis vastab meie leeri käimisele. *Bar mitsva* tähendab tõlkes 'Seaduse poega' ja see tähendab, et poisist saab siis koguduse täieõiguslik liige ning pärast seda eeldatakse, et ta elab juudi Seaduse järgi.

Enne *bar mitsva* läbi tegemist õpetati ka Jeesuse ajal poisse paari aasta jooksul tundma Vana testamenti ja eriti Toorat ehk viit Moosese raamatut. Peale selle hakkas osa poisse saama Jumala tundmisega seotud õpetust juba 6. eluaastast alates, eriti need, kellest tulevikus pidid saama kirjatundjad. Sel ajal, kui ühed poisid läksid mängima jalgpalli või ükskõik, mida nad sel ajal mängisid, suundusid teised rabiinlikku kooli õppima Piibli tõdesid. On tõenäoline, et seda õpetust on saanud ka Jeesus, kuna Joosep ja Maarja teadsid, et Jeesuse maailma tulek oli seotud Vana testamendi ennustuste täitumisega.

2:41–42 Tema vanemad käisid igal aastal paasapühadel Jeruusalemmas. Kui Jeesus oli saanud kaheteistkümnepäevaseks, läksid nad üheskoos pühadeaja kombe järgi üles Jeruusalemma.

Moosese Seaduses oli korraldus, et Iisraeli meesterahvad pidid kolm korda aastas kogunema Jeruusalemma pühi pidama. Peale paasapühade peeti ka nelipühi ja lehtmajadepühaid. Kõik need pühad kestsid 8 päeva. Mõningatel andmetel elas noil aegadel Jeruusalemmas umbes 60 000 inimest, ent pühade ajal võis see arv kasvada isegi 20 korda suuremaks. (Need andmed toob Erkki Ranta.) Niisiis oli tegemist suure rahvatungiga. Vaevalt rändasid kõik Iisraeli mehed Jeruusalemma kolmel korral aastas, aga Maarja ja Joosepi kohta öeldi, et nad läksid sinna igal aastal paasapühale, nagu paljud muudki Galilea elanikud. Nii võisid reisiseltskonnad olla suured ja samamoodi oli see ka siis, kui Jeesus oli kaheteistkümnepäevane.

2:43–44 Kui nad olid pärast nende päevade möödumist teel kodu poole, jäi Jeesus Jeruusalemma, ent tema vanemad ei teadnud seda. Aga et nad arvasid tema olevat teekaaslaste seas, käisid nad ära ühe päeva tee ja hakkasid alles siis otsima teda sugulaste ja tuttavate juurest.

Pühad kestsid kaheksa päeva. Kuna see teekond polnud Maarjale ja Joosepile esimene ja kuna reisiseltskond oli suur ja mitmekesine, on loomulik, et Jeesuse kadumist niipea ei märganud. Oli harjutud sellega, et naabrid ja sugulased hoolitsesid vajaduse korral ka tuttavate laste eest.

2:45–50 Ja kui nad teda ei leidnud, pöördusid nad teda otsides tagasi Jeruusalemma. Kolme päeva pärast sündis, et nad leidsid Jeesuse pühakojas istumas õpetajate keskel neid kuulamas ja küsitlemas. Kõik, kes teda kuulsid, olid hämmastunud tema mõistusest ja ta vastustest. Ja Jeesuse vanemad olid teda nähes jahmunud ning ta ema ütles talle: „Poeg, miks sa oled meile nõnda teinud? Vaata, su isa ja mina oleme sind südamevaluga otsinud.” Ent tema ütles neile: „Miks te siis olete mind otsinud? Kas te ei teadnud, et ma pean olema neis paigus, mis on mu Isa päralt?” Aga nemad ei mõistnud neid sõnu, mis ta neile rääkis.

Murelikel vanematel kulus Jeruusalemma tagasiminekuks ja Jeesuse otsimiseks kokku kolm päeva. Samal ajal oli Jeesuse tarkus, mis seisnes Piibli Sõna tundmises ja rakendamises, pannud Jeruusalemma targad hämmastuma. Neil oli kombeks koguneda vestlema mõnda suure templi sammaskäiku. Tegemist ei olnud sellise vormilise õpilaste ja õpetaja vahelise vestlusega, kus ühtedel on kõik küsimused ja teistel kõik vastused, vaid juudi traditsioonis toimus õppimine vesteldes, nii et igaüks võis esitada küsimusi ja igaüks võis ka püüda neile vastata. Sellises olukorras pani kaheteist seda aastase Jeesuse tarkus kõiki hämmastuma ja sealt Maarja ja Joosep Jeesuse lõpuks leidsidki.

Jeesuse vanemad olid jahmunud. Huvitav, kas sellepärast, et nad poleks arvanud, et kaheteistkümne aastane nooruk end templis nii hästi tunneb, et ta end sinna unustab. Ka ei saanud nad aru Jeesuse vastusest. Küllap põhjustas ka nende mitmepäevane mure selle, et nad ei märganud Jeesuse sõnades peituvat vaimulikku sõnumit.

Midagi sellesarnast, nagu Joosepi ja Maarjaga juhtus paar tuhat aastat tagasi, on hiljem juhtunud paljude teistegagi, kes on osalenud vaimulikel koosolekutel. Hea meeleolu ja meeldiv seltskond võivad põhjustada, et läheb kaua aega, enne kui märgatakse, et Jeesust selles seltskonnas ei olegi. On väga lihtne arvata, et kui juba nii palju rahvast on koos, siis on kindlasti ka Jeesus seal. Kusagil seal peab ta ju olema. Ja ometi, Jeesust ei olnudki seal. Piibel ei ütle meile, millistest kõikvõimalikest ja võimatutest kohtadest Joosep ja Maarja Jeesust otsisid. Võib-olla läksid nad esmalt sinna, kus nad olid ööbinud, söönud või sugulastega koos aega veetnud. Nimelt oli pärimuse järgi Maarja ema Anna pärit Jeruusalemmast. Võib-olla käisid nad tema juureski Jeesust otsimas. Aga kõik otsimine oli asjatu, Jeesust polnud kusagil. Lõpuks, kolmandal päeval jõudsid vanemad sinna, kus tegeldi pühade kirjutiste uurimisega, ja seal oli ka Jeesus. Võib-olla oli see viimane koht, kust vanemad oskasid Jeesusest otsida. Tegelikult aga oli see Jeesuse jaoks kõige normaalsem koht.

Ei leita Jeesust sealt, kus ollakse öömajal, kus käiakse söömas või kus veedetakse aega koos sugulastega, ehkki kõik need võivad olla meeldivad kohad. Jeesust võib leida üksnes Piibli ääres. Jeesus imestas Joosepi ja Maarja sõnade üle: kuidas oli võimalik, et nad olid kulutanud kolm päeva valedes kohtades kolamisele? Nad oleksid võinud oma poega paremini tunda.

Sedasama õppetundi peame meiegi õppima üha uuesti ja uuesti: Jeesust võib leida ainult sealt, kus on Jumala sõna või selle kuulutus.

2:51–52 Jeesus läks koos nendega ja tuli Naatsaretti ning oli neile allaheitlik. Tema ema hoidis kõik need lood oma südames alal. Ja Jeesus kasvas tarkuses ja pikkuses ja armus Jumala ja inimeste juures.

Sõnad, mis Jeesus oma vanematele ütles, kandsid vilja. Maarja jättis need sõnad hästi meelde, nagu ta oli teinud juba mitmel puhul varemgi. Ja selleks ongi Jumala sõna antud. Kui jätame selle meelde isegi juhul, kui me selle tähendust veel päriselt ei taipa siis tuleb kord ka see aeg, kus me seda mõistame.

Lõpuks märgib Luukas, et hoolimata oma erilisest positsioonist ja samuti sellest, et ta vanemad olid puudulikud oli Jeesus neile kuulekas. Ta kasvas üha, kuni sai täiskasvanuks, ja samuti kasvas tema tarkus ehk Jumala sõna tundmine. Jeesus kasvas inimeste keskel ja inimesed hindasid seda, mida nad tema juures nägid, sest ka tema elu oli Jumala tahte kohane.

Samal ajal kasvas ja sirgus oma ülesande täitmiseks ka Ristija Johannes, ehkki hoopis teistsugustes oludes. Tema valmistus oma ülesande täitmiseks kõrbes, inimhulkadest eemal.

Oleme jõudnud Luuka evangeeliumi kolmanda peatükini. Siin jätkab Luukas oma hoolikate uurimuste tulemuste edasi andmist Teofilosele.

3:1–2 Keiser Tibeeriuse valitsemise viieteistkümnendal aastal, kui Pontius Pilaatus oli Judea maavalitseja ja Herodes Galilea nelivürst, tema vend Filippus aga Iturea ja Trahhoniitisemaa nelivürst ja Lüsaanias Abileene nelivürst, kui Hannas ja Kaifas olid ülempreestrid, sai Jumala sõna Sakariase poja Johannese kätte kõrbes.

Nende andmetega määratleb Luukas võimalikult täpselt Ristija Johannese tegevuse algusaja. Samalaadseid andmeid tõi Luukas ka seoses Jeesuse sündimisega. Ristija Johannese avaliku töö algus oli niivõrd tähtis sündmus, et Luukas määratleb selle Teofilosele tuttavate isikute kaudu. Tol ajal loomulikult ei olnud veel kasutusel sellist ajaarvestust, nagu meie seda tunneme, mis lähtub Kristuse sündimisest. See võeti kasutusele alles sajandeid hiljem.

Ka Vanas testamendis määratleti sündmuste toimumise aegu sageli selle järgi, mitmendal ühe või teise valitseja valitsusaastal need aset leidsid. Luukas aga nimetab peale valitseva keisri veel kuut isikut, nii et nende valitsemisaegu teades oli Ristija Johannese tegutsemise algust lihtne kindlaks määrata vähemalt Teofilosel.

Vaatame nüüd, mida meie nende isikute kohta teame. Kõigepealt me teame, et keiser Tiberius valitses Roomas pärast Augustust aastatel neliteist kuni kolmkümmend seitse. Tema viieteistkümnnes valitsusaasta langeb seega aastatele kakskümmend kaheksa ja kakskümmend üheksa.

Pärast Herodes Suure surma aastal neli enne Kristust oli maa jagatud tema kolme poja vahel, kellest aga üks, Herodes Arhelaos, oli Roomale liig, nii et tema valitsusterritoorium anti valitseda maavalitsejale. See territoorium hõlmas peamiselt Judea ja Samaaria. Ristija Johannese tegutsemise algusajaks oli maavalitsejaks määratud Pontius Pilaatus, kes valitses aastatel kakskümmend kuus kuni kolmkümmend kuus.

Herodes Suure teine poeg, keda Luukas nimetab siin liht sealt Herodeseks, valitses samal ajal Galilead ja Jordani idapoolseid alasid aastani kolmkümmend üheksa. Kolmas poegadest, Filippus, valitses maa põhjapiirkondi aastani kolmkümmend neli, mil ta suri. Neljanda valitseja ehk tetrarhi nimi oli Lüsaanias ja tema valitses Abileene alasid, mis jäid Hermoni mäest põhja ja ida poole. Tema valitsusaja kohta on vähe teateid, aga mõningate raidkirjade põhjal arvatakse, et ta valitses aastatel neliteist kuni kakskümmend üheksa pärast Kristust. (Erki Ranta andmetel.)

Lisaks kõigile neile valitsejatele mainib Luukas veel tol ajal Jeruusalemmas tegutsenud ülempreestrid Hannast ja Kaifast. Kahest ülempreestrist on juttu sellepärast, et nende olemasolu tingis Rooma poolt aetav poliitika. Kuna ülempreestril oli lisaks vaimulikule võimule ka tuntav poliitiline võim, sekkus Rooma mõnikord ülempreestrite valimisse ja samuti vallandas neid. Nii oli Pontius Pilaatuse eelkäija Valerius Gratus vallandanud Hannase aastal viisteist pärast Kristust ülempreestriametist ja nimetanud hiljem sellele kohale Kaifase, kes oli Hannase väimees. Juudid aga ei aktsepteerinud Hannase vallandamist, vaid pidasid teda endiselt ülempreestriks. Nii oligi Jeesuse ajal kaks ülempreestrit, ehkki Moosese seaduse järgi oleks pidanud olema üks. Samasuguseid preestrite vallandamisi oli toimunud varemgi.

Kaifas on selles mõttes meie jaoks ainulaadne Piibli isik, et ta on ainus, kelle maised jäänused on leitud. See toimus aastal 1992, kui rühm tee-ehitajaid üllatuslikult sattus haua kambriks, kust leiti mitmeid luukirste. Et nad omavahel segi ei läheks, olid kirstudele või õigemini urnidele kirjutatud ka lahkunute nimed. Urnis olevad rahad aitasid leidu dateerida ja selle põhjal ning urnile kirjutatud nime põhjal tehti kindlaks, et ühes urnis olid Kaifase luud.

Niisiis on Luukas määratlenud võrdlemisi täpselt selle aja, mil Ristija Johannes sai Jumalalt kutse astuda välja kõrbe vaikusest inimeste hulka. Kuna Ristija Johannes oli preestri poeg, oleks temast normaalselt pidanud saama preester, kes teenib Jeruusalemma templis. Aga Jumalal olid teised plaanid. Preestrist sai prohvet. Selle ülesande täitmiseks oli teda ette valmistatud juba emaüasast alates.

3:3 Ta käis läbi kogu Jordani ümberkaudse maa ja kuulutas meeleparandusristimist pattude andeksandmiseks,

Jordani jõgi oli Iisraeli rahvale tähtis juba sümboliliselt. Omal ajal oli see olnud viimane takistus, mis tuli ületada ta saabumisel töötatud maale. Teisel pool Jordanit ootas Jumala poolt antud töötuste täitumine. Seega pole see juhus, et Johannes ristis iisraellasi just Jordanis.

Johannese ristimisel oli kahesugune tähendus. Kõigepealt viitas see pöördumisele. Pöördumine tähendas, et Johannest kuulates inimesed mõistsid, et nende elu suund oli vale ja viis neid Jumalast kaugemale. Seda mõistes tahtsid nad teha oma elus täispöörde. Nad muutsid oma meelt ja suhtumisi ja tahtsid oma elus hakata otsima taas Jumala tahet. Selle oma otsuse ja uue elu märgiks lasksid inimesed end Johannesel Jordanis ristida.

Teine asi, mida siin Johanna see ristimisega seoses nimetati, oli pattude andeksandmine. Selles osas on Johannese ristimine sarnane kristliku ristimisega. Juba Vanas Testamendis antud ohverdamiseseaduste põhjal olid inimesed võinud uskuda oma pattude andeksandmist, sest Jumal oli töötanud pattude andeksandmist neile, kes ohverdasid oma pattude eest ettenähtud looma ettenähtud viisil, nagu Jumal oli käskinud. Nüüd töötas Jumal midagi samalaadset Johannese kaudu. Inimesed, kes tahtsid pöörata oma elus uue lehekülje ja lasksid Johannesel end ristida, võisid ka uskuda, et nende patud on andeks antud.

Nii valmistas Johannese ristimine Iisraeli rahvast ette ka kristlikuks ristimiseks, mida vähemalt laste puhul ei tehta andeksandmise ja pöördumise nimel, vaid Kolmaina Jumala nimesse. Apostlite tegude raamatu üheksateistkümnend peatükk räägib inimestest, kes olid ristitud ainult Johannese ristimisega ja kes seetõttu pärast Jeesuse ülestõusmist vajasisid ka kristlikku ristimist, milles nad võeti Jumalale kuuluva rahva osadusse ja mille tulemusena nad said ka Püha Vaimu. Nii oli Johannes selleski mõttes Jeesusele teevalmistaja.

3:4–6 nagu on kirjutatud prohvet Jesaja sõnade raamatusse: „Hüüdja hää on kõrbes: Valmistage Issandale tee, tehke tasaseks tema teerajad! Kõik kuristikud täidetakse ning kõik mäed ja kingud tasandatakse, ja kõverikud saagu sirgeks, ja mis konarlik, siledaks teeks, siis saavad kõik inimesed näha Jumala päästet!”

Luukas ei tsiteeri Vana testamenti sageli, kuid siin ta seda teeb. See tsitaat aitab mõista, milline oli Ristija Johannese töö tähendus – tema järel tuleb maailma kõiksuse kuningas, kelle tulekuks on tarvis tee korda teha. Kuningate ja suurte valitsejate tulekuks tehakse alati kõik korda ja valmistatakse hoolega ette ka tänapäeval. Kõik ebatasasused tuli kõrvaldada, et tee oleks Kuninga tulekuks valmis. Selline on maine pilt Ristija Johannese tegevuse selgituseks, aga tegelikult olid tegemist muidugi hoopis tõsisema asjaga, kui mõne tähtsa riigipea küllasõit. Küsimus on selles, et Jumal ei taha tulla inimese juurde mitte lihtsalt korra külla, nagu seda teevad riigipead ka tänapäeval, vaid ta tahab tulla ja rajada inimestega elu osaduse. Piltlikult öeldes: ta tahab tulla inimeste juurde elama – ja mitte ainult juurde, vaid koguni südamesse, nagu ütleb Jeesus ise Johannese evangeeliumi 14. peatükis. Et see oleks võimalik, selleks peavad inimesed oma elu patuse ära tundma ja sellest meelt parandama. Teisiti ei saa osadus Jumalaga tekkida ega püsida – selline ettevalmistus on hädavajalik. Niisama mõõdapääsmatu, nagu see oli siis, on see ka tänapäeval. Jumal ei saa tulla sellise inimese juurde, kes tahab jätkata oma elu rahulikult patustades.

Siin on tõsine koht peatuda ja järele mõelda, millised takistused võivad olla minus südames, mis ei võimalda Jeesusel tulla minu ellu. Väga lihtne on tõusta künkale ja arvata, et oled juba küllalt hea. Sellisel juhul ei tunne inimene päästmise ega Jumala järele vajadustki. Või pead sa end, vastupidi, nii madalaks ja tähtsusetuks või ka läbikukkunuks, et Jumal sinust nagunii ei hooli. Ebaõnnestumised ja eluraskused võivad olla tõuganud mõne inimese nii sügavale kuristikku, et ta ei loodagi sealt enam välja pääseda. Võib tunduda, et sinu pimedatesse olukordadesse ei suuda tungida ükski valguskiir. Nõnda pimeduses ja masenduses elades võib kergesti tagasi lükata

sõnumid Jumalast ja Päästjast. Või on tegemist lihtsalt teele sattunud kividega, asjadega, mis pole iseenesest suured, aga mis sõitmist, st normaalset elu Jumalaga oluliselt häirivad. Kõik sellised suured ja väikesed ebatasasused ehk probleemid tuleb ületada, et Päästja võiks tulla inimese ellu. Nende ületamiseks ongi tarvis tõelist prohvetliku sõna, mis probleemid kätte näitab ja neist ka üle saada aitab.

PKK0258 Lk 3:7 – 38

Kaks seitset

Kas on keegi kuulnud, et mõni jutlustaja oleks nimetanud oma kuulajaid rästikute sigitiseks? Mina igatahes ei ole ja ma pole jutlustajana ka ise seda teinud. Kui keegi seda teeks, on väga võimalik, et tema töö sõnakuulutajana oleks sellega ka läbi. Ristija Johannes aga oli väga erinev kuulutaja. Tema kasutas isegi taolisi väljendeid.

3:7–8 Johannes ütles nüüd rahvale, kes oli tulnud, et lasta ennast temal ristida: „Rästikute sugu, kes teid on hoiatanud põgenema tulevase viha eest? Kandke nüüd meelega parandusele kohaseid vilju ja ärge hakake iseenestest ütleva: „Meie isa on ju Aabraham.” Sest ma ütlen teile: Jumal võib neist kividest äratada Aabrahamile lapsi.

Matteuse evangeeliumist mäletame, et Ristija Johannes ütles need sõnad siis, kui ta nägi palju varisere ja sadusere ristimisele tulevat. Luukas ei hakka oma kreeklastest lugejaid sellise täpsustusega vaevama, sest vaevalt oleks see täpsustus kreeklastele huvi pakkunud. Aga Luukas märgib ära, et Ristija Johannes kasutas selliseidki sõnu ja et need kehtivad tegelikult kogu rahvale. Ei ole tähtis, kas sa oled saduser, variser või tavaline külainimene, igaüks võib arvata, et käsk meelt parandada on mõeldud kellelegi teisele, ent mitte mulle. Kas meie eestlastenagi tavaliselt sedasama ei arva?

Tol ajal arvasid inimesed: "Meie isa on ju Aabraham!" See tähendab, meil ei saa Jumalaga tõsisemaid probleeme olla. Me oleme talle küllalt lähedased. Meie maal lohutavad paljud end natuke teisiti, aga teevad täpselt sama järelduse. Nad ütlevad: "Mina usun ka Jumalasse. Ma lihtsalt ei käi nii tihti kirikus. Aga kuna ma usun, siis ei tohiks minulgi Jumalaga erilisi probleeme olla."

Sellised arvamused on suur ja ohtlik enesepettus, sellepärast raputab Jumal neid oma sõna läbi kõvasti. Võib juhtuda, et Jumal valmistab endale tõelised lapsed kividest, st inimestest, kellest seda kõige vähem võiks uskuda. Inimühiskonda jälgides võime enamasti märgata, et see toimib nagu lambakari – kuhu läheb karjane ees, lubades head söödamaad, st ilusat tulevikku, sinna jookseb enamus ka järele. Seda võib näha läbi aegade kõikjal seal, kus tegutsevad tugevad usulised või poliitilised liidrid. XX sajandist võiks eredamate näidetena nimetada Lenini-vaimustust Venemaal, Hitleri-vaimustust Saksamaal või "kultuurirevolutsiooni" Hiinas. Enne Jeesuse tegevust sai moenähtuseks Ristija Johannes. Kuna juba väga paljud lasid tal end Jordanis ristida, oli sellega väga kerge kaasa minna ka nendel, kes tegelikult eriti meelega paranduse vajadust ei tundnudki, vaid kes arvasid: "Noh, mis pattu ma ikka nii teinud olen, olen täiesti tavaline inimene. Aga kui kõik juba lähevad, siis lähen ka."

Jumal nägi sellise massiliikumise pealiskaudsust ja pani oma prohveti suhu sõnad, mis pidid inimesed ärkvele raputama. Ta tahtis jõuda nende südamesse. Ärgu keegi rahuldugu üksnes vaimulike rituaalide täitmisega. Tõeline meelega parandus ilmneb muutunud elus.

Johannese jutlused olid teravalt suunatud ka tol ajal üldlevinud piiblitõlgenduse vastu. Vastavalt ajastu vaimule ja nõ aktuaalsetele probleemidele õpetasid kirjatundjad ja variserid, et Jumal hävitab paganrahvad ja toob juutidele tagasi sellesarnased ajad, nagu neil olid Taaveti ja Saalomoni valitsuse all. Johannes aga kuulutas hoopis midagi muud.

3:9 Kirves on juba pandud puude juurte külge. Iga puu nüüd, mis ei kanna head vilja, raiutakse maha ja visatakse tulle.”

Teiste sõnadega, oodata on mitte õnneaega, vaid Jumala kohtuid, juhul kui tema sõna tõsiselt ei võeta. Ja Jumala kohtus ei aita sind see, kui tublid olid su vanemad. Seal küsitakse, kuidas sa ise Jumala sõnasse suhtusid. Juuti ei aita see, et ta pärineb Aabrahamist, ja sind ei aita see, et sa pärined võib-olla kristlikust perekonnast.

Johannese kuulajad teadsid, mida see tähendab, kui kirves on juba puu juurde valmis pandud. Kui puu vilja ei kannu, siis raiskab ta üksnes teiste taimede jõudu ega vääri säilitamist. Viljatu puu läks üsna ruttu tuleroaks. Johannese jutlus oli tõsine hoiatus tervele Iisraeli rahvale, ja sedasama on see ka kõigile meile. Meil on tegelikult valida, kas kanda õiget meelearanduse vilja või minna igavese tule roaks.

Nii karmid sõnad tekitavad õigusega tõsise küsimuse: mis ma siis tegema pean? Selle küsimuse esitasid ka Ristija Johannese kuulajad.

3:10–11 Rahvahulgad küsisid Johanneselt: „Mis meil siis tuleb teha?” Aga tema kostis: „Kellel on kaks särki, jagagu sellele, kellel ei ole, ning kellel on toitu, tehku niisamuti!”

Meelearandus algab sellest, et inimene hakkab enda kõrval nägema ka teist inimest ja tema vajadusi. See on oluline samm Jumalale lähemale. Kui ilm on külm, paneme tavaliselt rohkem riideid selga, ja nõnda tegid rikkad inimesed ka tol ajal. Samal ajal aga leidis teisi, kellel polnud ühtki särki. Pöördumine ei ole ainult midagi sellist, mis toimub kõrvade vahel, inimese peas, vaid kus see toimub, seal hakkab see välja paistma ka inimese elust. Kõigepealt märkavad seda kaasinimesed, kelle elu muutub kergemaks. Kui aga inimese pöördumisel või usuelul selliseid tulemusi ei ole, siis on ta otsekui viljatu puu.

Siinkohal võiks keegi öelda: "Noh, see on üldine nõuanne. Aga mida mina oma olukorras peaksin tegema?" Selliseid konkreetseid küsimusi esitati ka Ristija Johannesele, ja mõned vastustest on siin ära toodud.

3:12–13 Ent ka tõlnereid tuli, et lasta ennast ristida, ja nemad ütlesid: „Õpetaja, mis meil tuleb teha?” Tema ütles neile: „Ärge nõudke rohkem, kui teie jaoks on seatud!”

Tänapäevases keeles võiks öelda, et meelearandusel on radikaalne korruptsioonivastane toime. Võib-olla leidub igas elukutses mingeid võimalusi lõigata sellest ka ebaseaduslikku isiklikku kasu. Tõeline meelearandus teeb sellele lõpu. Makse kogudes oli tõlneritel kerge rikastuda selle arvel ka isiklikult. Meile ütles Johannes: "Täida oma ülesandeid ausalt ja ära otsi ebaseaduslikku omakasut. Näiteks ära vääna seaduse paragrahve enda kasuks."

Siinkohal on eriti märkimisväärne, et ehkki tõlneri amet oli rahva silmis väga põlatud, ei kutsunud Ristija Johannes sellisest häbiväärsest ametist loobuma. Selle asemel kutsus ta üles pidama seda ausalt. Kindlasti on see väärt nõuanne mõneski ametis ka tänapäeval.

Aga mida peaksid oma olukorras tegema sõjamehed? Kas viskama relvad nurka ja hakkama patsifistideks?

3:14 Aga temalt küsisid ka sõjamehed: „Ja meie, mis meil tuleb teha?” Tema ütles neile: „Ärge tehke kellelegi liiga, ärge olge väljapressijad, leppige oma palgaga!”

Kuna sõjamees on relvastatud, on tal kerge oma üleolekut kaitsetute inimeste peal välja elada. Aga sellisele kiusatusele ei tohi järele anda. Ükskõik millist võimu on alati kerge kasutada kurjasti, aga jumalakartlik inimene ei tohi seda endale lubada.

On väga keeruline küsimus, kuidas on kristlasest sõjamehel erinevates olukordades õige käituda, aga selle kirjakohta põhjal näib, et vähemalt teatud olukordades on ka sõjaväes võimalik käituda Jumalale meeleepäraselt.

Johannese kuulutuse mõju väljendab järgmine salm.

3:15 Rahvas oli täis ootust ja kõik mõtlesid oma südames, et ehk Johannes ongi Messias.

Kuna Iisrael oli allutatud Rooma võimule, on mõistetav, et igatseti ja oodati sellest ikkest päästjat. Paljudel tekkis mõte, et äkki Johannes ongi oodatud Messias. Johannese innukamad toetajad rajasid koguni omaette usulahu, mis tegutses veel sajandeid. Johannes ise aga näeb asju hoopis teisiti.

3:16–17 Siis vastas Johannes kõikidele: „Mina ristin teid veega, aga on tulemas minust vägevam, kelle jalatsipaelagi ei kõlba ma lahti päästma. Tema ristib teid Püha Vaimu ja tulega. Temal on visklabidas käes, et puhastada oma rehealust ja koguda nisud oma aita, kuid aganad põletab ta ära kustumatu tulega.”

Johannes teab, et võrreldes sellega, kes on tulemas, on tema ise niivõrd tähtsusetu, et ta pole väärline täitma isegi tema orja kohuseid. Ka oma ristimist ei pea Johannes millekski tähtsaks võrreldes nende ristimistega, mida toimetab see Tulija. Johannes ristib üksnes veega, see Tulija ristib aga tõeliselt – Püha Vaimu ja tulega.

Kuidas see toimub ja mida see endaga kaasa toob, sellest saame üsna hea ettekujutuse, lugedes Apostlite tegude raamatut. Selle 2. peatükis toimus Püha Vaimu ja tulega ristimine, edasi aga näeme, kuidas Jumala riik pärast seda maailmas edasi läks. Küllap vajame neidsamu ristimisi ka tänapäevases Lääne ühiskonnas, kus evangeeliumi ja Püha Vaimu vägi on paljudele üldse tundmatu ja kirikute liikmeskond kasvamise asemel kahaneb.

"Visklabidas" tähendab usulisi katsumusi ja tagakiuse. Need puhastavad Jumala rahvast, eraldades terad aganatest. Aganad tähendavad siinkohal sedasama, mis eespool viljatu puu. Need on inimesed, kes pole tegelikult meelt parandanud ega Jumalat tundma õppinudki, sellepärast puudub nende elus ka vili, mis saab välja kasvada üksnes osadusest Jumalaga. Inimesel enesel ei ole võimalik jumalikku vilja toota mitte kuidagi.

Aga nagu ikka, võib siinkohal kuulutada ka rõõmusõnumit. Kui keegi tunneb, et ta on Jumalast kaugel ja Jumala jaoks viljatu, siis on võimalus kohe praegu tulla Kristuse juurde ja tunnistada seda temale. Tema on see, kes muudab viljakaks kõige lootusetumadki inimesed. On ainult tarvis ta oma ellu tegelikult sisse lasta. Ei tohi rahulduda mingi ebamäärase uskumisega.

Tegelikult on Luukas Johannese kuulutusest ära toonud ainult mõned kõige tähtsamad momendid.

3:18 Ka veel paljude muude asjade pärast manitsedes kuulutas Johannes rahvale rõõmusõnumit.

Johannese töö olu suur ja ulatuslik. Loomulikult on võimatu esitada kogu tema tööd nende mõne reaga, mis evangeeliumid meile sellest räägivad. Iga kõneleja kasutab oma kõnes väga mitmesuguseid näiteid, olenevalt kuulajaskonnast. Ta võib kasutada ka üht ja sama näidet, kuid pisut erinevas sõnastuses. Pole kahtlust, et samamoodi toimis ka Ristija Johannes. Sellega on seletatavad erinevused, mida võime märgata, lugedes eri evangeeliumidest andmeid Ristija Johannese või ka Jeesuse töö kohta.

3:19–20 Aga kui nelivürst Herodes sai Johannese käest noomida oma venna Filippuse naise Heroodiase ja kõigi pahategude pärast, mida Herodes oli teinud, sai ta hakkama veel sellega, et pani Johannese vangi.

Johannes oli tõeline prohvet, keda ei kammitsenud hirm inimeste ees, nagu see on kammitsenud paljusid teisi vaimulikke. Inimesed tavaliselt vaatavad, kellega on tegemist, ja siis otsustavad, mida öelda ja mida ütlemata jätta. Olgem ausad, sageli toimivad nii ka need, keda kutsutakse Jumala sulasteks. Jumala jaoks aga on patt alati ühesugune, sõltumata inimese seisusest. Luukas märgib ainsa evangelistina, et Herodesese puhul polnud abielu sugugi ainus asi, mille eest Johannes teda noomis. Muidugi olid selle tagajärjed oodatavad, aga Luukas neil pikemalt ei peatu.

3:21–22 Ent sündis, kui kogu rahvast ristiti ja ka Jeesus oli ristitud ja palvetas, et taevas avanes ja Püha Vaim laskus ihulikul kujul Jeesuse peale kui tuvi, ja taevast kostis hääl: „Sina oled mu armas Poeg, sinust on mul hea meel!”

Luukas mainib Jeesuse ristimist üllatuslikult üsna lühidalt, peaaegu möödaminnes. Kõik ebaoluline on välja jäetud. Ei mainita, kes Jeesuse ristis ja miks. Samuti pole juttu Jeesuse tulekust Galileast Judeasse. Selle asemel aga

rõhutatakse Jumala kolmainsust. Siin on kohal Jumala armas Poeg, Püha Vaim ihulikul kujul, tuvina, ja Isa Jumala hää, mis kostis taevast ja mis meenutas juba varem Piiblis kirja pandut. Näeme, et kui Jeesus alustab oma päästetööd, siis on algusest peale tegemist kolmaina Jumalaga.

Kasulik on tähele panna ka seda, võib-olla meie jaoks üllatavat tõsiasja, et ka Jumala kolmandal isikul, Pühal Vaimul on olemas ihulik kuju. Küllap enamasti peetakse Püha Vaimu lihtsalt mingiks väeilminguks või isegi ainult meeoleluks. Tegelikult on Püha Vaim niisama iseseisev, otsustav ja kõikvõimas, nagu Jeesuski, ja vähemalt sel korral ilmus ta ihulikul kujul. Kreeka kultuuris peeti kõike ihulikuks halvaks. Väärtuslikuks peeti üksnes hinge või vaimu. Jumala sõna aga näitab, et ka ihu on Jumala poolt loodud ja seega väärtuslik. Isegi Jumala Poeg sai maailma tulles inimeseks, kellel oli tavaline ihu. Samuti ilmus siin ihulikul kujul Püha Vaim.

Jeesuse ristimise puhul tasub veel panna tähele paralleele maailma loomisega. Seal hõljus Jumala Vaim vete kohal, ja siis kõlas Jumala sõna, millest kõik algas. Samuti on Jeesuse ristimise puhul tegemist veega, Püha Vaimu liikumisega ja Jumala poolt öeldud sõnadega. Need sõnad on kirjas juba Ps 2:7, kus on öeldud: "Sina oled mu poeg, täna ma sünnitasin sinu." Jeesus ei ole loodud olevus ega mõni peaingel, nagu mõned õpetavad, vaid Isast sündinud Poeg, kes oli saanud inimeseks ja kes nüüd oli valmis alustama oma tööd.

Et Jeesus palvetas, sellega kriipsutab Luukas alla, et samal ajal oli Jeesus inimene, kes oli kõiges sõltuv oma taevasest Isast.

Järgnevalt toob Luukas ära Jeesuse sugupuu. See ulatub tal tagasi kuni Aadamani. Jeesuse sugupuu on olemas ka Matteuse evangeeliumis, kuid seal ulatub see tagasi üksnes Aabrahamini, juutide esi-isani, sest Matteus kirjutab esmajoones juutidele. Kuid Matteuse ja Luuka poolt ära toodud sugupuud on väga erinevad ka sisuliselt ja see on põhjustanud uurijatele palju peamurdmist.

Esimene erinevus on selles, et Matteus alustab minevikust ja lõpetab kaasajaga, nagu oli kombeks heebrea kultuuris. Luukas aga, kreeklaste kombel, alustab nendest, kes parajasti elavad, ja läheb ajas tagasi kuni Aadamani välja. Nii tahab Luukas näidata, et see, mis Jeesuses on toimunud, on terve inimkonna jaoks. Jeesus on teine Adam, kes on eostatud Püha Vaimu poolt ja tuleb seega otse Jumalast.

Ka esimene Adam tuli maailma Jumala vahetu töö tulemusena. Matteuse ja Luuka poolt ära toodud sugupuud langevad kokku selles osas, mis puudutab aega kuni Taavetini. Mõningad erinevused, mis seal esinevad, on seotud nimede õigekirjutusega või siis sellega, et eriti Matteus ei püüdnudki ära tuua aukudeta sugupuud. Temale oli tähtis esitada Jeesuse sugupuu kolmeastmelisena, kusjuures igas astmes oli 14 põlvkonda. Nii tunnistas see sugupuu, et Jeesus on Taaveti soost kuningas. Nimelt on Taaveti nime arv heebrea keeles 14.

Sugupuude erinevusele on aja jooksul pakutud ka mitmesuguseid seletusi. Neist kõige rahuldavamaks osutub tõenäoliselt see, mille pakkus omal ajal välja ka Luther. Tema arvates on Luukas toonud ära mitte Joosepi, vaid Maarja sugupuu. Luukas kasutab üldse väga palju sellist infot, mis ta on saanud nimelt Maarjalt.

See, et Luuka sugupuu alguses nimetatakse siiski Joosepi ja mitte Maarja isa, tuleneb selle seletuse järgi sellest, et abieli kaudu oli Joosep saanud Maarja isa Eeli pojaks. Nimelt olid pärimuse järgi Maarja vanemad Anna ja Eeli. Sellisel juhul oleksid sugupuude erinevused täiesti mõistetavad.

Sugupuude erinevuse üle on pead murtud ka juba ammu enne Lutherit. Näiteks vana kiriku õpetaja Africanus, kes suri aastal 220, seletas, et need erinevused tulenevad leviraatabielust. Kui mees suri, ilma et tal oleks olnud naisega lapsi, siis Moosese Seaduse järgi pidi tema vend abielluma tema naisega ja esimene sündinud laps loeti surnud venna lapseks. Africanus seletab, et juhul, kui Eeli oli surnud, saamata lapsi, võttis tema poolvend, kelle nimi oli Jaakob, Eeli lese endale naiseks. Poolvennal oli sama ema, kuid teine isa. Sellisel juhul oleks Joosepil otsekui kaks isa ja seega ka kas erinevat sugupuud, üks nõ bioloogiline, teine aga juriidiline.

Raske öelda, milline seletus on õige. Kindel on aga see, et kuna Luukas on asju põhjalikult uurinud, siis ei ole tema sugupuu laest võetud.

3:23 Ja Jeesus oli oma tegevust alustades umbes kolmkümmend aastat vana, ja oli, nagu oletati, Joosepi poeg, see oli Eeli [poeg],

Jeesus alustas oma tegevust, olles umbes 30-aastane. Selles vanuses on oma tööga alustanud paljud teisedki Piibli isikud, samuti Vana testamendi preestrid, nagu võime lugeda 4Ms 4:2–3. Luukas tuletab meelde, et Jeesus ei olnud Joosepi bioloogiline isa, ehkki inimesed teda selleks pidasid. Maarja oli jäänud rasedaks neitsina, puutumatuna.

Tervet sugupuud ei ole siinkohal mõtet ette lugeda, kuid tähelepanu väärib 31. salm. Seal nimelt näeme, et sugupuu ei jätku Taavetist mitte Saalomoniga, vaid Taaveti teise poja Naataniga, kelle emaks oli samuti Batseba (1Aj 3:5).

Kui Matteuse evangeeliumi toodud sugupuus rõhutati arvu 14, mis on ju 2x7, siis sama arvu näeme teisel kujul ka Luuka juures. Nimelt on Luukal põlvkondi ühtekokku 77. Taas viitavad need arvud Jeesusele kui täiuslikule Päästjale.

Sugupuu viimane salm on

3:38 see oli Enose, see oli Seti, see oli Aadama, see oli Jumala poeg.

Luukas ei lõpeta oma sugupuud Aadamaga, vaid Jumalaga! Aadam oli kord olnud patuta ja täiuslik inimene, kuid ta oli selle seisundi kaotanud. See oli esimene 7 ehk esimene täius. Nüüd on tulnud teine 7 – Lunastaja, kes toob kaotatu tagasi ja tõstab selle isegi kõrgemale tasandile.

PKK0259 Lk 4:1 – 13

Kiusatustes aitab Sõna

Pärast oma ristimist nägi Jeesus taevaid avatuna, Püha Vaim tuli tema peale nähtaval kujul ja taevast kostis julgustav hääl. See oli Jeesuse jaoks väga pidulik hetk, kuid see ei kestinud kaua. Ees oli 40 päeva pikkune proovilepanek kõrbes. Kas tuleb Jeesus võitjana välja kiusatustest, millistesse Iisraeli rahvas langes kõrberännakul 40 aasta jooksul ja millistesse langeme meiegi tänapäeval?

Jeesuse kõrbekiusatustest räägivad ka Matteus ja Markus, kusjuures viimane üksnes mainib neid lühidalt. Võrreldes Luuka jutustust Matteuse omaga, märkame, et kiusatused on samad, nende järjekord aga erinev. See näitab, et evangelistid tahtsid rõhutada erinevaid asju. Matteus on kiusatused järjestanud nõnda, et viimasena tuleb kõige tugevam ja ahvatlevam. Luuka järjekord aga näib viitavat kronoloogilisele arengule – ristimispaigast Jordanil Jeruusalemma, millise tee Jeesus oma paastumise ajal vähehaaval ka tegelikult võis läbida.

4:1–2 Jeesus aga, täis Püha Vaimu, tuli tagasi Jordani äärest, ja aeti Vaimu läbi kõrbe, kus ta oli nelikümmend päeva kuradi kiusata. Ja ta ei söönud midagi neil päevil. Ja kui need täis said, tuli talle nälg.

Kõik evangelistid märgivad, et Jeesus sattus kiusatustesse Püha Vaimu juhtimisel. Seda on meil kasulik teada. See näitab, et kiusatustesse sattumine ei tähenda sugugi tingimata õigelt teelt kõrvale kaldumist ja Jumala juhtimise kaotamist, vaid vastupidi, see võib kaasneda Püha Vaimu juhtimisega! Inimese armastus Jumala vastu pannakse vältimatult proovile, läbi tehtud proovid aga tugevdavad suhet Jumalaga.

Aga muidugi on kiusatustega seotud ka langemise võimalus. Trööstiv on siiski see, et ükski kiusatus ei saa meid tabada, ilma et Jumal seda teaks ja lubaks. Kiusatused kuuluvadki esmajoones nende ellu, kes on Jumala päralt, mitte neile, kes Jumalast ei hooli. Sest miks peaks saatan kiusama neid, kes ei ole talle ohtlikud?

Jeesuse kiusatuste suhtes maksab meeles pidada, et need ei piirdunud üksnes nende kolmega, millest evangeeliumid meile konkreetselt räägivad. Nagu näeme nii Markuse kui ka Luuka evangeeliumi väljendusviisist, kiusas saatan Jeesust kõigi nende 40 päeva jooksul. Võib-olla räägitakse kolmest kiusatusest meile lähemalt sellepärast, et need on niivõrd üldised ja ahvatlevad.

Tänapäeval on paljudelgi inimestel raske uskuda, et saatan on tõeline isikuline olend. Meelsamini peetakse teda mingiks sümboliks või kurjuse võrdpildiks. Arvatakse, et saatan kujutab lihtsalt inimeses endas olevaid halbu kalduvusi või headuse puudust. Samuti arvatakse, et maailmas valitsevat kurjust saab seletada ka ilma saatanata, lihtsalt millenagi, mis tuleneb inimese enda tegevusest.

On tõsi, et Piibel ei pühenda saatanale ja tema tööle liiga palju ruumi. Hoopis rohkem räägib ta meile Jumala suurusel. Aga samas on ka täiesti selge, et kõik see, mida Piibel meile saatanast õpetab, viitab täiesti iseseisvale vaimsele olendile. Vaimuna on see olend inimsilmale nähtamatu, aga ta teeb kõik, mis võimalik, et rikkuda Jumala plaane. On tõsi, et maailmas valitsev kurjus on suurelt osalt seletatav inimese enda kurjusega. Aga niisama tõsi on ka see, et peale inimliku kurjuse on veel olemas terve nähtamatu kurjuse riik. Sellest riigist inspireeritaksegi kõiki neid teguviise, mille läbi inimene ise ennast hävitab. See riik püüab igati tõde otsival inimesel takistada Päästja leidmist; ja kes on ta juba leidnud, neid püütakse igati temast uuesti lahutada.

Peale kõikvõimaliku kurjuse ja kõlvatuse inspireerimise püüab saatan igati hoolitseda selle eest, et inimene ei tuleks nende asjadega kunagi sellisesse piirkonda, kus ta võiks leida andestuse Jeesuses Kristuses. Võib-olla ei olegi saatana jaoks kõige tähtsam muuta kõiki inimesi võimalikult kurjaks. Nad võivad olla ka täiesti head inimesed, kellel on põhjust endaga rahul olla. Peaasi ainult, et nad ei otsiks ega leiaks Päästjat.

Kui vaatleme Jeesuse kiusatusi, siis näeme, et igaüks neist on suunatud lõppude lõpuks sellele, et hävitada Isa ja Poja vahelist tervet ja usalduslikku suhet. Saatan teab, et kui tal õnnestub inimene Jumalast lahutada, siis on ta tema võitnud. Seetõttu on tema pingutused ka praegu suunatud esmajoones sellele.

Uues testamendis kasutatakse saatana kohta umbes 40 korral sõna *diabolos*. See sõna tuleneb tegusõnast *diaballein*. *Ballein* tähendab ennekõike viskamist, aga ka langetamist, eesliide *dia-* aga tähendab liikumist millestki läbi või millegi kaudu. Aga samuti kasutatakse seda, et väljendada lahutust või jagunemist. Seega võib sõna *diabolos* tõlkida eesti keelde ka kui hajutajat, lahutajat või lahku heitjat. Vahemärkusena on siinkohal ehk sobiv lisada, et kui näeme kuskil riide, tülisid ja lahutusi, siis on eelneva põhjal selge, kes on nende inspireerija.

Sageli tõlgitakse *diaballein* ka laimamiseks või klatšimiseks. Loomulikult on ka sel juhul tegemist inimestevaheliste suhete hävitamisega.

Ajuti kasutatakse Piiblis hingevaenlase kohta veel nimetusi 'saatan' või 'Peltsebul'. Mõlemad need nimed tulenevad heebrea keelest. Saatan tähendab 'vastupanijat' ehk Jumala vastast. 'Peltsebul' aga on kujunenud ühe kaanani ebajumala nimest ja tähendab õieti 'Kärbeste isandat'. Jeesus aga, nagu tema ajaks oli üldiselt välja kujunenud, kutsus Peltsebuli kurjade vaimude peameheks.

Esimese kiusatuse puhul kasutas saatan ära inimese füüsilisi vajadusi – antud juhul nälga, mida Jeesus tundis. Saatana komme laimata ehk suhteid purustada selgub juba tema esimestest sõnadest, mis ta Jeesusele ütleb.

4:3 Aga kurat ütles talle: „Kui sa oled Jumala Poeg, siis ütle sellele kivile, et see saaks leivaks!”

Jordanil pärast ristimist kuulis Jeesus häält, mis kinnitas, et ta on Jumala Poeg. Neist Jumala sõnadest haaras saatan nüüd kinni, nagu ta tegi omal ajal juba paradiisiski. Raske on seista vastu kiusatustele, mis seatakse sinu ette koos Jumala sõnaga. See oli raske omal ajal juba Eevale. Saatan esitas väljakutse Jeesuse näljatundele lisaks ka tema mõistusele: kuidas võib Jumala enese Poeg olla näljane?! Kas siin pole midagi korrast ära? Kuidas võib sinusugune isik nõustuda kannatama kõiki neidsamu vaevu, mida kannatavad muudki inimesed?

Sellesama kiusatusega paneb saatan sageli proovile ka Jeesuse järgijate usku. On neid, kes on kibestunud või pahandanud Jumala peale, kuna ta ei kõrvaldanud nende elust puudust või haigust, ehkki inimene andis oma elu Jeesusele. On neidki, kes usuvad, et tõelise kristluse juurde ei kuulu kannatused ega vaesus. Nad arvavad, et tõelise usu mõõdupuuks on see, kui inimene on oma elus materiaalses mõttes edukas.

Jeesus aga ei kaldunud kummassegi kraavi. Kui ta lahkus taeva kirkusest, siis nõustus ta kandma kõike seda ahistust, vaeva, valu ja nälga, mida tunnevad kõik teisedki inimesed. Ta ei jättnud nõ "jalga taeva ukse vahele", et põgeneda sinna tagasi, kui maa peal peaks minema liiga raskeks. Ja kui Jeesus nüüd oma kiusajale vastab, siis ei tee ta seda oma taevaselt võimupositsioonilt. Ta toetub üksnes maa peal olemas olevale kirja pandud Jumala sõnale, mida võib lugeda igaüks.

4:4 Ja Jeesus vastas talle: „Kirjutatud on: Inimene ei ela üksnes leivast.”

Jeesus tsiteeris 5Ms 8:3, mis on katkend Moosese kõnest Iisraeli rahvale. Selles kõnes käis Mooses läbi rahva kõrberännaku aegu ja tuletas meelde, mida kõike Jumal oli rahvale selle aja jooksul õpetanud. Seda salmi tsiteerides ütles Jeesus saatanale tegelikult, et ehkki nälg on ebameeldiv, ei ole selle kustutamine elus kõige tähtsam. Kui vaadata asja sügavamalt, siis on elu allikas mitte leivas, vaid Jumala sõnas. Ja ehkki nälg on ebameeldiv, ei tohi see saada põhjuseks kahelda Jumala headuses. Kui Jumal tahtis, et tema rahvas kõrberännakul vahepeal ka nälga tunda saab, siis olid tal sellegagi head kavatsused. Ta tahtis oma rahvale õpetada, et ta suudab neid toita ka näiliselt täiesti võimatutes olukordades. Ja tõeline elu on igal juhul tunduvalt rohkem, kui üksnes kõigi ihulike vajaduste täiuslik rahuldamine.

4:5–7 Ja kurat viis tema kõrgele, et näidata talle ühe hetkega kõiki maailma kuningriike. Ja kurat ütles talle: „Ma tahan anda sulle meelevalla kõigi nende üle ja nende hiilguse, sest see on minu kätte antud ja mina võin selle anda, kellele ma iganes tahan. Kui sa nüüd kummardad minu ette, siis on kõik sinu päralt.”

Turistidele, kes käivad Jeerikos, näidatakse mõne kilomeetri kaugusel kõrguvat mäge, mille tipust saatan pärimuse järgi näitas Jeesusele maailma kuningriike. Piibel ei räägi, millise abinõuga suutis saatan näidata Jeesusele, pealegi ühe hetke jooksul, kõiki maailma kuningriike. Et nõnda toimus, see viitab sellele, et saatan suutis Jeesuse silme ette manada kõik selle, mida siin maailmas ülepea üldse võib taotleda.

Jeesusele oli põhjust pakkuda nii palju sellepärast, et ta oli saatanale ainus tõsine ja ohtlik vastane. Enamikule inimestele saatan nii kõrgeid pakkumisi ei tee, sest selleks pole vajadustki – nad jooksevad tema järgi juba hoopis väiksemate ahvatluste mõjul. Näiteks nõukogude ajal lubati parteisse astujatele teatud soodustusi. Tänapäeval pole tarvis isegi parteisid. Piisab sellest, kui sa võid võtta elust, mis võtta annab, koos täiusliku komplekti kõikvõimalike pattudega.

Kui Jeesus oleks selle saatana ettepanekuga nõustunud, siis oleks see tähendanud talle tõenäoliselt ülemaailmset kuulsust ja populaarsust. Teda oleksid kummardanud kõik religioossed ja poliitilised juhid. Tema ees oleks lahti rullitud punased vaibad ja ta oleks olnud tähtsaim külaline pidulikkudel vastuvõttudel. Parimal juhul oleks ta saanud mõnda aega valitseda tõesti terve maailma üle, aga see pole kindel, sest nagu ütles Jeesus, saatan on valetaja ja vale isa. Igal juhul oleks tema karjäär lõppenud kokku varisemisega, nagu on lõppenud kõigil maailma suurvõimudel. Aga sel hetkel, kui saatan teeb oma pakkumise, tundub see loomulikult vägagi ahvatlev ja meeldiv. Sellepärast lähevad väga paljud inimesed selle õnge ja vahetavad oma igavese ja tõelise õnne hetkelise heaolu või mõnutunde vastu.

Kõige hullem on, et need tunded on petlikud. Inimesele võib näida, et ta on maailmas võitnud vägagi palju, aga lõpuks jätab saatan oma järgijad kõigest ilma. Samal ajal on inimene, minnes kaasa saatana ettepanekutega, jättnud end ilma nendest võimalustest, mis Jumalal tema jaoks varuks olid.

Jeesuse teise kiusatuse juures tasub mõelda selle üle, et tegelikult teeb saatan igale inimesele oma koostööettepanekud. Ja tavaliselt tunduvad need vägagi ahvatlevad ja soodsad, nii nagu siin Jeesuse jaoks. Tasub

endalt tõsiselt küsida, millist edu taotlen mina, elades siin maailmas – kas seda, mis toob austust käesolevas maailmas või seda, mida hindab kord Jumal? Jumala Pojale oli valik selge.

4:8 Ja Jeesus vastas talle: „Kirjutatud on: Kummarda Issandat, oma Jumalat, ja teeni ainult teda!”

Kiusatusele vastates tsiteeris Jeesus taas 5. Moosese raamatut. Vastusest selgub ühtlasi, et maailmas on lõppude lõpuks ainult kaks võimu, keda inimene võib kummardada. Iga inimene teenib kas Jumalat või Jumala vastast, kas teadlikult või teadmatult. Mingeid vahepealseid võimalusi pole olemas. Igaühel tasub endale selgeks teha, kelle teenistuses on tema praegu.

4:9–11 Siis ta viis Jeesuse Jeruusalemma ja pani seisma pühakoja harjale ning ütles talle: „Kui sa oled Jumala Poeg, siis kukuta ennast siit alla, sest kirjutatud on: Sinu pärast käsib ta oma ingleid, et nad sind hoiaksid, ja et nad kannaksid sind kätel, et sa oma jalga vastu kivi ei lööks.”

Seekord lõppesid Jeesuse kiusatused Jeruusalemmas, kus nad lõppesid ka tegelikult umbes kolm aastat hiljem ja lõplikult. Selles kiusatuses me näeme eriliselt saatana kavalust. Nähes, et Jeesuse jaoks on kõige tähtsam Jumala sõna, ründab saatana lõpuks sellega. Seejuures aga väänab ja moonutab ta seda nii salakavalalt, et hooletu lugeja ei pane tähelegi. Saatana tsiteeris Ps 91:11–12, kus tegelikult on öeldud: *"Sest tema annab oma inglitele sinu pärast kätse sind hoida kõigil su teedel. Kätel nad kannavad sind, et sa oma jalga ei lööks vastu kivi."* Nii jättis saatana mõned sõnad Piibli tsitaadist välja – need nimelt, mis räägivad teel kõndimisest ja mitte kusagilt alla hüppamisest. Nõnda tahtis ta kasutada Jumala sõna oma huvides.

Kuid välja jäetud sõnad on tähtsad. Inimene, kes kõnnib koos Jumalaga, võib sattuda väga mitmesugustesse raskustesse, kuid Jumal on lubanud teda neis kõigis hoida. Kui aga inimene ise ronib raskustesse, soovides näiteks kellelegi tõestada, et tema on haavamatu, siis on tegemist Jumala kiusamisega ja sooviga teda ära kasutada. See tähendaks katset rakendada Jumal oma kapriiseide vankri ette. Loomulikult ei saa Jumal sellise mänguga kaasa minna.

4:12–13 Ja Jeesus vastas talle: „On öeldud: Sina ei tohi kiusata Issandat, oma Jumalat!” Ja kui kurat kogu kiusamise oli lõpetanud, jättis ta Jeesuse mõneks ajaks rahule.

Seekord tsiteeris Jeesus 5Ms 6:16, kus räägitakse, kuidas Iisraeli rahvas Jumala proovile pani. Jeesus ei nõustunud Jumala ustavust proovile panema, et selles nõnda veenduda. Talle piisas Jumala töotustest – ka siis, kui polnud näha midagi, mis oleks võinud tema usku neisse kinnitada. Usk tähendab Jumala usaldamist, hoolimata asjaoludest.

Jeesus võitis kiusatused tänu sellele, et ta tundis põhjalikult Jumala sõna ja oskas seda kasutada. Peab märkima, et kahjuks on ka tänapäeval paljud inimesed saanud eksitatud õpetajate poolt, kes tulevad nende juurde, Piibel käes, ja toimivad samamoodi. Neil on kindel õpetuslik sissetallatud rada ja nad loevad ainult neid kirjakohti, mis näivad nende õpetust kinnitavat. Kui näidata neile teisi kirjakohti, millega nende õpetus kooskõlas ei ole, siis ütlevad nad, et neid kohti tuleb mõista teisiti (!).

Saatan näeb eriti tänapäeval palju vaeva, et Jumala sõna moonutada ja tõestada, et see ei tähenda seda, mis seal on kirjutatud. Samuti on tema lemmiktegevusi Jumala sõna oma huvides ära kasutamine. Kuid tal ei ole võimalik Jumala sõnale vastu panna, kui inimene seda korralikult tunneb ja selle juurde jääb. Sellepärast on väga tähtis Jumala sõna korralikult tunda. On oht, et inimene loeb Jumala sõnast välja ennekõike seda, mis langeb kokku tema oma huvide või arusaamadega. Tuleb olla valvel, et mitte panna Jumala suhu sõnu või töotusi, mida Jumal pole öelnud, ja samuti, et mitte püüda Jumalat lihtsalt oma huvides ära kasutada. Just viimasele olid suunatud kolmest kiusatusest kaks: kui sa oled Jumala Poeg, siis näita seda! Kustuta kõigepealt oma nälg ja näita ka teistele, et sa oled üks vägev tegelane! See tundub isegi loogiline – mis selles siis halba võiks olla? Kuid jätkem meelde, et pelgalt inimliku loogika abil ei ole kunagi võimalik kuradi riukaid paljastada. Neid on võimalik paljastada üksnes Jumala sõnaga.

Kui kurat oli proovinud kõike, mis ta oskas, jättis ta Jeesuse mõneks ajaks rahule. On aegu, kus kiusatused on tugevad, aga õnneks annab Jumal ka hingamisaegu. Lõplikult siiski saatan siin elus Jumala lapsi rahule ei jäta, sellepärast kestavad ka kiusatused lõpuni. Mõned on koguni arvamusel, et inimelu viimased kiusatused on kõige raskemad. Seetõttu on tähtis õppida kiusatustele vastu seisma Jumala sõnaga, õigel ajal ja õigel viisil. Pangem tähele, et Jeesus ei seisnud kiusatustele vastu mitte näiteks loogiliselt, püüdes hinnata, mis on hea või mis on halb. Samuti mitte tunnetega, hinnates, mis on meeldiv ja mis mitte. Ta ei kasutanud isegi oma tahet, öeldes, mida ta teha tahab või ei taha, ega oma autoriteeti, öeldes, kes ta on. Ainus, mida ta kasutas, oli Jumala sõna. Küllap maksab meilgi selle sõna tõelist väärtust tundma õppida.

PKK0260 Lk 4:14 – 30

Jeesuse tegevusprogramm

Jeesuse avalik tegevus algas Galileas, kus ta oli üles kasvanud ja kuhu ta pöördus tagasi pärast kõrbekiusatusi.

4:14–15 Jeesus tuli Vaimu väes tagasi Galileasse ja kuulus temast levis kogu ümbruskonda. Ja ta õpetas nende sünagoogides, ja kõik austasid teda.

Nendes salmides võtab Luukas mõne sõnaga kokku üsna pika lõigu Jeesuse elust. Ta ütleb, et Jeesus õpetas mitmetes sünagoogides ja tema maine levis kaugele. Kõigeks selleks on pidanud aega kuluma tõenäoliselt mitu kuud aegadel, mil inimesed liikusid jalgsi ühest kohast teise. Osalt Markuse ja ennekõike Johannese evangeeliumi algusest saab mõningase pildi selle kohta, mida kõike võis sisaldada aeg, mida Luukas siin üksnes lühidalt mainib.

Miks Jeesus läks tagasi religioossetes mõtetes mahajäänud Galileasse, sellele võime leida mitmeid põhjuseid. Kõigepealt elas selles piirkonnas palju rahvast. Josephuse järgi oli seal ühtekokku 204 küla ja linna (Erkki Ranta andmed). Nii said paljud inimesed kuulda Jeesuse õpetust. Kui Jeesus oleks jäänud hõredamalt asustatud Juuda mäestikku, siis oleks olukord olnud teistsugune. Ja pole ka võimatu, et religioosne juhtkond oleks Jeesuse arresterinud kiiremini. Ja muidugi oli tuttavates piirkondades oma tööga alustamine peale muu ka kõige lihtsam.

Nende praktiliste kaalutluste kõrval maksab pöörata tähelepanu sellelegi, et Galileaga eh Sebuloni ja Naftali maaga oli seotud Jumala eriline töötus. See töötus oli antud juba prohvet Jesaja kaudu ja sellele on viidatud ka Mt 4:15–16: "Sebulonimaa ja Naftalimaa, mere teel, sealpool Jordanit, paganate Galileaa, rahvas, kes istub pimeduses, on suurt valgust näinud, ja neile, kes istuvad surma maal ja surma varjus – neile tõuseb valgus!"

Tähelepanu väärib seegi, et Luukas rõhutab: Jeesus tuli Galileasse tagasi Vaimu väes. Jeesuse peale oli Püha Vaim tulnud juba siis, kui ta sai Jordani jõel ristitud. Järgnevalt viis Vaim ta kõrbesse, kus ta pidi läbi tegema katsumused, mis on põhimõtteliselt ühel või teisel kujul tuttavad kõigile kristlastele. Paljude kristlaste tegelik usutee kahjuks lõpebki mõnele sellisele kiusatusele järele andmisega. Nad säilitavad küll usu, kuid mitte tõelist ja toimivat osadust oma Jumalaga. Sellisel juhul jääb lootuseks üksnes meeleparandus, mille läbi on võimalik Jumala teedele tagasi tulla. Jeesus aga tegi kiusatused puhtalt läbi ja tuli seejärel Galileasse tagasi Vaimu väes, valmis alustama oma missiooni. Kui Jeesus oleks mõnele kiusatusele alla andnud, oleks ta oma Vaimu väe kaotanud ega oleks olnud enam võimeline oma missiooni täitma. Kristlastega on seda juhtunud palju ja sellel on kurvad tagajärjed. Kui inimene on kaotanud Vaimu väe, siis võib ta küll toimida edasi usklikuna; ta võib organiseerida, tegutseda ja korda saata palju, aga kõik see toimub üksnes inimliku tarkuse ja jõu varal ega saavuta loomulikult jumalikke tulemusi. Tulemuseks võivad olla suurepärased organisatsioonid, projektid ja tegevused, aga väga vähe tegelikku jumalikku vilja. Jumala riik läheb tegelikult edasi ainult seal, kus tegutsetakse Jumala Püha Vaimu väes. Mitte mingisugune inimlik andekus ega toimekus seda asendada ei suuda. Jumala riik saab edasi minna üksnes seal, kus kõigepealt kuulutajad ja töötajad on Jumala käes nõnda, et Jumala sõna nende kaudu tõeliselt jõuab kuulajateni.

Võime tähelepanu pöörata veel sellelegi, et hiljem tegutses apostel Paulus samal põhimõttel nagu siin Jeesus. Kui ta kuhugi läks, otsis ta kõigepealt üles sünagoogi, et seal pühakirja abil näidata inimestele, et Jeesus Naatsaretist on

töötatud Messias. Alles pärast seda otsis ta kuulutamiseks ka teisi kohti, eriti juhul, kui teda sünagoogis vastu ei võetud.

Täpsemalt hakkab Luukas kirjeldama Jeesuse tegevust seoses sündmustega Naatsareti sünagoogis. See kirjeldus on mitmes suhtes väga rikas ja sealt selgub ka, miks Jeesuse peale pahandati.

4:16–20 Jeesus tuli ka Naatsaretti, kus ta oli üles kasvanud, ja läks oma harjumust mööda hingamispäeval sünagoogi. Ja kui ta tõusis lugema, anti tema kätte prohvet Jesaja raamat. Ta rullis raamatu lahti ja leidis koha, kuhu oli kirjutatud: „Issanda Vaim on minu peal, seepärast on ta mind salvinud. Ta on mind läkitanud kuulutama vaestele rõõmusõnumit, kuulutama vangidele vabakslaskmist ja pimedatele nägemist, laskma vabadsusse rõhutuid, kuulutama Issanda meelepärast aastat.” Ja keeranud raamatu kokku, andis Jeesus selle sünagoogi teenri kätte ja istus maha. Ja kõikide silmad sünagoogis vaatasid ainiti teda.

See katkend on tähtis juba sellegi poolest, et see on vanim säilinud sünagoogijumalateenistuse kirjeldus. Siit selgub muuhulgas, et Jeesusele ei antud mitte tervet Vana testamendi kirjarullide kogumikku, vaid ainult üks kirjarull, antud juhul prohvet Jesaja oma. Jeesus luges pühakirja seistes ja andis seejärel kirjarulli tagasi sünagoogi teenrile. Siis võttis ta istet ja hakkas rahvale õpetama loetud kirjakohta tähendust.

Niisiis loeti Piiblit seistes, õpetati aga istudes. See näitab, kuidas juutide jumalateenistusel kanti hoolt selle eest, et kõigile oleks täiesti selge vahe pühakirja lugemise ja sellest tuleneva jutluse vahel. Isegi kirjarull, millest loeti, anti enne jutluse algust teenrile tagasi, et kellegi ei jääks ebaselgeks, kus lõppes lugemine ja algas seletus. See väike detail näitab, kui hoolikalt käis juudi rahvas ümber Jumala sõnaga.

Veel selgub loetud lõigust, et põhiliselt luges Jeesus Jesaja raamatu 61. peatüki algusest, üks rida aga pärineb 58. peatüki 6. salmist: "laskma vabaks rõhutuid".

Juudi rabid on meie ajaarvamise algupoole andnud juhtnöörid Piibli kirjakohtade lugemiseks. Need reeglid nägid ette, et kui loeti Moosese raamatuid, siis tuli lugeda teatud lõik järjest. Ilmselt johtus see sellest, et oli täpselt määratud, millisel hingamispäeval milliseid kohti Moosese raamatutest tuli lugeda. Kui aga loeti Vana testamendi prohveteid, siis oli vabadus suurem – ühe korraga võidi lugeda mitmeid sama raamatu kirjakohti.

Seda teguviisi kommenteerides on dr Kenneth Bailey öelnud, et oli kindlaks määratud ka see, kui kaugel tohtisid erinevad loetud lõigud üksteisest olla – määravaks oli aeg, mis kulus loetud kirjakohta rahvakeelde tõlkimiseks. Järelikult see, kui kaugel teineteisest olevaid salme võidi korraga lugeda, sõltus sellest, kui palju neid poole, millele raamat oli rullitud, jõuti tõlkimise ajal kerida. Jeesuse kodulinnas tõlgiti tekste tõenäoliselt ainult aramea keelde, paljudes teistes kohtades aga ka kreeka keelde. Luukas tsiteerib siin toodud salme Vana testamendi kreekakeelse tõlke Septuaginta järgi.

Veel märkis Luukas, et Jeesusel oli harjumuseks käia igal nädalal sünagoogis uurimas Jumala sõna. Võib-olla on siin koht mõelda järele ka selle üle, kuidas ise kasutame pühapäeva.

Kõik need seigad on aga meie jaoks tegelikult võrdlemisi kõrvalise tähtsusega. Hoopis tähtsam on see kirjakoht ise, mida Jeesus luges. Kõigepealt näeme, et seal räägib üks konkreetne isik iseendast, kasutades mina-vormi. Ta ütleb: "Issanda Jumala Vaim on minu peal, sest Issand on mind võidnud." (Js 61:1) Niisiis, räägib otseselt ei keegi muu kui Issanda Võitu ehk Messias ise. Ja järgnevalt annab ta teada oma tegevuse programmi, millest Jeesus, tõi küll, luges üksnes osa – nimelt selle osa, mille täitmisele ta ise nüüd asus.

Vaatleme lühidalt selles programmis esitatud punkte, nii nagu Jeesus need siin esitas. Esimesel kohal on rõõmusõnumi kuulutamine vaestele. Kreeka keeles on jutt evangeeliumi kuulutamisest. Messias tuleb rõõmusõnumiga nende juurde, kes on majanduslikult raskes olukorras. Sõna, mida siin algkeeles vaeste kohta kasutatakse, tähendab äärmiselt vaeseid inimesi, kes on sunnitud äraelamiseks kerjama. Matteuse evangeeliumist

mäletame, et Jeesus kiitis õndsaks neid, kes on vaimus vaesed, st kes ilma Jumalata kuidagi hakkama ei saa. Näeme, et Jumal hoolib inimestest, kes on raskes olukorras, olgu materiaalses või vaimses mõttes.

Teiseks on Jesaja raamatu tsitaadis jutt nende parandamisest, kellel on murtud süda. Messias tuleb nende juurde, kes on kõlbeliselt ja vaimulikult läbi kukkunud. Tõsi, talle pandi seda pahaks, aga seepeale ütles Jeesus, et mitte terved ei vaja arsti, vaid haiged (Lk 5:31). Sisemiselt haiged ja murtud südamega on inimesed, kes ei ole eluvõitlustes vastu pidanud, vaid on langenud pattudesse ja on sellepärast õnnetud. Nad elavad raske süükoormaga, mis on purustanud nende südame. Selliste inimeste südameid ehk sisemist elu on Messias tulnud parandama. Meenutagem, et Jeesus ütles mõnelegi inimesele: "Sinu patud on sulle andeks antud."

Kolmandaks on Messias tulnud kuulutama vangidele vabaks laskmist. Küllap on jutt ennekõike inimestest, keda patt sisemiselt orjastab, aga siin võib olla ka mõeldud vabanemist laiemalt. Jh 8:36 ütleb Jeesus: "Kui nüüd Poeg teid vabastab, siis olete tõepoolest vabad."

Neljandaks on Messias tulnud tooma pimedatele nägemist. Nagu teame, see teostus Jeesuse töös nii otseses kui ka ülekantud mõttes.

Ja viiendaks luges Jeesus, et ta on tulnud laskma vabadusse rõhutuid. Ükskõik millised koormad või rõhumised inimest vaevavad, siin on rõhutuile vabaduse töötus.

Ja Jeesus lõpetab oma lugemise kokkuvõtva lausega, mis ütleb, et Messias on tulnud kuulutama Issanda meelepärast aastat. Jutt on juubeliaastast, mida käsitlesime, seletades 3. Moosese raamatut. Juubeliaasta oli iga 50. aasta, mis tähendas uut algust ja uusi võimalusi kõigile neile, kes olid sattunud majanduslikesse raskustesse või koguni orjusse. Orjusse sattunud inimesed tuli sel aastal vabaks lasta ja maaomand, mille suguvõsa oli kaotanud, läks esialgsele omanikule tagasi.

Sellise võimsa sõnumi luges Jeesus Jesaja raamatu 61. peatükist. Tema kuulajad tundsid seda sõnumit ja teadsid, et see räägib tulevast Messiast. Pole ime, et kõik kuulajad vaatasid teda ainiti, oodates, mida ta järgnevalt ütleb. Ja nüüd alles tuligi tõeline üllatus!

4:21 Tema hakkas neile rääkima: „Täna on see kirjakoht teie kuulates täide läinud.”

Selline sõnum pidi mõjuma tõelise pommina, mille tähendust meil on raske isegi ette kujutada. Jeesus ütleb, et sajandeid tagasi kirja pandud sõnum on täna läinud täide tema kuulajate silme ees! Nagu järgnevast näeme, oli Jeesuse kuulutus loomulikult hoopis pikem, Luukas aga on selle kokku võtnud üheainsa lausega. Mida pidid Jeesuse kuulajad nüüd mõtlema? Paljud põlvkonnad läbi sajandite on kuulanud neid prohvet Jesaja ennustussõnu tuleva Messia kohta. Rasketel aegadel on nendega end trööstitud ja oodatud nende täitumist. Ometi tundusid need ennustused kuidagi kauged, sest keegi ei teadnud, millal need ükskord täide lähevad. Ja siis – ühel tavalisel hingamispäeval Naatsareti sünagoogis kuulevad kogunenud inimesed äkki: "Täna on see kirjutis täide läinud!"

Pole kahtlust, et kuulajate tunded on üsnagi vastuolulised, esialgu aga kuulavad nad, mida Jeesusel veel öelda on. Ja ilmselt on Jeesuse sõnad üpris kosutavad ja julgustavad.

4:22 Ja kõik tunnustasid teda ja imestasid, et tema suust tulid sellised armusõnad, ja ütlesid: „Eks tema ole Joosepi poeg?”

Jeesuse kuulajad ühest küljest nähtavasti tajusid, et see, mida nad parajasti kuulevad, on midagi väga erilist, midagi sellist, mida nad varem pole kuulnudki. Nad ei saanud seda salata, vaid olid sunnitud seda tunnistama. Samas aga ajas neid segadusse see, et selliseid sõnu rääkis omast külast pärit mees, ehitusmeister Joosepi poeg. Kuidas on see võimalik?

Seda küsimust ja rahva kahevahel olekut tajus ka Jeesus, ja nagu tal kombeks, andis ta sellele ka vastuse.

4:23–27 Aga tema ütles neile: „Küllap te ütlete mulle selle vanasõna: Arst, aita iseennast! Mida kõike oleme kuulnud Kapernaumas olevat sündinud, seda tee ka siin, oma kodukohas!” Ja Jeesus ütles: „Tõesti, ma ütlen teile, ükski prohvet ei ole tunnustatud oma kodukohas. Tõepoolest, ma ütlen teile, palju lesknaisi oli Iisraelis Eelija päevil, mil taevast oli kolm aastat ja kuus kuud suletud, nii et suur nälg tuli üle kogu maa, aga Eelijat ei läkitatud kellegi juurde nendest, vaid Sareptasse Siidonimaal ühe lesknaise juurde. Ja palju pidalitõbiseid oli Iisraelis prohvet Eliisa ajal, ent keegi neist ei saanud puhtaks kui vaid süürlane Naaman.”

Jeesus ei püüdnud osava poliitikuna tajuda rahva ootusi ja neile ootustele vastata. Ta teadis, et nõnda ei saaks ta kunagi rääkida tõtt ega teha seda, mida ootas tema taevane Isa. Tõde aga võib olla inimestele küll ebameeldiv, aga samas on see ainus asi, mis võib neid vabastada. Kuna inimestel tekkis Jeesust kuulates probleem, siis näitas Jeesus neile selle probleemi olemust. Kuulsad prohvetid arvatakse alati tulevat kaugelt. Selle kohta tõi Jeesus kaks näidet Vanast testamendistki. Lisaks andis Jeesus nende näidetega selgelt mõista, et tema kuulajad ei ole nende paganatega võrreldes sugugi paremas olukorras, pigem vastupidi. Jeesus puudutas oma kuulajate uskmatust, mis oli samasugune, nagu juba väga ammu, Eelija aegadelgi. Mk 6:6 öeldakse otse, et Jeesus pani imeks nende uskmatust.

Jeesuse sõnad puudutasid tema kuulajate eneseuhkust nõelana, nii et nad ei saanud enam jääda rahulikuks.

4:28–29 Seda kuuldes said kõik sünagoogis viibijad täis raevu ja tõusid püsti, ajasid ta külast välja ja viisid üles mäerünkale, mille peale oli ehitatud nende küla, et teda ülepeakaela alla tõugata.

Naatsareti linn oli ehitatud mäele, kust avanes ümbruskonnale avar vaade. Seal olid ka ohtlikud järsakud, kuhu ettevaatamatu kõndija võis kogemata kukkuda või kust võis ebasoovitava isiku alla tõugata. Tänapäeval näidatakse turistidele Naatsareti lähedal isegi kahte kohta, mis Luuka kirjeldusega sobivad. Neist kõrgem on kohas, kus vertikaalne kukkumine on umbes 60 meetrit. Umbes 60 meetri kõrgune oli ka see templi müür, kust saatan oli soovitanud Jeesusel alla hüpata. Nüüd tahtis ta sama tulemuse saavutada vihase rahvahulga abiga. See plaan aga ei õnnestunud, sest ilmselt täitis Jumal tõotuse, mida saatan oli tol korral Jeesusele meenutanud: "Ta annab oma inglitele käsu sind hoida kõigil su teedel. Kätel nad kannavad sind, et sa oma jalga ei lööks vastu kivi." (Ps 91:11–12)

Jeesus ei seadnud end ise ohtu, et panna proovile Jumala võimet teda kaitsta, vaid ta sattus sellesse olukorda seetõttu, et ta oli Jumala poolt töötatud Messias ehk võitu. Ja juhtus ime.

4:30 Jeesus läks aga nende keskelt läbi ja kõndis oma teed.

Jeesus ei võinud surma saada kuidagi kogemata, juhuslikult ega enneaegu. Ta oli küll tulnud maailma selleks, et surra, aga enne seda pidi ta tegema oma töö, millest ta Naatsaretis oma kuulajatele veenvalt rääkis. Rahva reaktsioon oli Jeesus hävitada, kuna ta näitas neile nende uskmatust ja eneseuhkust. Naatsaretlased näitasid, kuidas nad Jeesusesse suhtusid, ja Luukas ei räägi, et Jeesus oleks pärast seda enam Naatsaretis käinud.

Meiegi oleme täna teada saanud, mida on Jeesus tulnud tegema. Paratamatult peame meiegi otsustama, kuidas me sellesse suhtume.

PKK0261 Lk 4:31 – 5:11

Korralikust inimesest patuseks

Eelmises saates võtsime osa rahutust jumalateenistusest Naatsareti sünagoogis. Ka täna viib Luukas meid sünagoogi. Seekord on tegemist sünagoogiga, mis asus Kapernauma linnas Geneetsareti järve põhjarannal. Kapernaum on tõlkes 'Nahumi küla'. Kuna *Nahum* on tõlkes 'lohutatu', võib nime Kapernaum tõlkida ka: 'Lohutatu küla'.

4:31–32 Jeesus tuli alla Kapernauma, Galilea linna, ja õpetas neid hingamispäeviti. Ja nad olid vapustatud tema õpetusest, sest tema sõnal oli meelevald.

Siit alates kuni 4. peatüki lõpuni räägib Luukas meile ühe päeva jooksul toimunud sündmustest. Võib-olla on mõnigi meist teinekord soovinud, et oleks võinud veeta koos Jeesusega kasvõi ühe päevagi, kui ta kõndis Galilea lopsakas looduses ja inimesi õpetas. Luukas täidab selle meie soovi.

Uut olukorda kirjeldama hakates ütleb Luukas kõigepealt, et Kapernauma linn asus Galileas. See seletus on vajalik lugejaile, kes paikkonda täpsemalt ei tunne. Teofilosele, kes elas Roomas, oli Kapernaum kindlasti võõras koht.

Seekord ei anna Luukas edasi Jeesuse kõnede või õpetuste sisu. Küllap oleks see läinud ka üsna pikaks, sest ühe päeva jooksul jõuab õpetada palju. Sellepärast annab Luukas edasi üksnes Jeesuse kõnede mõju. Inimesed olid tema õpetusest vapustatud, kuna ta kõneles ennekuulmatu autoriteediga.

Mis nimelt inimesi vapustas, seda näeme hästi kasvõi Mäejutluses, kus Jeesus kasutas korduvalt väljendeid: "Teile on õpetatud ... Aga mina ütlen teile ..." (Näiteks Mt 5:44) Jeesus ei toetunud teistele kuulsatele autoriteetidele või klassikutele, nagu teevad kuulsad kõnemehed tänapäevalgi. Ta ei toetunud isegi sellisele juutide jaoks vaieldamatule autoriteedile nagu Mooses, vaid seadis iseenda kõige kõrgemaks autoriteediks! Omaenda isikuga astus ta vastu paljudele tol ajal üldtunnustatud pühakirja tõlgendustele.

Olles nõnda kirjeldanud lühidalt kohta ja meeleolu, jutustab Luukas meile ühest aset leidnud sündmusest täpsemalt.

4:33–37 Ja sünagoogi tuli inimene, kellel oli rüve vaim, ja see kisendas valju häälega: „Võeh, mis on meil asja sinuga, Jeesus Naatsaretlane? Kas sa oled tulnud meid hukkama? Ma tean, kes sa oled: Jumala Püha!” Ja Jeesus sõitles teda: „Jää vait ja mine temast välja!” Ja kuri vaim paiskas mehe nende keskele maha ja läks temast välja ega teinud talle mingit kahju. Ja hirm tuli kõikide peale ja nad rääkisid omavahel: „Mis asi see siis on? Ta käsutab meelevalla ja väga rüvedaid vaimu - ja need lähevadki välja!” Ning kuuldus temast levis kõigisse ümbruskonna paikadesse.

Tänapäevalgi võivad turistid käia vaatamas Kapernauma sünagoogi varemeid ja meenutada seal seda juhtumit, mis näitas kord linnaelanikele Jeesuse meelevalla suurus. Isegi vaimsed kurjusevæed pidid tema sõna kuulama. Nii leidis kinnitust see mulje, mis rahval oli tekkinud Jeesusest juba tema õpetuse põhjal. Tegelikult ei ole ju kuigi raske rääkida suuri sõnu, mis panevad kuulajad õhku ahmima. Hoopis iseküsimus on, kui palju on sõnade taga ka midagi tegelikku. Jeesusel olid mitte ainult muljet avaldavad sõnad, vaid ka muljet avaldav tegelik vägi. Äsja toimunu põhjal nägi seda igaüks. Deemon, kes meest oli vaevanud, pidi Jeesuse sõnade peale põgenema.

Luukas kirjeldab deemoni reaktsiooni väga tugeva ja värvika sõnaga, mis eesti keelde on tõlgitud sõnaga "võeh!" Algttekstis on siin sõna, mida Uues testamendis kusagil mujal ei kasutatagi. See deemoni hüüatus väljendab tõelist hirmu ja ehmumist, mida vaim tunneb, nähes et Jeesus, kes on temast tugevam, on äkki kohal. Nii annab juba ainuüksi see deemoni reaktsioon meile edasi kõik olulise Jeesuse meelevalla kohta. Kus on Jeesus, seal puruneb pimeduse riigi võim, ja kurjade vaimude välja ajamine on selle kohta konkreetne näide.

Võime taas kord meenutada, et Uus testament ei kutsu kristlasi üles mitte mingil kombel ennast kurjade vaimude vastu kaitsma. Küll aga näeme korduvalt, et kus Kristust kuulutatakse, sealt põgenevad kurjad vaimud kabuhirmus. Kui tänapäeval on teisiti, siis näitab see üksnes, et kogudus kas ei oma või ei oska rakendada seda väge, mis tal põhimõtteliselt peaks olema olemas. Tegelikult on kurjade vaimude välja ajamine küllaltki tuntud kogemus ka tänapäeval, eriti misjonimaades, kus ebajumalateenistuste tõttu puututakse kurjade vaimude tegevusega kokku tunduvalt rohkem.

Luukas jätkab hingamispäeval toimunud sündmuste kirjeldamist.

4:38–39 Aga Jeesus tõusis püsti, lahkus sünagoogist ja tuli Siimona majja. Siimona ämm oli aga haige kõrges palavikus, ja nad palusid Jeesust teda aidata. Ja Jeesus astus tema peatsi juurde ja sõitles palavikku ning see lahkus temast. Ja naine tõusis otsekohe üles ja teenis neid.

Siinkohal mainitakse Luuka evangeeliumis esimest korda Siimonat ehk Peetrust. Et teda seejuures mingilgi kombel ei tutvustata, näitab, et ta oli tuntud nii Teofilosele kui ka teistele, kes Luuka evangeeliumi pidid lugema. Juba siin on Peetrus kuulunud Jeesuse sõprade lähiringi, ainult et Luukas pole seni pidanud vajalikuks sellest lähemalt rääkida. Alles järgmises peatükis räägib ta Jeesuse jüngritest lähemalt.

Peetruse ämma tervendamisest räägivad ka Matteus ja Markus, kuid Luukas on ainus, kes märgib, et palavik oli kõrge. Samuti on Luukas ainus, kes ütleb, et Jeesus sõitles palavikku. Sellega rõhutab ta Jeesuse sõnade jõudu. Inimesed olid kuulnud Jeesuse kõnet juba sünagoogis ja neid oli hämmastanud tema sõnades olev meelevald. Sedasama meelevalda näitas ka kurja vaimu välja ajamine ja nüüd palaviku sõitlemine. Nii hakkab Luukas samm-sammult näitama, kuidas Jeesus teostas seda oma programmi, millest ta Naatsareti sünagoogis oli rääkinud. Tema sõnade mõjul vabanesid kõikvõimalikud vangid oma ahelaist.

4:40–41 Aga kui päike oli loojunud, tõid kõik, kellel oli mitmesugustes tõbedes haigeid, need tema juurde. Ja Jeesus pani oma käed igaühe peale nendest ning tegi nad terveks. Aga kurjad vaimudki läksid välja paljudest, ise kisendades: „Sina oled Jumala Poeg!” Ja tema sõitles kurje vaime ega lasknud neil rääkida, sest nad teadsid, et tema on Messias.

Palju haigeid hakkasid inimesed kohale tooma alles pärast päikese loojumist sellepärast, et päikeseloojang tähendas hingamispäeva lõppu ja argipäeva algust. Siis oli võimalik tuua haigeid Jeesuse juurde, ilma et seejuures oleks hingamispäeva seadusi rikutud. Luukas ütleb, nagu teisedki evangelistid, et haigeid tervendas Jeesus nende puudutamise teel. Seevastu kurjadest vaimudest vaevatud inimesi Jeesus ei puudutanud, enne kui vaimud olid inimestest välja läinud. Jeesusega kohtudes sattusid kurjad vaimud paanikasse, kuna nad teadsid, et tema on Jumala Võitu ehk Messias. Jeesus aga järjekindlalt keelas neil sellest rääkida.

Et Jeesus on Messias, see peab inimestele selgeks saama Püha Vaimu ja mitte kurjade vaimude tunnistuste põhjal. Kurjade vaimude tunnistus on hirmunud ja sunnitud; see on nõrgema põgenemine tugevama eest. Jeesus aga ei ole huvitatud sellest, et inimesed teeniksid teda hirmust või sunnitult. Ta on huvitatud, et inimesed mõistaksid tema armastust ja vastaksid sellele armastusega. Evangeeliumi tõeline vastuvõtmine on alati vabatahtlik. See toimub siis, kui inimene kohtub Jeesusega Püha Vaimu valgustuse mõjul kui Päästjaga ja mitte kui sundija või hirmutajaga.

4:42–44 Päeva hakul Jeesus väljus ning läks tühja paika. Ja rahvahulgad otsisid ta üles, tulid tema juurde ja tahtsid teda kinni pidada, et ta nende juurest ära ei läheks. Aga tema ütles neile: „Ma pean ka teistele linnadele kuulutama evangeeliumi Jumala riigist, sest selleks on mind läkitatud.” Ja ta jutlustas Juudamaa sünagoogides.

Siin ütles Luukas, et Jeesus jutlustas Juudamaa sünagoogides. Luuka evangeeliumi algust käsitledes ütlesin, et Juudamaa all mõtleb Luukas ilmselt mitte ainult Judea provintsi, vaid tervet maad, ja nii tuleb seda sõna ilmselt mõista ka siin. Jeesus ei piirdunud oma tegevuses mitte ainult põhjapoolse Galileaga, vaid ta kuulutas evangeeliumi kogu töötatud maal, seega ka Jeruusalemma piirkonnas. Sellest osast Jeesuse tegevuses ei räägi oma evangeeliumiraamatutes Matteus ega Markus, kes suhtuvad Jeruusalemma mornilt. Seevastu aga Johannes rõhutab, nagu Luukaski, et Jeesus tegutses aktiivselt ka lõunapoolse Judea aladel.

Kapernaumas oli Jeesuse tegevus avaldanud rahvale sellist muljet, et nad oleksid tahtnud ta jätta ainult endale. See aga ei sobinud kokku Jumala plaanidega. Evangeelium on mõeldud kõikidele. Sellepärast peavad kristlased ka tänapäeval hoolitsema selle eest, et värske, tervendav ja vabastav sõnum Jeesusest võiks jõuda kõigi inimesteni.

Luukas ei räägi täpsemalt, mida Jeesus kuulutas, käies ringi mööda maad. Selle asemel näib, et 5. peatükis läheb ta ajas tagasi ja hakkab rääkima jüngrite valimisest.

5:1–3 Aga sündis, kui Jeesus seisis Genneesareti järve ääres ja rahvas tema juurde tungles Jumala sõna kuulama, et ta nägi kaht paati järve ääres seisvat. Aga kalurid olid neist välja läinud ja loputasid võrke. Astunud paati, mis oli Siimona oma, palus Jeesus teda natuke maad rannast eemale sõuda. Ning ta istus ja õpetas rahvahulki paadist.

Vististi astus Jeesus kaldalt paati rohkem kui ühel põhjusel. Tunglev rahvahulk võib olla ohtlik. Seda teavad ka tänapäeva ülipopulaarsed inimesed. Teinekord on tarvis politsei või turvameeste kaitset, et fännid oma ebajumalaid jalge alla ei tallaks. Teiseks, vesi kannab hästi häält edasi – paadist öeldud sõnad kostavad kaugele. Peale selle, mõeldes kaasajal sellele, kuidas Jeesus kõneles omal ajal kalapaadist, võime selles näha veel kolmandatki, piltlikku tähendust. Iga kantslit või kristlikku kõnepulti võib võrrelda kalapaadiga, mis on ehitatud selleks, et saada saaki. Jeesus õpetas inimesi, et nad saaksid osa Jumala riigist. Seesama eesmärk peaks olema ka igal kristlikul kõnel. See peaks tooma Jeesuse iga kuulaja juurde.

5:4 Aga kui ta lõpetas kõnelemise, ütles ta Siimonale: „Sõua sügavale kohale ja laske oma võrgud vette loomuse katseks!”

Kui Peetruse paat oli olnud mõni aeg abiks inimeste püüdmisel, võis ta oma esialgse ülesande täitmisele tagasi pöörduda. Jeesus ütles, et nüüd on aeg minna kalale!

Ei tea, millised mõtted võisid läbi käia Peetruse peast, kui ta neid Jeesuse sõnu kuulis. Kui tal oli mingilgi määral uhkust oma ala asjatundjana, siis pidi ta tõenäoliselt mõtlema, et iga kingsepp võiks ikka jääda oma liistude juurde. Taevariigi asjad olid Jeesusele küll hästi selged, aga kalapüügist ei paistnud ta palju teadvat. Ükski mõistlik kalamees ei lähe päeval kala püüdma. Selleks on varajased hommikutunnid enne päikesetõusu.

5:5 Siimon vastas talle: „Õpetaja, me oleme terve öö vaeva näinud ega ole midagi saanud! Aga sinu sõna peale lasen ma võrgud vette.”

Nende sõnadega väljendab Peetrus, et tema meelest on selline katse täiesti mõttetu – kui nad juba öösel midagi ei saanud, siis päeval pole see ammu mõeldav. Teisest küljest aga – kui Jeesus just nõnda ütleb, siis olgu peale! Proovida ju võib, saab näha, mis tulemus sellel on.

5:6 Ja kui nad olid seda teinud, püüdsid nad nii suure hulga kalu, et nende võrgud rebenesid.

Peetrus kalastas võrguga, mis heideti vette ja tõmmati siis paadi poole tagasi. Nii saadi kätte kalad, kes juhtusid jääma võrgu alla. Sellise kalastamise puhul ei pidanud kalad jääma kinni võrgu silmadesse, nagu meil võrgupüügi puhul tavaliselt, vaid pigem nad otsekui veeti võrkkotiga kokku. Ja seekord, üllatus-üllatus, vedas võrk kokku nii palju kalu, et nende paati saamine tundus käivat üle jõu.

Kalapüüdmisõpetus, mille Jeesus Peetrusele andis, on õpetusena kasulik meilegi. Kõigepealt tuleb meeles pidada, et kalade püüdmiseks tuleb minna sinna, kus kala on. Teiseks, tuleb kasutada õigeid vahendeid. Kolmandaks võib Peetruse sõnade põhjal otsustada, et kalapüük nõuab kannatlikkust, mis aga alati ei anna oodatud tulemusi. Vahel võib olla kasulik katsetada ka uusi meetodeid, millest loogiliselt võttes midagi head oodata ei olegi. Kõige tähtsam õppetund on aga selles, et kui Jeesus käsib midagi teha, siis on kõige parem jätta kõrvale oma targutused ja ka senised kogemused ja teha seda, mis ta käskis. Siis on tulemused kindlasti sellised, nagu siin Peetrusel.

Siinkohal aga lisan igaks juhuks ka hoiatuse: mitte iga hääl, mida inimene peab Jumala hääleks, ei ole seda ka tegelikult. Ja mitte kõik need, kes tulevad meie juurde Jeesuse nimel, ei esinda Jeesust ka tegelikult. Selle eest hoiatas Jeesus meid ise, seepärast on siin omal kohal mõningane ettevaatus. Seda kõrvalepõikeks.

Tulles tagasi Peetruse juurde, võib meenutada, et hiljem sai ta Jeesuse sõna peale veel teisegi üllatava kalasaagi. See oli pärast seda, kui Jeesus oli juba surnuist üles tõusnud, ja siis enam võrgud saagi mõjul ei rebenenud – küllap sellepärast, et Jeesuse lunastustöö oli lõpule viidud.

Edasi läks seesama Peetrus koos teiste jüngritega Jeesuse sõna peale kalastama juba inimesi. Ja ka siis osutus võimatu Jeesuse sõna peale võimalikuks. Sealsamas Jeruusalemmas, kus Jeesus oli alles hiljuti risti löödud, pöördus esimesel nelipühal Jumala poole ligi 3 000 inimest. Ning pöördunute arv kasvas päev-päevalt ja aasta-aastalt. Nii oli kalapüügiga seotud ime, mis leidis aset Jeesuse avaliku tegevuse algusperioodil, otsekui eelmaitseks sellele täiuslikule päästele, mida Jeesus oli tulnud maailma tooma.

Mida aga nüüd suure kalasaagiga peale hakata?

5:7–8 Ja nad viipasid oma kaaslastele teises paadis, et need tuleksid neile appi. Ja need tulid, ja nad täitsid mõlemad paadid, nii et need olid vajumas. Aga kui Siimon Peetrus seda nägi, langes ta maha Jeesuse põlvede ette ja ütles: „Mine minu juurest ära, Issand, sest ma olen patune mees!”

Ime toimus mitte ainult kalapüügis, vaid ka Peetruse südames. Kõigepealt nägi elukutseline kalamees oma kogemuste piiratust. See, mis toimus, oli niivõrd eriline, et Peetrus tajus Jumala kohaloleku pühadust ja selle valgel ühtlasi ka oma patust. Ja see kogemus on alati Jumala ime, mis on kordunud miljonite inimeste elus.

Juba seitse sajandit varem oli seda kogenud prohvet Jesaja, kui ta nägi nägemuses Issandat. Sellest räägib Jesaja raamatu 6. peatükk. Kohtudes Issanda ligiolu ja pühadusega ütles ka Jesaja: "Häda mulle, sest ma olen kadunud! Sellepärast et ma olen roojane mees huultelt ja elan roojaste huultega rahva keskel; sellepärast et mu silmad on näinud kuningat, vägede Issandat." (Js 6:5) Aga patu tunnistamisele järgnes ka seal andeksandmine, ja puhastamine nagu Jumala töös ikka. Üks taevastest olenditest puudutas altariit võetud söega prohveti huuli ja ütles: "Vaata, see puudutas sinu huuli ja su süü on lahkunud ning su patt lepitatud." Ja edasi, kui Jumal ütles, et tal oleks vaja sõnumiviijat, vastas Jesaja: "Vaata, siin ma olen, läkita mind!" Seegi kogemus on hiljem kordunud maailmas lugematu arv kordi.

Kõik inimesed on juba sündinud patused, aga üksnes kokkupuude Jumala ligiolu ja pühadusega võimaldab inimesel seda märgata. See juhtus neil kaugetel aegadel Jesajaga ja Jeesuse juuresolekul Peetrusega.

5:9–11 Sest hirm oli haaranud teda ja kõiki, kes olid temaga, kalasaagi pärast, mille nad olid püüdnud. Nõndasamuti oli ka Sebedeuse poegade Jaakobuse ja Johannesega, kes olid Siimona kaaslased. Ja Jeesus ütles Siimonale: „Ära karda! Nüüdsest peale pead sa püüdma inimesi!” Ja kui nad olid paadid kaldale vedanud, jätsid nad kõik maha ja järgnesid talle.

Nii Peetrus kui ka Jesaja tunnetasid Jumala pühadusega kohtudes oma patust ja kõlbmatust. Aga Jumalal polnud kavas neid sellega masendada ega muserdada, vaid hoopis aidata. Mõlema elus algas pärast seda täiesti uus periood. Nad läkitati välja hoopis uute ülesannete ja väljavaadetega. Kui Siimon ja tema kaaslased märkasid, kellega neil on Jeesuse näol tegemist, siis polnud paatidel, võrkudel ja kalasaagilgi enam tähtsust. Kõige kallim asi elus on Jeesuse Kristuse tundmine. Kohtumine Kristusega ja tema tundmaõppimine võib muuta ka sinu elu.

PKK0262 Lk 5:12 – 39

Jeesus ületab piire

Pidalitõbi oli vanadel aegadel nii Aasias kui ka Aafrikas üks kõige kardetumaid haigusi. See haigus oli tuttav ka Lähis-Idas. Haiguse leviku tõkestamiseks eristati haigestunud inimesed muust ühiskonnast. 3Ms 13:45–46 olid antud korraldused, et pidalitõbised pidid teisi inimesi hoiatama nii oma riidetuse kui ka hüüete abil, et nad kogemata haigestunud inimesele ei läheneks. Pidalitõbist inimest võis pidada elavaks surnuks. Kui ta oli abielus, ei tohtinud ta enam kallistada oma naist ega lapsi. Viimased võisid küll tuua haigele kokkulepitud kohta toitu ja temaga ka teatud vahemaa tagant rääkida, aga see oli ka kõik.

Üks selline inimene sattus nüüd kokku Jeesusega.

5:12–13 Ja see sündis, kui Jeesus ühes linnas viibis, vaata, seal oli mees üleni täis pidalitõbe. Ja kui ta nägi Jeesust, langes ta silmili maha ja anus teda: „Issand, kui sa tahad, siis sa võid mu puhtaks teha!” Ja Jeesus sirutas käe välja, puudutas teda ja ütles: „Ma tahan, saa puhtaks!” Ja kohe lahkus pidalitõbi temast.

Kui pidalitõbine nägi, et mõni inimene talle läheneb, siis pidi ta hüüdma: "Roojane! Roojane!" See mees aga ignoreeris neid reegleid ja tuli Jeesuse juurde, sest ta oli mõistnud, et Jeesusel on meelevald aidata ka neid, kes on lootusetud. Ta väljendas oma usaldust Jeesuse vastu sõnadega: "Issand, kui sa tahad, siis sa võid mu puhtaks teha!" Ja Jeesus tahtis.

See polnud veel kõik. Jeesus ka puudutas haiget. Kuna mees oli üleni pidalitõbine, siis pidi ta olema olnud haige juba kaua aega, ilmselt aastaid, ja kogu see aeg oli ta elanud ka ilma inimliku puudutusest. Võime ainult kujutleda, mida Jeesuse puudutus talle tähendas. Peale selle vastas Jeesus mehe usaldusele: "Ma tahan, saa puhtaks!"

Jeesus tahab ka sinu ja minu elu puudutada oma tervendava ja uueks loova sõnaga. Kas me usaldame teda, nagu see pidalitõbine, ja anname talle selleks võimaluse?

5:14–16 Jeesus keelas teda juhtunust kellelegi rääkimast ja käskis: „Mine näita ennast preestrile ja ohverda oma puhtakssaamise eest, nii nagu Mooses on käskinud, neile tunnistuseks!” Aga sõnum Jeesusest levis seda enam, nii et suur rahvahulk tuli kokku teda kuulama ja saada temalt tervenemist oma haigustest. Temal oli aga viisiks minna tühja paika ja seal palvetada.

3. Moosese raamatu 14. peatükis on antud juhtnöörid, kuidas tuli käituda inimesega, kes oli pidalitõvest puhtaks saanud. Kui preester oli kindlaks teinud, et haigus on kadunud, tuli ohverdada kaks tuvi. Üks neist tapeti värske veega saviastja kohal, nii et veri värvis vee punaseks, teine aga lasti vabadusse. See ohver kujutas ka pidalitõbise elukäiku. Surm muutus uuesti eluks. Ühtlasi viitas see ohver ka Jeesusele. Kui Jeesus oli juba surnud ja sõdur odaga tema küljesse torkas, tuli sealt kohe välja verd ja vett. Lisaks sellele tõusis Jeesus kolmandal päeval surnuist üles, purustades surma ahelad, ja ilmus elavate inimeste hulka.

Evangelist Markus, rääkides sellesama pidalitõbise tervenemisest, ütleb, et hoolimata Jeesuse keelust ei olnud pidalitõbine vait, vaid rääkis oma tervenemisest kõikjal. Tulemuseks oli, et Jeesuse töö muutus raskemaks, sest abivajajaid tuli tema juurde igalt poolt väga palju. Ühtlasi tähendas suur populaarsus Jeesusele ka suurt kiusatust. Juba kõrbes oli saatan Jeesusele pakkunud terve maailma hiilgust ja võimu, kui ta teda kummardaks. Jeesusel oleks praeguses seisus olnud lihtne võita rahva soosing ja lasta end kuulutada kuningaks. Aga ta teadis, et tema tee on teistsugune. Tühja paika minek ja seal palvetamine võis olla peale muu ka üks viis selle kiusatusega toime tulla.

5:17–20 Ja ühel päeval, kui Jeesus oli õpetamas, istus seal ka varisere ja seadusetundjaid, kes olid tulnud kõigist Galilea ja Juudamaa küladest ja Jeruusalemmast. Ja Issanda vägi oli Jeesuse peal haigete tervendamiseks. Ja ennäe, mehed kandsid kandraamiga inimest, kes oli halvatud, ja püüdsid teda sisse tuua ning asetada Jeesuse ette. Ja kuna nad rahvahulga tõttu ei leidnud teed, kuidas teda sisse tuua, läksid nad üles katusele ja lasksid ta koos kandraamiga tellislaest läbi, keset tuba otse Jeesuse ette. Ja nende usku nähes ütles Jeesus: „Inimene, sinu patud on sulle andeks antud!”

Ka Matteus ja Markus räägivad sellest samast Kapernaumas aset leidnud sündmusest. Kõige täpsemalt kirjeldab seda Markus. Luukas käsitleb sündmusi 6. peatükini samas järjekorras, nagu Markusi. Aga Luuka materjali esitus erineb Markuse omast. Jumal ei tee koopiaid selleski suhtes.

Halvatu tervendamine on esimene Luuka poolt jutustatud sündmus, mis on seotud vaidlusega Jeesuse ja rahva religioosse juhtkonna vahel. Sellega seoses mainib Luukas siin ka esimest korda varisere ja seadusetundjaid. Variserid moodustasid religioosse ilmikute partei. Nad püüdsid igati saavutada, et Moosese Seadust täidetaks täht-tähelt. Ka oma eluga olid nad selles suhtes eeskujulikud. Josephuse järgi kuulus variseride parteisse tegelikult ainult umbes 6 000 liiget, aga oma väiksusest hoolimata oli see rühmitus vägagi mõjukas. Kirjatundjad ehk seadusetundjad olid aga erikoolituse saanud inimesed, kes olid hästi kursis Moosese Seaduse peensustega. Osa

seadusetundjaist kuulus variseride hulka, mistõttu nendel kahel rühmitusel olid tihedad sidemed. Nende rühmituste esindajatega oligi Jeesusel kõige sagedamini kokkupõrkeid. Seadusetundjaid kuulus ka tolleaegsesse kõige mõjukamasse poliitilisse rühmitusse – jõukate saduseride kõrgema seisuse parteisse, kelle hulgast valiti ka ülempreestrid. Saduserid aga tavaliselt ei liikunud ringi rahva hulgas, nagu variserid, vaid hoidsid rohkem omaette.

Luuka jutustusest on näha sedagi, et ilmselt ei tundnud ta kohalikke olusid kuigi hästi. Tema kirjeldus katuse lammutamisest viib mõtted pigem mõnele roomlaste ehitisele kui Galilea kaluriküla majale. Aga jutustuse tuum on loomulikult sama, mis teisteski evangeeliumiraamatutes: kui Jeesus näeb meeste usku, ütleb ta halvatule, et tema patud on talle andeks antud. See tekitas ka esimese vaidluse Jeesuse ja religioossete juhtide vahel, millest Luukas meile jutustab. Luukas ütleb, et nende usku nähes pöördus Jeesus halvatu poole. Selle väljendiga on täiesti ilmselt mõeldud nii kandjate kui ka halvatu enda usku. Raske on ju kujutleda, et halvatu oleks toodud Jeesuse juurde vastu tema enda tahtmist. Ka igatsus Jeesuse järele väljendab usku. Siinkohal aga tähendab usk ennekõike usaldust, et Jeesusel on meelevald aidata. Katuse lõhkumine on selle usalduse ehtne tunnistus. Nii võivad sõbrad olla Jeesuse juurde tulemisel suureks abiks.

Aga samuti on ehk omal kohal juhtida tähelepanu sellelegi, et ega ikkagi usk iseenesest ei olnud see, mis halvatut aitas. Abi tuli Issandalt. Seda tuleb alati meeles pidada. Kui meil on abi tarvis, siis tegelikult ei aita meid ei meie usk ega ka palved, vaid ikkagi Jeesus, kellelt me uskudes ja palvetades abi vastu võtame. Sellepärast ei maksa oma usuelus pöörata nii palju tähelepanu oma usule, vaid hoopis rohkem Jeesuse suurusele. Meie usk on seda suurem, mida paremini me Jeesust tunneme. Jeesust vaadates kasvab ja tugevneb ka usk. Neist mõtetest võiks olla abi nendele, kes kurdavad, et nende usk on liiga nõrk.

Jeesus käsitles kõigepealt halvatu suurimat probleemi – tema pattu. Süüdistav südametunnistus on halb teekaaslane ja sellele, kõige põletavamale hädale andis Jeesus abi kõigepealt. Alles seejärel võttis ta käsile ihu tervise. Enne seda aga toimus veel midagi.

5:21–26 Ja kirjatundjad ja variserid hakkasid arutama: „Kes see õige on, kes räägib Jumalat teotades? Kes muu saab patte andeks anda kui ainult Jumal üksi?” Aga Jeesus vastas neile nende mõtteid ära tundes: „Mis te arutate oma südames? Kumb on kergem, kas öelda: „Sinu patud on sulle andeks antud!” või öelda: „Tõuse püsti ja kõnni!”? Aga et te teaksite, et Inimese Pojal on meelevald patte andeks anda maa peal,” - ta ütles halvatule - „ma ütlen sulle: Tõuse püsti, võta oma kandraam ja mine koju!” Ja otsekohe tõusis too üles nende silma all, võttis selle, millel ta oli lamanud, ja läks koju Jumalat ülistades. Ja kõiki valdas hämmastus ja nad ülistasid Jumalat ja said täis kartust, öeldes: „Me oleme täna kummalisi asju näinud!”

Kui Jeesus kuulutas halvatule pattude andeksandmist, siis nägid kirjatundjad ja variserid neis Jeesuse sõnades Jumala pilkamist, sest neil polnud võimalik näha neis sõnades peituvat väge. Küll aga võisid nad ilmselgelt näha, kuidas halvatu tõusis ja kõndima hakkas. Nii pidi neil olema võimalik vähemalt mõttes arvestada, et ka pattude andeksandmist kinnitavad sõnad pidid olema niisama mõjusad. Nii olid rahva religioossed juhid otse taevariigi uksele – ka nendel oli võimalus astuda sisse.

Jeesus julgustas religioosseid juhte tegema õigeid järeldusi veel sellelgi teel, et ta nimetas end Inimese Pojaks. See väljend oli kõigile tuttav eriti Taanieli raamatust ja seegi viitas otseselt Messiale. Evangeeliumiraamatutes ei kasuta seda nimetust Jeesuse kohta mitte keegi peale tema enda. Kuid Ap 7:56 nimetas Jeesust Inimese Pojaks Stefanos, kui teda loobiti kividega ja kui ta nägi taeva olevat avatud ning Jeesust seismas Jumala paremal pool.

Jeesuse poolt öeldud andeksandmissõnad julgustavad meidki, et me oma pattudega pöörduksime tema juurde. Kui su südametunnistus sind süüdistab hooletussejätmise või valede valikute pärast, siis on sul võimalik pöörduda Päästja poole. Nagu nägime, Jeesus ei näägutanud meest ega tõrelnud temaga, vaid andis talle patud andeks. Nii tahab ta anda need andeks igale kahetsejale.

5:27–29 Pärast seda läks Jeesus välja ja nägi tõlnerit, nimega Leevi, tollihoone juures istuvat, ja ütles talle: „Järgne mulle!” Ja Leevi tõusis, jättis kõik maha ja järgnes Jeesusele. Ja Leevi tegi Jeesusele oma kodus suure pidusöögi ja suur hulk tõlnereid ja muid istus nendega koos lauda.

Kapernaum asus suure tee ääres, mida kutsuti Mere teeks, Heroodes Antipase ja Filippose valitsusterritooriumide piiril, kuuludes siiski Antipase valitsusalasse. Sel põhjusel oli Kapernauma lähedal ka tollipunkt, kus töötas Leevi, keda kutsuti ka Matteuseks. Seal kuulis Matteus Jeesuse kutset ja hakkas teda järgima. Leevi rõõmu väljendab suur pidu, mille ta korraldas, ja kuhu ta kutsus ka palju oma ametivendi.

Siin aga nägid Jeesuse kritiseerijad taas probleemi.

5:30–32 Ent variserid ja nende kirjatundjad nurisesid tema jüngrite vastu: „Miks te sööte ja joote koos tõlnerite ja patustega?” Ja Jeesus vastas neile: „Ei vaja arsti terved, vaid haiged. Ma ei ole tulnud kutsuma õigeid, vaid patuseid meeleparandusele.”

Üheskoos söömine oli aktsepteerimise märk. See ärritas varisere, kes ei saanud tõlnerite eluviise heaks kiita. Oma ameti tõttu polnud neil võimalik kinni pidada kõigist neist puhtusreeglitest, mis olid juutidele ette nähtud. Lisaks tõlneritele ehk tollimaksu kogujatele loeti patuste hulka kuuluvateks veel muidki inimesi, kes kas ei tahtnud või kel mingil põhjusel polnud võimalik pidada kinni kõigist puhtusreeglitest, mis olid ette nähtud kirjutatud ja ka suuliste seadustega.

See, kuidas variserid ja kirjatundjad Jeesuse peale nurisesid, näitab hästi seda erinevust, mis valitses Jeesuse ja temaaegse religioosse juhtkonna vahel. Viimastele oli religioossuse väline harrastamine muutunud eesmärgiks omaette. Peaasi oli see, et kõik oleks väliselt korralik. Jeesus aga vaatas asju sügavamalt. Ta ei lasknud välistel asjaoludel saada takistuseks teel inimeste juurde. Ta otsis haiged, selleks et neid tervendada. Variseridele kõlbasid üksnes need, kes läbisid nende poolt määratud "tervisekontrolli" laitmatult. Aga see kontroll põhines üksnes välistel hinnangutel. Pinnast sügavamale nad ei vaadanud.

Jeesus ei otsi oma seltskonda neid, kes on kõiges hästi õnnestunud. Muidu võiks arvata, et Jeesus vajab toetuseks tugevate isiksuste ja õnnestunud inimeste seltskonda. Jeesus seevastu otsib alatasa üles neid, kes on mõistnud, et nad esitatud nõuetele ei vasta. Lõppude lõpuks vajab Jeesust tegelikult ainult see, kes on tajunud oma patust. See on põhjus, miks Jeesus ei ole meie, puudulike inimeste seltskonnas olnud kunagi väga suures soosingus. On ju väga raske endale ausalt tunnista, et sa oled keegi, kes ettenähtud nõuetele ei vasta.

Väliste näitajate põhjal hinnangu andmisega on tegemist ka järgmise juhtumi puhul.

5:33 Nemad aga ütlesid talle: „Johannese jüngrid paastuvad sageli ja peavad palveaegu, nõndasamuti ka variseride jüngrid, sinu omad aga söövad ja joovad.”

Variserid harrastasid ranget distsipliini ja paastusid kaks korda nädalas. Samamoodi toimisid ka Ristija Johannese jüngrid. Jeesuse jüngrid aga midagi sellist ei teinud ja see hämmastas teisi. Seletuse leiame järgmistest salmidest.

5:34–35 Jeesus ütles neile: „Kas te võite peiupoisse panna paastuma sel ajal, kui peigmees on nende juures? Ent päevad tulevad, mil peigmees võetakse neilt ära, küll nad siis paastuvad neil päevil.”

Paastumine väljendab leina ja samuti igatsust. Need käitumisviisid aga oleksid üpris võõristavad ja ebaviisakad keset rõõmsat pulmapidu. Nii kaua, kui Jeesus oli maa peal, tähendas tema seltskond tema sõpradele pulmadega võrreldavat pidu. Küll jõuavad aga kätte needki ajad, mil Jeesuse seltskonna üle pole võimalik samamoodi rõõmutseada. Siis on ka kohane aeg paastumiseks. Paastumine on kuulunud ka kristlaste ellu läbi sajandite. See on väline märk, et inimene igatseb lähedasemat suhet oma Päästjaga. Sellepärast kuuluvad palve ja paastumine kokku. Kristlase jaoks aga ei tähenda paastumine teenete kogumist, vaid õppimist, kuidas keskenduda oma elus kõige tähtsamale.

Jeesuse vastus variseridele sisaldas ka sõnumit, et ta on Messias. Juutide teoses "Maimonides", mis on küll kirjutatud alles pärast Jeesuse maapealset elu, öeldakse meie teemaga seoses järgmist: "Kõik paast lakkab Messia päevil ja siis ei ole enam muid kui häid päevi ja rõõmupäevi." (Tsitaat Erkki Ranta järgi.)

Variseride küsimus andis Jeesusele ka ajendi rääkida esimene tähendamissõna, mille Luuka evangeelium meile ära toob.

5:36–39 Aga ta ütles neile ka tähendamissõna: „Keegi ei rebi paika uue kuue küljest, et parandada vana kuube, muidu ta ju rebib uue katki ning paik uue küljest ei sobi vana peale. Ja keegi ei vala värsket veini vanadesse nahklähkritesse, muidu värsket vein rebestab lähkrid ja voolab maha ning lähkrid muutuvad kõlbmatuks, vaid värsket vein tuleb valada uutesse lähkritesse. Ja keegi, kes on joonud vana, ei taha uut, vaid ütleb: Vana on maitsvam!”

Variserid oleksid soovinud, et Jeesus oleks mahtunud nende raamidesse. Jeesus aga on kõigest tavainimlikust sedavõrd suurem, et ta ei mahu kunagi mingitesse inimlikesse raamidesse. Ka nendesse mitte, mis meie talle meelsasti seaksime. Ta ei kohane meie soovidega. Ta on toonud maailma midagi täiesti uut, ja see uus tähendab pidevat uuenemist ja nendest raamidest välja murdmist, mis tahavad teda piirata.

PKK0263 Lk 6:1 – 26

Kes on õieti rikas?

Luuka evangeeliumi algusosas kirjeldatud juhtumitest räägivad ka Matteuse ja Markuse evangeeliumid. Jätkub Jeesuse ja variseride kokkupõrgete teema. Samuti on seal juttu Jeesusest ja hingamispäevast.

6:1–5 Aga ühel hingamispäeval, kui Jeesus juhtus minema läbi viljapõldude, katkusid tema jüngrid viljapäid, hõõrusid neid käte vahel ja sõid. Mõned variserid ütlesid: „Miks te teete seda, mida ei tohi teha hingamispäeval?” Ja Jeesus vastas neile: „Kas te ei ole seda lugenud, mida tegi Taavet, kui tema ja ta mehed olid näljas? Kuidas ta läks Jumala kotta ja võttis ohvrileibu, sõi ja andis oma meestele, ehkki neid ei tohi süüa keegi peale preestrite?” Ja ta ütles neile: „Inimese Poeg on hingamispäeva isand.”

Variserid ei süüdistanud Jeesuse jüngrid varguses, sest Moosese Seaduses oli sätestatud, et teise inimese viljapõllust mööda minnes peade katkumine ja terade söömine oli lubatud (5Ms 23:26). Probleemi nähti mujal – nimelt selles, et viljapeade katkumine ja nendest terade välja hõõrumine kujutas endast töötegemist, mis hingamispäeval oli keelatud.

Jeesus ei hakka vaidlema selle üle, kas variseride hingamispäeva tõlgendus ja sellel põhinev süüdistus Jeesuse jüngrid vastu olid õiged või mitte. Selle asemel viib ta antud teema arutelu hoopis teisele tasandile. Ta käsitleb seda sügavamalt ja sisulisemalt. Tuhat aastat tagasi elanud kuningas Taavet oli juutluses suur autoriteet. Jeesus meenutab variseridele, kes Taavetit imetlevad, üht juhtumit tema elust, mille puhul ta oli toiminud vastu Moosese Seadust, aga mille eest teda ometi ei laidetud. Moosese Seaduse järgi pidi pühamus alati olema 12 nisuleiba Issanda ees. Kui leivad uute vastu vahetati, võisid preestrid vanad ära süüa, aga see õigus oli üksnes preestritel. Kord aga andis preester Ahimelek neid Taaveti palvel süüa Taaveti kaaslastele. Jeesus võrdleb praegust olukorda selle juhtumiga. Seega oli tema teguviis taas kord viide sellele, kes ta on. Samast sündmusest räägib ka Matteuse evangeeliumi 12. peatükk, salmid 5–6. Seal on Jeesuse vastus toodud ära pikemalt: " Või kas te ei ole lugenud Seadusest, et preestrid rikuvad pühakojas hingamispäeva ja on siiski ilma süüta? Ent mina ütlen teile, siin on see, kes on suurem kui pühakoda!"

Jeesuse sõnum on selge ja tema sõnad pidid mõjuma vapustavalt. Ta on võrreldav nii kuningas Taavetiga kui ka templiga, kus preestrid tegid tööd ka hingamispäeviti. Kes on see Jeesus, kes väidab, et ta on suurem kui tempel, kus elas Jumal ise, ja samuti suurem kui hingamispäev? Tuleks teha loogiline järeldus, et tegemist on templi

Issandaga! Kui juba kuningas Taavet võis aidata oma kaaslast leibadega, mis neile tegelikult olid keelatud, miks siis ei võiks Jeesus lubada midagi sellesarnast ka oma jüngritele?

Selle vastusega andis Jeesus variseridele võimalus järele mõelda ja taibata, kes ta on. Neil oli võimalik tunnetada tõde, kui ainult oleks piisanud selleks tahtmist.

Jeesuse sõnadest tõuseb esile teinegi vaatenurk, mis oli tema kaasaegsetele tuttav. Juudid ootasid, et Messias rajab rahuriigi, mis oleks pidev hingamispäev. Jeesuses see ootus täitub. Temas saavad hingamispäeva kohta käivad seadused uue ja sügavama sisu. Et seda paremini väljendada, räägib Luukas samas veel teisegi juhtumi, mis oli seotud hingamispäeva seadustega. See juhtum näitab selgelt seda uut, mida Jeesus tähendab hingamispäeva pidamisele.

6:6–8 Aga see juhtus ühel teisel hingamispäeval, kui Jeesus läks sünagoogi ja õpetas. Seal oli inimene, kelle parem käsi oli kuivanud. Aga kirjatundjad ja variserid varitsesid teda, kas ta peaks tegema terveks hingamispäeval, et leida põhjust tema peale kaevata. Jeesus teadis nende mõtteid ja seepärast ütles mehele, kellel oli kuivanud käsi: „Tõuse püsti ja astu keskele!” Too tõusis ja jäi seisma.

Luukas on ainus, kes seda lugu jutustades rõhutab, et Jeesus näeb ka inimeste mõtteid. Tänu sellele võimele võis Jeesus vastata ka sellistele küsimustele, mida välja ei öeldudki. Samuti on arst Luukas ainus, kes märgib ära, et kuivanud oli nimelt mehe parem käsi.

6:9–11 Jeesus ütles neile: „Ma küsin teilt, kas hingamispäeval tohib teha head või halba, hinge päästa või hukata.” Ja vaadanud neist igaühe peale, ütles Jeesus mehele: „Siruta oma käsi!” Ja too tegi seda ning ta käsi sai jälle terveks. Nead läksid aga raevu ja arutasid omavahel, mida nad küll saaksid teha Jeesusele.

Variserid ja seadusetundjad ei kahelnud, et Jeesusel on võime meest aidata. Neid huvitas ainult see, kas ta teeb seda ka hingamispäeval. Haige inimene oli religioossete juhtide jaoks kõigest üks nupp nende religioosel mängulaul. Jeesus aga ei kõhelnud, ehkki ta teadis, et ta tõmbab enda peale tähtsate inimeste viha. Parema käe puue oli tähendanud mehele suurt takistust elatise teenimisel. Jeesus andis mehe elule uue väljavaate, aga see kutsus esile üksnes raevu neis inimestes, kes juba oma positsiooni tõttu oleksid pidanud olema huvitatud kaasinimeste heaolust. Mehe käsi sai jälle terveks või, algteksti kohaselt – see sai taastatud. See mõte väljendab hästi tervet Jeesuse töö eesmärki – ta tuli meie juurde selleks, et taastada seda, mis oli purunenud, kui patt tuli esimeste inimeste kaudu maailma. Nii näeme siingi Luuka evangeeliumi peasõnumit: Jeesus on uus Adam.

Luukas on mõne näite abil kirjeldanud Jeesuse tegevust selle algperioodil. Teated Jeesuse tegevusest levisid üsna kiiresti Galileas ja ulatusid ka Judeasse, kust tulid seadusetundjad olukorda uurima. Ei võtnud kaua aega, kui Jeesuse ja tolleaegse religioosse juhtkonna vahele hakkas tekkima lõhe, mis üha laienes.

Väliselt meenutas Jeesuse töö ükskõik millise tolleaegse rabi tegevust. Rabidel oli kombeks koguda enda ümber rühm õpilasi, keda nad õpetasid põhjalikumalt kui ülejäänud inimesi. Luukas mainis Jeesuse jüngrid juba eespool seoses viljapeade katkumisega, aga lähemalt pole ta neist seni rääkinud. Ebaselgeks jäi seegi, kas viljapeade katkujateks olid need 12 siseringi inimest, kellele me tavaliselt mõtleme, kui on jutt Jeesuse jüngritest, või pidas Luukas silmas suuremat hulka inimesi, kes käisid koos Jeesusega ja keda vahel samuti kutsuti jüngriteks. Hiljem, 10. peatükis räägib Luukas koguni 72 jüngrid läkitamisest kuulutustööle. Aga muidugi räägib Luukas ka neist 12 jüngrist, kes moodustasid tuumikrühma. Et neid teistest jüngritest eristada, nimetab ta neid apostliteks.

6:12–13 Aga neil päevil sündis, et Jeesus läks mäele palvetama ja veetis kogu öö Jumalat paludes. Ja kui valgeks läks, kutsus ta oma jüngrid enese juurde ja valis nende seast kaksteist, keda ta nimetas ka apostliteks

Luukas ei määratle täpselt aega, mil Jeesus 12 jüngrid oma siseringi kutsus. Eespool on ta rääkinud muu hulgas Peetruse ja Leevi ehk Matteuse kutsumisest, aga oma lõpliku valiku tegi ta alles hiljem. Enne seda oli tal aeg oma jüngritega lähemalt tutvuda.

Jeesus ei valinud oma jüngreid lihtsalt küsides, kes tahab tulla. Enne seda veetis ta palvetades terve öö. Alles pärast seda tegi ta oma valiku. Paneme tähele sedagi, et Jeesus ei korraldanud hääletust või valimisi ega üldse küsinud selles asjas inimeste arvamust. Oma jüngreid valides ei lähtunud Jeesus nendest kriteeriumidest, mida meie inimestena tavaliselt silmas peame. Ta ei valinud erilisi intelligente, rikkaid või kõrge haridusega eeskujulikke kodanikke. Pigem jääb evangeeliumidest mulje, et mõnikord on tema jüngrid keskmisest aeglasema taipamisega.

Me ei tea täpselt, mille põhjal Jeesus oma valiku tegi, aga võib arvata, et see valik oli teistsugune, kui oleks olnud enamikul teistel inimestel. On võimalik, et Jeesus nägi neis inimestes selliseid potentsiaalseid omadusi, mida Jumala riigi edasiviimiseks just siis tarvis oli. Jeesus võttis ette viia need nõrgad taimed nii kaugele, et ükskord nad õitsevad ja kannavad vilja isegi ülemaailmselt. Küsimus ei olnud valitute endi võimekuses kellekski saada, vaid valija võimekuses teha oma valitud ettenähtud ülesande jaoks sobivaks. See mõte võiks lohutada igaüht, kes tunneb end nõrga ja saamatuna. Peamine küsimus ei ole selles, milline olen mina või milleks olen mina võimeline. Kui Jeesus on mind kutsunud, siis järelikult näeb ta minus võimalusi.

Järgnevatest salmidest saame teada, keda Jeesus valis tulevasteks apostliteks

6:14–16 Siimona, keda ta nimetas ka Peetruseks, ja tema venna Andrease, ja Jaakobuse ja Johannese ja Filippuse ja Bartolomeuse ja Matteuse ja Tooma ja Jaakobuse, Alfeuse poja, ja Siimona, keda hüütakse Selooteseks, ja Juuda, Jaakobuse poja, ja Juudas Iskarioti, kes sai äraandjaks.

Jeesuse valitutest esimene sai tema salgajaks ja viimane reetjaks; ja ka kõik ülejäänud põgenesid Issanda juurest, kui olukorrad tõsiseks läksid. Ja ometi Jeesus oma valikut tehes ei eksinud. Tõsi küll, Juudas Iskariotist sai tema reetmise tõttu hukatuse laps, aga Jumal oma suuruses pani isegi tema kurjuse teenima oma eesmärgi. See siiski ei tähenda seda, et võiksime julgelt kurja või pattu teha, arvates, et küllap Jumal selle juba heaks pöörab. Isiklikust vastutusest ei vabastatud Juudast ega vabastata ka meid. See, et Jumal võib kurjusegi rakendada oma eesmärkide teenistusse, kõneleb ennekõike Jumala suveräänsusest.

6:17–19 Ja kui Jeesus oli tulnud koos nendega mäelt alla, peatus ta lagedas paigas; seal oli suur hulk tema jüngreid ja väga palju rahvast kogu Juudamaalt ja Jeruusalemmast ning Tüürose ja Siidoni rannikualalt. Nad kõik olid tulnud teda kuulama ja saada paranemist oma haigustest. Ja terveks said ka need, keda rüvedad vaimud piinasid. Ja igaüks rahvast püüdis teda puudutada, sest temast läks vägi välja ja parandas kõik.

Mõne sõnaga räägib Luukas, kui kaugele on Jeesuse kuulsus juba levinud. Kui olla evangeeliumeid lugedes tähelepanematu, siis võib tekkida arvamus, et Jeesus tervendaski ainult need mõned inimesed, kelle tervendamisest siin lähemalt räägitakse. Tegelikult on need ära toodud lood üksnes väike jäämäe tipp, üksnes parimad näited, mis aitavad meil mõista, millega oli Jeesuse poolt tehtud imetegude puhul tegemist. Tol ajal said tuhanded inimesed Jeesuse juures oma vaevadest terveks. Samuti said vabaks lugematud inimesed, keda kurjad vaimud olid vaevanud.

Väga palju rahvast oli koos mitmelt poolt, kui Jeesus pidas oma kõne, mis meenutab suurelt osalt Mäejutlust, aga mis on tunduvalt sellest lühem. Seda nimetatakse väljajutluseks, kuna see peeti mäe jalamil tasases paigas. Loomulikult on Jeesus taolisi kõnesid pidanud paljugi kordi, nagu tol ajal oli üldiselt kombeks.

6:20–23 Ja Jeesus tõstis silmad oma jüngrite poole ja ütles:

„Õndsad olete teie, vaesed, sest teie päralt on Jumala riik! Õndsad olete teie, kes te nüüd nälgite, sest teie saate küllaga! Õndsad olete teie, kes te nüüd nutate, sest teie saate naerda! Õndsad olete teie, kui inimesed teid vihkavad ja kui nad teid endi keskelt välja lükkavad ja teid häbistavad ja teie nime põlu alla panevad Inimese Poja pärast! Olge rõõmsad sel päeval ja hüpake, sest vaata, teie palk on suur taevas! Just samal kombel tegid nende isad prohvetitele.

Õnnis on inimene, kes on õnnelikus olukorras ja seega õnnitletav igavikulises mõttes. Siin maailmas on paljugi inimesi, keda vähemalt teatud puhkudel võime pidada õnnitletavateks. Näiteks kasvõi keegi, kes on saanud loteriiga

peavõidu. Samuti inimene, kes on valitud juhtivale kohale, mida ta on igatsenud. Tegelikult on küllap iga inimese elus hetki, mil ta võiks öelda: "Soovige mulle õnne!" Aga tõelises ja jäävas mõttes on õnnitletav üksnes selline inimene, kellel on püsiv rahu Jumalaga ja kes võib oodata oma kohta taevas Jumala juures.

Õndsakskuulutamised algavad väljajutluses samuti nagu Mäejutluseski vaestest, edasi aga järjekord ja väljendid muutuvad. Väljajutluses ei räägi Jeesus kõigist erinevatest inimestest, kes on õndsad, vaid hakkab kohe rääkima tagakiusust ja sellega seotud rõõmust. Vana testament toob korduvalt näiteid prohvetitest, kes pidid kannatama seetõttu, et nad andsid rahvale edasi Jumala sõnumi. Ka oma jüngritele ei tööta Jeesus paremat saatust. Jumalavastane vaim kiusab kõikidel aegadel taga kõiki tõelisi Jumala saadikuid. Aga Jumal on seadnud eesmärgiks päästa inimesi sellest hoolimata, et paljud neist oma rumaluse tõttu tema päästeplaani esialgu vihkavad ja sõnumitoojaid taga kiusavad. Ilmselt on pääste lõpptulemus neid kannatusi väärt, seepärast talus neid Jeesus ise ja julgustas seda tegema ka oma jüngreid.

Kõigepealt rääkis Jeesus vaestest. See siiski ei tähenda, et ta idealiseeriks puruvaeseid inimesi, kes peavad endale toitu kerjama, vaid eeskujuks on Jeesuse enda tegevus, mille kohta 2Kr 8:9 öeldakse: "Te ju teate meie Issanda Jeesuse Kristuse armu, et tema, kuigi ta oli rikas, sai teie pärast vaeseks, et teie saaksite rikkaks tema vaesusest." Ka Jeesuse enda jüngreid ei saanud tegelikult pidada eriti vaesteks. Näiteks tollimees Matteus oli rikas, samuti Sebedeuse pojad, kellel olid paadid. Kui Jeesus rääkis vaestest, siis oli selle taustal Vana testamendi maailm, kus vaeste all mõeldi inimesi, kes oma tahte tegemise asemel alistuvad Jumala tahtele. Selle terminiga mõeldakse tegelikult südame alandlikku hoiakut Jumala ees.

Samalaadsele hoiakule Jumala suhtes viitavad ka väljendid "näljasus" ja "nutmine". Inimene, kes on näljane Jumala järele, on õnnis, sest tema igatsus saab külluslikult rahuldatud. Kes aga midagi ei igatse, see ka midagi ei saa. Taas tuleb öelda: nii on see igal elu alal. Ükskõiksus ei vii inimest edasi üheski asjas ja kõige vähem teeb ta seda vaimulikult alal. Jumala ja Jumala varandused leiavad need inimesed, kellel on tema järele samasugune igatsus, nagu näljasel inimesel toidu järele.

Samuti võib öelda: õndsad on inimesed, kes nutavad õigel ajal ja õigete asjade pärast. Näiteks nii nagu Peetrus, kui ta oli olnud nii enesekindel ja ometi Issanda salanud. Kui inimese läbikukkumine ja kahetsus viivad ta nuttes Issanda juurde, siis järgneb sellele andeksandmise rõõm ja vabanemine. Või kui Issand päästab inimese tõeliselt rasketest olukordadest, mis on pannud ahastusest nutma, siis on see pääste mõnigi kord nii võimas, et see paneb rõõmutsema ja naerma. Eriti käib see nende kohta, keda kiusatakse taga sellepärast, et nad armastavad Jeesust. Jeesus käsib enda järgijaid rõõmutsema ja koguni rõõmust hüpata, kui see juhtub, sest see näitab, et nad on õigel teel. Nõnda on Jumala valgusesse alati suhtunud need inimesed, kes Jumalat tegelikult ei tunne.

Siinkohal rõhutan igaks juhuks, et jutt ei ole inimestest, kes Jumalasse ei usu, vaid inimestest, kes Jumalat ei tunne. Vana testamendi ajal kiusasid prohveteid taga ju mitte ateistid, vaid Jumala rahvas. Samuti olid Jumala rahvas ehk Jumalasse uskujad inimesed need, kes korraldasid Jeesuse ristilöömise. Seesama on kordunud läbi kiriku ajaloo.

Ühest samalaadsest olukorrast on juttu juba Piiblis, Ilm 2:9–10, kus Issand laseb kirjutada Smürna koguduse inglile: "Ma tean su viletsust ja vaesust – kuid sa oled rikas – ning nende teotamist, kes ütlevad end olevat juudid, kuid ei ole seda, vaid on saatana sünagoog. Ära karda seda, mida sul tuleb kannatada! Ennäe, kurat heidab mõned teie seast vangi, et teid läbi katsutaks, ning teil on viletsust kümme päeva. Ole ustav surmani, ja ma annan sulle elupärja!"

Kui Kristuse kogudus kannatab, siis on ta samal teel, kus oli Kristus ise, ja selle tulemuseks on elu.

Edasi aga räägib Jeesus neist, kes praegu on petlikult heas olukorras.

6:24–26 Ent häda teile, rikkaile, sest teil on lohutus juba käes! Häda teile, kes te nüüd olete täissöönud, sest teie näete veel nälga! Häda teile, kes te nüüd naerate, sest teie saate leinata ja nutta! Häda teile, kui kõik inimesed räägivad teist hästi, sest nõndasamuti tegid ju nende vanemad valeprohvetitele.

Rikkad inimesed on küll sageli ülekohtused ja jumalatud, aga siiski mitte alati. On ka neid, kes oma varandusega edukalt Jumalat teenivad. Seepärast peame nagu vaesuse, nii ka rikkuse küsimust mõistma sügavamalt. "Rikas" on inimene, kes leiab, et ta ei vaja Jumalalt midagi, vaid saab küllalt hästi isegi hakkama. Sellises olukorras võib olla isegi Jumala kogudus, kes on enesega rahulolev. Hoiatav näide selle kohta on Ilmutusraamatus, kirjas Laodikeia kogudusele, Ilm 3:17–19. Kogudus on arvamusel, et ta on rikas, tal on kõike küllalt ja tal pole millestki puudust. Issanda aga ütleb talle, et ta on vilets, vaene, armetu, pime ja alasti. Kõige hullem selle juures on see, et ta ise seda ei teagi ...

Tõesti nutune olukord, ja vaevalt et see kehtis ainult Ilmutusraamatu ajal Laodikeia koguduse kohta. On karta, et tegelikult käib see kõigi endaga rahul olevate kristlaste kohta. Valeprohvetid ja valeõpetajad on inimeste silmis populaarsed, sest nad räägivad seda, mida oodatakse. Kindlasti on selliseid ka kristlike õpetajate hulgas. Sellest olukorrast Jumala tahte teele pöörduda ei ole sugugi lihtne.

Kes on õieti rikas ja kes on tegelikult vaene? Ja kumb olen mina oma praeguses olukorras? Milline võiks välja näha minu elu ja usuelu vaadatuna läbi Jumala silmade? On mul põhjust olla rõõmus või äkki hoopis nutta ja hakata valgust otsima? Need on küsimused, millest ei tohiks mingil juhul kergekäeliselt mööda minna.

PKK0264 Lk 6:27 – 49

Maksa kätte armastades

Luuka poolt edasi antud Jeesuse väljajutlus käsitleb inimeste vaimulikkude olukorda üldiselt. Jeesus rääkis nii neist, kes on Jumala seisukohalt õnnitletavad kui ka neist, kes on oma arvatava rikkuse poolt pimestatud ega märka oma tõeliselt õnnetat olukorda. Edasi aga suunab Jeesus oma sõnad eriliselt nendele, kes teda kuulavad.

6:27–28 Kuid ma ütlen teile, kes kuulete: Armastage oma vaenlasi, tehke head neile, kes teid vihkavad, õnnistage neid, kes teid neavad, palvetage nende eest, kes teid halvustavad!

Uue testamendi tähtsaim sõna armastamise kohta on kreeka keeles *agapao*, millest tuleb nimisõna *agape*. Siinkohal kohtusime selle sõnaga Luuka evangeeliumis esimest korda. Peale selle on kreeka keeles armastuse kohta veel kolm erinevat sõna. *Storge* tähendab kiindumust näiteks lapse ja vanema vahel, *eros* on meeleline ja kirglik armastus, *filia* aga tähendab seda hoolitsevat armastust, mis valitseb tavaliselt õdede-vendade või sõprade vahel. Sõna *agape* tähendab Uues testamendis üldiselt jumalikkude, omakasupüüdmatut armastust, mis ei sea oma armastatule mingeid tingimusi. Sellise armastusega ei armastata mitte sellepärast, et armastatu oleks näiteks ilus või hea, vaid sõltumata sellest, kas ta seda on. Seepärast võib öelda, et *agape*-armastus on Jumala sügavaim olemus.

Siin kutsub Jeesus üles sellise armastusega armastama oma vaenlasi. Tegelikult on see mõistetav – vaenlasi ju polegi võimalik armastada sel põhjusel, et nad oleksid ilusad, head, armsad, või et oleksime neisse kiindunud. Neid ongi võimalik armastada üksnes selle armastusega, mis ei hooli isegi nende kurjusest. Jumala enda olemuse ja kutsumuse juurde kuulub heategemine neilegi, kes pole seda mitte millegagi väärinud ega teeninud. Nii suhtub Jumal ise meisse, sellepärast ta soovib, et ka need, kes teda kuulavad, õpiksid ära samasuguse suhtumise. Tegelikult õpetab Jeesus, et meil pole tarvis küsida, kas keegi on seda väärt, et me talle head teeme. Selle asemel peaksime kalkuleerimata külvama enda ümber headust. Eriti tuleks tähelepanu pöörata neile, kes osutavad meie vastu eriti suurt kurjust ja sallimatust.

Loomulikult sõdib sellise Jumala üleskutse vastu terve meie loomus. Ei ole kerge õnnistada seda, kes sind sajatab, ega teha head sellele, kes sind vihkab. Ometi paneb Jeesus sellise kohustuse minule ja sinule, kes me teda kuulame. Moosese Seaduses kehtis vastutasu põhimõte – silm silma vastu, hammas hamba vastu. Võiks öelda, et Jeesuse põhimõte sarnaneb sellele mõnevõrra, erinevus on aga selles, et kuritegu tasutakse heaga, needmine

õnnistamisega ja teotamine eestpalvega. Ja kuna Jumal ise on esimesena nõnda toiminud, siis ei tohiks me nähtavasti ka öelda, et see on võimatu. Kas siin polegi kirjeldatud seda, mida Jeesus teises kohas nimetab oma risti võtmiseks ja kandmiseks?

Jeesus jätkab samas vaimus.

6:29–31 Kes sind lööb põse pihta, sellele paku ka teine, ja kes sinult võtab kuue, sellele ära keela ka särki! Anna igäühele, kes sinult palub, ja sellelt, kes võtab sinu oma, ära küsi tagasi! Ja nii, nagu te tahate, et inimesed teile teeksid, nõnda tehke neile!

Need salmid on küllap üldtuntud. Siin on ka Jeesuse tuntuim üksikkäsk, mida nimetatakse kuldseks reegliks. Seda võib nimetada kristliku eetika kokkuvõtteks. See sunnib minema liikvele ja midagi tegema. Midagi sellesarnast on õpetanud teisedki õpetajad, aga siiski olulise erinevusega. Näiteks hiinlane Kong Fuzi on omal ajal öelnud: "Ära tee teistele seda, mida sa ei taha, et sulle tehtaks." Samuti on silmapaistev juudi rabi Hillel öelnud: "Ära tee oma ligimesele sellist, mis sinu enda jaoks on vihatav. See on kogu Seadus ja kõik muu on selle kommentaar." Jeesuse õpetus aga erineb nende õpetajate õpetusest selle poolest, et siin ei piisa sellest, et sa jätad halva tegemata. Selle asemel tuleks mõelda ja tegutseda aktiivselt, nähes, kus kaasinimesed võiksid meie abi vajada, ja aidata neid seal.

Nende sõnade ees ei saa ükski kristlane öelda, et tema ei oska midagi teha koguduses või Jumala riigi levitamises. Maailm on täis inimesi, keda on võimalik nii või teisiti aidata.

Tasub tähele panna, et Jeesus andis oma kuldse reegli pärast seda, kui ta oli öelnud, kuidas käituda oma vihameestega – loobuda enda omast ja tasuda needmine õnnistusega. Paistab, et Jeesus tahtis öelda, et kuldsest reeglist tuleb lähtuda eriti siis, kui keegi on teinud meile ülekohut. Seda mõtet kannavad ka järgmised salmid.

6:32–36 Ja kui te armastate neid, kes teid armastavad, mis lahkust te selle eest ootate? Isegi patused armastavad neid, kes neid armastavad. Ja kui te teete head neile, kes teile head teevad, mis tänu te selle eest ootate? Isegi patused teevad sedasama. Ja kui te laenate neile, kellelt te loodate tagasi saada, mis tänu te selle eest ootate? Ka patused laenavad patustele, et nad samavõrra tagasi saaksid. Aga armastage oma vaenlasi ning tehke head ning laenake ilma midagi tagasi lootmata, ja teie palk on suur ja te olete Kõigekõrgema lapsed, sest tema on helde tänamatute ja kurjade vastu! Olge armulised, nagu teie Isa on armuline!

Jumala armastus on tõesti revolutsiooniline ja nõuab ka revolutsioonilist hinda. Aga Jumal ise on selle hinna maksnud ja nende Jeesuse sõnade kohaselt ootab ta seda ka oma järgijatelt. Kui tema rahvas elab samal tasemel, kus kõik teisedki patused, siis tekib õigustatud küsimus, mille poolest kristlus parem on? Omasuguste seas on kerge olla armastusväärne, aga selles pole midagi eriti tänuväärset. Jumala viisil armastamine läheb kindlasti kalliks maksma, nagu see läks Jumalale endalegi. Aga kindlasti väärivad siin tähelepanu ka Jeesuse sõnad: "teie palk on suur ja te olete Kõigekõrgema lapsed." Maapealses elus on paljud inimesed nõus tegema rasket tööd, kui selle eest tõesti hästi makstakse. Siin kutsub Jumal selleks üles ka oma lapsi. Mõelgem sellele, et Jeesus ise ei oleks selleks eeskuju andnud, kui see ära ei tasuks. Apostel Paulus ütleb ühes kohas koguni, et hind, mis tuleb maksta, on köömes võrreldes sellega, milline saab olema tasu või tulemus. Ta ütleb tegelikult, et hind ei vääri tasuga võrreldes isegi mainimist! (Rm 8:18)

Võib-olla tekib selliseid mõtteid kuulates küsimus, kas me tänapäeva kristlastena end üldse õiges mõttes usklikeks võime nimetada? Meil on tihti raskusi sellegagi, et anda andeks neile, kes on meile ülekohut teinud või meid solvanud, rääkimata sellest, et teha neile head. Peame siiski arvestama, et Jeesuse sõnad ei ole kindlasti mingid tühised sõnad ega ka ülerinna või liialdatud sõnad. Neist ei saa lihtsalt mööda minna, vaid neisse tuleb suhtuda just nii, nagu nad on antud.

Kas aga võiks leiduda maailmas ka inimest, kes sellisele mõõdupuule vastab? Kuidas on lugu minuga? Kas olen rahul sellega, et ma pole kellelegi midagi kurja teinud, nagu mõnigi kristlane on öelnud ja nagu õpetas ka hiinlane Kong

Fuzi? Või olen hakanud tegutsema lähtuvalt sellest, mida mu kaasinimesed vajavad, olles neile selliseks ligimeseks, nagu Jeesus ootab? Patt ei ole ju mitte ainult halb, mida me teeme, vaid ka hea, mille oleme jätnud tegemata.

Sina võid mõelda, kuidas on lugu sinuga. Enda kohta pean tunnistama, et minu elus pole olnud ainsatki päeva, kus oleksin elanud vastavalt eespool toodud Jumala normidele. Jeesuse sõnad sunnivad vaatama sügavale omaenda olemusse – sügavamale, kui sooviksin. Senikaua, kui veenan end, et õigeks usueluks piisab sellest, kui ma pole teinud kellelegi suuremat kurja, võib tunduda, et kõik on korras, ma olen üsna korralik inimene. Jeesus aga näitab, et see pole veel mingi saavutus. Tema sõnad raputavad sellisest valerahust üles. Kes võiks selliste Jumala sõnade ees seistes öelda: "Mina olen õige inimene!"? Nende sõnade ees kaob igasugune lootus oma võimete või saavutustega Jumala ees kõlblikuks osutada.

Jeesus jätkab oma paljastavat kõnet.

6:37–38 Ärge mõistke kohut, ja ka teie üle ei mõisteta kohut! Ärge mõistke hukka, ja ka teid ei mõisteta hukka! Andke andeks, ja teile antakse andeks! Andke, ja teile antakse - hea, tihedaks vajutatud, raputatud, kuhjaga mõõt antakse teie rüppe, sest selle mõõduga, millega teie mõõdate, mõõdetakse teile tagasi."

Neid sõnu, mis Jeesus siin ütleb kohtumõistmise kohta, mõistetakse mõnikord ka valesti. Arvatakse, et need tähendavad, et sa ei tohi kunagi teisele inimesele tema valede tegude pärast märkust teha. See on aga vale arusaam. Piibel, vastupidi, kutsub meid üles pöörama tähelepanu ka sellele, millega tegelevad meie kaasinimesed, ja juhatama eksinuid õigele teele. Ristija Johannes ei kartnud kuningatki tema ülekohtu pärast noomida. Kes näeb, et tema ligimene läheb hukatuse suunas, aga ei püüa teda peatada, see ei osuta sellega tema vastu armastust. Kristlaste kohus on pidevalt üksteist julgustada ja üles kutsuda ülekohtust eemale hoidma.

Niisiis, Jeesus ei tahtnud öelda, et ei tohi rääkida asjadest, mis mõnikord võivad olla vägagi ebameeldivad. Kohtumõistmisest rääkides pidas ta silmas, et ühelgi inimesel pole õigust teist hukatusse mõista, näiteks öelda, et tema läheb põrgusse. See meelevald kuulub ainuüksi Jumalale.

Selle asemel, et teisi inimesi hukka mõista, tõstes ennast nendest kõrgemale, otsekui me teaksime nende kohta kõike, on meid kutsutud neid hoopis vabaks laskma. Vabaks laskmine tähendab ennekõike andeks andmist ja halastust. Selle asemel, et siduda oma ligimesi andeksandmatuse nõiaringi, on meid kutsutud purustama ahelad.

Jeesus, rääkides sellest, kuidas me peaksime käituma oma ligimeste suhtes, meenutab pidevalt, et meist kõrgemal on Jumal, kellel üksi on lõplik meelevald. Tema on ka kõikidele meie valikutele hinnangu andja, kelle eest kellelgi pole pääsu.

Nüüd aga läheb Jeesus oma kuulutuses üle uuele stiilile.

6:39 Aga ta rääkis neile ka tähendamissõna: „Ega pime suuda pimedat juhtida teel? Eks nad mõlemad kuku auku?"

Jumala suhtes ja üldse vaimulikes asjades oleme me kõik loomu poolest pimedad. See ongi põhjus, miks on nii palju erinevaid uske ja arusaamu. Seal, kus üks inimene seab end teise inimese suhtes Jumala kohale, võib olla tulemuseks üksnes õnnetus. Teejuhiks saab olla ainult see, kes ise näeb. Aga tõeliselt nägija on ainult selline inimene, kelle vaimulikud silmad Jumal ise on avanud. Pattulangemises on inimene kaotanud võime tunnetada oma piire ja näha, mis on mis. Ta ei suuda eristada isegi seda, mis on hea ja mis on halb, ja seda isegi kõige üldisemas plaanis. Näiteks, kui palju on maailmas valatud verd, arvates, et kui valed inimesed on ära tapetud, siis on ülejäänud inimestel hea elada.

Parimaks näiteks selle kohta on Jeesuse ristilöömine, kuna isegi Jumalasse uskujad kõrgelt haritud inimesed ei suutnud temas ära tunda Jumala Poega. Tegelikult tunnistab inimese vaimsest pimedusest igasugune vägivald ja rumalus, mida maailmas üldse leida võib, kaasa arvatud religioosne. Suurim rumalus on see, kui arvame, et teame asju isegi paremini kui Jumal. Sellepärast ka tegutseme sageli hoopis teisiti, kui soovitab Jumal. Asendame Jumala

ilmutuse millegi muuga, näiteks sellega, mida ise peame paremaks. Nõnda on võimalik tekitada ainult kahju nii endale kui ka neile, kelle juhtideks me end peame.

6:40 Ei ole jünger õpetajast üle, aga iga koolitatu on samasugune nagu ta õpetaja.

See õpetus on eelnevaga seotud. Jeesus seab oma kuulajatele mõõdupuuks taevased hindamispõhimõtted. Miski vähem kui täiuslik ei ole piisav. Jeesuse õpetuse taustal on antiikaja õpetamisviis. Õppimine toimus praktiliselt ainult õpetaja ja õpilase vahelistes vestlustes. Eesmärgiks oli, et õpilane omandab kõik oma õpetaja teadmised, aga muidugi polnud ta võimeline oma õpetaja taset ületama – õppima rohkem, kui õpetaja oleks olnud võimeline õpetama.

Inimeste probleemiks on sageli, et nad kujutlevad, et nad on targemad kui nende taevane Õpetaja. Sellepärast suhtutakse Piiblisegi sageli kui vanaaegsesse raamatusse, millega tänapäeval polevat enam midagi peale hakata. Jumala ilmutuse asemele seab inimene oma tarkuse ja kujutlebki, et ta on saanud oma Õpetajast targemaks. Millised on tulemused, ei ole raske arvata ja ringi vaadates ka näha.

6:41–42 Aga miks sa näed pindu oma venna silmas, palki iseenese silmas aga ei märka? Kuidas sa võid oma vennale öelda: Vend, lase ma tõmban välja pinnu, mis on su silmas! ja ise ei näe palki oma silmas? Sa silmakirjatseja, tõmba esmalt palk oma silmast, siis sa näed tõmmata välja pindu, mis on su venna silmas!

Jeesus räägib tõepoolest suurest jämedast palgist ja mitte millestki vähemast. Selline palk on juba loomu poolest meie igaühe silmas ja see takistab meie vaimulikku nägemisvõimet. Ja senikaua, kui me pole selle olemasolu isegi märganud, on meie nõuanded teistele inimestele täiesti asjatud. Kuidas me võiksime teistele inimestele mingit nõu anda, kui omal on silmad täiesti pimedad?

Olukord muutub alles siis, kui oleme nõus oma palgist loobuma – see tähendab, kui tunnistame Jumalale oma võimetust näha, mis on õige või tark. Siis hakkab Jumal inimest valgustama oma tarkusega, ilmutades talle oma tahet ja eesmärgi. Ja alles see inimene, kelle Jumal on nõnda nägijaks teinud, võib olla tõeliselt abiks ka teistele.

6:43–45 Ei ole head puud, mis kannaks halba vilja, ega jälle halba puud, mis kannaks head vilja. Iga puu tuntakse ära ju tema viljast, sest ei korjata viigimarju kibuvitstelt ega koguta ohakailt viinamarjakobaraid. Hea inimene toob välja head oma südame heast tagavarast ja paha inimene toob pahast välja paha, sest ta suu räägib sellest, millest on tulvil ta süda.

Jeesus toob oma õpetuste illustreerimiseks väga ilmekaid näiteid. Eelmises tähendamissõnas rääkis ta silmas olevast segavast palgist, mis ei lase inimesel olla tema kaasinimesele tõeliseks abiks ja õnnistuseks. Nüüd räägib ta heast ja halvast puust. Iga Jeesuse kuulaja teadis, et kibuvitstest pole võimalik viigimarju korjata. See on niivõrd endastmõistetav, et võiks küsida, miks peab sellist asja üldse õpetama? – Aga sellepärast, et seesama kehtib ka inimeste suhtes. Nagu iga puu kannab oma liigile omast vilja, nii teevad seda ka inimesed. Kui on tegemist okkalise liigiga, siis ta kannabki okkaid. Seni, kuni Jumal pole saanud vaimulikult surnud inimesele anda uut elu, ei saa see inimene tuua elu ka oma ümbruskonda.

Inimestena me oleme sünnimisest saadik kurjuse poolt rikutud, ja sinna pole meil midagi parata. Ainuke abi võib tulla Jumalalt, kes ise on kurjusest väljaspool. Tema võib ja tahab anda uue elu igaühele, kes seda temalt palub. Ta on töötanud anda uue elu igaühele, kes tuleb Jeesuse juurde. Ja see uus, mis inimeses siis sünnib, on pärit Jumalast ja hakkab kandma ka jumalikku vilja. See on vili, mis õiges ja tõelises mõttes toidab ka meie ligimesi.

Jeesus lõpetab oma kõne näitliku pildiga kahest võimalusest, kuidas kuulajad võivad tema sõnadesse suhtuda.

6:46–49 Aga miks te mind hüüate: „Issand, Issand!” ega tee, mida ma ütlen? Igaüks, kes tuleb minu juurde ja kuuleb mu sõnu ning teeb nende järgi - ma näitan teile, kelle sarnane ta on. Ta on inimese sarnane, kes maja ehitades kaevab ja süvendab ja rajab selle aluse kaljule. Kui siis tuli suurvesi, paiskus vool vastu seda maja, aga ei suutnud seda kõigutada, sest see oli ehitatud hästi. Aga kes kuuleb ega tee, see on inimese sarnane, kes ehitab

maja maa peale ilma aluseta; tulvaveed paiskusid selle vastu ja see varises kohe kokku, ja selle maja varisemine oli ränk.”

Need Jeesuse sõnad on võib-olla tõsisemad kui kõik eelmised, mida lugesime. Meile kellelegi ei piisa sellest, et kuulame Jeesuse jutu ära ja ütleme: "Suurepärane, Issand, halleluuja!" Sest kui me selle suurepäraseks tunnistame, siis oleme kohustatud ka vastavalt sellele toimima. Teine võimalus on, et me ütleme: "Need õpetused on küll head ja ilusad, aga nende järgi pole võimalik elada. Ma otsustan elada teistmoodi." See võimalus on veelgi halvem, sest nõnda otsustaja kohta ütleb Jeesus, et ta on otsekui rumal maja ehitaja, kes majale vundamenti ei rajagi. Tema elu kukub kokku – kui mitte eluraskuste all, siis Jumala kohtus kindlasti.

Jeesuse juurde tulemine ja tema sõnadest juhendumine tähendab elu, tema või tema õpetuste põlgamine aga hukatust. On hea, et Jeesus hoiatab meid tuleviku suhtes ette. Me ei ela teadmatuses. Täna on see päev, kus võime rajada oma elu kaljule, et me kord edaspidi ei peaks kahetsema.

PKK0265 Lk7:1 – 35

Kas oled õieti tark?

Jeesuse aegse iisraellase jaoks esindasid valitsevat Rooma võimu kõige selgemini mitmel pool maal olevad sõjaväeosad. Rooma armee koosnes sajamehelistest üksustest. Ka Kapernauma oli paigutatud vähemalt üks selline sõjaväeosa, mis tegutses ilmselt Herodes Antipase alluvuses. Selle sõjaväeosa pealik suhtus nähtavasti juutidesse tavalisest soodsamalt, mida näitas seegi, et ta oli lasknud ehitada linna sünagoogi. Kapernaumas elades oli see sajapealik kindlasti kuulnud ka Jeesusest, seetõttu ta teadis, kelle poole pöörduda, kui häda käes.

7:1–5 Kui Jeesus oli lõpetanud kõik oma kõned teda kuulavale rahvale, tuli ta Kapernauma. Aga ühe väeülemateener, kellest ta isand lugu pidas, oli haige ja suremas. Kui väeülem sai kuulda Jeesusest, läkitas ta juutide vanemad tema juurde ja palus teda, et ta tuleks ja teeks terveks tema teenri. Nad tulid Jeesuse juurde ja palusid teda tungivalt: „Ta on tõesti seda väärt, et sa teda aitaksid, sest ta armastab meie rahvast, ta on ehitanud meile ka sünagoogi.”

Samast sündmusest räägib ka Matteus, kuid Luukas teeb seda täpsemalt. Matteusel on üldse kombeks vähem tähtsatest üksikasjadest mööda minna. Tähtis asjaolu, mille Luukas ära toob, on sajapealiku ja juutide vaheline koostöö. Sajapealiku soovi esitasid Jeesusele juutide vanemad.

On kasulik meeles pidada, et Luukas kirjutas oma evangeeliumiraamatu esmajoones Teofilosele, kes oli ilmselt mingi kõrge Rooma ülemus. Talle polnud ükskõik, mil viisil sajapealik Jeesusega kontakti leidis – see toimus juutide abiga. Sel moel olid ka paljud teised roomlased õppinud Jeesust tundma. Nii rõhutab Luukas, kes ka ise kuulus pagankristlaste hulka, juutide ja paganate ühtsust.

7:6–10 Ja Jeesus läks nendega kaasa. Aga kui ta ei olnud enam kaugel sellest majast, saatis väeülem oma sõbrad talle ütlema: „Issand, ära tee enesele tüli, sest ma ei ole väärt, et sina mu katuse alla tuleksid! Seepärast ma ei ole ka ennast arvanud väärt ise sinu juurde tulema, vaid ütle üksainus sõna, ja poiss paraneb! Minagi olen ju valitsusalluv, aga minu alluvuses on sõdureid, ja kui ma ütlen ühele: „Mine ära!”, siis ta läheb, ja teisele: „Tule siia!”, siis ta tuleb, ja oma teenrile: „Tee seda!”, siis ta teeb.”

Seda kuuldes Jeesus imetles teda ja pöördudes rahvahulga poole, kes käis temaga kaasas, ütles: „Ma ütlen teile, nii suurt usku ei ole ma Iisraeliski leidnud!” Ja kui saadikud koju tagasi jõudsid, leidsid nad teenri tervena.

Luukas ei rõhuta kuigivõrd seda, et teener sai terveks. Samuti ei rõhuta ta seda, et Jeesus tervendas haige pikema maa tagant, ilma et ta oleks teda isegi näinud. Jeesuse võime haigeid tervendada oli üldtuntud. Kõige tähelepanuväärsem oli hoopis väeülemate haruldane usk. See oli suurem kui usk, mida Jeesus oli leidnud juutide

hulgas. Samal ajal aga see mees ise, kelle kohta Jeesus selle tunnistuse andis, ei pidanud end isegi selle vääriliseks, et Jeesus tema katuse alla tuleks.

Evangeeliumidest leiame, et Jeesus pani imeks kahte asja. Kõigepealt mõnede paganrahva esindajate suurt usku. Lisaks väeülevaate usule imetles Jeesus ka Kaanani naise usku, millest on juttu Mt 15:28. Teiseks aga hämmastas Jeesust Iisraeli rahva ja mõnikord isegi tema enda jüngrite uskmatust.

Väeülevaate juhtum aitab meil mõista, millega on usu puhul õieti tegemist. Usk ei tegele nimelt uskuja endaga, imetledes oma tugevust või kahetsedes oma nõrkust. Usk vaatleb ja imetleb Jeesuse suurust ja võimeid. Vanad kristlikud õpetajad on andnud kristliku elu jaoks ühe tähtsa juhtnööri: Alati, kui oled vaadanud üks kord endale, vaata kümme korda Jeesusele! Endale vaatamine ei valmista rõõmu, sest iga aus inimene ju tunneb enda puudulikkust. Küll aga tõuseb rõõm siis, kui näed, et Jeesus tahab ja suudab aidata, olgu abivajaja ligidal või kaugel.

Luukas räägib küll osalt samadest sündmustest, nagu ka Matteus ja Markus, kuid tal on palju ka sellist materjali, millest teised evangelistid ei räägi midagi. Üks selline lugu leidis aset Naini linnas. Selles loos näeme ka selgelt Luuka evangeeliumi tähtsat rõhuasetust – Luukas tõstab Jeesuse elust ikka ja jälle esile selliseid sündmusi, mis näitavad, et ta hoolitses eriti vaesema rahva eest.

7:11 Ja mõni aeg hiljem läks Jeesus linna, mida hüütakse Nainiks, ja temaga läksid kaasa ta jüngrid ja suur hulk rahvast.

Naini linna ei mainita Piiblis kusagil mujal. Juba see näitab, et tegemist on vähetähtsa kohaga. See linn asetses Jisreeli tasandikul, umbes 10 km kaugusel Naatsaretist kagus. Kapernaumast oli sinna paari päeva tee. Mis põhjusel räägib Luukas just siin Naini linnas toimunud surnu ülesäratamisest? Võib-olla sellepärast, et sama peatüki lõpul räägib Luukas Jeesuse poolt Johannese jüngritele antud vastusest, kus ta mainib muu hulgas ka surnute üles äratamist. Seepärast on loomulik, et ta enne seda toob ka ühe näite Jeesuse võime kohta äratada isegi surnuid. Võib-olla on huvitav seegi, et 800 aastat varem oli prohvet Eelija äratanud ellu surnud poisi samas piirkonnas (2Kn 4:8–37).

7:12–17 Aga just siis, kui ta linna väravale lähenes, kanti välja surnut, oma ema ainsat poega, ja ema oli lesk. Ja üsna suur hulk linnarahvast saatis teda. Ja kui Issand nägi ema, hakkas tal temast hale ja ta ütles: „Ära nutsa enam!” Ja ta astus ligi ja puudutas surnuraami, mispeale kandjad jäid seisma. Ja ta ütles: „Noormees, ma ütlen sulle, ärka üles!” Ja surnu tõusis istuli ja hakkas rääkima. Ja Jeesus andis poja ta emale tagasi. Aga kõiki haaras kartus ja nad ülistasid Jumalat ja ütlesid: „Meie seas on tõusnud suur prohvet!” ja „Jumal on tulnud hoolitsema oma rahva eest!” Ja see jutt temast levis kogu Juudamaale ja kõikjale ümbruskonda.

Leseks jäänud inimese elu oli sageli väga raske. Sellisel juhul võis lesk loota oma lastele, kes kandsid tema toimetuleku eest hoolt. Nüüd aga oli seda Naini linna leske tabanud uus õnnetus – tema ainuke poeg, kellele ta võis loota, suri. Sellepärast pole ime, et poja surm mõjus paljudele linna elanikele. Peale palgatud nutunaiste ja vilepuhujate oli kohal palju teisigi, kellele polnud tarvis pisarate eest maksta.

Jeesus nägi seda õnnetut olukorda, tal hakkas naisest kahju ja ta äratas poisi surnuist üles. Loomulikult äratas see sündmus ümbruskonnas suurt tähelepanu. Luukas mainib siin Juudamaad jällegi laiemas tähenduses, pidades silmas ka Galilead ja Samaariat.

Jeesuse jaoks ei ole surm ületamatu vaenlane. Seda näeme Uues testamendis teistelgi puhkudel. Sellest hoolimata on surm meie jaoks hirmutav. Üks pärimus, mille usaldusväärsus pole küll kindel, räägib, et kui Jeesus oli äratanud Laatsaruse surnuist, olevat Laatsarus küsinud, kas ta peab veel uuesti surema. Jeesus vastanud jaatavalt ja pärast seda polevat Laatsarus naeratanud oma elus enam kordagi.

See pärimus väljendab hästi, kui ahistav on inimese jaoks surm. Tasakaalu huvides võib siiski märkida, et meie kaasajast on olemas ka teistsuguseid jutustusi. Nende järgi on surm otsekui magama uinumine. See pole kohutav

nende jaoks, kes tõesti elavad koos Kristusega. Põhjus on muidugi selles, et Kristus on surma võitnud ja sellega tema teravuse tema järgijate jaoks murdnud.

Need surnud, kelle Jeesus äratas üles oma maise tegevuse ajal, said üksnes maise elu pikenduse. Ühel päeval pidid nad uuesti surema, nii ka selle lese poeg. Enne seda aga oli tal võimalus kanda hoolt oma ema eest, mida Jeesus silmas pidaski.

Jeesus tegutses küll peamiselt Galileas, aga teated temast levisid ka Judeasse. Kuuldused jõudsid ka Ristija Johannese kõrvu tema jüngrite vahendusel. Selleks ajaks oli Herodes Antipas Johannese juba vangistanud, mida Luukas mainis juba 3. peatükis ja mida ta siin seetõttu enam ei korda. Johannesel endal polnud võimalik minna uurima, kuidas kuulujuttudesse suhtuda, aga ta igatses kindlust ja nii saatis ta Jeesuse juurde oma jüngrid.

7:18–19 Ja seda kõike kuulutasid Johannesele tema jüngrid. Ja Johannes kutsus enda juurde kaks oma jüngrit ja saatis nad Issanda juurde küsima: „Kas sina oled see, kes pidi tulema, või jääme ootama teist?”

Johannese kohta oli antud teada juba enne sündimist, et ta peab valmistama Messiale teed. Kas oli ta ikkagi ehk isikuga eksinud? Äkki oli ka Jeesus lihtsalt samasugune teevalmistaja kellelegi teisele, nagu ta isegi? Selles küsimuses tahtiski Johannes selgust saada.

7:20–23 Kui mehed tema juurde jõudsid, ütlesid nad: „Ristija Johannes on meid sinu juurde läkitanud küsima: Kas sina oled see, kes pidi tulema, või jääme ootama teist?” Tolsamal tunnil tegi Jeesus paljusid terveks haigustest ja hädadest ja kurjadest vaimudest ning paljudele pimedatele kinkis ta nägemise. Ja Jeesus vastas neile: „Minge, teatage Johannesele, mida te olete näinud ja kuulnud: pimedad näevad jälle, jalutud kõnnivad, pidalitõbised saavad puhtaks ja kurdid kuulevad, surnud ärkavad üles, vaestele kuulutatakse rõõmusõnumit ja õnnis on see, kes minust iial ei pahandu!”

Kõigepealt said Johannese jüngrid oma silmaga näha, mida kõike Jeesus tegi. Seda käskis ta neil oma õpetajale edasi öelda. Lisaks sellele tsiteeris Jeesus üht Jesaja raamatu ennustust, kus räägitakse Messia ajast. Tsiteeritud sõnad olid Js 35:5–6: "Siis avanevad pimedate silmad ja kurtide kõrvad lähevad lahti. Siis hüppab jalutu otsekui hirv ja keeletu keel hõiskab, sest veed keevad üles kõrbes ja ojad nõmmemaal."

Nii andis Jeesus Johannese jüngritele mitte lihtsalt jaatava vastuse, vaid ka kindlad pidepunktid, millele toetuda. Üheks pidepunktiks oli see, mida nad nägid oma silmaga, teiseks ja võib-olla veelgi kindlamaks aga see, et nähtu oli kooskõlas sellega, mis oli ennustatud Jumala sõnas. Selline vastus oli veenev ja usaldusväärne. Johannese jüngrite silme ees täitusid Jumala poolt antud tõotused.

Need Jeesuse sõnad on mõeldud ka meile. Jeesuse jumalikkuse kinnituseks võib tuua esile paljugi argumente, aga ükski neist ei osutu lõplikult veenvaks. Täieliku kindluse võib saada ainult Jumala sõnast, sinna kirja pandud Jumala tõotustest. Tõelist usukindlust ei maksa otsida inimese kogemustest, järeldustest või hinnangutest. Usk sünnib Jumala sõna ääres – ühest küljest nähes, mida Jeesus tegi ja teeb, ja teisest küljest nähes, et see on kooskõlas kirja pandud Jumala tõotustega.

7:24–25 Kui siis Johannese käskjalad olid ära läinud, hakkas Jeesus rahvahulkadele kõnelema Johannesest: „Mida te tahtsite näha, kui te läksite välja kõrbe? Kas tuules kõikuvat roogu? Või mida te tahtsite välja minnes vaadata? Kas pehme riidega rüütatud inimest? Ennäe, kes kalleis riideis ja toretsemises elavad, viibivad kuningakodades.

Ristija Johannese tegevus oli esile kutsunud suure rahvaliikumise ja nüüd küsis Jeesus oma kuulajatelt, mille peale õieti olid nad liikvele läinud. Jeesuse küsimused on retoorilised. Ta juhib nendega oma kuulajate tähelepanu sellele, et Johannese näol oli tegemist millegi väga ebatavalisega. Ta ei olnud tõesti võrreldav kõikuva pillirooga, mida võis näha Jordani rannavetes. Vastupidi, teda võis võrrelda pigem iidse tammega, mida ei suuda murda ükski torm. Samuti ei olnud Johannes mingi kuulsus tavalises mõttes, näiteks võrreldav kuningatega. Tema välimus ja riietus

polnud küll asjad, mille pärast oleks pidanud tulema ligidalt ja kaugelt teda vaatama. Niisiis, mis oli rahva tegelikult liikvele ajanud?

7:26–27 Või mida te tahtsite välja minnes näha? Kas prohvetit? Jah, ma ütlen, hoopis enamat kui prohvetit! Tema ongi see, kellest on kirjutatud: Vaata, ma saadan sinu eele oma käskjala, kes tasandab sinu tee su ees.

Johannest vaadates ja kuulates olid inimesed mõistnud, et ta on prohvet, ja selles oli neil õigus. Veel enamgi. Johannes oli prohvet, kuid hoopis suurem, kui Vana testamendi prohvetid. Ta oli teerajaja Messiale, kellest oli ennustatud Malaki raamatus. Tõsi küll, ka varasemad prohvetid olid omal kombel valmistanud rahvast Messia tulekuks, aga keegi neist ei näinud oma sõnade täitumist. Johannes aga nägi.

7:28 Ma ütlen teile, ei ole naisest sündinute seas kedagi suuremat Johannesest, aga väikseim Jumala riigis on temast suurem.

Selles maailmas ei ole ühtki naisest sündinud inimest, kes oleks Ristija Johannesest suurem. Ja ometi, hoolimata Johannese võimsusest, kindlusest ja ustavusest, väikseimgi taevariigis on suurem kui Johannes. Kuidas on see võimalik?

Naisest sündimise all mõtles Jeesus seda, millised on inimesed oma loomuliku sündimise poolest. Parimadki saavutused ja kõrgeimgi moraal, milleni me oma loomulike omaduste põhjal võiksime jõuda, ei ulatu taevaste mõõtudeni. Aga naisest sündimise vastandiks on uuesti sündimine ehk ülevalt sündimine. Selle kaudu pääsevad inimesed Jumala riiki. Sellest rääkis Jeesus kord Nikodeemosele, kes oli talle öösel külla tulnud, nagu võime lugeda Johannese evangeeliumi 3. peatükist. Jeesusele kuuluvad inimesed on Jumalast sündinud ja seetõttu väikseimgi neist on suurem kui prohvet, kes on küll saavutanud parimad võimalikud tulemused, kuid kes jääb siiski Vana testamendi tasemele. Seetõttu ei osuta Ristija Johannes enesele. Tema ei ole inimeste abistaja. Ta osutab üksnes Jeesusele, kelle juures isegi see, kes inimeste meelest on kõige väiksem, võib saada Jumala silmis suureks. Sest Jumalale valmistab rõõmu iga inimene, kes võtab vastu selle pääste, mille ta on oma Pojas Jeesuses valmistanud.

7:29–30 Ja kogu rahvas, kes teda kuulas, ja tõlneridki tunnistasid, et Jumalal on õigus, lastes endid ristida Johannese ristimisega. Variserid ja seadusetundjad aga tunnistasid tühjaks Jumala nõu enese kohta sellega, et ei lasknud temal ennast ristida.

Eespool seadis Jeesus vastastikku Ristija Johannese inimliku silmapaistvuse ja taevariiki kuuluvate inimeste suuruse. Nüüd seab ta vastakuti lugupeetud variserid ja põlatud tõlnerid. Variserid olid saavutanud inimeste meelest kõrge moraalse ja vaimuliku taseme. Ja oma pimeduses arvasid nad, et see tase on piisav ka Jumalale. Sellepärast nad ka ei parandanud meelt, milleks Johannes neid oma jutlustega üles kutsus. Seevastu aga tõlnerid, kes ei suutnud täita Jumala Seaduse nõudmisi ei enda ega teiste meelest, võtsid Johannese sõnu tõsiselt. Erinevalt variseridest andsid nad Jumalale õiguse. Seepärast lasksid nad ka ristida end meelega paranduse ja andeksandmise ristimisega.

Tunnistamine, et Jumalal on õigus selles, mida ta mulle ütleb, on väga oluline samm Jumalale lähemale.

7:31–35 Kellega ma nüüd võrdleksin selle sugupõlve inimesi ja kelle sarnased nad on? Nad on laste sarnased, kes istuvad turul ja hõikavad üksteisele nõnda: Me oleme teile vilet puhunud, ja te ei ole tantsinud, me oleme teile itkenud, ja te ei ole nutnud.

Sest Ristija Johannes on tulnud, ta ei söö leiba ega joo veini, ja te ütlete: „Tal on kuri vaim!” Inimese Poeg on tulnud, sööb ja joob, ja te ütlete: „Ennäe, see inimene on söödik ja veinijoodik, tõlnerite ja patuste sõber!” Ja ometi annavad tarkusele õiguse selle enda lapsed.”

Nende sõnadega annab Jeesus hinnangu oma kaasaegsete suhtumisele, kes on kuulnud Ristija Johannest ja nüüd kuulavad teda. Tegemist on justkui hellitatud lastega, kellele miski pole hea. Kui üks ütleb: "Mängime pidu!", siis keegi ei vaimustu. Kui mõni teine ütleb: "Mängime siis matuseid!", siis keegi ei viitsi leinata. Nende kahe näitega võtab Jeesus kokku Ristija Johannese ja enda tegevuse. Johannese jutlused oleks pidanud tekitama inimestes

kurvastuse nende pattude pärast, aga seda ei juhtunud. Jeesuse saabumine aga tähendas inimkonnale pidupäeva algust. Patustel oli võimalus oma patud andeks saada ja leida koht Jumala südames. Aga seegi ei vaimustanud inimesi.

Mida peaks Jumal selliste inimestega peale hakkama? Kuidas võiks ta neid aidata?

Ilmselt ei erine tänapäevased inimesed Jeesuse aegsetest oluliselt. Meiegi ajal kohtab harva nii muret patu pärast kui ka rõõmu päästmisest. Kirikult ja Jumalalt oodatakse midagi muud, kui nad pakuvad, aga mida, seda ei tea vist inimesed isegi.

Jeesus lõpetas oma jutu tähelepanuväärsete sõnadega: "Ja ometi annavad tarkusele õiguse selle enda lapsed." Mida see tähendab?

Kui lugeda Õpetussõnade raamatu esimest ja kaheksandat peatükki, siis näeme, et seal kõneleb Tarkus isikuna, kes tuleb Jumala juurest. Uue testamendi valgel on lihtne mõista, et tarkus on seesama, mis Jumala sõna ja sama, kui Jeesus Kristus. Kes on neid tundma õppinud, need annavad neile ka täie õiguse. Jumala lapsed mõistavad nii tarkust, mis on Jumala sõnas, kui ka Jeesuse Kristuse isikut. Tark on lõpuks ainult inimene, kes võtab tõsiselt nii kutset pattudest pöörduda kui ka Jeesuses antud andeksandmise töötust. Nii saab inimene tarkuse lapseks.

PKK0266 Lk 7:36 – 50

Kaks võlglast

Eelmises saates kuulsime Jeesuse karme sõnu, mis eriti olid suunatud variseridele. Nad polnud tundnud vajadust võtta tõsiselt Ristija Johannest, kes kutsus inimesi üles meelesparandusele. Jeesus asetas tõlnerid variseridest ettepoole, sest need üldiselt põlatud inimesed olid märganud tulla sinna, kus oli pattude andeksandmine. Variserid aga oma väärarvamusel jätsid end sellest välja. Näeme traagilist tõsiasja: ka Jumalasse uskuja inimene võib olla Jumala asjade suhtes pime ja taipamatu. Sellestasust vaimulikust pimedusest räägib ka juhtum ühe Siimona-nimelise variseri kodus. Selle loo käigus jutustab Jeesus ka esimese otseselt õpetava sisuga tähendamissõna, mis on Luuka evangeeliumis ära toodud. Jeesus jutustas küll juba väljajutluseski mitmeid tähendamissõnu, aga siin toodu on teistega võrreldes erinev selle poolest, et see sündis konkreetse olukorras ja suunati esialgselt ainult ühele inimesele. Luukas toob ära palju teisigi samasuguseid tähendamissõnu, mis sündisid teatud konkreetse olukorras ja mis olid vastuseks esitatud küsimustele.

Tähendamissõnades rääkimine on üks Jumala sõna iseloomulikumaid jooni, seetõttu tasub nendesse süveneda põhjalikult. Tähendamisõnade mõistmisel on üheks probleemiks see, et esialgselt on need jutustatud hoopis teistsuguses kultuuris, kui meie elame. Seetõttu on tarvis tundma õppida ka tähendamissõnade taustu.

Tähendamissõnade ja üldse Piibli mõistmise probleemiks ei ole siiski mitte ainult erinev kultuur ja aeg. Probleemiks on ka erinev suhtumine tähendamissõnadesse ehk metafooridesse. Meie oma läänemaises kultuuris oleme harjunud pidama neid pigem mingiks täienduseks või lisaks sellele, mida tahtsime öelda. Kui keegi hästi ei mõista, mida taheti öelda, siis võib seda illustreerida mõne pildi, võrdluse või näitega. Nii võib tekkida mulje, et metafoorid või näited on nende jaoks, kes muidu pole küllalt taiplikud. Need kuulusid pigem nagu lastega suhtlemise juurde.

Idamaadel aga, kus Piibel põhiliselt on sündinud, suhtutakse tähendamissõnadesse teisiti. Kõige tähtsamaid asju väljendatakse seal tavaliselt tähendamissõnadega. Mõte on selles, et kus sõnad kipuvad jääma küündimatuks, seal on parem kasutada pilti. Ja tähendamissõna ongi elav pilt. Tervet Piiblit läbib võimsa jõena tähendamissõnade, jutustuste ja metafooride vool. Meenutagem näiteks kasvõi prohvet Naatanit, kes jutustas kuningale loo ehk tähendamissõna rikkast ja vaesest mehest. Ehkki rikkal mehel olid suured lambakarjad, tappis ta külalisele toiduks vaese mehe ainsa talle, keda too väga armastas. Selline pilt oli kõnekam, kui oleksid võinud olla pikadki

noomitusjutlused, ja see mõjus ka Taavetile. Ta ütles: "See mees on surma väärt!" Misperale prohvet ütles: "See mees oled sina!" Nüüd jõudis asi Taavetile päralt ja ta parandas meelt.

Või võtame teiseks näiteks meile tuttava salmi Js 53:7: "Teda piinati ja ta alistus ega avanud suud nagu tall, keda viiakse tappa, nagu lammas, kes on vait oma niitjate ees, nõnda ei avanud ta oma suud." Võiksime arutleda pikalt selle üle, mida kõike võib tähendada pilt lambast, kes on vait, kui teda viiakse tappa. Võime rääkida alistumisest, süütusest, ohvrimeelsusest ja veel paljust muustki, aga kõik need seletused on puudulikud kui esialgne lihtne pilt. Pilt kõneleb paremini kui parimadki selgitused.

Tähendamissõnad jätkuvad ka Uues testamendis ja nende abil õpetatakse meile Jumala riigis palju enam, kui me pealiskaudselt vaadates võiksime arvatagi.

Võib tekkida küsimus, kas kultuurilise tausta uurimine on ikka tähendamissõnade puhul nii väga vajalik. Kas ei ole tähendamissõnade sõnum selge ilma selletagi? Sellele peab vastama, et teatud määral muidugi on, kuid kultuurilise tausta tundmine teeb mõistmise hoopis rikkamaks ja mitmekesisemaks. Kui vaatame tähendamissõnu üksnes läbi oma kultuuri prillide, siis võib meil jääda märkamata ja mõistmata palju olulist, isegi tähendamissõna tähtsaim sõnum. Sest siis puudub meil nõ "originaalvõti" tähendamissõna avamiseks.

Tähendamissõnade õigeks mõistmiseks on alati tarvis tunda ka nende tausta. Peab teadma, milline olukord tekitas vajaduse jutustada see tähendamissõna. Peab teadma, kes olid juures, kellele see tähendamissõna suunati ja kas toimus selles olukorras midagi tavapärasest erinevat.

Aga tuleme nüüd tänase tähendamissõna juurde.

7:36–40 Aga üks variseridest palus teda enda poole sööma. Ja Jeesus läks variseri kotta ja istus lauda. Ja vaata, linnas oli keegi patune naine, ja kui see sai teada, et Jeesus istub variseri majas lauas, tõi ta alabasterriista mürriõliga ja astus tema taha ta jalgade juurde, hakkas nuttes tema jalgu kastma pisaratega ja kuivatas neid oma juustega ja suudles tema jalgu ja võidis neid mürriõliga. Aga kui variser, kes oli ta külla kutsunud, seda nägi, mõtles ta endamisi: „Kui tema oleks prohvet, küll ta siis ära tunneks, kes ja missugune on see naine, kes teda puudutab, et ta on patune.” Jeesus aga ütles talle: „Siimon, mul on sulle midagi ütelda!” Tema lausus: „Räägi, Õpetaja!”

Mida me nägime? Variseri, tema kodu ja külalisi, Jeesust ja naist, kes oli elanud halba elu. Samuti kuulsime, et Jeesusel on maja peremehele midagi öelda.

Alustagem sellest, mis võib meile tunduda kõige kummalisem. Kuidas võis tuntud patuste elukommetega naine variseri koju üldse pääseda? – See on seletatav kommetega, mis on teistsugused kui meie kultuuris. Kui tol ajal korraldati pidusid, siis olid ukse avatud, nii et iga kerjus võis tulla uksele ja oodata, et rikkalikult toidulaualt midagi ka temale antakse. Oli kombeks, et kui siis peremees andis kerjusele almust, hakkas too suure häälega kõikide kuuldes andjat kiitma. See tuli peremehe mainele loomulikult kasuks. Seega ei peetud uksele ilmunud kerjuseid tingimata halvaks nähtuseks, vaid pigem ühiskonna elu juurde kuuluvaks paratamatuseks. Samuti võis keegi lihtsalt tulla mõne tuttava peokülalise juurde ja temaga juttu ajada. Peod olid avalikud sündmused ja ka seda, mida laua ääres räägiti, kuulsid kõik.

Niisiis ei olnud selles, et naine sinna seltskonda ilmus, midagi imestusväärset. Seda näeme sellestki, et ei variser ega keegi teine selle üle ei imesta. Küll aga võis see nõuda halva kuulsusega naiselt mõningast julgust.

No hästi. Nüüd juba teame umbes olukorda. Küllap oli variser kuulnud Jeesust kõnelemas ja otsustas ta kutsuda oma koju, et teda lähemalt tundma õppida ja temaga vestelda. Jeesus võtab kutse vastu, siis aga juhtub midagi ebatavalist. Et seda paremini mõista, kujutlegem Eestis olukorda, mis oleks sisult samalaadne.

Ütleme, et keegi, keda sa väga lähedalt ei tunne, kutsub sind külla, et sinuga lähemalt tutvavaks saada. Sa võtad kutse vastu ja lähedki. Kohale jõudes annad uksekella. Kutsuja avab ukse ja laseb sind sisse, kuid ei ütle midagi.

Imestad mõnevõrra, aga astud siiski edasi. Peremees ei tee liigutustki, et võtta sinu mantel ja riputada nagisse. Niisiis pead seda tegema ise. Astud edasi, ehkki sind ei paluta ja võtad istet, ehkki seda sulle ei pakuta. Mis tunne sul oleks ja mida sa sellises olukorras teeksid? Ühest küljest sa tead, et sind on kutsutud, teisest küljest aga ei ole vastuvõtt kuigi sõbralik.

Laias laastus sellise vastuvõtu osaliseks sai ka Jeesus variser Siimona kodus. Tavaliselt suudeldi külalist põsele, ja kui tegemist oli kõrge külalisega, siis käele. See oli osutuseks, et külaline on teretunud. Niisama normaalne ja asjakohane oli pesta külalise tolmu jalad. Üldine komme oli samuti võida oliiviõliga kõrgete külaliste pead. Kõik selle jättis variser aga tegemata. Nii pidi igaüks majas nägema, et ta ei suutu Jeesusesse kuigi sõbralikult.

Tekib küsimus: miks ta nõnda toimis? Üks võimalus on, et ta tahtis näidata, et ta on Jeesusest ülem, tõenäolisemaks võib aga pidada, et ta kartis oma maine pärast teiste variseride silmis. Ühest küljest ta küll soovis Jeesust lähemalt tundma õppida, teisest küljest aga mitte lasta teda endale liiga lähedale.

Eespool ütles Jeesus, rääkides Ristija Johannesest, et tõlnerid ja rahvas võtsid tema sõnumi vastu, variserid ja seadusetundjad aga mitte. Nüüd toimub siin seesama Jeesuse enda suhtes. Seda, mida ei tahtnud teha variser, ehkki ta oli Jeesuse külla kutsunud, tegi patune naine, keda kõik põlgasid. Tol ajal einestati, lamades vasakul küljel, jalad poolviltu lauast eemale suunatud. Naine tuli Jeesuse jalgade juurde, pesi neid oma pisaratega, suudles neid, kuivatas neid oma juustega ja võidis neid hinnalise lõhnaõliga. Hooradel oli komme hoida lõhnaõlipudelit oma rindade vahel, et meestele paremini meeldida. Nüüd aga täitis see lõhnaõli hoopis teist otstarvet. Milline pilt!

Isiklikult arvan, et vaevalt läks naine teadlikult tegema seda, mille variser oli tegemata jätnud. Küllap ta toimis lihtsalt oma tugevate tunnete ajel, nagu teevad naised sageli. Igatahes oli tema suhtumine täielik kontrast variseri omale. Ta väljendas oma armastust Jeesuse vastu, häbenemata oma endist eluviisi või pealtvaatajaid. Sellest armastusest tunnistab ka mürriõli, millega ta Jeesuse jalgu võidis.

Võib küsida, kas oli naine Jeesusega juba varem tuttav ja juba varem ka patud andeks saanud. Nõnda võiks mõista 47. salmi, mis algkeeles ütleb, et naisele on palju patte andeks antud, sellepärast on ta ka palju armastanud. Kui see arvamus paika peab, siis tähendab see, et Jeesuse andestus kutsus esile naise sellise armastuse, mida ta nüüd väljendas.

Kõik see toimub variser Siimona silme all, aga tema ei näe seda. Ta näeb üksnes patust naist ja paneb imeks, kuidas Jeesus sellest aru ei saa. Et mõista õigesti nii naist kui ka enda tegelikku olukorda, vajab ta olulist õpetust, mille Jeesus talle järgnevalt annabki tähendamissõna näol.

7:41–42 „Ühel rahalaenajal oli kaks võlglast: üks oli võlgu viissada teenarit, teine viiskümmend. Aga kuna neil ei olnud maksta, siis ta kustutas nende mõlema võla. Kumb neist nüüd teda rohkem armastab?”

Tõenäoliselt rääkis Jeesus aramea keeles, kus patt ja võlg on üks ja sama sõna. Võlast ehk patust räägib Jeesus siin sellepärast, et Siimon mõtles naise pattudele. Ent Jeesus räägib kahest võlglastest, mitte ühest. Tõsi küll, võlad on erinevad, aga tegelikult on mõlemad võlglaste raha laenaja ees samas olukorras – kummalgi ei ole võimalik oma võlga tagasi maksta. Mõlemad sõltuvad ühtviisi võlausaldaja heast tahtest. Ja mõlemale antakse andeks ehk võlg kustutatakse. Mõlemad said ühtviisi armu. Ja nüüd peab Siimon vastama küsimusele, kumb võlglastest armastab oma heategijat rohkem.

7:43 Siimon vastas: „Ma arvan, et see, kellele ta rohkem kinkis.” Jeesus ütles talle: „Sa otsustasid õigesti.”

Tõenäoliselt variser vastates veel ei taipagi, et teine võlglane on ta ise. Selliste tähendamissõnade võlu ja õpetlikkus seisneb suurelt osalt just selles, et nad räägivad justkui kellestki võõrast, mis võimaldab olukorda erapooletult ja õigesti hinnata. Alles siis, kui hinnang on antud, selgub, et hinnati ennast. Täpselt sama toimus ju ka siis, kui prohvet Naatan manitses kuningas Taavetit tema pattulangemise puhul.

Tulles tagasi variser Siimona juurde, näeme järgnevalt, kuidas Jeesus paljastab tema tõelise vaimuliku olukorra. Ja see paljastus on kõike muud kui meeldiv. See on midagi niisugust, mida vähemalt Lähis-Idas keegi kunagi ei tee. Ka meie kultuuris juhtub vist harva, et peol hakkab külaline peremehele ette heitma, et ta pole küllalt külalislahke. Aga just seda Jeesus siin teeb, sest see on Siimonale tema enda olukorra mõistmiseks hädavajalik.

7:44–46 Ja pöördudes naise poole, lausus ta Siimonale: „Kas sa näed seda naist? Ma tulin sinu majja, sa ei andnud minu jalgade jaoks vett, tema on aga pisaratega mu jalgu kastnud ja oma juustega kuivatanud. Sina ei andnud mulle tervituseks suud, aga tema ei ole sest ajast peale, kui ta sisse tuli, lakanud minu jalgu suudlemast. Sina ei võidnud mu pead õliga, tema aga on võidnud mu jalgu mürriõliga.

Nähes patuse naise tegevust, oli variser arvanud, et ta on targem kui Jeesus. Nende sõnadega aga avas Jeesus variseri silmad nägema ta enda tõelist olukorda. Ja tuleb välja, et oma patuse elu poolest tundud naine on tegelikult paremas olukorras, kui variser. Ka variser Siimon on võlglane, aga ta ei mõista seda. Ta on Jeesusele võlgu vähemalt selle sotsiaalse sõpruse, mida peremees oleks pidanud osutama oma külalisele. Aga ehkki peremees on võlglane, ei osuta ta armastust. Seevastu naine, kes on Siimona meelest teistest suurem patune, osutab oma armastust lakkamatult.

Variser oli mõelnud, et Jeesus ei tohiks patustega sõbrustada. Aga kes on õieti see patune, kellega Jeesus ei peaks sõbrustama? Kas see naine, kes oma pisaratega väljendas kindlasti nii kahetsust oma möödunud elu pärast kui ka oma armastust Jeesuse vastu, või peremees, kes ei täitnud isegi kõige lihtsamaid külalislahkuse reegleid?

Jeesus jätkab oma õpetust.

7:47–50 Seepärast, ma ütlen sulle, on temale palju patte andeks antud, sest ta on palju armastanud. Aga kellele antakse andeks pisut, see armastab pisut.” Aga naisele ta ütles: „Sinu patud on sulle andeks antud!”

Siis need, kes istusid Jeesusega ühes lauas, hakkasid iseeneses mõtlema: „Kes on tema, kes ka patte andeks annab?” Aga tema ütles naisele: „Sinu usk on sind päästnud, mine rahuga!”

Jeesuse sõnu naisele on võimalik mõista ka nõnda, et tema patud on talle juba varem andeks antud ja siin Jeesus lihtsalt kinnitab seda veel kord: "Sinu patud on sulle andeks antud!" See seletus on siiski küsitav, sest samamoodi ütles Jeesus ka teistel puhkudel – näiteks halvatule, kelle neli meest läbi katuse tema ette lasksid. Seda halvatut nägi Jeesus seal kindlasti esimest korda. Pigem näitab Jeesuse väljendusviis, et andeksandmine on kindel ja lõplik. Seda kinnitab Jeesus ka viimaste sõnadega: "Sinu usk on sind päästnud, mine rahuga!"

Naine astus tegelikult äärmiselt olulised sammud. Ta tuli Jeesuse juurde, väljendades sõnatult, kuid tegudega nii oma kahetsust kui ka armastust Jeesuse vastu. Ta tegi seda paljude inimeste silme all, hoolimata nende arvamustest. Kes nõnda Jeesusele läheneb, see saab tõesti päästetud.

Seoses Jeesuse jutustatud tähendamissõnaga tekib veel üks küsimus: kas võib seda mõista nõnda, et variser Siimon polnudki teinud kuigi palju pattu ja seega vajas ka andeksandmist üsna vähe? – Vaevast küll. Pigem tähendab Jeesuse vastus seda, mille Dr Kenneth Bailey on sõnastanud järgnevalt: "Sinul, Siimon, on palju patte, ja mõningaid neist ma äsja loetlesin. Sa oled neist teadlik ainult vähe ja sa pole neid kahetsenud. Seetõttu oled sa saanud andeks vähe ja loomulikult oled ka armastanud vähe."

Jeesus tõi välja mõned oma võõrustaja võlad ehk hooletussejätmise patud. Need reetsid tema kohta üsna palju – uhkust, kõvasüdamelisust, vaenulikkust, kohtumõistmise vaimu, patuste eemaletõrjumist ja tundetust. Märkimisväärne on seegi, et ehkki variser nägi naise armastuse väljendust Jeesuse vastu, pidas ta teda endiselt patuseks. Ta ei märganud naise patukahetsust või ei pööranud sellele tähelepanu.

Tegelikult räägib Jeesuse tähendamissõna kahest suurest patusest. Ent ainult üks neist on mõistnud oma tõelist olukorda ja tulnud sinna, kus on andeksandmine. Teine arvab, et ta on võlgu üsna vähe ja seetõttu pole talle ka

andeksandmine kuigi tähtis. Sellepärast peab Jeesus ta konkreetselt peegli ette seadma, et ta võiks oma tõelist olukorda märgata.

Jeesust külla kutsudes oli Siimon tahtnud teada, kas Jeesus on õige ja usaldusväärne prohvet. Ta arvas, et Jeesus ei tea, millise naisega on tal tegemist. Jeesuse tähendamissõna aga näitas, et ta tunneb läbinisti mitte ainult seda naist, vaid ka Siimonat ennast. See paneb mõtlema – kes see Jeesus õieti on? Kuidas võis ta nõnda inimeste kohta kõike teada? Ja kui ta juba nõnda kõike teab, siis mida kõike võib ta teada minu kohta?

Leiame endale üllatuseks, et mitte meie ei uuri enam Jumala sõna, vaid Jumala sõna valgustab meid läbi. Mitte meie ei uuri, kes ja milline on õieti Jeesus, vaid tema uurib meid. Kui ta peab seejuures ütlema ebameeldivaid sõnu, siis teeb ta seda hea eesmärgiga – selleks, et me ei jätkaks vaimulikus pimeduses endast heal arvamisel olles, nagu tegid variserid ja Jeesuse vastased üldiselt. Näib, et suurtel patustel on teatud mõttes kergem Jeesuse juurde tulla, kui neil, kes peavad end õigeteks. Kuidas hindad ennast sina ja kuidas suhtud sina Jeesusesse?

PKK0267 Lk 8:1 – 39

Jeesus toob abi

Jeesuse tegevus Galileas jätkub. Ta külastab üha uusi külasid ja linnu. Luukas räägib ka naistest, kes lisaks jüngritele käisid koos Jeesusega. Me ei tea, kui suur hulk rahvast peale apostlite kõndis veel koos Jeesusega vähemalt teatud aegadel. Matteuse ja Markuse evangeeliumid peaaegu ei pööra neile inimestele tähelepanu. Luukas aga valgustab rohkem ka seda osa Jeesuse järgijatest ja 10. peatükis räägib ta koguni 72 Jeesuse jüngrist, keda ta saatis välja kuulutama. On aga selge, et Jeesuse järgijate hulk oli tegelikult veelgi suurem. Evangeeliumeid lugedes tasub alati meeles pidada, et peale nende, keda mainitakse nimepidi, on Jeesuse avaliku tegutsemise ajal tema juures olnud veel palju teisi. Muidugi ei tarvitsenud kõik tema järgijad ja austajad olla kaasas igal tema teekonnal. Järgnevalt loetleb Luukas mõningaid naisi, kes käisid koos Jeesuse ja tema jüngritega.

8:1–3 Mõni aeg hiljem rändas Jeesus linnast linna ja külast külla ning jutlustas ning kuulutas evangeeliumi Jumala riigist. Ja need kaksteist olid temaga ja mõned naised, keda ta oli teinud terveks kurjadest vaimudest ja haigustest: Maarja, keda hüütakse Magdaleenaks, kellest seitse kurja vaimu oli välja läinud, ja Johanna, Heroodese varahoidja Kuusase naine, ja Susanna ja palju teisi, kes neid aitasid oma varaga.

Töötatud maa elanike ellu kuulusid iga-aastased külaskäigud Jeruusalemma suurte pühade ajal. Moosese Seaduse järgi pidid vähemalt meesterahvad käima Jeruusalemmas koguni kolm korda aastas. Kõige tähtsamad pühad olid paasapühad. Seega olid iisraellased harjunud sellega, mille kõige eest tuli reisil olles hoolt kanda. Paljud asjad osutusid loomulikult naiste osaks. Jeesuse ja tema 12 jüngriga rändamine ühest kohast teise ja neile toidu hankimine nõudis ka materiaalseid kulusi. Järelikult oli tarvis ohvrimeelseid inimesi, et sõnum Jumala riigist võiks minna edasi. Nimepidi mainib Luukas Magdalast pärit olevat Maarjat ning Johannat ja Susannat. Kõik evangelistid mainivad Magdala Maarjat Jeesuse ülestõusmise tunnistajate hulgas. Vähemalt Johanna ja Maarja järgnesid Jeesusele kuni ristini. Susannat Piiblis mujal ei mainita.

8:4–15 Aga kui rahvahulki kogunes ja kõigist linnadest Jeesuse juurde tuli, rääkis ta neile tähendamissõnaga: „Külvaja läks välja oma seemet külvama. Ja külvamisel pudenes osa seemet tee äärde ning tallati ära ja taeva linnud nokkisid selle. Ja osa kukkus kaljule, ja see kuivas tärgates, sest sel ei olnud niiskust. Ja osa kukkus ohakate keskele, ja samal ajal tärganud ohakad lämmatasid selle. Ja osa kukkus heasse mulda, ja kui see tärkas, kandis see sajakordselt vilja.” Seejärel ta hüüdis: „Kel kõrvad on kuulda, kuulgu!” Jeesuse jüngrid küsisid temalt, mida see tähendamissõna tähendab. Jeesus ütles: „Teile on antud ära tunda Jumala riigi saladusi, aga muudele inimestele on kõik tähendamissõnades, et nad *vaadates ei näeks ja kuuldes ei mõistaks*.

See tähendamissõna aga tähendab: seeme on Jumala sõna. Teeärsed on need, kes kuulevad, aga pärast tuleb kurat ja võtab sõna ära nende südamest, et nad ei usuks ega pääseks. Kaljupealsed on need, kes kuuldes võtavad sõna rõõmuga vastu, ent neil ei ole juurt, üürikest aega nad usuvad, ent kiusatuse ajal taganevad ära. Mis ohakate sekka kukkus, on aga need, kes sõna küll kuulsid, ent edaspidi lämmatavad neid muretsemised ja rikkus ja elulõbud ning nende vili ei saa küpseks. Aga mis on heas mullas, on need, kes sõna kuuldes seda kaunis ja heas südames säilitavad ja kannatlikkuses vilja kannavad.”

Tähendamissõna külvajast annavad meile edasi ka Matteus ja Markus. Igaüks neist rõhutab natuke erinevaid asju ja kasutab kohati ka erinevaid sõnu, aga tähendamissõna sisu on kõigil üks ja sama. Seeme tähendab Jumala sõna, linnud kujutavad saatanat. Kaljule kukkunud ja seal kiiresti idanenud seeme kõneleb pealiskaudsetest inimestest, kes Jumala sõnast kiiresti vaimustuvad, kuid loobuvad siis, kui nende usk proovile pannakse. Ohakane põld kujutab inimesi, kes küll ei ole evangeeliumi vaenlased, kuid kelle elu valitsevad ja juhivad kõikvõimalikud maised mured, rikkus või ka lihtsalt elulõbud. Nad lohutavad end sellega, et nad usuvad Jumalasse, aga neil on nii palju kõikvõimalikke muid tegemisi, et nende usk ei saa kunagi küpseks ega kanna vilja. Aga et on olemas ka hea maa, see näitab, et aeg-ajalt juhtub ka ime – Jumala sõna leiab osa inimeste juures mitte ainult vastuvõtmist, vaid see ka juurdub seal, hakkab kasvama ja kannab vilja. Seega kõneleb neljas maapind inimest, mida Jumal oma sõna läbi saab aeg-ajalt teostada mõnegi inimese südames ja elus.

Külvaja ei või iialgi olla kindel, kus võib külvatud seeme leida soodsa kasvupinnase. Aga seal, kus see juhtub, võivad tagajärjed ületada parimadki ootused. Kui inimene võtab Jumala sõna vastu ja ka suhtub sellesse tõsiselt, siis ei või see jääda viljatuks.

Jumala sõnast ja selle kuulmisest kõneleb ka järgmine Jeesuse tähendamissõna.

8: 16–18 Aga ükski, kes on süüdanud lambi, ei kata seda astjaga kinni ega pane voodi alla, vaid paneb selle lambijalale, et tuppä astujad näeksid valgust. Sest midagi ei ole peidetut, mis ei saaks avalikuks, ei ole ka midagi varjul, mis ei saaks teatavaks ega tuleks ilmsiks. Pidage siis silmas, kuidas te kuulete! Sest kellel on, sellele antakse, ja kellel ei ole, sellelt võetakse seegi, mis ta arvab enesel olevat.”

Hiljem tuleb Luukas nende mõtete juurde veel tagasi. Siin aga on need otseselt seotud tähendamissõnaga külvajast ja sõna vastuvõtmisest. Nii nagu põllule külvatud ja seal kasvama hakanud vilja seeme ei või jääda märkamatuks, nii ei või jääda varjatuks seegi, kui Jumala sõna hakkab inimeses oma tööd tegema. Sedasama tõde valgustab Jeesus ka tähendamissõnaga lambist. Usk Jeesusesse ei ole kunagi üksnes eraasi. See on midagi sellist, mis heidab valgust ka ümberringi. Evangeelium Jeesusest on mõeldud valguseks tervele maailmale. Oleks väga ebaloomulik süüdata küünal ja panna see siis näiteks kummuli keeratud poti alla peitu. Niisama ebaloomulik on uskuda Jeesusesse, aga hoida seda üksnes enese teada. Kahjuks aga on kiusatus seda teha üsna suur, sest Jumala valgus on ümbritsevale patusele maailmale ebameeldiv. Kui aga inimene üritab uskuda Jumalasse nõnda, et keegi sellest teada ei saaks ja et see tema elust ka välja ei paistaks, siis kaotab usk tema elus tegeliku jõu ja mõju. Ja siis lähevad tõeks Jeesuse sõnad, et kellel ei ole, sellelt võetakse ära seegi, mis ta arvab endal olevat. Sõna, mis ei saa muutuda inimeses eluks, sureb, kaob või kuivab otsekui kivi peale kukkunud seeme. Inimene küll arvab, et ta usub Jumalasse, aga kui ta ei tee sõna valgusele oma elus ruumi, siis selle mõju kaob ja ta jääb viljatuks. Ta voolab maha nagu hane seljast vesi.

Seevastu aga inimene, kes võtab Jumala sõna tõsiselt ja teeb sellele ka oma elus ruumi, leiab, et see sõna muutub osaks temast endast. Ta hakkab Jumala tööd ja eesmärgi mõistma üha selgemini. Niiviisi see, kellel on, saab üha rohkem. Ja muidugi kasvab nõnda ka viljakus, sest mida rohkem oled saanud, seda rohkem on sul anda ka teistele.

Tähelepanuväärsed on ka Jeesuse sõnad selle kohta, et pole olemas midagi varjatut, mis ei tuleks ilmsiks. Siin on kindlasti jutt mitte ainult evangeeliumist ja Jumala sõna mõjust inimese elus, vaid üldse kõigest, millega inimene tegeleb. Need sõnad näitavad, et eksivad need, kes arvavad, et neil õnnestub midagi püsivalt varjata. Need sõnad kehtivad kahtlemata igal juhul, sõltumata sellest, milline on inimese elu, usutunnistus või ka võimupositsioon.

8:19–21 Siis tulid Jeesuse juurde tema ema ja ta vennad, kuid ei saanud temaga rahvahulga tõttu kokku. Ja talle teatati: „Sinu ema ja su vennad seisavad väljas ja tahavad sind näha.” Aga Jeesus kostis: „Minu ema ja mu vennad on need, kes Jumala sõna kuulevad ja selle järgi teevad.”

Eespool rääkis Jeesus Jumala sõna vastuvõtmise ja selle järgi elamise tähtsusest. Jeesuse omaste palve annab võimaluse kujundlikult näidata, kui tähtis on Jumala sõna tundmine. Meile võib näida imelik, et Jeesus vastab oma perekonnaliikmete palvele peaaegu tõrjuvalt. Õigesti mõistetuna aga on Jeesuse sõnum selge. Elus ei või olla midagi tähtsat, kui võtta Jumala sõna tõsiselt. See osadus, mis nõnda sünnib Jeesuse ja temasse uskujate vahel, on tugevam kui kõige lähedasemadki sugulussuhted. See tähendab, et isegi Maarja ei ole Jeesusele armsam kui sina, kui sa võtad ja rakendad tema sõna nii, nagu see on mõeldud.

Seejuures tuleb tähele panna, et jutt on nimelt Jumala sõna rakendamisest, mitte üksnes kuulmisest või isegi uskumisest. Tuleb meeles pidada, et ühelgi alal ei ole parimatestki juhtnööridest mingit kasu, juhul kui nende järgi ei toimita.

8:22–25 Ühel päeval aga sündis, et Jeesus ja ta jüngrid astusid paati ja tema ütles neile: „Sõitkem üle järve vastaskaldale!” Ja nad asusid teele. Aga purjetamise ajal jäi ta magama. Ja järvel tõusis tuulispea ja uhtis paadi vett täis ning nad olid hädas. Siis nad astusid tema juurde, äratasid ta üles ja ütlesid: „Õpetaja, Õpetaja, me hukkume!” Tema tõusis, sõitles tuult ja veemõllu ja need vaibusid ning järv jäi vaikseks. Jeesus ütles neile: „Kus on teie usk?” Aga nemad löid kartma ja imestasid, öeldes üksteisele: „Kes küll tema on, et ta käsutab ka tuuli ja vett ning need kuulavad tema sõna?”

Jüngrid läksid järvele Jeesuse käsul ja koos temaga, ja ikkagi sattusid nad eluohtlikku olukorda. Samal ajal näis, nagu ei teaks Jeesus oma jüngrite kitsikusest midagi. Tema lihtsalt magas. Teda ei äratanud isegi eluohtlik torm. Jüngritel on hirm. Miks Jeesus midagi ei tee? Me hukkume nõnda!

Kui Jeesus oli äratatud, selgus, et teda ei hämmasta torm, vaid tema jüngrite hoiak. Tormise ilma vaigistas Jeesus lihtsalt oma sõna sõitlusega, aga paljudki tema sõnad ei paistnud äratavat tema jüngrites seda usaldust, mida ta nähtavasti eeldas. Miks on isegi kristlastel nii raske usaldada Jeesuse tarkust ja meelevaldat? Jeesus paneb imeks oma jüngrite usu vähesust.

Meie elu tormid näitavad, kui võrd on meil tegelikult usaldust Jeesuse vastu. Jeesuse jüngrid ei saanud selles olukorras kuigi kõrget hinnet. Aga sellest hoolimata Jeesus ei hüljanud neid, vaid jätkas koos nendega teed, andes neile üha uusi võimalusi leida kinnitust oma usule. Õnneks ei ole Jeesus selleski suhtes kunagi muutunud.

8:26–27 Ja nad purjetasid gerasalaste maale, mis on Galilea vastaskaldal. Aga kui Jeesus astus maale, juhtus talle vastu üks linnast tulnud mees, kel oli kuri vaim. Ammust ajast ei kandnud ta enam riideid ega elanud majas, vaid surnuhaudades.

Siin toodud sündmustest räägivad ka Matteus ja Markus. Seejuures on Matteuse kirjeldus võrdlemisi lühike, Markus aga kirjeldab toimunut üksikasjalikult ja emotsionaalselt. Luukas soovib anda toimuva kohta asjaliku ja põhjaliku kirjelduse. Arstina pööras ta tähelepanu inimese käitumise iseärasustele.

Luukas, kes ise ei olnud Gerasas käinud, ütleb selle kohta ainult, et see asus Galilea vastaskaldal. Jutt on Galilea järve idapoolsetest aladest. Matteus ja Markus nimetavad neidsamu alasid Dekapoliseks ehk Kümnelinnamaaks. Gerasa tänapäevane nimi on Jeraf. See on muutunud turismi seisukohalt üsna tähtsaks paigaks. Ta asetseb praeguse Jordaania territooriumil, umbes 70 km kaugusel Geneetsareti järvest kagus. Tol ajal oli see nende alade administratiivne keskus. Gerasa poolt hallatav territoorium ulatus Geneetsareti järve idarannale, kuhu nüüd saabuski Jeesus. Järve lähemal asusid mõned väiksemad linnad või kogukonnad ja ühest sellisest näibki olevat pärit mees, kellega Jeesus nüüd kohtus.

Jeesus saabus Geneetsareti järve idarannale tõenäoliselt selleks, et leida puhkust, aga selleks ei antud talle võimalust. Äkitselt oli kohal kurjadest vaimudest vaevatud mees. Arst Luukas ei aja kurjadest vaimudest vaevatud mehe olukorda segi vaimuhaigusega, vaid eristab neid seisundeid teineteisest selgelt.

8:28–29 Aga Jeesust nähes hakkas ta karjuma, heitis tema ette maha ja hüüdis valju häälega: „Mis on mul sinuga asja, Jeesus, Kõigekõrgema Jumala Poeg? Ma anun sind, ära mind piina!” Jeesus oli käskinud rüvedat vaimu inimesest välja minna. See oli ju teda kaua aega vaevanud, ja meest oli ahelatega seotud ja pandud jalaraudu, aga iga kord oli ta kiskunud köidikud katki ja kuri vaim oli teda kihutanud tühermaile.

Kuri vaim tundis Jeesust. Apostel Jaakobus, arutledes usu üle, mis inimest ei päästa, ütleb täiesti õieti Jk 2:19: "Sina usud, et Jumal on üksainus. Seda sa teed hästi, ka kurjad vaimud usuvad seda ja värisevad hirmust." Kurjad vaimud tundsid Jumala Poja ära ja teadsid, et tal on meelevald neid käskida. Sellepärast olid nad paanikas.

Vaimude reaktsiooni juures tasub eriti tähelepanu pöörata sellele, et Jeesusega kohtumine oli nende jaoks midagi kohutavat. Järgnevast selgub, et kurjad vaimud kartsid, et Jeesus on juba praegu tulnud langetama nende üle lõplikku kohtuotsust – see tähendab, et ta käsib neil juba nüüd minna hukatusse. Neile detailidele on tähtis pöörata tähelepanu selleks, et me ei laseks end juhtida eksiteele igasugustest karikatuuridest ja naljajuttudest põrgu aadressil. Nimelt kujutletakse eriti keskajast pärinevates uskumustes millegipärast, et kurat on põrgu peremees, kes koos oma alluvatega naudib seal inimeste piinamist ja katlas keetmist. Sellised ettekujutused aga ei tulene küll mingil juhul Piiblist. Igavene hukatus ehk põrgu on koht, mis on valmistatud piinapaigaks just kuradile ja tema inglitele, ja mis vastab täielikult nende iseloomule. Nagu siitki näeme, see on koht, kuhu isegi kurjad vaimud ei tahaks mingi hinna eest sattuda. Inimesed satuvad sinna paratamatult juhul, kui nad ei ütle lahti kuradist, tema meelsusest ja tegudest ega lase Jeesusel end sellest kõigest päästa.

Niisiis jätkem meelde, et põrgu ei ole valmistatud piinapaigaks mitte inimestele, vaid kurjusejõududele endile. Ja see, et Jumala Poeg on oma kannatuste ja surmaga lunastanud põhimõtteliselt kõik inimesed, tähendab, et ühelgi inimesel pole põhjust ega vajadust jätkata eluviisi, mille lõpp on põrgus.

Mingil põhjusel vahetas Jeesus seekord kurjade vaimudega mõne lause.

8:30–33 Jeesus aga küsis temalt: „Mis su nimi on?” Tema ütles: „Leegion.” Sest temasse oli läinud palju kurje vaime. Ja need palusid Jeesust, et ta ei käsiks neid sügavikku minna. Aga seal oli suur seakari mäe peal söömas. Ja nad palusid teda, et ta annaks neile loa minna nende sisse, ja Jeesus andis neile loa. Kui kurjad vaimud sellest inimesest olid välja läinud, läksid nad sigadesse. Ja kari sööstis järsakult järve ning uppus.

Kurjadest vaimudest vaevatud mees polnud ise enam ammu võimeline enda üle valitsema. Tema suu läbi rääkisid kurjad vaimud. Leegion oli Rooma sõjaväeüksus, kuhu kuulus umbes 6 000 meest. Me ei tea, kas kurje vaime oli mehes just nii palju, aga et neid oli väga palju, seda näitab igatahes järgnev. Markuse evangeeliumist teame, et sigu oli umbes 2 000 ja kõik nad läksid hulluks ning hukkusid järves, kui kurjad vaimud neisse läksid. See tähendas muidugi suurt materiaalist kahju, aga Jumala jaoks oli tähtsam vaevatud inimese päästmine.

8:34–35 Aga kui karjased nägid, mis oli sündinud, põgenesid nad ja kuulutasid sellest linnas ja maal. Siis inimesed tulid juhtunut vaatama. Kui nad tulid Jeesuse juurde ja leidsid inimese, kellest kurjad vaimud olid välja läinud, rõivastatult ja selge aruga Jeesuse jalgade ees istumas, löid nad kartma.

Varem olid sealse piirkonna inimesed hirmu all kurjadest vaimudest vaevatud mehe pärast. Isegi ahelatega polnud võimalik teda taltsutada. Nüüd kartsid nad veelgi enam nähes, et mees on täiesti terve ja normaalne. Nad mõistsid, et on toimunud midagi seletamatut.

8:36–39 Ja pealtnägijad kuulutasid neile, kuidas kurjadest vaimudest vaevatu oli pääsenud. Ja kõik Gerasa ümbruskonna elanikud palusid Jeesust, et ta läheks ära nende juurest, sest suur kartus oli neid vallanud. Siis astus Jeesus paati ning pöördus tagasi. Mees aga, kellest kurjad vaimud olid välja läinud, anus Jeesust, et ta

tohiks jääda temaga. Ent Jeesus saatis ta minema ja ütles: „Pöördu tagasi oma koju ja jutusta, mida kõike Issand sulle on teinud!” Ja mees läks ja kuulutas mööda kogu linna, mida kõike Jeesus temale oli teinud.

Lühidalt öeldes – Jeesus on tulnud päästma inimesi kurjuse võimusest. Mõnede inimeste juures on see võim saavutanud väga suure meelevalla ja sellised inimesed võivad teha väga ebaloomulikke asju, olles hullemad kui loomad. Näiteist pole puudust ka meie kaasajal. On aga kurb, kui inimesed gerasalaste eeskujul eelistavad harjunud olukorra jätkumist sellele vabadusele, mille võiks tuua Jeesus.

Gerasalased ütlesid Jeesusele: "Täname, aga me ei soovi sind." Seevastu inimene, kes oli saanud abi, ei võinud vaikida. Küsi endalt, mida eelistad sina?

PKK0268

Lk 8:40 – 9:17

Miks Jeesus viivitas?

Jeesuse avaliku tegevuse ajal oli tema püsivaks peatuspaigaks Kapernauma linn, mis oli ehitatud Geneetsareti järve rannale. Sinna pöördus ta tagasi ka pärast Dekapolises käimist. Ja seal oli tema tagasipöördumist juba oodatudki.

8:40–44 Aga kui Jeesus tagasi pöördus, võttis teda vastu rahvahulk, sest nad kõik ootasid teda. Ja vaata, tuli mees, nimega Jairus, ta oli sünagoogi ülem. Ja ta langes Jeesuse jalge ette ning palus teda tulla oma koju, sest tal oli üksainus tütar, umbes kaksteist aastat vana, ja see oli suremas. Aga Jeesuse sinnaminekul tungles rahvahulk tema ümber. Ja üks naine, kes oli veritõves olnud kaksteist aastat ja arstide peale ära kulutanud kogu oma vara, ning keda ükski ei olnud suutnud terveks teha, see tuli Jeesuse selja taha ja puudutas ta kuue palistust. Ja otsekohe lakkas ta verejooks.

Jairus uskus, et Jeesus võib tervendada haigeid, ent surma pidas ta ülepääsmatuks vaenlaseks. Sellepärast oli tal kiire kutsuda Jeesus oma koju enne, kui tütre eluküünal jõuab kustuda. Nii oli ta esimeste hulgas Jeesust vastu võtmas, kui ta paadist maale astus. Küllap oli ta juba kaua järvele vaadanud, oodates, millal Jeesuse paat kord tuleb ja kaldale jõuab. Kui tal oleks olnud käekell, oleks ta seda kindlasti ühtelugu vaadanud. On õudne oodata, kui tead, et iga kulunud minut võib tähendada sulle armsa inimese surma. Seda teab igaüks, kes on pidanud ootama kiirabi tulekut pärast õnnetust.

Jeesus asus Jairuse kodu poole teeles, aga sellega polnud veel mured murtud. Teekonnal juhtus midagi, mis taas aega viitis. Arst Luukas on ainuke evangelist, kes annab teada, et veritõbine naine, kes teel Jeesust puudutas, oli olnud haige 12 aastat. Niisama kaua oli kestnud Jairuse rõõm oma tütre üle. Ühel oli selja taga 12-aastane rõõm, teisel aga niisama pikk kannatus. Naise haigus tingis sellegi, et varem ei olnud Jairus temaga ilmselt kohtunud. Sest oma haiguse tõttu oli naine kultuslikult ebapuhas, seega polnud tal sünagoogi asja. Selle kohta, milliseid muid ebameeldivusi tähendas voolusesse haigestumine nii haigele endale kui ka teistele, kes temaga ühe katuse all elasid, saame mõningase pildi 3. Moosese raamatu 15. peatükist. Ka teistel inimestel oli väga raske elada koos inimesega, kellel oli voolus, sest kõik, mida selline inimene puudutas, sai roojaseks. See tähendab, et igaüks pidi oma liigutusi hoolega jälgima.

Nüüd kohtusid Jeesuse juures see ebapuhas naine ja sünagoogi ülem, kes oma ameti tõttu oli kõigist puhtusreeglitest hoolega kinni pidanud. Ja hoolimata erinevatest olukordadest oli kummalgi ainult üks lootus – Jeesus. Hiljemgi on temalt abi leidnud väga erineva taustaga ja ka erineva nahavärviga inimesed.

See, et Jeesus tegeles vahepeal veritõbise naisega, tähendas Jairusele taas piinava ootuse pikenemist. Mida kauem siin viivitatakse, seda vähem on tal lootust saada abi oma tütrele.

8:45–48 Ja Jeesus küsis: „Kes puudutas mind?” Aga kui kõik eitasid, ütles Peetrus: „Õpetaja, rahvahulgad lausa tungivad su peale ja rõhuvad sind.” Aga Jeesus ütles: „Keegi puudutas mind, sest ma tundsin väge enesest välja

minevat.” Kui naine nägi, et ta ei saa varjule jääda, tuli ta värisedes ja langes Jeesuse ette maha ja kuulutas kogu rahva ees, mis põhjusel ta oli Jeesust puudutanud ja kuidas ta otsekohe oli paranenud. Jeesus aga ütles naisele: „Tütar, sinu usk on su päästnud, mine rahuga!”

Naine olid puudutanud Jeesust, uskudes, et Jeesuse vägi tema parandab. Niisiis ei olnud tegemist maagia või nõidusega, kus püütakse saavutada oodatud lõpptulemust, öeldes teatud sõnu või sooritades teatud toiminguid. Naine ei öelnud mingeid nõiasõnu. Tal oli lihtsalt usaldus, et kui tal õnnestub Jeesust puudutada, saab ta abi. Ta teadis, kellel on vägi ja soovis selle väega kokkupuudet. Tema usk sai ka tasutud – ta leidis tervise. Vähe sellest – sõnad, mis Jeesus naisele ütles, tähendavad mitte ainult ihulikku paranemist, vaid ka päästet: "Tütar, sinu usk on su päästnud, mine rahuga!"

Need Jeesuse sõnad pidid tähendama naisele suurt kergendust. Miks oli naine nii hirmunud, et ta tuli värisedes ja heitis Jeesuse ette maha, tunnistades, mida ta tegi? – Eks sellepärast, et roojasena pidi ta võimalikult vältima kõikide esemete puudutamist, kõige enam veel avalikus kohas teiste inimeste puudutamist. Mida talle nüüd öeldakse? Kui palju inimesi jõudis ta rahva tunglemisses roojaseks muuta? Ja kõige tagatipuks puudutas ta veel kuulsat ja tähtsat rabi! Pole ime, et ta oli hirmu täis ja tema ainuke pääsetee oli rääkida ausalt, mis sundis teda nõnda käituma. Ja siis kuuleb ta Jeesuse sõnu, mis on niivõrd julgustavad ja rahustavad – ta on saanud mitte ainult terveks, vaid terveniisti päästetud!

Päästmine ei puuduta mitte ainult teatud inimese osa, näiteks tema hinge või vaimu, vaid see tähendab alati, et kogu inimene sai päästetud. Jeesus võtab vastu inimese tervikuna ja siis ka inimese elu muutub tervikuna. Jeesus on kogu inimese Päästja ja seepärast, kui tuleb aeg, tõusevad tema käsu peale ka ihud surnuist üles. Selle eelmaitset pidi varsti saama tunda Jairus, kellele nüüd toodi uudis, mida ta oli kõige enam kartnud.

8:49–52 Kui ta alles rääkis, tuli keegi sünagoogi ülema perest ja ütles: „Su tütar on surnud, ära tüliita enam Õpetajat!” Aga seda kuuldes Jeesus vastas Jairusele: „Ära karda, usu ainult, ja ta pääseb!” Kui ta siis läks majja, ei lasknud ta kedagi endaga koos sisse tulla peale Peetruse ja Johannese ja Jaakobuse ning lapse isa ja ema. Kõik nutsid ja halisesid tütarlapse pärast. Aga Jeesus ütles: „Ärge nutke, ta ei ole surnud, vaid magab!”

Kahtlemata oli Jairus kuulnud sõnu, mis Jeesus oli öelnud naisele päästmise kohta. Nüüd öeldi sama töötus ka talle endale, julgustades teda üksnes uskuma. Aga mis oli siin enam uskuda, kui surm oli juba oma töö teinud? Surm on inimlikult vaadates ületamatu takistus.

Kui kerge on loobuda uskumisest seal, kus kõik võimalikud abivahendid on otsas. Ometi, kui usutakse Issandasse Jeesusesse, siis on lood hoopis teised. Siis ei ole tegemist enam inimlike abinõudega, vaid kõikvõimsa Jumala võimalustega. Jeesuse jaoks ei olnud surm suurem probleem, kui unest äratamine.

8:53–56 Ja nad naersid tema üle, teades, et tütarlaps on surnud. Aga Jeesus hüüdis tüdruku käest kinni võttes: „Tütarlaps, ärka üles!” Ja vaim pöördus tüdrukusse tagasi ja ta tõusis otsekohe üles. Ja Jeesus käskis talle süüa anda. Ja tütarlapse vanemad olid jahmunud; aga Jeesus keelas neid kellelegi seda rääkimast, mis oli sündinud.

Siin äratas Jeesus tüdruku surnuist üles inimeste uskmatus naerust hoolimata. Luukas ütleb, et Jeesuse sõnade peale "pöördus vaim tüdrukusse tagasi". See on täpne väljend surnu ülesäratamise kohta. Juba inimest luues puhus Jumal tema ninasse elavat õhku. Kg 12:7 öeldakse surma kohta: "Sest põrm saab jälle mulda, nõnda kui ta on olnud, ja vaim läheb Jumala juurde, kes tema on andnud." Kuna Jeesus on Jumala Poeg, siis võib öelda, et siin tuli eluvaim Jumala käsu peale tüdrukusse tagasi ja nii ta ärkaski surnuist üles. Samasuguseid väljendeid leiame Piiblis veel mujaltki.

See, mis toimus Jairuse kodus, toimub kord ülemaailmselt – kõik surnud kuulevad Jumala kutset ja ärakavad ellu. Ülekantud mõttes surnuist ellu ärkamine on aga kristluses juba praegu hästi tuntud. Meenutagem siinkohal Jeesuse sõnu Jh 5:25: "Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, tund tuleb, ja see ongi juba käes, mil surnud peavad kuulma Jumala Poja häält, ning kes seda kuulevad, peavad elama." Siin on jutt surnute ülesäratamisest vaimulikus mõttes, mitte

maailma lõpul, sest nagu Jeesus ütles, see aeg on juba käes. Kellel usuosadus Jumalaga puudub, need on vaimulikus mõttes surnud. Kui nad aga kuulevad kuulutust Kristusest ja selle usu läbi vastu võtavad, saavad nad vaimulikus mõttes elavaks. Nad saavad Jumala lasteks. Seal, kus võetakse vastu Jeesus, sünnib uus elu juba täna.

Oma järgijate hulgast oli Jeesus juba varem valinud 12 meest oma siseringi. Neile andis ta ka erilisi ülesandeid. Üks selline ülesanne oli järgnev kuulutusreis, mille käigus neil oli meelevald tervendada haigeid ja ajada välja kurje vaime.

9:1–5 Kutsunud kokku need kaksteist, andis Jeesus neile väe ja meelevalda kõigi kurjade vaimude üle ja meelevalda haigusi ravida ning läkitas nad kuulutama Jumala riiki ja parandama haigeid. Ja ta ütles neile: „Ärge võtke midagi teele kaasa, ei sauva ega pauna, ei leiba ega raha ja ärge olgu kellelgi kahte särki! Ja kuhu majja te iganes sisse astute, sinna jääge, ja sealt minge teele! Kus teid vastu ei võeta, sellest linnast minge välja ja raputage selle koha tolmu oma jalgadelt tunnistuseks nende vastu!”

Kui Jeesus oma jüngrid välja läkitas, siis ei pidanud nad muretsema paljude asjade pärast. Nad ei pidanud muretsema rahaliste ressursside hankimise pärast ega rajama mingeid komiteesid või tugisorganisatsioone. Ei tohtinud võtta kaasa isegi pauna koos toiduga järgmiseks päevaks. Tuli minna teele jalapealt. Jumal jättis enda mureks hoolitsemise selle eest, et jüngritel oleks olemas kõik, mida nad vajavad.

Jüngrite peamine ülesanne oli kuulutada inimestele, et Jumala riik on tulnud lähedale ja muutunud neile kättesaadavaks. Lisaks sõnadele andis Jeesus jüngritele ka meelevalda teha tegusid, mis võisid nende sõnu kinnitada. Hiljem ütleb ka apostel Paulus, et Jumala riik ei ole sõnades, vaid väes. Toimiva Jumala väe läbi said paljud haiged terveks ja kurjadest vaimudest vaevatud inimesed vabaks. Need, kes kuulsid, mida Jeesuse jüngrid õpetasid ja nägid, mida nad tegid, võisid veenduda, et tõesti on kätte jõudnud uus aeg, mis tähendab elu keset surma ja vett nendele, kes on janus.

Ühtlasi aga ütles Jeesus oma jüngritele juba ette, et kõigest eelnevast hoolimata ei võeta neid mitte igal pool lahkelt vastu. Mitte kõik ei ole huvitatud Jumala riigi tulekust ja uuest elust koos Jeesusega. Sellistest tänamatutest kohtadest tuli lahkuda ja nende tolmu jalgadelt maha raputada.

Tolmu jalgadelt maha raputamine oli komme, mida soovitasid rabid juutidele, kes tulid koju tagasi paganlikelt aladelt. Piiri ületades tuli tolmu jalgadelt maha raputada, et koju ei saaks toodud midagi ebapuhast. Nüüd käskis Jeesus oma jüngritel toimida samamoodi nende juudi külade või linnade suhtes, kus sõnumit Jumala riigist vastu ei võeta. Neisse tuli suhtuda kui paikadesse, kus Jumalat ei tunta.

9:6 Nii nad läksid välja ja käisid mööda külasid, kuulutasid evangeeliumi ja tegid haigeid terveks kõikjal.

Jüngrid toimisid nii, nagu Jeesus oli käskinud. Ilmselt said paljud inimesed nii kuulda ja näha, mida tähendab Jumala riik tegelikkuses. See tähendas reaalselt Jumala riigi puudutust ja abi neile, kes olid olnud hädas.

9:7–9 Aga nelivürst Herodes sai kuulda kõigest toimunust ja oli kahevahel, sest mõned ütlesid: „Johannes on üles äratatud surnuist,” mõned: „Eelija on ilmunud,” teised aga: „Keegi muistseist prohveteist on üles tõusnud.” Aga Herodes ütles: „Johannese pea lasksin ma maha raiuda. Kes on aga see, kellest ma niisuguseid asju kuulen?” Ja ta püüdis Jeesust näha saada.

Herodes Antipas valitses neid Galilea alasid, kus Jeesus oli avalikult kõige enam tegutsenud. Seega ei ole imelik, et teated Jeesusest jõudsid lõpuks ka Herodeseni. Nagu näeme oli rahva hulgas Jeesuse kohta vägagi erinevaid arvamusi. Herodesese südametunnistus ärkas ja meenutas talle kõigepealt tapetud Ristija Johannest. Tema hukkamisest Luukas meile lähemalt ei räägi. Seevastu märgib ta ära Herodesese soovi Jeesust näha saada. See soov täitus veidi enne Jeesuse surma, 23. peatükis.

9:10–11 Ja kui apostlid pöördusid tagasi, jutustasid nad Jeesusele, mida kõike nad olid teinud. Ja Jeesus võttis nad kaasa ning läks ära üksindusse, linna poole, mida hüütakse Betsaidaks. Aga kui rahvahulgasid said seda teada,

järgnesid nad talle. Ja Jeesus võttis nad vastu ning rääkis neile Jumala riigist ja parandas need, kel tervestegemist vaja.

Jüngrite kuulutusreis Herodes Antipase aladel näib olevat toimunud umbes samadel aegadel, kui hukati Ristija Johannes. Eriti Matteuse evangeeliumist selgub, et kui Jeesus sai teate Ristija Johannese hukkamisest, soovis ta hetkeks kõrvale tõmbuda. Ühtlasi oli kõrvale tõmbumise eesmärgiks pakkuda puhkehetke ka reisilt tagasi tulnud apostlitele. Aga puhkuseplaanid ei õnnestunud. Taas kord pidi Jeesus loobuma oma vajadustest, et abistada inimesi.

Luuka jutustus valmistab meid ette ka suurimaks Jeesuse tunnusteks, millest evangeeliumid meile räägivad. Nimelt võib toitmisimet viie leiva ja kahe kalaga pidada suurimaks tunnusteks sel põhjusel, et sellest jutustavad kõik evangeeliumid. Luukas aga on ainus, kes annab teada, et see toimus Betsaida lähedal. Teised evangelistid mainivad ainult, et see leidis aset teisel pool järve.

Tänapäeval ei ole Betsaida linnast näha õieti varemeidki. Seal pole veel tehtud ka suuremaid väljakaevamistöid. Linn asetses Jordani jõest ida pool, selle koha lähedal, kus jõgi suubub Geneetsareti järve. Seetõttu oli teekond sinna Kapernaumast mööda maad umbes niisama pikk nagu paadigagi. Nii jõudsidki Jeesuse otsijad kohale mitte kaua pärast seda, kui Jeesus isegi oma jüngritega, minnes paadiga.

9:12 Aga päev kaldus õhtule ja need kaksteist astusid ta juurde ja ütlesid talle: „Lase rahvahulk ära minna, et nad läheksid ümberkaudsetesse küladesse ja asulatesse öömajale ja toidupoolist otsima, sest me oleme siin tühjas paigas!”

Jüngrite nõuanne Jeesusele oli täiesti inimlik ja arukas, kuid nad polnud veel õppinud, et Jeesus ei vaja nende nõuandeid. Tema ei vaja ka meie nõuandeid, ehkki meile võib mõnigi kord tunduda, et me teame paremini, kuidas peaks Jumal ühes või teises olukorras toimima. Jeesus ei vaja inimeste juhiseid. Vastupidi – meie, patused inimesed, vajame juhtnööre temalt, nagu vajasid ka tema jüngrid.

9:13–15 Ent tema ütles neile: „Andke teie neile süüa!” Nemad ütlesid: „Meil ei ole rohkem kui viis leiba ja kaks kala, olgu siis, et läheksime ja ostaksime toitu kogu sellele rahvale.” Neid oli ju ligi viis tuhat meest. Jeesus ütles siis oma jüngritele: „Seadke nad rühmiti istuma umbes viiekümne kaupa!” Ja nad tegid nõnda ja seadsid kõik maha istuma.

Jeesus ei kuulanud oma kahtlevate jüngrite vastuväiteid. Tema jaoks polnud probleem seegi, et neil oli ainult viis leiba ja kaks kala. Nii pidid jüngrid õppima uut moodi suhtumist olemasolevatesse ressursidesse. See, mis nende meelest oli peaaegu mitte midagi, tähendas Jeesuse jaoks probleemi lahendust. Jüngrid oskasid mõelda üksnes oma võimalustele, mitte Jeesuse suurusle, nagu teeme me enamasti kõik.

Aga jüngrid olid siiski juba õppinud midagi äärmiselt olulist – nimelt toimima nii, nagu Jeesus oli käskinud. Nad panid rahva istuma nii, nagu Jeesus oli öelnud. Viiekümne inimeselisi rühmi sai palju, sest mehi üksi oli kohal juba 5 000. Naiste ja laste arvu ei mainita. Pole ka võimatu, et neid oli oluliselt vähem. Jeesus tahtis rahvale süüa anda ja kõik pidi toimuma organiseeritult. Rühmi sai umbes sada ja rahvahulk nendes oli kirju. Võime kujutleda erineva iseloomu ja taustaga inimesi, kes seal istusid ja ootasid, mis edasi saab. Ühed võisid olla häälekamad, teised vaiksemad. Kahtlemata oli üpris erinev ka inimeste riietus. Tänapäeval on Jeesuse Kristuse ülemaailmne kirik ehk kogudus veelgi kirjum, kui see inimhulk seal. Aga kõik nad ootavad, et nende Issand neid toidab. Sama Issanda ees põlvitame ja ootame me kõik, et võtta temalt vastu seda, mida ta tahab meile anda.

Ja kõiki meid teenivad ka Jeesuse 12 jüngrit. Sest tänu nende poolt antud tunnistusele võime meiegi praegu uurida Jumala sõna Jeesuse kohta.

9:16–17 Aga Jeesus võttis need viis leiba ja kaks kala, vaatas üles taevasse, õnnistas neid ja murdis ning andis jüngrite kätte rahvale ette panna. Ja nad sõid ja kõikide kõhud said täis. Ja nendest üle jäänud palakesi korjati kaksteist korvitäit.

Leiva murdmine, tänamine ja rahvale andmine on sõnad, mis on meile tuttavad ka pühalt õhtusöömaajalt. Niisiis viitab toitmisime ka Jeesuse ihule, mis on murtud ja antud meie eest, et meie võiksime elada.

Jeesuse poolt õnnistatud toitu oli pärast söömist rohkem, kui enne söömist. Jumala sõnas olevaid aardeid ei suuda inimene iialgi ammendada. Tasub kindlasti võtta istet nende inimeste hulgas, keda Jeesus õpetab ja toidab.

PKK0269 Lk 9:18 – 50

Üles ja alla

Luuka ja Markuse evangeeliumides on oluline erinevus pärast 5000 mehe söötmist. Markus kirjeldab järgnevalt Jeesuse pikka ringreisi, mis ulatus maa loodeosadeni, ja teist toitmisimet. Luukas seevastu siirdub otse sündmustesse, mis toimusid ilmselt palju hiljem maa põhjaosas seoses teise reisiga.

9:18–19 Kord, kui Jeesus palvetas üksildases paigas ja jüngrid olid koos temaga, küsis ta neilt: „Kelle ütlevad rahvahulgad minu olevat?” Nemad kostsid: „Ristija Johannese, mõned aga Eelija, mõned aga, et keegi muistseist prohvetest on üles tõusnud.”

Juba eelmises saates nägime, et inimesed arutlesid selle üle, kes Jeesus õieti on. Teiste hulgas tekkis see küsimus ka Herodes Antipasel. Et Jeesus oli eriline, seda mõistsid paljud. Nad samastasid teda minevikust tuntud kõige kuulsamate isikutega. Aga Jeesus ei rahuldunud rahva arvamuste uurimise tulemustega. Ta tahtis teada, kelleks peavad teda tema enda jüngrid.

9:20–22 Aga tema küsis neilt: „Aga teie, kelle teie ütlete minu olevat?” Peetrus kostis: „Jumala Messias.” Ent Jeesus hoiatas neid ja keelas kellelegi seda rääkimast, öeldes: „Inimese Poeg peab palju kannatama ning kõlbmatuks tunnistatama vanemate ja ülempreestrite ja kirjatundjate poolt ning tapetama ja kolmandal päeval jälle üles äratatama.”

Küsimus, kes Jeesus õieti on, on inimeste jaoks üks kõige tähtsamaid küsimusi ka tänapäeval, sest vastusest sellele küsimusele sõltub, kuidas vastaja Jeesusesse suhtub. Peetruse vastus sellele küsimusele on ime. See on tema usutunnistus. Jeesus oli ja on Vanas testamendis töötatud Messias. Ta on terve Piibli keskne isik, kelles kulmineerub terve Jumala päästeplaan. Ta on see, kellele viitasid ohvrid, töötused ja kujundlikud pildid. Nende Peetruse sõnade tähtsust ei ole võimalik üle hinnata. Enamus tema kaasaegsetest ei olnud sel ajal veel mõistnud, kes Jeesus on. Ja selles polegi midagi imestada. Ei ole kerge võtta tõeks, et tuhandete aastate vanused ennustused teostuvad meie ajal ja meie silma all. Palju lihtsam on oletada, et küllap see toimub kuskil ebamäärases tulevikus. Kõigele sellele imelisele aga, mis Jeesuse tegevuse läbi aset leiab, võib kindlasti leida mingi muu seletuse. Juutidel näiteks oli lihtsam oletada, et mõni Vana testamendi suurkuju on ärganud ellu. Matteus, rääkides sellest samast Peetruse tunnistusest, toob ära ka Jeesuse vastuse sellele. Jeesus ütles, et sellise arusaamise võis Peetrus saada ainult taevaselt Isalt, Jumalalt. Sellepärast oli Peetruse vastus ime. See ei olnud mingite inimlike kaalutluste tulemus, vaid see tulenes Jumala ilmutusest.

Peetrus ja tema kaaslased olid mõistnud Jeesust küll õigesti, kuid kaugeltki mitte lõpuni. Nad ei kujutanud veel ette, milliseks kujuneb Messia saatus. Nad olid kuulnud oma kaasaegset õpetust, et Messias kihutab minema roomlased ja taastab Taaveti aegse juutide kuningriigi võimsuse. See sõnum oli aga jüngrite jaoks niivõrd käsitamatu, et nad ei suutnud seda vastu võtta. Kuna rahva hulgas olid Messia suhtes üldiselt vägagi valed ootused, siis oli antud hetkel kõige targem üldse vaikida sellest, et Jeesus on Messias.

9:23–26 Siis ütles Jeesus kõikidele: „Kui keegi tahab käia minu järel, siis ta salaku oma mina ja võtku oma rist päevast päeva enese peale ja järgnegu mulle, sest kes iganes tahab päästa oma elu, kaotab selle, aga kes iganes kaotab oma elu minu pärast, see päästab selle. Sest mis kasu on inimesel, kui ta võidaks terve maailma, aga kaotaks iseenese või teeks enesele kahju? Jah, kes iganes häbeneb mind ja minu sõnu, seda häbeneb ka Inimese Poeg, kui ta tuleb oma kirkuses ning Isa ja pühade inglite kirkuses.

Siin toodud Jeesuse sõnad on äärmiselt olulised igale kristlasele. Need näitavad, milliste võimaluste vahel on meil valida. Üks võimalus on, et püüame oma nahka hoida – näiteks varjates, et usume Jeesusesse. Sel juhul ei ole meil võimalik Jeesust järgida, sest oma elu on armsam. Siin elus on kerge häbeneda Kristust, sest lähedast suhet temaga ei peeta meie maailmas auasjaks. Jeesus aga annab meile teada, et selline hoiak või püüdlus lõpeb katastroofiga. Tulemuseks on, et me kaotame selle, mida püüdsime päästa, ja meid häbenetakse ka taevas. Teine võimalus on – järgneda Jeesusele, sõltumata sellest, millised on tagajärjed. Seda tähendabki oma risti võtmine ja kandmine. Jeesuse ajal teadis iga juut, kuidas roomlased inimesi hukkavad ja mida tähendab risti kandmine – see, kes oli surma mõistetud, pidi ise kandma oma risti põikpuu hukkamiskohale. Jeesus aga teeb meile selgeks, et see on tegelikult võidutee. Jumala riigis tuleb elu läbi surma ja kirkus läbi kannatuste.

Need Jeesuse sõnad mõjuvad meile kindlasti nagu kavatäis jääkülma vett, kuid meil ei ole võimalik neist sõnadest lihtsalt mööda minna. Meie eelistaksime pääseda taevariiki, ilma et peaksime selle nimel erilist vaeva nägema. Sellist võimalust aga siin toodud Jeesuse sõnad meile ei jäta. Sedasama ütleb meile Paulus Rm 8:17: "Kui me oleme [Jumala] lapsed, siis oleme ka [tema] pärijad, nii Jumala pärijad kui Kristuse kaaspärijad;" – see on auiline osa, kas pole! Kuid Paulus jätkab sama hingetõmbega: "ning kui me koos temaga kannatame, siis meid ka koos temaga kirkastatakse." Kui – siis!

Loomulikult sõdib selliste Jeesuse sõnade vastu terve meie inimlik olemus. Jeesuse enda jüngridki arutlesid mitmel puhul hoopis selle üle, kes saab kõige tähtsamad ministrikohad, kui Jeesus saab kuningaks. Siin aga annab Jeesus teada, et tema järgimine tähendab surmaminekut. See kehtib kõigepealt ülekantud mõttes. Jeesusesse uskujate inimeste elu iseloomustab surm oma ootustele, soovidele ja himudele. Usuosadus Jeesusega tähendab elu, kus kõige tähtsam on taotleda seda, mis on kooskõlas Jumala tahtega. Sellepärast tähendab usu elu pidevalt enese salgamist. On loomulik, et selline väljavaade tundub meile äärmiselt hirmutav. Meil on võimalik ja kindlasti ka soov pöörata Jeesusele selg ja valida teine tee, mis näib hoopis rõõmsam ja mitmes suhtes ka hoopis kasulikum. Õnneks aga annab Jeesus meile juba praegu teada, milline on sellise valiku lõpptulemus – leiame, et oleme kaotanud kõik.

Usun, et nende Jeesuse sõnade ees peame peatuma ja paluma suurt Jumala armu. Inimliku jõuga ei ole sellise mõõdu täitmine võimalik. See on võimalik üksnes siis, kui Jumal teeb tõelise ime. Teisalt aga me teame, et läbi aegade on olnud märtreid, kes olid ju tegelikult samasugused inimesed nagu meiegi. Nende juures tegi Jumal selle suure ime. Kui tarvis, on ta seda kindlasti võimeline tegema ka meie juures.

9:27 Aga ma ütlen teile, tõepoolest, siin seisjatest on mõned, kes ei maitse surma, kuni nad näevad Jumala riiki."

Kuna Jeesus rääkis eespool oma tulemisest kirkuses, on paljud arvanud, et siin on jutt sellest samast – tema teisest tulemisest. Tegelikult aga ei tähenda Jumala riik sugugi üksnes seda, mis algab siis, kui Jeesus tuleb maa peale tagasi. Jeesus astus uuesti oma kirkusse juba siis, kui ta läks maa pealt tagasi taevasse. Maa peale tulles ja inimeseks sündides oli ta sellest loobunud – ta oli nõ "riietunud" tavaliseks inimeseks. Aga sellest hoolimata said mõned tema jüngrid juba üsna varsti heita hetkeks pilgu tema tõelisele olemusele.

9:28–29 Ent arvata kaheksa päeva pärast neid kõnesid sündis, et Jeesus võttis kaasa Peetruse ja Johannese ja Jaakobuse ning läks üles mäele palvetama. Ja palvetamise ajal ta näoilme muutus ja tema riided läksid kiirgavalt valgeks.

Valgus, mis siin Jeesust valgustas, ei tulnud kusagilt väljastpoolt, otsekui mõnest prožektorist, vaid see oli Jeesuse sisemine kiirgus – tema kirkus, mis muutus sellel palvehetkel nähtavaks. Tavaliselt oli see inimestele nähtamatu. Jeesuse olemuses ei ole mitte mingisugust pimedust. Ilmselt tajusid seda Jeesuse olemust ka kurjad vaimud, kes temaga kohtusid, sellepärast valmistaski temaga kohtumine neile piina. Jeesuse kirkus annab meile pisut aimu ka sellest reaalsusest, mis on tema omasid kord ootamas. Kaks Vana testamendi suurmeest olid juba selle kirkusega riietatud.

9:30–31 Ja ennäe, kaks meest kõnelesid Jeesusega, need olid Mooses ja Eelija, kes kirkuses ilmudes rääkisid tema eluotsast, sellest, mis tal Jeruusalemmas tuli täide viia.

Mooses ja Eelija olid mõlemad lahkunud meie maailmast erilisel viisil. Moosesel mattis Jumal ise, Eelija aga läks tuulepöörises otse taevasse. Kaks Vana testamendi suurimat isikut olid kirgastusmäel koos Jeesusega rääkimas sellest, mis tal tuleb üle elada. Edasi viibki Jeesuse teekond vastu kannatustele ja surmale.

On huvitav, et algkeeles on siin tegelikult jutt mitte eluotsast, vaid lahkumisest. Lahkumine on kreeka keeles *exodus* ja selle sõnaga tähistatakse ka Iisraeli väljaminekut Egiptusest. Mooses juhtis rahva välja Egiptuse orjusest; Jeesus lahkus siis, kui ta töö oli lõpetatud. Tema töö tähendas patu orjusest vabanemise võimalust tervele inimkonnale.

9:32–36 Aga Peetrus ja tema kaaslased olid suikunud raskesse unne. Ent virgudes nägid nad Jeesuse kirkust ja neid kahte meest tema juures seismas. Ja see sündis, et kui need mehed tema juurest olid lahkumas, ütles Peetrus Jeesusele: „Õpetaja, siin on meil hea olla, teeme õige kolm lehtmaja: ühe sinule ja ühe Moosesele ja ühe Eelijale.” Ta ei teadnud, mida ta ütleb. Aga kui ta seda ütles, tekkis pilv ja varjas nad, nemad aga kartsid pilve sisse jäädes. Ja pilvest kostis hää: „See on minu äravalitud Poeg, teda kuulake!” Ja kui see hää oli kostnud, selgus, et Jeesus oli üksi. Ja nemad vaikisid ega kuulutanud kellelegi neil päevil midagi sellest, mida nad olid näinud.

Mooses ja Eelija olid Vana testamendi suurmehed, aga mõlemad nad olid siiski üksnes patused inimesed. Üksnes Jumala Poeg võib tuua inimkonnale tõelise abi. Sellepärast ei näinud ka jüngrid lõpuks kedagi muud, kui üksi Jeesust. Hää pilvest tegi lõplikult selgeks, keda tuleb kuulata: "See on minu äravalitud Poeg, teda kuulake!"

Enne, kui Jeesus alustab oma teed Jeruusalemma poole, kus teda ootavad kannatused, jutustab Luukas veel neljast sündmusest. Kõik need räägivad omal kombel jüngrite nõrkusest, ebakindlusest ja uskmatusestki. Esimese sündmusega oli tegemist kohe, kui Jeesus kirgastusmäelt alla tuli.

9:37–43 Ja kohe järgmisel päeval, kui nad mäelt laskusid, tuli Jeesusele vastu suur rahvahulk. Ja ennäe, üks mees rahvahulgast hüüdis: „Õpetaja, ma anun sind, vaata mu poja peale, sest ta on mu ainus laps! Ja vaata, vaim haarab temast kinni ja poiss karjatab äkitselt, ja vaim raputab teda, nii et poiss ajab vahtu suust, ja teda murdes taandub see temast väga tõrksalt. Ja ma palusin sinu jüngreid, et nad ajaksid ta välja, aga nad ei suutnud.” Aga Jeesus vastas: „Oh, uskmatu ja jonnakas sugupõlv! Kui kaua pean ma teie juures olema ja kannatama teiega? Too oma poeg siia!” Kui poiss oli alles lähenemas, paiskas kuri vaim ta maha ja raputas teda. Jeesus aga sõitles rüvedat vaimu, tegi poisi terveks ning andis ta isale tagasi. Ja kõik hämmastusid Jumala suurusest.

Siin kirjeldatud loole on teatud mõttes üsna sarnane ka meie kaasaeg – Jeesus on oma kirkuses üleval taevas, siin maa peal aga peavad tema jüngrid võitlema kurjusejõudude vastu ega saa sellega sageli hakkama. Uskmatus kipub kasvama nii ühiskonnas kui ka kristlaste endi südames. Olukorrad muutuvad alles siis, kui kohale tuleb Jeesus ise oma meelevallaga.

Sellest sündmusest räägivad ka teised evangeeliumid. Poisi haigustunnused olid sarnased epilepsiale, aga vähemalt sel korral olid haigushood põhjustatud kurja vaimu poolt. Varem olid Jeesuse jüngrid küll ka kurje vaime välja ajanud, seekord aga ei suutnud nad poissi aidata. Inimeste kaudu tulev abi on alati puudulik; täiuslikku tööd suudab teha üksnes Jeesus. Maksab aga meelde jätta, et Jeesus ei pidanud oma jüngrite saamatust ja uskmatus normaalseks. Ta ei öelnud, et nõnda peabki olema, vaid täiesti ilmselt soovis, et tema jüngrid oleksid olnud

edukamad. Siin on mõtlemissainet meilegi, juhul kui kipume teinekord kiitlema oma usu nõtrusega – see ei ole Jumala silmis voorus.

9:43b–45 Aga kui kõik panid imeks Jeesuse tegusid, siis ütles ta oma jüngeritele: "Pidage meeles need sõnad: Inimese Poeg antakse inimeste kätte!" Aga neile jäi see ütlus arusaamatuks ja see oli varjule pandud nende eest, et nad seda ei mõistaks, ent nad kartsid Jeesuselt küsida seletust selle kohta.

Juba teist korda lühikese aja jooksul Jeesus otsekui heidab külma vett oma jüngerite innukusele. Ta vihjab kannatustele, mis teda ees ootavad. Jüngeritele oli tarvis korduvaid raputusi, et vabaneda Messiaga seotud valedest kujutlustest. Ja taas peab Luukas rõhutama, et Jeesuse sõnum ei jõudnud päralt. Nende mõtted on seotud teistsuguste probleemidega.

9:46–48 Jüngerite seas aga sündis arutlus, kes küll nendest peaks olema suurim. Ent Jeesus, teades nende südame mõtteid, võttis ühe lapse, pani ta enese kõrvale seisma ja ütles neile: „Kes iganes selle lapse võtab vastu minu nimel, võtab vastu minu, ja kes iganes võtab vastu minu, võtab vastu minu Läkitaja. Sest kes on väikseim teie kõikide seas, see on suur.”

Jeesuse jüngerite arutlused näitavad kõigepealt, kui tõsiselt segavad inimest sissekasvanud valearusaamad Jumala riigi kohta. Nad mõtlevad juba sellele, keda seada üles peaministrikandidaadiks, kui läheb valitsuse moodustamiseks. Ja seda hoolimata sellest, et Jeesus rääkis neile korduvalt ja küllalt selgelt hoopis oma kannatustest. Teiseks näitab jüngerite vaidlus ilmekalt, kui raske on inimesel lüüa risti oma soovid ja ootused; teisiti öeldes – kui raske on neist loobuda. Tänapäevalgi kulub palju energiat küsimusele, missugused kogudused või kristlased on kõige õigemad ja missugune on kõige õigem usk. Endiselt oleme huvitatud parimatest paikadest ja esimestest kohtadest. Sellepärast pidi ka Paulus kirjutama Gl 5:24–26: "Jeesuse Kristuse omad on lihaliku loomuse risti lõõnud koos kirgede ja himudega. Kui me elame Vaimus, siis käigem ka Vaimus! Ärgem olgem auahned, üksteise ärritajad, üksteise kadestajad!"

Lohutav on siiski see, et hoolimata oma jüngerite taipamatusest ja saamatusest Jeesus ei hüljanud neid. See lohutab eriti siis, kui tunnen oma suutmatust ja soovimatust saada väiksemaks – küllap on Jeesus kannatlik ka minuga.

Edasi näeme jüngerite suutmatust mõista taevariigi iseloomu, kui nad kohtuvad kellegi võõraga, kes ajab välja kurje vaime.

9:49–50 Siis Johannes hakkas rääkima: „Õpetaja, me nägime üht meest sinu nimel kurje vaime välja ajamas ja püüdsime teda keelata, sest ta ei järgne meile.” Aga Jeesus ütles talle: „Ärge keelake, sest kes ei ole meie vastu, see on meie poolt!”

Jeesuse ajal tegutses mitmeidki kurjade vaimude väljaajajaid ehk eksortsiste. Neid oli ka variseride hulgas. Enamasti kasutasid kurjade vaimude väljaajajad mõne Vana testamendi suurkuju, näiteks Saalomoni nime. Nüüd aga oli keegi mõistnud, et ka Jeesuse nimes on vägi ja hakanud kurje vaime välja ajama selle abil. See aga ei meeldinud Jeesuse jüngeritele, kes arvasid, et neil on Jeesusele ainuõigus.

Jeesuse vastus tasub hästi meelde jätta. Jeesus ei taha, et tema omad suhtuvad pahuralt mõnda sellisesse tegevusse, mis on kooskõlas Jeesuse enda tegevusega. Me ei tea, kuivõrd tundis võõras mees Jeesust ja milline täpselt oli tema usk Jeesusesse. On aga selge, et ta suhtus Jeesusesse positiivselt, ja seda Jeesus hindas.

Võib-olla tahaks Jeesus meilegi õpetada avaramat suhtumist teistesse kristlastesse ...

Jeesuse teekond Jeruusalemma suunas algab. Selle teekonna kirjeldamisele kulutab Luukas üsna palju ruumi. Selles suhtes erineb Luuka evangeelium oluliselt näiteks Markuse evangeeliumist, millega tal senini on olnud üldjoontes sarnane liigendus. Ent asjadest, millest loeme Luuka evangeeliumi järgmisest kümnest peatükist, teised evangelistid peaaegu ei kirjuta. Välja arvatud mõned vähesed erandid, on tegemist Luuka poolt hangitud erimaterjaliga.

Luuka kirjelduses ei randa Jeesus Jeruusalemma poole mitte otse ja kõige lühemat teed. Luukas kirjeldab ka sündmusi, mis leidsid aset selle teekonna jooksul Galileas, Samaarias ja ka ida pool Jordanit Pereas. Samal ajal aga lähenevad pidevalt Jeruusalemm ja seal ootavad kannatused. Luukas viitab sellele Jeesuse eesmärgile kaheksal korral, kusjuures esimesel korral, 9. peatüki 51. salmis nimetab ta seda Jeesuse ülesvõtmispäevadeks. Ülejäänud kohad, kus Luukas seda mainib, on 9:53, 13:22, 13:33, 17:11, 19:11 ja 19:28.

9:51–52 Aga see sündis, kui Jeesuse ülesvõtmispäevad olid lähenemas, et ta hakkas minema Jeruusalemma poole. Ja Jeesus läkitas enese eele käskjalgu. Need läksid teele ja tulid ühte samaarlaste külla, et talle öömaja valmistada.

Kõige otsem tee Galileast Jeruusalemma viis läbi mägise Samaaria. Ent samaarlaste ja juutide suhted olid üldiselt pingelised, mistõttu juudid Jeruusalemma reisisid eelistasid Samaariat vältida. Juudi ajaloolane Josephus Flavius räägib, et mõnikord samaarlased koguni surmasid juute, kes läksid läbi nende alade.

Kes need samaarlased siis olid? Kõik nende ajalooga seonduv ei ole päris selge, aga selle alguseks võib lugeda aastat 721 eKr, mil Assüüria armee vallutas Iisraeli põhjariigi ja pagendas suure osa selle rahvastikust riigi teistesse osadesse. Äraviidute asemele toodi elanikke teiste alistatud rahvaste hulgast, muuhulgas Paabelist, Kuutast, Avvast, Hamatist ja Sefarvaimist, nagu võime lugeda 2Kn 17:24. Nii sündis Samaaria linnades uus segarahvas. Tulles töid inimesed loomulikult kaasa ka oma jumalad ja usu, aga kohapeal õppisid nad tundma ka Iisraeli Jumalat ja tema tahet. Algul teenisid nad nii oma jumalaid kui ka Issandat, sajandite jooksul aga tõrjus Issanda kummardamine paganlikud jumalad kõrvale. Jeesuse ajal teenisid samaarlased Issandat üldjoontes samamoodi, nagu iisraellasedki. Suurim erinevus oli ehk selles, et samaarlased pidasid ainsaks õigeks Jumala teenimise kohaks Gerisimi mäge, mis oli samaarlaste territooriumil. Seal palusid nad Jumalat lageda taeva all. Samaarlased ei ole Iisraelist kadunud praegugi. Endise Samaaria aladel võib praegugi leida samaarlastest preestreid.

Samaarlased ootasid sama Messiast nagu juudidki ja uurisid samu pühi kirjutisi. Tõsi küll, need viis Moosese raamatut, mida samaarlased kasutasid, ei olnud juutide meelest õiged. Selleteemalised vaidlused olid üks põhjus, miks samaarlased suhtusid juutidesse sageli vaenulikult. Eriti teravaks muutus olukord paasapühade ajal, mil suured hulgad juute rändasid pühadeks Jeruusalemma. Samal teel oli nüüd ka Jeesus oma jüngritega.

9:53–56 Aga külaharvas ei võtnud teda vastu, sest ta oli minemas Jeruusalemma poole. Seda nähes jüngrid Jaakobus ja Johannes ütlesid: „Issand, kas sa tahad, et me käsime tulel taevast alla tulla ja nad ära hävitada?” Tema aga pöördus ümber ja sõitles neid. Ja nad läksid teise külla.

Viimastes eestikeelsetes piiblitõlgetes ei öelda täpsemalt, kuidas Jeesus oma jüngrid sõitles, aga osas käsikirjades on see ära toodud. Loen võrdluseks samad salmid 1939. aastal välja antud Suurest Piiblist: "Aga kui ta jüngrid Jaakobus ja Johannes seda nägid, ütlesid nad: "Issand, kas sa tahad, et me käsime tulel taevast maha tulla ja nad ära hävitada, nõnda kui tegi Eelijagi?" Aga tema pööras ennast ümber, sõitles neid ja ütles: "Teie ei tea, missuguse vaimu päralt te olete! Sest Inimese Poeg ei ole tulnud inimeste hingesid hukka saatma, vaid päästma." Ja nad läksid ühte teise küllasse."

Need täiendused, ehkki neid pole võetud viimastesse piiblitõlgetesse, on tegelikult väga tähtsad ja valgustavad. Kõigepealt näitavad need, kui kergesti võivad isegi Jeesuse jüngrid eksida uskuma, et valed inimesed on kõige õigem otsekohe hävitada. Meenus isegi Piiblist pärit eeskuju: nii tegi kord prohvet Eelijagi. 2Kn 1:9–12 võime lugeda, kuidas prohvet Eelija sõna peale tuli kahel korral taevast tuli, mis hävitas 50 meest, kelle kuningas oli saatnud teda kinni võtma. Kõuepojad leidsid nüüd, et antud olukorras vääraks Eelija tegu kordamist. Seepeale pidi

Jeesus ütles, et nad ei tea, millise vaimu päralt nad on, ja need sõnad ei ole kindlasti liialdus. Kui palju tuli Jeesusel oma jüngritega vaeva näha, enne kui nad õppisid tema moodi mõtlema ja asjadesse suhtuma! Hiljem tuntakse üht neist, Johannest, armastuse apostlina.

Mõtlemine paneb, kui palju on Kõuepöögade suhtumist leidnud ka kristliku kiriku ajaloos. Kas ei ole näiteks ristisõjad ja inkvisitsioon Kõuepöögade mõtteviisile üpris lähedased? Kas nende korraldajad teadsid, millise vaimu päralt nad on?

Järele mõelda tuleb meilgi, kes peame end täna kristlasteks. Kaugel olijaid on alati kerge hukka mõista, aga kui palju tunneme tegelikult Jeesuse mõtteviisi ja suhtumisi meie? Võtab aega, enne kui tõeliselt mõistame, et Inimese Pöög ei ole tulnud inimeste hingi hukka saatma, vaid päästma – isegi neid, kes meie meelest väärisksid hukkamist.

9:57–58 Ja kui nad olid teel minemas, ütles keegi Jeesusele: „Ma tahan sulle järgneda, kuhu sa iganes lähed.” Ja Jeesus ütles talle: „Rebastel on urud ja taeva lindudel pesad, aga Inimese Pojal ei ole, kuhu ta oma pea võiks panna.”

Jeesus ei satu inimeste innukusest otsekohe vaimustusse. Ta teab, et innukus võib tuleneda lihtsalt sellest, et asja üle pole korralikult järele mõeldud. Kes tahab järgida Jeesust, peab mõtlema ka sellele, mida see võib maksma minna, sest see tähendab mõnigi kord ka olukordi, mis ei tundu meeldivad.

9:59–60 Teisele ütles ta: „Järgne mulle!” Aga see ütles: „Luba mul enne minna matma oma isa!” Ent tema ütles talle: „Lase surnuil matta oma surnuid, aga sina mine ja kuuluta Jumala riiki!”

Kui liiga innukat inimest Jeesus jahutas, siis liiga ettevaatlikku ta julgustas. Mehe palve ei tähendanud, et ta isa oleks juba surnud ja vajaks üksnes maha matmist. Asja mõte oli elada koos oma isaga seni, kui ta sureb, ja alles siis järgida Jeesust. See tähendab suhtumist: maised kohustused kõigepealt, ja kui need on korras, siis mõtleme ka Jumala riigile. Väga tuttav, kas pole? Aga sellise suhtumisega ei jõuta Jeesuse järgimiseni kunagi.

9:61–62 Aga ka üks teine ütles: „Issand, ma tahan sulle järgneda, kuid luba mul enne jätta hüvasti nendega, kes mul kodus on!” Aga Jeesus ütles: „Ükski, kes on pannud käe adra külge ja siis vaatab tagasi, ei kõlba Jumala riigile!”

Kodustega hüvasti jätmine oleks ühtlasi tähendanud ka nende heakskiidu nõutamist Jeesuse järgimisele. Jeesus aga sellise kompromissiga ei nõustu. Hulgalt kodustel lähedastel inimestel poleks raske kõhklevale mehele nõu "aru pähe panna". Jumala riik ei ole elu, kus võiks käia, üks jalg ühel, teine teisel pool piiri. Seal ei ole võimalik olla Jumalale meelepärast ja teda teenida, vaadates samal ajal üle õla tagasi, et näha, mis nägu teised selle peale teevad. Pole võimalik elada ühtaegu nii minevikus kui ka tulevikus. Tuleb teha valik. Adraga kündmine on selleks hea võrdlus. Tol ajal kasutati kergeid atru, millega purustati maapinda, et külvatav seeme paremini idaneks. Ühe käega hoiti atra, teises käes oli piits loomade ajamiseks. Korraliku töö tegemiseks tuli loomulikult vaadata ettepoole, mitte selja taha.

Luuka evangeeliumi 10. peatükk algab kirjeldusega, kuidas Jeesus saadab misjonitööle 70 või mõne piiblitõlke järgi 72 jüngrit. Raske on öelda, kumb number on õigem, sest mõlemad on ühtviisi usutavad. Siin toodud jüngrite arvu on seostatud 1. Moosese raamatu 10. peatükiga, kus räägitakse kõigi maailma rahvaste põlvnemisest. Vana testamendi kreeka keelses tõlkes Septuagintas on nende rahvaste arvaks 72, heebreakeelses ehk masoreetlikus tekstis aga 70. Kuna Luukas kasutas peamiselt Septuagintat, on usutavam arv 72. Vaevalt aga on siinkohal tegelikult suuremat tähtsust jüngrite täpsel arvul või ka arvude sümbolikal, mida siit saaks välja lugeda. Kindlasti on tähtsam see, mida Jeesus otseselt ütleb ja mis tegelikult toimub.

10:1–9 Aga pärast seda määras Issand veel seitsekümmend [kaks] ja läkitas nad kahekaupa enese eele igasse linna ja paika, kuhu ta ise tahtis minna. Ta ütles neile: „Lõikust on palju, töötajaid aga vähe. Paluge siis lõikuse Issandat, et ta saadaks töötajaid välja oma lõikusele! Minge! Vaata, ma läkitan teid kui lambaid huntide sekka.

Ärge kandke kukrut ega pauna ega jalatseid ja ärge teretage kedagi teel! Aga kui te astute kuhugi majja, ütelge esmalt: „Rahu olgu sellele kojale!” Ja kui seal on rahulaps, siis hingab teie rahu tema peal, aga kui ei ole, pöördub rahu tagasi teie peale. Aga jääge samasse majja, sööge ja jooge, mis neil on, sest tööline on oma palka väärt! Ärge käige ühest majast teise! Ja kui te lähete kuhugi linna ja teid võetakse vastu, siis sööge, mida teile ette pannakse, ja tehke terveks sealsed haiged ja öelge neile: „Jumala riik on teie lähedal!”

Juhtnöörid, mis Jeesus siin oma saadikutele andis, on üldjoontes samasugused nagu ka need, mis varem anti kaheteistkümnemale jüngrile. Jeesus saatis oma jüngrid sinna, kuhu ta kavatses minna ka ise. Nii on see tänapäevalgi – keda Jeesus soovib leida, nende juurde saadab ta kõigepealt oma sõnakuulutajad. Seejuures ei tohtinud end asjata koormata kaasa võetava varandusega. Samuti ei tohtinud viita aega sealsele kultuurile omaste pikkade tervituste ja viisakuste vahetustega. Tähtsaim oli, et võimalikult paljud saaksid teada, et Jumala riik on lähedal. Seda tuli kinnitada mitte ainult sõnade, vaid ka tegudega, tervendades haiged.

10:10–16 Aga kui te lähete kuhugi linna ja teid ei võeta vastu, minge välja selle tänavale ja öelge: „Ka tolmu, mis teie linnast meie jalgade külge on hakanud, pühime teile maha. Ometi teadke, et Jumala riik on lähedal!” Ma ütlen teile: Soodomal on sel päeval hõlpsam põli kui tollel linnal. Häda sulle, Korasin! Häda sulle, Betsaida! Sest kui Tüüroses ja Siidonis oleksid sündinud need vägevad teod, mis teie juures on sündinud, küll nad oleksid ammugi kotiriides ja tuhas istudes parandanud meelt. Ometi on Tüürosel ja Siidonil kohtus hõlpsam põli kui teil. Ja sina, Kapernaum, kas sind ülendatakse taevani? Ei, surmavallani tõugatakse sind alla. Kes teid kuulda võtab, see võtab kuulda mind, kes teid kõrvale lükkab, see lükkab kõrvale minu, kes aga minu kõrvale lükkab, see lükkab kõrvale mu Läkitaja.”

Need Jeesuse sõnad annavad vägagi tõsist mõtteainet. Kõigepealt tuleb arvestada, et sõnumit Jumala riigist ei võeta sugugi igal pool rõõmuga vastu, isegi sel juhul, kui seda kinnitavad tunnustähed. Teiseks, mis veelgi tõsisem, ei piisa sellest, kui Jeesuse sõnad ja teodki võetakse näiliselt hästi vastu. Nii oli läinud nendes linnades, mida Jeesus siin mainis, kus suured rahvahulgad olid olnud tunglemas Jeesuse ümber ja näinud tema tegusid. Tänapäeval me ütleksime, et nende linnade peal oli tohutu õnnistus. Seal oli suur ärkamine, väga palju rahvast koos ja suured imed sündisid. Tegelikult aga ei juhtinud see kõik inimesi tõelisele meelesparandusele, mida ootas Jumal. Seal, kus meieaegsed kristlikud ajakirjanikud tõenäoliselt kirjutaksid vägevast Jumala tööst, räägib Jeesus ise hoopis teistsuguseid sõnu. Praegu on armuaeg ja kuulutatakse rõõmusõnumit, aga tuleb ka aeg, mil mõistetakse kohut. Ja kohus on raskem nendele, kes teadsid rohkem, kuid ei võtnud seda tegelikult kuulda. Jumala riik on mitte ainult imeline, vaid ka kardetav.

10:17–20 Aga need seitsekümmend [kaks] pöördusid rõõmuga tagasi ja ütlesid: „Issand, ka kurjad vaimud alistuvad meile sinu nime mõjul!” Tema ütles neile: „Ma nägin saatanat kui välku taevast maha langevat. Vaata, ma olen andnud teile meelevalla kõndida madude ja skorpionide peal ja vaenlase kogu väe peal ja miski ei tee teile iial kahju. Ometi ärge rõõmustage sellest, et vaimud teile alistuvad, vaid rõõmustage, et teie nimed on taevasse kirja pandud!”

Oma jüngrid välja saates andis Jeesuse neile ka töö teostamiseks vajalikud vahendid ehk meelevalla. Sellele alistusid isegi kurjad vaimud. See kogemus oli jüngrite jaoks uus ja pole ime, et nad olid tulemustest vaimustatud. Jeesuse vaimustus ei ole nii suur. Ta teab, et saatana on taevast maha langenud ja tegutseb maa peal jõuliselt. Hoolimata Jeesuse lunastustööst on tal tänagi veel paljude inimeste üle suur võim. Nende jaoks, kes on Jeesuse päralt, on see võim küll murtud ega saa neid enam kahjustada tänu Jeesuse poolt antud meelevallale. Aga suurem rõõmustamise põhjus on siiski see, et kes on Jeesuse päralt, nende nimed on kirja pandud taevasse.

Ja Jeesus leiab veel teisegi suure rõõmu põhjuse, mis võib olla meie jaoks üsna üllatav.

10:21–24 Selsamal tunnil juubeldas Jeesus Pühas Vaimus ja ütles: „Ma tänan sind, Isa, taeva ja maa Issand, et sa selle oled peitnud tarkade ja mõistlike eest ja oled ilmutanud väetitele! Jah, Isa, sest nõnda on see sündinud sinu head meelt mööda. Kõik on mu Isa üle andnud mulle ja keegi ei tunne, kes on Poeg, kui vaid Isa, ja kes on

Isa, kui vaid Poeg, ja kellele Poeg seda iganes tahab ilmutada.” Ja omavahel olles ütles Jeesus jüngerite poole pöördudes: „Õndsad on silmad, mis näevad seda, mida teie näete, sest ma ütlen teile, palju prohveteid ja kuningaid on tahtnud näha, mida teie näete, ega ole näinud, ja kuulda, mida teie kuulete, ega ole kuulnud.”

Tarkus, millest Jeesus siin räägib, ei ole muidugi tõeline tarkus. Pigem võiks seda nimetada ninatarkuseks või ennasttäis inimese targutamiseks. Sellise hoiakuga inimestele Jumal oma saladusi ei avalda, ja see on hea. Ent suurim rõõmustamise, lausa juubeldamise põhjus on see, kui inimene on Jumala armu läbi tõeliselt Jumalat tundma õppinud ja talle on ilmutatud taevariigi saladused. Nende saladuste sisuks on mõistmine, kes on Jeesus ja kes on Jumal tegelikult. Selline rõõm Pühas Vaimus ei ole seotud sellega, millised juhtuvad parajasti olema välised olukorrad, vaid see tuleb lähedasest osadusest Jumalaga. See rõõm võib olla suur isegi keset raskeid tagakiuse, ja kõrvalseisjatele on see täiesti mõistetamatu. Õndsad on need, kes näevad Jeesust ja kuulevad tema sõnu ning taipavad, kellega neil on õieti tegemist.

Jeesus räägib siin endast otseselt kui taevase Isa Pojast. Johannese evangeeliumis räägitakse palju Isa ja poja vahelisest lähedasest suhtest; teised evangeeliumid pööravad sellele vähe tähelepanu. Juba selle tõttu on siin ära toodud Jeesuse sõnad väga tähelepanuväärsed.

Ilma Pojata ehk Jeesuseta ei või keegi leida ega mõista Jumalat. Ka tänapäeval teevad rumalasti need, kes loodavad leida Jumalat kusagilt mujalt, mitte sealt, kus kuulutatakse Kristust. Kes lükkab tagasi Jeesuse, see lükkab tagasi ka Jumala.

Jeesuse jüngrid olid maailma ajaloos ainulaadse sündmuse tunnistajad. Nad nägid inimeseks sündinud Jumala Poega, kes elas ja tegutses koos nendega. Sellepärast kiitis Jeesus neid õigusega õndsaks. Meie aga oleme õndsad siis, kui usume seda, mida meile tunnistavad need, kes on õndsad juba varem.

PKK0271 Lk 10:25 – 37

Halastaja samaarlane

Jeesuse tähendamissõnad ei hõlju kusagil pilvedes, rääkides meile kõrgetest ja kättesaamatutest ideaalidest. Vastupidi – need on vägagi maised ja tihedalt seotud igapäevaelust tuntud olukordadega. Teksti ja sündmuste seos annavad õige raamistuse Jeesuse sõnade mõistmiseks. Kontekstist lahus võib Piibli pilte ja sõnu tõlgendada, kuidas tahes. Isegi juhul, kui puudub soov tõlgendada tähendamissõna meelevaldselt, võib ometi selle tähendusest palju kaduma minna, kui see lahutatakse oma seostest.

Tähendamissõna halastajast samaarlasest peaks olema tuttav igale kristlasele. Aga kas sina oskaksid otsekohe öelda, milline on selle laiem taust, millises seoses Jeesus selle jutustas? Tõenäoliselt ei oska paljudki sellele küsimusele peast vastata.

10:25–29 Ja vaata, üks seadusetundja tõusis püsti Jeesust kiusama ja küsis: „Õpetaja, mis ma pean tegema, et pärida igavest elu?” Aga Jeesus ütles talle: „Mis Seaduses on kirjutatud? Kuidas sa loed?” Tema vastas: „Armasta Issandat, oma Jumalat, kogu oma südamega ja kogu oma hingega ja kogu oma jõuga ja kogu oma mõistusega, ning oma ligimest kui iseennast!” Siis Jeesus ütles talle: „Sa oled õigesti vastanud, tee nii, ja sa elad!” Tema aga, tahtes iseennast õigustada, küsis Jeesuselt: „Ja kes siis on mu ligimene?”

Jeesus on minemas Jeruusalemma, vastu oma kannatustele. Ja tähendamissõna halastajast samaarlasest jutustab ta vastuseks seadusetundja küsimusele, mida peab ta tegema, et pärida igavest elu.

Seadusetundja küsimus ei olnud kaugeltki halb. Vaevalt võib üldse kujutleda tähtsamat küsimust kui see. Tegelikult on terve Piiblis antud ilmutuse mõte selles, et inimene võiks leida igavese elu osaduses Jumalaga. Kes esitab sellise

küsimuse, sellesse tuleb suhtuda tõsiselt, sest tavaliselt on selle küsimuse esitaja näol tegu inimesega, kes tahab leida Päästjat.

Seekord on siiski teisiti, olukorras on ebakõla. Küsimuse esitajaks ei olnud mitte vaevatud inimene, kes oleks otsinud abi, vaid üleolev ja enesekindel väitleja, kes tahtis oma teadmistega hiilata. Ta tuleb küll Jeesuse juurde, kuid mitte selleks, et leida temas Päästja, vaid selleks, et panna proovile tema teadmised ja oskused. Tõenäoliselt mõtles seadusetundja, et igavest elu on võimalik pärida, täites teatud nõudmisi ja reegleid. Nüüd esitas ta Jeesusele küsimuse, millised need nõudmised ja reeglid peaksid olema. Tema jaoks oli küsimus teoreetiline. Ta ei näinud iseendas patu probleemi, mis oleks vajanud lahendust. Tema elu ülesandeks oli täita Jumala Seadust viimase kui kriipsuni. Viit Moosese raamatut tundis ta hästi ja kahtlemata õppis ta seda üha edasi, nagu seadusetundjad ikka. Samuti otsis ta üha uusi viise Seaduse ellu rakendamiseks üha muutuvas ühiskondlikus elus. Seadusetundjate tõlgendustöö tulemusena olid sündinud muuhulgas need 613 käsku ja keeldu, millest kinni pidades variserid ja kirjatundjad uskusid täitvat Jumala tahet. Ilmselt just nendest käskudest ja keeldudest rääkis ka apostel Paulus, kui ta Fl 3:6 ütles, et Seadusest tuleneva õiguse poolest on ta laitmatu. Ometi, ehkki Paulus tundis Jumala sõna suurepäraselt ja oli ka selle tõlgenduste täitmises laitmatu, elas ta enne Jeesusega kohtumist Jumala riigist tegelikult väljaspool. Jah, selgub, et ka niisugune olukord on võimalik.

Muidugi pidas seadusetundja end õigeks inimeseks ja seega ka igavese elu pärijaks. Jeesus aga pidi teda tema valerahus vapustama. Ta alustas oma õpetust vastaküsimusega: "Mis Seaduses on kirjutatud? Kuidas sa loed?" Sellisele küsimusele polnud seadusetundjal raske anda ladus ja õige vastus: "Armasta Issandat, oma Jumalat, kogu oma südamega ja kogu oma hingega ja kogu oma jõuga ja kogu oma mõistusega, ning oma ligimest kui iseennast!"

Kui lihtne on Piiblit hästi tundval inimesel anda igasugustele küsimustele vastuseid! Eriti nendel, kellel palju tähtsamaid Piibli kohti peas on. Tunneme selliseid inimesi ka tänapäeval. Vaevalt kõlab küsimus, kui juba järgneb sellele õige ja täiuslik vastus. Jeesusel jääb üle ainult öelda, nagu siin seadusetundjalegi: "Vastus on õige. Tee selle järele, ja sa elad!"

Siin on koht, kus mõnigi küsija oleks juba pidanud hoo maha võtma. Käsk armastada iga oma ligimest nii nagu iseennast kogu eluaeg on midagi niisugust, mis vähemalt minule küll üle jõu käib. Seadusetundja aga seda vististi ei märganud. Kui olla vaimustatud oma piiblitundmisest, võib jääda märkamata, kuidas on selle kõrval lugu tegeliku eluga. Eriti siis, kui sul on põhjust pidada end korralikuks inimeseks.

Üks põhjus, miks seadusetundja uskus, et ta on Jumala Seaduse vähemalt üldjoontes täitnud, oli selles, et ta piiras mõiste "ligimene" üsna väikese inimeste ringiga. Nii toimime me tegelikult kõik. Mõtleme ligimeste all esmajoones neid, kellega me lähedalt kokku puutume ja kellega meil on sarnased arusaamad. Nii võib kergesti tekkida mulje, et ligimestega pole mingeid suuremaid probleeme. Päriskindlasti ei arvanud seadusetundja ligimeste hulka teisest rahvusest inimesi, ja ega meiega seda kipu tegema. Aga kuna seadusetundja ei olnud kindel, keda loeb Jeesus kuuluvaks sellesse rühma, keda kutsutakse ligimesteks, esitas ta vastava küsimuse: "Ja kes siis on mu ligimene?"

Sellele küsimusele vastabki Jeesus tuntud tähendamissõnaga halastajast samaarlasest.

10:30–32 Jeesus ütles kõnelust jätkates: „Üks inimene läks Jeruusalemmast alla Jeeriko poole ja sattus teeröövlite kätte. Kui need olid ta riided röövinud ja talle hoope andnud, läksid nad ära, jättes ta poolsurnuna maha. Juhtumisi tuli keegi preester sedasama teed, ja kui ta teda nägi, läks ta kaarega mööda. Nõndasamuti ka leviit, kui ta sattus sinna paika ja teda nägi, läks ringiga mööda.

See on ainuke Jeesuse tähendamissõna, mis on seotud konkreetsete kohtadega. Need kohad olid kõikidele hästi tuntud. Siin on meile tähendamissõna mõistmiseks üks oluline võti. Kui me unustame, kus see kõik toimus, jääb tähendamissõna tuum meil üldse märkamata.

Iga Jeesuse kuulaja teadis, et Jeruusalemma ja Jeeriko vaheline tee on ohtlik. See kulges mägede ja kaljurünkade vahel looklevas kitsas kurus. Kes on seda teed kõndinud, see teab, kui kerge on seal korraldada teekäijatele

varitsust. Ümbritsevad mäed, kaljud ja kivid pakuvad selleks lugematuid võimalusi. Jeesuse tähendamissõnas oligi üksik teekäija röövlite kätte sattunud ja pärast röövimist poolsurnuna maha jäetud.

Esimesena saabus sündmuskohale preester, kes oli tulemas Jeruusalemmast. Preestrite ülesanne oli teenida kordamööda templis nädal aega korraga; pärast seda võisid nad minna jälle mõneks ajaks koju. Osa preestrid elas Jeerikos, mis oli umbes 30 km kaugusel. Võime oletada, et preester läks koju tagasi. Samuti võime oletada, et ta ratsutas eesli või hobusega. Muidu oleks jutustus lünklik, sest kuulajad võiksid öelda, et mis oli samaarlasel viga inimest aidata, kui tal oli isegi ratsu. Tähendamissõna aga eeldab, et abistamisvõimalus oli olemas kõigil kolmel, seetõttu võib oletada, et ratsud olid ka teistel möödaminejatel.

Miks preester ohvrit nähes ei peatunud? Üks levinud arvamus on, et ta kartis ka ise röövlite kätte sattuda ja püüdis seepärast ohtlikust kohast võimalikult kiiremini pääseda. Tegelikult aga oli preestri jaoks ka hoopis olulisemaid põhjuseid kannatanuga kokkupuudet vältida. Seaduste põhjal, mida tunneme 3. Moosese raamatust, ei tohtinud preestrid kokku puutuda surnutega, et ennast mitte roojastada. Roojaseks saamine tähendas preestri hülka ebameeldivusi. Muuhulgas näiteks sedagi, et ta ei võinud vastu võtta kümnist ehk teiste sõnadega – oma palka. Samuti ei tohtinud ta läbi viia jumalateenistusi, enne kui oli oma puhtuse taastanud. Puhtuse taastamiseks aga tuli läbi käia terve häbistav puhastustseremoonia, mis kestis terve nädala. Dr Kenneth Bailey kirjeldab seda oma raamatus "Maalaisjärjellä", lk 96, järgnevalt:

"Rituaalsed puhastustoimingud viidi tavaliselt läbi templis. Kaks korda päevas tuli läbi viia ohverdamine ja seda toimetasid tavaliselt preestrid, leviidid ja juutidest ilmikud, keda kutsuti Iisraeli esinduskonnaks. Suitsutusohvri ajal löödi gongi. Selle kõlades käskis Iisraeli esinduskonna juht kõigil roojaseks saanutel seista idapoolsele väravale altari ette. Mõned seletajad kinnitavad, et need olid roojaseks saanud preestrid, kes pidid seal seisma ja häbenema oma roojaseks saamist."

Peale selle peab arvestama, et rituaalselt uuesti puhtaks saamine läks ka kalliks maksma. Muuhulgas tuli selleks osta ja põletada koguni lehmullikas. Kõike seda arvesse võttes mõistame paremini, et kui preester nägi meelemärkusetult maas lamavat meest, oli ta üpris keerulises olukorras. Ta ei võinud olla kindel, kas mees elas või oli juba surnud. Et selles selgusele jõuda, oleks ta pidanud minema mehele küllaltki lähedale. Aga kehtivate reeglite järgi muutus ta roojaseks juba siis, kui ta läks surnule lähemale kui neli küünart ehk umbes kaks meetrit. Pealegi polnud võimatu, et mees hetkel küll veel elab, kuid sureb otse tema käte vahel.

Roojaseks saamise küsimusega on seotud veel teinegi asjaolu. Röövitud mees lamas teadvusetult ja oli alasti. Need on tähtsad detailid, sest teadvuse kaotanud inimene ei räägi, ja kuna ta oli alasti, siis polnud ka riietuse põhjal võimalik otsustada, mis rahvusest ta on. Tol ajal otsustati just riietuse põhjal, millisest rahvusest inimene on. Seega preester ei teadnud, kas oli tegemist juudiga või mitte. Aga suuline seadus keelas juudid puudutada mittejuuti, et ta ei saaks roojaseks. Nii oli preestril kahekordne hirm kaotada oma kultuslik puhtus. Sellega ei tahtnud ta riskida, vaid ta läks mööda.

Teiseks läks sedasama teed mööda leviit. Temagi oli templi töötaja. Leviidid olid Jaakobi pojast Leevist sündinud suguharu. Vana testamendi põhjal olid nad vabastatud isegi sõjaväeteenistusest, et täita Jumala teenimisega seotud ülesandeid. Näiteks Saalomoni templis tegutsesid nad uksehoidjatena, lauljatena, mängijatena ja preestrite abilistena. Röövlite kätte sattunud mehesse suhtus leviit samamoodi, nagu preestergi. Temalgi oli hirm roojaseks saamise ees, ehkki leviitide osas ei olnud sellega seotud seadused nii ranged, nagu preestrite suhtes.

Võiksime veel spekuloida küsimuse üle, kas leviit teadis, et preester läks seda teed enne teda. Juhul, kui teadis, võis ta end õigustada preestri käitumisega. Nii teevad inimesed igatahes sageli. Kui juba see kirikuõpetaja nõnda käitus või kui juba see usklik inimene endale sellist asja võis lubada, miks siis mitte minagi? Leviit oli ju preestriga võrreldes hoopis madalamal ametipulgal. Oli kuidas oli, ta käitus samamoodi nagu preestergi.

Siinkohal võiks Jeesust küsitlenud seadusetundja hakata juba mõistma, et igavese elu pärimise küsimus ei olegi nii lihtne, kui esialgu võiks arvata. Võib-olla ootas ta Jeesuselt õigete tegude nimekirja, et seda siis täpisealt täita. Jeesus aga tõi tema silme ette olukorra tegelikust elust, mis näitas, kui problemaatiline on selline lähenemine. Võib järgida hoolikalt kirjatähte ja täita täpselt kõiki nõudmisi, aga ometi saada süüdlaseks hoopis suuremas patus – hooletussejätmisses. Joogi seest on sääsedki välja kurnatud, aga parajasti käib kaameli allaneelamine.

Kahtlemata ongi siin üks selle tähendamissõna peamisi mõtteid. Seadusetundjad pidasid hoolikalt kinni välistest puhtusenõuetest, aga samal ajal said süüdlaseks hoopis suuremas ülekohtus.

Siinkohal peab paratamatult mõtlema, kas ei saa me mõnigi kord ka ise samamoodi süüdlaseks. Ja kas ei jäta me teinekord õigeid samme astumata hoopis väiksematel põhjustel kui see preester ja leviit? Näiteks lihtsalt hirmust, et kaotame meile tähtsate inimeste silmis oma maine.

10:33–37 Aga sama teed tuli üks samaarlane. Kui ta jõudis temani ja teda nägi, hakkas tal hale ja ta astus ligi, sidus mehe haavad, valas nende peale õli ja veini, tõstis ta oma muula selga, viis öömajale ning kandis hoolt tema eest. Ja järgmisel hommikul võttis ta välja kaks teenarit, andis need peremehele ja ütles: „Kanna tema eest hoolt, ja kui sa midagi veel lisaks peaksid kulutama, selle maksan mina sulle tagasi tulles.” Kes neist kolmest oli sinu arvates ligimene inimesele, kes oli sattunud teeröövlite kätte?” Seadusetundja ütles: „See, kes tema peale halastas.” Jeesus ütles talle: „Siis mine ja tee sina nõndasamuti!”

Kolmas inimene, kellel Jeesus laseb lavale astuda, on üllatuseks kõigile. Kuulajad oleksid oodanud, et pärast preestrit ja leviiti tuleb keegi ilmik – tavaline, lihtne usklik juut. See oleks nii mõistetav! Lihtsaid usklikke inimesi peetakse sageli hoopis paremateks, kui kõrgeid vaimulikke ametikandjaid. Jeesus aga ütleb, et tuli ... samaarlane!

Kuidas suhtusid juudid samaarlastesse, selle kohta saame hea pildi apokrüüfsest Siiraki raamatust. Seal öeldakse: "Kaks rahvast panevad mu hinge vihastuma ja kolmas ei ole mingi rahvas – need, kes istuvad Seiri mäel, ja vilistid, ja see rumal rahvas, kes elab Sekemis."

Just Sekem kuulus samaarlaste alade hulka. Samaarlasi neeti sünagoogides avalikult ja Jumalat paluti iga päev, et samaarlased ei saaks osa igavesest elust. Ka samaarlased ei olnud mingid kullakesed. Mõned aastad enne Jeesuse avaliku tegevuse algust olid nad seoses mingi riuga läinud templi territooriumile ja roojastanud selle, külvates sinna inimluid. Võib ainult kujutleda, millist vaeva oli nõudnud juutidelt pärast seda terve templi territooriumi puhastamine. Selliseid asju teades võib paremini ette kujutada, kui üllatavalt pidi see mõjuma, et Jeesus toob oma tähendamissõnas esile samaarlase, kes õnnetut nähes tunneb talle kaasa ja sellest ajendatuna täidab käsu teda armastada.

Meie, kes loeme seda tähendamissõna tänapäeval, ei oska suuremat imestadagi selle üle, mis toimub järgnevalt. Mees tõstab ohvri oma looma selga ja viib ta võõrastemajja. Tegelikult aga võib see olla selle jutustuse üks tähtsamaid detaile. Esitagem küsimus, kus see võõrastemaja asus? Küllap kujutleme automaatselt, et kusagil Jeruusalemma ja Jeeriko vahepeal. Aga väljakaevamistel pole sealt mingit sellesarnast ehitist leitud. Väljaspool kaitsvaid linnamüüre oleks see saanud ka eksisteerida üksnes röövlite armust. Nii tuleb arvata, et võõrastemaja oli Jeerikos. Seal hoolitses samaarlane paljaks röövitud ja haavatud mehe eest, andes peremehele koguni kaks teenarit hoolduskulude katteks. Sellest piisas tol ajal ligi kuuajaliseks majas viibimiseks. Ja kui tarvis, on aitaja tagasi tulles valmis maksma veel rohkemgi.

Selline hoolitsus on tõesti hämmastav. Kuivõrd erinev on see nende käitumisest, kes omast arust täitsid hoolega Seaduse kirjatähte!

Juba vanadest aegadest on kristlaskond näinud selles tähendamissõnas eelkujundit selle kohta, kuidas evangeelium Kristusest hoolitseb patu poolt haavatud inimese eest. Selle arusaama kohaselt esindavad preester ja leviit Seadust, mis ei olnud võimeline haavatut aitama. Abi võib anda üksnes Jeesus ise, kes ravib patu haavu õli ja veiniga ehk

evangeeliumiga. Teda võimegi nimetada tõeliseks halastaja samaarlaseks. Tähenamissõnas sai päästjaks inimene, kellest keegi seda poleks oodanud.

Selline aitaja on ka Jeesus ise. Kord juudid nimetasidki Jeesust samaarlaseks ja lisasid, et tal on kuri vaim (Jh 8:48).

Meie ei oska selle tähenamissõna puhul pöörata tähelepanu veel ühele olulisele asjaolule. Nimelt see jääb pooleli. Asi on selles, et kui samaarlane tõi haavatud juudi juutide linna, siis seadis ta sellega ka enda olulisse ohtu. Talle võidi kätte maksta, kahtlustades, et ta on kuritöös vähemalt osaline. Mis põhjust tal muidu oli haavatu juures peatuda? Tolleaegses ühiskonnas ei olnud saladusi ja kõik sündmused said kõigile väga ruttu teatavaks. Linnas võis olla ka kannatanu sugulasi ja vihane rahvamass võis käituda vägagi ettearvamatult. Samaarlase teguviis on tõesti tähelepanuväärne. Ta riskis tegelikult isegi oma eluga.

Teise olulise asjana näeme, et vastates pööras Jeesus ümber küsimuse, kes on minu ligimene. Ei olegi nii tähtis küsida, kes on minule piisavalt lähedane, vaid tähtsam on vaadata, kellele kõigile peaksin mina olema ligimeseks. Nõnda küsides võime hakata mõistma, et ligimene on igaüks, kes vajab meie abi. Jeesusel on komme muuta teoreetilised vaidlusküsimused praktiliseks ja aktiivseks tegevuseks. Nii ütleb ta ka seadusetundjale: "Mine ja tee sina nõndasamuti!" Inimese elu kvaliteeti ei otsusta teoreetiliselt õiged vastused ja teadmised, vaid see, mida ta tegelikult teeb.

Paratamatult tekib küsimus, kui mitmest ligimesest olen mina mööda läinud, kui oleksin pidanud neid aitama? Kui tihti olen vältinud oma kohustusi, öeldes, et ma ei oska või et mul pole võimalik?

Halastaja samaarlase käitumise tingis tegelikult üks asi – tal oli kannatanu vastu praktilist kaastunnet. Seda oli ka Jeesusel, sellepärast ta meid aitama tuligi. Kui palju on seda meil, näitab see, kuidas me suhtume oma ligimestesse tegelikus igapäevaelus. Kas hoolime tõsiselt vähemalt neistki, kes on meile kõige lähedasemad ja armsamad?

PKK0272 Lk 10:38 – 11:13

Jumal ei ole häbematu

Räägitakse ühest juhtumist, mil külalisjutlustajad olid tulnud pidama kodust palvetundi. Teemaks olid seekord olnud Marta ja Maarja kodus aset leidnud sündmused. Jutlustajad kiitsid Maarjat, kes istus Jeesuse jalge ees ja kuulas, ning mõistsid hukka Martat, kes askeldas köögis. Kui koosolek lõppes, ootasid külalised, et nüüd pakutakse kohvi, aga seda millegipärast ei järgnenud. Kui nad imestunult lõpuks uurima hakkasid, milles on asi, vastati neile, et perenaised otsustasid seekord valida Maarja osa.

Ei tea, kas kõnelejad olid siis rõõmsad, et neil seekord olid tähelepanelikud kuulajad. Igatahes aga näitab see lugu, kui kergesti võivad kõrged ideaalid minna vastuollu elu tegelikkusega. Aga vaadake nüüd meiega, mis toimus Marta ja Maarja kodus.

10:38 Aga kui nad teed käisid, astus Jeesus sisse ühte külla. Keegi naine, Marta nimi, võttis ta vastu.

Jeesus rändab koos oma jüngritega, nagu ikka. Marta ja Maarja kodu oli Betaanias Jeruusalemma lähedal, kuhu Jeesus oli teel. Seal kutsus Marta Jeesuse endale külla ja on selge, et koos Jeesusega kutsus ta ka tema jüngrid. Tekstist ei selgu, kas Luukas mõtleb siin jüngrite all ainult kahtteist meest või laiemat inimeste ringi, keda vahel samuti kutsutakse Jeesuse jüngriteks. Juba varem on Luukas maininud, et koos Jeesusega käis ka naise, kes hoolitsesid kõige vajaliku eest. Niisiis võttis Marta ja Maarja kodu seekord vastu peale Jeesuse veel vähemalt 12 tugevat meest ja võib-olla lisaks veel teisigi peale nende. On loomulik, et Martal oli palju tegemist, et kõiki neid külalisi väarikalt vastu võtta ja teenindada. Nii muutub see, mida Marta Jeesusele ütleb, täiesti mõistetavaks.

10:39–42 Ja sel naisel oli õde, keda hüüti Maarjaks. Maarja istus maha Issanda jalgade juurde ja kuulas tema kõnet. Marta aga oli ametis mitmesuguste toimetustega. Ja ta tuli Jeesuse juurde ning ütles: „Issand, kas sa ei hooli sellest, et mu õde jättis mu üksinda toimetama? Ütle talle nüüd, et ta tuleks mulle appi!” Aga Issand vastas talle: „Marta, Marta, sa muretsed ja vaevad ennast paljude asjadega, aga tarvis on vaid üht. Maarja on ju valinud hea osa, mida ei võeta temalt ära.”

Jeesus oli rännanud terve päeva. Öhtu eel oli taas kätte jõudnud aeg õpetada oma jüngreid, kes olid kogunenud tema ümber. Seda võimalust kasutas ka Maarja, istudes Jeesuse lähedusse ja kuulates tema õpetust. Ta ei tahtnud, et toidunõudega askeldades ükski Jeesuse sõna kaotsi läheks.

Nii Marta kui ka Maarja austasid Jeesust. Üks kandis hoolt selle eest, et Jeesusele saaks kaetud korralik toidulaud, teine aga tahtis talle pühendada kogu oma tähelepanu, valmistades talle sellega rõõmu, mida kõneleja tunneb siis, kui ta näeb, et ta räägib tänuilikkudele kuulajatele. Maarja pühendas end selle vastuvõtmisele, mida Jeesus andis. Seetõttu see, mille Maarja oli valinud, ei kuulunud temalt äravõtmisele. See, mida Jeesus inimesele annab, on mõeldud jäävaks ja igaveseks aardeks.

Antud sündmus on ka niisuguse palve näiteks, millele Jeesus vastab eitavalt. Jeesus ei vasta kõigile meie palvetele jaatavalt ja see on tegelikult hea. Tuleb ette, et meie palved on järelemõtlematud ja Jumal peab targemaks jätta andmata seda, mida palusime. Nii tegi ta siin ka Martaga. Teisalt aga – Marta sai vastuse oma palvele, ehkki teistsuguse, kui ta oli oodanud. Jeesus juhtis kiirustava Marta tähelepanu sellele, mis on elus kõige tähtsam. Nii sai ka Marta tegelikult Jeesuselt abi. Jeesus ei keelanud teda teenimast, kuid õpetas talle, et ei ole õige suhtuda halvasti oma õesse, kes oli valinud teistsuguse osa. Hiljem saame Johannese evangeeliumist teada, et ka Martal oli Jeesuse vastu täielik usaldus. Kui Marta ja Maarja vend Laatsarus oli surnud, ütles ta: "Issand, kui sina oleksid olnud siin, siis mu vend ei oleks surnud. Aga ma tean nüüdki, et Jumal annab sulle, mida sa iganes Jumalalt palud." (Jh 11:21–22) Seal laskis Marta Jeesusel end õpetada sõnadega, mis tõi abi.

Luukas räägib Jeesuse palvetamisest rohkem kui teised sünoptikud Matteus ja Markus. Luuka evangeeliumi lugedes võime hästi mõista, kui suur osa oli Jeesuse elus palvel. Seetõttu pole üllatav, et just Luukas toob ära jüngrite soovi, et Jeesus õpetaks neid palvetama. Vastuseks annab Jeesus oma jüngritele valmis palve, mitte lihtsalt põhimõtted, mida tuleks palvetades järgida.

Palve on antud meie-vormis. See viitab sellele, et Jeesus võis mõelda seda palvet ennekõike ühise palvena.

11:1–4 Ja sündis, kui Jeesus oli ühes paigas palvetamas, et kohe, kui ta oli lõpetanud, ütles üks ta jüngreid talle: „Issand, õpeta meidki palvetama, nõnda nagu Johannes õpetas oma jüngreid!” Aga tema ütles neile: „Kui te palvetate, siis ütelge: Isa! Pühitsetud olgu sinu nimi, sinu riik tulgu! Meie igapäevast leiba anna meile päevast päeva, ja anna meile andeks meie patud, sest meiegi anname andeks igaühele, kes on meile võlgu! Ja ära lase meid sattuda kiusatusse!”

See Jeesuse õpetatud palve on väga sarnane sellele, mida ta oli õpetanud Mäejutluses. Samas on see palve siiski erinev ja ennekõike lühem. See näitab, et palve tuumaks ei ole teatud kindlate sõnade eksimatu kordamine õiges järjekorras, vaid et Jeesus isegi võis sõnastada oma palveid ka mõnevõrra erinevalt. Põhipunktides aga langeb see palve kokku Mäejutlusest tuntud Meie Isa-palvega. Mõlemad palved kõnelevad Jumala ja inimese vahekorra eest ennekõike kui Isa ja lapse vahelisest suhtest. Ja mõlemas palutakse kõigepealt, et Jumala nimi oleks tema laste jaoks püha. See ei tähenda mitte ainult seda, et Jumala nime ei tohi asjata suhu võtta. Nime pühitsemine või pühaks pidamine tähendab heebrea mõtteviisis, et isikut ennast peetakse pühaks. Sisuliselt me palume siin, et me oskaksime suhtuda Jumalasse nii, nagu tema seda väärrib. Isegi inimestevaheliste suhete aluseks on, et me austame inimeste isiksust ja olemust sellisena nagu nad on, püüdmata neid muuta vastavalt oma soovidele. Ka Jumalasse saame suhtuda ja temasse uskuda õigesti ainult sel juhul, kui püüame teda mõista ja vastu võtta sellisena, nagu ta on, mitte nõnda, nagu ta meie arvates olema peaks. See tähendab, et meil tuleb uurida Piiblist välja, millisena Jumal ise on ennast meile ilmutanud, ja kohaneda sellega. Oleks rumal kujutleda või oodata, et kogu

maailmakõiksuse Looja peaks ennast kohandama meie arvamuste või soovidega. Oma kujutluste või arvamustega tegelemise asemel on targem kuulata, mida Jumalal endal on meile öelda.

Jumala riigi tulek on midagi niisugust, mis toimub ka praegu. See toimub kõikjal seal, kus mõni inimene võtab vastu head sõnumid Jeesusest Kristusest. Sellises inimeses hakkab Jumala riik realiseeruma, ehkki kõrvaltvaataja jaoks varjatud ja käsitamatu viisil. Siis, kui Jeesus tuleb maa peale tagasi, muutub tema riik nähtamatust nähtavaks.

Meie palvetame, et Jumala riik tuleks nii varjatud kui ka avalikul kujul. Seetõttu on see palve otseselt seotud ka misjonitööga.

Aga Jeesus õpetab meid paluma mitte ainult suurte ja nähtamatute asjade pärast, vaid ka päris lihtsate igapäevaste asjade pärast. Palve igapäevase leiva pärast sisaldab tegelikult kõike, mida me vajame oma maises elus. Nimetame näiteks kodu, vanemaid, sõpru, kooli või töökohta, tervisekindlustust või üldse tervet organiseeritud ühiskonda. Kõik see on kingitus Jumalalt, mis tagab meie igapäevase elu samamoodi nagu leibki. Kui sageli on meil meeles tänada Jumalat kõigi nende ajalike andide eest?

Võib esineda ka arvamusi, et see kõik on endastmõistetav ega väärigi tänu. Tegelikult aga oleks meie elu tunduvalt rõõmsam, kui näiteks kasvõi perekonnaski oskaksime olla üksteisele tänulikud nende asjade eest, mis kuuluvad perekonna ellu täiesti loomulikult. Sama kehtib töökohal ja kogu ühiskonnas. Tänulik ja üksteist hindav suhtumine muudab elu rõõmsamaks ja paremaks, erinevalt hädaldamisest ja kritiseerimisest.

Möödapääsmatult tähtis on meie jaoks ikka ka andeksandmise küsimus. Me ei oska elada päevagi, ilma et oleksime kuidagi püha Jumala tahte vastu eksinud. Ja vähemalt mõtete ning hoiakute tasandil oleme ka oma ligimeste vastu sageli teistsugused, kui peaksime olema, ja samuti nemad meie vastu. Kõigis neis asjus aitab ainult andeksandmine.

On olemas inimesi, kes ei ole julgenud paluda Meie Isa-palve viiendat palvet, kuna seal öeldakse, et nad peavad ka ise andeks andma neile, kes on nende vastu eksinud. Ja nad on tundnud, et seda paludes nad valetaksid. Mõni ülekohus on tundunud liiga suur selleks, et seda võiks andeks anda. Teisi inimesi on aidanud see, kui nad on mõistnud, et üks asi on andeks andmine, teine asi aga tunded, mida nad tunnevad ülekohut teinud inimeste vastu. Tunnete tasandil võib olla väga raske mõnest asjast üle saada, aga sellest hoolimata võib vastu võtta otsuse: "Ma annan talle andeks." Sest andeksandmine seisneb tõepoolest otsuses, mitte tunnetes. Andeksandmine on mõnigi kord valik ja tegutsemine, hoolimata oma tunnetest.

Aga oma tunnetega maadeldes on kasulik lihtsalt meeles pidada, et kristlasel ei ole õigust keelduda andeks andmast kellelegi, isegi mitte sellele, kelle poolt on tulnud kõige verisemad solvangud või ülekohus. Jeesus oma ristisurmaga on teinud andeksandmise kättesaadavaks kõigile inimestele, ka kõige hullematele. Seetõttu andeksandmatus lihtsalt ei sobi kokku Jumala nime pühaduse ja tema riigiga. Kui tahame elada Jumala riigis, siis on see võimalik üksnes elades andeksandmises ja andes ise teistele andeks. Unustagem väited: "Ma pole kellelegi midagi kurja teinud." Need näitavad üksnes, et me pole Jumala riigi olemust mõistnud.

Ja viimases palves palume, et kui satume katsumustesse, siis ei kujuneks need meile kiusatusteks, mille mõjul me langeme. Seegi palve on väga tähtis, sest elus on lugematul arvul olukordi, kus tekib kiusatus teha kompromissi Jumala asjade suhtes, et maises mõttes midagi võita või paremini toime tulla. Mõnigi kord viivad inimesi Jumalast eemale juba üpris tühised asjaolud või kaalutlused. Kõige ohtlikum on siis, kui inimene arvab, et midagi olulist pole ju juhtunudki, ta tegi üksnes üsna väikese ja tühise järeleandmise. Tegelikult aga ulatuvad selliste valikute tagajärjed hoopis kaugemale, kui me arvame.

Edasi aga annab Jeesus meile palvetamiseks võimsa julgustuse järgneva tähendamissõnaga.

11:5–7 Ja Jeesus ütles neile: „Kui kellelgi teie seast oleks sõber ja see tuleks südaööl ta juurde ja ütleks talle: „Sõber, laena mulle kolm leiba, sest mu sõber on rännakul tulnud mu juurde ja mul ei ole midagi talle pakkuda!”,

kas saaks ta toast vastata: „Ära tüüta mind, uks on juba lukus ja ma olen koos lastega voodis, ma ei saa üles tõusta sulle andma!”?

Selle tähendamissõna puhul ei maksa magama läinud meest samastada otsekohe Jumalaga, leiva palujat aga palvetava inimesega. Jeesus toob lihtsalt argipäevase näite selle kohta, kuidas käituvad külaühiskonnas inimesed, ja tahab öelda, et taevane Isa ei käitu sugugi halvemini. Selle külapildi õigeks mõistmiseks selgitame seda veidi.

Jeesuse ajal olid majad tavaliselt väikesed. Oli võimalik, et terves külas oli ainult üks ühine leivaahi, kus külaelanikud, igaüks määratud päeval, käisid küpsetamas oma leiba terveks nädalaks korraga. Leivad olid õhukesed, läbimõõduga umbes pool meetrit. Külalisele anti korraga terve selline leib. Sellest leivast murti tükke ja söödi nende abiga muud lauale pandud toitu. Nii oli leib omamoodi ka lusika eest. Ilma selleta polnud võimalik süüa õieti alustadagi.

Paneme veel tähele, et kui mees, kellele on tulnud külaline, läheb naabrilt leiba paluma, siis ei toimi ta nii, nagu toimiksime meie sellises olukorras. Ta ei küsi, kas naabril üldse leiba on, ja kui on, siis kas ta saaks seda laenata. Selle asemel palub ta ilma pikemata laenuks kolme leiba. See näitab kõigepealt, kui endastmõistetav oli niisugusel puhul naabri poole pöördumine. Teiseks, ta teadis, millal oli naabril olnud leivaküpsetuspäev, seega teadis ta ka, kui palju on naabril veel leiba järel. Tema enda küpsetuspäevast oli möödunud juba pikk aeg, tal oli leib otsas. See tähendab ühtlasi, et varsti saab ta uut küpsetada ja laenatu tagastada. Nii saame teada sedagi, et leiva lõppemine polnud mehe süü, vaid nõnda sel ajal külas elatigi. Endastmõistetavate tavade kohaselt võis mees minna naabri juurde ka südaööl paluma leiba, ilma et peaks selle pärast isegi vabandama. Tegemist oli ühise probleemiga, mida lahendati ühisel jõul.

Jeesus küsib nüüd: kas on kellelgi sõpra, kes sellisel juhul abist keelduks? Igaüks mõistab, et küsimus on retooriline – selline olukord on võimatu. Seda ütleb ka Jeesus ise järgnevalt. On küll võimalik, et tülitatu ei suhtu asjasse just hästi, aga igal juhul annab ta, mida paluti.

11:8 Ma ütlen teile, kui ta ka ei tõuse teisele leiba andma sõpruse pärast, siis ta teeb seda ometi tema järelejätmatu pealekäimise pärast, kui ta kord juba on üles äratatud, ja annab talle, niipalju kui tal vaja.

Selle salmi õige tõlkimine on tekitanud kristlaskonnas probleeme juba vanast ajast. Asi on selles, et sõna, mis siin on tõlgitud "järelejätmatu", on algselt ilmselt tähendanud "häbenematu". Jutt on seega kas häbenemata teise inimese poole pöördumisest ja palumisest või siis võiks seda salmi tõlkida ka hoopis järgnevalt: "Kui ta ka ei tõuse teisele leiba andma sõpruse pärast, siis teeb ta seda ometi selleks, et ta jääks ilma häbita, ja annab teisele nii palju, kui ta vajab."

Sellisel juhul on mõtte selles, et kui majas olev mees jätaks palujale leiva andmata, siis tähendaks see talle terve küla silmis suurt häbi. Ja kuna ta seda endale ei soovi, siis ta igal juhul annab, mida paluti. Jeesuse tähendamissõna mõtte on: kui juba inimeste hulgas külaühiskonnas kehtivad sellised põhimõtted, siis kui palju usalduslikumalt võivad Jeesuse omad, Jumala lapsed, läheneda oma taevasele Isale ja olla kindlad selles, et ta annab kõike, mida nad vajavad.

Nii õpetab Jeesus jüngritele tõelist usaldust oma taevase Isa vastu. Kui juba inimesed, kes oma loomu poolest on sageli kurjad ja hoolimatud, oskavad olla oma naabrite vastu head, kui palju enam on seda siis taevane Isa oma laste vastu! Sedasama rõhutab Jeesus veel erilisel ja järgnevate sõnadega.

11:9–13 Ka mina ütlen teile: Paluge, ja teile antakse, otsige, ja te leiате, koputage, ja teile avatakse, sest iga paluja saab ja iga otsija leiab ja igale koputajale avatakse! Aga missugune isa teie seast, kellelt poeg palub kala, annaks talle kala asemel mao? Või kui ta palub muna, annaks talle skorpioni? Kui nüüd teie, kes olete kurjad, oskate anda häid ande oma lastele, kui palju enam Isa taevast annab Püha Vaimu neile, kes teda paluvad!”

Raske oleks välja mõelda palvetamiseks veelgi selgemaid ja kindlamaid julgustusi. Jeesus toob täiesti absurdsed näited selle kohta, kuidas ükski vanem ialgi ei käitu. Kõige hullemadki vanemad ei anna oma lastele toidu asemel mürgiseid loomi. Ja Jeesus tahab öelda: kui palju parem on nendega võrreldes teie taevane Isa! Kui palju enam annab tema Püha Vaimu – ja mitte midagi muud – neile, kes teda paluvad!

Püha Vaimu and on kõige hinnalisem asi, mida inimene üldse võib saada. Siin on jutt mitte ühest teatud hetkest, mil inimene saab Püha Vaimu, vaid ta räägib Pühast Vaimust selles laias tähenduses, mida näeme Kirjas roomlastele 8. peatükis. Püha Vaimu läbi on meil osadus Jumalaga. Püha Vaimu läbi õpime tundma oma pattu, kuid ka Jumala armu suurust. Ilma Püha Vaimuta ei tule ka palvetamisest midagi. Palvetamine tähendab ennekõike Jumala suuruse nägemist ja ilma Püha Vaimuta on see võimatu.

Valgustagu Jumal meid kõiki oma Püha Vaimu läbi, et mõistaksime õigesti, mida Jeesus siin tahtis meile öelda.

PKK0273 Lk 11:14 – 44

Korralikkus üksi pole piisav

Jeesus oli oma aja religioossele juhtkonnale pidevalt probleemiks. Väliselt küll meenutas tema tegevus teistegi õpetajate tegevust. Aga ta rääkis täiesti erineval viisil, toetumata ühelegi teisele autoriteedile. Vaidlustes Seaduse tõlgenduste üle polnud võimalik teda võita. Tema populaarsus rahva hulgas üha kasvas. Lisaks kõigele tegi ta vaieldamatuid imetegusid, tervendades haigeid, äratades surnuid ja ajades inimestest välja kurje vaimu.

Religioossed autoriteedid pidid suutma leida sellele kõigele mingi seletuse. Kuna nad ei tahtnud tunnistada Jeesust Messiaks, hakkasid nad otsima vastuseid teisest suunast.

11:14–15 Ja kord ajas ta välja kurja vaimu; see oli keeletu. Ja sündis, et kui kuri vaim oli välja läinud, hakkas keeletu inimene rääkima, ja rahvahulgad panid seda imeks. Aga mõned nende seast ütlesid: „Ta kihutab kurje vaimu välja kurjade vaimude ülema Peltsebuli abil.”

Kellelegi polnud võimalik vastu vaielda sellele, et kurjast vaimust vaevatud inimene oli saanud vabaks. Seekord oli vaim põhjustanud selle, et mees oli tumm, ja vaimu välja minnes oli ka mees vabaks saanud. Kuidas aga seda Jeesuse tegu seletada? – Mõnedele tundus usutav seletus, et Jeesus on mestis Peltsebuli ehk vanakurja endaga. Sõna "Peltsebul" on ilmselt tulnud nimest Baal-Sebub. Sellenimelist jumalat kummardati vilistite linnas Ekronis ja tõlkes tähendab see 'Kõrguste Isandat' (2Kn 1:2–16). Iisraellased olid selle nime moonutanud Peltsebuliks ja vähehaaval oli see kujunenud nende hulgas saatana sünonüümiks. Niisiis ei süüdistatud Jeesust milleski vähemas kui liidus saatana.

11:16–19 Teised aga nõudsid kiusates tema käest tunnustähte taevast. Jeesus aga, teades nende mõtteid, ütles neile: „Iga kuningriik, mis on omavahelises riis lõhenenud, laastatakse, ja koda langeb koja peale. Aga kui saatangi on omavahelises riis lõhenenud, kuidas siis tema kuningriik saab püsida? Te ju ütlete, et mina ajavat kurje vaimu välja Peltsebuli abil. Aga kui mina ajan kurje vaimu välja Peltsebuli abil, kelle abil siis ajavad neid välja teie pojad? Järelikult saavad nendest teie kohtumõistjad.

Kõigepealt ütleb Jeesus, et ka saatanal on oma riik, ja see riik on organiseeritud. See riik ei püsiks püsti, kui seal käiks kodusõda. Kui saatana võitleks iseenda vastu, oleks tema riik lakanud olemast. Nõnda öeldes näitab Jeesus, kui arutud on tema vastaste väited. Veelgi arutumaks teeb need väited see, et ka mõned variseridest tegelesid kurjade vaimude välja ajamisega. Nõnda öeldes osutab Jeesus oma tegevuse üht tahku, mis on oluline meiega jaoks.

11:20–23 Aga kui mina Jumala sõrmega ajan kurje vaimu välja, siis on Jumala riik jõudnud teie juurde. Kui tugev relvastatud vägimees valvab oma elamut, siis ta vara on rahu. Aga kui temast tugevam tuleb ta kallale ja võidab

tema, siis võtab ta ära tema sõjavarustuse, mille peale ta lootis, ja jagab laiali temalt saadud saagi. Kes ei ole minuga, see on minu vastu, kes ei kogu minuga, see pillab.

Jeesus võrdleb saatanat võimsa relvastatud mehega, kes valvab oma varandust. Varanduse all mõtleb Jeesus tema võimu all olevaid inimesi. On selge, et tema vanglast ei pääse vabaks keegi seni, kui ta ise on võitmata. Vangide ainus lootus on, et tuleb keegi, kes on veelgi tugevam ja võidab nende valvuri. Jeesus tahab öelda, et tema ongi see võimsam, ja ta kinnitab seda ka oma tegudega. Ühtlasi viitab Jeesus siin ka oma surnuist ülestõusmisele, ehkki tema kuulajad seda veel ei aimu. Siis võitis Jeesus saatanat lõplikult ja see tähendas vangla uste avanemist kõigile. Isegi surm ei suutnud Jeesust takistada ega võita. Iga kurja vaimu välja ajamine ennustas seda lõplikku võitu ja Jumala riigi muutumist inimestele kättesaadavaks. Saatan oli hoidnud oma vangistuses ka seda meest, kelles oli elanud tumm vaim. Et mees vabaks sai, näitas väga selgelt ja lihtsalt, et kohal oli keegi, kes oli sellest vaimust vägevam. Jeesuse läheduses on vangidel pidu, sest nad saavad vabaks.

Aga seoses kurjadest vaimudest vabanemisega on Jeesusel anda ka üks oluline ja hoiatav õpetus.

11:24–26 Kui rüve vaim on inimesest välja läinud, käib ta põuaseid paiku pidi hingamist otsides ega leia seda. Siis ta ütleb: „Ma pöördun tagasi oma majja, kust ma välja läksin.” Ja tulles leiab ta selle pühitud ja ehitud olevat. Siis ta läheb ja võtab kaasa teist seitse vaimu, kes on kurjemad temast endast, ja nad tulevad ning asuvad sinna elama, ja selle inimese viimane lugu läheb halvemaks kui esimene.”

Siin räägib Jeesus sellise inimese käekäigust, kes on küll saanud kurjuse mõjust vabaks, kuid kes pole teinud sellest õigeid järeldusi. Inimese elu on paranenud ja toimunud on olulised positiivsed muutused. Kurjad vaimud oma laastava mõjuga on läinud ja nagu selgub, korter on pühitud ja ehitud. See tähendab, inimese elu on puhas ja korras. Probleem on aga selles, et inimese ellu pole tulnud midagi oluliselt uut – ta pole selles teinud ruumi Jumalale. Ta on piirdunud sellega, et sai oma vaevadest vabaks, ja rohkemat ta ei soovi. Tegemist on otsekui tühja korteriga, kuhu kodututel vaimudel pole kuigi raske uuesti pesa teha. Et aga oleks julgem, minnakse seekord terve kambaga. Arv seitse kujutab Piiblis täiuslikkust ja seitse kurja vaimu teevad inimese elus täieliku laastamistöö. Kodutud muudavad "korterit" ehk inimese elu oma iseloomule vastavaks. Nad ei ole huvitatud sellest, et inimese elu oleks korras ja puhas.

Selline saatus ohustab inimest, kes on küll Jumala abiga oma elu kuidagi korda saanud, keda Jumal võib-olla ühest või teisest sidumisest on vabastanud, kes aga ei soovi, et Jeesus hakkaks tema elu juhtima ja valitsema. Näiteks, inimene soovib küll saada vabaks alkoholi või mõnest muust orjusest, mis teda seob, kuid ei soovi hakata usklikuks. Kui tema eest näiteks koguduses palvetatakse, võibki ta vabaks saada, aga kui ta jääb oma eluga Jumalast eemale, on ta suures ohus. Või kui inimene on küll justkui kristlaseks saanud, kuid hiljem sellele selja pööranud, on lõpptulemus sageli palju halvem, kui esialgne olukord.

Elu puhastamine ja korrastamine üksi ei ole piisav. Juba Jeesuse ajal oli küllalt inimesi, kes soovisid küll vastu võtta tema abi, kuid mitte teda ennast. Nagu mäletame, kuulutas Jeesus sellega seoses 10. peatükis teatud Galilea linnadele rasket Jumala kohut. Jeesus oli seal küll väga populaarne, rahvahulgad tunglesid tema ümber, tegelikult aga ei saanud ta nende inimeste südames endale palju ruumi. Kas ei ole tänapäevalgi lugu sageli üsna sarnane?

11:27–28 Sündis aga, et kui Jeesus seda kõike rääkis, tõstis üks naine rahva hulgast häält ja ütles talle: „Õnnis on ihu, mis sind on kandnud, ja rinnad, mida sa oled imenud!” Aga tema ütles: „Jah, õndsad on need, kes Jumala sõna kuulevad ja seda järgivad.”

Inimesed kipuvad sageli arvama, et need, kes on Jeesusega kokku puutunud kuidagi väga vahetult, teda oma silmaga näinud või koguni käega katsunud, on kuidagi paremas olukorras kui ülejäänud. Tegelikult pole see nii. Jeesus ei vaidle vastu, et Maarja, tema ema on õnnis, aga samas ütleb ta, milles seisneb tegelik õndsus iga inimese jaoks. Tõeline õndsus ei seisne mitte otseses kokkupuutumises Jeesusega, sest nagu äsja nägime, ei tarvitsegi see inimesi tegelikult õndsaks teha. Paljud, kes Jeesusega kokku puutusid, teda nägid ja kuulsid, jäid tegelikult

õnnistusest sügavamas mõttes ilma. Kui aga keegi kuuleb Jumala sõna ja mitte ainult usub seda, vaid ka tegutseb selle järgi, siis on ta Jeesuse sõnade põhjal tõeliselt õnnis. Isegi Maarja, Jeesuse ema, pole sel juhul temast õndsam. Maarjagi polnud õnnis tegelikult mitte seetõttu, et talle anti eesõigus tuua Jeesus ilmale, vaid pigem seetõttu, et ta uskus Jumala sõna, mis talle sellega seoses anti, ja nõustus täitma seda osa, kuhu Jumal ta kutsus. Ta kuulis Jumala sõna ja järgis seda. Sedasama ootab Jumal ka kõigilt teistelt inimestelt.

11:29–32 Kui aga rahvahulki murdu kokku tuli, hakkas Jeesus kõnelema: „See sugupõlv on paha sugupõlv, ta nõuab tunnustähte, ja talle ei anta muud kui Joona tunnustäht, sest nii nagu Joona sai tunnustähaks Niineve rahvale, nii peab ka Inimese Poeg olema sellele sugupõlvele. Lõunamaa kuninganna tõuseb üles kohtupäeval koos selle sugupõlve meestega ja mõistab nad süüdi, sest tema tuli ilmamaa otsast kuulama Saalomoni tarkust, ja vaata, siin on rohkem kui Saalomon. Niineve mehed tõusevad üles kohtupäeval koos selle sugupõlvega ja mõistavad ta süüdi, sest nemad parandasid meelt Joona jutluse peale, ja vaata, siin on rohkem kui Joona.

On tähelepanuväärne, et Jeesus ütleb need sõnad rahvahulkadele, kes tema juurde kokku jooksevad. Taas peame järeldama, et Jeesus ootab inimestelt rohkem, kui lihtsalt temast vaimustumist ja selle vaimustuse peale kokku jooksmist. Jeesuse sõnad näitavad, et tegelikult ei mõista inimesed kõige olulisemaid asju ega tee tema sõnadest vajalikke järeldusi. Kindlasti on rahva hulgas ka erandeid, siinkohal aga räägib Jeesus "sellest sugupõlvest" kui tervikust.

Võib-olla sooviksid mõned inimesed ka tänapäeval, et Jeesus Kristus tõestaks ennast kuidagi veenvamalt. Saatan ise kutsus Jeesust juba alguses tegema sedasama, hüpates alla templi müürit. Seega pole raske näha, millisest allikast sellised nõudmised ja ootused pärinevad. Selle asemel, et nõuda tunnustähti taevast, tuleks teha silmad lahti ja vaadata neid märke, mis Jumal on juba andnud. Ainuke märk või tunnustäht, mida Jeesus ise lubas, oli prohvet Joona tunnustäht.

Matteus rõhutab sellega seoses ennekõike Jeesuse surnuist ülestõusmist kolmandal päeval, Luukas aga vaatleb seda laiemalt ja sügavamalt. Prohvet Joona elas üle 700 aasta enne Jeesuse sündimist. Sel ajal oli maailma suurvõimuks Assüüria, kes ähvardas ka Iisraeli. Joona pidi minema Assüüria pealinna Niinevesse ja kuulutama sellele meelesparandust. Aastal 721 eKr vallutas Assüüria Iisraeli põhjariigi ja Vana testament annab ühemõtteliselt teada, et selle põhjuseks oli Iisraeli rahva taganemine Jumalast. Assüüria pealinnas Niinives aga toimus Joona lühikese jutluse peale üksmeelne meelesparandus ja tänu sellele jäi see linn alles. Ja nüüd ütleb Jeesus, et mida Joona tähendas Niinivele, seda tähendab tema oma kaasaja inimestele. Ta seostab Joona märgiga terve oma avaliku tegevuse ja õpetuse, mida rahvas nägi ja kuulis. Joona isa nimi oli olnud Amittai, mis tõlkes tähendab tõde. Niinive elanikud suhtusid Tõe poja jutlusele tõsiselt ja see päästis nad. Jeesuse ajal elanud juudid seevastu aga ei võtnud vastu seda, mida kuulutas Tõde ise, kes elas nende keskel. Jeesus ju ütles: "Mina olen tee, tõde ja elu. Ükski ei saa Isa juurde muidu kui minu kaudu." (Jh 14:6) Et Juuda rahvas tõe ümber küll tungles, aga lõpuks ikkagi teda vastu ei võtnud, langes ta kohtu alla.

11:33–36 Keegi, kes on süüdanud lambi, ei pane seda peitu ega vaka alla, vaid lambijalale, et sisseastujad näeksid valgust. Su silm on ihu lamp. Kui sinu silm on selge, siis on ka kogu su ihu valgust täis, kui ta on aga haige, siis on ka su ihus pimedus. Hoolitse siis, et valgus, mis on sinu sees, ei oleks pimedus! Kui nüüd kogu sinu ihu on valgust täis, see tähendab, et temas sugugi ei ole pimedust, siis on ta tervenisti valgust täis nagu siis, kui lamp sind valgustaks oma säraga.”

Valgus süüdatakse esmajoones selleks, et ruumis ei oleks pime. Siin räägib Jeesus inimese ihust või elust ja ütleb, et ka see võib olla kas pimeduses või valguses. Inimese füüsilise ihu valgustajaks on piltlikult öeldes tema silm, mis võimaldab valgust näha ja selle järgi orienteeruda. Aga see on ühtlasi hea võrdlus ka inimese vaimuliku elu kohta. Kui inimesel on vaimulik nägemisvõime, siis näeb ta maailma valgust ja oskab tänu sellele tervet oma elu õigesti korraldada.

Meenutagem siinkohal, et suurimastki valgusest pole pimedale inimesele mingit kasu. Ta lihtsalt ei ole võimeline seda nägema, kuna tema silm on kas haige või koguni täiesti pime. Samamoodi on lugu Jeesusega. Tõeline maailma valgus särab, aga osa inimesi eristab seda üpris vaevaliselt ja ülejäänud üldse mitte. Jeesus räägib siin piltlikult sellestasemast, mida ta ütles juba eespool. Lõunamaa kuninganna ja Niinive linna julmad mehed on tema kaasaegsetega võrreldes paremas olukorras, sest nende vaimulik nägemisvõime oli parem. Nad tundsid ära tõe, mis nende ajal oli kättesaadav. Jeesuse kaasaegsete kohta aga seda öelda ei saa. Kurb olukord, kui valgus on olemas, inimene aga pole võimeline seda nägema. Mis siin aitaks?

Jeesus andis siin väga tähelepanuväärse üleskutse: "Hoolitse siis, et valgus, mis on sinu sees, ei oleks pimedus!" See tähendab, et vaimuliku pimeduse suhtes on ikkagi võimalik midagi ette võtta – muidu Jeesus ei käsiks selle eest hoolitseda. Ja selgituseks räägib Jeesus taas inimese ihust, st tema elust. Kas on meie elus asju, mille suhtes me soovime, et need jääksidki pimedusse, et keegi nendest kunagi teada ei saaks? Küllap on. Ja kui me otsustame sellistest asjadest kinni hoida, siis rikubki see meie vaimuliku silma ehk nägemisvõime. Tõde ja valgus on küll olemas, aga me otsustame seda pigem kinni mätsida kui selle valgele tulla. Tagajärjeks on vaimulik pimedus, aga see on niisugune pimedus, mille eest inimene ise on vastutav. Rohuks sellise pimeduse vastu on see, kui inimene nõustub nimetama pattu patuks ja tunnistab selle kõigepealt Jumalale ja kus tarvis, ka inimestele. Nii saabki hoolitseda, et inimese nägemisvõime ja seega ka valguse mõju tema elus hakkab kasvama.

See tõde võib olla paljudele ebameeldiv, aga ei ole võimalik teenida Jumalat, kui teatud alasid oma elus tahetakse hoida pimeduses. Seda olukorda väljendavad tabavalt Jeesuse sõnad Jh 3:19–21: "Ent kohus on see, et valgus on tulnud maailma, aga inimesed on armastanud pimedust enam kui valgust, sest nende teod on kurjad. Igaüks, kes teeb halba, vihkab valgust ega tule valguse juurde, et ta tegusid ei paljastataks. Aga kes teeb tõtt, see tuleb valguse juurde, et ta teod saaksid avalikuks, sest need on tehtud Jumalas." Kas võib inimeste põhiprobleemi seoses Jeesuse Kristusega väljendada veel selgemalt?

11:37–38 Jeesuse rääkimise aegu palus keegi variser teda enese juurde lõunale. Jeesus läks sisse ja istus maha. Variser imestas, et ta enne lõunasööki käsi ei pesnud.

Siinkohal ei üllatanud variseri mitte see, et Jeesuse käed oleksid olnud tavalises mõttes mustad, vaid see, et ta ei pidanud kinni puhtusreeglitest, mida variserid ise rangelt järgisid. Jeesus aga tahtis juhtida variseri tähelepanu sellele, mis on hoopis tähtsam, aga mida tema polnud võimeline nägema.

11:39–40 Aga Issand ütles talle: „Teie, variserid, puhastate nüüd karika ja vaagna küll väljastpoolt, teie sisemus aga on täis rüüstet ja kurjust. Te mõistmatud, eks see, kes on teinud välispidise, ole teinud ka seespidise?

Kas ei ole meilegi tänapäeval enamasti kõige tähtsam see, millise mulje me inimestele jätame ja mida nad meist arvavad? Peame tähtsaks mitte seda, et meie elus ei leiduks midagi halba, vaid hoopis seda, et keegi sellest halvast teada ei saaks. On suhteliselt kerge jätta inimestele endast hea mulje ja vastata nende ootustele. Jeesus aga nimetab sellist suhtumist mõistmatuks ehk meeletuks. Ta ei ole väga huvitatud sellest, kui hästi meil õnnestub säilitada inimeste silmis oma maine. Selle asemel on ta huvitatud sellest, et see maine oleks tõeline ja mitte petlik. Ta soovib teha meid sellisteks, et me mitte ainult ei jäta head muljet, vaid et me ka tõeliselt oleksime midagi väärt. Aga inimese tõeline väärtus saab seisneda üksnes tema sisemuses, mitte selles, millise mulje ta jätab.

11:41–42 Ent andke seesolev halastusanniks, ja vaata, siis on teile kõik puhas! Kuid häda teile, variserid, et te maksate kümnist mündist ja ruudist ja igast aedviljast, aga lähete mööda kohusest ja Jumala armastusest! Neid asju tuleb teha, kuid teisi ei tohi jätta hooletusse.

Üks võimalus sisemiseks puhastumiseks ja vaimuliku nägemisvõime kasvatamiseks on märgata abivajajaid ja aidata neid. Selle asemel, et kiruda, kui hukka läinud on maailm, on hoopis viljakam teha midagi ära seal, kus see meil on võimalik. See näitab, et ka inimese sisemuses on toimunud midagi, mis vastab Jumala tahtele. Kui aga sisemus on juba puhas, siis on inimene üleni puhas ja väliste rituaalide tähtsus muutub hoopis väiksemaks.

11:43–44 Häda teile, variserid, et te armastate esimesi istmeid sünagoogides ja teretamisi turgudel! Häda teile, et te olete nagu tähistamata hauad, ja inimesed, kes kõnnivad nende peal, ei teagi!”

Viimane hinnang variseridele on otse hävitav. Need, kes pidasid peensusteni kinni ette antud puhtusreeglitest, on tegelikult otsekui roojased hauad, mis muudavad roojaseks kõik, kes neid puudutavad! Seejuures puudutajad ei aimagi, et tegemist on roojastava hauaga, sest keegi pole seda tähistanud. Raske on kujutleda, et ühele variserile võiks öelda veel rängemini.

Vaimulik pimedus on hirmuäratav asi. Jeesuse üleskutse: "Hoolitse siis, et valgus, mis on sinu sees, ei oleks pimedus" väärrib kõige tõsisemat tähelepanu.

PKK0274 Lk 11:45 – 12:15

Mina – variser

Jeesus on einestamas variseri kodus. Külastuse õhkkond kujuneb pingeliseks, sest Jeesus ütleb variseride kohta välja tõdesid, mis on kõike muud kui meeldivad. Variseride võrdlemine tähistamata haudadega, mis muudavad inimesed roojaseks, tähendas nende ränka solvamist. Tagatipuks rõhutas Jeesus oma sõnu kolmekordselt sõnadega "Häda teile, variserid". Kohal oli ka seadusetundjaid, kes hakkasid protesteerima.

11:45 Aga keegi seadusetundja kostis Jeesusele: „Õpetaja, seda öeldes sa solvad ka meid.”

Nähtavasti tundsid seadusetundjad, et Jeesuse sõnad käivad paljuski ka nende kohta. Seega pole ime, et nad panid Jeesuse sõnu pahaks. Ja tõesti, nad ei eksinud – Jeesus kuulutas neilegi kolmekordselt häda.

11:46–52 Tema aga ütles: „Häda ka teile, seadusetundjad, sest te koormate inimesi vaevukantavate koormatega, ise ei pane aga neile koormale sõrmeotsagi külge! Häda teile, sest te ehitate prohvetitele hauamärke, teie isad on nad aga tapnud! Niisiis, te ise tunnistate, et olete oma isade tegude poolt, sest nemad tapsid nad ära, aga teie ehitate nende hauamärke. Seepärast ütleb ka Jumala tarkus: Ma läkitan nende juurde prohveteid ja apostleid, ja nad kiusavad neid taga ja tapavad neist mõned, et sellelt sugupõlvelt nõutaks kätte kõigi prohvetite veri, mis on valatud maailma rajamisest peale, Aabeli verest kuni Sakarja vereni, kes hukati altari ja jumalakoja vahel. Jah, ma ütlen teile, see nõutakse kätte sellelt sugupõlvelt! Häda teile, seadusetundjaile, sest te olete ära võtnud tunnetuse võtme; ise te ei ole sisse läinud, ent olete takistanud sisseminejaid!”

Selliste sõnade peale kipuvad juuksed püsti tõusma. Kuidas julgeb keegi teisele nii solvavalt öelda? Veelgi hämmastavam on, et need sõnad öeldakse mitte ükskõik kellele, vaid rahva juhtivatele isikutele, kellel oli üpris suur mõjuvõim mitmes suhtes.

Seadusetundjate ülesanne oli õpetada teistele inimestele teed Jumala juurde. Nad olid palju koolis käinud ja õppinud põhjalikult tundma pühakirja, eriti Moosese raamatuid. Seega pidid neil olema kõik eeldused anda inimestele edasi vajalikud teadmised Jumala tahte kohta. Aga hoolimata kõigest sellest olid nad ise jäänud väljapoole Jumala riiki, ja mis kõige halvem, nad takistasid ka teistel sinna sisse astuda. Oma tegudega näitasid nad, et nad on nende Vana testamendi inimeste järeltulijad, kes olid tapnud Jumala poolt saadetud inimesed, kes olid kuulutanud Jumala tahet. Nimepidi mainib Jeesus Kaini venda Abelit Piibli esimesest raamatust ja Sakariat 2. Ajaraamatu 24. peatükist, mis on heebrea Piiblis viimane raamat. Nii näitab Jeesus, et terve Vana testament tunnistab selle mõtteviisi ja suhtumise vastu, mida kirjatundjad esindasid. Seepärast määratakse neile kord ka raskem kohtuotsus kui teistele, sest neil oleks olnud võimalik õppida minevikust, prohvetite kuulutusest ja saatusest, aga nad olid jätnud selle tegemata.

Jeesus räägib ka Jumala tarkusest, kes kõneleb siin esimeses isikus ehk mina-vormis: "Ma läkitan nende juurde prohveteid ja apostleid." On tähelepanuväärne, et sellist väljendit ei leia me ühestki Vana testamendi raamatust. Seega peame järeldama, et siin kõneleb Jeesus ise Jumala tarkusena. Ühtlasi näitavad Jeesuse sõnad, et ta teadis, et ka kirjatundjad tema hülgavad. Nii omandavad need kolm Jeesuse hädahüüdu eriti vapustava sisu. Inimesed, kes kõikide arvates pidid teadma, kuidas pääseda Jumala riiki, olid teel kõige koledama saatuse poole, mida võib kujutleda. Nad olid oma sõgedast mõtteviisist niivõrd pimestatud, et polnud võimelised nägema ja vastu võtma Jumala poolt valmistatud päästet.

Kirjatundjate sõgedus seisneb Jeesuse sõnade kohaselt kolmes asjas. Esiteks on nende õpetus selline, mille järgi on tavalisel inimesel vaevalt võimalik elada. Ja nad ei tee midagi selleks, et inimesi selles kuidagi aidata. Teiseks on nende suhtumine prohvetitesse, st elavasse Jumala sõnasse samasugune, nagu nende vanematelgi. Ja kolmandaks, neil puudub tunnetus ehk tegelik Jumala tee tundmine. Ja kuna nad ise seda ei tunne, ei oska nad juhatada ka teisi.

Religioosne juhtkond oli Jumala tundmise asendanud religioossete harrastustega. Ja kui vaadata asja sügavamalt, siis kujutavad religioossed harrastused endast alati pattu. Sest religioossete harrastuste abil loodab inimene teenida Jumala silmis plusspunkte ja pälvida tema soosingut. Ta kujutleb, et tal on mingid niisugused omadused ja teod, millega ta võib Jumalat teenides talle rõõmu valmistada. Inimene arvab, et kui ta teeb Jumalale oma parima, siis peaks sellest piisama. Tegelikult aga ta Jumalat ei tunne ega võta vastu ka Jumala elavat sõna ei prohvetite ega Jeesuse enda suust. Selle asemel on ta pühendunud oma religioossete rituaalide täitmisele. Sellise pimeduse meelevallas olid seadusetundjad ja sellesse juhtisid nad teisigi. Nii takistasid nad inimesi Jumala juurde tulemast ja päästetud saamast.

Loomulikult ei saanud kirjatundjad ja variserid pärast Jeesuse selliseid sõnu suhtuda temasse heatahtlikult.

11:53–54 Ja kui Jeesus oli majast väljunud, said kirjatundjad ja variserid väga vihaseks ja hakkasid teda sõnast püüdma paljude asjade pärast, varitsedes teda, et midagi kätte saada tema suust.

Inimesed, kelle silmakirjalikkuse Jeesus oli halastamatult paljastanud, ei leppinud sellega. Neis ärkas kättemaksuhimu. Jeesust hakati jälgima, uurides iga tema sõna otsekui suurendusklaasi all, et tabada ta mingilt eksimusest. Siis saaks teda kompromiteerida ja hävitada vähemalt tema maine.

12:1 Sel ajal, kui rahvast oli kokku tulnud tuhandete kaupa, nii et üksteist tallati, hakkas Jeesus rääkima esmalt oma jüngritele: „Hoidke end variseride haputaigna, see tähendab silmakirjalikkuse eest!

Jeesuse ja religioosse juhtkonna kokkupõrked ei jäänud rahvale märkamata. Võib-olla sellepärast kogunes rahvast Jeesuse ümber veelgi rohkem. Lamp, mis põles, ei jäänud tõesti nähtamatuks. Jeesus ei võtnud ka oma sõnu tagasi ega pehmendanud neid kuidagi, vaid vastupidi, muutus veelgi rangemaks.

Isegi väike osa haputaignat ajab hapnema suure hulga jahu. Midagi sellist kujutas variseride tegevus nende ümbruskonna jaoks. Nende "haputaigen" ehk halb mõju oli nende silmakirjalikkus. Silmakirjatseja on tegelikult näitleja, kes mängib mingit rolli. Ta esitab mitte seda, kes ta tõeliselt on, vaid kedagi teist. Hea näitleja oskab seda teha veenvalt, nii et tema enda olemus ei paista kusagilt välja.

Paraku on variserlus väga tüüpiline inimese häda. Ka tänapäeval ei tule seda kaugelt otsida. Võib-olla on see eriti omane just religioossetele inimestele. Raamatus "Ristivedossa" on helsingilane Soila Vati selle sõnastanud ühes oma luuletuses järgnevalt (sõnasõnaline tõlge):

Ei ole mul tarvis otsida variseri Piibli ajaloost või kusagilt minevikust.

Ei ole mul tarvis otsida variseri pühapäeva hommikul nende hulgast, kes kirikust mööda kiirustavad

või uurida neid, kes istuvad mu kõrval kirikupingis.

Ta istub enesega rahulolevalt minu enese nahas.

On väga suur kiusatus pidada enda patte ja eksimusi väikesteks ja tühisteks ja samas mõista häälekalt hukka teiste tegusid, mis tunduvad suured ja jämedad.

12:2–3 Ei ole midagi varjatut, mis ei tuleks ilmsiks, ega peidetut, mida ei saadaks teada. Seepärast kõik, mida te ütlete pimedas, saab kuuldavaks valguses, ja mida te üksteisele kõrva sosistate kambrites, seda kuulutatakse katustelt.

Silmakirjalikkus rajaneb lootusel, et inimese tõeline olemus ei tule kunagi avalikuks. Seevastu aga see, mis on Jeesuse järgijate südames, peabki saama avalikuks. Evangeelium Jeesusest ei saa kunagi jääda varjatuks. Aga lõppude lõpuks ei jää varjatuks ka miski muu; seegi, mis peitub tegelikult variserides. See saab avalikuks hiljemalt kohtupäeval, enamasti aga paljastavad selle juba käesoleva maailma olukorrad. Kristlasel on eesõigus ja võimalus juba praegu tuua valguse kätte kõik ebameeldiv, mida ta endas leiab, kaasa arvatud ebameeldiv variserlikkus. Kui see saab käsitletud õigel ajal – armuajal, siis pole viimset kohutki põhjust enam karta.

Järgnevalt näeme, milliseid julgustussõnu ütleb Jeesus oma jüngritele.

12:4–5 Teile aga, oma sõpradele, ma ütlen: Ärge kartke neid, kes ihu tapavad ja pärast seda ei saa midagi rohkemat teha! Ma näitan teile, keda teil tuleb karta: kartke teda, kellel on meelevald pärast tapmist heita põrgusse! Jah, ma ütlen teile, teda kartke!

Teiste sõnadega: karta tuleb mitte inimesi, vaid Jumalat. Muuseas, Piibel ei õpeta kusagil, et kristlane peaks kartma kuradit või et kuradil oleks meelevald heita kedagi põrgusse. Kes kardab Jumalat, seda võivad teised küll pilgata, aga temal pole tarvis karta midagi muud. Tõsi küll, Jeesuse jüngrid pidid üle elama paljugi, mis inimlikult hirmu nahka ajab. Neid peksti, pilgati ja isegi surmati ainult selle eest, et nad julgesid rääkida Jeesusest ka teistele. Maailmas on küllalt kohti, kus seda tehakse tänapäevani. Aga kes on Jeesuse pärast, see teab, kelle pärast on lõpuks meelevald ka käesolevas maailmas. Kristlaste vaenlased võivad neile teha küll palju ebameeldivat kuni tapmiseni välja, tegelikult aga pole neil nende üle mingit meelevald. Seevastu Jumalat on tõesti põhjust karta, sest tema ütleb kõige kohta viimase sõna ja tema käes on ka inimese igavikuline saatus.

Sellest hoolimata on rasked tagakiusamised hirmutavad asjad. Sellepärast julgustab Jeesus oma jüngrid edasi.

12:6–7 Eks müüda viis varblast kahe veeringu eest? Ja ükski neist ei ole unustatud Jumala ees. Isegi teie juuksekarvad on kõik ära loetud. Ärge kartke, te olete enam väärt kui hulk varblasi!

Varblased ei maksnud Jeesuse ajal peaaegu midagi. Mt 10:29 öeldakse, et kaks varblast maksab ühe veeringu. Kui kahe veeringu eest sai neid viis, siis tähendab see, et viies anti otsekui kauba peale. Ja ometi ei unusta Jumal sedagi, kes saadi tegelikult tasuta.

Meie kindlasti ei tea, kui palju täpselt on meil juukseid peas, aga Jumal teab sedagi. Nendes lihtsates näidetes on võimas julgustus: mitte miski, mis võib Jumala last siin maailmas tabada, ei saa seda teha kogemata, otsekui Jumala selja taga. Ei tohi arvata, et Jumal muretseb üksnes suurte sündmuste ja inimeste pärast, väikeste pärast aga mitte. Jumal on olukordade üle peremees ka seal, kus seda mitte miski ei reeda.

Jeesus jätkab väga tähtsate tõdedega.

12:8–10 Aga ma ütlen teile, igaüht, kes mind tunnistab inimeste ees, teda tunnistab ka Inimese Poeg Jumala inglite ees, aga see, kes minu ära salgab inimeste ees, salatakse ära Jumala inglite ees. Igaüks, kes ütleb midagi Inimese Poja kohta, võib saada andeks, aga kes teotab Püha Vaimu, sellele ei anta andeks.

Käesolevas maailmas ei olnud kerge Jeesusel endal ega ole ka tema tunnistajatel. Mõneski olukorras võib tunduda kergem ja kasulikum Jeesuse nimi ära salata või sellest vähemalt vaikida, kui seda tunnistada. Jeesus aga ütleb siin, et kes teeb sellise valiku, selle suhtes käitutakse kord taevas samamoodi. Inimene, kes kõigist raskustest hoolimata

tunnistab end siin maailmas Jeesuse omaks, saab olla koos temaga ka igavikus. Sellel aga, kes Jeesuse salgab, ei ole oodata midagi head.

Nii võib öelda, et inimese igavikuline saatus on täiesti ta enda kätes. Ja täiesti ilmselt on inimese igavikuline saatus seda väärt, et teha selle nimel siin maa peal õiged valikud, hoolimata kõigist raskustest. Jumal nimelt leidis inimese päästmise olevat nii tähtsa, et ta nõustus selle nimel ise kannatama. Kui meie peaksime hindama asju teisiti, siis tuleneb see meie teadmatusest ja kindlasti ka rumalusest.

Püha Vaimu teotamine võib toimuda kõige lihtsamal kujul ehk nõnda, et inimene ei võta vastu Püha Vaimu tunnustust Jeesusest, kes ainsana võib avada inimesele tee taevasse. Teiste sõnadega – mingil hetkel inimene tunnetab tõde Jeesuse kohta, mida ilmutab talle Püha Vaim, kuid ta lükkab selle tagasi. Näiteks kasvõi selleks, et mitte sattuda liigsetesse raskustesse. Ja kui inimene lükkab tagasi Jumala poolt valmistatud andeksandmise ja pääsetee Jeesuses Kristuses, ükskõik millistel põhjustel ta seda teeb, siis loomulikult ei jää talle mingit pääsemisvõimalust.

Seega, Püha Vaimu teotamise puhul ei ole tegemist mingite üksikute mõtete või mõtlematute sõnadega, vaid tervele Püha Vaimu tööle vastu seismisega. Sellega oli tegemist ka nende Vana testamendi inimeste puhul, kes olid tapnud prohvetid. Nad panid vastu Jumalale, kes neid prohvetite läbi kutsus. Sellesamaga oli tegemist ka kirjatundjate ja variseride puhul, kes selle asemel, et Jeesuse sõnadel end äratada lasta, hakkasid otsima võimalust teda vahele võtta. Ja sellesamaga on tegemist praegugi, kui inimene mingitel kaalutlustel hülgab Jeesuse, kelle juurde Püha Vaim teda juhatab.

Seejuures on tähtis tähele panna, et küsimus ei ole teadmatuses või eksituses, vaid kaalutletud keelduvas otsuses, mille inimene langetab sellest hoolimata, et ta teatud hetkel tunnetas tõde.

12:11–12 Aga kui teid viiakse sünagoogidesse ja ülemate ja võimumeeste ette, ärge siis muretsege, kuidas või mida enese eest kosta või mida öelda, sest selsamal tunnil õpetab Püha Vaim teile, mida te peate ütleva.”

See on veel üks võimas julgustus selleks puhuks, kui olukorrad lähevad jüngrite jaoks raskeks. Nende eest hoolitsetakse nõnda, et neil pole tarvis isegi muretseda, mida öelda või rääkida. Nõnda ligidal on Issand neile siis, kui nad satuvad raskustesse sellepärast, et nad on jutustanud teistelegi maailma Päästjast. Apostlite tegude raamatust võime leida näiteid selle töötuse täitumiste kohta. Kuid siin ei töötata abi laiskadele jutlustajatele, kes ei viitsi jutluste ettevalmistamisega vaeva näha.

Järgnevalt pöörduakse Jeesuse poole pärandi jagamise küsimuses. Pärimisküsimused on maailmas alati tekitanud palju paksu verd ja pahandust. Väga kergesti tekib kellelgi tunne, et tema sai liiga vähe. Saab selgeks inimeste suhtumine materiaaletesse väärtustesse.

12:13–15 Aga keegi rahva seast ütles Jeesusele: „Õpetaja, ütle mu vennale, et ta jagaks päranduse minuga!” Jeesus ütles talle: „Inimene, kes mind on seadnud teie üle kohtumõistjaks või jagajaks?” Ja ta ütles neile: „Vaadake ette ja hoiduge igasuguse ahnuse eest, sest külluseski ei olene kellegi elu sellest, mis tal on!”

Meile ei räägita, millistel motiividel pöördus mees sellise küsimusega Jeesuse poole. Jeesuse suhteliselt karmi vastuse põhjal võib aga oletada, et tema motiivid ei olnud võib-olla päris puhtad. Küllap oli tal valmis mingi tegevuskava, millele ta soovis Jeesuse heakskiitu. Kahtlemata oli tegemist olukorraga, kus isa oli surnud ja jätnud varanduse poegadele ilma seda jagamata. Tema soov oli tõenäoliselt, et pojad jätkaksid oma ühist elu. Idamaades peeti sellist olukorda normaalseks, ainult erandjuhtudel läks pere laiali. Tavaliselt elasid inimesed ju suurperedes koos. Ei olnud sugugi endastmõistetav, et pärast isa surma jagatakse näiteks maaomand poegade vahel. Jeesuse aegsed rabid olid küll jõudnud järeldusele, et juhul, kui üks pärijatest soovis pärandi jagamist, pidid ülejäänud sellega nõustuma. Aga Rooma seaduse kohaselt, mida tuli järgida ka Palestiinas, läks pärandi jagamiseks siis, kui seda soovisid mõlemad osapooled. Seega oli oma sooviga Jeesuse poole pöördunud mees juriidiliselt keerulises olukorras. Ühelt poolt andsid rabid talle õiguse jagada isalt saadud pärand, teisalt aga takistas seda venna

keeldumine. Nüüd soovis mees nähtavasti, et Jeesus oma autoriteediga mõjutaks tema venda temale soovitud suunas. Ilmselt oli ta veendunud, et temal on õigus, ja kui seda ei õnnestu kehtestada, siis kannatab ta ülekohtu.

Tegelikult toimitakse sellistes olukordades sageli nõnda, et seaduse paragrahvi järgi on kõik õige, tegelikult aga on asi õigusest kaugel. Ja kus aetakse taga üksnes oma õigusi, seal tehakse sellega sageli teiste olukord raskeks. Oma õiguse ajamine ei ole kaugeltki alati parim tee.

Igatahes ei toiminud Jeesus nii, nagu mees oli soovinud. Võimalik, et kui ta seda oleks teinud, oleks vendade vahekord saanud lõplikult rikutud. Nagu Jeesusel kombeks, vaatab ta siingi konkreetsetest asjaoludest sügavamale ja valgustab inimeste toimimise motive. Ja esimene asi, mille eest ta hoiatab, on ahnus. Kl 3:5 nimetatakse seda ebajumalateenistuseks. See ei too mingil juhul õnne. Elu ei ole võimalik rajada varandusele, isegi siis mitte, kui seda oleks väga palju. Ebajumalateenistus, ükskõik millisel kujul see ka ei esineks, on inimese elule alati hävitav. Sellepärast ongi see keelatud.

Niisiis ei ole kõige tähtsam ajada taga oma õigusi. Need on mõnigi kord ahnuse teenistusele viisakaks kättevarjuks. Hoopis tähtsam võib olla uurida läbi oma süda, st oma tegutsemise tegelikud ajendid. See on hea nõu meilegi, juhul kui on tegemist raskesti lahendatavate probleemidega.

PKK0275 Lk 12:16 – 34

Surma märk

Keegi mees palus Jeesuse abi pärandi jagamise küsimustes. Jeesus ei nõustunud selles osas aitama, vaid rääkis tähendamissõna, et aidata selle abil meil kõigil mõista, mis on elus kõige tähtsam.

12:16–21 Ja Jeesus rääkis neile ka tähendamissõna: „Ühe rikka mehe põllumaa oli hästi vilja kandnud. Ja ta arutas endamisi: „Mis ma pean tegema? Mul ei ole kohta, kuhu oma vilja koguda.” Ja ta ütles: „Seda ma teen: ma lõhun maha oma aidad ja ehitan suuremad ning kogun sinna kõik oma vilja ja muu vara ning ütlen oma hinge: Hing, sul on tagavaraks palju vara mitmeks aastaks, puhka, söö, joo ja ole rõõmus!”

Aga Jumal ütles talle: „Sina arutu! Selsamal ööl nõutakse sinult su hing. Aga kellele jääb siis see, mis sa oled soetanud?” Nõnda on lugu sellega, kes kogub tagavara iseenese jaoks, kuid ei ole rikas Jumalas.”

Meenutan taas, et idamaades suhtutakse tähendamissõnadesse ja metafooridesse teisiti kui meil, lääne kultuuris. Idamaades räägitakse tähtsatest asjadest piltlikus keeles ja seda on ka tähendamissõnad. Järelikult see, mida Jeesus pärandi jagamisega seoses seni ütles, oli üksnes sissejuhatus. Nüüd algab tõeline sõnum ja selle annab ta edasi tähendamissõna kujul.

Selles tähendamissõnas on neli sõnavõttu. Kolm nendest peab rikas mees, neljanda aga Jumal. Jeesus räägib mehest, kes on saanud Jumalalt kingitusena rikkaliku lõikuse. Lõikust mõjutab olulisel määral ilm, eriti see, et õigel ajal sajab vihma. Inimene muidugi künnab ja külvab, tegelikult aga ei saa ta lõikust esile kutsuda. See sõltub põhiliselt asjaoludest, mis ei ole inimese võimuses. Nüüd on juba niigi rikas mees saanud tänu Jumala heldusele veelgi rikkamaks. Tegelikult poleks tal seda õnnistust tarviski. See tekitab hoopis lisaprobleeme: kuhu kogu see varandus nüüd panna? Mees ilmselt murrab pead ja kaalub erinevaid võimalusi. Seejuures mõtleb ta nähtavasti ainult endale. Tal ei tule pähegi mõelda ka võimalikele abivajajatele. Apostel Paulus, rääkides oma kirjades töötegemise motiividest, tõstab esile neist õieti ainult kahte – selle, et inimene ei oleks teistele koormaks (2Ts 3:7–12) ja selle, et võiks abivajajaid aidata (Ef 4:28). See paneb mõtlema, kuidas kasutan ise oma varandust.

Jeesuse õpetus annab alust mõelda laiemaltki küsimusele, kuidas siin maailmas varandust kasutatakse ja jagatakse. Muidugi meie maailmas Jumala tahte järele tavaliselt ei küsitagi, aga see tähendamissõna paneb mõtlema selle üle, kui kaugelt on kristlasedki läinud, pidades selle maailma toimimisviise endastmõistetavaks.

Lõpuks leiab mees lahenduse: tuleb lammutada vanad aidad ja ehitada suuremad. Sinna tuleb koguda kõik oma rikkus ja seejärel nautida elu. Seejuures ei mõtle mees kellelegi teisele. Ta räägib oma aitadest, oma lõikusest, oma varandusest ja oma heaolust. Ta ütleb oma hinge, st oma sisemisele, enesega rahulolevale isiksusele: "Hing, sul on tagavaraks palju vara mitmeks aastaks. Puhka, söö, joo ja ole rõõmus!" See mees on äärmiselt materialistliku mõtteviisiga. Kogu tema heaolu oleneb kogutud ja tallele pandud materiaalsest varandusest. Ta räägib ainult endaga, omaenda surematu hingega. Ta on äärmiselt enesekeskne.

Meenutagem, et idamaades kuuluvad inimese ellu lahutamatu ka kaasinimesed. Seal jagatakse ühiselt nii rõõmu kui ka mured. Nii on ka Jeesuse tähendamissõnades kadunud lambast, kadunud drahmirahast ja kadunud pojast – kui kadunu on leitud, siis kutsutakse kokku ka kõik naabrid ja rõõmutsetakse ühiselt. Inimene kuulub alati suuremasse kollektiivi, üksikut inimest Piiblis peaaegu ei kohta. Samuti on ristikogudus orgaaniline tervik, mitte lihtsalt usklikud inimesed, kes on kokku tulnud. Seda tervikut nimetatakse näiteks Kristuse ihuks, sellesse kuuluvaid inimesi aga ihu liikmeteks. Vaimuannidki tegutsevad mitte üksikute liikmete heaks, vaid terve koguduse heaks. Algkogudus Jeruusalemmas tegutses täiesti ühtselt, igaühele anti vastavalt sellele, kuidas ta vajab. Selliseid näiteid võiks tuua palju.

Siin, Jeesuse tähendamissõnas aga on mees oma rikkusega täiesti üksi ja räägib üksnes omaenese hingega. Alles seda tähele pannes võime hakata mõistma, mida rikka mehe elu endast tegelikult kujutas. Ta ei kutsunud naabreid oma suure saagi puhul pidutsema ega jaganud oma rõõmu üldse kellegagi peale iseenda. Kas võib öelda, et ahnuse ja isekuse jumalad, keda ta jäägitult teenis, olid ta juba peaaegu täielikult surmanud?

Sellel taustal muutub paremini mõistetavaks Jumala kohtuotsus tema üle: "Sina arutu! Selsamal ööl nõutakse sinult su hing. Aga kellele jääb siis see, mis sa oled soetanud?"

See, mida Jumal sellele mehele ütleb, on väga kõnekas mitmes suhtes. Kõigepealt kuulub mehe hing ehk elu Jumalale ja Jumal küsib selle ühel päeval tagasi. Inimene on rohkem kui üksnes mateeria ja vajab ka rohkem kui üksnes materiaalet.

Edasi näeme, et mees oli eksinud vähemalt kahes suhtes. Kõigepealt oli ta suurt saaki saades mõelnud üksnes endale ja teiseks oli ta selle külge sidunud oma hinge ehk südame. Nii polnud tema hingel peale maise varanduse mingit muud tugipunkti ega turvalisust – milline õnnetu olukord sel hetkel, kui inimene peab lahkuma ja jätma maha kogu oma maise varanduse. Nagu ütles Jeesus: ta pole rikas Jumalas.

Teine õnnetus on, et rikas mees on täiesti üksi. Maa peal elades võis ta end rõõmustada vähemalt oma rikkusega, kui ta aga siit maailmast lahkub, siis pole tal enam midagi ega kedagi. Juba maa peal pole mingit juttu, et tal oleks perekonda, sõpru või kedagi teist, kellega jagada Jumala häid ande. Ja kui ta peab surema, küsib Jumal: kellele jääb siis see, mis sa oled soetanud?

Siinkohal võiks vastata: kui sa pead surema, mis tähtsust sellel siis enam on, kellele saab sinu varandus? Kas see pole ükskõik?

See on muidugi ükskõik selles mõttes, et inimene ise ei saa oma varandust mingil juhul kaasa võtta. Aga kui inimese maine varandus on tema ainus rikkus, siis on sellest lahkumine väga valus isegi surma hetkel. Olen kuulnud inimesest, kes vahetult enne oma surma hoidis raha peos ega teadnud, kuhu seda panna või peita. Rikas mees on surses täiesti üksi ja lootusetus olukorras. Muidugi surevad maailmas paljudki inimesed üksi, aga see toimub vastu nende tahtmist. Jeesuse tähendamissõnas oli aga mees jäänud üksi, teenides ahnuse jumalat. Tema elu tähtsaim valik oli ta lahutanud nii kaasinimestest kui ka Jumalast.

Kas võiksime siin näha Jumala armastuse sellist külge, millele me muidu väga palju ei mõtle? Jumala käsud ja juhtnöörid on tõesti antud selleks, et meie elu kaitsta – mõnigi kord meie enda eest, meie valede himude, soovide ja eluviiside eest. Sageli vist kiputakse arvama, et Jumala käsud on midagi niisugust, mis riisuvad inimese elust viimasegi rõõmu. Kas võiks see Jeesuse tähendamissõna aidata meil niisugust suhtumist revideerida?

Jumala tahte vastane elu võib küll tunduda mõnda aega vägev ja turvaline, aga selle lõpp on hukatus. Just sellel põhjusel ei soovita Jeesus meil käia laial teel. Võime küll öelda, et meist pole nende käskude õiget täitjat, aga ometi näitavad nad meie elus õiget suunda nagu kompassinõel. Vähemalt mingil määral on iga inimene võimeline neid käske mõistma ja nendest ka juhinduma. Kes aga nendest ei juhindu, on nagu rändur, kes ei tunne huvi ei kaardi ega kompassi vastu, vaid lihtsalt rändab, küsimata, kuhu.

Vaatame veel kord üle selle terviku, milles Jeesus oma tähendamissõna jutustas. Jeesuse poole pöördus keegi mees, kes palus tal aidata lahendada pärimisküsimused niisugusel viisil, nagu soovib tema. Jeesus ei nõustunud vahetalitajaks hakkama. Selle asemel hakkas ta rääkima ahnuse patust, mis kujutab endast ebajumalateenistust ja seega esimesest käsust üleastumist. Tähendamissõna näitab, milleni viib ahnuse teenimine – enesega rahulollu just halvas mõttes, isekusse, üksindusse, ja mis kõige halvem, lahutusse Jumalast.

Nii õnnetu on selle lugu, kellel on küll palju maist rikkust, kuid kes ei ole rikas Jumalas. Algtekstis olevat mõtet võiks sõnastada ka teisiti: nii käib selle käsi, kes kogub aardeid endale ja mitte Jumalale.

Aga kuidas võiks inimene koguda aardeid Jumalale? Jumal ise ei vaja ju inimeselt midagi. See on muidugi tõsi, aga sellest hoolimata võime näha läbi terve Piibli, et Jumal võtab vastu nende andeid, kes teda teenivad. Näiteks Jeruusalemma templis toodi Jumalale tänuohvraid. Tänapäevalgi tunneme annetamist või ohverdamist Jumala riigi töö heaks. Tähtsam aga on see, mida Jeesus ütleb Mt 25:40: "Tõesti, ma ütlen teile, mida te iganes olete teinud kellele tahes mu kõige pisematest vendadest, seda te olete teinud mulle."

Niisiis, me anname Jumalale ande ka, teenides oma ligimesi ja lastes neil osa saada nendest headest andidest, mida ise oleme saanud Jumalalt. Kingitustega, mida edasi ei anta, juhtub nii nagu mannaga kõrbes – see läheb halvaks ja rikub ka selle, kes seda kasutab.

Nii võime võtta kokku sõnumi mehele, kes soovis, et Jeesus aitaks tal pärandit jagada tema soovi kohaselt. Aga meenutagem, et see Jeesuse vastus ei olnud mõeldud mitte ainult sellele mehele, vaid kõigile, kes seal Jeesust kuulasid. Seega, see on mõeldud ka minule ja sinule. Selle vastuse mõtte võiks sõnastada järgnevalt: Sinu suurim probleem ei seisne selles, kuidas saada jagatud pärand. Hoopis tähtsam on küsimus, kas sa pärandit jagades tahad teenida ka Jumalat, teenides näiteks oma venda, või üksnes ennast?

Nii juhib Jeesus oma kuulajaid mõtlema sügavamalt varandusega seotud küsimustele ja elule üldse. Keda tahad sa lõppude lõpuks tegelikult teenida? See on tähtis küsimus, millele vastamisest ei pääse meiegi. Isegi juhul, kui väldiksime sellele küsimusele mõtlemist ja vastamist, näitab see üksnes, millise valiku oleme juba teinud. Selle valiku tulemused peame kord paratamatult ka vastu võtma. Ja siis ei ole meil enam võimalik öelda: "Ma ei teadnud ..."

Edasi teeb Jeesus eelpoolöeldust praktilise kokkuvõtte.

12:22–24 Aga Jeesus ütles jüngeritele: „Seepärast ma ütlen teile, ärge muretsege elu pärast, mida süüa, ega ihu pärast, millega rõivastuda, sest elu on enam kui toidus ja ihu enam kui rõivas. Vaadake kaarnaid - nad ei külva ega lõika, neil ei ole varakambrit ega aita, ning Jumal toidab neid. Kui palju enamat väärt olete teie lindudest!

Selle asemel, et teenida ahnuse jumalat, kutsub Jeesus meid üles suhtuma oma ellu hoopis teisiti. Inimesel, kellel puudub turvalisus Jumalas, pole lõppude lõpuks ka mingit muud turvalisust, hoolimata kogu tema varandusest ja kõigist tema plaanidest. Kes aga on rajanud oma elu Jumalale ja sellele julgeolekule, mida tema pakub, see võib usaldada ka tema headust ja hoolekannet, selle asemel, et loota oma omandile. Loomulikult ei ole need Jeesuse sõnad üleskutse laiskusele, vaid need meenutavad meile, mis on elus kõige olulisem. Kaarnad olid Moosese Seaduse järgi ebapuhtad linnud, keda ei tohtinud ei ohverdada ega süüa. Ometi kannab Jumal hoolt nendegi eest. Kuidas ei peaks ta siis hoolitsema nende eest, kes Jeesuse läbi on saanud Jumala lasteks?

Küllap Jeesus teab, kui raske on paljudelgi inimestel neid tema sõnu tõsiselt võtta. Sellepärast jätkab ta julgustamist veelgi.

12:25–28 Aga kes teie seast suudab muretsemisega oma elueale küünra lisada? Kui te nüüd kõige vähemutki ei suuda, mis te siis muu pärast muretsete? Vaadake lilli, kuidas nad ei ketra ega koo, aga ma ütlen teile, isegi Saalomon kogu oma hiilguses ei olnud nõnda ehitud kui igaüks neist. Kui aga Jumal nõnda rüütab väljal rohtu, mis täna on ja homme visatakse ahju, kui palju enam teid, te nõdrausulised!

Maailm, milles elame, on täis suurepäraseid põhjuseid ja võimalusi muretsemiseks. Tuleb rõhutada, et sõna "muretsemine" ei tähenda siinkohal töötegemist või millegi vajaliku eest hoolitsemist. See tähendab just nimelt muretsemist ja mitte midagi muud. Igasugust tööd võib ju teha mitmesuguses meeleolus – rõõmuga, rahulikult, ükskõikselt või muretsedes. Kas mõjutab see kuidagi ka töö tulemusi? Küllap mõjutabki – tööd teha on kas kergem või raskem ja see võib saada tehtud mõnevõrra paremini või halvemini. Aga muretsemine ei ole kindlasti asi, mis mõjuks hästi töö tegemisele või kvaliteedile. Nagu Jeesus ütles: sellest pole üldse vähimatki kasu. Ka inimese elueale ei mõju see pikendavalt. Vastupidi – psühholoogid ütlevad, et muretsemine lühendab inimese eluiga. Üldse mõjub muretsemine inimese tervisele väga halvasti. Siit järeldus: milleks siis muretseda?

Jeesus soovibki muretsemise asemele hoopis paremat suhtumist: usaldust oma taevase Isa vastu. Kui tema hoolitseb täiuslikult juba rohu eest, mis väljal kasvab, kas siis mitte palju enam sinu eest, sa nõdrausuline? Lilled, linnud ja loodus üldse ei muretse asjade pärast, mida pole võimalik muuta. Selle asemel nad rõõmustavad oma olemasolu üle, austades nõnda Jumalat. Miks peaks inimene, keda peetakse looduse krooniks, olema rumalam?

Jeesus jätkab veelgi samal teemal.

12:29–34 Ja teiegi ärge küsige, mida süüa või mida juua, ja ärge olge kärsitud, sest kõike seda taotlevad maailma rahvad. Teie Isa ju teab, et te seda vajate. Pigem otsige tema kuningriiki, siis antakse kõik see teile pealegi! Ära karda, sa pisike karjake, sest teie Isal on hea meel anda teile kuningriik! Müüge ära, mis teil on, ja andke see almusteks! Tehke enesele kulumatud kukrud ja muretsege enesele kahanematu aare taevas, kuhu varas ei saa ligi ja kus koi pole rikkumas, sest kus on teie aare, seal on ka teie süda.

Need on kuldsed ja äärmiselt väärtuslikud Jeesuse sõnad. Jääb üksnes soovida, et Püha Vaim meile nende tähenduse tõeliselt kirkastaks.

Keegi on öelnud, et meie maailmas on kahesuguseid inimesi – ühed pühendavad kogu oma energia sellele, et valmistada hiirelõkse, teised aga sellele, et rännata kasvõi maailma otsa selleks, et hankida endale hiirelõks. Aga mõlematel on üks ja sama kiusatus – hiirelõksudega tegeldes on raske meeles pidada, et taevas on olemas Jumal, kes soovib, et inimene, kes on loodud igavikuliseks olendiks, leiaks tema ja jõuaks kord ka tema juurde.

Tähendamissõna rikkast mehest näitab suurepäraselt, miks endale hoidmine teistega jagamise asemel on surma märk. Jeesuse omad aga on kutsutud jagama sellest, mis neil on, teistele, et nõndagi tuua enda ümber elu. See, kellel on aare taevas, ei karda kaotada seda, mis on talle kallis, vaid ta võib meelsasti jagada teistegagi seda, mis Jumal on esmalt andnud temale. Kristlased ei tohiks elada samasuguse ellusuhtumisega, nagu elavad need, kes Jumalat ei tunne, sest kristlastel on hoopis kõrgem kutsumus – taevane Isa on arvanud heaks kinkida neile kuningriigi. Kas tõesti selline kingitus meid ei huvitagi?

PKK0276 Lk 12:35 – 59

Me oleme teelised

Jeesus valmistas oma jüngreid ette ka enda teiseks tulemiseks. Sellega seoses toob Luukas ära mitu Jeesuse tähendamissõna.

12:35–38 Teie niuded olgu võõtatud ja lambid põlegu ja teie olge inimeste sarnased, kes ootavad oma isandat pulmapeolt koju, et kui ta tulles koputab, võiksid nad kohe talle ukse avada. Õndsad on need sulased, keda isand tulles leiab valvamas. Tõesti, ma ütlen teile, ta võõtab oma riided ja paneb nad lauda istuma ning tuleb ja teenib neid. Ja kui ta tuleks ka teisel või kolmandal öövalvekorral ja leiaks nad nõnda – õndsad on need!

See Jeesuse tähendamissõna räägib ajast, mis on Jeesuse esimese ja teise tulemise vahel. Pildid põlevast lambist ja vööga kinnitatud riietest kõnelevad ühest ja samast asjast. Idamaade riietus oli pikk ja vabalt langev. Sellises riietuses oli raske tööd teha. Selleks, et korralikult tööd teha, seoti riidehõlmad vöö vahele kokku.

Ka põlevad lambid sümboliseerivad valmisolekut. Tänapäeval me süütame elektrivalguse ühe nupuvajutusega, tolleaegsete õlilampide korrastamine ja süütamine aga võttis teatud aja. Kelle lamp ei põlenud, see ei saanud otsekohe välja minna, kui oli tarvis. Juba siis, kui Iisraeli rahvas Egiptusest välja läks, tuli seda teha väga kiiresti. Kõik ettevalmistused pidid olema varem tehtud. Seetõttu mõistsid Jeesuse kuulajad hästi, miks peab ka tema teist tulemist ootama pidevalt valmis olles.

Teiseks pildiks või tähendamissõnaks, mida Jeesus samas tähenduses kasutab, on peremehe ootamatu kojutulek. Teenijaile, kes sel hetkel on valvel ja valmis, saab osaks uskumatu tänu ja tunnustus. Neid kiidetakse otse õndsateks. Jeesus ütleb siin midagi lausa uskumatut ja see väärib täit tähelepanu. Kas maises elus on keegi näinud mõisnikku, kes öösel pulmapeolt koju tulles paneb oma teenijad lauda istuma ja hakkab neid ise teenindama? Sellised asjad on võimalikud üksnes Jumala riigis ja sellest Jeesus siin ju räägibki.

Jeesuse jutustatud tähendamissõna näitab, milline peab olema temale kuuluva inimese elu käesolevas maailmas. Seda iseloomustavad kaks tähtsat asja: riiete võõtamine ja hoolitsemine, et lamp alati põleks. See tähendab ühest küljest, et kristlane täidab vastutustundlikult ja hoolega kõiki neid ülesandeid, mis talle siin maailmas osaks saavad. Teisest küljest aga ei sukeldu ta neisse asjadesse nii sügavale, et ta unustaks tähtsaima – Issanda tagasituleku, vaid ta on alati valmis ka selleks. Neid kahte asja valvamine tähendabki. Kristlane, kes on valvel, ei jäta ühest küljest hooletusse käesoleva maailma ülesandeid, aga samal ajal peab ta meeles, mis on siingi maailmas kõige tähtsam – vahekord Jumalaga. Lamp ja selle juurde kuuluv õli kujutavadki Piiblis õiget vahekorda Jumalaga.

Kolmas asi, mis iseloomustab Jumala rahva elu siin maailmas, on teadmatus, millal nende Issand tagasi tuleb. Jeesus läks pärast oma töö sooritamist taevasse ja jüngritele öeldi, et ta tuleb tagasi samal kombel, kuid kellelgi pole aimu, millal see toimub. Jumala kogudus on maailmas praegu justkui omapead. Jumal on oma rahvale ligi üksnes nähtamatult, Püha Vaimu läbi. Sellele toetudes peavad kristlased nii üksikult kui ka kogudusena otsustama, kuidas täita oma maiseid ülesandeid ja elada usuelu. Nagu varsti näeme, Jeesus hoiatab, et on ka neid, kes ei täida oma ülesandeid nii nagu kord ja kohus. Selliste sulaste – või ütleme parem: selliste kristlaste jaoks tähendab Issanda tagasitulek katastroofi. Teised aga on valvel ja täidavad ustavalt oma kohuseid isegi öösel, st rasketes tingimustes, kus puudub innustus ja julgustus. Need, kes on valvel ja valmis sellisteski tingimustes, saavad sõna otseses mõttes taevaliku kohtlemise osalisteks. Meil on raske kujutledagi, et kui oleme kõik oma maised raskused üle elanud ja siis taevasse läheme, hakkab Jeesus ise meid teenima. Aga Jeesus ise kinnitab meile, et tõesti, nõnda see on.

Need sõnad on vapustavad. Küllap ei ole paljudki meie hulgast taibanud, et Jumala armastus meie vastu võib olla nii suur. Tegelikult aga teenib Jeesus meid juba väga ammu. Sest mis on juba tema ristisurm muud, kui meie teenimine? Samuti tema pikk meel ja kannatlikkus meie nõtruste, langemiste ja isegi pattudega – mis on see muud, kui meie teenimine? Kui me palume oma pattudele andestust – taas teenib tema meid, andestades meile. Või me palume midagi muud – näiteks tervist või abi mingite probleemide lahendamisel – taas on tema see, kes meie palveid kuuleb ja meid teenib. See, et oleme saanud üldse päästetud, on Jeesuse teenimistöo tulemus. Samuti see, et suudame elada kristlastena, tuleneb sellest, et tema oma armuga teenib meid iga päev pidevalt.

Kui nõnda järele mõelda, kas pole meie Jumal ja meie Issand Jeesus Kristus väärt seda, et meiegi oleme tema päralt ja teenime teda kõigega, mis meil üldse on? Seda enam, et see, millega me teda teenime, pole tegelikult mitte meie teenimine, vaid üksnes tema armu õige kasutamine. Meil on nimelt võimalik jätta Jumala arm hooletusse, pidades

seda endastmõistetavaks. Sel juhul jääb see kasutuks ja viljatuks nii meie enda kui ka meie kaasinimeste suhtes. Võime küll Jumalasse uskuda, aga sellest pole taevariigi mõttes palju kasu.

Teine võimalus aga on mõista, kui kallis ja hinnaline on Jumala arm, ja rakendada seda terve oma elu üle – teenida selle jõuga kõigis maistes asjades, hoiduda kõigest halvast ja olla valmis oma Issanda tagasitulekuks. Ja siis – Jeesus, kes meid on pidevalt teeninud maa peal, töötab meid teenida isegi taivasel pulmapeol! Kindlasti võib tunduda, et see käib meil üle mõistuse, aga aidaku see meil pisut paremini mõista Jumala armu tohutut suurust.

Jeesus jätkab veelgi samal teemal.

12:39–40 Küllap te mõistate, et kui peremees teaks, mil tunnil varas tuleb, siis ta ei laseks oma kotta sisse murda. Ka teie olge valmis, sest Inimese Poeg tuleb tunnil, mil te ei arvagi!”

See, et me Jeesuse tagasituleku aega ei tea, on Jumala poolt targalt korraldatud. Kui me seda teaksime, siis oleks meil suur kiusatus seada end valmis alles selleks ajaks, ülejäänud aeg aga oma huvides ära raisata. Loomulikult oleks see pettus, ja võimalik, et selle pettuse vältimiseks ongi Jumal jättnud selle aja oma teada.

Kahjuks on ikkagi leidunud "prohveteid", kes on välja arvutanud Jeesuse teise tulemise aja. Ja kahjuks on leidunud lihtsameelseid usklikke, kes on lasknud neil prohveteil ennast eksitada. Nad on müünud oma varanduse ja läinud määratud päeval, valge kittel seljas, Jeesust ootama. Need on kurvad näited selle kohta, mis võib juhtuda, kui Jeesuse sõnu ei võeta tõsiselt või võetakse neid liiga maiselt. Jeesus ise ütleb, et nii nagu keegi ei tea, millal võib tulla varas, ei tea ka keegi, millal võib tema tagasi tulla. Ta annab meile hoopis paremat nõu, kuidas olla valmis tema tagasitulekuks.

12:41–44 Aga Peetrus küsis: „Issand, kas sa räägid selle tähendamissõna meile või kõikidele?” Ja Issand ütles: „Kes küll on ustav ja arukas majapidaja, kelle isand seab oma pererahva üle neile parajal ajal andma määratud moona? Önnis on see teener, kelle ta isand tulles leiab nõnda tegevat. Tõesti, ma ütlen teile, ta seab tema kogu oma vara üle.

Jumala riik maa peal on võrreldav suure majapidamisega. Selles majapidamises on igal liikmel oma töö ja vastutus, ja teatud isikutel on see suurem kui teistel. Nad on pandud ülemustena teenima vastutavatele kohtadele, et kogu majapidamine sujuks normaalselt ja et kõigil oleks süüa. Küllap on siin jutt kõigepealt pastoritest ja kirikute juhtidest; samuti teistest töötajatest. Alkoguduses vastutasid ennekõike apostlid selle eest, et sündiv kogudus saaks korralikult toidetud. Selle töö tulemusi kasutame veel meiegi, sest Uus testament on sündinud just apostlite töö tulemusena.

Paraku on ka võimalik, et kristlane, kes pääseb juhtivale kohale, hakkab kasutama oma võimu valesti – mitte teenimiseks, vaid valitsemiseks. Mis sellisel juhul juhtub, ütles Jeesus edasi.

12:45–46 Aga kui see teener mõtleb oma südames: „Mu isand viibib tulles”, ning hakkab peksma sulaseid ja tüdrukuid, sööma ja jooma ning purjutama, siis selle teenri isand tuleb päeval, mil ta ei oota, ja tunnil, mida ta ei tea, ning raiub ta pooleks ja annab talle sama osa nendega, keda ei saa usaldada.

Teenimine ei ole siin maailmas vist isegi kristlaste hulgas ülearu populaarne. Kus inimesele antakse võim, seal on alati ka oht, et seda kasutatakse valesti. Jumala riigis aga on sellise asja lõpp väga karm. Kristlikud juhid on pandud oma alluvaid toitma ja kaitsma, mitte nende üle valitsema ega neid ära kasutama.

On ka võimalik, et inimene alustab õieti, kuid kaldub hiljem valele teeale. Sel juhul ei erine tema saatus nendest, kes ei ole üldse tahtnud evangeeliumist midagi kuulda. Pigem on see raskem, sest selline inimene teadis rohkem.

12:47–48 Too teener, kes küll teadis oma isanda tahtmist, ent ei valmistanud ega teinud tema tahtmise järgi, saab palju peksta, kes aga ei teadnud, kuid tegi, mis on hoope väärt, saab peksta vähem. Igauhelt, kellele on antud palju, nõutakse palju, ja kelle hoolde on jäetud palju, sellelt küsitakse veel rohkem.

Kes võiks öelda nende Jeesuse sõnade peale, et need on ebaõiglased? Kui Jumal kohut mõistab, siis võetakse tõesti arvesse kõik asjaolud, alates sellest, mida inimene teadis ja mis oli talle usaldatud ning seega, millised olid tema võimalused. Sellest lähtuvalt vaadatakse, mida inimene nende teadmiste ja võimalustega tegi ehk kuidas ta neid kasutas. Vastavalt sellele tuleb ka kohtuotsus.

Need sõnad panevad mõtlema ka selle üle, kui palju armu on Jumal andnud Eestimaale. Kui palju sajandeid on meil juba olemas kirikud ja ristiusk. Alates aastast 1739 on meil olemas emakeelne Piibel. Jumal on kinkinud Eestimaale mitmeid võimsaid ärkamisaegu, kus ta on paljudele õpetanud oma tundmist ja kartust. Tänapäeval on meil olemas hulk erinevaid kristlikke kirikuid ja kogudusi. Vaevalt võiks keegi öelda, et tal pole kuhugi minna, sest tema jaoks ei leidu sobivat. Peale selle on meil olemas kristlik kirjandus ja isegi kristlikud raadiojaamad. Isegi aeg on praegu selline, et keegi ei saa öelda: "Ma ei tohtinud kirikusse minna, sest see oleks ohustanud minu töökohta." Võib arvata, et kord küsitakse kohtus igaühelt, kuidas on ta kõiki neid võimalusi kasutanud. Kuidas on ta ise õppinud tundma seda armu, mida Jumal kõigile tasuta pakub, ja mida on ta võtnud ette, et sellest saaksid teada ka need, kellele see on alles tundmatu. Kuidas peaks seal kohtus käima näiteks nende käsi, kes ütlevad: "Jumal, ma uskusin küll sinusse. Ma olin isegi ristitud, aga kirik ei huvitanud mind. Seal tundus olevat nii igav. Mul olid hoopis teised huvid ja eesmärgid ja mu elu kulus nendele."?

Igaühel meist tasub tõsiselt järele mõelda, millised on minu teadmised Jumala kohta ja võimalused ning seega ka vastutus. Maailmas on veel sadu miljoneid inimesi, kellele keegi pole rääkinud sõnagi selle kohta, et nende patud on lepitatud. Neid inimesi on palju isegi meie ümber iga päev, neid pole tarvis kaugelt otsima minna. Kas oleme osanud neile õigel ajal jagada ettenähtud vaimulikku toitu, millest oleme ise osa saanud? Jeesus ütles: "Õnnis on see teener, kelle ta isand tulles leiab seda tegemas."

12:49 Tuld olen ma tulnud viskama maa peale, ja mida muud ma tahaksin, kui et see oleks juba süttinud!

Selle salmi tõlgendamine on valmistanud Piibli seletajaile raskusi, sest tuli sümboliseerib Piiblis mitmeid erinevaid asju. See võib osutada Jumala kohtule, puhastusele, soojusele või pühadusele. Pöörakem tähelepanu kõigepealt sellele, et siin on tuli midagi niisugust, mida heitma Jeesus ongi maa peale tulnud. Seega iseloomustab see tema põhitegevust. Vaevalt on jutt kohtumõistmisest, sest kohtumõistmine ei ole kindlasti Jeesuse põhitegevus ega peamine eesmärk. Tema peamine eesmärk on inimeste päästmine ja Jumala riiki tõmbamine.

Meenutagem samuti, et juba Ristija Johannes ütles oma järeltulija kohta: "Tema on see, kes ristib teid Püha Vaimu ja tulega." (Lk 3:16) Niisiis on Püha Vaim ja tuli teineteisega lähedalt seotud, kuid nad ei ole üks ja sama. Hiljem, nelipühapäeval saidki Jeesuse jüngrid ristitud Püha Vaimu ja tulega, nagu võime lugeda Apostlite tegude raamatu 2. peatükist. Seda võiski Jeesus siin silmas pidada. Jumala koguduses süttis selline Jumala tuli, mis viis Jumala riiki maailmas üha edasi.

Kahtlemata on see just see, mille saavutamiseks Jeesus oli maailma tulnudki. Samuti mõtleme sellele, et tulel on nii sütitav kui ka puhastav mõju. Inimene, kes on olnud Jumalast kaugel ja siis astunud Jumala riiki, on sageli saanud sellest sõna otseses mõttes süüdatud. Ta süda on täis leegitsevat innukust. Ühtlasi mõjub Jumala ligiolu põletavalt sellele, mis on inimese elus ebapuhas, puhastades teda sellest. Nii on tuli seotud ka Jumala pühadusega ja tema ligiolu tunnetusega.

Kuid enne, kui Jumala töö võib maailmas võimsalt levima hakata, seisab Jeesusel ees veel midagi olulist ja väga rasket.

12:50 Aga mul on ees ristimine, millega mind ristitakse, ja kuidas mul on kitsas käes, kuni see on viidud lõpule!

Enne, kui Jumala tuli võib maailmas tõeliselt süttida, peab Jeesus minema läbi rasketest kannatustest ja surmast, mida ta siinkohal nimetab ristimiseks. Ristimine, algkeeles *baptidzo*, tähendab tegelikult sissekastmist. Jeesuse töö alguses on ristimine veega ja samuti Püha Vaimuga, lõpus aga ristimine kannatustesse ja surmasse. Tõeliselt võib

Jumala päästev ja puhastav töö levida alles pärast seda, kui Jeesus on teinud oma töö lõpuni. Ja oma töö lõpetamise suunas ongi Jeesus parajasti teel.

Samas tähendab selle tule põlemine ja levimine Jumala lastele kõike muud kui rahulikku äraelamist.

12:51–53 Kas te arvate, et ma olen tulnud rahu andma maa peale? Ma ütlen teile, ei sugugi, vaid hoopis lahkmeelt. Sest nüüdsest peale on viis ühes kojas lahkmees, kolm kahe vastu ja kaks kolme vastu, isa poja vastu ja poeg isa vastu, ema tütre vastu ja tütar ema vastu, ämm minia ja minia ämma vastu.”

Need Jeesuse sõnad näitavad, et pole mõtet unistada sellest, et kunagi võiks tulla nõ rahulik ärkamine, kus kõik inimesed saavad aru, kui hea on Jeesus, ja võtavad ta rõõmuga vastu. Jumal ja Jumala riik on võõras sellele maailmale, selle maailma mõtteviisile ja arusaamadele. Kes Jumala riiki sisse astub, muutub käesolevale maailmale võõraks ja arusaamatuks. Nagu Jeesus siin ütles, see samm lahutab otsustavalt kõige lähemadki sugulased.

Jumala riigi sissemurdmine meie maailma tähendab alati vaimset sõda. Sellele püütakse vastu seista kõigi vahenditega. Saatan ei luba rahulikult oma alluvatel üle minna Jumala poolele. Läbi aegade on ta õhutanud tõeliste Jumala laste vastu mitte ainult põlgust ja vastuseisu, vaid ka lausa vägivalda. Pole parata, see kuulub nõ "töö kirjelduse" juurde. Sellest ei pääsenud Jeesus ise ega pääse ka tema saadikud.

Seni rääkis Jeesus oma jüngritele, valmistades neid ette selle vastu, mis on tulemas. Edasi räägib ta juba rahvale üldisemalt.

12:54–57 Aga Jeesus ütles ka rahvahulkadele: „Kui te näete pilve tõusvat lääne poolt, siis te ütlete kohe: „Raske sadu tuleb.” Ja nõnda sünnibki. Ja kui puhub lõunatuul, siis te ütlete: „Kuum ilm tuleb.” Ja nõnda sünnib. Te silmakirjatsejad! Maa ja taeva nägu te oskate ära arvata, kuidas te siis seda aega ära ei arva? Miks te siis iseeneste kohta ei otsusta, mis on õige?

Inimeste vaimulik pimedus väljendub muuhulgas selles, et loodusnähtusi osatakse hoolega uurida ja seletada, vaimulikke asju aga mitte. Nii on see ka tänapäeval. Inimkond on tohutult uhke oma teaduse ja tehnika saavutuste üle, aga vähe on neid, kes märkavad, millises suunas liigub meie maailmas moraalne elu ja eriti vaimulik elu. Sellest ei tahetagi mõelda. Räägitakse, et elu on maailmas alati olnud samasugune. Aga mõelgem ometi hetkeks. Kas oli näiteks meie Eestimaa sada aastat tagasi niisama kõlvatu ja vabameelne, nagu praegu? Jeesus küsib õigesti: kuidas te siis seda aega ära ei arva? Teisiti öeldes: kuidas te aru ei saa, millises suunas maailm liigub ja millist "ilma" vaimulikus mõttes homme oodata on?

Veelgi tähtsam on küsimus: "Miks te siis iseeneste kohta ei otsusta, mis on õige?" Maailm võib ju hukka minna, ja selle kohta võib öelda, et ega mina saa maailma parandada. See võib olla õigegi, aga omaenda elu suhtes peab küll igaüks ise tegema õiged järeldused.

12:58–59 Sest see on nii: kui sa oma vastasega lähed ülema ette, püüa siis temaga asi lahendada teel, et ta sind ei veaks kohtuniku ette ja kohtunik ei annaks sind kohtuteenri kätte ja kohtuteener ei heidaks sind vangi. Ma ütlen sulle, sa ei pääse sealt enne välja, kui oled tagasi maksnud viimsegi leptoni.”

Me kõik oleme teelised, nii inimesed omavahel kui ka koos Jumalaga. Ja me ei saa lubada omaale luksust ajada oma jonni ja õigust ei Jumalaga ega kaasinimestega, sest kui jõuame kord kohtusse, siis ei ole enam võimalik asju muuta. Asjade muutmiseks on praegune armuaeg. Me oleme teel, kas me seda soovime või mitte. Ainuke tark otsus on teha kindlaks, kuhu meie tee meid praegu viib, ja vajadusel muuta suunda.

Tänases saates vaatleme Jeesuse tähendamissõna viljatust viigipuust. Ajendi selle tähendamissõna rääkimiseks andis Pilaatuse sooritatud veretöö.

13:1 Samal ajal tulid mõned sinna ja jutustasid Jeesusele galilealastest, kelle vere Pilaatus oli seganud nende ohvritega.

Jeesusele tuuakse uudiseid, et Pilaatus on tapnud juute, kes olid parajasti Jeruusalemma templis Jumalale ohverdamas. Kui see info paika pidas, siis oli tõesti tegemist kohutava looga, mis loomulikult õhutas juutides mässumeelt Rooma riigi vastu. Pilaatuse maine, mis on meieni jõudnud, ei ole kuigi ilus. Ta oskas kasutada oma võimu kõhklematult, kui pidas seda vajalikuks. Siin toodud juhtumi kohta aga ei ole mingeid andmeid ühestki teisest ajaloolisest allikast. Sellest ei räägi midagi isegi aastal 37 sündinud juudi ajaloolane Josephus, ehkki ta muidu räägib paljudest Pilaatuse hirmutegudest. Nii ei saa me olla päris kindlad, kas oli tegemist tõesti koleda hirmuteoga või rahva seas suureks paisunud kuulujutuga. Ka Luukas ei jutusta täpsemalt, mis tegelikult oli juhtunud. Olukorras, milles juudid elasid, võisid kergesti sündida mitmesugused kuulujutud, mis rahva suus suureks paisusid. Olid ju Rooma võimu esindajad pidevalt kohal, pannes juute kibedalt meenutama kadunud suuruseaegu. Nii võis rahva suus väikesestki vahejuhtumist sündida kõmuline uudis.

Aga meie jaoks ei olegi kõige olulisem, mis täpselt oli toimunud. Nende jaoks, kes uudisest Jeesusele rääkisid, oli kõige tähtsam saada teada, kuidas Jeesus sellesse suhtub. Jeesuse ees on taas püünis, mis võib olla talle üles seatud isegi teadlikult: kas Jeesus mõistab avalikult hukka Rooma võimu esindaja tegevuse või asub ta tema poolele? Mõlemad võimalused oleks Jeesusele halvad. Kui ta Pilaatuse teo hukka mõistab, saaks teda süüdistada Rooma võimu vastu mässamises. Kui ta seda kaitseks, siis kaitseks ta sellega ilmselget ülekohut, mis igal juhul kahjustaks tema mainet ja tegutsemist õpetajana.

Jeesus aga valib vastates hoopis teise tee. Ta toimib samamoodi, nagu ta toimis ka siis, kui keegi pöördus tema poole palvega aidata teda pärandi jagamisel. Ta viib vestluse kõrgemale tasandile, sundides inimesi mõtlema oma tegutsemise ja hindamise motiivide üle. Kindlasti suudaks Jeesus anda täiusliku hinnangu ka üksiksündmustele, aga kohtumõistmise aeg on Jumala riigis alles ees. Võib-olla sellepärast jätab Jeesus konkreetse vastuse praegu andmata. Selle asemel suunab ta inimesed mõtlema oma saatuse üle, eriti igavikulises plaanis.

Siinkohal võiks anda Piibli lugemise kohta ühe üldisema soovitus. Luges tasub pöörata tähelepanu muuhulgas sellele, kas tekstis on midagi, mida korratakse. Kui on, siis tasub peatuda ja mõelda, miks korratakse ja mida sellega tahetakse öelda.

Jeesuse vastus on tegelikult kaheosaline. Esimeses osas räägib Jeesus kahest hiljuti aset leidnud tragöödiast, teises osas aga jutustab tähendamissõna.

13:2–5 Ja Jeesus ütles neile vastuseks: „Kas te arvate, et need galilealased olid suuremad patused kui kõik muud galilealased, et nad seda on kannatanud? Ma ütlen teile, ei sugugi, vaid kui teie ei paranda meelt, hukkute kõik nõndasamuti. Või arvate, et need kaheksateist, kelle peale langes Siiloahi torn ja nad ära tappis, olid suuremad võlglased kui kõik muud inimesed, kes Jeruusalemmas elavad? Ma ütlen teile, ei sugugi, vaid kui teie ei paranda meelt, hukkute kõik nõndasamuti.”

Nendes salmides kordus neljal korral sõna "kõik". Jeesus ei anna konkreetset hinnangut sellele, millega Pilaatus on hakkama saanud. See on üksiktragöödia, mille mõjul loomulikult parajasti tunded möllavad, tegelikult aga juhtub maailmas selliseid asju paljugi.

Jeesus meenutab veel teistki hiljutist tragöödiat, mis oli kõigile tuttav – Siiloahi torni kokkuvarisemist. Ka sellest sündmusest ei ole väljastpoolt Piiblit meieni andmeid säilinud. On küll oletatud, et seegi sündmus võis olla seotud Pilaatusega. Nimelt oli Pilaatus võtnud templi kassast raha, et ehitada akvedukt ehk veejuhe, nagu oli roomlastele

tüüpiline. Sellised veejuhtmed ehitati kõrgetele võlvkaartele ja vesi voolas seal vabalt. On peetud võimalikuks, et akvedukti ehitades varises üks torn ja surmas alla jäänud inimesed. Sel juhul pidasid ülejäänud juudid seda sündmust loomulikult Jumala karistuseks nendele, kes olid osalenud akvedukti ehitamisel. Seda ennekõike sellepärast, et raha selleks oli võetud templi kassast. Aga nagu öeldud, on Siiloahi torni seostamine akvedukti ehitusega üksnes oletus.

Tegelikult pole sellegi loo puhul tähtis, kas Pilaatus oli sellega kuidagi seotud või mitte. Jeesus tahtis hoopis kummutada levinud arusaama, et inimesed, kes taolistes õnnetustes hukuvad, on patusemad kui ülejäänud. Tol ajal arvati üldiselt, et inimese karm saatus on otseses seoses tema patuseusega.

Tegelikult ei ole samasugune mõtteviis sugugi tundmatu tänapäevalgi. Arvatakse, et häid inimesi peab Jumal õnnetuste eest hoidma, ja kui selgub, et ei hoidnud, siis peab kindlasti olema tegemist mingi varjatud patuga. Mõnigi inimene on küsinud: "Mis ma kurja olen teinud, et mind nõnda karistatakse?" Sellele arusaamale vastu astudes kasutabki Jeesus neljal korral sõna "kõik". Kas olid ohverdamise juures tapetud galilealased patusemad kui kõik ülejäänud galilealased? Kas tõesti olid torni all hukkunud jeruusalemlased patusemad kui kõik teised, kes Jeruusalemmas elasid? Meie võiksime küsida, kas näiteks need, kes hukkusid "Estonial", olid patusemad kui kõik teised nende kaasmaalased? Jeesus ütleb, et sugugi mitte. Põhimõtteliselt on kõik inimesed ühtviisi patused ja hukuvad ka kõik ühtviisi, juhul kui nad meelt ei paranda.

Selline mõttekäik võib tunduda ebameeldiv ja uskumatu paljudele. Vaadates Pilaatuse julmusi, võib tavaline inimene tunda end lausa süütu tallekesena. Aga just sellesse hella kohta on suunatud Jeesuse ütluste teravik: teie kõik, sõltumata sellest, kui kirglikult te vihkate Pilaatust ja Rooma võimu, ja sõltumata sellest, kui õiget asja te oma arust ajate, te kõik olete valel teel – teel hukatuse poole, juhul kui te ei pöördu!

Inimestele osaks saanud õudne saatus tuletas meelde igavest hukatust, mis ootab iga inimest, kes ei pöördu oma kurjusest Jumala poole. Jeesus ütleb tegelikult, et inimene ei vabane oma kurjusest sel teel, et ta osutab kellelegi teisele, kes on patusem, kui ta ise. Igaüks peab tegelema kõigepealt endaga. Need, kes süüdistavad teisi, peaksid võtma tõsiselt uurimise alla esmalt omaenda elu, sest küllap on neil raske isegi nõustuda Jeesuse sõnadega, et ka nemad ise on teel hukatuse poole.

Kindlasti ei olnud sellised Jeesuse sõnad meeldivad neile, kes olid tulnud talle rääkima, millega Pilaatus oli hakkama saanud. Aga Jeesus ei piirdunud sellega. Tähtsaim oli alles ütlema.

13:6–9 Ja Jeesus rääkis selle tähendamissõna: „Ühel inimesel oli viigipuu istutatud viinamäele. Ja ta tuli sellelt vilja otsima, ent ei leidnud. Siis ta ütles viinamäe aednikule: „Vaata, juba kolm aastat käin ma sellelt viigipuult vilja otsimas, ent ei leia. Raiu see siis maha! Milleks ta raiskab maad?” Aga aednik vastas: „Issand, jäta ta veel sellekski aastaks, kuni ma ta ümber kaevan ja talle sõnnikut panen, ehk ta hakkab tuleval aastal vilja kandma, aga kui mitte, siis raiu ta maha!”

Jeesuse tähendamissõna algab viigipuu istutamisega. Järelikult ei olnud see puu sattunud aeda kuidagi kogemata, vaid peremees oli ta hankinud kindla kavatsusega. Kuna aga puu ei olnud peremehe ootustele vastanud, ähvardas teda nüüd maha raiumine või õigemini välja juurimine. Lähis-Idas nimelt ei jäeta kändu maa sisse, vaid puu juuritakse välja nii põhjalikult kui võimalik.

Vaatleme seda tähendamissõna hoolikamalt. Kõigepealt, viigipuu on istutatud viinamäele ehk viinamarjaaeda. See ei olnud sugugi tavatu. Viigipuu on üpris kasulik puu. Ta kannab vilja koguni kümme kuud aastas. Piiblis on mitmeid kohti, kus viigipuu ja viinapuu esinevad koos. Nii nad sümboliseerivad ka rahu ja heaolu. Näiteks Mi 4:4 öeldakse inimeste kohta, kes elavad messialikul rahuajastul: "Siis istuvad nad igaüks oma viinapuu all ja oma viigipuu all, ja keegi ei hirmuta neid, sest vägede Issanda suu on kõnelnud." Või võtame Sk 3:10: "Sel päeval, ütleb vägede Issand, kutsute te üksteist viinapuu alla ja viigipuu alla." Seega olid sõnad "viinamägi", "viinapuu" ja "viigipuu" juutide jaoks

tugeva emotsionaalse sisuga. Need tähendasid nende jaoks rohkem, kui meie jaoks näiteks õunapuud. Nad olid tulevikutöötuste ja pääste sümbolid.

Peale selle on juutide jaoks väga tähtis pilt viinamäest Jesaja raamatu 5:1–7. Seal on laul, milles räägitakse viinamäe eeskujulikkusest rajamisest ja hooldamisest, aga mis sellele vaatamata annab väga kehvsa saaki. Seetõttu, kuna peremees ei oska teha viinamäega enam midagi, mis seni oleks jäänud tegemata, lubab ta jätta viinamäe kaitseta ja saatuse hooleks. "Teda ei kärbita ega rohita, ta kasvatab kibuvitsi ja ohakaid" ja isegi taevast ei saja selle peale enam vihma. Kõige lõpuks ütleb prohvet, kes selle laulu rahvale esitab, et tegelikult on juttu Iisraelist ehk Jumala rahvast. 7. salm ütleb: "Sest Iisraeli sugu on vägede Issanda viinamägi ja Juuda mehed tema lemmikistandik." Samuti öeldakse, millise viljast on juttu, mida Jumal ootas: "Ta ootas õigust, aga vaata, tuli õigusetus; õiglust, aga vaata, tuli hädakisa."

Või võtame Ho 9:10, kus Jumal ütleb oma rahva kohta: "Ma leidsin Iisraeli nagu viinamarjad kõrbes; nagu esimesed marjad noorel viigipuul, nõnda leidsin teie vanemad." Nagu näeme, tähendavad selles kirjakohtas viinapuu ja viigipuu juba üht ja sama – Jumala rahvast.

Tulles nende näidete juurest uuesti Jeesuse tähendamissõna juurde Luuka evangeeliumis, teame juba, et viinamäe omanik on Jumal, viinamägi ise aga tähendab Iisraeli rahvast. Aga võrreldes Jesaja raamatus toodud pildiga, on Jeesuse tähendamissõnas oluline erinevus. Jesaja raamatus jätab Jumal saatuse hooleks ehk hävitamiseks terve viinamäe ehk Iisraeli rahva. See ennustus läks täide, kui rahvas viidi sundasumisele. Jeesuse tähendamissõnas aga, vastupidi, hoolitseb viinamäe omanik selle eest, et aed oleks viljakas. Sellepärast käsib ta sealt hävitada viljatu puu. Ta ei taha, et see puu asjatult maad kurnab ja raiskab toitaineid, mille arvel teised puud vilja kannavad.

Edasi tuleb esitada küsimus: kui Jeesuse tähendamissõnas viinamägi tähendas Iisraeli rahvast, keda tähendas siis viljatu viigipuu? Ühe vastuse sellele küsimusel leiame edaspidi Luuka evangeeliumi 20. peatükist. Ka seal räägitakse viinamäest. Seal on viinamägi välja renditud teatud inimestele, aga need ei nõustu peremehele üle andma ettenähtud viinamäe vilja. See tähendamissõna oli niivõrd läbipaistev, et 20. peatüki 19. salmis öeldakse: "Ja kirjatundjad ja ülempreestrid otsisid võimalust selsamal tunnil pista käsi tema külge, kuid nad kartsid rahvast. Nad ju mõistsid, et Jeesus oli selle tähendamissõna rääkinud nende kohta."

Selle paralleeli põhjal on võimalik järeldada, et ka siin, 13. peatükis, mõtleb Jeesus viljatu viigipuu all esmajoones rahva vaimulikku juhtkonda. Jumal tahaks oma viinamägi ehk rahvast kaitsta nende jõudude eest, kelle kohta Jeesus eespool ütles, et nad ei lähe ise Jumala riiki sisse ega lase minna ka neid, kes tahaksid. Nad on pandud rahva juhtideks, aga nad üksnes "raiskavad maad".

Edasi võiks küsida: kui Jeesuse tähendamissõnas viinamäe omanikuks on Jumal, keda kujutab siis aednik? Küllap mõtleme esmajoones, et aednik on Jeesus ise. Sel juhul aga võib tekkida küsimus, kuidas saavad ühe Jumala kaks isikut olla mingis asjas eri meelt?

Loomulikult oleks mõelda, et nii aednik kui ka omanik on Jumal ise, aga nad esindavad Jumala erinevaid omadusi või suhtumisi. Viigipuu oli ju aeda istutatud üksmeelselt. Nii omanikul kui ka aednikul olid tema suhtes head ootused. Ühest küljest näib, et ootused kipuvad luhta minema, teisest küljest aga ei kaota Jumal siiski veel lootust. Kui anda aega ja hoolitseda inimeste eest väga korralikult, äkki see siiski annab veel tulemusi? Selline on lootus vaatamata sellele, et juba kolm aastat on vilja asjatult oodatud.

Kolm aastat ei tähenda siin tõenäoliselt mitte puu vanust, vaid neid aastaid, kus ta oleks juba pidanud vilja kandma. On ju selge, et esimesed aastad kuluvad puul kasvamiseks ja pealegi ei tohtinud Moosese Seaduse järgi esimestel aastatel puult vilja korjata. Edasi, kui puu kandis vilja juba neljandat aastat, siis oli see vili erilisel pühitsetud Issandale. Alles alates viiendast aastast tohtis puu omanik ise vilja kasutada (3Ms 19:23–24).

Järelikult võib oletada, et viinamäe omanik on oodanud vilja 5., 6. ja 7. aastal. oli oodatud piisavalt, et puu hakkaks vilja kandma. Kuna seda polnud toimunud, tuli mõte, et tõenäoliselt on õigem puu välja juurida, et ta ülejäänud viinamäe asjatult ei kahjustaks.

Nõnda tõlgendades on Jeesuse tähendamissõna sisuks, et rahva vaimulik juhtkond on viljatu ja teda ähvardab kõrvaldamine. Aga siiski, enne kui nii kaugele minna, tahab Jumal teha kõik, mis võimalik, et olukorda muuta. Aednik palub veel ühte aastat armuaga. Selle aja jooksul tahab ta puu eest hoolitseda eriti hästi.

Sõna "jätta" kreekakeelne algvorm on *afiemi*. Selle tähendused on muuhulgas: 'saata minema', 'lasta minna', 'hüljata', 'jätta', 'anda andeks', 'lubada'. Seega oleks mõeldav ka tõlkida: "Anna sellele puule sellel aastal veel andeks."

Eespool ütlesin, et kui viinamäe omanik tähendaks Jumal Isa, aednik aga Poega ehk Jeesust, siis tekiks mulje, et Isa nagu tahaks viinamäe ehk Jumala rahvast hävitada, Poeg aga seda kaitsta. See mõttekäik ei ole täiesti võimatu. Apostel Pauluski ütleb, et Jeesus Kristus, olles taevas Isa paremal käel, palub meie eest (Rm 8:34). Aga loomulikult oleks mõelda, et siin, piltlikult öeldes, peavad omavahel aru Jumala pühadus ja Jumala arm: kas on juba aeg kohut mõista või anda veel aega meelearanduseks? Kas langetada otsus või anda andeks ja oodata veel? Jeesuse tähendamissõnas saab ülekaalu Jumala arm. Veel antakse aega meelearanduseks. Ja mis parim – mitte ainult aega, vaid ka erilist hoolitsust. Alles siis, kui isegi see ei aita ja tõesti enam midagi pole võimalik ette võtta, tuleb karistus ja häving.

See Jeesuse tähendamissõna on äärmiselt tõsine ja peaks panema sügavalt mõtlema iga kristlase. Kindlasti me eksiksime, kui arvaksime, et Jeesus pidas selle tähendamissõnaga silmas üksnes juutide vaimulikku juhtkonda. Iga kristlane on istutatud Jumala viinamäele ehk tema riiki. Aga puu on istutatud aeda mitte niisama, vaid selleks, et ta kannaks vilja. Viljatu puu kuulub maha raiumisele. Meenutagem, et sedasama ütles juba Ristija Johannes: kirves on juba puude juurte küljes – kes õiget meelearanduse vilja ei kannu, raiutakse maha ja visatakse tulle. Samuti mäletame, et Jeesus sõitles teravalt terveid linnu, kus rahvahulgad teda küll vaimustusega kuulasid ja tema teeneid hea meelega vastu võtsid, kuid ei teinud tema sõnadest siiski vajalikke järeldusi.

Jumal ootab õigusega, et iga kristlane, olles osa saanud Jumala armust, kannab oma elus ka sellekohast vilja. Aga vilja kanda ei ole võimalik mitte mingisuguste vaimulike ponnistuste tulemusena. See oleks enesepettus. Viljakandmine vaimulikus mõttes tuleneb üksnes väga lähedasest ühendusest ja osadusest Jeesuse Kristusega. Nagu Jeesus ise ütles, see ühendus peab olema nii tihe, nagu on elaval oksal elava puuga (Jh 15:1–7). Sel juhul voolab jumalik jõud Püha Vaimu läbi inimese ellu ja tekitab seal tõelise viljakandmise.

Ümberkaevamine ja sõnniku panemine sümboliseerivad Jumala erilist hoolt ja õnnistusi. Kui palju on Jumal viimastel aastatel, piltlikult öeldes, "väetanud" ka Eestimaa kristlasi! Siin on käinud suurepäraseid sõnakuulutajaid ja meil on saada väga head vaimulikku kirjandust. On äärmiselt soodus aeg kuulata Jumala sõna nii kirikutes kui ka raadios. Mitte miski meid seejuures praegu ei ohusta. Kõige selle taustal tuleb esitada endale küsimus: kas tahan tõeliselt tulla Jeesuse juurde ja saada temaga ühendatud nõnda, et ka minu elu hakkaks vaimulikult vilja kandma? Või tahan piirduda tema uskumise ja imetlemisega, jäädes temast sisemiselt siiski eemale?

Jeesuse tähendamissõna ütleb väga selgelt, et ka kohus on tulemas. Niisiis, kas tahame olla Jumala aias viljakandjad või maa raiskajad?

PKK0278 Lk 13:10 – 35

Jumala riigis või väljaspool?

Jeesuse ja tema kaasaegsete religioossete juhtide vaheline lõhe süveneb üha. Selle kohta toob Luukas järjest uusi näiteid. Selline vaidlus ei saa jätkuda lõputult. Millalgi peab tulema lahendus. Üheks tüliküsimuseks oli hingamispäev, mille tähendust Jeesus mõistis hoopis teisiti kui religioossed juhid.

13:10–14 Ja Jeesus oli õpetamas ühes sünagoogis hingamispäeval. Ja vaata, seal oli naine, kel oli haiguse vaim kaheksateist aastat ja kes käis kõveras ega saanud ennast päris sirgeks ajada. Teda nähes kutsus Jeesus ta enese juurde ja ütles talle: „Naine, sa oled lahti oma haigusest!” Ja ta pani käed tema peale ja otsekohe ajas naine enese sirgeks ja ülistas Jumalat. Aga sünagoogi ülem, kelle meel läks pahaseks, et Jeesus tervendas hingamispäeval, ütles rahvahulgale: „Kuus päeva on, mil tööd peab tegema, tulge siis neil päevil ja laske endid terveks teha, aga ärge tulge hingamispäeval!”

Selle naise vaev oli kahtlemata üks kõige raskemaid nende hulgas, millest Piibel meile kirjutab. Arst Luukas teab ka öelda, kui kaua oli see juba kestnud. Jeesusega kohtumine tähendas naise elule uut algust. Naist aidates ei lasknud Jeesus end häirida sellestki, et oli hingamispäev. See aga kõigile ei meeldinud. Hingamispäeva reeglitest oli harjutud nii rangelt kinni pidama, et sel päeval ei juletud üldse eriti midagi teha, isegi mitte head. Või siiski? Mida Jeesus sellest arvab?

13:15–17 Aga Issand vastas talle: „Te silmakirjatsejad, eks igaüks teie seast päästa ka hingamispäeval oma härja või eesli sõime küljest lahti ja vii jooma? Kas siis teda, kes on Aabrahami tütar, keda saatan, ennäe, juba kaheksateist aastat on hoidnud ahelais, ei oleks tohtinud sellest köidikust lahti päästa hingamispäeval?” Ja kui ta seda ütles, häbenesid kõik ta vastased, ent kogu rahvahulk rõõmustas kõigi auliste tegude üle, mis sündisid Jeesuse läbi.

Taas kord nimetas meie Issand inimesi silmakirjatsejateks, st religioosseteks näitlejateks. See kõlab muidugi väga vagalt, kui muretsetakse hingamispäeva pidamise pärast. Tegelikult aga oli tegemist näidendiga. See selgub sellest, et needsamad inimesed, kes hingamispäeva pidamise pärast nii mures olid, kandsid ka hingamispäeval oma karja eest hoolt. Ja nüüd ei talunud need inimesed, seda, et inimene, kes oli kaua aega kannatanud oma vaeva all, sai sellest vabastatud hingamispäeval.

Jeesus ütles, et haiguse põhjuseks oli saatana tegevus – saatan oli hoidnud seda naist ahelais 18 aastat. Saatan tähendab tõlkes vastupanijat. Seega osutab juba tema nimi, et tegemist on Jumala vastasega. Siin aga tuleb saatana tegevust mõista kaudsemalt. Selle haiguse puhul ei olnud tegemist kurja vaimu välja ajamisega. Seda näeme muuhulgas sellestki, et Jeesus pani oma käed naise peale. Kurjade vaimude välja ajamise puhul ei teinud ta seda kunagi. Saatana tegevuse all mõtles Jeesus siinkohal seda, millega ta pattulangemisest saadik on üritanud Jumala loomingu hävitada. Haigused on saatana töövahendid, millega ta tahab rikkuda Jumala eesmärke. Need on üks saatana meetod inimeste piinamiseks ja hävitamiseks. Pattulangemises kuulas inimene saatana nõuannet ja sai seeläbi tuttavaks haiguste ja surmaga. Nii meenutab iga haigus meile, et oleme patuse inimkonna liikmed. Jeesus aga on sellest needusest kõrgemal. Sellepärast on temal meelevald haigeid tervendada. Nii ta vabastas ka selle naise ahelatest, milles saatan oli teda haiguse kaudu 18 aastat hoidnud.

Samas on tõsi seegi, et mõnikord kasutab Jumal ka haigust oma eesmärkide saavutamiseks. Vahel võib inimene haigena õppida elu kohta selliseid asju, mida ta tervena kunagi ei õpiks. Aga kõigest hoolimata on haigus midagi niisugust, mida Jumal ei ole esialgselt inimesele planeerinud. Seepärast kuulub see ka nende asjade hulka, mille vastu kristlane peab võitlema. Ja eks ole tõsi, et nii me ju teemegi. Jäädes haigeks, ei arva me kunagi, et äkki see ongi Jumala tahe ja me peame rahulikult haiged olema nii kaua, kui Jumal ise arvab heaks meid terveks teha. Selle asemel püüame kasutada kõiki kättesaadavaid vahendeid, mis aitavad meil paraneda. Need abinõud, mida siin maailmas kasutatakse haiguste võitmiseks, vastavad Jumala loomistöö eesmärkidele.

Järgnevalt jutustab Jeesus kaks tähendamissõna Jumala riigist.

13:18–19 Siis ta ütles: „Mille sarnane on Jumala riik ja millega ma teda võrdleksin? Ta on sinepiivakese sarnane, mille inimene võttis ja külvas oma aeda. See kasvas ja sai puuks ja taeva linnud pesitsesid tema okstes.”

On olemas seemneid, mis on väga väikesed, aga millest kasvavad lõpuks väga suured taimed või koguni puud. Jeesus võis siin pidada silmas sinepitaime, mida kasvatati ka aias ja mis võis kasvada isegi 4 – 5 meetri kõrguseks. Selline on üks Jumala riigi põhiomadusi – imeväike algus viib uskumatult suurte tulemusteni. Selline on Jeesuse enda töö, kui seda mõõta inimliku mõõdupuuga, ja see kehtib ka iga kristlase suhtes. Jumala sõna, mis langeb inimese südamesse, tundub algul imeväike, praktiliselt tähtsusetu, aga kui ta leiab kasvuruumi, haarab ja muudab ta lõpuks terve inimese elu.

Aga teisest küljest võib selles tähendamissõnas näha ka hoiatust – nimelt lindude näol, kes teevad oma pesad taime okstele. See võib näidata lihtsalt seda, et taim kasvab nii suureks, et pakub õnnistava varju ka muule Jumala loodule, nagu evangeelium tegema on mõeldudki. Kui Jumala sõna tõesti muudab inimese elu, siis avaldab see positiivset mõju ka kõigele, mis teda ümbritseb.

Teisalt aga on võimalik lindudes näha ka saatana tööd – näiteks tähendamissõnas külvajast nokkisid nad külvatud seemne ära. Isiklikult ma ei usu, et siin oleks lindudel samasugune tähendus, sest nad ei tee siin midagi halba. Samas aga vastab tõele, et Jumala riik ja Jumala töö siin maa peal ei ole kunagi täiesti puhtad. Kus tegutseb Jumal, seal tegutseb alati aktiivselt ka saatana.

Inimene võib kergesti lasta end petta suurtest arvudest. Nii ja nii suur on meie kogudus. Nii ja nii palju on maailmas kristlasi. Nii ja nii palju inimesi andsid oma elu Jumalale. Selliste arvude üle ei maksaks tegelikult ülearu rõõmustada, sest sageli ei ole nende taga tegelikku pöördumist või tegelikku osadust Jeesuse Kristusega. Suured arvud võivad pimestada. Lõppude lõpuks ei ole sõnum Jeesusest Kristusest olnud siin maailmas kunagi moes. Mida rohkem on erinevaid inimesi koos, seda kergem on ka pimedusejõududel punuda okste vahel oma pesi.

Samasisuline on ka järgnev Jeesuse tähendamissõna.

13:20–21 Ja Jeesus ütles taas: „Millega ma võrdleksin Jumala riiki? See on haputaigna sarnane, mille naine võttis ja segas kolme vaka jahu sekka, kuni kõik läks hapnema.”

Kolm vakka jahu on umbes 36 liitrit. Tegemist on suure leivateoga, millest saavad süüa paljud. Ja haputaignal on selline mõju, et ta suudab ajada hapnema kogu selle suure jahuhulga. Samasugune on Jumala töö – see toimub vaikselt iga inimese südames, kuid levib inimeselt inimesele ja muudab lõpuks terveid rahvaid ja ühiskondi. Eriti näeme seda algkristluses, Apostlite tegude raamatus, st kristluse originaalpildis – üha uued inimesed pöörduvad Jeesuse poole ja saavad taevariigi kodanikeks.

Teisest küljest aga võiks mõelda sellelegi, et tavaliselt sümboliseerib haputaignen Piiblis pattu. Ka patu mõju on selline, mis üha levib, hoolimata sellest, kuidas selle vastu võideldakse. Võtame näiteks meie ajast sellised probleemid nagu alkoholism, narkomaania või perekondade lagunemine. Samuti võiks mõelda sellele, kuidas ateism ja jumalakartmatus meie maal üha levivad.

Niisi on haputaignas võimalik näha kahte pilti – kas Jumala riigi kasvujõudu või Jumala vastaste jõudude hävitustööd. Kumba pidas silmas Jeesus? – Ta ise ütles, et Jumala riiki. Loomulikult valitseb seda maailma patt ja paratamatult mõjutab see ka kogudust. Jeesus aga tahtis ilmselt öelda, et Jumala riik on sellest tugevam ja suudab sellest läbi tungida ning seda muuta.

Tegelikult on meil igaühel valida, kummale me oma elu ruumi teeme – kas Jumalale või Jumala vastasele; kas pühadusele või patule; kas jumalakartusele või maailmameelsusele. Jah, allakäiguks piisab ka maailmameelsusest – samasugusest suhtumisest ellu ja Jumalasse, nagu on maailmas. Tingimata ei peagi olema tegemist kohe suurte pattudega. Millele me oma elu ruumi teeme ja mida me soosime, see hakkab meie elus ka kasvama ja läbibistab lõpuks terve meie elu.

Eelneva põhjal võib esitada küsimuse, kui palju on tegelikult kristlaste hulgas neid, kes lõpuks ka pärivad Jumala riigi? Maailmas on küll palju neid, kes Jeesuse nimesse nii või teisti usuvad, aga kui palju on Jeesusel tõelisi järgijaid? Sisuliselt sama küsimus esitatakse järgnevalt ka Jeesusele.

13:22–23 Ja Jeesus rändas mööda linna ja külasid, õpetades ja käies teed Jeruusalemma poole. Aga keegi ütles temale: „Issand, kas neid on pisut, kes pääsevad?”

Teel Jeruusalemma poole kasutas Jeesuse oma järelejäanud aega inimeste õpetamiseks. Ka tänapäeval ei ole ühelgi inimesel Jumala riigist osasaamiseks muud võimalust kui see, et keegi neile räägib, milline Jumal tegelikult on ja mida ta inimese heaks on teinud. Aga kohe kerkib ka küsimus: kui palju on niisugusest õpetamisest ja rääkimisest kasu? Kui palju on neid, kes selle vastu võtavad? Kas on taevasse pääseda lihtne ja kas läheb sinna suurema vaevata enamus inimesi? Või vastupidi, pääsevad sinna üksnes väga vähesed?

Sellele küsimusele ei anna Jeesus vastust numbrites või protsentides. Selle asemel ütleb ta, mis on selles küsimuses oluline.

13:23c – 30 Tema aga ütles neile: „Võidelge, et minna sisse kitsast uksest, sest paljud, ma ütlen teile, püüavad minna, aga ei suuda! Pärast seda kui kojaisand on tõusnud ja ukse lukku pannud, jääte te seisma õue ja uksele koputama, öeldes: Issand, ava meile! Ja tema kostab teile: Mina ei tunne teid, kust te olete tulnud. Siis ütlete teie: Me oleme sinu ees söönud ja joonud ja sina õpetasid meie tänavatel. Ja tema ütleb teile: Ma ei tea, kust te olete tulnud, hoidke minust eemale, kõik ülekohtutegijad! Seal on ulgumine ja hammaste kiristamine, kui te näete Aabrahami ja Iisaki ja Jaakobit ja kõiki prohveteid Jumala riigis, endid aga välja tõugatuina. Ja inimesi tuleb idast ja läänest, põhjast ja lõunast ning istub lauda Jumala riigis. Ja vaata, on viimaseid, kes saavad esimesteks, ja on esimesi, kes jäävad viimasteks!”

Taas on tegemist äärmiselt olulise ja põhimõttelise Jeesuse õpetusega, mis väärrib kõige tõsisemat tähelepanu. Kõigepealt teeb Jeesus selgeks, et taevariiki minna ei ole sugugi lihtne. See nõuab võitlust või pingutust. Ei maksa end petta, arvates, et sinna pääsemiseks piisab sellest, kui inimene usub, et Jumal on olemas. Veel enam – ei piisa isegi sellest, kui inimene teab, et Jeesus Kristus on Issand. Paneme tähele, et Jeesus ei räägi siin ju nendest, kes Jumalasse ei uskunud või kes Jeesuse vastu võitlesid. Jutt on hoopis inimestest, kes ütlevad: "Issand, ava meile!" Jutt on inimestest, kes arvasid, et nad Issandat tunnevad ja et nemad peaksid küll pääsema taevariiki. Issand aga vastab neile: "Mina ei tunne teid, kust te olete tulnud." ...

Edasi vaadates näeme, et pilt on veelgi vapustavam – need inimesed on elanud päris Jeesuse läheduses. Nad ütlevad koguni: "Me oleme sinu ees söönud ja joonud ja sina õpetasid meie tänavatel." Jeesus aga vastab endiselt, et tema ei tea sellest kõigest midagi: "Ma ei tea, kust te olete tulnud, hoidke minust eemale, kõik ülekohtutegijad!" Mida tähendab Issanda ees söömine ja joomine? Kahtlustan, et see tähendab armulauda – mida muud võiks see siinkohal tähendada?

Igatahes on need inimesed kuulnud Jeesuse õpetusi ja elanud omateada üsna tema lähedal. Tõsiasi aga on, et Issand neid ei tundnud. Võrdluseks: on suur erinevus, kas mina tunnen näiteks Eesti presidenti või tunneb Eesti president ka mind. Eesti president muidugi ei olegi suuteline olema kõigi Eesti kodanikega ka isiklikult tuttav, Jumal aga tunneb kõiki oma lapsi isiklikult.

Paneme veel tähele olulisi asju, mis Jeesus siin välja ütles. Jumala riiki pääsemiseks on aeg piiratud. Praegu on armuaeg, kus uks on lahti, tuleb aga ka aeg, kus see pannakse lukku. Edasi paneme tähele, et Jeesus ütleb rääkides "teie". Ta ei räägi kellestki, kes on kusagil kaugel, vaid neist, kes teda parajasti kuulavad. Praegusel hetkel oleme nende hulgas ka meie. Ta ütleb: "Te jätate armuaja ja soodsad võimalused kasutamata, pärast aga, kui uks on juba lukus, hakkate koputama ja sisselaskmist paluma."

Paljud inimesed on jäänud Jumala riigist välja sellepärast, et nad pole astunud uksest sisse soodsal ajal – siis, kui see oli ligidal ja lahti.

Kolmandaks hoiatab Jeesus, et pettumus, mis Jumala riigist välja jäänud inimesi tabab, on kohutav. Seda väljendab ulgumine ja hammaste kiristamine. Praegu me võime arvata, et uskumine Jumalasse on midagi loomulikku ja sellele polegi tarvis eriti mõelda. Kord aga saame aru, et sellega oleme teinud saatusliku vea.

Veel ütleb Jeesus, et samal ajal, kui paljud jätavad Jumala riiki tegelikult sisse astumata, on teisi, kes tulevad igast ilmakaarest ja astuvad sinna sisse.

Lõpuks aga pöörame tähelepanu kõige tähtsamale, mida Jeesus ütleski kõigepealt: "Võidelge, et minna sisse kitsast uksest, sest paljud, ma ütlen teile, püüavad minna, aga ei suuda!"

Nendest sõnadest mõistame kõigepealt, et Jumala riiki astumine nõuab pingutust. See ei toimu automaatselt ega kergelt. Tegelikult on pingutus nii suur, et paljud ei suudagi seda ületada. Näiteks võib olla takistuseks, et inimene ei taha kaotada oma head mainet, saades külge uskliku sildi. Või ei ole ta valmis tunnistama teatud patte või eksimusi, mille ülestunnistamist Jumal ootab. Või ta lihtsalt ei soovi loobuda mugavast, jumalatust eluviisist. Või õigustab ta teatud patte, küsides, mis selles halba on, et ma seda teen? "Ma ju usun ka Jumalasse," võib ta öelda, "ja käin vahel isegi kirikus ja armulaua."

Inimesed võivad küll Jumalasse uskuda, see pole raske, aga nad ei suuda tema riiki tegelikult sisse astuda. Nad ei suuda astuda sisse kitsast uksest, nagu Jeesus seda siin väljendas. Liiga palju on kõikvõimalikke takistusi. Päästmine ei ole kunagi masside liikumine. Kitsast uksest saab läbi minna ainult ükshaaval. Ei ole raske seista koos paljude teistega altari ees ja lasta end ristida või õnnistada koguduse liikmeks. Hoopis iseküsimus on, kas inimene seejuures ka oma südames teeb otsuse: "Siitpeale elan ma Jeesusele!"

Jeesusel oli palju kuulajaid, kes teda imetlesid ja tema õpetuste peale kaasa noogutasid. Kuhu tema läks, seal liikus alati palju rahvast. Tegelikult aga ei toimunud paljude tema kuulajate elus mingit olulist muutust. Seesama ohustab meid ka tänapäeval.

Jeesus ütles: "Võidelge, et minna sisse kitsast uksest!" Tegelikult tema ise ongi see ainus uks, mis viib taevariiki. See aga tundub paljudele inimestele vastuvõetamatu. Tänapäeval on moes arvata, et taevariiki viib palju teid ja uksi. Igaüks valib endale meelepärase ja jõuab ka päralt. Paraku Jeesuse enda sõnad selliseks uskumiseks ruumi ei jäta.

Aga Jeesuse lugu läheb edasi.

13:31–33 Tolsamal ajal tulid mõned variserid ja ütlesid Jeesusele: „Lahku siit ja mine tee, sest Heroodes tahab sind tappa!” Aga tema ütles neile: „Minge ja ütelge sellele rebasele: Vaata, ma kihutan kurje vaime välja ja teen terveks täna ja homme ning kolmandal päeval jõuan ma kõigega lõpule. Siiski, ma pean rändama veel täna ja homme ja ülehomm, sest ei sobi, et prohvet hukataks mujal kui Jeruusalemmas.

Üldiselt olid variserid Jeesuse vastased, aga see ei käi siiski kõigi variseride kohta. Meenutame kasvõi Nikodeemost Johannese evangeeliumist. Ei ole võimatu, et need variserid mõtlesid näiteks sellele, kuidas oli käinud Ristija Johannese käsi, ja tahtsid Jeesust sellest saatusest säästa. Jeesus aga ei ürita peitu puggeda või enda kaitseks midagi ette võtta. Ta teab, kuhu ta on teel ja milleks. Heroodes on tema jaoks "rebane", kes ei saa tema plaanide täidminekut mõjutada. Rebane on rabinistlikus kirjanduses tühise ja salakavala inimese võrdpilt. Jeesus käsib talle otse öelda, et tema teeb kõigepealt oma töö ära ja hukkub alles siis ettenähtud viisil. Seda plaani ei saa muuta maailmas ükski võim.

Rohkem teeb Jeesusele muret hoopis muu.

13:34–35 Jeruusalemm, Jeruusalemm, kes sa tapad prohveteid ja viskad kividega surnuks neid, kes su juurde on läkitatud! Kui palju kordi olen ma tahtnud koguda su lapsi, otsekui kana kogub oma poegi tiibade alla, aga teie ei ole tahtnud! Vaata, teie koda jäetakse maha! Aga ma ütlen teile, te ei näe mind enne, kui tuleb aeg, et te ütlete: Õnnistatud olgu, kes tuleb Issanda nimel!”

Jeesus ei muretse enda pärast, vaid hoopis Jumala rahva saatuse pärast. Läbi sajandite on ta saatnud rahva juurde oma prohvetid sõnumitega, mis oleksid võinud selle rahva päästa. Inimesed aga ei soovinud seda. Selle asemel hukkasid nad prohvetid, ja nii polnud neid võimalik päästa. Ja see on traagiline just rahvale endale.

Need sõnad panevad mõtlema. Mis siis, kui Jeesus ütleb täna samasugused sõnad ka Eestimaa kohta: "Kui palju kordi olen ma teile saatnud ärkamisi, et te õpiksite mind tundma?" Veelgi enam, tegelikult on see küsimus üsna isiklik: kas mina olen nõus pingutama, et astuda ka tegelikult sisse kitsast uksest ja saada päästetud? Jumal tahab mind päästa, aga kas mina lasen end päästa?

PKK0279 Lk 14:1 – 35

Mis on tähtsaim?

Täna saame taas näha, kuidas käitub Jeesus külla kutsutuna ühel söömaajal. Sellelgi korral teravnevad olukorrad, sest on hingamispäev, aga haigeidki on liikumas.

14:1 Ja sündis, kui Jeesus hingamispäeval tuli ühe variseride ülema kotta leiba võtma, et nad varitsesid teda.

Raske öelda, kas ma ise annaksin küllakutsele jaatava vastuse, kui teaksin, et kutsuja põhiline eesmärk on näha, kas ma ehk ütleksin midagi ettevaatamatut või teeksin midagi sellist, mille põhjal pärast saab esitada mulle süüdistuse. Olukord oli seda tõsisem, et tegemist oli variseride ülemaga. Ta võis olla isegi Sanhedrini ehk Suurkohtu liige. Võimalikul kohtuistungil oleks tema sõnadel suur kaal ...

Jeesus aga ei kõhelnud. Tema oli alati olukordadest üle.

14:2 Ja vaata, tema ees oli üks vesitõbine inimene.

Söömaajad olid tol ajal avalikud sündmused. Sinna võis sisse astuda ka inimene tänavalt, kui ta soovis kellegagi lauas olijaist juttu ajada. Pole võimatu seegi, et variserid ise olid haige inimese sinna organiseerinud, et näha, kas Jeesus teeb ta hingamispäeval terveks. Seda pidasid variserid hingamispäeva rikkumiseks.

14:3–5 Ja Jeesus hakkas rääkima ja ütles seadusetundjatele ja variseridele: „Kas hingamispäeval tohib teha terveks või ei tohi?” Nemad aga vaikisid. Ja haiget puudutades parandas Jeesus tema ja laskis tal minna. Ja nendele ta ütles: „Kes on teie seast, kelle poeg või härg kukub kaevu, et ta kohe ei tõmbaks teda välja hingamispäeval?”

Jeesus toimis just nii, nagu söömaaja korraldajad nähtavasti olid soovinudki. Ta tervendas haige. Tema küsimus „Kas hingamispäeval tohib teha terveks või ei tohi?” pidas silmas Jumala ilmutust, mitte seda pärimust, mille variserid olid seadnud Jumala sõna kõrvale. Jumala poolt antud Seaduses ei olnud keelatud aidata ligimest ka hingamispäeval.

14:6 Ja nad ei osanud selle peale midagi vastata.

Variserid pidid vaikima. Loomulikult oleksid nad oma poja või härja aidanud kaevust välja ka hingamispäeval. Üles pandud lõks ei toiminudki. Aga Jeesus kasutab olukorda õpetamiseks edasi.

14:7 Aga Jeesus rääkis neile, kes olid kutsutud, tähendamissõna, märgates, kuidas nad valisid aulisemaid istekohti:

Jeesuse ajal einestati, lamades vasakul küljel U-kujulise laua ümber, mida kutsuti *trikliniumiks*. Parimad kohad olid peremehest vasakul ja paremal, laua pikema külje otsa lähedal. Viimane koht aga paiknes laua vastasküljel, selle

kaugemas servas. Jeesus märkas, et lauda istudes püüdis iga külaline hõivata väarikama koha. See näitas inimeste hoiakuid ja andis põhjust järgmiseks õpetuseks.

14:8–11 „Kui sind keegi on kutsunud pulma, siis ära istu kõige aulisemale kohale, sest võib-olla on keegi kutsutu sinust auväärsem, ja see, kes sinu ja tema on kutsunud, tuleb ja ütleb sulle: Anna koht temale! ja sa peaksid siis minema häbiga kõige viimasesse paika; vaid kui sa oled kutsutud, siis mine ja istu viimasesse paika, et kui tuleb see, kes sinu on kutsunud, ja sulle ütleb: Sõber, tule siia lähemale! siis on sul au nende kõikide silmis, kes sinuga ühes lauas istuvad. Sest igaüht, kes ennast ise ülendab, alandatakse, ja kes ennast ise alandab, seda ülendatakse.”

Jeesus õpetab siin rohkem, kui ainult häid lauakombeid. Muidugi oleks olukord, mida Jeesus siin kirjeldas, lauas istujale äärmiselt häbistav. Aga nagu ikka, kasutab Jeesus maiseid pilte tegelikult taevariigi põhimõtete kirjeldamiseks. Üldiselt on inimestele väga omane pidada end teistest paremaks, õigemaks ja tähtsamaks, aga taevariigis selline suhtumine ei sobi. Seal on kõrge seisuse tunnuseks enda alandamine ehk vabatahtlik nõustumine olema teistest väiksem, see, kes teenib teisi, ootamata selle eest mingit palka või tänu. Jumala riigis lihtsalt ei ole kohta mõtteviisile, mis seab end teistest kõrgemale. Eneseupitamise puhul on alati tegemist algsatuga, mis tegelikult kujutab endast pürgimust saada isegi Jumala sarnaseks.

Järgnevalt aga on Jeesusel midagi öelda neilegi, kes pidusööma tegu korraldavad.

14:12 Aga sellele, kes ta oli kutsunud, ütles Jeesus: „Kui sa teed lõuna- või õhtusöömaaja, siis ära kutsu oma sõpru ega oma vendi ega oma sugulasi ega rikkaid naabreid, et nemadki sind vastu kutsuks enda poole ja sellest tuleks sulle tasu,

Kindlasti on see Jeesuse õpetus ajakohane tänapäevalgi. Kui palju kutsume meie oma pidusöömaagadele võhivõõraid või abivajajaid? Oleme ju harjunud elama ja pidutsema oma kindlaskujunenud seltskonnas. Vastastikused söömaajad kindlustavad seltskonna kokkukuuluvust. Kas ei ole isegi vastastikku kingituste tegemine tihti lihtsalt tüütu kohustus? Jeesus soovib meil vaadata kaugemale ja teha midagi niisugust, millel oleks ka tegelikku mõtet.

14:13–14 vaid kui sa teed võõruspeo, siis kutsu vaeseid, küürakaid, jalutuid, pimedaid, siis oled sa õnnis, sest neil ei ole millegagi sulle tasuda, vaid see tasutakse sulle õigete ülestõusmisel.”

Kindlasti ei ole Jeesus selle vastu, et me koos sõpradega pidutseme ja rõõmutseme. Pigem räägib ta sellest, et meie heatahtlikkus ei tohiks lõppeda siis, kui kohtume inimestega, kellest me teame, et nemad ei anna meile kunagi midagi tagasi. Tegelikult on just sellistes olukordades võimalus teha oma varandusega midagi tõeliselt head, mis ongi kristlase kutsumus. Ainus, kes tõeliselt teab, millele me oleme oma elu pühendanud ja aja ning varanduse ohverdanud, on Jumal. Tema annab meile kord ka tagasi vastavalt sellele, mida me siin maa peal oleme teinud. See kehtib nii heas kui ka halvas. Sellepärast soovib Jeesus teha midagi niisugust, mille eest maa peal tavaliselt keegi palka ega preemiat ei maksa ja mille eest see makstakse alles taevas. Teiste sõnadega, Jeesus kutsub üles koguma varandust taevasse.

Enda omast loobumine võib esialgu tunduda valuski, tegelikult aga on sellel head tulemused mitmes suhtes. Lisaks taevasele palgale õpib inimene juba maa peal märkama ka teist inimest ja tema vajadusi. See aga pole sugugi väike asi.

14:15 Kui aga üks neist, kes lauas istus, seda kuulis, ütles ta Jeesusele: „Õnnis on see, kes sööb leiba Jumala riigis!”

Vähemalt selles kuulajas äratasid Jeesuse sõnad igatsuse taevariigi järele. Või siis on tegemist harjumuspärase vaga sooviga, mida ikka vahel väljendatakse. Nõnda on õhanud mõnigi usklik inimene, ja see on õige. Kuna jutt sellele

juba läks, jätkab Jeesus õpetamist samal teemal. Seekord on rõhuasetus küsimusel, kes pääseb taevasele söömaajale.

14:16–17 Aga Jeesus ütles talle: „Üks inimene tegi suure pidusöögi ja kutsus paljusid. Ja pidusöögi alates läkitas ta oma sulase kutsutuile ütlema: Tulge, sest kõik on juba valmis!

Tol ajal oli kombeks, et kui hakati ette valmistama pidusööki, siis saadeti kõigepealt eelnev kutse neile, kelle osalemist pidusöögil sooviti. Seejuures anti teada ka pidusöögi toimumise umbkaudne aeg. Nii teadsid inimesed end selleks valmis seada. Teine, konkreetne kutse saadeti siis, kui kõik oli valmis ja pidu algamas.

Niisiis, Jumal kutsub inimesi oma riiki – sest seda ju Jeesus oma tähendamissõnaga tegelikult silmas peab –, kuidas aga reageerivad need, keda kutsutakse?

14:18–20 Aga nemad kõik hakkasid nagu ühest suust vabandama. Esimene ütles talle: Ma olen ostnud põllu ja pean tingimata minema seda vaatama, ma palun sind, vabanda mind! Ja teine ütles: Ma olen ostnud viis paari härgi ja lähen neid proovima, ma palun sind, vabanda mind! Ja veel teine ütles: Ma olen äsja võtnud naise ja seepärast ma ei saa tulla.

Ühtki siin toodud põhjust ei saa isegi hea tahtmise juures pidada muuks kui ettekäändeks. Tegelik põhjus on selles, et külalised ei ole tulekust huvitatud. Neil on muid tegemisi, mida nad peavad tähtsamateks või meeldivamateks. Tegemist on tüüpiliste põhjendustega, miks inimesed kutset Jumala riiki vastu ei võta. Üheks takistuseks on omand – selle eest hoolitsemisele kulub kõik olemasolev aeg. Tegelikult aga ei kao see ka järgmiseks päevaks mitte kuhugi. Ostetud põld on kindlalt samas kohas ka homme, pidusööke aga iga päev ei korraldata. Kui kutsutakse pulma, siis pole võimalik vastata, et ma tulen kunagi hiljem, siis kui aega saan.

Või mida arvata härgade proovimisest? Küllap oli mees neid tegelikult juba proovinud, enne kui ta nad ostis. Pigem on tegemist lihtsalt harrastusega, mis inimesele meeldib ja mille juures ta seetõttu meelsasti aega veedab. Kodu ja perekonnaga seotud takistused tunduvad olevat kõige kaalukamad. Eks Jumalgi oota, et inimene oma pere eest hoolitseb. Äsja naise võtnud mees oli Moosese Seaduse põhjal isegi vabastatud üheks aastaks sõjaväeteenistusest (5Ms 25:5). Tegelikult aga – miks mitte kutsuda kaasa ka oma naine? Kutse Jumala riiki on midagi niisugust, mida ei kaalu üles ükski asi maa peal, isegi mitte asjad, mis meie meelest on kõige tähtsamad. Tähtsaim, mida inimene oma elus võib teha, on võtta vastu kutse tulla Jumala riiki. Sest selle kutse vastuvõtmisest või hülgamisest oleneb inimese igavikuline saatus.

Nii seab Jeesus oma kuulajad peegli ette, et nad vaataksid üle oma suhtumised Jumalasse ja tema riiki. Tõsiasi on, et inimesed lihtsalt ei ole huvitatud pidusöögist Jumala riigis. See käib isegi paljude kristlaste kohta. Taevariik huvitab neid vähe, maised asjad aga hõivavad kogu aja, tähelepanu ja energia. Võtame väga lihtsa näite: kui palju on Eestimaal inimesi, kes on ristitud ja kunagi ka koguduse liikmeks vastu võetud? Ja kui palju näeb neid pühapäeviti kirikutes ja palvelates? Kui see ei näita inimeste suhtumisi ja eelistusi, mida see siis näitab?

14:21–24 Ja sulane tuli tagasi ja teatas seda oma isandale. Siis kojaisand vihastas ja ütles oma sulasele: Mine kohe välja linna tänavatele ja teedele ja too siia vaeseid ja küürakaid ja pimedaid ja jalutuid! Ja sulane ütles: Isand, nõnda nagu sa käskisid, on tehtud, aga veel on ruumi. Ja isand ütles sulasele: Mine välja teedele ja aedade äärde ja keelita rahvast sisse astuma, et minu koda saaks täis! Jah, ma ütlen teile, ükski kutsutud meestest ei saa minu pidusööki maitsta!”

Isanda viha on mõistetav – kõik on valmis, aga kutsutud lihtsalt ei taha tulla. Jeesus räägib Jumala rahvast. Iisraeli rahvas oli prohvetite vahendusel juba sajandeid saanud kuulda peost, mis Jumal nende jaoks valmistab. Kuna aga Iisraeli rahvas ei ole Jumala kutsest huvitatud, siis antakse sama kutse teistele, kes elavad igal pool mujal. Taevariigi uks saab avatud paganrahvastele, teiste hulgas ka meile, eestlastele. Ja nüüd on küsimus, kui palju on meie hulgas neid, kes Jumala kutse vastu võtavad, ja kui palju neid, kes põiklevad sellest kõrvale, otsides kõikvõimalikke

ettekäändeid. Praegu on armu uks meie maal veel pärani lahti ja võimalik on kutse vastu võtta. Sa võid otsustada selle vastu võtta kohe praegu oma südames. Kas sinule kõlbab Jumala kutse?

Arvestama peab aga seda, et Jeesuse vastuvõtmine tähendab kõige muu jätmist tagaplaanile.

14:25–27 Aga koos Jeesusega käis palju rahvast. Ja ta ütles nende poole pöördudes: „Kui keegi minu juurde tuleb ja ei vihka oma isa ja ema ja naist ja lapsi ja vendi ja õdesid ja veel pealegi iseenese elu, see ei saa olla minu jünger. Kes ei kanna oma risti ega käi minu järel, see ei või olla minu jünger.

Need Jeesuse sõnad tähendavad, et kui inimese elus leidub ükskõik milline asi, mis on talle kallim või tähtsam Jeesuse kutses, siis pole tal lihtsalt võimalik Jeesust järgida. Seejuures võivad suurimaks takistuseks osutuda mitte patud, vaid hoopis asjad, mis on meie elus kõige väärtuslikumad. Sõna "vihkama" tegelik tähendus on siinkohal 'vähem tähtsaks pidama'. Kes soovib järgida Jeesust, see peab pidama kõike muud temast vähem tähtsaks.

Tegelikult on möödapääsmatu, et inimene arvestab alati kõige rohkem nende asjadega, mis on tema jaoks kõige tähtsamad. Teisiti ei saagi see olla. Järelikult Jeesusesse Kristusesse võib küll uskuda, aga pole võimalik teda tegelikult järgida, seni kui miski muu maailmas tundub olevat tema kutses tähtsam.

Jeesuse järgimine eeldab tegelikult, et inimene armastab teda rohkem kui oma lähimaid sugulasi, ja mis raskeim, isegi rohkem kui omaenda elu. Sellele viitaski risti kandmine, millest Jeesus siinkohal rääkis. Rist oli roomlaste hukkamisvahend ja selle põikpuu pidi hukatav ise kandma hukkamispaigale. Meile, läänemaistele kristlastele, kes oleme harjunud kõiges taotlema võimalikult suuremaid mugavusi, võivad need Jeesuse sõnad tunduda täiesti käsitatamatud. Aga meenutagem, et Jeesus ise hukati tõesti ristil, mille ta ise kandis Kolgatale, ja pärast teda on nii või teisiti hukatud ka väga paljud tema järgijad. Niisiis ei räägi Jeesus ideaalpiltidest, vaid tegelikust elust.

Jeesus rääkis neid sõnu olukorras, kus koos temaga käis palju rahvast, aga tema enda ristisurm polnud enam kaugel. Seni oli Jeesuse järgimine olnud lihtne. See tähendas suurte õnnistuste ja imede nägemist ja heaolu Jeesuse ligiolus. Nüüd aga oli aeg järele mõelda, mida Jeesuse järgimine tegelikult maksma läheb.

Eestimaal ei ole praegu märtrite aeg ega isegi mitte nõukogudeaegne usuliste kitsenduste aeg. Ometi kehtivad Jeesuse eespool toodud sõnad täiel määral ka meie kohta. Jutt on hoopis enamast kui näiteks loobumine teatud halbadest asjadest, mis nagunii meie elu hävitavad. Ka ei ole jutt loobumisest mõnest heast harrastusest. Jutt on sellest, et loobuda tuleb oma elust. Tegelikult tähendab see, et kui inimene annab oma elu Jeesusele, siis on Jeesusel selle üle ka otsustusõigus. Loomulikult ei ole sellise otsuse langetamine kerge. Üksnes Jumal ise võib anda inimesele selleks vajaliku jõu. Tegelikult aga on oma elu Jeesuse kätte usaldamine maailma kõige turvalisem asi üldse. Üksnes tema oskabki seda kõige paremini hoida ja ka kasutada.

Küllap olid Jeesuse kuulajad tema sõnade peale kohkunud mitte vähem kui meie. Ja Jeesus jätkab õpetamist.

14:28–32 Sest kes teie seast, tahtes ehitada torni, ei istuks enne maha ega arvutaks kulusid, kas tal on kõik vajalik selle lõpetamiseks? Muidu juhtub, et kui ta aluse on rajanud ja ei suuda lõpetada, hakkavad kõik pealtnägijad teda pilkama: See mees hakkas ehitama, aga ei suutnud lõpetada! Või kui keegi kuningas läheb sõtta võitlema teise kuninga vastu, eks ta istu enne maha ja pea nõu, kas ta on võimeline minema kümne tuhandega selle vastu, kes tuleb tema peale kahekümne tuhandega? Aga kui ta ei ole võimeline, eks ta läkita juba siis, kui teine on alles kaugel, saadikud küsima, mis on vajalik rahuks?

Jeesuse järgimine on tõesti kõike muud kui odav ajaviide ja harrastus. See läheb palju maksma. Sellepärast on õige põhjalikult järele mõelda ja kalkuleerida, enne kui langetada otsus. Samas aga – milline oleks teine võimalus? Kui sõjavägi on tulemas, siis peab kaaluma, kas on lootust vastu panna või tuleb heaga rahu teha. Teiste sõnadega – peame kaaluma, kumb läheb lõpuks kallimaks, kas Jeesuse järgimine või tema hülgamine. Üks võimalus on hakata tema ja tema kutse vastu sõdima. Milline oleks lootus seda sõda võita? Teine võimalus on teha Jumalaga rahu ja asuda tema poolele. Sel juhul võib temalt paluda jõudu selleks, mis endale käib üle jõu.

Jeesus võtab veel kord oma sõnad kokku.

14:33 Nõnda siis igaüks teie seast, kes ei jäta maha kõike, mis tal endal on, ei saa olla minu jünger.

Jeesuse järgimise hinda kokku arvutades ei ole küsimus selles, et inimene peaks arvestama kokku oma jõuvarud – sellised nagu vastupidavus, julgus, valmisolek, teenimismeelsus või innukus. Küsimus on hoopis selles, millest kõigest on inimene valmis loobuma. Ükski inimene ei või olla Jeesuse jünger, kui ta ei loobu kõigest, mis tal on. See ei tähenda mitte ainult omandit, sõpru või perekonda, vaid ka kõiki häid ja meeldivaid omadusi, millele inimene ehk on lootnud midagi rajada. Kõige raskem on, et loobumine käib elu kohta üldse. Tuleb mõelda, kas nõustun loobuma otsustusõigusest oma elu üle ja loovutama selle Jumalale.

Tegemist ei ole millegi vähemaga kui surmaotsuse langetamisega iseendale või täpsemalt öeldes – oma vanale minale, kelle nägemuse ja soovide järgi inimene tavaliselt oma elu korraldab. Aga selline endale suremine ei ole siiski ühekordne sündmus, vaid pigem on see midagi niisugust, mis toimub iga päev. Ja alati tundub see ühtviisi raske.

14:34–35 Sool on küll hea, aga kui soolgi läheb tuimaks, millega seda siis maitsestada? Ei see kõlba mulda ega sõnnikusse, see visatakse minema. Kel kõrvad on kuulda, kuulgu!”

Antud seoses tähendab sool ennekõike sellist hoiakut, mis tähendab inimesele Jeesuse asetamist kõige esimesele kohale – isegi ettepoole oma soovidest ja elust. Kui see hoiak kaob ja inimese elu hakkab taas keerlema tema enda ümber, on tulemuseks elu, millel taevariigi seisukohalt pole väärtust. Selline elu ei ole viljakas inimesele endale ega ka kellelegi teisele. Jutt on inimesest, kes on kord hakanud Jeesust järgima, siis aga loobunud sellest. See kiusatus on alati olemas. Siin maailmas on palju lihtsam elada, kui jätta üldse küsimata, mida Jumal millestki arvab. Kas aga selline elu lõpuks ka ära tasub?

PKK0280 Lk 15:1 – 21

Kui raha meelt parandas

Luuka evangeeliumi 15. peatükki kutsutakse õigusega kadunute peatükiks. Seal räägitakse lamba, raha ja inimese kadumisest. Tegelikult võiks seda niisama hästi kutsuda ka leitute peatükiks, sest kõik kadunud leiti üles. Samuti võiks seda kutsuda pidutsemise peatükiks, sest kui kadunu üles leiti, siis toimus iga kord ka pidu. Peatükk algab piduliku hetkega, kus Jeesus on söömas koos patustega, ja samuti on peatüki lõpus suur pidu.

15:1–2 Aga kõik tõlnerid ja patused lähenesid Jeesusele teda kuulama. Ja variserid ja kirjatundjad nurisesid, öeldes: „Tema võtab vastu patuseid ja sööb koos nendega!”

Jeesus äratas teatud ringkondade pahameelt, einestades koos inimestega, keda üldiselt peeti patusteks. Need olid inimesed, kellel kas oma elukutse tõttu või muudel põhjustel polnud võimalik kinni pidada kõigist seadustest ja reeglitest, mis tulenesid Moosese Seadusest ja seda seletavast suulisest pärimusest. Variseride ja kirjatundjate arvates ei oleks ükski endast lugupidav rabi tohtinud selliste inimestega sõbrustada. Nad arvasid, et kõigepealt peab inimene hakkama korralikuks, alles siis võib teda aidata. Jeesus aga mõtles ja tegutses teisiti. Tema tahtis, et inimesed tuleksid tema juurde sellistena, nagu nad on.

Tänapäevalgi võib kohata suhtumist, et enne kui inimene tuleb kirikusse, peab ta hakkama korralikuks. Arvatakse, et Jumala riik on korralikkudele inimestele ja patustel pole sinna asja. Aga need on väga pealiskaudsed arusaamad. Kõik inimesed on pattu teinud ja saavad Jumala riiki üksnes tänu lunastusele, mitte tänu oma korralikkusele. Ükski korralikkus ega omatehtud pühadus ei ulatu sellele tasemele, mis on vajalik taevasse saamiseks. Võiks koguni öelda, et patused on selles mõttes isegi paremas olukorras, et nad mõistavad, et nad vajavad abi. Inimesed, kes peavad end korralikkudeks ja õigeteks, seda väga sageli ei mõista. Sellised olid ka Jeesuse kritiseerijad. Nende kriitika annab

Jeesusele põhjuse rääkida kolm tähendamissõna. Kõik need räägivad meeleparandusest ehk pöördumisest, tuues esile selliseid asjaolusid, millele me sageli ei mõtle.

15:3–6 Siis ta rääkis neile selle tähendamissõna: „Missugune inimene teie seast, kui tal on sada lammast ja ta ühe neist kaotab, ei jäta neid üheksatkümmend üheksat kõrbe ega lähe kadunule järele, kuni ta tema leiab? Ja kui ta on tema leidnud, siis ta võtab tema rõõmuga oma õlgadele ja kutsub koju jõudes kokku sõbrad ja naabrid, öeldes neile: „Rõõmustage koos minuga, sest ma olen leidnud oma kadunud lamba!”

Jeesus esitab küsimuse: missugune inimene, kellel on lammas kadunud, ei läheks teda otsima? Sellele küsimusele on ainult üks võimalik vastus: "Loomulikult!" Pilt on äärmiselt eluline ja tuttav igale karjusele. Jeesuse tähendamissõna taustaks on tõenäoliselt olukord, kus terve küla lambad saadeti hommikul karja ja neid hoidis üks palgatud karjane. Õhtul pidi karjane lambad taas koju ajama ja omanikkudele tagastama. Kui kasvõi üks lammas oleks puudu, siis oleks see karjasele suur häbi. Igaüks teeks tema leidmiseks kõik, mis võimalik.

Pole raske mõista, et karjase all mõtleb Jeesus Jumalat või ka iseennast. Talle pole ükskõik, mis inimestest saab. Kui ta näeb, et keegi on kadunud, läheb ta teda otsima ega säästa vaeva. Kuni lammas on kadunud, võivad ka metsloomad ta maha murda. Seepärast tuli otsimisega kiirustada ja seetõttu oli ka rõõm suur, kui kadunu leiti.

Oma õlgadel lammast kandev karjane on juba algkiriku aegadest peale kujunenud kristlaskonnas üheks võib-olla kõige armastatumaks pildiks Jeesusest. Selles pildis võib näha isegi risti, mille põikpuu moodustab lammas, kes on Jeesuse õlgadel.

Senini on kõik täiesti mõistetav ja loomulik, kuulajad võivad kuuldu peale üksnes noogutada. Seevastu võivad aga Jeesuse järgnevad sõnad mõjuda neile üpris hämmastavalt.

15:7 Ma ütlen teile, nõnda on taevas ühe meeltparandanud patuse pärast rohkem rõõmu kui üheksakümne üheksa õige pärast, kellele ei ole vaja meeleparandust.

Niisiis, Jeesus rääkis meelt parandanud patusest ehk sellest, et Jumal on leidnud kadunud inimese. Jätame meelde, et Jeesus rääkis mitte lihtsalt patusest, vaid meelt parandanud patusest. Jumal kutsub ja võtab inimesed vastu küll sellistena, nagu nad on, aga tema eesmärk on, et nad parandaksid meelt.

Nüüd aga võiks esitada küsimuse, millal parandas lammas meelt ehk pöördus? Kas ehk näiteks siis, kui ta oli jäänud kinni mõnda okaspõõsasse ja seal haledalt määgis? – Tegelikult rõhutab Jeesus otsija tegevust, mitte seda, kus oli vahepeal kadunu.

Samasugune on järgmine tähendamissõna.

15:8–9 Või milline naine, kellel on kümme drahmi ja kui ta ühe drahmi on ära kaotanud, ei läida lampi ega pühi maja ega otsi hoolega, kuni ta selle leiab? Ja kui ta selle on leidnud, kutsub ta kokku sõbrad ja naabrid, öeldes: „Rõõmustage koos minuga, sest ma olen leidnud oma drahmi, mille kaotasin!”

See tähendamissõna on meile mõistetavam, kui mõtleme mitte lihtsalt kadunud kroonile või eurole, vaid mingile hinnalisele väärisesemele. Võib-olla oli ka naise puhul tegemist mingi hinnalise ehte juurde kuuluva rahaga. Teiseks peab taas arvestama Jeesuse aegse kultuuri erinevust, võrreldes meie omaga. Meile tunduks kummaline, kui keegi mingi väärtusliku eseme leidmise puhul korraldaks suure peo. Sel ajal elasid inimesed väga lähestikku ja neil oli ühine elu. Nii mured kui ka rõõmud olid kõigil ühised. Näiteks Korasini linna välja kaevatud varemete hulgas võib näha ka turuplatsi, mille ümber olid ehitatud väikesed, mõne ruutmeetri suurused pimedad toad, kus oli muldpõrand. Kui seal midagi väikest põrandale kukkus, siis polnudki selle leidmine nii lihtne. Oli tõesti tarvis süüdata lamp ja kõikvõimalike esemete ning prahi hulgast hoolega otsida. Ja kui kaotatu oli leitud, tarvitses ainult astuda üle ukse ja hüüda: "Tulge, soovige mulle õnne! Ma leidsin, mis mul oli kadunud!" Ja paari minutiga võis olla koos kümneid inimesi, kes kõik naise rõõmu jagasid.

Taas võib kujutleda, kuidas kõik Jeesuse kuulajad pead noogutavad. See pilt on neile täiesti mõistetav. Aga sellegi tähendamissõna lõpetab Jeesus kuulajatele üllataval moel.

15:10 Nõnda, ma ütlen teile, tõuseb rõõm Jumala inglite ees ühe patuse pärast, kes meelt parandab.”

Niisiis, jällegi rääkis Jeesus tegelikult hoopis patusest, kes parandab meelt. Aga siingi võiks küsida: millisel hetkel parandas raha meelt? Eksinud lammas võis vähemalt haledalt määgida, raha ei teinud sedagi. Aktiivne pool on see, kes kadunut otsib. Nii annab Jeesus uue sisu pöördumisele ehk meeleparandusele. Selle sisuks on tegelikult, et kaduma läinud inimene saab Jumala poolt leitud. Jumal on see, kes tema leidmiseks vaeva näeb. On väga võimalik ja isegi tüüpiline, et kadunud inimene ise ei oska soovida, et Jumal teda leiaks.

Olen ka ise karjas käinud ja tean, et kui lehm on karjast eemaldunud, siis ei kiirusta ta karja poole tagasi, vaid karjast ja karjusest kaugemale. Enamasti toimivad samamoodi inimesed, keda Jumal otsib. Just see muudabki nende leidmise raskeks. Nad ei ole kadunud selles mõttes, et nende asukoht ei oleks teada, vaid selles mõttes, et nad ei taha tulla sinna, kuhu nad tegelikult peaksid kuuluma – Jumala kogudusse ja osadusse.

Nii on see tegelikult enamasti. Juba Aadam ja Eeva ei otsinud Jumalat, vaid vastupidi, peitsid end pöösastesse, kuuldes tema häält. Kas ei toimi me kõik vägagi sageli samamoodi? Kuulsin kord lapsest, kes oli läinud kodunt välja ja kadunud. Õhtu tulles asus teda otsima hulk inimesi, aga teda polnud kusagil. Usklik ema palus Jumala abi ja juhtimist. Jumal andiski talle selguse, kuhu minna, ja ta leidis lapse põllu servast, kus ta oli peitnud end vilja sisse. Laps ütles, et ta kuulis küll, kuidas teda hõigati ja otsiti, aga ei julgenud vastata.

Usun, et see on ilmikas pilt selle kohta, kuidas käituvad enamasti ka täiskasvanud Jumala suhtes. Tegelikult paljud kuulevad Jumala kutsuvat häält, kuid nad ei julge sellele vastata. Nad kardavad saada leitud. Need, keda Jeesuse ajal peeti patusteks, poleks ise kunagi osanud tulla Jumalaga osadusse, kui Jumal ise poleks tulnud Jeesuses nende juurde ja pakkunud neile oma sõprust. Sellist Jumala tegevust variserid ja kirjatundjad ei mõistnud. Nende jaoks tähendas meeleparandus seda, et inimene peab üha püüdlikumalt ja hoolikamalt täitma kõiki Jumala käske, et muutuda Jumalale vastuvõetavaks. Seda nad suure hoolega üritasidki, mõistmata, et nemadki vajavad meeleparandust ehk Jumala poolt üles leidmist. Inimesel, kes innukalt tegeleb religioossete harrastustega, on raske mõista kõigepealt seda, et ta on tegelikult Jumalale kadunud, ja teiseks, mida peaks ta tegema, et saada leitud. See on probleemiks paljudele neilegi, kes tunnistavad ristiusku. Nendegi hulgas võib tegelikult olla palju kadunuid, kes arvavad, et kui nad on korralikud inimesed ja käivad vahel ka kirikus, siis sellest peaks piisama. Tegelikult aga nad Jumalat ei tunne ega ole neil temaga mingit lähedasemat suhet. Nad ei mõista ka Jeesuse surma ja lepituse tähendust isiklikult enda jaoks.

Kolmandas tähendamissõnas ei räägi Jeesus enam piltlikult lambast või rahast. Ta räägib kahesugustest inimestest ja sellest, kui hea meelega on Jumal valmis vastu võtma isegi need inimesed, kes näivad kõige patusemad.

15:11–12 Jeesus ütles: „Ühel inimesel oli kaks poega. Ja noorem neist ütles isale: „Isa, anna mulle kätte see osa varandusest, mis saab minule!” Ja isa jagaski varanduse nende vahel.

Arvan, et vaevalt sa neid salme kuuldes hüppasid toolilt püsti ja hüüdsid: "Ei ole võimalik!" Tegelikult aga oleks just selline reaktsioon olnud täiesti asjakohane. Nimelt oli see täiesti ennekuulmatu, et sealses ühiskonnas poeg oma isa nõnda solvas. Tema soov tähendas tegelikult: "Sa võiksid olla juba surnud!" Vist isegi vabameelses läänemaailmas kuulevad vanemad harva oma lastelt sellist soovi, eesmärgiga saada endale vanemate maja või auto. Jeesuse aegses maailmas oli selline asi täiesti mõeldamatu. Ainuke mõeldav asi, mis sellele võis järgneda, oli see, et poeg lüüakse lõplikult kodunt minema. Jeesuse tähendamissõnas aga ei toimunud midagi niisugust. Selle asemel isa tuli poja soovile vastu ja jagaski päranduse poegade vahel. See on esimene asi neljast, milles Jeesuse tähendamissõnas kujutatud isa tegutseb hoopis teisiti, kui oleks tegutsenud ükski teine isa sellel ajal.

15:13 Ja juba mõne päeva pärast kogus noorem poeg kõik kokku ning reisis kaugele maale, ja seal pillas ta ära oma vara, elades ohjeldamatult.

Jagatud pärandi hulka kuulus kahtlemata nii karja kui ka maad. Seda ei saanud poeg muidugi endaga kaasa võtta, sellepärast pidi ta selle ilmselt müüma. Siin näeme teist asja, mis on isa käitumises äärmiselt kummaline – ta ei takistanud poega kõige selle teostamisel. See tähendab ühtlasi, et häbi, mis esialgu oli perekonnasisene, sai nüüd teatavaks kõigile. Maaomand ja kari müüdi ju tõenäoliselt mõnele naabrile. Nüüd sai terve ilm teada, et poeg soovis oma isale surma ja isa veel otsekui soosib seda.

Poeg aga ihkas vabadust, ja muidugi poleks ta saanud seda nautida kusagil kodu läheduses. Nii läks ta seda otsima kaugelt. Aga igal valikul on ka omad tagajärjed.

15:14–16 Aga kui ta oli kõik ära kulutanud, tuli sellele maale kange nälg, ja puudus hakkas temalegi kätte tulema. Ja ta läks ja poetas enda ühe sealtnmaa kodaniku juurde ning see saatis ta oma väljadele sigu hoidma. Ja ta püüdis oma kõhtu täita kõtradest, mida sead sõid, ja ükski ei andnud talle.

Ilmselt oli poeg reisinud välismaale, mittejuutide aladele. Sead olid juutidele roojased loomad, nüüd aga viis poisi elukäik teda neid karjatama. Madalamale langeda pole peaaegu enam võimalik. Aga seda olukorda võib pidada heaks selles mõttes, et lõpuks ometi paneb see poisi järele mõtlema.

15:17 Aga kui ta mõttesse jäi, siis ta ütles: „Kui palju palgalisi on mu isal ja neil on leiba küllalt, aga mina suren siin nälga!

Kahjuks on maailmas palju inimesi, kellel ei ole nii palju tarkust, nagu sellel pojalt. Nad ei peatu ega mõtle järele, kuhu nad on oma eluga jõudnud ja kuhu see edasi viib. Selline järelemõtlemise hetk on oluline osa Jumala kutses, mis võimaldab anda oma elule õige hinnang ja valida uus tee. Saab selgeks, et kodus oleks isegi teenijana elu parem, kui praeguses olukorras vabana. Pärast kõike juhtunut ei või ta muidugi minna koju enam pojana – seda ta ei vääri. Kodus võis olla ka orje, aga need kuulusid nõ pere "kinnisvara" hulka. Orjad olid pereliikmetele suhteliselt lähedased, omad inimesed. Aga peale selle oli seal veel palgatöölisi. Isegi, kui isa võtaks ta vastu lihtsalt kui kellegi võõra, kes talle raha eest tööd teeb, oleks seegi olukord hoopis parem, kui praegune.

Ja poeg teeb otsuse:

15:18–19 Ma tõusen ja lähen oma isa juurde ja ütlen talle: „Isa, ma olen pattu teinud taeva vastu ja sinu ees, ma ei ole enam väärt, et mind su pojaks hüütaks! Pea mind nagu üht oma palgalistest!”

Sellise otsuse langetamine pidi olema pojale kõike muud kui kerge. Jeesus annab poja käitumise kaudu teada, millised on meelega paranduse olulised sammud. Esiteks, poeg mõistab oma väärtusetust ja on valmis seda ka otsesõnu tunnistama. Ta mõistab, et tal pole mitte lihtsalt natuke viltu vedanud, teda pole lihtsalt ebaõnn tabanud, vaid ta on teinud pattu. Ja seda nii Jumala kui ka inimeste ees.

Teiseks, poeg ei püüa kuidagi keerutada, üritades oma süüd vähendada, osaliselt varjata või kellegi teise kaela ajada. Ta ei püüa oma käitumist mitte mingil kombel õigustada. Seegi on meelega paranduse juures äärmiselt tähtis.

Kolmandaks, ta võiks ju üritada leida mingi muu lahenduse, mitte koju tagasi minna. Näiteks võiks ta reisida veelgi kaugemale välismaale, kus parajasti nälga ei ole. Selle asemel otsustab ta minna isakoju tagasi, hoolimata kogu häbist ja riskist, et teda võidakse seal halvasti vastu võtta. Nimelt oli juutluses tol ajal olemas reegel, mille kohaselt sellist juuti, kes oli kaotanud oma omandi mittejuutidele, tuli kohelda pehmelt öeldes jahedalt. Ainuke tõeline teene, mida sellisele inimesele võidi osutada, oli see, et ta maeti, kui ta oli surnud.

Järelilikult oli tõsine küsimus: kui ta läheb koju tagasi, kuidas võivad oma küla inimesed temasse suhtuda? Aga ta otsustas minna kõigest hoolimata. Ja sellele järgnes isa poolt kolmas kummaline käitumine.

15:20 Ja ta tõusis ja asus teele oma isa juurde. Aga kui ta alles kaugel oli, nägi isa teda ja tal hakkas hale ning ta jooksis ja langes poja kaela ja andis talle suud.

Ükski maine isa poleks antud olukorras nõnda toiminud. Sellise tegutsemisega muutis isa end terve küla naerualuseks. Auväärsed maaomanikud ei jookse. Hoopis normaalsem oleks olnud seista paigal, käed vaheliti ja oodata karmil ilmel, mida on pojal enda õigustuseks öelda. Sellisele pojale vastu jooksmine oli enda auväärsuse selge alandamine. Pealegi tuli jooksmiseks riiete pikad hõlmad kinnitada vöö vahele, mis tähendas oma sääрте paljastamist. Seda poleks teinud ükski mees, kes hoolis oma mainest. Jeesuse kuulajatel on, mille üle imestada.

15:21 Aga poeg ütles isale: „Isa, ma olen pattu teinud taeva vastu ja sinu ees, ma ei ole enam väärt, et mind su pojaks hüütaks!”

Poeg ütleb, nagu ta on kavatsenud, aga ta ei jõua sellega kaugele. Isa ilmselt katkestab tema jutu, aga seda vaatleme lähemalt järgmises saates.

Jeesus näitab oma jutustusega, milline on tegelik meeleparandus. Peame meeles, et siin ei ole tegemist lihtsalt mingi olukirjeldusega. Kõike seda räägib Jeesus, kasutades pilti, mis ühest küljest on maisest elust tuttav, teisest küljest aga sellest ka oluliselt erineb. Jutt on tegelikult mitte isast ja pojast, vaid Jumalast ja kadunud inimesest. Ja Jumal tõesti käitub mõneski asjas hoopis teisiti, kui käituks ükski maine isa.

Kõigepealt, Jumal ei solvu nende inimeste peale, kes sooviksid pigem, et ta oleks surnud. Teiseks, ta ei tee takistusi neile, kes sooviksid temalt üksnes pärandit, kõike head, aga kes kasutaksid seda omal äranägemisel. Kolmandaks, ta võimaldab soovijail minna ka endast võimalikult kaugele ja raisata kõik hea, mis ta neile on andnud. Ja neljandaks, kui keegi tuleb tema juurde tagasi siiralt, tundes ja tunnistades otsekoheselt oma patte, siis jookseb ta sellisele inimesele vastu kaastunde ja rõõmuga, hoolimata sellest, mida teised sellest arvavad. Kui keegi nõnda Jumala juurde tuleb, saab ta päästetud veel enne, kui ta jõuab oma patutunnistuse lõpuni lugeda.

Kahjuks aga ei tule enamik inimesi Jeesuse juurde nii siiralt ja otsekoheselt ...

PKK0281 Lk 15:22 – 32

Vaata Isa südant!

Noorem poeg oli läinud koju tagasi ja saanud ootamatult sooja vastuvõtu osaliseks. Täna saame näha, kui soojaks kujuneb see vastuvõtt tegelikult. Kõigepealt aga oli isa näinud kaugelt poega tulemas ja jooksnud talle vastu. Ta ei hoolinud sellestki, et joostes paljastas ta oma sääred ja tegi end külarahva naerualuseks. Kaastunne kadunud poja vastu oli suurem.

Eespool nägime, et variserid ja kirjatundjad süüdistasid Jeesust selles, et ta häbistab ennast, süües inimestega, keda teati olevat patused. Nemad ei saanud sellisest teguviisist aru. Üks endast lugupidav rabi ei oleks tohtinud nõnda teha. See Jeesuse tähendamissõna näitab, miks ta nõnda toimis. Ta nägi kaugel olevaid poegi, kes ei teadnud, kuidas leida teed tagasi Isa juurde. Jeesus ei jäänud elevandiluust torni ootama, kas inimesed oskavad teda leida või mitte. Selle asemel läks ta ise nende hulka, et inimesed võiksid tema kaudu leida elu.

Kohtudes isaga oli poeg alustanud oma patutunnistusega. Aga talle ei antudki võimalust öelda kõike, mida ta oli kavatsenud. Ja isa kinkis talle hoopis parema saatuse, kui ta ise teadis end väärivat.

15:22 Ent isa ütles oma sulastele: „Tooge kiiresti kõige kallim kuub ja pange talle selga ja andke talle sõrmus sõrme ja jalatsid jalga

See on täiesti uskumatu! Kas Jumal võib tõesti nõnda vastu võtta inimese, kes on kogu oma elu ja varanduse ära raisanud? Aga just nii Jeesus siin õpetab. Tegemist ei ole fantaasia, unistuse või lootusega, vaid Jeesus kirjeldab meile nõnda taevase Isa südant ja suhtumist. Meil jääb üle üksnes teda uskuda, sest ta teab, mida räägib. Tema ise on ju sellesama Jumala armastuse väljendus. Kõige kallim kuub on Jumala enda õigus, mille ta kingib inimesele, kes

mõistab ja keerutamata tunnistab oma pattu. Paljajalu tulnud poeg sai jalga kingad, mis sel ajal olid vaba mehe tunnuseks. Sõrmus aga tähendab, et tema pojaseisus perekonnas on taastatud. Ilmselt oli tegemist mitte lihtsalt ehtega, vaid pitsersõrmusega, millega nõ "allkirjastati" äritehinguid. Sellist sõrmust võis kasutada ainult see, kellel olid majas täisvolutused. Oma otsustes ei kõhkle isa hetkegi. Ta ei määra pojale isegi prooviaega, et näha, kas ta ikka on tõesti ennast parandanud. Selle asemel tuleb pidu!

15:23 ja tooge nuumvasikas, tapke see ja söögem ning olgem rõõmsad,

Seakarjas olles oli pojal olnud kõht tühi ja ta oli unistanud, et kodus kasvõi palgatöölisena töötades saaks vähemalt kõhu täis süüa. Isa aga annab talle hoopis rohkem. Kui ta oleks võtnud poja lihtsalt palgaliseks, oleks see tähendanud, et leppimist tegelikult ei toimunud. Oleks olnud lihtsalt üks palgatööline rohkem, ja kes teab, aja jooksul oleks ka palk võinud hakata tunduma liiga väike.

Poeg oli küll tundnud ja tunnistanud oma pattu, aga ehtsa leppimise tegi võimalikuks üksnes isa tegevus. Isa ei hoolinud oma kõrgeast positsioonist, vaid jooksis pojale vastu, laskudes sisuliselt tema tasemele. Just sellega oli tegemist ka siis, kui Jeesus jättis maha oma taevase kirkuse ja sai inimeseks, tulles meie kõrvale ja isegi süües koos patustega. Ainult see tegu võis avada tee tagasi Jumala juurde. Inimese patutunnistus ei aitaks midagi, kui Jumal ise poleks valmis talle andestama ja kõigest hoolimata teda vastu võtma. Just see vastuvõtmine tähendab pattudes surnud inimese jaoks uut elu.

Isa on poja tagasituleku üle ilmselt rõõmsam, kui poeg ise oskaks olla. Nuumvasika tapmine tähendas pidusööki, mis korraldati umbes 200 inimesele. Sellest peost pidi osa saama terve küla. Need, kes varem olid näinud pealt poja häbiväärset lahkumist, nägid nüüd tõelise lepituse sündimist. Tavaliselt oleks sellisel puhul tapetud lammas. Nuumvasikas tapeti ainult siis, kui külla tulid äärmiselt haruldased või auväärsed külalised. Raske on isegi kujutleda, kui hämmastunud pidi olema poeg, kuuldes, et tema saabumise puhul käskis isa tappa nuumvasika.

Edasi aga kuuleme isa põhjendust oma teole.

15:24 sest see mu poeg oli surnud, ja on jälle saanud elavaks, ta oli kadunud, ja on leitud!” Ja nad hakkasid rõõmsasti pidutsema.

Paneme isa sõnu hoolikalt tähele. Kõigepealt oli poeg olnud surnud, nüüd aga oli ta ärganud ellu. Teiseks oli ta olnud kadunud, ja nüüd oli ta mitte lihtsalt koju tagasi tulnud, vaid leitud. Inimene, kes Jumalat ei tunne, pole tema jaoks mitte lihtsalt kadunud, vaid surnud. Ja kui Jumal tema leiab, siis tähendab see mitte midagi vähemat kui surnuist ellu ärkamist! Kristuse juurde tulemise kohta kasutab Uus testament selliseid väljendeid mujalgi.

Kadunu leidmisest rääkis Jeesus ka eespool, tähendamissõnades lambast ja drahmirahast. Mõlemad need leiti üksnes tänu otsija tegevusele. Lõpuks oli leitud kaduma läinud inimene. Inimesega on olukord tunduvalt keerulisem, kui lamba või rahaga. Lamba käest ei küsi tema soove või arvamusi ükski karjane. Veel vähem oleks seda mõtet küsida raha käest, mis on täiesti elutu. Ilmselt tahtis Jeesus nende piltidega rõhutada esmajoones kahte asja – esiteks omaniku muret varanduse kadumise puhul, aga veelgi rohkem rõõmu selle leidmise puhul. Jeesus ise rõhutas nimelt leidmise rõõmu taeva inglite hulgas. Selle illustreerimiseks kasutas ta maisest elust kõigile tuntud pilte.

Inimene seevastu langetab oma elu kohta käivad otsused ise ja seetõttu on tema leidmine hoopis raskem. Paneme tähele, et kui lammast läks otsima karjane ja kadunud drahmi otsis hoolega naine, siis isa ei saatnud oma pojale kaugele maale järele ühtki otsijat. Ta teadis, et mangumine, et poeg ikka mõistlikuks hakkaks ja koju tagasi tuleks, oleks ta kodunt üksnes veelgi kaugemale peletanud. Teda oli võimalik otsida ja kutsuda õigupoolest üksnes tema saatuse kaudu – selle kaudu, et ta hakkas lõikama seda, mida oli külvanud. Poeg pidi saatuse mõjul ise jõudma äratundmiseni, et nõnda jätkata ei saa, midagi tuleb ette võtta. Samuti pidi ta ise langetama otsuse minna nimelt koju tagasi, mitte kuhugi mujale. Ja lõpuks pidi ta ka tegutsema – ta pidi viima oma otsuse ellu, hoolimata sellega kaasnevast häbist ja võimalikest riskidest.

See viimanegi on väga tähtis. Küllap on mõnigi inimene mõelnud, et midagi peaks ette võtma, aga tal on puudunud otsustavus selle teoks tegemiseks. On palju inimesi, kes ei suuda selliseid otsuseid langetada ega teoks teha. Ja nad jäävad päästmata. Meenutan, et 13. peatüki 24. salmis ütles Jeesus: "Võidelge, et minna sisse kitsast uksest, sest paljud, ma ütlen teile, püüavad minna, aga ei suuda." Ent poeg, kes seda suutis, sai uskumatult hea vastuvõtu osaliseks.

Aga kodus oli veel teinegi poeg. Tema oli olnud majapidamises ustav ja kohusetundlik, mitte nii nagu noorem poeg. Nüüdki, kui Jeesus oma jutustusega temani jõuab, tuleb ta parajasti töölt.

15:25–27 Aga tema vanem poeg oli väljal ja kui ta sealt tulles jõudis maja lähedale, kuulis ta pilli ja tantsimist, ja ta kutsus ühe sulastest enda juurde ja päris, mis see võiks olla. See ütles temale: „Sinu vend on tulnud ja su isa on tapnud nuumvasika, sest ta on saanud tema tagasi täies tervises.”

Vanema venna tegevus ja suhtumine vastavad täpselt variseride omale. Samuti võib sellist suhtumist vahel kohata "korralike kristlaste" juures. Variserid panid imeks, kuidas võis Jeesus süüa koos patustega, ja mõnikord võivad ka kirikuinimesed pahandada selle üle, et sinna tulevad inimesed, kes sinna nende arvates ei sobi.

Põllult tulles kuuleb vanem vend, et kodus käib pidu. Lähis-Idas on peod häälekad, sest lisaks vilepillidele ja keelpillidele kuuluvad orkestrisse kindlasti ka trummid, mille hääli koos käte plaksutamisega kostab üsna kaugelt. Nii teab terve ümbruskond, kus pidu käib. Vanem vend, selle asemel et samuti peole kiirustada, hakkab kõigepealt uurima, mis toimub. Võimalik, et ta on solvunud, et temale pole toimuvast peost keegi isegi midagi rääkinud. Pidutsetakse, ilma et temalt oleks küsitud või teda kutsutud.

Pärimisele vastuseks ütleb sulane kolm tähtsat asja: vend on koju tagasi tulnud, isa on sel puhul korraldanud suure peo ja ta on õnnelik selle üle, et poeg on terve.

Dr Kenneth Bailey arutleb raamatus "Yhtä juhlaa" siinkohal algtekstis kasutatud sõna üle, mis eesti keelde on tõlgitud "täies tervises". Ta ütleb, et kui Jeesus rääkis oma tähendamissõna esialgselt aramea või heebrea keeles, siis kasutas ta siinkohal arvatavasti sõna *shalom*. See sõna tähendab nii välist kui ka sisemist tervist, aga samuti osutab see inimeste vahelistele tervetele suhetele. Nii järeldab Bailey, et sulase sõnad noorema poja tervise kohta viitavad ka sellele, et isa ja poja vahel valitseb *shalom* – see tähendab, olukord, kus kõik on antud andeks ja king ei pigista enam kusagilt.

Mis aga nüüd toimub?

15:28–30 Ent tema vihastas ega tahtnud sisse minna. Siis tuli isa õue ja palus teda. Tema aga vastas isale: „Vaata, nii palju aastaid olen mina sind orjanud ega ole kunagi astunud üle sinu käsust, ent sina ei ole mulle kunagi andnud üht sikkugi, et ma oleksin võinud rõõmsasti pidutseda oma sõpradega. Aga kui see su poeg, kes su vara on hooradega nahka pannud, tuli tagasi, siis sa tapsid temale nuumvasika!”

Isa teguviis ei mahtunud vanemale pojale pähe. Kuna ta oli eluaeg olnud korralik, polnud tal tarvis vaadata isa südamesse nõnda, nagu seda oli nüüd saanud teha noorem poeg. Samas paljastavad ta sõnad tema enda kohta vägagi palju. Oma kohusetundlikku tööd nimetab ta orjamiseks ja oma isa suhtumist peab ta ülekohtuseks. Seda nii enda suhtes kui ka veelgi rohkem noorema poja suhtes. Ta isegi nimetab teda mitte "mu vend", vaid "see su poeg". Lisaks sellele ta lausa trotsib isa, keeldudes tulemast peole, ehkki isa teda palub. Nõnda sulgeb ta oma südame nii venna kui ka isa suhtes.

Kodus on arvatavasti paarisaja külalise ümber. Terve küla näeb, kuidas vanem vend keeldub osalemast isa poolt korraldatud peol. Selline asi ei ole võimalik! Nii lihtsalt ei saa toimuda. Rabidki on õpetanud: "Parem on viskuda põlevasse ahju, kui häbistada avalikult oma ligimest." (Dr Bailey andmed.) Nüüd aga paiskab vanem poeg oma põlguse terve küla nähes isale vastu vahtimist, keeldudes peol osalemast. Iga normaalselt käituv perekonnapea peaks sellises olukorras avalikult karistama oma trotslikku poega ja võib-olla kihutama ta isegi kodunt minema.

Anud olukorras on vanema poja tegevus isegi tugevam rünnak isa vastu, kui oli omal ajal nooremal pojalt, kes palus, et isa jagaks poegade pärandi. Sest noorem poeg oli esitanud oma soovi koduseinte vahel, olles isaga kahekesi. Vanema poja solvang seevastu toimub terve külarahva silma all.

See Isa, kellest Jeesus oma tähendamissõnas räägib, teeb nüüd neljandat korda midagi niisugust, mida poleks teinud mitte ükski maine isa. Selle asemel, et käsutada poeg enda juurde ja teda avalikult karistada, alandab ta end, paludes teda siiski peole ja seletades rahulikult, miks on see põhjendatud. Nii on isa ennast ühe päeva jooksul alandanud mõlema poja ees, toimides nii, nagu võiksid toimida üksnes teenijad. Nõnda näitab isa oma südame hoiakut ka oma vanemale pojale. See tähendab, et Jeesus ootas kogu aeg, et ka variserid tuleksid tema juurde ja ühineksid päästmise röömuga.

Jeesuse tähendamissõna toob väga selgelt esile vanema venna kibestumise. Omateada on ta alati teinud kõik õigesti, töötades kodu heaks nagu ori. Ja selles ongi nii tema kui ka kõigi tema vaimsete sugulaste suurim probleem tänapäevani. Inimene arvab, et Jumal nõuab temalt enda kasutusse kogu tema jõudu, usinust, tööpanust ja varandust. Meelsamini ta seda kõike ei annaks, aga kartes karistust, ei julge ta jätta seda ka andmata. Nii muutub inimene orjaks, kes töötab Jumala põldudel. Röömu tal sellest õieti polegi; on üksnes kohustused, mida tuleb täpselt täita. Ja ta ei taipagi, et Jumal soovib temalt hoopis midagi muud. Jumal ei ole huvitatud orjadest, kes loodavad saada aktsepteeritud tänu oma tööpanusele. Ta soovib, et inimesed võiksid vaadata tema südamesse ja tunda ära oma armastava isa, kelle ainus soov on neid leida ja korraldada neile suur pidu. Jumal on tõesti meie taevane Isa, kes soovib anda oma lastele ülikülluslikult kõike, mida nad vajavad.

Kas sinul on kunagi õnnestunud heita pilk oma taevase Isa südamesse? Võib-olla on su elus toimunud mõni sündmus, mis on sulle seda võimaldanud. Ehk oled saanud kogeda mõnda Jumala armu osutust olukorras, kus sa tead, et sa ise pole seda mitte kuidagi ära teeninud. Kui oled, siis usalda selliseid hetki ja õpi nendest. Just need näitavad, milline on Jumal tõeliselt. Vaata, Kristus kõnnib tänaval ja ta ei kiirusta mööda kõige viletsamatestki. Meile võib tunduda, et see on liiga kummaline või hea, et olla tõsi. Ja ometi, just see ongi tegelikult tõsi

15:31–32 Isa ütles talle: „Poeg, sina oled alati minu juures, ja kõik, mis on minu, on sinu oma. Nüüd aga oli tarvis pidutseda ja röömut seda, sest see su vend oli surnud ja on jälle saanud elavaks, ning oli kadunud ja on leitud.”

Kui varem oli noorem poeg tulnud koju tagasi, siis sündis tema ja isa vahel rahu. Kuidas läheb nüüd? Kas isa alandumine vanema poja ees annab soovitud tulemuse? Ta ei süüdistata ka vanemat poega vähimalgi määral, öeldes näiteks kasvõi: "Kuule, kas sa natuke liiale ei lähe?" Selle asemel jääb õhus helisema tema hell kutse

Tähendamissõna jääb pooleli. Vanema poja vastust me ei kuule. See vastus oli alles andmata. Variseridel ja kirjatundjatel oli veel aega ühineda peoga. Pall jäi neile.

Oma tähendamissõnaga andis Jeesus variseridele ja kirjatundjatele kutse tulla peole koos nendega, keda ta oli juba leidnud. Millise vastuse nad sellele kutsele annavad? Ja mis veelgi tähtsam – mida vastad sina samale kutsele? Ka sinu jaoks on pidu valmis ja sind oodatakse. Jumal ei oota, millal sina teda otsima või igatsema hakkad, vaid ta juba kutsub ja ootab sind. Aga sina ei ole lammas ega raha, kelle käest nende tahtmist ei küsita. Sa oled kas nagu noorem või nagu vanem poeg, kes ise peab otsustama, mida isa kutsele vastata. Tuletame meelde, mida vastasid eespool paljud, keda Jumal kutsus pidusöögile: Ma olen ostnud seda või toda, mul on muid tegemisi, ma palun sind, vabanda mind! Nagu Jeesus seal ütles, sellistest inimestest ei saa ükski pidusööki maitsta. Samal ajal on aga nooremaid poegi, kes tulevad tagasi isegi väga kaugelt ja kelle jaoks pidu on valmis.

Dr Kenneth Bailey, keda juba korduvalt olen maininud, on õppinud põhjalikult tundma Lähis-Ida kultuuri. Ta on kirjutanud kadunud poja kohta ka näidendi. Seal arutleb ta muuhulgas selle üle, kuidas oleks võinud Jeesuse tähendamissõna jätkuda pärast isa sõnu vanemale pojale. Tema arvates on ainuke usutav lõpp selline, et vanem poeg kargab isale kallale ja tapab ta.

Just nõnda ju läkski Jeesusega, keda tähendamissõna isa tegelikult kujutab. Vanemad vennad ei suutnud kunagi heita pilku Jumala südamesse, vaid nad solvusid selle peale, et Jeesus nii vabalt kutsus enda juurde kõiki inimesi. Need hardusharrastused, mis nemad olid viimase peale välja arendanud, ei suutnud mahutada inimesi, keda Jumal oli vabastanud.

Jeesus oli liiga suur oht igasugusele religioossele eneseteostusele. Seepärast tuli ta tappa.

Isa süda on meie ees avatud. Ja vastust ei ole võimalik jätta andmata. Küsimus on ainult, milline see on.

PKK0282 Lk 16:1 – 18

Kui aruandmispäev hirmutab

Jeesus jätkab õpetamist jutustuste vormis. Oleme näinud kadunud poja teekonda isakoju. Selles tähendamissõnas olid üheks teguriks rikkuse ahvatlused. Just need pimestasid noorema poja nii, et ta lahkus kodunt võõrsile õnne otsima. Omandi ja selle haldamisega on seotud ka 16. peatükki kogutud tähendamissõnad ja näidislood.

Selle peatüki esimeses loos räägitakse ebaausast mõisavalitsejast, või tänapäeva kontekstis võiksime ehk öelda: majandusjuhist. See lugu on tekitanud segadust paljudes Piibli lugejates. Seal räägib Jeesus inimesest, kes toimib täiesti ilmselt valesti ja ometi saab lõpuks kiita. Tegelikult ei kõhelnud Jeesus õpetamisel ära kasutada ka selliseid näiteid, kus inimesed toimisid valesti.

Mõnikord selgub asjade õige olukord alles siis, kui moonutused kontrastselt esile tõstetakse. Sellise esiletõstmisega ongi tegemist ka tähendamissõnas ebaausast mõisavalitsejast.

16:1 Aga Jeesus ütles ka jüngritele: „Oli üks rikas inimene, kellel oli mõisavalitseja, kelle peale oli talle kaevatud, nagu pillaks see tema vara.

Mõisavalitsejateks olid Eestimaal ja mujalgi inimesed, kelle ülesandeks oli mõisa majandusliku elu ja tegevuse tegelik juhtimine. Seda eriti siis, kui mõisnik ise viibis mujal, näiteks mõnes teises mõisas. Midagi sellesarnast toimus ka Galileas. Galilea tingimustes ei olnud muidugi tegemist mõisatega, nagu vanasti Eestimaal, kuid sealgi oli suuremaid maaomandeid inimestel, kes ise eelistasid elada näiteks Jeruusalemmas. Kinnisvara majandamiseks oli palgatud vastav inimene. Selline positsioon oli omal ajal juba Aabrahami teenijal, kes läks Mesopotaamiast lisakile naist otsima. Samuti oli selliseid majandusjuhte nähtavasti kuningas Taavetil, nagu näeme 1Aj 28:1. Kristlased, eriti Jumala sõna kuulutajad, on Jumala majapidajad siin maailmas, eriti tema koguduses, seni kuni Kristus ise pole tagasi tulnud. Seda ütleb apostel Paulus 1Kr 4:1–2: "Nõnda siis peetagu meid Kristuse sulaseiks ja Jumala saladuste majapidajajaks. Ent majapidajailt nõutakse, et nad oleksid ustavad."

Ustavus oma ülesannetes oli majapidajate tähtsaim omadus nii ajalikus kui ka vaimulikus mõttes. Võib-olla tänapäeval oleks mõisavalitseja asemel kohasem mõelda mõne suurfirma ärijuhile. Töötades majanduslikult vastutaval kohal, kus on ka omajagu vabadust ja otsustusõigust, võib tekkida kiusatus sooritada tehinguid, mille üle firma omanikud ei rõõmustaks, kui nad nendest teada saaksid. Sellisesse kiusatusse sattus ka mõisavalitseja, kellest Jeesus siin räägib, ja näib, et ta sellele kiusatusele eriti vastu ei seisnudki. Aga omal ajal tuli ametiseisundi kuritarvitamine päevavalgele.

16:2 Ja mees kutsus mõisavalitseja ja ütles talle: „Mis see on, mis ma sinu kohta kuulen? Anna aru oma valitsemisest, sest sa ei või enam valitseda!”

Nagu Jeesus on öelnud: ei ole midagi varjatut, mida ei saadaks teada. Varem või hiljem kukub inimene sisse. Mida ta sellisel juhul ette võtab?

16:3–4 Aga mõisavalitseja mõtles endamisi: „Mis ma pean tegema, kui isand võtab valitsemise minu käest ära? Maad kaevata ma ei jaksa, kerjata häbenen. Küll ma tean, mida ma teen, et inimesed võtaksid mind vastu oma kodadesse, kui mind tagandatakse valitsemast!”

Muidugi ei kahetsenud mõisavalitseja oma teguviisi, vaid sissekukkumist. Nüüd oli hea nõu kallis. Kuidas kindlustada oma tulevikku edasi, nii et poleks tarvis hakata musta tööd tegema või kerjama minna? Ta otsustas jätkata vanas vaimus.

16:5–7 Ja ta laskis enda juurde kutsuda üksteise järel oma isanda võlglast. Esimesele ta ütles: „Kui palju sa võlgned mu isandale?” See ütles: „Sada vaati õli.” Tema aga ütles talle: „Võta oma võlatäht, istu ja kirjuta kähku viiskümmend!” Seejärel ta küsis teiselt: „Aga kui palju sina võlgned?” See ütles: „Sada tündrit nisu.” Sellele ütles valitseja: „Võta oma võlatäht ja kirjuta kaheksakümmend!”

Selleaegsete allikate põhjal on välja arvatud, et sada vaati õli oli umbes 150 oliivipuu aastane toodang. Sellise võla poole võrra vähendamine oli suur asi. Kingitud õli oli umbes 2 000 liitrit. Samamoodi on arvatud, et sada tündrit nisu oli saak umbes 40 hektarilt. Kingitud võlg oli umbes 8 000 liitrit. Ilmselt on need kaks arvu toodud ainult näiteks, et saaksime aru, kui suurte summadega oli tegemist.

Mees ei tegelnud pettusega ainult ise, vaid muutis selle kaasosalisteks ka teised. Niisugune on ülekohus väga sageli – ta püüab mässida oma võrku üha uusi inimesi. Ja mida kaugemale sellega minna, seda raskem on sellest võrgust välja rabelda ja seda rohkem võib see maksma minna.

Majandusjuht "aitas" oma peremehe võlglast, muutes nad samas endale tänuvõlglasteks. Mida niisugusest tegevusest arvata?

16:8 Ja isand kiitis ülekohtust mõisavalitsejat, et ta oli käitunud arukalt, sest selle ajastu lapsed on omasuguste suhtes arukamad kui valguse lapsed.

Siin tabab meid esimene üllatus – ülekohtune mõisavalitseja saab kiita! Kahjuks ei võimalda algtekst otsustada, kes on siin tegelikult kiitja. Sõna "isand" on algkeeles *kyrios* ja see võib tähendada nii kinnisvara omanikku kui ka Jeesust ennast. Kas tõesti võis vallandatavat majandusjuhti kiita kinnisvara omanik, kes ise sai petta? See tunduks loogikavastane, kuid see on siiski võimalik. Ülekohtused mõistavad ülekohtuseid. Põhimõte on: ela ise ja lase teistel elada. Siin maailmas pole tähtis ausus ega põhimõtted, vaid: "Elada peab oskama".

Osas piiblitõlgetes on aga tõlgitud: "Issand kiitis ülekohtust mõisavalitsejat." Sellise tõlkimise puhul tekib küsimus: kuidas võis Issand niisugust teguviisi kiita? Ja vastuseks on, et Issand ei kiitnud mitte mehe teguviisi, vaid tema leidlikkust ja agarust. Kui ta sattus ohtlikku olukorda, siis ei jäänud ta, käed rüpes, ootama, mis edasi saab, vaid tegutses kiiresti ja otsustavalt. Ta tahtis kindlustada oma tulevikku. Ja selles osas sobib ta kristlastele eeskujuks. Martin Luther on sellega seoses öelnud: "Mõrvarid ja vargad on öösiti üleval selleks, et röövida ja varastada. Kas sinagi ei võiks olla üleval, et palvetada ja sõna uurida? Loomulikult ei kiida ma sellega mõrvarite ja varaste tegusid, vaid nende tarkust."

Tõepoolest, Jumalasse uskuja inimene ju teab, et kord peab ta seisma Jumala ees terve oma eluga ja sellest tehakse kokkuvõtte, mis määrab kogu tema igavikulise saatuse. Kuidas võib seda teades olla usuasjade suhtes ükskõikne, tegeldes nende asemel kõige muuga? Tark inimene teeks olukorrast õiged järeldused ja tegutseks arukalt juba täna. Seda võiks võrrelda ka kooliskäimise ja lähenevate eksamitega. On teada, et eksamid on tulemas. Samuti on antud teada, millistele küsimustele peab oskama seal vastata ja millised on õiged vastused. Tark inimene teeb aegsasti endale kõik vajaliku selgeks, eriti kui ta teab, et sellel eksamil spikerdada ei õnnestu ja samas määrab see eksam kogu tema tuleviku.

16:9 Minagi ütlen teile: Tehke endile sõpru ülekohtuse mammonaga, et kui see saab otsa, teid võetaks igavestesse telkidesse.

See salm tundub antud tekstis kõige mõistatuslikum. Kui aga arvestada Jeesuse õpetust tervikuna, eriti järgnevaid salme, siis on seegi mõisteta. "Ülekohtune mammon" on maine varandus. Seda pole võimalik siit maailmast igavikku kaasa võtta. Küll aga on seda võimalik kasutada õigesti, olles siin maa peal, ja sel juhul ulatub selle mõju ka igavikku. Raha võib kasutada mitte ainult enda huvides, vaid ka teiste huvides, näiteks nende abistamiseks, kes on raskes olukorras. Samuti võib raha kasutada mitte ainult maistel, vaid ka taevastel eesmärkidel – Jumala riigi ülesehitamiseks. Kui seda tehakse, siis tähendab see tegelikult varanduse kogumist taevasse, maise valuuta vahetamist taevase vastu. Ja kui inimese maise elu aeg saab otsa, võib ta minna igavestesse eluasemetesse ja ta ei pea oma maise elu aega kahetsema – ta on seda kasutanud hästi.

Selle seletuse puhul jääb probleemiks üksnes see, et algtekstist jääb mulje, nagu oleks "igavestesse telkidesse" võtjaks mitte Jumal, vaid need inimesed, kellest maa peal sai endale mammona abil tehtud sõpru. Seda saab mõista äärmisel juhul ainult piltlikult – nõnda, et inimesed, kellele oleme teinud head, põhjustavad meie taevasse pääsemise. Aga samuti on seda salmi tõlgendatud vastuväitelisena, absurdina. Sel juhul oleks Jeesuse sõnade mõte: "Kas peaksin andma teile nõu hankida endale sõpru pettuse teel? Kas siis nemad on ükskord need, kes võtavad teid vastu igavestesse eluasemetesse?"

Nii või teisiti, järgnevad salmid teevad meile täiesti üheselt selgeks, mida Jeesus tegelikult tahab öelda.

16:10–12 Kes on ustav pisimas, see on ustav ka paljus, ja kes on ülekohtune pisimas, see on ülekohtune ka paljus. Kui te nüüd ülekohtuses mammonas ei ole olnud ustavad, kes võib teie kätte usaldada tõelist? Ja kui te võõra varaga ei ole olnud ustavad, kes annaks teile kätte teie oma?

Niisiis, Jumal ootab oma lastelt ustavust enne kõike maistes asjades, mis on ebatäiuslikud. Juba maises elus on nõnda, et kõigepealt õpitakse selgeks lihtsad asjad ja seejärel keerulisemad. Juba maapealsetes ametites on nõnda, et ülendamine toimub astmeliselt, mitte ühekorraga. Ükski tavaline inimene ei või üleöö saada kindraliks või presidendiks. Kui aga nähakse, et inimene mingis ametis on usaldusväärne ja tuleb sellega hästi toime, siis väga tõenäoliselt ootavad teda ka ülendamised. Talle usaldatakse üha rohkem vastutust ja on neid, kes saavad ka kindraliteks ja presidentideks. Karjäär algab aga sellest, et inimene oli tubli ja usaldusväärne lihtsõduri või tavakodanikuna.

Siin ütleb Jeesus, et Jumala riigis kehtivad täpselt samad põhimõtted. Tegemist on väga universaalse ja üldkehtiva seaduspärasusega. Inimese iseloom ja käitumine ei olene sellest, kui suur on tema vastutus või kui kõrgel kohal ta istub. Kui keegi on usaldusväärne, siis on ta seda alati ja kõikjal, ja kui ta seda ei ole, siis ei muuda teda usaldusväärseks ka kõige kõrgem ametikoht. See teadmine peaks mõjuma igale kristlasele nagu äratuskell. Ära pea tühiseks ühtegi asja, mida sa teed, ja ära suhtu hooletult ühtegi kohustusse, mis sulle on usaldatud!

Käesolevas elus me tegelikult ei teagi, mida tähendab tõeliselt midagi omada. Sest kõik, mida me siin maailmas võime omada, on meile tegelikult antud ainult laenuks ja ajutiseks kasutamiseks. Hiljemalt surma hetkel peame sellest loobuma. Ja pärast seda saame kätte tõelise – selle, millele oleme pühendunud juba käesolevas elus. See muutub siis meie igaveseks omandiks, ükskõik milline see siis ka oleks.

Tegelikult rääkis Jeesus sellest, kuidas me kasutame siin maa peal oma raha ja varandust. Enamasti kasutavad inimesed seda üksnes oma huvides ja sageli ka ülekohtuselt. Tegelikult aga on seegi meile usaldatud laen, mille kasutamisest peame ükskord oma Issandale aru andma. Kui tahame teada, mis meie elu üle tegelikult valitseb, mis on meile tegelikult kõige tähtsam, siis maksab vaadata, millele kulub meie aeg ja raha – see annab sellele küsimusele üsnagi õige vastuse. Tähtis ei ole see, mida me teoreetiliselt usume, vaid see, kuidas me praktiliselt elame. Seda ütleb Jeesus ka järgnevalt.

16:13 Ükski sulane ei või teenida kahte isandat, ikka on nii, et ta vihkab üht ja armastab teist või et ta pooldab üht ja põlgab teist. Te ei saa orjata Jumalat ja mammonat!"

Nendegi sõnadega ütleb Jeesus välja universaalse tõe, mis võib küll tunduda ebameeldiv, aga millest pole pääsu. Raha ja omandiga on seotud kiusatus, et me hakkame sellele omistama Jumala omadusi. Võime hakata seda ustavalt teenima ja kummardama ning ootama sellelt kõike seda head ja turvalisust, mida tegelikult peaksime ootama üksnes Jumalalt. Jeesus aga annab meile teada paratamatu tõsiasja: ei ole lihtsalt võimalik teenida kaht isandat korraga ühtviisi hästi. Peamiseks ja juhtivaks kujuneb ikka üks nendest – kas mammon või Jumal, kas maine elu või Jumala riik. Nende sõnade juures maksab igal kristlaselgi järele mõelda, keda ta tegelikult põhiliselt teenib.

16:14–15 Aga seda kõike kuulsid ka variserid, kes olid rahaahned, ja nad irvitasid Jeesuse üle. Ja ta ütles neile: „Teie olete need, kes end õigena näitavad inimeste silmis. Aga Jumal tunneb teie südant, sest mis inimeste seas on kõrge, see on Jumala ees jäledus.

Just selles ongi asi – inimene ise võib ju öelda, et ta usub ka Jumalasse ja isegi teenib teda. Jumal aga tunneb inimese südant ehk sisimat olemust ja teab, millised jõud juhivad tema elu tegelikult. Seda teadis Jeesus variseride suhtes ja teab ka meie suhtes. Varisere juhtis tegelikult rahaahnus, ehkki nad püüdsid hoolega teenida ka Jumalat. Paljud meist ilmselt sooviksid valida kuldse kesktee ja teenida mõlemat, ehkki Jeesus ütles, et see on võimatu. Selline ideaal võib inimestele näida kõrge, aga Jumala ees on see jäledus. Seda sõna kasutatakse Piiblis sageli ebajumalate kohta. Samuti tähendab see midagi, mis haiseb halvasti.

Tegelikult on igal eluviisil piltlikult öeldes "oma lõhn". Kuritegelikul elul on oma "lõhn", kõlvatul elul oma, ahnel oma, maailmalikul oma jne. Samuti on oma lõhn tõelisel kristlikul elul. Ja see lõhn või mõju ei sõltu peamiselt inimese usutunnistusest, vaid sellest, mis tema elus tegelikult valitseb. Kristuse lõhn on ainult seal, kus Kristus ka tegelikult ligi on. Viimase kohta ütleb apostel Paulus 2Kr 2:14–16: "Aga tänu olgu Jumalale, kes meid Jeesuses Kristuses viib igal pool võidukäigus kaasa ja teeb kõigis paigus meie kaudu avalikuks oma tunnetuse lõhna. Meie oleme ju Kristuse hea lõhn Jumalale nii nende seas, kes päästetakse, kui ka nende seas, kes hukkuvad: ühtede lõhn surmast surma, teistele aga lõhn elust ellu."

Huvitav, millist lõhna või mõju levitab minu elu?

16:16 Moosese Seadus ja Prohvetid ulatuvad Johanneseni. Sellest ajast peale kuulutatakse evangeeliumi Jumala riigist ja igaüks tungib väevõimul sinna sisse.

Jeesuse tulek maailma tähendas otsustavat murdekohta nii Iisraeli rahva kui ka terve maailma ajaloo jaoks. Vana testamendi ja prohvetite aeg ulatus Ristija Johanneseni ja lõppes sellega. Jeesuses Kristuses on kõik varem ennustatu täide läinud. Nüüd on uks taevasse lahti ja tuleb sinna üksnes sisse minna. Aga miski ei toimu iseenesest. Kõik, mida inimene tahab oma elus saavutada, nõuab ka pingutust. Teisiti ei ole see ka Jumala riigis. Armust õndsaks saamine ei tähenda seda, et kõik langeb meile automaatselt sülle. Nagu ütles Jeesus eespool: "Võidelge, et minna sisse kitsast uksest, sest paljud, ma ütlen teile, püüavad minna, aga ei suuda!" (Lk 13:24)

16:17 Aga hõlpsamini kaovad taevas ja maa kui üksainus kriipsuke Seadusest.

Ristija Johanneseni valitses Seadus, Jeesusest edasi aga valitseb evangeelium. Aga evangeelium ei tähenda siiski seda, et Seadus oleks nüüd kaotanud oma pädevuse. See, et Seaduse täitmise teel keegi ei või leida päästet, ei tähenda veel seda, et Seadus ise oleks halb. Tegemist on Jumala enda Seadusega, mis on täiuslik, ehkki tal ei ole öelda viimast sõna. Selle kohta, et Seadus on jõus endiselt, toob Jeesus ka ühe konkreetse näite.

16:18 Igaüks, kes ajab minema oma naise ja võtab teise, rikub abielu, ja kes võtab minemaaetud naise, rikub abielu.

Evangeelium ja Jumala arm ei tähenda seda, et nüüd on kõik lubatud ja inimene võib teha, mida tahes. Juba Jeesuse ajal ei olnud abielu kuigi kõrgelt hinnatud – seda võidi lahutada üsnagi tühistel põhjustel. Täpselt sama näeme me tänapäeval. Jeesuse ajal üritasid mõnedki rabid Jumala Seadusest üle saada, tõlgendades seda üsna vabameelselt. Jeesus aga ütleb, et selline asi ei lähe Jumala ees läbi. Hõlpsamini kaovad taevas ja maa, kui kaotab kehtivuse ükski

kriipsuke Seadusest. Patul ja isekusel on täpselt sama mõju ja samad tulemused nii Vana kui ka Uue testamendi ajal. Arm on aga midagi hoopis enamat, kui lihtsalt patu kustutamine. See on antud selleks, et patu võimusest välja tulla ja uus elu leida.

PKK0283 Lk 16:19 – 17:6

Surm lahutab

Luuka evangeeliumi 16. peatükis käsitletakse raha ja omandiga seotud teemasid. Seda teeb ka peatüki viimane jutustus rikkast mehest ja Laatsarusest. Luukas ei nimetagi seda lugu tähendamissõnaks, nagu ta ei nimetanud ka lugu ülekohtusest mõisavalitsejast. Need lood ei ole tähendamissõnad selles mõttes, et nad peaksid aitama avastada mingeid varjatud sõnumeid. Tegemist on jutustustega, mis annavad otsekoheselt edasi sõnumi, kuidas inimene peaks tegutsema või kuidas ta ei tohiks tegutseda.

16:19 Oli üks rikas inimene ja tal oli kombeks rõivastuda purpurisse ja peenlinasesse, pidutsedes päevast päeva rõõmsasti.

Jeesus räägib rikkast mehest, kes elas ja ka suri, ilma et tal oleks olnud õiget suhet Jumalaga. Mehe rikkust rõhutab eriti tema riietus. Purpurvärvi saadi purpurtigudest, kelle näärmed seda eritasid. Ühe rüü värvimiseks oli tarvis tuhandeid selliseid tiguseid. Seetõttu olid purpurrüüd väga haruldased ja kallid. Mehe elu oli hiilgav. Samal ajal aga oli tema läheduses teisi, kelle elu oli hoopis teistsugune.

16:20–21 Aga üks vaene, Laatsarus nimi, oli maas tema värava ees, täis paiseid, ja püüdis oma kõhtu täita leivaraasuketega, mis rikka laualt kukkusid. Kuid koeradki tulid ja lakkusid tema paiseid.

Tegemist on ainsa Jeesuse jutustusega, kus ta mainib isikuid nimepidi. Rikka mehe nime jätab ta küll ütlemata, aga vaese nimi on Laatsarus. Heebreakeelne vorm sellest nimest on Eleazar, mis tõlkes tähendab "Jumal on aidanud". Ilmselt oligi Jumal selle mehe ainus aitaja.

Laatsaruse nime nimetades näitab Jeesus, milline oli tema suhe Jumalaga. Väliselt oli tema elu väga vilets. Rikka mehe toidujäänuseidki ei saanud ta küllaldaselt. Tema paiseid lakkusid hulkuvad koerad – roojased ja mustad loomad, kelle eest ta polnud võimeline end kaitsma. Sest vaevalt oleks see meeldiv kogemus, kui pead lamama maas, paiseid täis ja sind lakkuvad hulkuvad koerad. Need pildid rõhutavad, kuivõrd erinev on kahe lähestikku elava inimese elu. Need elud on täiesti vastandlikud.

16:22 Siis sündis, et vaene suri, ja inglid kandsid ta Aabrahami sülle. Aga ka rikas suri ja maeti maha.

Olgu elu maa peal milline tahes, ühel päeval see lõpeb. Ja siis on tähtsaim küsimus, mis saab edasi. Meil ei ole võimalik vaadata surma eesriide taha, aga Jeesus Jumala Pojana teab, mis seal on, ja annab teada meilegi. Ainult tema, kes on elu ja surma Issand, võibki seda teha.

Surma küsimus on pakkunud inimestele huvi läbi aegade ja sellega on seotud väga erinevaid kujutlusi. On neid, kes arvavad, et surm on kõige lõpp; teised mõtlevad, et elu jätkab pärast seda oma igavest ringkäiku ja kolmandad kujutlevad, et surm tähendab igavest und. Nüüd saame näha, mida räägib surmajärgse elu kohta Jeesus. Tõsi, see pole ilmselt mõeldud kõikeammendavaks õpetuseks või seletuseks, küll aga saab siit selgeks kaks peamist võimalust, mis ilmselt meid kõiki ootavad. Sest milleks muidu Jeesus selle loo rääkis?

Jeesus ütles, et kui suri Laatsarus, kandsid inglid ta Aabrahami sülle. See on piltlik väljend mitte taevariigi kohta, vaid surmavalla selle osa kohta, mida kutsutakse paradiisiks. Sinna lähevad need, kes on maa pealt lahkunud uss Jumalasse. Laatsarus viidi sinna, kus Aabraham oli juba ees. Rikka mehe puhul mainib Jeesus ka matuseid. Võib

arvata, et tal oli isiklik haud, Laatsarus aga tõenäoliselt maeti mõnda ühishauda. Rikkaid maetakse tavaliselt uhkelt ja nende matustel peetakse ilusaid kõnesid. Jeesus aga annab teada, mis sai edasi.

16:23 Ja pörgus piineldes tõstis ta oma silmad üles ja nägi Aabrahami kaugelt ja Laatsarust tema süles.

Tegelikult on algkeeles siin jutt mitte veel pörgust, vaid alles surmavallast. Tõenäoliselt on tegemist mingi vahepealse olukorraga maise surma ja surnute ülesäratamise vahel. Samas aga pole sõna "pörgu" siin sisuliselt liialdus. Kutsutakse ju maa pealgi äärmiselt raskeid olukordi pörguks.

Praegu ei ole pörgus veel kedagi. Sinna heidetakse kurat koos oma inglitega alles maailma lõpul, ja koos nendega need inimesed, kes neid on järginud. Vastav otsus nende inimeste kohta langetatakse alles viimases kohtus. Meenutame Jeesuse sõnu Mt 25:41: "Minge ära minu juurest, te äraneetud, igavesse tulle, mis on valmistatud kuradile ja tema inglitele!"

Ilmselt on rikas mees surmavalla selles osas, mis pörgule eelneb. Ja nagu varsti saame näha, on juba sealgi olukord piisavalt hull. Surmavalla teises osas seevastu, kus asuvad õndsad, on olukord hoopis teistsugune. Rikas mees nägi Laatsarust Aabrahami rinna najal. Paralleeliks võime siinkohal meenutada Jh 21:20, kus räägitakse, kuidas jünger, keda Jeesus armastas, nõjatus tema rinnale õhtusöömaajal. Nagu teame, olid peremehele kõige lähemad kohad aukohad, ja sellisele kohale oli nüüd pääsenud Laatsarus. Seda nägi rikas mees kaugelt eemalt.

Kõigepealt näeme neist Jeesuse sõnadest, et surm ei tähenda olemasolu lõppu ega ka mitte igavest und. Küll aga tähendab surm lõplikku lahutust. Kui Aadam ja Eeva sõid keelatud puust, siis nad sealsamas ka surid – nad surid vaimulikus mõttes, saades Jumalast lahutatud. Bioloogiline surm järgnes sellele hiljem. Alles Jeesus võitis oma surma läbi kõigepealt vaimuliku surma, avades inimestele uuesti tee osadusse Jumalaga. Siingi järgneb surnute ülesäratamine otseses mõttes hoopis hiljem. Mitte asjata ei öelnud Jeesus Laatsaruse haua juures Martale Jh 11:25–26: "Mina olen ülestõusmine ja elu. Kes minusse usub, see elab, isegi kui ta sureb. Ükski, kes elab ja usub minusse, ei sure alatiseks. Kas sa usud seda?"

Patt lahutab inimese Jumalast ja on surma tööriist. Ja kui patt saab usu läbi Jeesusesse Kristusesse kõrvaldatud, siis on ühtlasi kõrvaldatud ka surma võim, mis lahutas inimese Jumalast. Inimesel on siis elu kõige sügavamas ja täiuslikumas mõttes ja bioloogiline surm ei muuda selles vähimatki. Tegelikult ei muuda surm üldse põhimõtteliselt midagi. See üksnes kinnistab igaveseks selle saatuse, mille inimene on enne surma valinud. Surm ei muutnud inimese vahekorda Jumalaga ei kannatava Laatsaruse ega rikka mehe puhul. Määravaks osutus nende vahekord Jumalaga. Ka rikas mees võib saada Jumala juurde. Seda tõendab Aabraham, kes oli samuti väga rikas. Samuti ei ütle Jeesus, et Laatsarus oleks saanud Aabrahami juurde lihtsalt sellepärast, et ta oli vaene. Põhjus, miks kumbki sai sellise osa, nagu sai, selgub natuke hiljem.

16:24 Ja ta hüüdis: „Isa Aabraham, halasta minu peale ja saada Laatsarus, et ta kastaks oma sõrmeotsa vette ja jahutaks mu keelt, sest ma tunnen suurt valu selles leegis!”

Rikka mehe piin tulenes janust, mida polnud võimalik kustutada. Käesolevas maailmas saavad kõigile inimestele iga päev osaks lugematud Jumala õnnistused. Süües saame kustutada nälga ja juues janu. Magades puhkame välja. Surmavallas nähtavasti seda kõike enam ei ole. Paljud soovivad juba siin maailmas, et neil poleks Jumalaga mingit tegemist. Seal, surmavallas nende soov täitub.

Aga rikka mehe vaev näitab, et inimesel on pärast surmagi paljusid soove, igatsusi ja himusid, aga ühtegi neist ei ole enam võimalik rahuldada. Ei tea, kas selles seisnebki pörgu eelmaitse. Ühtlasi näeme, et surmavallas ei ole inimesed muutunud oluliselt teistsugusteks olevusteks, kui nad olid varem. Meile tuntud füüsilist ihu küll enam ei ole, aga kõik muu on endine. Inimesed isegi tunnevad üksteist, nagu varem.

Aga vaatame nüüd vastust, mis antakse rikkale mehele.

16:25 Aga Abraham ütles: „Laps, tuleta meelde, et sa oled oma hea põlve elus kätte saanud, ja nõndasamuti Laatsarus halva. Nüüd lohutatakse teda siin, sina aga tunned valu.

Neis Jeesuse sõnades on oluline õpetus – kui inimeste vaimulik seisund jääb pärast surma samaks, siis saatuse osad on vahetunud. Rikkal pole enam võimalik edasi prassida ja vaene ei pea enam kannatama puuduse all. Abraham annab ka vastuse, miks pole rikka mehe palvet võimalik täita.

16:26 Ja pealegi on meie ja teie vahele seatud suur kuristik, et need, kes tahavad siit teie juurde minna, ei saa, ega tulla ka sealt meie juurde.”

Surm lahutas erinevad inimesed täielikult. Ja kes võiks öelda, et see pole õiglane? Maa peal kannatavad inimesed sageli teiste kurjuse või hoolimatuse pärast. Sealpool see enam nõnda ei ole. Igaüks saab selle osa, mida ta ise on eelistanud.

Kuidas võiksime me siis hinnata oma maist elu, kui jõuame kord sinna ja näeme seda, mida nüüd nägi rikas mees? Jeesus ütleb meile, mida rikas mees nüüd tähtsaks pidas.

16:27–28 Aga tema ütles: „Ma palun siis sind, isa, et sa saadaksid Laatsaruse mu isakotta, sest mul on viis venda, et ta hoiataks neid, et nemadki ei satuks siia piinapaika!”

Nüüd äkki leidis rikas mees, et oleks hädavajalik teha misjonitööd! Alustada tuleks rikka mehe vendadest, kes on äärmiselt ohtlikus olukorras – nad võivad sattuda sinnasamasse, kus rikas mees juba on. Kasvõi surnud peaksid üles tõusma, et vajalik sõnum kohale viia!

Kas see aga tegelikult aitaks?

16:29–31 Kuid Abraham ütles: „Neil on Mooses ja Prohvetid, kuulaku nad neid!” Ent tema ütles: „Ei sugugi, isa Abraham, vaid kui keegi surnuist nende juurde läheks, siis nad parandaksid meelt!” Abraham aga ütles talle: „Kui nad ei kuula Moosest ja Prohveteid, ei neid veena siis ka see, kui keegi surnuist üles tõuseks!”

Need Jeesuse sõnad reedavad, miks oli Laatsarus pääsenud õndsasse paika – ta oli kuulanud Moosest ja prohveteid. Samuti reedavad need sõnad, miks oli rikas mees läinud piinapaika ja miks olid samas ohus ka tema viis venda – nad ei olnud kuulanud Moosest ja prohveteid. Ehk lihtsamalt öeldes – nad ei olnud uskunud Piibli sõnumit.

See peaks olema eriti mõtlemapanev meile tänapäeval. Sest kui rikkal mehel ja Laatsarusel olid üksnes Mooses ja prohvetid, st Vana testament, siis meil on peale selle veel ka Uus testament ja lunastus Jeesuses Kristuses. Otsustava tähtsusega küsimus on, kas me ka usume neid ja kuulame nende sõnumit.

Nojah, meile võib tunduda, et see pole veenev – tegemist on nii vana raamatuga. Kui sünniks midagi uut ja vapustavat! Näiteks, kui mõni surnu üles tõuseks ja räägiks, kuidas sealpool on – vaat siis ma võiksin uskuda ... – Nii võib ehk mõelda mõnigi. Kas see aga tegelikult on nii?

Abraham teadis: ei, see ei aitaks. Kui inimesed on otsustanud mitte uskuda, siis ei pane neid uskuma seegi, kui keegi surnuist üles tõuseks.

Tegelikult leidiski varsti aset midagi sellist, mida rikas mees siin palus – Jeesus äratas surnuist Marta ja Maarja venna Laatsaruse, kes oli olnud surnud juba neil päeva. Kuidas siis inimesed sellele sündmusele reageerisid? – Lühidalt öeldes: nende usk, kes juba varem olid uskunud, leidis kinnitust, need aga, kes juba varem olid suhtunud Jeesusesse vaenulikult, suhtusid pärast seda temasse veelgi vaenulikumalt. Nad pidasid isegi nõu, et ka Laatsarus tuleks ära tappa!

Veel enamgi – ka Jeesus ise tõusis surnuist üles ja sellest said teada ka need, kes olid korraldanud tema ristilöömise. Kas nad siis hakkasid uskuma? – Loomulikult mitte. Selle asemel andsid nad valvuritele raha ja käskisid neid valetada, et Jeesuse jüngrid varastasid tema surnukeha.

Uskmatus juured on hoopis sügavamal kui tõendite puudumises või selles, et inimesel tõesti ei ole võimalik uskuda. Uskmatus tegelik põhjus on selles, et inimene ei soovi meelt parandada. Ta lihtsalt armastab vaimulikku pimedust ja jumalatut elu. Selle eest aga peab Jumal teda vastutavaks. See kehtib ka meie kohta tänapäeval.

Jeesuse jutustusel oli tema kaasaegsetele veel teinegi sõnum. Nimelt oli levinud arvamus, et väline edukus tunnistab Jumala tahte kohasest elust. Oma jutustusega kõigutas Jeesus seda veendumust. Rikas võib küll olla Jumala riigi kodanik, nagu oli Aabrahamgi. Aga niisama hästi võib ta olla sellest ka väljaspool. Kui rikas ei võta tõsiselt seda, mida Jumal on oma sõnas öelnud, siis pärast surma ei aita teda mingid rikkused.

Oleme jõudnud Luuka evangeeliumi 17. peatükki. Siin jätkab Jeesus praktiliste õpetuste andmist.

17:1–2 Aga Jeesus ütles oma jüngritele: „On võimatu, et ei tuleks ahvatlusi patule, aga häda sellele, kelle kaudu need tulevad. Talle oleks parem, kui tal oleks vesikivi kaelas ja ta heidetaks merre, kui et ta ahvatleks üht neist pisikestest patule.

Keegi on öelnud, et on olemas veel üks halvem asi, kui ise pörgusse sattuda. See on see, kui pörgus olles ütleb sulle su oma laps: "Isa (või Ema), ma olen siin, sest ma järgnesin sinule ..."

Sellisest saatusest tahaks Jeesus säästa igaüht. Sellepärast ütles ta need karmid sõnad. Elame maailmas, mis on täis kurjust ja ahvatlusi patule. Seda on nii meie ümber kui ka meis endis. On olukordi, kus meid pahandavad teised inimesed, ja olukordi, kus oleme ise teistele pahanduseks. Kõige hullem aga on nähtavasti see, kui keegi teadlikult korraldab teisele inimesele midagi niisugust, mis ta usuteelt ja Jumalast kõrvale eksitab. Iisraeli rahvale tähendas meri kardetavat elementi. Sellest oli saanud nende jaoks kaose võrdpilt. Ja inimesele, kes eksitab kellegi Jumalast eemale ja pattu tegema, oleks kõige parem saatus olla mere põhjas, vesikivi kaelas.

Aga Jeesus annab ka nõu, kuidas toimida vastupidiselt.

17:3–5 Jälgige end: kui su vend patustab, siis noomi teda, ja kui ta kahetseb, anna talle andeks! Ja kui ta ka seitse korda päevas sinu vastu patustab ja seitse korda sinu poole pöördub, öeldes: „Ma kahetsen”, andesta ikka talle!” Ja apostlid ütlesid Issandale: „Kasvata meie usku!”

Uues testamendis mõeldakse vendade all Jeesuse järgijaid. Igaüks, kes on Jeesuse päralt, on ühe ja sama Isa laps, sellepärast kutsutakse neid vendadeks ja õdedeks. Ja sellistel inimestel on eriti põhjust käituda omavahel taevariigi vaimus. Tõsi, meie õed-vennad ei ole veel täiuslikud. Nad võivad eksida isegi seitse korda päevas, meie ise kaasa arvatud. Ja sellest üle saamiseks pole muud võimalust, kui andestamine.

On huvitav, et neile Jeesuse sõnadele järgneb Uue testamendi ainuke koht, kus jüngrid paluvad Jeesuselt suuremat usku. Seda ei palunud nad siis, kui Jeesus tervendas haigeid või äratas üles surnuid. Samuti ei palunud nad seda siis, kui neil endil oli tarvis midagi samasugust teha. Tegelikult võiks öelda, et haigeid tervendada ja surnuid äratada on suhteliselt lihtne. Seda oleksime valmis tegema ükskõik kui palju, kui Jeesus on kord andnud selleks meelevalja. Aga see küll ei lähe kuidagi, et mingile rumalale inimesele tuleb tema rumalused andeks anda koguni seitse korda päevas! Seda nõuda on liiga palju! Seda ei suuda keegi. Ei ole ime, et apostlid ütlesid: "Kasvata meie usku!"

Jeesuse vastust näeme 6. salmist.

17:6 Aga Issand ütles: „Kui teil oleks usku nagu sinepiivakene, te võiksite öelda sellele mooruspuule: „Juuri end üles ja istuta merre!” ja see kuulaks teie sõna.

Mooruspuu juured on sageli sügavamal pinnases, kui teiste puude juured. Sellised oleme oma loomu poolest ka meie puudulike inimestena. Äärmiselt raske on meil vabaneda harjunud kommetest ja käitumisviisidest. Kui oleme harjunud viha pidama ja halbu asju meeles hoidma, siis on meid väga raske sellest vöörutada. Ent usk Jeesusesse on

siiski võimeline välja juurima ka sellised sissejuurdunud harjumused. Õigemini, sellega tuleb toime Jeesus, juhul kui me teda usaldame.

Selles ongi kogu saladus. Peame tulema tema ette, et tunnista talle oma võimatuid olukordi ja harjumusi. Siis tuleb meil lasta temal tegutseda, usaldades, et ta suudab ja oskab seda. Temalt tuleb meile ka usk, mille seemetki meil endil ei ole. Nõnda vabaneme ka andeks andma neile, kellega meil on võimatult raske. Oleme täielikult ja lõpuni sõltuvad oma Päästjast, kes üksinda sünnitab meis usu ja ka soovi toimida vastavalt Jumala tahtele.

PKK0284 Lk 17:7 – 37

Kuidas ori töötab?

Täna kuuleme Jeesuse suust sõnu, mis on mõeldud ennekõike selleks, et kristlikud töötajad ei hakkaks endast liiga palju arvama.

17:7–9 Aga kes teie seast, kellel on sulane kündmas või karja hoidmas, ütleks temale, kui ta väljalt tuleb: „Tule kohe siia ja istu lauda!”? Eks ta pigem ütle talle: „Valmista mulle õhtusöök ning pane vöö vööle ja teeni mind, kuni ma saan sõõnud ja joonud, ning pärast söö ja joo sina!” Kas ta seda sulast tänab, et see tegi, mida tal kästi?

Nende Jeesuse sõnade puhul peame kõigepealt arvestama, et ta rääkis oma kaasaja inimestele, kelle jaoks klassiühiskond oli täiesti endastmõistetav. Algttekstis kasutab Jeesus siin sõna, mis tähendab õigupoolest mitte sulast, vaid orja. Ja see, mida Jeesus siin kirjeldas, oli iga orja argipäev. Kui ori oli päev otsa põllul töötanud ja siis koju tuli, ei tulnud kellelegi pähe hakata teda seal teenindama. Vastupidi – oli selge, et kodus ootasid täitmist uued ülesanded. Alles siis, kui pere eest oli hoolitsetud ja kõik vajalik tehtud, võis ori ise kõhu täis süüa. Tehes kõike, mida vaja, täitis ori lihtsalt oma kohustusi. Ta tegi seda, mida ta tegema pidigi, ja ei talle endale ega ta peremehele tulnud pähegi, et peaks talle selle eest ka aitäh ütleva.

17:10 Nõnda ka teie: kui te olete teinud kõik, mida teil on kästud, siis öelge: Me oleme tühised sulased, me oleme ju teinud, mis meie kohus oli teha.”

Peab märkima, et sõna "tühine" võib siin kergesti mõista valesti. Algkeeles on siin sõna *akheiros*, mida varasemates tõlgetes tõlgiti sõnaga "kõlvatu". *Akheiros* tähendab tõepoolest kasutatut ja isegi kasutuskõlbamatut, aga selline tõlge on siiski eksitav. Mõeldud ei ole siin ilmselt siiski mitte seda, et kui sulane on teinud kõik nii, nagu tarvis, siis ei kõlba ta kusagile. Jutt on seisusest – sellest, et ori on ikka ori, ka siis, kui ta on kõik teinud kõige paremini. Eesti keeles oleks õigem öelda, et ta on endiselt alamast soost.

On selge, et Jumala silmis ei ole ükski inimene ei kõlbmatu ega tühine. Vastupidi – Jumal on hinnanud isegi patust inimest nii kõrgelt, et saatis teda päästma oma Poja. Meie tõelist väärtust näitab hind, mille Jeesus on meie eest maksnud! See hind on väga kõrge ja see on makstud isegi nende inimeste eest, kes teiste arvates on väga tühised. Antud juhul aga ei räägi Jeesus sellest, kui kallid me oleme Jumala silmis, vaid sellest, kuidas me ise peaksime hindama ennast ja oma tegusid. Isegi sellisel juhul, kui oleksime elanud terve oma elu Jumala ees täpselt nii, nagu peab, ei oleks me teinud midagi niisugust, mille eest Jumal peaks meid tänama. Oleksime elanud lihtsalt nii, nagu ongi õige ja kohus.

Miks annab Jeesus oma jüngritele sellise õpetuse? Küllap selleks, et lõigata läbi igasugused põhjused nina püsti ajada. Meile on inimestena väga omane pidada end suureks ja tähtsaks. Seda eriti sel juhul, kui oleme edukad ja korda saatnud midagi suurt. Pattulangemisest saadik on inimese loomuses pürgimus saada jumalaks või vähemalt Jumala sarnaseks. Jeesus aga sisuliselt kutsus meid üles pidama meeles, et me oleme ikkagi kõigest inimesed. Meie õige hoiak on, et me soovime olla Jumala teenijad, ja seda hea meelega ning ootamata tänu või kiitust.

Samuti võisid Jeesuse sõnad olla suunatud variseride praktika vastu. Variserid harrastasid kõigiti vaga elu, mille peamiseks sisuks oli kõigi Jumala seaduste täpne täitmine. Nad arvasid, et nad teevad midagi erilist, kui nad palvetavad, loevad Piiblit, käivad jumalateenistustel, aitavad ligimesi või ohverdavad oma varandust Jumala riigile. Seejuures nad lausa norisid inimestelt kiitust selle eest, et nad püüavad kohusetundlikult täita kõiki Jumala Seaduse määrusi. Sedasama õpetasid nad tegema ka teisi.

Variseride õpetus on olnud nii mõjus, et veel tänapäevalgi võib mõni näha sellistes tegudes midagi niisugust, mille eest peaks teda kiitma või tänama. Jeesus aga seevastu õpetab, et kui tema omad teevad kõike seda, siis peaksid nad ise endasse suhtuma pigem nii, nagu tolleaegsed orjad, kes tegid tööd nii kodus kui ka väljas ega arvanud kunagi, et selles oleks midagi tänuväärset. Orjad olidki olemas selleks, et teha tööd. Samasugune hoiak peaks olema ka kristlastel Jumala riigis. Ei ole kohane arvata, et minu töö Jumala riigis on kindlasti eriti tähtis või tähelepanuväärne.

Isegi Jeesus ütleb maailma tulles ainult: "Vaata, ma tulen tegema sinu tahtmist", st oma taevase Isa tahtmist (Hb 10:9). Ka Jeesuse järgijad ei peaks endast arvama rohkem. Kui õpiksite sellise mõtteviisi ära kasvõi osaliseltki, siis muudaks see tõenäoliselt oluliselt kergemaks nii meie endi kui ka meie ligimeste elu.

Juhul, kui oled proovinud jälgida kaardilt Jeesuse teekonda Jeruusalemma nende sündmuste põhjal, mis on ära toodud Luuka evangeeliumis, oled võib-olla hämmastunud. Näib, nagu oleks Jeesus kord juba üsna Jeruusalemma lähedal, siis aga uuesti Galileas või koguni Jordanist ida pool, Pereas. Millest selline hüplemine? – Sellest, et ilmselt on Luukas toonud selles evangeeliumi osas ära sündmusi Jeesuse mitmelt reisilt Jeruusalemma, ja ta pole püüdnudki esitada neid ajalises järjekorras. Aga sündmused, mida ta kirjeldab, näitavad, et Jeesusesse võib suhtuda vägagi erinevalt. Seda näeme ka järgneva sündmuse puhul.

17:11–19 Ja see sündis, kui Jeesus oli minemas Jeruusalemma, et ta läks Samaaria ja Galilea vahelt läbi. Ja kui ta jõudis ühte alevisse, tulid talle vastu kümme pidalitõbist meest, kes jäid eemale seisma. Ja nad tõstsid häält ja hüüdsid: „Jeesus, Õpetaja, halasta meie peale!” Ja neid nähes ütles Jeesus neile: „Minge näidake endid preestritele!” Ja sündis, et nad mineku ajal said puhtaks. Aga üks nende seast, nähes, et ta on paranenud, tuli tagasi Jumalat valju häälega ülistades ja langes silmili maha Jeesuse jalge ette teda tänades. Ja see oli samaarlane. Jeesus kostis: „Eks kümme ole saanud puhtaks? Kus on need üheksa? Kas muid ei ole leidunud, kes oleksid tulnud tagasi Jumalat ülistades, kui vaid see muulane?” Ja ta ütles talle: „Tõuse üles ja mine, sinu usk on su päästnud!”

See tervenduslugu on eriline selle poolest, et siin ei teinud Jeesus haigete aitamiseks otseselt mitte midagi. Ta andis üksnes käsu minna preestrite juurde ja näidata end neile. Haiged oleksid võinud öelda: "Tee meid enne terveks!" Aga terveks said haiged siis, kui nad toimisid nii, nagu Jeesus oli käskinud. Siin on üks oluline õppetund selle kohta, mida tähendab Jeesust uskuda – see tähendab teha nii, nagu tema ütleb.

Jeesus tegi terveks kümme pidalitõbist, ent ainult ühe süda ajas ta tagasi Jeesuse juurde, et teda tänada. Kui kergesti võime pidada Jumala abi endastmõistetavaks, isegi siis, kui oleme pääsenud väga raskest olukorrast ... On äärmiselt oluline, et tooksime palves Jumala ette mitte ainult oma soovid ja vajadused, vaid ka kiituse ja tänu. Jeesuse viimased sõnad samaarlasale on tähtsad: "Tõuse üles ja mine, sinu usk on su päästnud!"

See usk väljendus kõigepealt Jeesuse appihüüdmises, siis aga tema juurde tagasi tulemises ja tänamises. Need üheksa, kes tagasi ei tulnud ega tänanud, ei saanud kuulda ka Jeesuse sõnu, et nad on päästetud. Küllap leiabki tõeline tervenemine ja pääste aset alles siis, kui toome Jumalale tema tegude eest tänu. Sest siis on meie vahekord temaga õige.

17:20–21 Aga kui variserid Jeesuselt küsisid, millal tuleb Jumala riik, siis vastas ta neile: „Jumala riik ei tule ettearvatavalt ega öelda: „Ennäe, siin!” või „Seal!”, sest ennäe, Jumala riik on teie seas!”

Jumala riigi tulemist ootasid ka variserid, kes tundsid Vana testamendi töotusi. Nüüd esitasid nad Jeesusele küsimuse, millal see tuleb. Jeesus aga õpetab, et Jumala riik on teistsugune, kui igasugused maised riigid – seda pole võimalik näidata mingi konkreetse kohana maailmakaardil. Samuti pole võimalik anda üldist ajalist hetke, millal see algas.

Praeguses maailma korralduses on Jumala riik seal, kus on Jeesus. Jeesus, kes esindab Jumala riiki, seisis sel hetkel variseride ees, sellepärast võiski ta öelda: "Jumala riik on teie seas!" Ja kõikjal seal, kus sõnum Jeesusest võetakse vastu, on Jumala riik juba saabunud. Seetõttu inimene, kes on võtnud Jeesuse oma ellu vastu, võib öelda: "Jumala riik on minu südames!" Algeelne väljend, mis siin on tõlgitud "teie seas", on varasemates eestikeelsetes tõlgetes tõlgitud: "teie sees". Mõlemad tõlked on grammatiliselt ühtviisi põhjendatud, ei ole võimalik öelda, kumb on õigem. Sisuliselt aga on nad mõlemad õiged – variseride jaoks on Jumala riik alles nende seas, Jeesuse jüngrite jaoks aga juba nende sees.

Ka praegu on Jumala riik Eestimaal täiesti olemas – kõikjal seal, kus kuulutatakse Jeesust Kristust. Ja Jumal ootab, et oleks võimalikult rohkem neid inimesi, kes lasevad Jeesuse Kristuse koos Jumala riigiga ka enda sisse.

Muidugi tuleb ka päev, mil Jeesus saabub maa peale tagasi, ja siis muutub Jumala riik nähtavaks. Millal see aset leiab, ei tea keegi peale Jumala enda. Praegu aga on armuaeg, mis ongi antud selleks, et Jumala riik leviks inimeste südames ehk eludes.

17:22–25 Aga oma jüngritele ütles ta: „Päevad tulevad, mil te ihaldate näha üht Inimese Poja päevist, ja ei saa näha. Siis öeldakse teile: „Ennäe, siin!” või „Ennäe, seal!” Ärge minge välja ja ärge jookske selle järele, sest otsekui välk, mis taeva all välgatades sähvib ühest kohast teise, nõnda on Inimese Poeg oma päeval. Kuid enne peab ta palju kannatama ja see sugupõlv tunnistab ta kõlbmatuks.

Siin kasutab Jeesus kahes erinevas tähenduses mõistet "Inimese Poja päev". Kõigepealt mõtleb ta selle all neid päevi, mil ta oli ihulikul kujul maa peal koos oma jüngritega. See aeg oli suhteliselt lühike ja see lõppes tema taevasseminekuga. Pärast seda algas tema tagasituleku ootus, aga see on kujunenud hoopis pikemaks, kui keegi oleks osanud arvata.

On olnud aegu, mil on tundunud, et Jumal on väga kaugel. See on tekitanud igatsuse Jeesuse ja tema tegude järele. Vastuseks sellele on ilmunud valeprohveteid, kes on väitnud kas, et nemad ongi Kristus, või siis, et nad teavad, kust Kristust leida. Jeesus hoiatab, et selliste kuulduste järele ei tohi joosta. Kui Jeesus tagasi tuleb, siis ei ole tema riik enam nähtamatu ega varjatud, vaid otsekui välgusähvatus. Kristlaskonnas oleks aegade jooksul olnud segadusi hoopis vähem, kui neid Jeesuse sõnu oleks meeles peetud.

Enne seda aga on oodata hoopis muud – Messias peab palju kannatama ja ta tunnistatakse tema kaasaegsete poolt kõlbmatuks. Tegelikult kordub see maailmas nähtavasti üha uuesti – ikka ja jälle püütakse Jeesust kõlbmatuks tunnistada ja temast vabaneda.

Jeesuse teine tulemine tähendab rõõmu üksnes neile, kes on võtnud ta vastu juba tema esimese tulemise põhjal. Neile seevastu, kes on pahandanud kannatava ja tagasihoidliku Messia peale, on tema teine tulemine kõike muud kui meeldiv sündmus. Ennekõike aga ennustab Jeesus nähtavasti aega, mil tema tagasitulekut keegi enam ei ootagi. Seda ennustab Jeesus paljudes seostes ja sellest kõnelevad ka kaks järgnevat võrdlust.

17:26 Ja just nõnda nagu sündis Noa päevil, nii on ka Inimese Poja päevil:

Kuidas siis oli olukord Noa päevil? Mida Jeesus silmas peab?

17:27 nad sõid, jõid, võtsid naisi ja läksid mehele selle päevani, mil Noa läks laeva ja tuli veeuputus ning hävitas nad kõik.

Siinkohal tuleb küsida, mida tegid Noa kaasaegsed valesti? Siin loetletu põhjal – mitte midagi! See kõik on täiesti normaalne elu. Jeesus tahab lihtsalt öelda, et mitte miski ei ennustanud lähenevat katastroofi. Inimesed lihtsalt olid täiesti ette valmistamata selleks, mis oli tulemas.

Sedasama kinnitab Jeesus veel järgmisegi võrdlusega.

17:28–30 Nõndasamuti ka, nagu oli Loti päevil: nad sõid, jõid, ostsid, müüsid, istutasid, ehtasid hooneid, aga sel päeval, mil Lott lahkus Soodomast, sadas taevast tuld ja väävlit ning hävitas nad kõik. Otse niisamuti on sel päeval, mil Inimese Poeg ilmub.

Ka Soodomat ja Gomorrat tabanud häving on meile 1. Moosese raamatust hästi tuttav. Me teame, et elu oli seal väga patune, aga siin ei maini Jeesus isegi seda. Tähtsaim on, et lähenevat hävingut ei osanud keegi aimata. Või siiski? Mõelgem järele.

Tegelikult anti Noa kaasaegsetele selge hoiatus seeläbi, et Noa ehtas aastakümneid laeva kuival maal. Keegi aga sellest ei hoolinud – küllap peeti teda lootusetult imelikuks. Lott püüdis viimasel hetkel hoiatada vähemalt oma väimehigi, et nad linnast lahkuksid, nood aga arvasid, et Lott on välja mõelnud uue anekdoodi ...

Niisiis, seda, mis oli tulemas, oli inimestel võimalus teada ainult Jumala ilmutuse põhjal. Mitte mingid välised asjaolud seda ei ennustanud. Ja me peame suhtuma väga tõsiselt Jeesuse sõnadesse: "Otse niisamuti on sel päeval, mil Inimese Poeg ilmub." Kuna need on Jeesuse enda sõnad, oleks väga kergemeelne lüüa neile käega.

Meil pole tarvis teada, millal tuleb Jumala riik nähtaval kujul. Tähtis on teine asi – olla selle tulekuks alati valmis. Nagu ütles Jeesus: "Valvake!" Valvamine tähendab valmisolekut. Sügavamas mõttes ei toimu inimeste lahutamine alles siis, kui Jeesus tuleb tagasi, vaid see on toimunud juba varem. See on toimunud selle põhjal, kuidas Jeesusesse on suhtutud, ja sel päeval saab see üksnes avalikuks.

17:31–32 Kes sel päeval on katusel ja ta asjad on majas, ärgu tulgu alla neid võtma, ja nõndasamuti see, kes on väljal, ärgu pöördugu tagasi! Tuletage meelde Loti naist!

Loti naisele anti võimalus kiiresti põgeneda hukkamisele määratud linnast, aga nähtavasti ei raatsinud ta loobuda seal välja kujunenud harjumuslikust ja turvalisest elust. Tagajärjeks oli, et tagasi vaadates muutus ta soolasambaks. Nii juhtub paljudega meie ajalgi – mõeldes maistele väärtustele, ei suuda nad otsustada taevariigi kasuks. Inimese süda on seal, kus tema varanduski. Kes tahab päästa maiseid asju, võib kergesti kaotada kõik. Kriisiajad ja olukorrad on suured paljastajad. Nad näitavad, millised on meie tõelised väärtused ja samuti nõrkused. Siis jäävad püsima üksnes need, kelle turvalisus on tõeliselt Jumalas.

17:33 Kes iganes oma elu püüab hoida, kaotab selle, ja kes iganes selle kaotab, hoiab selle alles.

Jälle see universaalne põhimõte, mis on meile ilmselt väga vastumeelt, aga millest me mööda ei pääse. Meile kõigile on otse loomumane rajada oma elu kõigele sellele, mida me enda ümber käesolevas maailmas näeme. Väga lihtne on mõelda, et kui elad hästi, teed oma tööd korralikult ja hoolitsed oma perekonna eest, siis on kõik korras. Jeesus ütleb, et see nii ei ole. Kui suhe Jumalaga ei ole universaalseks aluseks kõigele, mida inimene teeb ja mis tal on, siis kaotab tegelikult väärtuse ka kogu tema ülejäänud elu. Siis see, kes on püüdnud oma maist elu alles hoida, leiab ühel päeval, et ta on selle kaotanud. Elu kaotamine seevastu tähendab sügavamas mõttes selle usaldamist Jumala kätte koos kõigega, mida see sisaldab. Sinna kuulub kõik, mis inimesel on ja mida ta on korda saatnud. Seda kõike Jumalale üle andes tuleb paluda Jumalalt oma elule niisugust alust, mis ei kõigu suurimaski tormis. Selle aluse nimi on Jeesus Kristus. Kui inimese elu on sellel alusel, siis pole minekuhetkel enam tarvis tagasi vaadata või minna kusagilt midagi kaasa võtma. Vanad kristlased on selle kohta öelnud: "Käsi adra küljes, süda taevas."

Jeesus toob veelgi näiteid selle kohta, kuidas üheskoos elavatel inimestel on erinev elu ja igavikuline saatus.

17:34–36 Ma ütlen teile, sel ööl on kaks ühes voodis - üks võetakse vastu ja teine jäetakse maha, kaks naist jahvatavad üheskoos - üks võetakse vastu, teine jäetakse maha. [Kaks (meest) on väljal - üks võetakse vastu ja teine jäetakse maha.]”

Inimesed võivad elada ja töötada koos, aga nad kuuluvad erinevatesse maailmadesse. Jeesuse teine tulemine üksnes paljastab, millisele alusele oli keegi oma elu ehitanud. Meenutagem, et siin ei ole põhiline küsimus isegi mitte lihtsalt inimese usk – see, millesse ta teoreetiliselt uskus, vaid nimelt see, millele oli tema elu tegelikult rajatud. Ilmselt on palju inimesi, kes usuvad küll Jumalasse, aga kelle elus Jumalal pole ruumi. Jumala inglid koguvad kokku need, kelle elus oli Jeesus ka tegelikult, teised jäävad maha. Paulus ütleb selle kohta 1Ts 4:17: "Pärast kistakse meid, kes me oleme üle jäänud elama, ühtviisi koos nendega pilvedes üles õhku Issandale vastu, ja nõnda me saame alati olla koos Issandaga."

Aga näib, et Jeesuse sõnad hämmastasid tema jüngeid.

17:37 Ja nad kostsid: „Kus, Issand?” Aga tema ütles neile: „Kus korjus on, sinna kogunevad ka raisakotkad.”

Kus leiab aset kõik see, millest Jeesus rääkis? Issand vastab ilmselt kuulajatele tuttava vanasõnaga. Igaüks teadis, et kui kusagil on raisakotkad, siis on seal ka korjus. Raisakotkaid nähes on mõttetu küsida, kust otsida korjust. See on niisama mõttetu, kui küsida supermarketis, kus on kassa – ikka seal, kus on järjekord. Samuti on siis, kui Jeesus tuleb tagasi. Siis muutuvad kõik küsimused mõttetuks. Siis on ilma küsimatagi kõigile vastused selged.

Ka meie jaoks ei ole kõige tähtsam saada teada, millal ja kuidas täpselt kõik see toimub. Tähtsaim on, et elu oleks rajatud õigele alusele – Jeesusele Kristusele. Tegelikult ka.

PKK0285 Lk 18:1 – 14

Naerame koos Jeesusega!

Jeesust kujutavatel maalidel või piltidel näeb teda õige harva naermas. Huvitav, millest see tuleb? Võib-olla on meil inimestena raske kujutleda, et ka püha Jumala Poeg võis mõnikord olla heas tujus. Piibel räägib küll mitmes seoses, et Jeesus rõõmustas. Pole küll öeldud, kas ta naeris, aga kui ta poleks seda kunagi teinud, siis oleks see tõenäoliselt olnud nii silmatorkav, et see oleks ära mainitud. Piibli järgi on Jeesus normaalne inimene, ehkki ta on patuta. Võib oletada, et Jeesusel ja samuti tema kuulajatel oli lõbus ka siis, kui ta rääkis järgmise tähendamissõna.

18:1 Jeesus rääkis neile tähendamissõna selle kohta, et nad peavad ikka palvetama ega tohi tüdida:

Eelmises peatükis ennustas Jeesus aegu, mil inimesed tegelevad kõige maisega ega ole valmis tema tulemiseks – igapäevaelu kõrvalt ei jätku Jumalale enam aega ega tähelepanu. Nüüd räägib Jeesus usust ajal, mil usku ei ole. See teema on eriti aktuaalne meie jaoks, kes elame kristlusejärgsel ajal, kus teadlikult püütakse ristiusust vabaneda. Tänapäeval kandub ristiusu raskuspunkt üha enam läänemaailmast kolmandasse maailma. Kui ümbruskond püüab meie usku maha kiskuda, siis on eriti tähtis olla oma usus kindel ja palvetes püsiv. Tuleb ette raskeid aegu, mil kiusatus palvetamisest loobuda on eriti suur, sest tundub, et palved ei aita midagi. Aga just siis tuleks tegelikult eriti palvetada ja haakida end usus Jumala külge, et õige jalgealune ei kaoks. Pauluski ütles: "Palvetage lakkamata!" (1Ts 5:17) See tähendab, et kristlase eluhoiakuks on palve.

Palve ei väljendu alati isegi mitte sõnades. Mõnikord ei suudagi õigeid sõnu leida. Aga sellises olukorras on palvetamine pigem südamest hüüdmine või õhkamine Jumala poole, kasvõi ilma sõnadeta. Jeesus ütleb, et alati tuleb palvetada ja teha seda järelejätmata. Selle ilmestamiseks räägibki ta siin toodud tähendamissõna.

18:2–3 „Ühes linnas oli kohtunik, kes ei kartnud Jumalat ega häbenenud inimesi. Samas linnas oli ka lesknaine, kes käis aina tema juures ja rääkis: „Kaitse mu õigust mu vastase vastu!”

Kohtunik, kellest Jeesus rääkis, oli külm ja kalkuleeriv. Võib-olla on meilgi kogemusi mõne inimesega, keda ei huvita miski muu kui üksnes see, mida ta endale õigeks ja kasulikuks peab. Et ta ei kartnud Jumalat, siis polnud Jumala Seadus talle mingiks normiks. Ja sellest tulenevalt ei häbenenud ta ka inimesi. Talle oli ükskõik, mis teised tema tegevusest arvasid. Loomulikult võivad sellist kohtunikku kõige vähem huvitada mingi lesknaise vajadused.

Lesknaistel polnud tol ajal kuigi suuri võimalusi oma asju ajada ja õigusi nõuda. Nii ka sellel lehel, kellele ilmselt mingis asjas taheti ülekohut teha. Tema saatus sõltus kohtuniku heatahtlikkusest.

Võime kujutleda, kuidas see lesknaine tuleb kohtuniku juurde ja annab uksekella. Kiirustav sekretär tuleb uksele ja, nähes lesknaist, ütleb: "Kohtunikul on väga kiire. Tal ei ole praegu aega." Naine üritab sekretärile siiski oma asja ära rääkida: "Olen vaene lesknaine. Ma elan kõrvalises tänavas ja minult tahetakse ära võtta seegi vähene, mis mul veel on. Mul on kohtuniku abi tarvis, muidu tehakse mulle ülekohut."

Sekretär annab järele ja läheb kohtuniku juurde naisest rääkima. "Väljas on vaene lesknaine, kes ..."

"No hästi, las ta tuleb ja räägib, mis tal on!" ütleb kohtunik lõpuks. "Aga tehku kiiresti!"

Lesknaine astub sisse ja räägib, millist ülekohut talle tahetakse teha. Paari minuti pärast vaatab kohtunik kella ja ütleb: "See on küll ebameeldiv lugu. Aitaksin hea meelega, aga tegelikult ei ole sellised juhtumid päris minu rida. Kahju, et pidite ilmaaegu tulema."

Järgmisel päeval tööle tulles näeb kohtunik juba lesknaist ukse taga ootamas. Pahaselt kutsub ta sekretäri: "Mida see naine õieti tahab?" küsib ta. "Ta tahab Teiega kokku saada," vastab sekretär. "Minge öelge talle, et mul on terve hommikupoolik kinni." – "Seda ma juba ütlesin talle," vastab sekretär, "aga naine ütles, et tal on küllalt aega oodata. Ta on isegi toidu kaasa võtnud." Ja sekretär jätkab: "Ta kavatseb oodata seni, kuni Te ta vastu võtate."

Naine ootas terve päeva, kuid ei saanud kohtunikku näha mitte vilksamisigi. Kohtunik mõtles, et nüüd sai ta naisest lahti, aga järgmisel hommikul oli see taas ukse taga ootamas. Nii kordus see päevast päeva.

Lõpuks hakkas see kohtunikule juba närvidele käima. Ja Jeesus jätkab oma tähendamissõna.

18:4–5 Ja tükk aega kohtunik ei tahtnud. Aga pärast ta mõtles endamisi: „Ehk ma küll ei karda Jumalat ega häbene inimesi, ometigi, kuna see lesk mind tüütab, muretsen ma talle õiguse, et ta oma lõputu käimisega mind ära ei piinaks.”

Siinkohal oli Jeesuse kuulajatel tõenäoliselt lõbus – väike lesknaine oli taltsutanud suure inimkiska!

Lõpuks otsustas kohtunik lesknaist aidata. Mitte õiglustundest ega kaastundest. Ta otsustas teda aidata lihtsalt iseenda huvides. Ta ei tahtnud riskida sellega, et naine lõpuks kaotab kannatuse ja võib teha ei tea mida. Algkeeles ütleb kohtunik tegelikult: "... et ta mulle viimati vastu vahtimist ei annaks." Nii võttis ta lesknaise lõpuks vastu ja korraldas tema asjad.

Sellela lõpetas Jeesus tähendamissõna, aga edasi õpetades tegi ta sellest veel kokkuvõtte.

18:6–8 Aga Issand ütles: „Te kuulete, mida see ülekohtune kohtunik ütleb! Kas siis Jumal ei peaks muretsema õigust oma äravalituile, kes tema poole kisendavad päevad ja ööd, kas ta peaks viivitama neid aidates? Ma ütlen teile, küll ta muretsneb neile peatselt õiguse! Ometi, kui Inimese Poeg tuleb, kas ta leiab usku maa pealt?”

Jeesus julgustas palvetama juba eespool. Siis tõi ta näiteks inimese, kellele oli öösel tulnud ootamatu külaline ja kes pidi minema naabrilt leiba laenama. Seal ütles Jeesus, et kui naaber ka ei hooliks nendevahelisest sõprusest, siis laenaks ta ometi leiba selleks, et mitte kaotada külarahva silmis oma mainet. Sedasama rõhutab Jeesus ka tähendamissõnaga ülekohtusest kohtunikust.

Selle tähendamissõna juhtmõtteks ei ole tegelikult mitte niivõrd järelejätmatu palvetamine, vaid palveid kuulja taevase Isa headus. Jeesus ei õpeta meid, piltlikult öeldes, nii kaua taeva uksele prömmima, kui Jumal ükskord nõustub avama. Selline pilt oleks karikatuur Jumalast. Jeesus õpetab otse vastupidist. Ta toob esile oma taevase Isa suhtumise kontrastsuse, võrreldes igasuguste maiste tegelastega. Jeesuse sõnum on, et Jumal kuuleb palveid hoopis meelsamini kui ülekohtune kohtunik. Kui juba tema puhul annab püsiv palve tulemusi, siis kui palju enam annab see seda taevase Isa puhul!

Niisiis, tuleks mõelda, kuidas me palvetades Jumalat ette kujutame. Jumal ei ole võrreldav selle kohtunikuga, kellest Jeesus siin rääkis. Ta ei ole range ametnik, kes ootaks, et me teeksime lühidalt ja selgelt ning ei tüütaks teda pisisasjadega. Ta ei ole keegi, kelle poole peaksid pöörduma hirmuga ja otsekui kerjates, kartes, kas sa ikka tohid teda tülitada. Pole tarvis mõelda, kuidas tema soosingut pälvida, et ta nõustuks sind aitama. Ta juba suhtub sinusse hästi ja tahab sulle hea meelega anda kõike, mida vajad. Ta lausa ootab, et paluksid teda rohkem ja julgemini. Sa ei pea takerduma isegi oma puuduste taha, sest Jumal teab, et sa oled puudulik, ja võib-olla just sellepärast ongi ta julgustanud sind paluma.

Ja teisalt, kindlasti on oma tähtsus ka palve püsivusel. Võib-olla me palvetame liiga palju pealiskaudseid palveid, mille täitumist me isegi ei usu. Korraks palvetame ja kui midagi ei juhtu, siis arvame, et küllap ei olnud see palve Jumalale meelepärane. Tegelikult aga tuleks palvetada püsivalt ennekõike selleks, et õppida Jumalat paremini tundma ja saada üle oma kahtlustest ning usu takistustest. Jeesus veetis palves mõnigi kord tunde, ja seda on teinud ka tema järgijad. Sina võiksid alustada kasvõi näiteks viiest minutist, aga sa peaksid olema selles püsiv. Sa peaksid tegema seda järjekindlalt iga päev. See ei ole vajalik mitte Jumalale, vaid sulle endale.

Jeesus ütleb niisiis, et Jumal vastab palvetele hea meelega. Ja ometi lõpetab ta küsimusega: "Kui Inimese Poeg tuleb, kas ta leiab usku maa pealt?" Siinkohal tekib kindlasti küsimus, miks siis usk kadumisohus on? Seda Jeesus siin ei seleta, aga mujalt Piiblist leiame sellelegi vastuseid. Näiteks ütleb Jumal otse, et ta ei kuule palveid siis, kui inimesed hoiavad kinni ülekohtust ega nõustu meelt parandama (nt Js 1:15).

Teiseks meenutaksin Jeesuse sõnu Jh 15:7: "Kui te jääte minusse ja minu sõnad jäävad teisse, siis paluge, mida te iganes tahate, ning see sünnib teile." Niisiis, palvetele vastuste saamine eeldab kooskõla Jeesusega. Kui inimene elab oma arvamuste järgi, mitte selle kohaselt, mida on õpetanud Jeesus, siis on asjatu oodata ka palvetele vastuseid. Sellisel juhul peaks inimene hakkama palvetama kõigepealt selle eesmärgiga, et Jumal juhiks tema elu õigetessee rööbastesse – kooskõlla enda tahtega. Ja selleks peab inimene kõigepealt otsustama olla sõnakuulelik nendele tõdedele Jumala sõnast, mida ta on juba mõistnud. Siis õpetab Jumal talle ka õigel ajal uusi asju, mida vaja. Kui aga inimene on Jumala tahte suhtes sõnakuulmatu, siis ei ole ka tema palvetel mingeid tulemusi.

Kuna meie kaasajal tuntakse järjest vähem huvi selle vastu, milline on Jumala tahe, siis triivitakse ühtlasi ka kogu eluga temast eemale. Kui sellise suhtumisega lähevad kaasa ka kristlased, siis muutub nende usuelu jõuetuks ja jääb Jumalast kaugele. Sel juhul võib inimene Jumalasse küll uskuda, aga ta ei tajugi enam, et palvetamisel ka mingit mõtet oleks. Lõpuks kujuneb välja arvamus, et Jumalat kas polegi olemas või on ta hoopis teistsugune, kui vanasti on õpetatud. Selleks ajaks, kui Jeesus tagasi tuleb, tekibki küsimus, kas ta leiab usku maa pealt.

Edasi jõuame jutustuseni, mis on küll ilmselt väga tuttav kõigile kristlastele. Vaatame kõigepealt, kellele on see jutustus suunatud.

18:9 Mõnedele aga, kes olid enestele kindlad, et nemad on õiged, ja panid teisi eimillekski, rääkis Jeesus selle tähendamissõna:

Niisiis, Jeesus tahab raputada nende inimeste enesekindlust, kes arvavad, et nad on oma usueluga kaugele jõudnud ja teistest kõvasti üle. Jälle kord saame näha, et ei piisa üksnes Jumalasse uskumisest ja tema poole palvetamisest. Tuleb ka vaadata, milline on usu ja palvete tegelik sisu. Selle kohta toobki Jeesus järgnevas suurepärase näite.

18:10–14 „Kaks inimest läksid üles pühakotta palvetama, üks oli variser ja teine tõlner. Seisma jäädes palvetas variser endamisi: „Oh Jumal, ma tänan sind, et mina ei ole niisugune nagu muud inimesed: röövijad, ülekohtused, abielurikkujad, ega ka niisugune nagu see tõlner. Mina paastun kaks korda nädalas, annan kümnist kõigest, mis ma saan.” Aga tõlner seisis eemal ega tahtnud silmigi tõsta taeva poole, vaid lõi endale vastu rindu ja ütles: „Oh Jumal, ole mulle patusele armuline!” Ma ütlen teile, tema läks alla oma kotta õigeks mõistetult, mitte too teine. Sest igaüht, kes ennast ise ülendab, alandatakse, kes aga ennast ise alandab, seda ülendatakse.”

Rahvas käis templis palvetamas üldiselt kahel korral päevas – hommikuse ja õhtuse ohverdamise ajal. Siis toodi templis lepitusohver ja samuti ohverdati suitsutusohvrit. On võimalik ja usutavgi, et need kaks vastandlikku meest läksid templisse samal ajal koos muu rahvaga. Luuka evangeeliumi 1. peatüki 9. salmist mäletame, et Ristija Johannese isale langes järjekord minna Issanda templisse suitsutama. Ja järgmine salm ütleb, et kogu rahvahulk palvetas õues suitsutamistunnil. Kui preester oli ohverdamise lõpetanud, õnnistas ta rahvast, sellepärast eelistatigi templis palvetada just sellel ajal. Eriti õhtuse ohvri aega peeti palvetamiseks nii sobivaks, et sel ajal palvetasid inimesed oma kodudeski. Suitsutusohvri toomise aega peeti palvetamiseks kõige sobivamaks sel põhjusel, et vahetult enne seda oli ohverdatud tall, kelle veri kattis kinni rahva patud. Nii oli tee Jumala juurde lahti.

Meiegi kirikutesse astub sisse mitmesuguseid inimesi, ja küllap on erinevad ka palved, mida nad seal loevad. Variser ja tõlner olid igas suhtes täielikud vastandid. Ühine oli neil siiski Jumal, kellesse nad uskusid, ja ka see, et nüüd olid nad samas kohas palvetamas. Tähelepanuväärne on juba see, kuidas nad asetuvad. Mõlemad palvetajad palvetasid seistes. See oli kõige tavalisem palveasend; aga variser oli ilmselt tähtsamal ja silmapaistvamal kohal, tõlner seevastu jäi eemale. Et variser palvetas endamisi, võib algkeeles tegelikult tähendada ka seda, et ta seisis teistest eraldi, selleks et neid mitte kogemata puutuda. Nimelt oli mõnede juutlike tõlgenduste järgi olemas eriline ebapuhtuse liik, mis tulenes sellest, et inimene istus või ratsutas millelgi, mis oli ebapuhas, või ka lihtsalt nõjatus selle vastu. Eraldi seismine võis olla ettevaatusabinõu, et mitte kogemata end roojastada. Ka tõlner tahtis olla teistest eraldi, aga hoopis teisel põhjusel – ta tundis oma usuolu olevat nii madalal, et tal ei sobinud teiste hulka tulla. Nii näitavad juba inimeste hoiakud ja koha valik, kuidas nad end hindavad. Aga pearõhk Jeesuse jutustuses on siiski täiesti ilmselt nende palvetel.

Variseri palve algab küll sõnadega "Oh Jumal, ma tänan sind", kõik ülejäänu on aga puhas enesekiitus. Kõik lähtub seal sõnast "mina". Mina ei ole selline ega selline, mina teen seda ja toda. Tal polegi Jumalalt midagi soovida – kõik on hästi. Tõsi, kõik need asjad, mida ta loetleb, on suurepärased. Ta ei tundnud end olevat süüdi milleski halvas, vaid vastupidi, võis lugeda üles rea häid asju, mida ta teeb. Inimlikult vaadates oli tal täielik alus pidada end auväärses ja eeskujulikuks inimeseks. Jumalasse uskuva inimesena ta küll justkui austab selle eest Jumalat, südame põhjas aga ilmselt õnnitleb iseennast. On ta ju selle kõige saavutamiseks tublisti pingutanud. Kui ta tõesti Jumalat tänaks, oleks ta ilmselt alandlikum ja räägiks vähem endast.

Ka tõlner palvetab, aga tema palve on hoopis teistsugune. Ta näeb enda juures nii palju pattu, et ei julge silmigi taeva poole tõsta, nagu tavaliselt palvetades oli kombeks. Oma meeleheitlikku olukorda tundes lööb ta endale vastu rindu ja tal on ainult üks soov: "Jumal, ole mulle patusele armuline!"

Dr Kenneth Bailey kirjeldab oma raamatus "Maalaisjärjellä" vastu rindu löömise kommet järgnevalt: "Seda dramaatilist žesti näeb veelgi Lähis-Ida maapiirkondades Iraagist Egiptuseni. Käed pigistatakse rusikasse ja lüüakse vastu rindu kiiresti mitu korda järjest. See žest tähendab meeletut ahistust või viha."

Vastu rindu löömise komme on omane peaaegu ainult naistele. Meestele tähendab see märk nii äärmuslikku leina ja piina, et seda ei kasutata peaaegu kunagi. Peale siinse on Piiblis veel ainult üks koht, kus mainitakse vastu rindu löömist. See on Lk 23:48, kus rahvahulk, kes nägi Jeesuse ristilöömisega kaasnevaid sündmusi, lõi endale vastu rindu ja pöördus koju tagasi.

Kadunud poja loos näitas Jeesus, milline on õige meeleparandus, ja siin on selle kohta teine näide. Jeesus ütles, et tõlner, kes nõnda oma patte tunnistas, sai õigeks mõistetud, aga teine, kes arvas end õige olevat, jäi sellest ilma.

Pöörame tähelepanu sellele, et kadunud poja ja tõlneri patutunnistused on väga sarnased. Mõlemad on oma olukorra pärast murtud ja masendunud. Mõlemad mõistavad, et nende pattude koorem on meeletu. Mõlemad pöörduvad sellega otsekohele Isa poole, üritamata midagi kuidagi pehmendada, õigustada või kellegi teise kaela ajada. Mõlemad saavad ka andeksandmise. Mõlemas loos olid ka korralikud inimesed, kes andeks ei saanud, kuna nad olid oma korralikkusest liiga heal arvamisel. Ja lõpuks meenutagem, et mõlemad need lood jutustas Jeesus – ilmselt selleks, et näidata, milline on õige tee koju tagasi ja osadusse Jumalaga. Neid lugusid jutustades näitas Jeesus, kuidas näeb ja hindab inimesi Jumal.

Tõlneri patutunnistuses "Jumal, ole mulle patusele armuline!" on veel üks tähelepanuväärne seik. Tavaline palve "Issand, halasta!" on kreeka keeles *kyrie eleison*! Tõlner aga kasutab palvetamisel teist sõna – *hilaskomai*. See sõna sisaldab ka lepitamise mõtet ja on aluseks sõnale, mis tähendab lepituspaika. Näiteks 'lepituskaas' Hb 9:5 on algkeeles *hilasterion*. See oli Vana testamendi ajal pattude lepitamise koht. Sama sõna *hilaskomai* leiame Hb 2:17, kus Jeesuse kohta öeldakse, et ta on halastav ja ustav ülempreester Jumala ees rahva pattude lepitamiseks. Niisiis võib tõlneri palvet mõista ka nõnda, et ta palub Jumalalt oma pattude lepitamist. See on ka loomulik, sest andeksandmine ei olegi võimalik ilma lepituseta.

Kogu eelneva õpetuse võtab Jeesus kokku sõnadega: "Kes ennast ise ülendab, seda alandatakse, kes aga ennast ise alandab, seda ülendatakse." Taas on siin tegemist Jumala riigis kehtiva universaalse seadusega, mida meil isegi kristlastena on väga raske korralikult selgeks saada. Eriti tublidel inimestel on nii kerge pidada end teistest paremaks. Tegelikult aga kannab ka tublisid inimesi üksnes Jumala arm ja ei miski muu.

PKK0286 Lk 18:15 – 43

Raske õppetund – olla viimane

Järgnevatest salmidest selgub, et on lõppenud Luuka evangeeliumi suur osa, mis algas 9. peatüki 51. salmiga ja mida teistes evangeeliumides ei ole. Selles osas tutvusime paljude unustamatute tähendamissõnade ja näidislugudega, millest teised evangelistid ei räägi. Viimane neist lugudest rääkis variserist ja tõlnerist, kes olid tulnud Jumala kotta palvetama. Seega leidis Luuka evangeeliumi selle osa viimane jutustus aset juba Jeruusalemmas, kuhu Jeesus ise oligi teel. Aga Jeesus ise ei olnud siiski sinna veel jõudnud. Edasi räägib Luukas meile veel ka teistest sündmustest, mis leidsid aset teel Jeruusalemma ja millest meile räägivad ka Matteus ja Markus. Evangelistid annavad neid justustusi edasi üldjoontes samamoodi, kuid on ka mõningaid erinevusi.

18:15 Aga Jeesuse juurde toodi ka lapsi, et ta neid puudutaks, aga seda nähes jüngrid sõitlesid toojaid.

On asju, mis meid evangeeliumeid lugedes korduvalt hämmastavad. Ühe sellise asjana võiks nimetada näiteks jüngrite aeglust Jumala riigi tõdede taipamisel. See ei ole siiski väga hämmastav selles mõttes, et see on inimestele täpselt samamoodi omane ka tänapäeval. On väga raske loobuda oma mõttemallidest ja aktsepteerida, et Jumal teab minust paremini, mis tuleb inimesele kasuks. Siinkohal aga kohtume teise asjaga, mis meid evangeeliumides korduvalt hämmastab. See oli pidevaks komistuskiviks ka Jeesuse jüngritele ja see seisneb tõsiasjas, et üha uuesti jäävad esimesed viimasteks, viimased aga saavad esimesteks. Ja see on sõnum, mida me ei kohta mitte ainult mõnel üksikul juhtumil siin või seal, vaid näib, et evangeeliumid on selliseid näiteid lausa täis. Samaarlane seati eeskujuks juutidele, kadunud pojast sai täieõiguslik pärija ja tõlner seati palvetamise osas eeskujuks variseridele. Ja need on üksnes mõned näited.

Antud juhul näeme, et Jeesuse juurde tuuakse beebisid ehk sülelapsi. Just seda tähendab algkeelne väljend, mida Luukas siin kasutab. On täiesti mõistetu, kui Jeesuse jüngrid mõtlesid, et nüüd lähevad emad küll liiga kaugele. Kuidagi võiks sellest aru saada siis, kui oleks tegemist juba mõnevõrra vanemate lastega, kes võiksid ehk Jeesuse õpetusest midagi taibata. Aga mis mõte on tuua suure õpetaja juurde beebisid, kes veel ilmaelust midagi ei tea? See oli jüngritele liig ja nad ütlesid oma arvamuse emadele ka selgelt välja. Aga mida tegi Jeesus?

18:16–17 Ent Jeesus kutsus lapsed enese juurde ja ütles: „Laske lapsed minu juurde tulla ja ärge keelake neid, sest selliste päralt on Jumala riik! Tõesti, ma ütlen teile, kes iganes Jumala riiki vastu ei võta nagu laps, ei saa sinna.”

Jälle kord pidid Jeesuse jüngrid tunda saama, et nende mõtteviis ei läinud Jumala riigi põhimõtetega kokku. Nad olid pimestatud omaenda kujutlusest, et Jeesus mõtleb ja tegutseb niisamuti, nagu nad isegi. Nüüd aga nendes sülelastes, kelles jüngrid nägid ainult raturikkujaid, nägi Jeesus eeskuju, kelle poole kõik peaksid pürgima. Jumala riiki ehk Jeesuse juurde ei pääsegi lõppude lõpuks mitte keegi peale nende, kes võtavad selle vastu väikeste laste kombel. Need, kelles jüngrid nägid viimaseid, said Jumala riigis esimesteks.

Antiikajal polnud lastel mingeid ühiskondlikke õigusi, millele nad oleksid võinud toetuda. Kogu nende elu rajanes lihtsalt sellel, et teised andsid neile kõike, mida nad vajasisid. Neil endil polnud mingeid võimalusi midagi endale võtta või nõuda. Ja nüüd ütleb Jeesus, et kes ei tule samasuguse suhtumisega tema juurde, see ei pääsegi Jumala riiki!

Jumala riik on midagi sellist, mida mitte keegi ei saa endale nõuda näiteks mingite isiklike omaduste või saavutuste põhjal. Jumala riigis on kõik Jumala enda tehtud. Sinna on võimalik pääseda üksnes Jumala enda tingimustel ja nende tingimuste põhjal jäävad väga sageli esimesed viimasteks, viimased aga saavad esimesteks. See, kellel endal pole pakkuda mitte midagi head, sõltub kõige enam Jeesusest. Ja just selle tõttu saabki ta esimeseks.

Seda näitasid väga selgelt ka lood kadunud pojast ning variserist ja tõlnerist. See õppetükk hämmastab üha uuesti ja paljude jaoks on see lausa vastuvõetamatu. Näib, et väga raske on seda õppetükki korralikult selgeks saada. Meil poleks raske mõista Jumala armu sel juhul, kui see lisaks meie enda headusele midagi puuduvat juurde või aitaks kõrvaldada meie teatud puudujääke ja teeks meid nõnda täiuslikuks. Aga et Jumala riigis sõltub kõik Jumala armust, see tundub lausa käsitamatu.

Äsja saime näha viimaseid, keda toodi Jeesuse juurde. Järgnevalt kohtume ühega esimestest.

18:18 Ja keegi ülem küsis Jeesuselt: „Hea Õpetaja, mida tehes ma päriksin igavese elu?”

Ülem on inimene, kes on ühiskonnas juhtival kohal. Juhtivatel kohtadel on reeglina arukad ja võimekad inimesed, kes on harjunud tegutsema ja saavutama. On täiesti loomulik, et samamoodi suhtub ta ka Jumala riiki – selle saavutamise nimel tuleb midagi teha. Küsimus on ainult, mida nimelt, ja selle küsimuse esitabki ta Jeesusele. Ja ta toimib täiesti õigesti – kellele veel kui mitte Jeesusele esitada selleteemaline küsimus? Küllap ta juba teadis, milliseid vastuseid pakuvad sellele küsimusele näiteks variserid ja kirjatundjad. Mida aga ütleb Jeesus? Kas sedasama, mida nemadki, või midagi muud?

Jeesus pöörab kõigepealt tähelepanu sõnadele, millega mees tema poole pöördus.

18:19 Jeesus ütles talle: „Miks sa nimetad mind heaks? Ei ole hea keegi muu kui üks – Jumal.

Nendes sõnades võib näha küsimust, kas on mees äkki taibanud, kellega on tal Jeesuse näol tegelikult tegemist? Omadussõna "hea" on tõeliselt sobilik üksnes Jumalale, mitte kellelegi teisele. Kogu inimlik headus on väga piiratud – ennekõike inimeste ringiga, keda peame omadeks; ja sageli on inimlik headus üldse petlik ehk näiline.

Kui küsija on mõistnud, et Jeesus on Jumal, siis ei ole ta taevast kaugel. Seda teemat siin siiski edasi ei arendata. Nähtavasti ei ole küsija mõelnud nii sügavalt seda, mida ta ütles. Jeesus jätkab.

18:20 Käske sa tead: ära riku abielu, ära tapa, ära varasta, ära anna valetunnistust, austa oma isa ja ema!”

Seda võiks nimetada standardseks vastuseks, mis oli mehele ka tuttav, nagu Jeesus isegi teadis. Ilmselt on sellel mehel palju mõttekaaslasi. Arvatakse, et kui need käsud on täidetud, siis peaks ju kõik korras olema. Mehe vastust sellele kuuleme

18:21 Aga tema ütles: „Seda kõike olen ma pidanud noorest põlvest saadik.”

Päris kindlasti mees ei valetanud, vähemalt mitte teadlikult. Ta oli tõesti elanud eluaeg korraliku inimesena. Jumala käsud ja nende pidamine olid tema jaoks loomulikud. Inimlikult vaadates oli mees igas suhtes laitmatu. Mida ütleksid sina sellele mehele järgmiseks? Vaevalt võiks anda erilisi tulemusi urgitsemine tema minevikus eesmärgiga leida sealt midagi, millele viidata kui puudusele. Seda ei teinud ka Jeesus. Tema nägi midagi hoopis olulisemat.

18:22 Seda kuuldes ütles Jeesus talle: „Üks asi on sul veel vajaka: müü ära kõik, mis sul on, ja jaga vaestele, ja sul on siis aare taevas, ning tule, järgne mulle!”

Võiksime ka öelda, et mees oli elanud igati eeskujulikult; puudu oli tema elus ainult üks asi – järgnemine Jeesusele. Sellist kutset polnud mehele seni antud, aga nüüd kuulis ta seda. See oli tema võimalus – ta oli saanud oma küsimusele täiusliku vastuse. Aga ... Selle võimaluse kasutamine tähendaks loobumist kõigest maisest. Mitte küll selle kaotamist, sest Jeesuse sõnade kohaselt tähendab vaestele andmine sedasama, mis taevasse investeerimine. Piltlikult võiks ka öelda: mehel oli võimalus panna oma maine varandus taevasse arvele ja järgida sealtpeale Jeesust. Nüüd aga selgub, et mees ei olnudki selleks võimeline.

18:23 Aga seda kuuldes jäi ta päris kurvaks, sest ta oli väga rikas.

Selgub, et mees armastas oma varandust rohkem kui Jumalat, kelle riiki ta soovis pärida. See on väga paljude inimeste traagika. Eespool ütles Jeesus: "Igaüks teie seas, kes ei jäta maha kõike, mis tal endal on, ei saa olla minu jünger." (Lk 14:33) Siin näeme nüüd illustratsiooni nendele Jeesuse sõnadele. Inimene jääb alati selle juurde, mis on talle kõige tähtsam või armsam, ja selle ülema jaoks oli see varandus, millest ta ei suutnud loobuda.

Arvan, et siinkohal ei maksa kiirustada ülema hukkamõistmisega. Hoopis tulusam on mõelda, millised on sinu elus need asjad, millest sa ei raatsi loobuda ja mis takistavad sul Jeesust järgida. Võib juhtuda, et need on hoopis tühisemad asjad kui sellel ülemal.

Kui ülem oleks Jeesuse sõnade kohaselt toiminud, oleks ta vabanenud valedest ahelatest, mille olemasolu ta seni polnud isegi tajunud. See aga käis mehele üle jõu. Küllap oli see esimene Jumalalt tulnud käsk, mille ees seistes mees tundis, et seda täita tema ei suuda.

Me ei tea, mis sai sellest mehest edasi. Võib-olla sai ta hiljem osa armust, mida Jeesus pakub kõigile, kes tunnevad, et nad ei suuda taevast mõõtu täita. Aga niisama hästi võis mehe tehtud valik viia ta jäädavalt Jeesusest eemale.

Jeesus teeb kokkuvõtte, mida kuuleme

18:24–25 Aga nähes teda kurvastavat, ütles Jeesus: „Kui vaevaliselt lähevad rikkad Jumala riiki! Sest hõlpsam on kaamelil minna läbi nõelasilma kui rikkal Jumala riiki.”

Mõned piibliseletajad on püüdnud seda Jeesuse väljendit pehendada, seletades, et Jeruusalemmas olevat olnud mingi väga kitsas värav, mida kutsuti Nõelasilmaks. Selline seletus annaks inimesele võimaluse mõelda, et kui ta väga pingutab, siis õnnestub tal sellest väravast ikkagi läbi pugeda. Tegelikult siiski ei ole sellist väravat Jeruusalemmas olnud. Jeesus rääkis tõesti kõige väiksemast mõeldavast august ja kõige suuremast loomast, keda sealkandis tunti. Kaamelil oleks sellisest august läbi minna tunduvalt lihtsam, kui rikkal inimesel pääseda Jumala riiki!

Need Jeesuse sõnad tõmbavad meilgi mati jalge alt ära. Sest üks me kõik pea end mingis mõttes rikasteks. Inimese omand ehk rikkus hoiab teda kinni hoopis tugevamini, kui ta ise tavaliselt arvab. Mõtlen siin omandit või rikkust laiemas mõttes. Selle alla kuulub kõik, mida inimene oma elus hindab või kalliks peab, mitte ainult materiaalne varandus. Näiteks võime mõelda kasvõi oma teatud iseloomuomadustele – sellistele nagu huumorimeel, ustavus,

otsekoheks või innukus Jumala riigi töös. Mõni võib koguni arvata, et tema vooruseks on alandlikkus. Sellisel juhul võib seegi kujuneda inimese enda arvates tema rikkuseks.

Jumala riigis aga on igasugune inimlik rikkus üksnes takistuseks. Jeesus tahab, et me jätaiksime igasugused mõttedki sellest, et me mingite isiklike omaduste põhjal võiksime kergemini taevasse pääseda. Ennekõike peaksime vabanema sellest eksiarvamuselt, et kes on maa peal esimesed või tähtsamad, need on seda ka taevas.

Need Jeesuse sõnad mõjusid tema kuulajatele vapustavalt ja samamoodi mõjuvad nad tänapäevalgi.

18:26–27 Kuulajad küsisid: „Kes siis võib saada päästetud?” Ent tema ütles: „Inimeste käes võimatu on Jumala käes võimalik.”

Jüngerite küsimus on täiesti õigustatud: kui nõudmised on nii kõrged, kellel siis üldse on lootust pärida taevariiki? Ja Jeesuse vastus on täiesti ühene: inimese jaoks ongi see võimatu ja lootusetu. See on võimalik üksnes Jumalale. Päästmise puhul on tegemist Jumala teoga, või ütleme parem, Jumala imega. Jumala riiki pääsemiseks on mõttetu otsida mingeid ressursse iseendast. Seepärast tuleb pöörata pilk endalt Jumalale ja loota üksnes sellele, mida tema on teinud ja veel teeb.

Jeesuse jüngrid olid näinud, et rikas mees ei suutnud loobuda oma varandusest. Seejuures pidid nad paratamatult mõlema endale ja oma kogemustele.

18:28–30 Peetrus ütles: „Vaata, meie oleme oma vara maha jätnud ja järgnenud sulle.” Tema aga ütles neile: „Tõesti, ma ütlen teile, ei ole kedagi, kes on jätnud maha maja või naise või vennad või vanemad või lapsed Jumala riigi pärast, kes mitmevõrra tagasi ei saaks sel ajal, ja tuleval ajastul igavest elu.”

Nähtavasti mõlkus Peetruse meeles küsimus, millise tasu saavad Jeesuse jüngrid selle eest, et nad on oma varandusest loobunud ja Jeesust järginud. Jeesus annab vastuseks, et seda valikut ei tule neil üheski mõttes kahetseda. Taevariigis ei kehti selline korraldus, et maa peal tuleb üksnes kõigest loobuda ja loota, et siis kord taevariigis saab selle eest rohkem. Vastupidi – kui inimene Jumala riigi nimel millestki loobub, siis sügavamas mõttes tasub see mitmekordselt ära juba siin maa elus, rääkimata sellest, et sellel on väga head tulemused ka taevase elu seisukohalt. Taevariiki astumine ei tähenda seda, et siis oled maa peal kõikidest headest asjadest ilma. See ei tähenda hoopiski, et siis ei ole inimesel maa peal enam mingit rõõmu ega vabadust. Tegelikult on vastupidi – õige rõõm ja vabadus siis alles algavad. Aga on tõsi, et selle omandamiseks tuleb kõigepealt üle elada loobumise valu. Alles siis saabub vabadus.

Nii on see ka Jeesuse enda puhul. Alles pärast kannatusi ja surma läheb ta oma kirkusesse.

18:31–34 Aga võttes endaga need kaksteist, ütles Jeesus neile: „Vaata, me läheme üles Jeruusalemma ja seal viiakse lõpule kõik see, mis prohvetid on kirjutanud Inimese Pojast, sest ta antakse paganate kätte ja teda teotatakse ja tema peale sülitatakse, ja kui nad teda on piitsutanud, tapavad nad tema ning kolmandal päeval tõuseb ta üles.” Aga nemad ei mõistnud sellest midagi ja see sõna oli nende eest peidetud ja nad ei taibanud öeldu mõtet.

Jumala mõtted on kõrgemad kui inimeste mõtted ja seda nähtavasti eriti elu ja surma puudutavates küsimustes. Jeesuse jüngrid olid käesoleva maailma inimesed ja mõtlesid samamoodi, nagu kõik nende kaasajal. Nende eesmärgid olid samasugused, nagu nende kaasmaalastelgi, üksnes selle vahega, et nad uskusid, et Jeesus on õige isik neid eesmärgi ellu viima. Jeesusel oli rahva hulgas suur poolehoid ja ta rändas Jeruusalemma poole. Oma vastustega pani ta suu kinni kõigil oma vastastel. Tundus endastmõistetav, et edasi saab tee minna üksnes ülespoole. On arusaadav, et selline mõtteviis ei suutnud käsitada Jeesuse sõnu tema kannatustest ja surmast. Luukas rõhutab seda koguni kolmekordselt.

Meil on tarvis tõelist Jumala Vaimu valgustust Jumala sõna ääres, et Jeesuse sõnade tähendust üldse õigesti taibata. See käib mitte ainult siinsete Jeesuse sõnade kohta, vaid üldse kogu tema õpetuse ja eriti tema olemuse mõistmise kohta. On karta, et paljudki meist on vaimulikes asjades niisama pimedad, nagu siin Jeesuse jüngrid.

18:35–39 Aga see sündis, kui Jeesus Jeeriko lähedale jõudis, et üks pime istus kerjates tee ääres. Kui too kuulis rahvahulka mööda minevat, päris ta, mis see võiks olla. Nemad teatasid talle, et Jeesus Naatsaretlane läheb mööda. Ja ta hüüdis: „Jeesus, Taaveti Poeg, halasta minu peale!” Ja möödaminejad sõitlesid teda, et ta jääks vait. Tema aga karjus veelgi enam: „Taaveti Poeg, halasta minu peale!”

Jeeriko on viimane peatus- ja puhkepaik enne rasket tõusu üles mägedesse, Jeruusalemma. Siin kohtub reisiseltskond pimedaga, kes näeb mitmeid asju paremini kui teised, kes on nägijad. Ta annab oma valjude hüüetega kõigile teada, kellega koos nad teel on. "Taaveti poeg" oli ju Messia tiitel! Jälle on meie ees üks viimane, kes saab esimeseks. Esimesed, kes koos Jeesusega liikusid, tahtsid pimedat kerjust vaigistada, tema aga tegi õigesti, et ta neid ei kuulanud.

18:40–42 Jeesus jäi seisma ja käskis pimedal enese juurde tuua. Aga kui pime tema juurde tuli, küsis Jeesus temalt: „Mida sa tahad, et ma sulle teeksin?” Tema aga ütles: „Issand, et ma jälle näeksin!” Ja Jeesus ütles talle: „Näe jälle! Sinu usk on su päästnud!”

On huvitav, et Jeesus kõigepealt küsis, mida mees soovib. Võib-olla tahab Jeesus sellega meile midagi õpetada – nimelt, et ei maksa anda vastuseid enne, kui küsimus on esitatud. Jeesus muidugi teadis, mida pime igatses, sest tema ju teadis, mis peitub inimeste südames. Aga küllap on vajaduse selgest sõnastamisest kasu ka abivajajale endale. See on ühtlasi üks võimalus väljendada oma usku.

Veel näitab seda usku see, et mees mõistis, kes Jeesus on, ega häbenenud teda appi hüüda. Ta ei loobunud sellest isegi siis, kui teda üritati vaigistada. Ta pöördus oma vajadusega Jeesuse poole kogu rahva nähes ja ta sai abi. Ja nagu ütles Jeesus – ta usk päästis tema.

18:43 Ja otsekohe nägi ta jälle ja läks temaga kaasa Jumalat ülistades. Ja kogu rahvas, kes seda nägi, kiitis Jumalat.

Kui keegi on saanud Jeesuselt abi, siis nakatab rõõm ka teisi. Selline on Jumala riik – seal on Jeesuse ja tema abi üle selline rõõm, et sellest pole võimalik vaikida.

PKK0287 Lk 19:1 – 27

See toimus Jeerikos

Luukas on oma evangeeliumis viinud meid juba üsna lähedale Jeesuse elu viimastele sündmustele. Viimane peatuspaik enne Jeruusalemma oli Jeeriko. See linn asetses ida poolt Jordanit Jeruusalemma viiva peatee ääres.

19:1 Ja kui Jeesus jõudis Jeerikosse, läks ta sealt läbi.

Jeeriko oli palmiderikas ilus linn kõrbe piirimail. Ilmastik oli seal pehme ja talvelgi oli seal soe. Herodes Arkelaoski hindas seda paika, sest ta oli lasknud endale sinna ehitada suure talvepalee. Samuti oli see piirkond jõukas, sest linnas peatusid Jeruusalemma suunduvad kaubakaravanid, et puhata enne viimast rasket tõusu. Nii sai ka linn nende rikkustest osa.

Jeesuse kohta aga öeldi üllatuslikult, et ta linnas ei peatunudki, vaid läks sealt läbi. Võib-olla on selleski väljendis meie jaoks sõnum. Jeeriko oli koht, kus inimesed meeleldi peatusid ja viibisid, Jeesus aga läks sealt läbi. See detail kujutab tegelikult tervet Jeesuse elu. Ta ei tulnud selleks, et jääda siia maailma, kus meie viibiksime ükskõik kui kaua, vaid ta läks sellest läbi. Seda tegi ta ühe eesmärgiga – et tuua meile, inimestele pääste. Jeruusalemmas saigi

päästetöö tegelikult teostatud. Jeesust ei oodanud seal midagi head ja ta teadis seda, ent ometi ei kasutanud ta sobivat võimalust, et sinna minekuga viivitada.

19:2 Ja vaata, seal oli mees, Sakkeus nimi; see oli tõlnerite ülem, ja ta oli rikas.

Kuna Jeeriko asus suure tee ääres, oli see tollimaksu kogumiseks hea koht. Me ei tea päris täpselt, milline oli tõlnerite ülem, kuid on selge, et tal oli palju võimu. Roomlased ei tegelnud vallutatud aladel maksude kogumisega tavaliselt ise, vaid müüsid selle õiguse kohalikele elanikele. Tänapäevaseks võiks öelda, et maksuamet oli erastatud ja Sakkeusel oli selles asutuses kõrge koht. Maksuametnike ülesandeks oli koguda rahvalt makse ja anda sellest kindel summa üle roomlastele. Ülejäänud oli nende endi kasum. Sakkeus tõlnerite ülemana pidi hoolt kandma selle eest, et ta oma kaasmaalastelt kogutud maksud jõuaksid õigel ajal nii Rooma kui ka Heroodese kuningakotta. On arusaadav, et okupatsioonivõimude heaks töötav kõrge maksuametnik ei olnud rahva silmis kaugeltki populaarne.

Nimi "Sakkeus" võib tuleneda kas sõnast *sakkai*, mis tõlkes tähendab 'puhas', või *sakariah*, mis tähendab 'Issand on meeles pidanud'. Vanemad olid pannud poisile nime, mis sisaldas suuri lootusi, elu aga oli viinud mehe hoopis teises suunas. Vähemalt puhtaks ei olnud Sakkeust küll ammu enam keegi pidanud.

Eelmises peatükis kuulsime rikkast mehest, kellele rikkus oli kujunenud sellisteks ahelateks, millest ta ei suutnud vabaneda. Sel puhul ütles Jeesus, et kaamelilgi on kergem minna läbi nõelasilma kui rikkal pääseda Jumala riiki. Üksnes Jumala ime võib tuua pääste ka rikkale inimesele. Järgnevalt me saamegi sellist Jumala imet näha.

19:3–4 Sakkeus püüdis näha saada, milline neist on Jeesus, aga see ei õnnestunud rahvahulga pärast, sest ta oli lühikest kasvu. Siis ta jooksis ettepoole ja ronis mooruspuu otsa, et teda näha, sest Jeesus pidi sealtkaudu minema.

Mooruspuu ehk metsviigipuu on tihe, paksu lehestikuga puu. Selle okste vahele oli hea end turvaliselt peita, sest seal võis näha kõike, sind ennast aga ei näe keegi. Kuna Sakkeus oli lühikest kasvu ja pealegi rahva hulgas ebapopulaarne, pakkus mooruspuu talle Jeesuse nägemiseks head võimalust. Piibel ei ütle meile, mis tekitas Sakkeuses Jeesuse vastu sellise huvi. Võib-olla oli see Jumala saladus, et tõmmata teda oma riiki. Võib-olla tundis Sakkeus, et hoolimata rikkusest puudub tema elus midagi olulist.

19:5 Ja kui Jeesus sinna paika jõudis, vaatas ta üles ja ütles temale: „Sakkeus, tule kiiresti maha, sest täna pean ma jääma sinu kotta!”

See, mis siin toimus, on aset leidnud palju kordi hiljemgi. Samamoodi üllatuslikult on Jeesusega kohtunud mõnigi inimene. Esialgu on ta tundnud lihtsalt huvi ja tahtnud teada, kes Jeesus õieti on. Ja siis on selgunud, et Jeesus pakub mitte lihtsalt uudishimule rahuldust, vaid palju enam – ta soovib tulla inimesele külla, tema koju. Teisiti öeldes, ta pakub inimesele lähedasemat suhet.

Inimene, kes hakkab Jumala asjade vastu huvi tundma, on esialgu sageli samasugune nagu Sakkeuski. Ta püüab Jeesusega tutvuda salamahti, nii et teised ei märkaks. Aga Jumal otsib neid, kes tema vastu siiralt huvi tunnevad, ja pakub neile enam. Puu alla jõudes teadis Jeesus äkki, et seal on mees, kes tema vastu huvi tunneb, ja ta teadis isegi selle mehe nime, ehkki nad polnud varem kohtunud. Ja see, kuidas Jeesus Sakkeust kõnetas, pidi olema vähemalt suur üllatus nii Sakkeusele endale kui ka Jeesuse kaaslastele. Vähe sellest, et Jeesus Sakkeust märkas ja teadis isegi tema nime. Jeesus oli läinud Jeerikost läbi, ilma et ta oleks peatunud üheski väärikas kodus. Ja nüüd äkki tahab ta külla minna ühele linna kõige enam vihatud mehele! Selle mehe nimi "Sakkeus" tähendab: "Issand on meeles pidanud". See pidid mõjuma suure solvanguna nendele, kes pidasid end paremateks ja väärikamateks. Rahva hulgas tekitas see omajagu rahulolematuid mõtteid ja hääli ja varsti näeme, et see öeldi ka otse välja. Jeesus aga ei hooli oma mainest, otsides inimest, kes on kadunud.

Ka Sakkeusele endale pidi Jeesuse kutse mõjuma nagu välg selgest taevast. Aga ta reageeris otsekohe.

19:6 Ja Sakkeus tuli kiiresti maha ja võttis Jeesuse rõõmuga vastu.

Jeesusega kohtumine tähendab alati rõõmu – mitte ainult taeva inglite hulgas, nagu Jeesus eespool on õpetanud, vaid ka selles, kes leiti. Seda võib tunnistada igaüks, kes Jeesuse on leidnud ja usklikuks saanud, või täpsemini öeldes – kelle Jeesus on leidnud. Sest kristlaseks saamise õige tähendus ja sisu seisneb alati selles, et Jeesus leidis inimese, kes oli varem talle kadunud. Teistes aga, kes ise pole seda leidmist ja rõõmu kogenud, tekitab see paksu verd ja pahandust. Kui asi nende meelest liiale läheb, öeldakse kriitilised mõtted ka välja.

19:7 Ja seda nähes nurisesid kõik: „Tema on patuse mehe juurde öömajale läinud!”

Jeesuse teguviis oli selline, et see pani nurisema koguni kõik. See tähendab, et solvumine pidi olema päris suur ja üksmeelne. Kui raske on meil selgeks saada seda tõde, et Jeesus tõesti ei ole tulnud siia maailma otsima neid, kes omast arust on tublid, korralikud ja väärikad, vaid hoopis patuseid. Sakkeus on edukas inimene, kes aga mingil juhul ei vasta mingitele pühaduse nõuetele. Seni on teda huvitanud ainult omakasu ja võimalikult parem äraelamine. Järgnevalt aga näeme, et kohtumine Jeesusega muudab selle mehe täielikult.

19:8 Sakkeus ütles aga Issanda ette astudes: „Vaata, Issand, poole oma varandusest annan ma vaestele, ja kui ma olen kelleltki midagi välja pressinud, siis ma annan neljakordselt tagasi.”

Jeesusega kohtumine oli vabastanud Sakkeuse mammona ahelaist. Nüüd oli Sakkeus oma varanduse peremees, mitte enam selle ori. Meil on raske isegi öelda, millisel hetkel täpselt see vabanemine toimus. Paneme tähele, et Jeesus ei andnud Sakkeusele käsku oma varandus maha müüa ja vaestele jagada, nagu ta toimis ülemaga, kes eespool tahtis teada, mida ta peab tegema, et pärida igavest elu. Sakkeusele polnud vaja sellist käsku anda – ta vabanes ilma selletagi.

Sakkeuse meeleparandus ei koosnenud lihtsalt ilusatest tunnetest, vaid ka konkreetsetest tegudest. Ta mõtles kõigepealt vaestele ja teiseks oma ülekohtule, mis ta oli teinud. Selle ülekohtu otsustas ta hüvitada vastavalt tol ajal kehtivale seadusele, mis oli kirjas 2Ms 21:37: "Kui keegi varastab härja või lamba ja tapab või müüb selle, siis ta peab andma viis härja härja vastu ja neli lammast lamba vastu!"

Sakkeuse ellusuhtumine oli tõesti põhjalikult muutunud. Selline ongi tõeline meeleparandus, mis toob kaasa ka tõelise pääste.

19:9–10 Aga Jeesus ütles talle: „Täna on sellele kojale tulnud pääste, sest ka tema on Aabrahami poeg. Sest Inimese Poeg on tulnud otsima ja päästma kadunut.”

Need Jeesuse sõnad on kokkuvõtteks kogu toimunule. Jeesus kinkis Sakkeusele vabaduse hakata elama päästetud inimese elu Aabrahami ehk usuisa pojana. Päästjaga kohtumine, mis sai alguse sügavast huvist, lõppes ühe kadunu leidmisega.

Kindlasti oli Sakkeus alati uskunud Jumalasse, nagu uskusid sel ajal kõik. Aga Jeesusega kohtumine andis tema usule hoopis uue sisu ja muutis terve tema elu. Sellest sündis rõõm, mis ei saanud jätta mõjutamata ka ümbruskonda.

Jeesus kõnnib ikka veel läbi maailma, otsides neid, kes on kadunud, selleks et neid päästa. Ta läks läbi Jeerikost ja möödud paljudest auväärsetest inimestest, kuid märkas ühte, kes tundis tema vastu siirast huvi, ja päästis tema. Jeesuse eesmärk ei ole muutunud. Ta otsib endiselt neid, kes ei tunne Jumalat ega täida Jumala mõõtu, et kinkida neile tõeline rõõm. Küllap mõistad, et see käib ka sinu kohta.

Edasi hakkab Jeesus taas rääkima sellest, mis teda ennast ees ootab.

19:11 Aga neile, kes teda kuulasid, rääkis Jeesus veel ühe tähendamissõna, sest ta oli Jeruusalemma lähedal ja nemad arvasid, et Jumala riik otsekohe ilmsiks saab.

Jeesus lähenes oma eesmärgile, aga tema kaaslastel oli äärmiselt vale pilt selle kohta, mis varsti pidi hakkama toimuma. Nad kujutlesid, et Jeesuse Jeruusalemma jõudmine tähendab Jumala riigi nähtavat saabumist. Neile innukatele ootajatele rääkis Jeesus tähendamissõna, mille abil ta näitas, et Jumala riigi nähtav tulemine ei ole hoopiski nii lähedal.

19:12 Ta ütles siis: „Üks kõrgest soost inimene reisis kaugele maale, et omandada kuningriik ja siis pöörduda tagasi.

Taas kasutas Jeesus oma tähendamissõnas ära oma kaasajast tuntud olukorrad. Nii Heroodes Suur kui ka tema mantlipärijad olid pidanud käima Roomas ja kummardama keiser Augustuse trooni ees, et saada oma kuningavõimule ametlik kinnitus. Kui kuningas Arkelaos Roomast sellelt kummardusreisilt tagasi saabus, laskis ta kõigepealt hukata 3000 juuti, kes olid tema kuningaks nimetamisele vastu seisnud.

Jeesus jutustas selle tähendamissõna Jeerikos, seega mitte kaugel kuningas Arkelaose talvepaleest. Võib arvata, et inimesed kuulasid hiirvaikselt, kuidas Jeesuse jutustus edasi areneb.

19:13–14 Ning ta kutsus kümme oma sulastest ja andis neile kümme naela raha ja ütles neile: „Kaubelge, kuni ma tagasi tulen!” Aga ta alamad vihkasid teda ja läkitasid saadikud talle järele ütlema: „Meie ei taha, et tema meie üle kuningana valitseks.”

Igale kuninga sulasele anti summa, mis vastas sajale hõberahale ehk teenarile. Samamoodi oli toimunud ka Arkelaos. Ka tema oli määranud ametisse sulased, kes pidid tema valduste eest hoolitsema sel ajal, mil tema oli Roomas, et saada keisri kinnitus oma kuningavõimule.

Ka Matteuse evangeeliumi 25. peatükis on samalaadne tähendamissõna, kus Jeesus räägib talentidest, mis kaugele maale rännanud peremees jagas oma sulastele. Need on siiski kaks täiesti erinevat tähendamissõna ja ka nende sõnumid on erinevad. Tähendamissõnas, mille Matteus meile edasi annab, räägitakse talentidest, mis tähendasid sadat kuldraha. Selles tähendamissõnas jagati varandus teenijatele, arvestades nende võimekust. Luuka poolt edasi antud jutustuses said kõik teenijad ühesuuruse summa, mis vastas tubli kolme kuu palgale. Loomulikult pole selles midagi imelikku, kui Jeesus jutustas erinevates olukordades sarnaseid näiteid mõnevõrra erinevalt, nagu teevad ka tänapäevased jutlustajad.

Niisiis, Jeesus räägib oma kuulajatele tuntud ajaloolisest sündmusest, aga ühtlasi räägib ta sellega ka iseendast. Tegelikult on tema see kuningas, kes varsti rändab piltlikult öeldes "kaugele maale".

19:15–20 Ja see sündis, kui ta tagasi tuli, olles saanud selle riigi, et ta käskis enese juurde kutsuda need sulased, kellele ta oli raha andnud, et saada teada, kui palju kasu keegi kaubeldes oli saanud. Siis tuli esimene ja ütles: „Isand, sinu nael on kümme naela kasu toonud.” Ja tema ütles sellele: „Tubli, sa hea sulane! Et sa oled olnud ustav kõige pisemas, seepärast olgu sul meelevald kümne linna üle.” Ja teine tuli ja ütles: „Isand, sinu nael on viis naela kasu toonud.” Tema ütles sellelegi: „Ja sina ole viie linna üle!” Ja veel teine tuli ja ütles: „Isand, vaata, siin on sinu nael, mida ma olen alles hoidnud higinähtikust,

Kuninga tagasitulek tähendas tema sulastele aruandekohustust. Tänapäevaseks öeldes: saadud varandus tuli investeerida, et see toodaks kasumit. Kaks meest olidki teeninud korraliku kasumi ja neid vastavalt sellele ka ülendati. Üks aga, nagu selgus, polnud osanud temale usaldatud varaga midagi mõistlikku peale hakata. Millega ta seda põhjendas ja vabandas, kuuleme 21. salmist.

19:21 sest ma kartsin sind: sa oled vali mees, sa võtad, mida sa ei ole paigale pannud, ja lõikad, mida sa ei ole külvanud.”

See teenija oli üksnes hirmuga mõelnud kuninga suurele võimule ja õigusele karistada. Kogu tema teenistust oli varjutanud hirm. Kuna tegelikult peab Jeesus siinkohal silmas Jumalat, täpsemalt öeldes – teda ennast siis, kui ta tuleb tagasi suures aus ja väes, siis peame ütlema, et selle mehe arusaamad Jumalast ja Jeesusest Kristusest olid

äärmiselt moonutatud. Ta ei näinud Jumala headust ega armastust, vaid mõtles üksnes tema valjusele. Jumal oli tema jaoks karm kohtunik, mitte armastav Isa. Tegelikult ei tundnud ta Jumala tõelist olemust. Ta oli teeninud oma ettekujutuses loodud Jumalat ja kuna see ettekujutus Jumalast oli täiesti vale, siis eksis ta ka oma teenimises. Tulemuseks on, et ta kaotas kõik, mis talle oli usaldatud.

Alati, kui inimene asendab Piibli ilmutuse Jumalast oma ettekujutuse toodetega, on lõpptulemus samasugune – ta kaotab needki õiged teadmised Jumalast, mis tal millalgi olid. Ja see, millega ta end vabandada püüab, ei ole tegelikult vabandus.

19:22–27 Tema ütles talle: „Sinu enda suu läbi ma mõistan su süüdi, sa halb sulane! Eks sa teadnud, et ma olen vali mees: võtan, mida ma ei ole paigale pannud, ja lõikan, mida ma ei ole külvanud? Mispärast sa ei ole siis andnud mu raha panka? Küll ma siis oleksin selle tagasi tulles kasuga kätte nõudnud.” Ja ta ütles juuresseisjatele: „Võtke nael tema käest ära ja andke sellele, kellel on kümme naela!” Ja nemad ütlesid talle: „Isand, tal on kümme naela!” „Ma ütlen teile, igaühele, kellel on, antakse, aga kellel ei ole, sellelt võetakse ära ka see, mis tal on. Aga need mu vaenlased, kes ei tahtnud, et ma nende üle kuningas oleksin, tooge siia ja lööge nad maha minu ees!”

Kui kuningas Arkelaos omal ajal Roomast tagasi tuli, mõistis ta oma vastased surma. Kui Jeesus kord pärast oma pikka äraolekut tuleb maa peale tagasi, siis on ka temal meelevald kõigi üle kohut mõista. Seni on meil aga võimalus tema antud andidega maailmas tööd teha ja oodata rõõmsalt tema tagasitulekut. Tähtsaim Jumala and meie jaoks on tema sõna. Seda pole meile antud piltlikult öeldes maha matmiseks või sukasääres hoidmiseks, vaid selleks, et õppida selle läbi kõigepealt ise Jumalat õieti tundma, ja samuti selleks, et olla valguseks ka teistele. Seejuures tuleb arvestada möödapääsmatult kehtiva seaduspärasusega: mida kasutatakse, see kasvab, mida ei kasutata, see mandub ja kaotab oma väärtuse. See universaalne seaduspärasus kehtib mitte ainult usuasjades, vaid igasugusel õppimisel, töötamisel ja treenimisel. Kes kasutab seda, mis tal on, selle võimed ja oskused kasvavad, kes ei kasuta, kaotab sellegi, mis kunagi oli.

Raske öelda, kuivõrd oskasid Jeesuse kuulajad aimata, et ta räägib selles tähendamissõnas mitte ainult Arkelaosest, vaid ka endast. Need, kes seda taipasid, pidid ka mõistma, et enne Jumala riigi lõplikku tulemist on Jeesus kaua nende hulgast ära. Muidugi oli seda oluliselt kergem mõista siis, kui Jeesus oli läinud juba ära, taevasse.

Võib-olla on tähtsaim mõtlemisaine tänases sõnumis see, et seni, kuni kuningas pole tagasi tulnud, peavad maa peal tema majapidamise eest hoolitsema tema sulased. See tähendab, et igal kristlasel on vastutus endale usaldatud vaimulike varandustega piltlikult öeldes kaubelda ja kasu saada. Seni, kuni Jeesus pole tagasi tulnud, on kõigil kristlastel võimalus õppida ustavust, täites tema ülesannet viia Jumala riik maailmas kõigi inimesteni. Siin aga on kristlastel ilmselt väga suured puudujäägid. Kas juhatavad kõik ristitud ja leeritatud inimesed usuteele vähemalt oma lapsigi?

Mida peaksid sellest Jeesuse tähendamissõnast järelutama need kristlased, kes arvavad, et pole tarvis käia kirikus ega teha midagi muud vaimulikku – piisab sellest, kui nad usuvad oma südames? Kas ei ohusta neid Jeesuse tähendamissõna kolmanda sulase saatus? Kas pole äkki nõnda, et ateism ja kõik kurjus on meie maailmas nii kaugele arenenud just tänu sellele, et tavaliste kristlaste enamik on oma vaimulike varanduste suhtes hoolimatu ega kasuta neid?

PKK0288 Lk 19:28 – 20:8

Kas kuuled kivide kisa?

Jeeriko on jäänud seljataha. Minek üles Jeruusalemma tähendab pidevat ja vaevalist tõusu, mille pikkus on umbes 30 km. Jeeriko asub Jordani orus umbes 400 meetrit allpool merepinda, Jeruusalemm aga ülal mägedes, 800

meetrit merepinnast kõrgemal. Seega moodustab tõus ühtekokku 1,2 km. Selline on palverändurite viimane jõupingutus enne jõudmist pühasse linna ja sellest ida pool asuvalle Õlimäele.

Kui võrrelda omavahel eri evangelistide andmeid Jeesuse saabumisest Jeruusalemma paasapühadeks, siis märkame, et tegelikult läks Jeesus Jeruusalemma mitmel päeval enne oma ristilöömist. Nimelt veetis ta ööd väljaspool Jeruusalemma, Betaanias. Sealt läks ta igal hommikul uuesti linna, aga ükski evangelist ei räägi kõigist neist minekutest. Esimene neist minekutest oli pidulik ja rõõmus, mil Jeesus eesliga ratsutades täitis Vana testamendi prohvetearingud. See sõit lõppes sellega, et Jeesus oma jüngritega vaatas hoolikalt templi territooriumi ja sellel olevaid võimsaid ehitisi. Seda saame teada Mk 11:11. Järgmistel päevadel Jeruusalemma minnes puhastas Jeesus templi territooriumi rahavahetajatest ja ohvriloomadega kauplejatest. Sellest räägitakse Mt 21:12–13. Ühel korral, kui Päästja Jeruusalemma vaatas, nuttis ta selle pärast. Võib-olla just sellel korral andis ta templi territooriumil ka oma viimased õpetused. Kui me järgnevalt uurime, kuidas kirjeldab Luukas Jeesuse Jeruusalemma saabumist, siis märkame, et tegelikult räägib ta mitmel päeval toimunud sündmustest. Nii saab paremini selgeks, mida ta tahab meile öelda.

Luukas ei kujuta Jeesust mitte niivõrd suure Kuningana, nagu teeb seda Matteus. Selle asemel tahab ta meile näidata, kui väga oleks Jeesus soovinud haarata oma päästvasse sülelusse terve selle suure linna ja rahva. Kirjeldades Jeesuse pidulikku Jeruusalemma sõitmist, ei kasuta Luukas ka sõnu "Hosianna", tõenäoliselt sellepärast, et Teofilos, kellele ta oma evangeeliumi esmajoones kirjutas, heebrea keelt ei osanud. See näitab muuhulgas ilmekalt, kui lähedale tavalisele inimesele astus Jeesus, kui ta tuli maailma. Ei pea tingimata tundma keeruliste võõrsõnade tähendusi selleks, et saada Jeesusega sõbraks.

Aga vaatleme nüüd Jeesuse teed Jeruusalemma.

19:28–34 Ja kui Jeesus seda oli rääkinud, läks ta edasi Jeruusalemma poole. Ja see sündis, kui ta jõudis Betfage ja Betaania lähedale mäe juurde, mida hüütakse Õlimäeks, et ta läkitas kaks jüngritest, öeldes: „Minge vastaskülla, kuhu jõudes te leiate kinniseotud sälu, kelle seljas ei ole istunud kunagi ükski inimene. Päästke see lahti ja tooge siia! Ja kui keegi peaks teilt küsima: „Miks te ta lahti päästate?“, siis öelge: „Issand vajab teda.”” Läkitatud aga läksid ja leidsid kõik, just nagu Jeesus neile oli öelnud. Aga kui nad sälu lahti päästsid, ütlesid selle omanikud neile: „Miks te sälu lahti päästate?” Nemad ütlesid: „Issand vajab teda.”

Meil on teadmata, kas oli Jeesus sälu omanikuga varem kokku leppinud või ütles ta oma jüngritele ilmutuslikud sõnad. Igatahes aga näeme, et omanik oli otsekohe valmis looma Issanda käsutusse andma.

19:35–38 Ja nad tõid selle Jeesuse juurde, heitsid oma rõivad sälu peale ning panid Jeesuse tema selga istuma. Aga kui ta hakkas liikuma, laotasid nad oma rõivad tee peale. Aga kui Jeesus juba sinna lähedale sai, kus minnakse Õlimäelt alla, hakkas kogu jüngrite hulk rõõmustades valju häälega Jumalat kiitma kõigi vägevate tegude pärast, mida nad olid näinud: „Õnnistatud olgu, kes tuleb, kuningas Issanda nimel! Rahu taevas ja kirkus kõrgustes!”

Kui seda Jeesuse linnasõitu oleks pealt näinud mõni Rooma ametnik, siis oleks tal olnud põhjust arvata, et on puhkemas mäss. Rahvas tervitab Jeesust kui kuningat ja tema ei üritagi neid vaigistada! Tõeline Kuningas väaris ülistust, kui ta saabus oma igavesse linna. Kui teda poleks ülistanud tema järgijad, siis oleksid seda pidanud tegema kivid – nii hindas asja Jeesus ise, kui tõstsid häält need, kellele see ülistamine ei meeldinud.

19:39–40 Ja mõned variserid rahva hulgast ütlesid Jeesusele: „Õpetaja, hoiata oma jüngreid!” Ta vastas: „Ma ütlen teile, kui need vaikiksid, peaksid kivid hakkama kisendama!”

Maailmas on palju inimesi, kes Jeesusest veel midagi ei tea, ja teisi, kes küll teavad, kuid kellele on ebaselge, kes ta ikkagi õieti on. Kuid Jeesusel on ka jüngreid ja järgijaid, kes teavad, kes ta tegelikult on. Kui need ka ei ülistaks Jeesust sellena, kes ta tõeliselt on, ega räägiks sellest teistelegi, siis peaksid tõesti hakkama kivid kisendama. Ei tohi jätta kivide hooleks seda, mida on kutsutud tegema Jeesuse järgijad.

19:41–42 Ja kui Jeesus lähedale jõudis, nuttis ta linna nähes tema pärast: „Kui ka sina sel päeval ära tunneksid, mis sinu rahuks on vaja! Ent nüüd on see sinu silmade eest peidus.

Kahjuks on suurelt osalt tänapäevani Jeruusalemma silme eest varjatud see, milles on nende tõeline turvalisus. Ehkki Iisraeli rahva hulgas on üha enam neid, kes on leidnud Jeesuses oma Messia, rahvas tervikuna teda veel ei tunne. Loomulikult kehtib seesama ka väga paljude teiste rahvaste, sealhulgas eestlaste kohta. On väga palju neid, kelle silme eest on tõde Jeesuse kohta varjatud.

Jeesus ei kõneta Jeruusalemma, rusikad püsti ja silmad vihast välkumas. Ei – ta hoopis nutab linna pärast. Ja seda sellest hoolimata, et ta teab, et ta ise seal varsti risti lüüakse. Jeesus on teinud kõik, mis võimalik, et inimesed tuleksid tema juurde ja leiaksid elu. Ometi Jeesus ei kohusta kedagi temasse uskuma. Meilgi tasub hästi meelde jätta, et kui keegi valib Jeesuse hülgamise või koguni teotamise ja tagakiusamise tee, siis ei ole Jeesus tema peale vihane, vaid nutab tema pärast. Sest kui inimene valib Jeesuse hülgamise tee, siis ei tee ta sellega kahju mitte Jeesusele, vaid endale ja tõenäoliselt ka paljudele teistele – kõigile neile, keda ta oma uskmatusena mõjutab. Me võime olla hoolimatud nii Jeesuse pisarate kui ka ohvrisurma suhtes, aga see tähendab üksnes väga kurba saatust meile endile. Sellepärast Jeesus nutabki.

19:43–44 Sest päevad tulevad sinu peale, mil su vaenlased teevad sinu ümber valli ja piiravad sind ja ahistavad sind igalt poolt ja lõhuvad su maani maha, ja su lapsed sinu sees, ega jäta kivi kivi peale, seepärast et sa ei ole ära tundnud oma soosinguaga.”

See Jeesuse ennustus läks täide mõnekümne aasta pärast ja sellest räägivad ajalooramatud. Selle karistuse täideviijatena kasutas Jumal Rooma riiki ja eriti keiser Vespasianuse poega Titust. Titus vallutas Jeruusalemma aastal 70 pärast pikka piiramist. Linn hävitati täielikult ja Titus kuulutati jumalikuks keisriks. Ja ometi oleks juutide ajalugu võinud kujuneda teistsuguseks, kui nad oleksid võtnud Jeesuse vastu oma Messiana. On traagiline, kui inimene ei märka armuaega, mille Jumal on talle kinkinud meeleparanduseks.

Siin oleks koht mõelda, kuidas on selles suhtes lugu meiega Eestimaal. Kas oleme targemad kui Jeesuse kaasaegsed?

19:45–46 Ja Jeesus läks pühakotta ning hakkas välja ajama müüjaid, öeldes neile: „Kirjutatud on: Minu koda peab olema palvekoda, aga teie olete teinud ta röövlikoopaks.”

Luukas kirjeldab templi puhastamist lühemalt kui Matteus ja Markus. Ohvriloomade müük tähendas ülempreestritele suurt tuluallikat. Seetõttu võib öelda, et selle teoga pitseeris Jeesus oma saatuse. Kõik need jõulised sõnad, mis ta oli öelnud variseride ja kirjatundjate vastu, otsekui kulmineerusid sel hetkel, mil ta tühjendas templi territooriumi kauplajatest. Ta mõistis hukka selle Jumala teenimise moondunud vormi.

See Jeesuse tegu Jeruusalemma pühamus ei olnud lihtsalt üks tegu paljude teiste hulgas, vaid see kujutas endast nähtavat kuulutust. Samamoodi, nagu Jeesus lükkas ümber rahavahetajate lauad, pidi varisema kokku terve see Jumala tahte vastane süsteem, mida ülempreestrid templis üleval pidasid ja mis ei olnud viinud inimesi Jumalale lähemale. Selle asemele pidi tulema uus.

Muidugi võib arvata, et hiljemalt järgmisel päeval jätkus ohvriloomadega kauplemine jälle endisel viisil. Aga see ei olnud enam kõige olulisem. Tegude kujul antud kõne oli peetud, ja need, kes seda mõistsid, mõistsid veel palju muudki.

19:47–48 Ja Jeesus oli päevast päeva õpetamas pühakojas. Aga ülempreestrid ja kirjatundjad otsisid võimalust teda hukata, samuti ülikud, ent nad ei leidnud, mida teha, sest kogu rahvas rippus Jeesuse küljes teda kuulates.

On Vaikse nädala esimesed päevad. Jeesus saab veel rahulikult õpetada inimesi Saalomoni sammaskäikudes. Pimeduse peidupaikades aga sepietakse samal ajal oma plaane. Luukas ei seleta, miks jäi Jeesus ülempreestrite ja teiste juhtide hammaste vahele. Seni oleme Luuka evangeeliumis näinud, et kirjatundjad ja variserid pidid kuulma

Jeesuselt enda kohta mitmeid valusaid tõdesid. Ülempreestritest seevastu pole varem suuremat juttu olnudki. Senini on neid Luuka evangeeliumis mainitud ainult kahel korral – esimest korda 3. peatüki 2. salmis, kus mainitakse, et Hannas ja Kaifas olid ülempreestrid sel ajal, kui Ristija Johannes hakkas tegutsema; ja teist korda 9. peatüki 22. salmis, kus Jeesus ennustas: "Inimese Poeg peab palju kannatama ning kõlbmatuks tunnistatama vanemate ja ülempreestrite ja kirjatundjate poolt ning tapetama ja kolmandal päeval jälle üles äratatama." Nii võib mõjuda isegi üllatavalt, et kui Jeesus saabub Jeruusalemma, siis rahva juhid peavad juba plaane tema kõrvaldamiseks. Nende plaanide elluviimist näib takistavat üksnes Jeesuse suur populaarsus rahva hulgas.

Luukas näitab meile otsekui ridade vahelt, kui tähtsaks isikuks pidasid Jeesust isegi tema vastased. Temast ei olnud võimalik lihtsalt õlgu kehitades mööda minna. Oli tarvis võtta mingi seisukoht. Templi puhastamine Jeesuse poolt näis olevat viimane tilk juhtide karikasse, mis nüüd hakkas üle ääre ajama. Arveteklaarimine oli vältimatu.

Esimene raund algas otsekui pinda sondeerides.

20:1–2 Ja see sündis ühel neist päevist, kui Jeesus rahvast pühakojas õpetas ja evangeeliumi kuulutas, et ülempreestrid ja kirjatundjad koos vanematega astusid ta juurde ja küsisid temalt: „Ütle meile, millise meelevaldaga sa neid asju teed või kes on see, kes sulle selle meelevald on andnud?”

See on ametlik arupärimine Jeesuse volituste kohta. Jeesus ei püüdnud end peita või taganeda, ehkki Suure Reede kannatused lähenesid kiiresti. Ta oli oma vastastele avatud ja kättesaadav. Kõigepealt üritasid vastased Jeesust lõksu püüda, ahvatledes teda ütleva midagi niisugust, mida võiks hiljem kohtus kasutada tema vastu. Esimene küsimus esitati selleks, et saada teada, kelle Jeesus ise väidab end olevat. Äkki Jeesus peab end Messiaks? Seda ei küsitud otse, kuid just see oli küsijatel mõttes. Messias otsesõnu rääkida oleks olnud poliitiliselt liiga tuleohtlik. Ajal, mil Jeruusalemma saabus paasapühadeks sadu tuhandeid külalisi, ei tohtinud templis sellisest vabadusvõitluse kehatusest avalikult rääkida.

Jeesus muidugi mõistis küsijate tagamõtet, aga ta otsustas lasta leida õige vastuse küsijail endil. Selleks kasutas ta tol ajal tavalist õpetustehnikat, esitades vastuküsimuse.

20:3–4 Jeesus kostis neile: „Ka mina küsin teilt ühte asja. Öelge mulle, kas Johannese ristimine oli taevast või inimestest.”

See küsimus ajas küsijad kitsikusse. Polnud võimalik anda sellele küsimusele niisugust vastust, mis ei oleks ühtlasi hukka mõistnud vastajaid endid.

20:5–8 Aga nemad arutasid omavahel: „Kui ütleme, et taevast, siis ta ütleb: „Miks te siis ei uskunud teda?” Kui me aga ütlesime: „Inimestest”, siis kogu rahvas viskab meid kividega surnuks, sest nemad on veendunud, et Johannes oli prohvet.” Ja nemad vastasid, et nad ei teadvat, kust see oli. Siis Jeesus ütles neile: „Ega minagi teile ütle, millise meelevaldaga ma seda teen.”

Juhtide arupidamine näitab, et nende küsimus Jeesusele ei olnud siiras. Kui nad oleksid soovinud Jeesuse kohta tõde teada saada, siis oleks see olnud võimalik kohe sealsamas. Ristija Johannes oli väga selgelt kuulutanud, kes Jeesus on – oleks tulnud teda lihtsalt uskuda. Nemat aga ei olnud huvitatud tõest, vaid oma eesmärgi saavutamisest. Ja kui tõde läheb eesmärkidega vastuollu, siis sageli tuuakse ohvriks tõde. Nii tegid siin ka rahva juhid. Ent seda tehes jätsid nad end väljapoole sellest päästest, mida Jumal oleks tahtnud kinkida neilegi.

Rahva juhid, kes oleksid pidanud olema võimelised juhtima rahvast päästeallikale, osutusid oma ülesande jaoks kõlbmatuks. Nad ei läinud ise päästeuksest sisse ja loomulikult said nad otsustavaks takistuseks ka teistele. Nad osutusid otsekui umbrohuks Jumala aias, mis tuli välja kitkuda. Seda Jeesus neile järgneva tähendamissõnaga otse ütlebki, aga seda vaatleme lähemalt järgmises saates.

Mõtleme veel korraks neile tõdedele, mis tänane saade meie ette on seadnud. Kõigepealt – Jeesus on vaieldamatult suur isiksus. Seda sümboliseerib tema Jeruusalemma sõitmine ja sellest tõsiasjast ei pääse mööda

isegi tema vastased. Samamoodi on see tänapäeval. Jeesusesse võidakse suhtuda erinevalt, ent pole võimalik minna mööda tõsiasjast, et ta on suur isiksus.

Edasi – nähes Jeruusalemma, Jeesus nutab selle linna pärast. Põhjus on selles, et see linn ei taipa, mida ta tegelikult vajab ja mis võiks teda tegelikult aidata. Täpselt sama kehtib ka tänapäeval terve meie maailma kohta. Jeesus nutab kõigi nende pärast, kellele ta pakub oma armu, aga kes vastavad sellele tema vihkamisega. Ta nutab sellepärast, et ta näeb, et nende inimeste häving on tulemas ja seda pole võimalik peatada.

Edasi – Jeesus ajas pühakojast välja rahavahetajad ja kaupmehed, öeldes, et see koda on mõeldud palvekojaks. Seesama kehtib ülekantud mõttes iga Jumala lapse kohta. Tasub mõelda järele, kui palju leiame enda elust palvetamist ja tõelist Jumala teenimist, kuhu kuulub ka kaasinimeste teenimine, ja kui palju niisuguseid asju, mis on iseloomulikud rohkem röövlikoopale.

Võib-olla on aga kõige tähtsam siiski see, mida märkasime lõpus – inimesed justkui otsivad tõde, tegelikult aga ei ole nad tõest huvitatud. Või täpsemalt öeldes – nad on sellest huvitatud ainult siis, kui see on neile parajasti kasulik. Seevastu, kui tõde osutub inimese teel takistuseks, siis tuuakse ta sageli ohvriks. Nii tegid rahva juhid ja sedasama me näeme maailmas tegelikult iga päev. Kui järele mõelda, ehk oleme isegi mõnikord pidanud kasulikumaks valetada, kui tõtt rääkida.

Need, kellele küsimus Jeesusest Kristusest on veel ebaselge, peaksid mõtlema järele, kas nad tegelikult ongi tõe tunnetamisest huvitatud. Sest inimestel on sageli muud huvid, mis on nende jaoks tähtsamad kui Jeesus Kristus ja temaga seotud tõde.

Milline võiks olla esimene samm tõe leidmise teel? Pakun välja, et see peaks olema valmisolek tõde tunnistada, juhul kui ta leitakse. Või teisiti öeldes: kõigepealt peaks inimene olema enda vastu aus.

PKK0289 Lk 20:9 – 19

Kas viinamägi kannab vilja?

Täna vaatleme üht Jeesuse tähendamissõna, mida võib mitmes suhtes pidada Jeesuse tähendamissõnade kõrgpunktiks. See tähendamissõna esitab päästeloo peasündmused nii Iisraeli rahva ajaloo osas kui ka selles, mis puudutab Jeesust ennast. Juba varem on Jeesus oma kannatustest ja surmast rääkinud oma jüngritele otseselt, ent samuti vihjanud sellele mitmes tähendamissõnas. Järgnevas tähendamissõnas aga kirjeldab Jeesus rahva juhtide tegevust ja omaenda saatust äärmiselt selgelt. Pildina kasutab Jeesus oma tähendamissõnas viinamäge, tegelikult aga on jutt Iisraeli rahvast ja esmajoones selle juhtidest.

20:9–16 Jeesus aga hakkas rahvale rääkima seda tähendamissõna: „Üks inimene istutas viinamäe ja andis selle rentnike kätte ning reisis pikaks ajaks võõrsile. Ja parajal ajal läkitas ta sulase rentnike juurde, et need sellele annaksid viinamäe viljast. Aga rentnikud peksid teda ja saatsid ta minema tühjade kätega. Ja ta läkitas veel teise sulase. Nemad peksid ja solvasid tedagi ning saatsid ta minema tühjade kätega. Ja ta läkitas veel kolmanda. Aga sellegi nad peksid veriseks ja viskasid välja. Siis mõtles viinamäe isand: „Mis ma pean tegema? Ma saadan oma armsa poja, võib-olla teda nad häbenevad.” Aga teda nähes arutasid rentnikud omavahel: „Tema ongi see pärija! Tapame ta ära, et pärand saaks meile!” Ja nad viskasid ta viinamäelt välja ning tapsid ära. Mida nüüd viinamäe isand teeb nendega? Ta tuleb ja hukkab need rentnikud ja annab viinamäe teiste kätte.” Seda kuulates nad ütlesid: „Taevas hoidku selle eest!”

Õpetades kasutab Jeesus pilte, mis on tema kuulajatele hästi tuttavad nii maisest elust kui ka Jumala sõnast. Samasugune on lugu ka pildiga viinamäest. Iga iisraellane teadis, mis on viinamägi ja kuidas seda rajatakse ning hooldatakse. Samuti teadis iga iisraellane, et Jumala sõnas sümboliseerib viinamägi Jumala rahvast. Juba prohvet Jesaja raamatu 5. peatükis on laul Issanda viinamäest. Selles laulus kirjeldab Jumal üksikasjalikult, kuidas ta on

rajanud viinamäe ja teinud seejuures kõik kõige eeskujulikumalt. Siis ootas ta, et viinamägi kannaks head vilja, aga tulemus oli hoopis teistsugune – kobarad, mis sealt leida võis, olid roiskunud ja halvad. Jumal küsib: mida ma veel oleksin võinud teha, et viinamägi oleks paremini vilja kandnud? Rahvas vastab: mitte midagi. Kõik oli tehtud eeskujulikult. Edasi ütleb Jumal, et siis ei jää muud üle, kui et see viinamägi tuleb nõ maha kanda – jätta ta saatuse hooleks ja hävitatavaks. Ja lõpus, kui terve laul on esitatud, annab Jumal teada, et jutt ei ole kellestki muust kui tema enda rahvast.

Kuna Jeesus kasutab oma tähendamissõna taustana just seda kõigile hästi tuttavat pilti Piiblist, siis toon selle ära ka sõna-sõnalt, nii nagu see on antud

Js 5:1–7.

Ma tahan nüüd laulda oma armsamast, mu armsama laulu tema viinamäest. Mu armsamal on viinamägiviljakal mäenõlvakul. Ta kaevas ja puhastas kividest ning istutas häid viinapuid; ta ehitas selle keskele torni, ta raius sinna ka surutõrre. Siis ta ootas, et see kasvataks häid kobaraid, ent kängunud olid kobarad, mida see andis.

Ja nüüd, Jeruusalemma elanikud ja Juuda mehed, mõistke ometi kohut minu ja mu viinamäe vahel! Kas oleks olnud vaja teha mu viinamäega veel midagi, mida olin jätnud tegemata? Miks ma ootasin, et ta kasvatab häid kobaraid, kuna ta andis kängunud kobaraid?

Aga nüüd tahan ma ometi teha teile teatavaks, mida ma teen oma viinamäega: ma kisun maha ta aia, ja ta jääb laastatavaks, ma lammutan ta müüri, ja ta jääb tallatavaks. Nõnda ma hävitan ta. Teda ei kärbita ega rohita, ta kasvatab kibuvitsu ja ohakaid ja ma keelan pilvi temale vihma andmast.

Sest israeli sugu on vägede Issanda viinamägi ja Juuda mehed tema lemmikistandik. Ta ootas õigust, aga vaata, tuli õigusetus; õiglust, aga vaata, tuli hädakisa.

Lühidalt: häda on selles, et Jumala rahvas ei ole õppinud selgeks seda, mida Jumal on tahtnud talle õpetada. Jumala rahvas elab ülekohtuselt, ehkki Jumal on tahtnud talle õpetada oma suhtumisi ja õigust. Seda kõigile hästi tuntud pilti viinamäest kasutaski Jeesus oma tähendamissõna alusena, aga tema tähendamissõna erineb sellest siiski oluliselt. Nimelt räägib Jeesus tegelikult mitte viinamäest, vaid selle hooldajatest – nendest, kellele see on antud rendile. Seega on jutt mitte Jumala rahvast tervikuna, vaid selle juhtidest.

Tähendamissõna mõistmise seisukohalt on oluline pöörata tähelepanu sellele, milline olukord põhjustas selle tähendamissõna rääkimise. See tähendamissõna on osa Jeesuse viimastest kõnedest, mis Jeesus pidas templis Jumala rahvale, murdes parajasti piike selle juhtidega. Antud tähendamissõnaga näitab Jeesus, kui hästi ta juhtide plaane läbi näeb, ja samuti annab ta teada, millega see kõik lõpeb.

Vaatleme seda tähendamissõna lähemalt. Kõigepealt peab märkima, et see tähendamissõna on vägagi sarnasel kujul olemas ka Matteuse ja Markuse evangeeliumites. Üheks erinevuseks on siiski rahva reageering Jeesuse jutustusele, mille Luukas meile ära toob. Kui Jeesus esitas küsimuse, mida nüüd viinamäe isand teeb nende rentnikega, ja vastas ise: "Ta tuleb ja hukkab need rentnikud ja annab viinamäe teiste kätte", vastas rahvas spontaanse ehmatusega: "Taevast hoidku selle eest!" Selline reaktsioon näitab, kui hästi mõistis rahvas, mida Jeesus oma tähendamissõnaga öelda tahtis.

Jeesuse poolt esitatud tähendamissõna on väga tähelepanuväärne selleski mõttes, et seal on mõne sõnaga võetud kokku terve Jumala rahva minevik. Kõigepealt, Jumal on oma rahva kutsunud, et see oleks tema rahvas, ise aga, piltlikult öeldes, "reisunud pikaks ajaks võõrsile". See tähendab, et Jumala rahvas on maa peal otsekui omapead. Näib, et Jumal on kusagil kaugel. Ometi on rahval olemas need, kes tema heaolu eest peavad hoolitsema – need on rahva vaimulikud ja ilmalikud juhid, kellele Jumal on oma rahva piltlikult öeldes "rendile andnud". Nad peaksid rahvast juhendama ja õpetama nõnda, et ülekohtused kombes kaovad ja Jumala tundmine ning õigus hakkavad kasvama. See ongi vili, mida Jumal viinamäelt ootab. Rentnikud, kes tulevad nõudma viinamäe vilja, on prohvetid,

keda Jumal on saatnud oma rahva juurde läbi aegade. Need prohvetid on nõudnud rahvalt tõelist jumalakartust ja mõistnud hukka igasuguse ülekohtu. Prohvetid ei ole rahuldunud ilusate õitega ehk religioossete kommete välise täitmisega, vaid nad on esmajoonel rahva juhtidele teravalt esitanud küsimuse: Kus on vili? Milline on teie enda ja teie rahva tegelik jumalakartus ja elu kvaliteet?

Toon ühe näite prohvet Aamoselt, kes elas tubli 700 aastat varem; valikuliselt 6. peatüki algusest: *"Häda muretuile Siionis ja julgeile Samaaria mäel ja rahva tähtsaile meestele, kelle juurde tuleb Iisraeli sugu! --- kes te magate elevandiluust voodites ja aelite oma asemeil, sööte talled karjast ja nuumvasikad laudast, kes te sepitsete laule naabli saatel, valmistate endile mänguriistu nagu Taavet, kes te joote karikaist veini ja võiate endid parima õliga, aga Joosepi hukkumine ei tee teile haiget."*

Joosep tähendab siinkohal Jumala rahvast, täpsemalt – Iisraeli põhjariiki, kus Aamos kuulutas. Ühe sõnaga, rahva juhid kasutasid rahva hüvesid, aga hoolitsesid rahva eest halvasti. Tuleb tõdeda, et nii on see ajaloos sageli.

Prohvetite saatmine ei ole aga andnud oodatud tulemusi. Neid on millal teotatud, millal pekstud ja piinatud, millal koguni tapetud. Seda Jeesus nüüd oma tähendamissõnas meelde tuletabki.

Viimane samm, mille Jumal astub, on see, et ta ei saada rahva juurde enam mõnda prohvetit, kes on siiski tavaline inimene, vaid omaenda Poja. Jeesus räägib endast ja ütleb ka, mida rahva juhid parajasti tema vastu plaanitsevad. Õeldes, et viinamäe rentnikud viskasid Poja viinamäelt välja ning tapsid ära, ennustab Jeesus omaenda surma. Aga ta ennustab veel muudki. Lugu lõpeb sellega, et hukatakse ka rentnikud ehk rahva juhid. Sellele reageeribki rahvas spontaanse hüüatusega: "Taevast hoidku selle eest!" Rahvas mõistis, et tulemas on Jumala karistus, ja see ei ole mingil juhul midagi rõõmsat.

Aga Jeesus ei ole veel kõike öelnud.

20:17–18 Tema aga ütles neile otsa vaadates: „Mida siis tähendab see kirjasõna: Kivi, mille ehitajad tunnistasid kõlbmatuks -seesama on saanud nurgakivi? Igaüks, kes selle kivi peale kukub, kukub end puruks, aga kelle peale iganes see kivi langeb, selle teeb see pihuks ja põrmuks.”

Taas rääkis Jeesus endast, kasutades kirjakohta, mis oli väga tuttav kõigile tema kuulajatele. Ta tsiteeris Ps 118:22, kuid sisuliselt esitas rahvale küsimuse: "Kas te ka mõistate, mida see tähendab?"

Nurgakivi on kas kivi, mis kannab olulist osa tervest hoonest, täpsemalt – Jumala templist, või siis kiilukujuline kivi, mis hoiab koos võlve ja sellega tervet ehitist. Nii või teisiti, selle kivi kõrvaldamine tähendab terve hoone kokkuvarisemist. Peame meeles, et jututeemaks on parajasti küsimus, kuidas suhtuvad Jeesusesse rahva juhid ja samuti rahvas ise. Juhid peavad parajasti plaane Jeesuse kõrvaldamiseks, aga Jeesus hoiatab, et selline katse lõpeb nende endi purunemisega.

Seda ei tule mõista nii, et kes üritavad Jeesust risti lüüa, neil läheb endil halvasti ja nende plaan ei õnnestu. Ei, Jeesus räägib sellest, mis toimub pikemas plaanis – kes üritab Jumala tööd hävitada, hävitab sellega üksnes iseenda, sest Jumala töö just nimelt Jeesuses Kristuses on asi, mis elab üle isegi terve maailma ajaloo. Terve universum võib kaduda, aga selle töö tähendus ja tulemus püsivad igavesti.

Ja teisest küljest, kui Jumal on otsustanud midagi hävitada, siis teeb ta selle pihuks ja põrmuks. Selline saatatus on lõppude lõpuks kogu inimlikul töö ja suurusel, aga õnneks on siia peidetud ka evangeelium: kui lubame ise Jumalal purustada selle, mis tema palge ees nagunii seisma jääda ei või, siis annab ta meilegi selle asemel oma püsivad väärtused, mis jäävad seisma igavesti. Lühidalt – Jeesuse Kristuse ja tema töö ründamine on lootusetu ettevõtmine. Hoopis kasulik on temale alistuda ja teha temaga koostööd.

Rääkides endast kui nurgakivist, räägib Jeesus meie jaoks otsustava tähtsusega asjadest. Kõigepealt, ehitades Jumala koda ehk ülemaailmset Jumala riiki, ei ole võimalik minna mööda Jeesusest Kristusest. Tema on selles ehitises otsustav nurgakivi. Ja sellel kivil on kaks tähendust, mis võivad tunduda vastandlikud, kuid mis tegelikult

kuuluvad kokku. Kõigepealt on Jeesus lunastaja ja ilma temata pole olemas teed Jumala juurde. Aga Jeesus ei ole mitte ainult nimi, kelles ainsana on pääste, vaid see nimi tähendab ka kohtumõistmist. Nagu ütles Jeesus Jh 5:22: "Isa ei mõista kellegi üle kohut, vaid on andnud kohtumõistmise täiesti Poja kätte". Tegelikult tähendab see seda, et kui Jumal on meile kinkinud lahti tehtud armuukse, siis sõltub meie saatuse juba sellest, kas me seda ust kasutame või mitte. See, kes hülgab Jumala poolt antud nurgakivi, kirjutab sellesamaga ise alla oma kohtuotsusele. Kes lükkab tagasi Jeesuse, see lükkab tagasi ainsa pääsemisvõimaluse. Kuna just seda ongi rahva juhid parajasti tegemas, siis Jeesus hoiatab neid, et ta on nurgakivi, mida rünnates nad hävitavad endid.

Nagu juba nägime, Jeesuse tähendamissõna oli niivõrd läbipaistev, et rahvas reageeris sellele spontaanselt. Ja kuidas mõjus see rahva juhtidele?

20:19 Ja kirjatundjad ja ülempreestrid otsisid võimalust selsamal tunnil pista käsi tema külge, kuid nad kartsid rahvast. Nad ju mõistsid, et Jeesus oli selle tähendamissõna rääkinud nende kohta.

Niisiis, ka rahva juhtidele ei jäänud Jeesuse jutustuse tähendus vähimalgi määral ebaselgeks. Nad said suurepäraselt aru, mida Jeesus neile öelda tahtis, ja see mõjus neile nõnda, et nad oleksid sealsamas Jeesuse kinni võtnud, kui see oleks olnud võimalik. Tõde oli valus kuulata. Nad olid seatud peegli ette, millele polnud võimalik vastu vaielda.

Tähendamissõnas, mille Jeesus esitas, võib pidada trööstivaks seda, et seal langetati kohtuotsus rahva juhtide üle, kuid mitte terve rahva üle. Jeesus ütles, et Jumal ei lõpeta oma viinamäega, vaid annab selle teiste kätte. Mt 21:43 on see sõnastatud järgnevalt: "Seepärast ma ütlen teile: Jumala riik võetakse teie käest ära ja antakse sellele rahvale, kes ta vilja kannab."

Siin on tähelepanuväärne see, et sõna "rahvas" ei ole mitmuses, vaid ainsuses. Jutt on tõesti ühest rahvast, mitte paljudest. Seega, Jeesus ei ütle, et Jumala riik võetakse juutide käest ära ja antakse paljudele paganrahvastele, vaid ta räägib ühest rahvast, ja pealegi sellisest, kes kannab Jumala riigis õiget vilja. See üks rahvas on Jeesuse järgijad, sõltumata sellest, millist rahvust nad esindavad. Kriipsutaksin siinkohal alla, et jutt on nimelt neist, kes Jeesust järgivad, mitte neist, kes temasse küll usuvad, kuid kes elavad ikka oma arvamuste järgi. Jumalale meelepärast vilja saavad kanda üksnes need, kes Jeesust ka tegelikult järgivad.

Paljudest rahvustest tulevad inimesed, kes moodustavad ühe rahva, mida kutsutakse Jumala rahvaks. Selle rahva hulgas on inimesi nii juutide kui ka kõigi teiste rahvuste hulgast. Ent Iisraeli rahva vaimulike juhtide aeg jõudis lõpule. Nende toe Jumal oma riiki enam ehitada ei saanud.

Üldse torkab silma, et lihtrahvas suhtus Jeesusesse hoopis paremini, kui vaimulik juhtkond. Lihtsad inimesed olid sageli suurte hulkadena Jeesust kuulamas ja nad tervitasid teda rõõmsalt ka siis, kui ta pidulikult Jeruusalemma sõitis. Võib-olla oleks lihtrahvas olnud valmis Jeesuse Messiana vastu võtma. Tundub, et neil oli vaimulikult parem nägemisvõime, kui religioossetel juhtidel. Sedasama on nähtud kiriku ajaloos paljudel juhtudel hiljemgi. Suurkirik on olnud nende lihtsate inimeste tagakiusajaks, kelles Jeesus tegelikult on maailmale ilmunud.

Kui jälgida Jeesuse tähendamissõnu ja üldse seda, kuidas ta inimestega räägib, siis paneb hämmastuma tema otsekoheus ja julgus. Inimestena me tavaliselt vaatame kõigepealt, kellega on meil tegemist, ja vastavalt sellele valime oma sõnad ja käitumisviisi. Eriti kõrgeauliste isikute suhtes ollakse tavaliselt viisakad ja aupaklikud, neile aga, keda peetakse tähtsusetuks, võidakse öelda üsna jämedalt. Jeesuse puhul ei näe me niisugusest vahetegemisest jälgegi. Ta suhtus ühtviisi sirgjooneliselt kõigisse. Kes oli väärt kiitust, seda ta kiitis, hoolimata sellestki, et kõik teised võisid teda põlastada. Tüüpiline näide on see, kui ta seadis samaarlased või võõramaalased juutidele usu poolest eeskujuks. Ja samas ei kartnud ta astuda varvastele ka kõrgetele isikutele. Kellele oli tarvis öelda valusat tõtt, neile ta seda ka ütles, hoolimata sellest, et ta teadis, et sellega tõmbab ta enda peale nende viha.

Jeesus oli igas olukorras tõeline ja ehtne. Kus oli tarvis hellust, seal oskas ta seda osutada, ja samuti ka ise vastu võtta. Kus oli tarvis valjust, seal näitas ta seda üles, andmata järele ühelgi põhjusel. Kus oli tarvis esitada veenvalt ja

selgelt oma õpetus, seal tegi ta seda nõnda, et kõik sellest eksimatult aru said. Selline on Jeesus, kes võis öelda: "Mina olen tõde."

Üks asi, mida võime Jeesuse tähendamissõnas imeks panna, on viinamäe rentnike lühinägelikkus. Kas nad tõesti arvasid, et kui nad omaniku poja ära tapavad, siis saabki pärand neile? Kas nad tõesti lootsid, et nende tegu jääb karistuseks? Kas nad kaugemale mõelda ei osanud?

Neile küsimustele võime tõenäoliselt anda õiged vastused oma kogemuste põhjalgi. Sel hetkel, kui kiusatus on tugev, ei mõelda tagajärgedele. Seda ei teinud isegi Aadam ja Eeva paradiisis, ehkki Jumal oli neile öelnud, millised on tagajärjed, kui nad söövad keelatud puust. Kes ikka pattu tehes mõtleb nii väga tagajärgedele, ehkki tegelikult võib arvata, et mingil hetkel tuleb nendega kohtuda.

Inimene, kes on kord juba patu ja kurjuse tee valinud, loodab ikka kuidagi end ka selle tagajärgedest välja keerutada. Kõige lihtsam on seda teha valetades ja tõsiasju varjates või moonutades. Samuti sobib vasturünnak ja teiste süüdistamine. Ja kui asi läheb tõsiseks, võib tunnistajad lihtsalt füüsiliselt vaikima sundida. Viimase tee valisid ka Jeesuse vastased. Aga see tee on lõpuks ääretult kulukas; see lõpeb katastroofiga, ehkki näiliselt võib selle abil maailmas teatud aeg isegi edu saavutada.

Meil jääb lõppude lõpuks ainult valida, kas tahame armastada tõde ja vihata valet või vastupidi. Ja meie valiku tulemused saavad meid ühel päeval kätte igal juhul.

PKK0290 Lk 20:20 – 21:4

Saatan peab end maskeerima

Jeesus on saabunud Jeruusalemma viimast korda enne oma ristilöömist. Seal on ta sattunud vaidlustesse maa religioosse juhtkonnaga, kes üritas teda lõksu püüda ettevaatamatult öeldud sõnadega. Ühte sellist näidet näeme ka järgnevalt.

20:20–22 Ja nad läkitasid Jeesust varitsema nuhke, kes pidid teesklema õigeid, et teda tabada mõne sõna pealt, nii et nad võiksid ta anda maavalitseja võimusesse ja meelevalda. Ja need küsisid temalt: „Õpetaja, me teame, et sa räägid ja õpetad õigesti ega otsusta näo järgi, vaid õpetad Jumala teed tõepäraselt. Kas me peame keisrile andma pearaha või ei?”

Varasemad kokkupõrked olid toimunud vahetult Jeesuse ja religioossete juhtide vahel. Kuna see ei andnud soovitud tulemusi, vahetasid juhid taktikat. Nüüd tulid vastased Jeesuse juurde maskeeritult, otsekui oleksid nad inimesed, kes siiralt tahavad teada Jumala tahet. Religioossed juhid kasutasid sama võtet, mida saatan isegi on sageli kasutanud – temagi ei reeda meile tavaliselt oma tõelist loomust, vaid maskeerib end kellekski teiseks, vastavalt vajadusele. Ta oskab endale vägagi hästi võtta kõige sobivama vaimuliku kuju, vajaduse korral kasvõi valguse ingli oma.

Küsimus oli välja mõeldud salakavalalt. Kui Jeesus oleks vastanud lihtsalt, et keisrile tuleb makse maksta, siis oleks ta asetanud Rooma riigi esimesele kohale, ettepoole isegi Jumalast. Selline õpetus oleks tähendanud rabi autoriteedi kaotamist eriti nende inimeste hulgas, kes jätkuvalt soovisid Juuda rahva vabanemist Rooma ikke alt. Eitav vastus aga oleks tähendanud rahva mässule õhutamist, mida Rooma võimud oleksid käsitleanud riikliku kuriteona.

20:23–26 Aga et Jeesus märkas nende salakavalust, ütles ta neile: „Näidake mulle teenarit! Kelle pilt ja kiri sellel on?” Nemad ütlesid: „Keisri.” Jeesus ütles neile: „Andke siis nüüd keisri oma keisrile tagasi ja Jumala oma Jumalale!” Ja nad ei suutnud teda millestki tema kõnes tabada rahvahulga ees ja tema vastust imetledes jäid nad vait.

Jeesuse vastus üllatas tema vastaseid. Nii raha kui ka inimene kannavad oma tegija pilti. Ja tehtu kuulub ikka oma tegijale. Kumbki peab saama selle, mis talle kuulub. Seda öeldes ütleb Jeesus ühtlasi, et tema järgijad peavad täitma riigivõimu poolt antud korraldusi, vähemalt senini, kuni need ei eelda Jumala tahtest üle astumist. Seega elab kristlane siin maailmas kahekordse kodakondsusega, püüdes täita mõlema riigi seadusi. Üldjuhul see probleeme ei tekitagi, sest Jumala Seadus on antud kaitseks ka ühiskonnale. Aga muidugi tuleb ette ka erandeid. Mõnikord võib ühiskond nõuda endale sellist austust, mis kuulub ainult Jumalale. Sellega seoses tekkis probleeme juba algkogudusel, sest alati ei olnud keisri korraldused kooskõlas Jumala tahtega. Ja siis tuli paljudelgi kristlastel maksta oma eluga selle eest, et nad otsustasid jääda ustavaks Jumalale.

See Jeesuse vastus pani küsijate suu kinni, aga uued küsijad ja lõksud olid juba valmis.

20:27–33 Jeesuse juurde astusid mõned saduserid, kes ütlesid, et surnuist ülestõusmist ei ole olemas, ja küsisid temalt: „Õpetaja, Mooses on meile kirjutanud: Kui sureb kellegi vend, kel on naine, ja tal ei ole olnud lapsi, siis ta vend peab võtma oma surnud venna naise ja soetama sugu vennale. Oli kord seitse venda: ja esimene võttis naise ja suri lapseta, ja teine, ja kolmas võttis tema, ja nõndasamuti kõik seitse - nad ei jätnud lapsi järele ja surid. Pärast suri ka naine. See naine - kelle naiseks nende seast ta saab ülestõusmisel? Ta on olnud naiseks ju neile seitsmele.”

Saduseride hulka kuulusid ka ülempreestrid. On tähelepanuväärne, et rahva religioosne eliit, kes pidi oskama juhtida kõiki Jumala tundmisele, ei uskunud Piibli kõige tähtsamat tõe ülestõusmise kohta. Üheks nende arusaama põhjuseks oli see, et nad ei pidanud Piiblis normatiivseks midagi muud, kui ainult viit Moosese raamatut. Ja neis raamatutes ei seisnud nende arvates ülestõusmisest sõnagi. Lisaks kõigele tundus neile, et ülestõusmise võimatust kinnitas Moosese seadus leviraatabielude kohta, mis eeldas just sellist praktikat, mida saduserid siin Jeesusele kirjeldasid. Selle seaduse kohaselt pidi vend võtma endale naiseks surnud venna lese, juhul kui neil polnud jõudnud sündida last. Võib kujutleda saduseride võidurõõmust nägu, kui nad esitasid Jeesusele selle küsimuse, mis nende arvates oli viimane nael selle kirstu kaande, kuhu oli maetud ülestõusmisusk. See küsimus pidi lõplikult näitama, kui rumal on uskuda surnute ülestõusmisse.

On huvitav tähele panna, et me ei näe Piiblis ainsatki saduseri, kes oleks tulnud Jeesuse juurde selleks, et saada päästetud. Need kõrge positsiooniga inimesed, kes ei uskunud ei ülestõusmist ega ingleid, olid Jeesuse kõige ägedamad vastased. Variseridest said mõned siiski ka Jeesuse jüngriteks. Tuntuimad neist on Nikodeemos ja Paulus.

20:34–36 Ja Jeesus ütles neile: „Selle ajastu lapsed võtavad naise ja lähevad mehele, aga kes on väärt arvatud saada tolle ajastu osaliseks ja surnuist üles tõusma, need ei võta naist ega lähe mehele, sest nad ei saa enam surra, nad on ju inglite sarnased ja on Jumala pojad, olles ülestõusmise pojad.

Jeesus ütles oma vastuses välja mitu tähtsat asja. Kõigepealt – ülestõusmiselu erineb otsustavalt elust selles maailmas, kuhu kuulub abiellumine ja laste saamine. Nende inimeste elu, kes saavad osa ülestõusmisest, on selles suhtes juba hoopis teistsugune. See ei ole lihtsalt praeguse elu pikendus, vaid midagi hoopis muud. Teises kohas nimetab Jeesus seda koguni uuestisündimiseks (Mt 19:28) ja samuti elu ülestõusmiseks, vastandina ülestõusmisele hukkamõistmiseks (Jh 5:29).

Edasi ütleb Jeesus, et tegemist on teise ajastuga, ja mainib inimesi, kes on "arvatud väärt" saada selle osaliseks. Muidugi me mõistame, et see väärtus saab olla üksnes Jeesuse Kristuse väärtus, mitte nende inimeste endi väärtus, aga sellisena saavad need inimesed omada seda väärtust üksnes seetõttu, et nad on oma elu jooksul võtnud selle väärtuse vastu. Jumal omalt poolt pakub seda väärtust kõigile ka täna.

Veel mainib Jeesus, et need inimesed on inglite sarnased, nad on ülestõusmise pojad ja Jumala pojad. Siinjuures paneme tähele, et nad ei ole mitte inglid, vaid "inglite sarnased". Lühidalt öeldes: tegemist on eluga hoopis uuel kvalitatiivsel tasandil. See ongi põhjus, miks meil on väga raske seda reaalselt ette kujutada.

Ühtlasi on need Jeesuse sõnad meile hoiatuseks, et me ei hakkaks arvama, nagu teaksime me väga täpselt, milline on elu ülestõusmises. Aga kuulame nüüd ka tähtsamat osa Jeesuse vastusest saduseridele.

20:37–38 Aga et surnud tõusevad üles, seda osutab ka Mooses kibuvitsapõõsa loos, kui ta nimetab Issandat Aabrahami Jumalaks ja Iisaki Jumalaks ja Jaakobi Jumalaks. Jumal ei ole surnute, vaid elavate Jumal, sest kõik elavad temale.”

Loomulikult tundsid saduserid suurepäraselt lugu Moosesest ja põlevast põõsast, aga nad polnud osanud sellest loost õigeid järeldusi teha. See on, muide, oht, mis Piiblit lugedes varitseb meid kõiki. Aabraham, Iisak ja Jaakob olid Jumala jaoks elavad, ehkki nende maisest elust oli möödunud juba palju sajandeid. Et bioloogiline surm ei tähenda olemasolu lõppu, seda õpetab Piibel esimestest lehekülgedest peale. Jumalale, kes ise on elu ja kes on samuti elu allikas, on kõik elavad. Surm ei ole lõpp. Seega, Aabraham ja Iisak on olemas ka praegu ja nad on elavad kõige suuremal määral.

Seda kõike oleksid saduserid võinud Moosese raamatutest näha, kuid nad ei olnud võtnud neid tõsiselt. Tänapäevalgi elab meie hulgas palju sadusere, kes ütlevad, et nad ei saa uskuda ei Jeesuse neitsist sündimisse ega ka tema ülestõusmisse. Nende usk väärrib küll austust, aga tuleb ometi öelda, et ristiusuga pole sellel usul midagi tegemist.

20:39–40 39 Siis mõned kirjatundjaist kostsid: „Õpetaja, sa rääkisid hästi”, sest nad ei julgenud temalt enam midagi küsida.

Kahtlemata oli saduseride küsimus tekitanud kuulajates pingelise ootuse: mida Jeesus nüüd vastab? Kas peab ta sellise küsimuse ees lõpuks alla andma? Ent Jeesuse poolt antud vastus hämmastas kõiki, nii et seadusetundjadki võisid üksnes imetleda selle sügavat tarkust. Aga sellel vastusel oli veel üks tulemus – see pani küsijate suud lukku. Ja see oli antud juhul paadumise märk.

Senikaua, kui inimesed tulevad oma küsimustega Jeesuse juurde, on neil veel lootust. Kui aga küsimusi enam ei esitata, siis on olukord hoopis kurvem. Piibli ees seistes on paljud inimesed pidanud tunnistama, et lõppude lõpuks ei ole Piiblis ebaselgeks jäänud kohad neile kuigi suur probleem. Hoopis suuremaks probleemiks on need kohad, mida nad on mõistnud. Sest tavaliselt näitavad sellised kohad inimestele nende pattu. Aga ei ole sugugi endastmõistetav, et kui inimene on tunnetanud oma pattu, siis järgnevalt läheb ta Jeesuse juurde. Sest on ka teine võimalus – teha oma süda kõvaks ja asuda Jeesuse vastaspoolele. Piibli sõna mitte ainult ei ärata inimesi, vaid ka paadutab neid.

Jeesus aga ei jäänud wait siis, kui tema vastastel küsimused lõppesid. Nüüd esitas tema omakorda küsimuse oma kuulajatele.

20:41–44 Jeesus aga ütles neile: „Kuidas nad ütlevad Messia olevat Taaveti poja? Taavet ise ju ütleb Laulude raamatus: Issand ütles mu Issandale: Istu mu paremale käele, kuni ma panen su vaenlased su jalgealuseks järeks! Seega nimetab Taavet teda Issandaks – kuidas on ta siis tema poeg?”

Rahva religioossete juhtide sügavam mõte oli selgitada oma küsimustega välja, kas Jeesus ütleb, et ta on töötatud Messias. Aga seda ei juletud küsida temalt otsekoheselt. Hiljem, kui Jeesust ülempreestri juures üle kuulati, esitati see küsimus talle otseselt ja siis ta ka vastas sellele otseselt. Siin aga tahtis Jeesus kõigepealt mõtlema panna neid, kes enda arvates Piiblit hästi tundsid – kuidas Messias, keda Taavet nimetab oma pojaks, võib olla ühtaegu ka tema Issand?

Sellele küsimusele ei andnud keegi vastust, sest see oli liiga raske. Aga tegelikult Jeesus paljastas selle küsimusega, kes ta on.

Tegelikult on need Luuka evangeeliumi salmid üks vähestest kohtadest Piiblis, kus Jeesus õpetab enda neitsist sündimist. Jeesus tsiteeris kuningas Taaveti sõnu Psalmist 110, kus ta räägib oma tulevaseist järeltulijast ja nimetab

teda oma Issandaks. Ainuke võimalik seletus selle kohta on muidugi selline, et Püha Vaim oli aidanud Taavetil mõista, et mingil ajal sünnib tema Issand inimeseks tema enda soost. Järelikult ei saa Messial olla maist sigitajat, sellepärast pidi ta sündima neitsist.

Jeesus näitas oma küsimusega, et seadusetundjate käsitus Messiast oli olnud liiga ühekülgne. See oli üheks põhjuseks, miks nad Messiast ära ei tundnud, kui ta nende keskele ilmus. Lükates tagasi Jeesuse, lükkasid nad tagasi ka tõe.

Piibli õpetus tõest ei tähenda üksnes seda, et inimene otsib tõe oma mõistuse tasandil. Tõepärane ehk tõele vastav elu on ühtlasi ka selline elu, mis on moraalselt õige ja Jumala tahte vastav. Kirjatundjate vildakas käsitus Jumala ilmutusest oli põhjustanud selle, et nende tõetsingud polnud nähtavad nende tegelikus elus. See ei olnud usaldusväärne. Järgnevalt kritiseeribki Jeesus täiesti otseselt kirjatundjate kahtlase väärtusega eluviisi.

20:45–47 Aga Jeesus ütles kogu rahva kuuldes jüngritele: „Hoiduge kirjatundjatest, kes tahavad kõndida pikkades kuubedes ning armastavad teretusi turgudel ja esimesi istmeid sünagoogides ja esimesi kohti pidusöökidel, kes neelavad alla lesknaiste majad ja silmakirjaks venitavad palvetused pikaks! Nemad saavad seda rängema kohtuotsuse.”

Kirjatundjaid oli nii variseride kui ka saduseride parteis. Kuna nad tundsid pühi kirju lihtrahvast hoopis paremini, austati neid rohkem kui teisi, ja nemad muidugi ei pannud seda kaugeltki pahaks. Vastupidi – näis, et nende elu sisu kujunes suurelt osalt nendest kiitustest ja auavaldustest, mida inimesed neile osutasid. Nii jätsid nad juba oma riietusega end ümbritsevatele inimestele mulje pühakutetaolistest olevustest, keda saadeti imetlevate pilkudega.

Selle asemel, et teenida inimesi pühakirja sõnaga, lasksid nad hoopis inimestel ennast teenida. Samuti kasutasid nad oma positsiooni ära, et kantida endale kaitsetute inimeste varandust. Otsest palka ei võinud kirjatundjad oma kuulajatelt nõuda, aga keegi ei keelanud neid vastu võtmast mitmesuguseid annetusi. Katteta lubadused ja lihtsameelsete inimeste ärakasutamine on olnud tulusaks sissetulekuallikaks paljudele hiljemgi.

Sõnad, mis Jeesus siin ütles kirjatundjatele, on mõeldud hoiatuseks meilegi, et hoiduksime enda puhul samasugusest ahnusest, auahnusest ja kiitusenäljast. Jumala teenimine, mida tehakse peamiselt väliste kulisside püsti hoidmiseks, on väärtusetu ja kuulub Jumala kohtu alla. Sest ehkki väga välimusega pole võimalik petta Jumalat, võib see ometi eksitada paljusid inimesi.

21:1–4 Aga vaadates ümber nägi Jeesus rikkaid oma ande ohvrikirstu panevat. Ta nägi ka üht vaest lesknaist panevat sinna kaks leptonit ja ütles: „Tõesti, ma ütlen teile, see vaene lesknaine pani rohkem kui kõik muud, sest need kõik panid oma küllusest Jumalale anniks, kuid tema pani oma kehvusest kogu elatise, mis tal oli.”

Raha on tähtis ja tähelepanuväärne asi. Selgub, et see pakub huvi mitte üksnes meile, patustele inimestele, vaid sellele pöörab tähelepanu ka Jeesus. Tõsi küll, tal endal polnud isegi üheteenarilist münti, millelt vaadata keisri pilti, aga ta jälgib hoolikalt, mida me teeme oma rahaga. See, milleks me kasutame endale usaldatud omandit, on kõige suuremal määral vaimulik küsimus. Ennekõike on see nõnda sellepärast, et raha ja omandi külge võib väga kergesti kleepuda ka meie süda.

Templi territooriumil oli mitu eesõue. Ühte neist nimetati naiste eesõueks, kuna sinna tohtisid minna ka naised. Sinna oli asetatud ka ohvrikirst. Mõnede allikate järgi oli ohvrikirste kokku 13. Neisse pandud annetusi kasutati mitmeks otstarbeks. Kuna korjanduslaegaste suu oli lehtritaoline, võisid vähemalt ligidal olijad kuulda, kui palju raha laekasse veeres. Jeesus oli sisse võtnud sellise koha, et ta nägi, kuidas inimesed ohverdasid. Aga ohvriande hindab Issand teisiti, kui seda teeksime meie inimestena, nagu ta hindab väga paljusid muidki asju hoopis teisiti.

Jeesus märkab leske, kes paneb korjanduskarpi väga vähe. Kirstu langeb kilinal kaks väikest, peaaegu väärtusetut vaskmünti. Mitte keegi peale naise enda ja Jeesuse ei teadnud, et seal olid kõik naise säästud. See naise tegu kõneleb ise enda eest. Ta jäi puupaljaks. Tal polnud teha enam muud, kui usaldada Jumala hoolekannet ja

armulisust. Täpselt sellesamaga on tegemist ka päästmise puhul. Jumala päästet igatseb üksnes selline inimene, kes on loobunud oma võimalustest ja toetub üksnes sellele armule, mida Jumal pakub Jeesuses.

Enda omast loobumise puhul on tegemist vaimuliku võitlusega. Mis tunne sinul oleks, kaaludes võimalust viia ühel päeval kirikusse kõik oma olemasolevad säästud? See mõte võiks aidata paremini mõista naise tegu. Seejuures tasub arvestada, et tõenäoliselt oleme meie hoopis rikkamad kui see lesknaine, seega ka majanduslikult hoopis paremas olukorras. Palju kergem on hoida endale ja soovida veel juurde, kui anda edasi. Lõppude lõpuks väljendab andmine armastust ja hoolimist. Selles ongi lesknaise saladus. Me kõik pühendame oma aega, raha ja energiat nimelt neile asjadele, mida me armastame, ja ei millelegi muule. Lesknaise ohvriand tunnistas nii suurest armastusest, et Jeesuski pani seda imeks. Minul ja sinul tasub mõelda, millise pilguga võiks Jeesus selles suhtes vaadata meile. Jeesust ei huvita esmajoonel meie raha, vaid meie süda. Aga äkki meie raha asukoht ja kasutamine reedab, kus on meie süda?

PKK0291 Lk 21:5 – 38

Lõpuaja märgid

Jeesus veetis oma maapealse elu viimaseid päevi Jeruusalemmas ja eriti templis. Tempel pakkus omal ajal võimast vaatepilti. Selle arhitektuuri ja võimsaid kive tuldi vaatama ka kaugete maade tagant. Seetõttu ei ole ime, et võime templi võimsa hoonetekompleksi imetajatest lugeda ka Piibli lehekülgedelt.

21:5–6 Ja kui mõned ütlesid pühakoja kohta, et see on ilusate kividega ja töötusandidega ehitud, siis Jeesus ütles: „Päevad tulevad, mil sellest kõigest, mida te näete, ei jäeta kivi kivi peale, mida maha ei kistaks!”

Luukas on evangelistidest ainuke, kes mainib seoses templiga ka nähtavale kohale pandud töötusande. On raske öelda, mida täpselt need endast kujutasid, aga tõenäoliselt oli tegemist mitmesuguste templisse toodud kaunistustega. Näiteks ajaloolane Josephus räägib Herodes Suure poolt templile kingitud tohutu suurest kuldsest viinamarjaväädist, mille kobarad olid inimese suurused. Igal juhul aga ütles Jeesus, et kõik see suur, võimas ja kaunis, mis nende silme ees oli, saab hävingu osaliseks. See ennustus täitis täht-tähele 40 aastat hiljem, mil roomlaste armee hävitas templi täielikult. Järele jäi üksnes osa templi kaitsemüüridest, mis meenutavad meilegi kõige ajaliku suuruse kaduvust. Templi territooriumi läänepoolset kaitsemüüri tuntakse tänapäeval rohkem nutumüüri nime all.

21:7–9 Aga nad küsisid temalt: „Õpetaja, millal need siis tulevad ja mis on tunnustäheks, kui need peavad sündima?” Jeesus ütles: „Vaadake, et teid ei eksitataks! Sest paljud tulevad minu nimel, öeldes: „Mina see olen!” ja „Aeg on lähedal!” Ärge minge nende järel! Aga kui te kuulete sõdadest ja rahutustest, siis ärge kartke, sest see kõik peab enne sündima, kuid lõpp ei ole veel niipea käes.”

On selge, et Jeesuse ennustussõnad pidid mõjuma tema kuulajatele vapustavalt. Nad tahtsid teada, millal ennustatud Jeruusalemma häving toimub. Jeesuse vastus on mitmekihiline. Ta räägib mitte ainult Jeruusalemma hävinguga seotud üksikasjadest, vaid ka tervest sellest pikast ajajärgust, mis kulub tema esimese ja teise tulemise vahel.

On tähtis tähele panna, et kõige enam rõhutab Jeesus eksiõpetajate eest hoidumist. Ja see hoiatus ei ole osutunud sugugi üleliigseks, sest tõesti on ajaloo jooksul üles kerkinud liigagi palju kõikvõimalikke valemessiiaid ja muid eksitajaid. Juba apostlite elu ajal kerkis esile õpetajaid, kes oskasid veenda inimesi, et nemad on messiad ja vabastajad. Selliste juhtide töö tulemuseks olid ka mässud Rooma vastu. Eriti kriisiajad on valemessiatele kuldne aeg. Kui inimesed kuulevad uudiseid sõdadest ja rahutustest, siis on neid kerge mõjutada. Kahjuks on kristlased mõnelgi juhul need Jeesuse hoiatussõnad unustanud ja eksitajatega kaasa läinud. Väärrib tähelepanu, et Jeesuse sõnade kohaselt ei ole sõjad ja rahutused veel sugugi märgiks, et lõpp on lähedal. Seetõttu kristlane, kes Jeesuse

sõnu tähele paneb ja tõsiselt võtab, ei jookse järele kõikvõimalikele maailma lõpu kuulutajatele. Jeesuse tagasitulek toimub igal juhul üllatuslikult; selleks pole võimalik valmis olla muul moel kui olles valvel ja püsites Piibli kaines õpetuses.

21:10–11 Siis ta ütles neile: „Rahvas tõuseb rahva vastu ja kuningriik kuningriigi vastu. Tuleb suuri maavärinaid ning kohati näljahäda ja katku ning hirmsaid ja suuri tunnustähti taevast.

Käesoleva maailmaajastu juurde kuuluvad lisaks ülemaailmsetele sõdadele, epideemiatele ja näljahädadele ka paljud looduskatastroofid ja isegi kosmoses aset leidvad muutused. Seega on osa raskusi inimeste endi poolt esile kutsutud, osa aga toimub inimestest sõltumatult. Sedasama räägib ka Ilmutusraamat piltidega punasest, mustast ja tuhkrust hobusest, mis viitavad sõjale, näljale ja katkule. Aga ehkki meil on näiteid kõigi nende hädade kohta, ei saa me selle põhjal ometi välja arvutada selle maailma lõpu hetke.

Aga juba enne seda kõike tabavad Jeesuse järgijaid tõsised ebameeldivused.

21:12–15 Aga enne seda kõike panevad nad oma käed teie külge ja kiusavad teid taga, andes teid ära sünagoogidesse ja vanglatesse, teid veetakse kuningate ja maavalitsejate ette minu nime pärast. See annab teile võimaluse tunnistamiseks. Jätke siis meelde, et te ette ei muretseks, mida eneste eest kosta, sest mina ise annan teile suu ja tarkuse, mille vastu ei saa seista ega rääkida keegi teie vastastest.

Viimaste aegade märkide hulka arvab Jeesus ka kristlaste tagakiusamised. Need algasid juba sel ajal, kui elasid kaksteist apostlit, ja peaaegu kõik nad surmati Jeesuse tunnistamise tõttu. Hiljemgi ei ole kristlaste tagakiusamised kuhugi kadunud. Ainuüksi XX sajandil on kristlasi surmatud rohkem, kui kõikidel eelnenud sajanditel kokku, üksnes sel põhjusel, et nad on uskunud Jeesusesse. Vaenangud usu pärast on üks kristliku kiriku tähtsamaid tundemärke.

Tähtis on teada, et just raskuste keskel on Jeesus oma kogudusele eriliselt ligi. Neis olukordades ei ole kristlastel tarvis olla vaprad omast jõust. Tagakiusamistel ja ülekuulamistel esitatakse kristlastele küsimusi nende usu aluste kohta. Ja Jeesus ütleb, et taolistes olukordades ei ole kristlastel tarvis muretseda selle üle, mida rääkida – tema ise annab neile vajalikul hetkel vastamiseks samasuguse tarkuse, nagu oli tal endalgi. See on tarkus, mis ületab kõige kavalamadki küsimused ja üles seatud lõksud ning paneb kõigil vastastel suu kinni. Mitte keegi ei saa võimalust öelda, et kristlased on rumalad või et nad kukkusid sisse.

Seda oma töötust on Jeesus ka täitnud lugematuil kordadel. Juba varsti pärast tema taevasseminekut said tema tunnistajad mitmeid võimalusi anda tunnistust ka kõrgete riigiametnike ees. Vahel tunnistajaid peksti, vahel visati kividega surnuks, ent sõnum Jeesusest läks edasi.

21:16–19 Aga ka teie vanemad ja vennad ja sugulased ja sõbrad reedavad teid ja lasevad mõned teie seast surmata, ning teie saate kõikide vihaalusteks minu nime pärast. Ent juuksekarvgi ei saa hukka teie peast. Oma vastupidavusega kannatustes te pärite oma hinge.

Seegi Jeesuse ennustus on osutunud maailmas tõeks lugematuil kordadel. Kui läheb tagakiusuks, siis ei saa kristlased usaldada isegi oma lähimaid sugulasi. Kui vahel arvatakse, et ristiusk on nõrkade inimeste jaoks, kes muidu eluga toime ei tule ja sellest lohutust otsivad, siis siin on küll koht selle üle põhjalikumalt järele mõelda. Jeesusesse uskumine ja selle usu juurde kindlaks jäämine nõuab hoopis rohkem iseloomu ja julgust, kui massidega kaasa jooksmine.

Tõsi küll, taas tuleb rõhutada, et siin on tegelikult jutt enamast, kui lihtsalt inimlikust vaprustest või julgusest. Jutt on Jumala enda üleloomulikust, kuid nähtamatust ligiolekust oma rahvale ja eriti enda tunnistajatele, mis annab tavalistele nõrkadele inimestele vajalikul hetkel üleloomuliku julguse ja väe.

Eriti tähelepanuväärsed on siinkohal Jeesuse sõnad, et juuksekarvgi ei saa hukka tema tunnistajate peast. Otse enne seda ütles Jeesus, et isegi sugulased ja sõbrad reedavad neid ja lasevad mõned nende seast surmata. Kuidas seda mõista? – Lihtsalt nõnda, et Jeesuse tunnistajatele ei tee maine surm mingit kahju. Mitte karvavõrdki, nagu

meie ütleksime. Teises kohas ütles Jeesus, et pole tarvis karta neid, kes ihu tapavad ja pärast seda ei saa enam midagi teha. Nende sõnadega tunnistab Jeesus kõige selgemalt, et bioloogiline surm pole hoopiski lõpp. Vastupidi – kannatustes püsivaks jäädes võib kristlane selle kaudu hoopis elu. Neist Jeesuse sõnadest võib järeldada, et karta pole tarvis mitte füüsilist surma, vaid hoopis elu ilma Jumalata, sest see tähendab tõelist surma.

Oma jüngrite küsimustele vastates iseloomustas Jeesus kõigepealt üldjoontes seda pikka aega, mis eelneb tema teisele tulemisele ja mida meie kutsume kristliku kiriku ajaks. Alles seejärel vastas ta küsimusele Jeruusalemma hävitamise kohta.

21:20–24 Aga kui te näete Jeruusalemma sõjalaagreist piiratuna, siis mõistke, et selle laastamine on lähedal. Siis need, kes on Juudamaal, põgenegu mägedele, ja need, kes on linnas, mingu välja, ja kes on maal, ärgu tulgu linna, sest need on kättemaksupäevad, et kõik läheks täide, mis on kirjutatud. Häda neile, kes on lapseootel, ja neile, kes imetavad neil päevil, sest suur kitsikus tuleb maa peale ja viha selle rahva vastu. Ja nad langevad mõõgatera läbi ja nad viiakse vangi kõigi rahvaste sekka, ja Jeruusalemm jääb paganatele tallata, kuni paganate ajad saavad täis.

Kui sõda puhkes, siis tavaliselt kiirustasid inimesed linna kaitsvate müüride varju. Selleks ju linnamüürid ehitatud olidki. Siin aga käskis Jeesus oma jüngritel teha täpselt vastupidi – põgeneda linnast välja, mägedesse. Kindlasti tundus see nõuanne mõistusevastane, aga Jeesus teadis, mis ta rääkis. Ta ennustas, et linn vallutatakse ja rahvas tapetakse või viiakse vangi.

Ajaloo on teada, et Jeesuse järgijad neist nõuannetest ka juhindusid. Paljud neist põgenesid teisele poole Jordanit, Pella linna. Jeruusalemmaga aga läks just nii, nagu Jeesus oli ennustanud.

Veel hiljemgi hakkasid juudid kord roomlaste vastu mässama Bar Kochba juhtimisel. Selle mässu surusid Rooma sõjaväed maha keiser Hadrianuse ajal aastal 135. Siis hävitati linn põhjalikult ja juutidele ei antud sajandite jooksul õigust asuda elama Aelina Capitolinasse, mis oli ehitatud Jeruusalemma varemetele. Juudi rahvas paisati laiali teiste rahvaste hulka ja endine Jeruusalemm jäi paljudeks sajanditeks paganate valdusse. Alles XX sajandil pöördus juutide saatuse taas otsustavalt. Juutidel on taas oma riik ja Jeruusalemm on selle pealinn vastupidiselt igasugusele inimlikule tõenäosusele ja loogikale. Isiklikult arvan, et need faktid peaksid meile küll mõjuma nagu ajaloo äratuskell. Sest Jeesus ise ütles, et Jeruusalemm jääb paganatele tallata seniks, kuni paganate ajad täis saavad.

Jeesus Jumala Pojana teab tõde nii elu ja surma kohta kui ka inimkonna ajaloo kohta.

21:25–28 Ja päikeses ja kuus ja tähtedes on siis tunnustähti ja maa peal on rahvastel kitsikus ja nõutus merekohina ja veevoogude pärast. Inimesed jäävad hingetuks maailma peale tulevate sündmuste kartuses ja ootuses, sest taeva vägesid kõigutatakse. Ja siis nad näevad Inimese Poega tulevat pilve sees väga ja suure hiilgusega. Aga kui kõik see hakkab sündima, siis tõstke oma pea ja vaadake üles, sest teie lunastus läheneb!”

Jeesus lõpetas õpetuse viimaste aegade kohta kirjeldusega tema enda tulemisest. Seda aega iseloomustavad kartus, lootusetus ja mitmesugused vapustused. Need vapustused vapustavad ka asju, mida alati on peetud püsivateks. Suurele ohule osutavad ka Jeesuse sõnad merekohinast ja veevoogudest, sest vanadest aegadest peale on meri tähendanud israeli rahvale talitsematut ja hirmutavat elementi. Israeli rannikul ei ole ka kuigivõrd sobivaid sadamakohti. Võib-olla on see üks põhjus, miks ei ole israelist kunagi saanud mererahvast, ehkki ta on elanud mere rannal.

Neid Jeesuse sõnu lugedes lähevad mõtted vägisi viimase sajandi sündmustele, mil aatomituuma lõhestamine on andnud inimkonna käsutusse hoopis uued jõud. Huvitav on ka Jeesuse väljend "taeva vägesid kõigutatakse". Algekeeles on 'taeva väed' *dynameis toon uranoon*. Taevas on kreeka keeles *uranos* ja sellest on tuletatud ka nimi elemendile uraan. Uraan aga on teatavasti üks tähtsamaid tuumaenergias kasutatavaid aineid. Kas võib selline kokkulangevus olla lihtsalt juhus?

Kõigi nende sõnade ja kirjeldustega ei taha Jeesus siiski hoopiski oma jüngreile hirmu naha vahele ajada. Otse vastupidi – Jeesus julgustas oma jüngreid, et kui nad selliseid asju näevad, siis tõstku oma pea ja vaadaku üles, sest lunastus läheneb. Jeesus on oma armsate juurde tagasi tulemas ja pidu on varsti algamas. Lõpuks ometi koidab vabadus kõigist patu, kurjuse ja ebatäiuslikkuse ahelaist.

21:29–31 Ja ta rääkis neile võrdumi: „Vaadake viigipuud ja kõiki puid: kui nad juba pakatavad, siis seda nähes te tunnete iseenesest, et suvi on juba lähedal. Nõnda ka teie, kui te näete kõike seda sündivat, tundke, et Jumala riik on lähedal!

Puud sümboliseerivad Piiblis riike ja viigipuu on Iisraeli rahva võrdpilt. See on ka esimene tavaline puu, mida Piiblis mainitakse. Ühtlasi sümboliseerib viigipuu ka Iisraeli tulevast rahuaega. Iisraeli rahvas on Jumala poolt maailmale antud märk, ja seda märki jälgib maailm tõesti äärmise tähelepanuga. Vahel on tunne, et seal ei saa isegi kivi maast tõsta, ilma et sellest räägiks kõik maailma uudistekanalid. Viigipuud jälgides võib aimata, missuguse aastaajaga on tegemist. Oma kaasajal oleme näinud, et viigipuu on taas lehte läinud. Kuum, ahistav ja tappev suvi on lähedal. Aga sel ajal küpsevad viigipuul ka parimad viljad. Ilma kitsikuste ja raskusteta ei sünni uut kvaliteeti. Ent keset kitsikusi ja raskusi võib tõsta pilgu lõplikule vabastusele – Jumala riigi nähtavale saabumisele maa peale.

21:32–33 Tõesti, ma ütlen teile, see sugupõlv ei kao, kuni kõik on sündinud. Taevas ja maa hävivad, aga minu sõnad ei hävi.

Me ei tea päris täpselt, mida tähendavad Jeesuse sõnad "see sugupõlv". Neid on aegade jooksul mõistetud vägagi erinevalt. Algtekstis kasutatud sõna *genea* võib tähendada muuhulgas sündimist, sama päritoluga inimeste rühma, põlvkonda või tervet sugukonda. On leidunud neidki, kes on arvanud lihtsalt, et Jeesus eksis, kui ta uskus, et kõik, mida ta kirjeldab, leiab aset selle sugupõlve ajal, kes nägi teda ennast elavana. Ent on väga tähelepanuväärne, et just selles seoses rõhutas Jeesus nii kindlalt oma sõnade paikapidavust: taevas ja maa hävivad, aga mitte see, mida tema on öelnud. Nõnda võib öelda tõesti üksnes Jumal ise.

Üks võimalus on, et sõnad "see sugupõlv" tähendavad lihtsalt Iisraeli rahvast, seega sedasama, millest kõneleb ka viigipuu. Sellisel juhul tähendavad Jeesuse sõnad, et juudi rahvas ei hävi maa pealt, enne kui saabub Jumala riik. Inimkonna ajalugu näitab, kui väga on püütud Iisraeli rahvast hävitada, ja ometi on ta alles tänapäevani. Mitte ühegi teise rahvaga ei ole ajaloo jooksul toimunud midagi taolist. Tegemist on imega, mille Jeesus andis meile märgiks.

Issanda sõnu selle sugupõlve kohta on tõlgendatud ka nõnda, et need tähendavad põlvkonda, mis elab siis, kui viigipuu puhkeb õide. Sellele toetudes on püütud välja arvutada, milliseks ajaks peaks Jeesus olema tulnud tagasi. Jeesus ise aga ei mõelnud seda nõnda. Vastupidi. Mt 24:36 tuuakse meile ära Jeesuse sõnad: "Seda päeva või tundi ei tea aga keegi, ei taeva inglid ega Poeg, vaid Isa üksni." Täpsete aegade ennustamise asemel annab Jeesus oma järgijatele paremat nõu:

21:34–36 Aga hoidke end, et teie süda ei oleks koormatud liigsöömise ega purjutamise ega argielu muredega ja et see päev ei tuleks teie peale äkitselt otsekui linnupael, sest see tuleb kõikide peale, kes maa peal asuvad! Valvake siis igal ajal, paludes, et te oleksite väärilised põgenema kõige selle eest, mis tuleb, ja seisma Inimese Poja ees!"

Lühidalt: Jeesuse tulekuks tuleb alati valmis olla. Ja see nõuab valvamist, et käesolev maailm kõigi oma murede või ka elulõbudega ei tõmbaks liialt tähelepanu endale. See maailm on tulvil asju, mis püüavad haarata meie tähelepanu, aja ja energia. Neisse asjadesse sukeldudes ununeb kergesti see, mis on tegelikult kõige tähtsam – Jeesuse Kristuse tundmine ja Jumala lapseks saamine. Mitte kõik ei pääse taevasse – seda õpetab Piibel täiesti ühemõtteliselt. Sinna ei pääse isegi kõik need, kes teavad, et Jeesus on Issand. Kõige tähtsam elus on mitte ainult uskuda, et Jumal on olemas, vaid hoolitseda, et suhe Jumalaga oleks korras.

Kui Jeesus tuleb tagasi või kui me ka kohtume temaga ajaliku surma teel, siis ei või keegi seista tema ees, toetudes omaenda headusele.

Kas pole suurepärane, et Jeesus on kõik vajaliku meile varakult teada andnud! Nii ei tule ees ootav kohus meile üllatusena. Juba praegu võime end selle vastu ette valmistada. Jeesus ise tahab olla meie Päästja ja Advokaat juba praegu, ja kui me tema teened vastu võtame, siis pole meil tarvis kohut karta.

Valvamine tähendab seda, et me hoiame oma elul silma peal, jälgides, millises suunas see areneb, hoidudes asjadest, mis kahjustavad meie suhet Jumalaga ja parandades meelt seal, kus see osutub vajalikuks. Jätkuvalt tuleb rääkida Jumalale, mis on meie elus toimunud, ja paluda temalt jõudu vabaneda kõigest, mis on seal vale.

21:37–38 Aga Jeesus oli päeva ajal õpetamas pühakojas, ööseks aga läks välja ööbima mäele, mida hüütakse Õlimäeks. Ja kõik rahvas tuli varahommikul tema juurde pühakotta teda kuulama.

Jeesus oli inimestele kättesaadav kuni lõpuni. Ta ei püüdnud end varjata, ehkki ta teadis, mida tema vastu plaanitsetakse. Viimase hetkeni õpetas ta rahvast, et võimalikult paljud leiaksid tema kaudu elu. Seda võimalust rahvas ka kasutas juba hommikul vara. Siin on meil midagi õppida ...

PKK0292 Lk 22:1 – 30

Tahan olla suurim!

Kõigi nelja evangeeliumi kulminatsiooniks on Jeesuse kannatustega seotud sündmused ja neile järgnenud ülestõusmine surnuist. Võib koguni põhjendatult öelda, et evangeeliumiraamatud on Jeesuse kannatuste kirjeldused, mis on varustatud pika sissejuhatusega.

22:1 Aga lähenes hapnemata leibade püha, mida hüütakse paasaks,

Rangelt võttes olid paasapüha ja hapnemata leibade püha kaks erinevat püha, kuid praktikas olid nad sulanud kokku üheks pikaks pühadeajaks. See oli aeg, mil kõik juudid, kes olid selleks vähegi võimelised, püüdsid minna Jeruusalemma pühi pidama. Umbes pool aastat varem oli Jeesus olnud maa põhjaosas, kus leidis aset ka kogemus kirkastumäel. Juba siis oli Jeesus rääkinud jüngeritele oma tulevases saatuses Jeruusalemmas. Sealt algas ka tema teekonna viimane osa – vastu kannatustele ja ristisurmale, et meie võiksime elada. Nüüd oli Jeesus jõudnud Jeruusalemma ja ennustatud sündmusi valmistati ette.

22:2 ning ülempreestrid ja kirjatundjad otsisid võimalust, kuidas Jeesust hukata, sest nad kartsid rahvast.

Rahva religioossed juhid oleksid Jeesuse kõrvaldanud otsekohe, kuid neile oli takistuseks rahvas. Paasapühade ajal oli terve Jeruusalemm rahvast täis ja ülempreestrid ei julgenud riskida sellega, et rahvas võiks nende peale vihaseks saada. Sest vihale aetud rahvahulk võib hakkama saada ei tea millega. Niisiis, ülempreestrid olid ummikus. Kust pidid nad leidma olukorrale lahenduse?

22:3–6 Aga saatan oli läinud Juuda sisse, keda hüüti Iskariotiks, kes oli nende kaheteistkümne hulgast, ja Juudas läks ja rääkis kokku ülempreestrite ja templivalvuritega selles, kuidas ta saaks Jeesuse ära anda nende kätte. Ja nad said rõõmsaks ja leppisid temaga kokku, et nad annavad talle raha. Ja Juudas nõustus ning hakkas otsima Jeesuse äraandmiseks parajat aega, mil rahvahulka pole ta ümber.

Oma avaliku tegevuse ajal oli Jeesus ajanud inimestest välja kurje vaime. Kuid nendel juhtumitel ei olnud kunagi tegemist sellega, et inimeses oleks võtnud endale koha saatan ise. Alati oli olnud tegemist üksnes tema alluvatega – mitmesuguste roojaste vaimudega. Ent nüüd, kus Juudas Iskariot oli avanud oma südame kurjusele, oli pimeduseriigi peamees ise asunud temasse.

Me ei suuda Juuda juhtumit lõpuni mõista. Üheski evangeeliumis ei räägita meile, miks sai temast reetur. Mõned on arvanud, et kuna *Iskarioti* üks võimalik tähendus on 'Kariotist pärit mees', siis võis Juudas olla Jeesuse jüngrite

seas ainus mittegalilealne. Nimelt paiknes Karioti nimeline koht Juuda aladel. Seega võib oletada, et Juudas võis end tunda teiste jüngrite hulgas mõnevõrra võõrana ja seetõttu neist veelgi enam võõrduda.

Isegi, kui see seletus vastaks tõele, on minu arvates raske uskuda, et see oleks piisav seletus sellele, millega Juudas hakkama sai. Kurjus võib küll oluliselt saada toitu pettumustest ja tõrjutusest, aga tegelikult on tema juured kindlasti sügavamal. Pealegi ei näe me evangeeliumides kusagil, et Jeesus ise või tema jüngrid oleksid suhtunud Juudasse kuidagi tõrjuvalt. Ise oletaksin pigem, et küllap on tegemist vargsi sisse hiiliva kurjusega. See on olukord, kus inimene on küll usklik ja suhtleb Jeesusega isegi lähedaselt, nagu seda tegi ka Juudas, kuid ta hakkab endale lubama asju, mis kardavad valgust. Ta oskab neid hoolikalt varjata, nii et keegi ei taipa teda kahtlustadagi. Ühel hetkel aga selgub, et uskliku inimese elus valitsevad väga tõsiselt valed asjad. Ja kui talle nendest rääkida, ei leia ta ise neis vähimatki probleemi. Sellised olukorrad on küllalt tuntud ka tänapäeval. Johannes mainib oma evangeeliumis koguni, et Juudas oli varas. Vähehaaval hakkas ta nähtavasti tõe suhtes üha rohkem kompromisse tegema, kuni ühel päeval sai ta tähtsaimaks relvaks saatana käes, et Jeesust kõrvaldada. Oli nüüd Juuda puhul konkreetne põhjus milline tahes, hingevaenlane kasutas selle olukorra ära ja võõrutas ta oma Päästjast. Pimedus Juuda elus muutus nii suureks, et ta Jeesuse jüngrina oli valmis reetma oma Õpetaja ega taibanud nähtavasti üldse, et midagi on halvasti. Alles hiljem, kui Jeesus oli juba reedetud, märkas ta, mis oli toimunud, ja kahetses ning viis raha templisse tagasi. Aga see oli tema jaoks liiga hilja.

Juuda vaimulik areng on hirmuäratav. See kriipsutab eriti alla, kui tähtis on oma vaimulikkude olukorda valvata ja silmas pidada, et mitte libiseda märkamatuks eksiteele. Üks asi on kuulata Jumala sõna õpetust ja isegi uskuda seda, hoopis teine asi aga on võtta seda sõna tõsiselt, nii et see mõjutab ka elu ja valikuid. Jumala sõna kuulmine võib inimest äratada ja juhtida teda Jumala tundmisele, kuid see võib teda ka hoopis paadutada. Inimene võib mõelda, et kõik on korras, nii kaua kui ta käib õigetel koosolekutel ja kuulab õigeid kõnelejaid. Ta võib teha palju muudki, mis välispidiselt paistab hea ja õige, aga samal ajal võib tema süda ometi olla Jumalast valgusaastate kaugusel.

22:7–13 Saabus hapnemata leibade püha, mil paasatall pidi tapetama, ja Jeesus läkitas Peetruse ja Johannese ning ütles: „Minge ja valmistage meile paasa, et me seda sööksime!” Nemad küsisid temalt: „Kuhu sa tahad, et me selle valmistaksime?” Tema ütles neile: „Vaata, kui te lähete linna sisse, siis te kohtate veekruusi kandvat inimest. Minge temaga kaasa sinna majja, kuhu ta sisse astub, ja ütelge selle maja peremehele: „Õpetaja ütleb sulle: Kus on võõrastetuba, kus ma võiksin süüa paasat oma jüngritega?” Siis too näitab teile suurt vaipadega kaetud ülemist tuba, seal valmistage!” Nad läksid ja leidsid nõnda, nagu Jeesus neile oli öelnud. Ja nad valmistasid paasasöömaaja.

Juudas ootas sobivat võimalust Jeesuse reetmiseks. Seetõttu ei võinud Jeesus juhatada Peetrusele ja Johannesele otsest aadressi või teed, kuhu minna – Juudas oleks võinud sellest teada saada ja õhtusöömaaja nurja ajada. Et seda takistada, andis Jeesus oma jüngritele sellise salapärase juhtnööri. Küllap võis linnas olla veekruusi kandvaid inimesi rohkemgi, aga nende hulgas ainult üks meesterahvas, sest tavaliselt oli vee kandmine naiste töö. Sellele mehele käskiski Jeesus oma jüngritel järgneda, sest algkeeles kasutatud sõna viitab nimelt meesterahvale. Meest järgides jõudsid jüngrid majja, mille peremehega võis olla paasasöömaaja suhtes ka juba varem kokku lepitud.

Vastavalt Moosese Seadusele tuli paasatall tappa niisanikuu 14. päeval Jeruusalemma templis. See päev oli reede. Tõelist paasatall ei võinud süüa mujal, kui Jeruusalemmas. Kui aga keegi siiski sõi paasasöömaaga kas varem või siis kusagil mujal, siis koosnes see söömaag ainult kibedatest rohttaimedest, leivast ja neljast veinikarikast. Veel kuuluvad juutliku paasasöömaaja juurde alati ka teatud palved ja pühakirjakohtade lugemised. Sellise söömaaja korraldas nüüd ka Jeesus oma jüngritega.

Iisraelis loetakse ööpäeva vahetuseks õhtust aega kella 6 paiku. Seega algas niisanikuu 14. päev meie arusaama kohaselt neljapäeva õhtul ja kestis reede õhtuni. Järelikult, kui Jeesus oli risti löödud, siis suri ta just samal ajal, kui paasatalledki tapeti templis keskpäeva paiku 14. päeval. Niisiis, juutliku arusaama kohaselt Jeesus nii seadis püha õhtusöömaaja kui ka suri ristil ühel ja samal päeval.

22:14–18 Ja kui tund tuli, istus Jeesus maha ja apostlid koos temaga. Ja ta ütles neile: „Ma olen südamest igatsenud seda paasat süüa teiega enne oma kannatamist, sest ma ütlen teile, ma ei söö seda enam, kuni kõik on läinud täide Jumala riigis.” Ja ta võttis karika, tänas ning ütles: „Võtke see ning jagage eneste vahel! Sest ma ütlen teile, mina ei joo nüüdsest peale viinapuu viljast, kuni Jumala riik on tulnud.”

Paasasöömaajal joodi ühtekokku 4 karikatäit veini. Ühel hetkel läks Jeesus tavalisest rituaalist erinevat teed ja seadis püha õhtusöömaaja. On öeldud, et kui Jeesus võttis karika, siis ta tänas. Vastav kreekakeelne sõna on euharistia. See tuletab ennekõike meelde, et püha õhtusöömaag on tänusöömaag. Järgnevalt kuulemegi püha õhtusöömaaja seadmisest.

22:19–20 Ja ta võttis leiva, tänas ja murdis ja andis neile, öeldes: „See on minu ihu, mis teie eest antakse. Seda tehke minu mälestuseks!” Selsamal kombel võttis ta ka karika pärast õhtusöömaaga ja ütles: „See karikas on uus leping minu veres, mis teie eest valatakse.

Äkitselt sai jüngritele tuttav paasasöömaag uue tähenduse. Püha, mida peeti Iisraeli Egiptusest vabanemise mälestuseks, ei tähendanudki enam kaugete sündmuste meenutamist, vaid Jeesuse sõnad tegid vana lepingu söömaajast uue lepingu söömaaja. Leib ja vein on hoopis Jeesuse ihu ja veri, mis antakse ja valatakse inimeste eest, et nad ei peaks hukkuma. Nii seadis Jeesus söömaaja, mis on pakkunud kristlastele troosti ja jõudu juba ligemale paar tuhat aastat. Igale pühale õhtusöömaajal võib patune inimene võtta usus vastu Jeesuse sõnad, et ta andis oma ihu surma ja valas oma vere just tema tõttu, just tema eest. Püha õhtusöömaag on õieti nähtav sõna, mis kõigi viie meelega kaudu kinnitab oma vastuvõtjale: "Jeesus on sinu eest surnud, et sina võiksid elada!"

Aga püha õhtusöömaag ei ole mitte ainult tänu ja andestuse söömaag. See osutab ka tulevikule. Jeesus ütles, et ta ei joo enam viinapuu viljast, enne kui Jumala riik on tulnud. Seega tähendab pühast õhtusöömaajast osavõtmine ka Jeesuse tagasituleku rõõmsat ootust. Need mõtted võttis Paulus kokku 1Kr 11:26 järgnevalt: "Sest iga kord, kui te seda leiba sööte ja karikast joote, kuulutate teie Issanda surma, kuni tema tuleb."

22:21–23 Siiski, vaata, minu äraandja käsi on minuga lauas, sest Inimese Poeg läheb küll ära, nii nagu see on määratud, ometi häda sellele inimesele, kes ta ära annab!” Ja nemad hakkasid omavahel arutama, kes see küll võiks nende seast olla, kes seda kavatseb teha.

Jeesus juba teadis, et üks kaheteistkümnest tema ka reedab. Ta teadis, et ta on temaga parajasti samas lauas. Sööjad lamasid vasakul küljel madala U-kujulise laua ümber. Lähedikkude olevad inimesed kasutasid sama kastmenõu, millesse nad parema käega kastsid leivatükki. Niisiis oli Jeesuse reetja Jeesusele väga lähedal, enne kui ta läks oma reetlikule teele. Hiljem teeskles ta samasugust sõprust, suudeldes Jeesust Ketsemanis.

Ps 41:10 on kõnekas ennustus: "Ka see mees, kellega ma rahun elasin, keda ma usaldas, kes mu leiba söi, on tõstnud kanna mu vastu." Reetja ise aga nähtavasti oskas end ülal pidada nii rahulikult ja süütult, et teised jüngrid ei osanud midagi kahtlustada. Nagu mäletame teistest evangeeliumidest, igaüks oskas kahtlustada üksnes ennast. Võib-olla väljendubki selles kristliku elu üks tähtsamaid iseloomulikke jooni – ei tohi kunagi olla ülearu kindel iseendas, oma ustavuses ja võimekuses. Ennemini on põhjust pidevalt kanda hoolt ja valvata, et mitte triivida eemale oma Päästjast, kelles on ainuke püsiv turvalisus. Juudal aga niisugust kitsikust ja küsimust ei olnud. Tema võis olla täiesti rahulik, teda kiusaja enam ei häirinud.

Jüngritel tekkis uus küsimus.

22:24 Aga nende seas tõusis ka vaidlus, keda nendest tuleks arvata teistest suuremaks.

Sellest viimasel söömaajal tekkinud vaidlusküsimusest räägib meile ainult Luukas. Tõsi, kaudselt viitab sellele ka jalgade pesemise lugu, millest räägib meile Johannese evangeelium. Jeesus pesi oma jüngrite jalad ehk tegi orjade töö, et aidata oma jüngritel mõista, milliseid tegusid peetakse suureks Jumala riigis. Lugeses jüngrite vaidlusest

Jeesuse elu võib-olla kõige hardamal hetkel, peame vaid imestama, kui nõrk on inimlik meel. Ei ole olemas nii püha hetke, kus meil kaoks soov tõusta teistest kõrgemale – kui mitte muus, siis vähemalt alandlikkuses!

Üsna hea enesetundmise ja võib-olla ka ehtsa alandlikkuse kohta võiks tuua järgmise näite. Soome praost Urho Muroma, võib-olla Soome tuntuim äratusjutlustaja XX sajandil, tunnistas kord pastorite koosolekul: "Mina olen nüüd 13 aastat kuulutanud evangeeliumi ja iga kord kantslisse tõustes palvetanud, et seekord võiksin rääkida, mõtlemata oma aule, aga senini ei ole Jumal kunagi seda palvet kuulnud." (Andmed Timo Junkkaala raamatust "Urho Muroma – herätyssaarnaaja". On parem ära tunda ja tunnistada endas peituvat eneseülendussoovi, kui kujutleda, et seda pole olemaski.

Saatan oli läinud küll Juudasse, kuid polnud jätnud rahule ka teisi jüngreid. Eneseülendussoov on paradiisist alates kuulunud meie kõige armsamate pattude hulka.

22:25–27 Ent Jeesus ütles neile: „Rahvaste kuningad peremehetsevad nende üle ja neid, kes nende kallal meelevallatsevad, hüütakse „heategijaks”. Nõnda ei tohi olla teie seas, vaid suurim teie seas olgu nagu noorim, ja juht nagu see, kes teenib. Sest kumb on suurem, kas see, kes istub lauas, või see, kes teenib? Eks see, kes istub lauas? Ent mina olen teie seas nõnda nagu see, kes teenib.

Jeesuse ajal lasksid valitsejad meelsasti kutsuda end heategijateks, ehkki nad samal ajal hoidsid rahvaid oma raudses haardes. Jeesus seevastu andis hoopis teistsugust eeskujut. Tema ise oli jätnud maha oma kirkusetrooni taevast ja saanud inimeseks. Viimisel õhtusöömaajal pesi ta isegi oma jüngrite jalgu. Kunagi ei sundinud ta kedagi endale alluma. Ta ei allunud kiusatustele hakata kuningaks. Ta ei kasutanud oma võimu või meelevaldat inimeste maha surumiseks. Selle asemel kutsus ta inimesi enda juurde, osutades neile armastust ja teenides neid.

Ka täna ei sunni Jeesus kedagi end järgima. Kui sulle vahel peaks tunduma, et ta sind millekski sunnib, siis oled mõistnud asja valesti. Ta soovib, et teod ja valikud, mida me selles elus teeme, toimuvad selle põhjal, et me teda armastame, mitte selle põhjal, et me kardaksime tema karistust. Muidugi ta andis teada oma tahte nii oma jüngritele kui ka meile, aga kunagi pole ta kedagi sundinud seda täitma. Ta ei takistanud ka Juudast minemast oma pimedatele teedele. Ta annab meile oma tahte teada selleks, et seda järgides oleks meil parim võimalik elu. Jah, just nii see on, hoolimata sellest, et nagu eespool nägime, on Jeesuse järgimine kõike muud kui väliselt kerge ja meeldiv. Sellest hoolimata on see tegelikkuses parim võimalik elu.

Raske on mõista kristlasi, kes üha otsivad võimalusi kitsa tee laiendamiseks. Nad küsivad, miks ei tohi kristlane teha üht või teist kahtlase väärtusega asja, või siis, miks peaksid nad tegema teatud kristlikke asju, mida neile tegelikult teha ei meeldi. Sellised küsimused mõjuvad mõnes mõttes samamoodi, nagu küsiks autojuht reisijalt, kas tõesti peab kogu aeg sõitma mööda teed, kas teelt välja sõita ei tohigi? Muidugi näitavad sellised küsimused lihtsalt, mida inimene tegelikult armastab või mida talle tegelikult teha ei meeldi. Teisiti öeldes, need küsimused näitavad lihtsalt, et inimene Jumalat tegelikult veel ei tunne. Jumala riigi asjad on talle alles võõrad, maailma asjad aga armsad ja tuttavad, sellest ka sellised pürgimused. Sügavamal oma südames selline inimene tegelikult ei usu, et Jeesuse poolt soovitatud tee on parim.

22:28–30 Aga teie olete need, kes minu juures on püsinud mu kiusatustes, ja mina sean teile kuningriigi, nõnda nagu minu Isa mulle on seadnud, et te sööksite ja jooksite minu lauast minu riigis ja istuksite troonidel, mõistes kohut Iisraeli kaheteistkümnemele suguharule.

Tänapäevaseks võiks seda väljendada nõnda, et Jeesus on valmistanud oma järgijatele tulevikku, kus elu on hoopis uuel ja kõrgemal tasemel. Äsja olid jüngrid vaeelnud selle üle, kes neist on suurim. Kõigepealt aga pidid nad selgeks õppima selle, kuidas Jumala riigis suurust üldse mõistetakse. Edasi, Jeesuse järgimine tähendab tema juurde jäämist ka kiusatustes – see tähendab siis, kui olud on rasked. Nagu ütleb apostel Paulus: kui me koos Kristusega kannatame, siis meid ka koos temaga kirgastatakse (Rm 8:17).

Jeesus ütles, et tema järgijate jaoks on tema riigis troonid valmis ja nad on seal isegi kohtumõistjateks. Ennekõike tähendab see, et Jumala riigis on asjad õigesti paigas. Mitte nii, nagu sageli siin maa peal, kus õiged inimesed sageli kannatavad, ülekohtused aga võimutsevad. Aga enne kohtumõistmise paigale pääsemist tuleb nähtavasti kannatustest ja raskustes läbi käia, et Jumala riigi õppetükid korralikult selgeks saaksid.

Jeesuse töötus oma jüngrite positsiooni osas on teatud mõttes juba täitunud. Nad teenivad meid oma tunnistusega, millest osa on kirja pandud ka Piiblis, ja mis toovad elu üha uutele sugupõlvadele, kes seda loevad ja usuvad.

Jumala riigis tähendab valitsemine teenimist ja eneseohverdamist, ning see on töö, kus tööpuudust pole iialgi karta. Kes soovib tulla Jumala riiki ja istuda kord troonil? See on auline koht Jeesuse läheduses, kes ka ise teenis ja ennast ohverdas.

PKK0293 Lk 22:31 – 62

Jeesuse pilk

Viimased sündmused Jeesuse elus enne tema ristisurma tähendasid katsumusi mitte ainult talle endale, vaid ka tema jüngritele. Vaatame, mida ütles Jeesus Peetrusele

Lk 22:31–32 Siimon, Siimon, vaata, saatan on väga püüdnud sõeluda teid nagu nisu! Aga mina olen sinu pärast Jumalat palunud, et su usk ei lõpeks. Ja kui sa ükskord pöördud, siis kinnita oma vendi!”

Kõik evangeeliumiraamatud räägivad sellest Jeesuse ennustusest ja samuti Peetruse langemisest. On tähelepanuväärne, et Piibel ei varja meie eest isegi suurimate Jumala riigi töötajate nõrkusi. Maailmas on kombeks ülistada suuri juhte taevani, nende vead aga võimalikult maha vaikida. Evangeeliumiraamatutest aga võib igaüks lugeda, millised nägid nõrkusehetkel välja mehed, kes hiljem seati koguduse sammasteks. Kas võiks leida paremat viisi näidata, mis on kristlikus usus kõige tähtsam? See ei ole inimeste võime tulla võitjana välja kõikidest olukordadest, vaid Jumala arm, mis on suuteline kasutama inimesi, hoolimata nende nõrkustest ja langemistest.

Veel on väga tähelepanuväärne, mida teeb Jeesus sel ajal, kui tema järgija on sattunud tõsisesse raskustesse. Ta ei vaata pealt, et näha, kui tubli inimene on ja kuidas ta raskustega hakkama saab, vaid ta on tema eest juba palvetanud, ja nüüd ta ühest küljest hoiatab teda, teisest küljest aga julgustab. Tegelikult palvetas Jeesus Peetruse eest juba enne, kui ta oli veel üldse langenudki. Selgub, et Jeesus teadis ette nii seda langemist kui ka sellele järgnevat tõusmist. Siin julgustab Jeesus Peetrust juba ette, edaspidi aga on Peetruse ülesandeks kohelda samamoodi teisi langejaid. Seejuures ei väljenda Jeesus Peetrusele mitte mingil kombel oma nõrdimust või pahameelt. Jeesus tundis Peetrust hoopis paremini, kui Peetrus ise. See peab paika ka meie puhul. Siin aga Peetrus Jeesuse sõnu ei uskunud.

22:33–34 Peetrus ütles talle: „Issand, ma olen valmis minema sinuga niihästi vangi kui surma!” Jeesus aga ütles: „Ma ütlen sulle, Peetrus, kukk ei laula täna enne, kui sa oled kolm korda salanud, et sa mind tunnend!”

Kui inimene seisab kahe jalaga kindlal pinnal, siis on raske karta torme, mis võivad tõusta merel. Kui inimene ei aima, millised katsumused võivad teda tabada, siis võib kergesti arvata endast liiga palju. Jeesus aga teadis, mis ootab ees. Sellepärast pidas ta vajalikuks Peetrust hoiatada ja julgustada. Ja tõesti, kulusid vaid mõned tunnid, ja Peetrus oligi olukordades, mida ta polnud ette näinud. Kui pime võib olla inimene, kui ta usaldab oma jõudu ja võimeid!

22:35–38 Ja Jeesus ütles neile: „Kui ma läkitasin teid kukruta ja paunata ja jalatsiteta, kas teil oli midagi puudu?” Nemad ütlesid: „Ei midagi.” Siis ta ütles neile: „Kuid nüüd, kellel on kukkur, võtku see kaasa, nõndasamuti ka paun, ja kellel ei ole, see müügu ära oma kuub ja ostku mõõk! Sest ma ütlen teile, minus peab

minema täide, mis on kirjutatud: Ta on ülekohtuste sekka arvatud. Sest ka see, mis minu kohta käib, on lõpul.”
Aga nemad ütlesid: „Issand, ennäe, siin on kaks mõõka.” Tema ütles neile: „Sellest on küllalt.”

Mitte kuigi ammu olid Jeesuse jüngrid kogenud tema nime väge, kui nad käisid Iisraeli rahva hulgas evangeeliumi kuulutamas. Sellel tööl olid kõik nende majanduslikud vajadused saanud täidetud, ehkki neil polnud kaasas midagi muud, kui vaid seljas olevad riided. Neil ei olnud kaasas isegi mitte raha. Siin aga ütles Jeesus, et olukord on oluliselt muutunud. Kask osta mõõk tähendab, et rahu asemele on tulnud sõjaolukord. Kui olukorrad muutuvad ohtlikuks, öeldakse meil mõnikord: "Nüüd läheb asi nugade peale!" Umbes selline tähendus võis olla ka Jeesuse üleskutsel osta mõõk. See võis olla üldine hinnang tekkinud olukorrale.

Siinkohal algkeeles kasutatud sõna tähendab väikest mõõka või suurt nuga. Mõõku kandsid reisijad tavaliselt kaitseks röövlite vastu, aga Jeesus mõtles nähtavasti veel muulegi. Jesaja raamatus oli Jeesuse kohta ennustatud, et ta arvati üleastujate hulka. Mõni tund hiljem tulidgi teda arreterima otseku kurjategijat. Mõõgad jüngrite vööle võisid süvendada muljet, nagu oleks tegemist kurjategijate jõuguga. Ent need mõõgad andsid kristlaskonnale tegelikult hoopis vastupidise õpetuse. Kui Peetrus tõstis Jeesuse kaitseks mõõga, siis käskis Jeesus tal sellest loobuda. Sellesse maailma kuuluvad mõõgad ja enda kaitsmine kurjategijate eest, sest riigivõim ei kanna mõõka asjatult. Jumala riigi edasiviimiseks aga vägivald mõeldud ei ole. Jeesus ei vaja enda kaitseks tapvaid relvi, ehkki meie võime neid küll vajada mõnigi kord.

Niisiis näitavad siin toodud salmid meile vaimuliku ja maise võimu erinevust. Kui kristlast ähvardab oht sattuda kuritöö ohvriks, siis võib ta selle takistamiseks kasutada ka vägivalda. Seevastu, kui ta satub kiusatusse kasutada vägivaldseid vahendeid Jumala riigi kaitsmiseks või edendamiseks, siis ta keeldub sellest ja valib meelsamini kasvõi märtrisurma. Selle õppetüki selgeks õppimine on paraku olnud kristlaskonnale raske, eriti neil ajaloo perioodidel, kus mõõgajõudu on tundunud olevat piisavalt.

Ega jüngridki kohe aru saanud, mida Jeesus neile tegelikult öelda tahtis. Seda näitab juba see, et Jeesus pidi neid rahustama, kui nad talle valmisolevalt oma kahte mõõka näitasid. Vaevalt küll tahtis Jeesus öelda, et need kaks mõõka on enesekaitseks piisavad, sest ta ju ei kavatsenudki end nende abil kaitsta. Pigem võivad need sõnad tähendada, et lõpetame selle jutu. Nagunii ei taibanud jüngrid, mis neid varsti ootab, ja nähtavasti polnud ka mõtet seda pikalt seletada. Selle asemel tuli teha midagi hoopis olulisemat.

22:39 Ja Jeesus läks välja ning tuli harjumuspäraselt Õlimäele, ja jüngrid järgnesid talle.

Luukas ja Johannes jätavad mainimata Ketsemani nime, mida kandis Õlimäe rinnakul asuv aed. Selle asemel annab Luukas meile edasi tähtsa teate, et Jeesus ei olnud seal mitte esimest korda palvetamas. Küllap alustas Jeesus oma päevi palvega, ja kui ta viibis Jeruusalemmas, siis oli see nähtavasti tema palvepaik. Seetõttu oskas ka Juudas teda sealt otsida.

22:40 Ja kui ta sinna paika jõudis, siis ta ütles neile: „Palvetage, et te ei satuks kiusatusse!”

Jeesus teadis, et äärmiselt tõsised sündmused on kohe-kohe algamas ja ainuke õige viis neile vastu minna on – palvetada. Kiusatused on osa uskliku inimese elust siin maailmas. Me ei saa takistada nende tulemist, aga Jeesus annab siin tähtsa juhtnööri, kuidas nende puhul käituda.

Tegelikult on ilmselt nõnda, et kui kiusatus on juba käes, siis on hilja palvetada. Sellepärast andis Jeesus oma jüngritele nõu teha seda õigel ajal. Kristlased, kelle osadus Jumalaga toimib, teavad, mida see tähendab, kui vahel on südames tunne: nüüd tuleb palvetada! Kahjuks läks jüngritel samamoodi, nagu on väga paljudel juhtudel läinud teistelgi kristlastel – nad ei võtnud Jeesuse üleskutset piisavalt tõsiselt, sest nad ei teadnud, mis on tulemas. Väsimus võttis võimust. Ja selle kõige tavalisemaks tulemuseks on otsustaval hetkel langemine või eksimine või siis Jumala õnnistustest ilma jäämine.

22:41–42 Ta ise läks neist eemale kiviviske kaugusele, langes põlvili maha ja palvetas: „Isa, kui sa tahad, võta see karikas minult ära! Ometi ärgu sündigu minu tahtmine, vaid sinu oma!”

See on äärmiselt tõsine ja tähtis hetk, mis on tuttav paljudele, kes on sattunud kriitilistesse olukordadesse. Nüüd tuleb otsustada, mida teha edasi. Üks võimalus on teha Jumala tahtmist, aga see tee näib äärmiselt ohtlik, sageli isegi eluohtlik. Teine võimalus on valida kergem tee, minnes kompromissile, aga kas on see tee lõppude lõpuks parem? Jeesus usaldab valikute osas oma taevast Isa ja tema palve on tegelikult suunatud sellele, et allutada end tema tahtmisele.

See on kõike muud kui lihtne, kui me näeme, et Isa tahe on meie loomusele vastumeelt ja isegi vastuvõetamatu. Hetk on äärmiselt tõsine, sest see tähendab surma ühele kahest – kas Jumala tahte meie elus või meie enda enesealalhoiuinstinktile. Meie inimestena toome tavaliselt ohvriks Jumala tahte ja püüame säilitada oma elu või isegi lihtsalt oma mugavused. Jeesus toimis teisiti. Tema palvevõitlus oli suunatud sellele, et peale jääks tema taevase Isa tahe. Ja järgnevad salmid näitavad meile, kui rasket võitlust nõudis selle võidu saavutamine.

22:43–44 [Siis ilmus talle ingel taevast teda kinnitama. Ja raskesti heideldes palvetas ta veelgi pingsamalt, ja ta higi muutus nagu maha tilkuvateks verepiiskadeks.]

Jeesus vajab võitluses kinnitust, ja selleks saadeti talle ingel taevast. Sest ehkki Jeesus oli ja on ka praegu oma olemuselt Jumal, on ta ühtaegu ka inimene. Ja inimene pole võimeline taluma mida tahes. Siin, palves olles sai Jumal veel anda talle vajaliku kinnituse oma taevase saadiku kaudu. Töö, mille sooritamiseks Jeesus oli maailma tulnudki, ei pidanud jääma pooleli.

22:45–46 Ja palvetamast tõustes tuli Jeesus oma jüngrite juurde ja leidis nad magamas kurbuse pärast. Ja ta ütles neile: „Miks te magate? Tõuske üles ja palvetage, et te ei satuks kiusatusse!”

See on kristlaste üldine kogemus. Jumala Vaim õhutab korduvalt inimest tema vaimus ehk südames, et nüüd on tarvis palvetada. Kahjuks jäävad need üleskutsed mõnikord tähelepanuta – inimene ei suuda. See toob reeglina kaasa kannatused ja kaotused. Trööstiv aga on siinjuures siiski see, et Jeesus oma jüngrid ei hüljanud, hoolimata nende saamatusest. Ta käitus oma jüngritega ja käitub ka meiega otsekui kannatlik esimese klassi õpetaja, kes üha uuesti näitab ja seletab asju, mis kuidagi meelde ei taha jääda. On meie õnn, et Jeesus on meiega nii kannatlik.

22:47–48 Kui Jeesus alles rääkis, vaata, tuli rahvajöuk, ja see, keda hüüti Juudaks - üks neist kaheteistkümnest -, käis nende ees ja astus Jeesuse juurde talle suud andma. Aga Jeesus ütles talle: „Juudas, kas sa annad Inimese Poja suudlusega ära?”

Suudlusega tervitasid teineteist sõbrad. Seetõttu teeb see Juuda poolt valitud märk tema reetmise veelgi võikamaks, kui see muidu oleks. Sõbra reetmine mõjub valusamalt kui vaenlase salakavalus. Jeesus aga räägib siin endast mitte kui lihtsalt inimesest, vaid kui Inimese Pojast. Sellega ta mitte lihtsalt ei heida Juudale ette tema tegu kui sellist, vaid meenutab, keda ta tegelikult reedab. Ühtlasi annab ta sellega mõista, et Juuda reetmine on lihtsalt üks ennustatud sündmus ettenähtud sündmuste reas.

Paljud inimesed maailmas on pidanud üle elama reetmise oma parimate sõprade poolt. Selleski osas pidid Jeesus saama kõigi teiste kannatajate sarnaseks. Ta oli tõesti kõiges kiusatud nagu meie, aga siiski ilma patuta. Kibestumisel või süüdistamisel ei olnud tema südames kohta. Olgu see julgustuseks ja valguseks kõigile, kes on pidanud üle elama reetmise valu.

Nagu näeme, Luuka kirjeldus palvevõitlusest Ketsemanis on lühem, kui teistel evangelistidel. Ta ei maini, et palve ajaks võttis Jeesus kolm jüngrit endaga kaasa kaugemale kui ülejäänud, ja samuti, et Jeesus palus sama palvet kolm korda. Samal ajal on Luuka kirjelduses detaile, mida ei ole toonud ära teised.

22:49–53 Kui tema jüngrid nägid, mis on tulemas, ütlesid nad: „Issand, kas me lööme nüüd mõõgaga sekka?” Ja üks neist lõi ülempreestri sulast ning raius ära tema parema kõrva. Aga Jeesus kostis: „Jätke see!” Ja ta

puudutas tema kõrva ja tegi ta terveks. Aga Jeesus ütles ülempreestritele ja templivalvuritele ja vanematele, kes tema vastu olid tulnud: „Kas te olete nagu teeröövli kallale tulnud mõõkade ja nuiadega? Kui ma olin päevast päeva teie juures pühakojas, siis te ei pannud käsi mu külge. Kuid see on teie tund ja pimeduse meelevald.”

Jüngrid magasid siis, kui nad oleksid pidanud palvetama, ja nüüd, otsustaval hetkel ei teadnud nad, kuidas käituda. Õnneks oli Jeesus ise seal neid peatamas ja nende tehtud vigu parandamas. Paljudel teistel on läinud hoopis halvemini, kuna neid pole Jeesus samal viisil peatama tulnud. Igal juhul tegi Jeesus selgeks, et tema riiki ei rajata ega kaitsta relvade abil. Tema riigi tulemiseks tuli minna arreteerijatega kaasa ja kuni Kolgatani välja. Nagu Ketsemani öös kohtusid pimedus ja valgus, nii toimus see ka ristil. Tõsi, esialgne mulje oli selline, et pimeduse väed võitsid, aga see mulje oli üksnes esialgne ja eksitav.

Samuti on, muide, ka tänapäeval. Mõneski olukorras võib tunduda, et pimeduse väed on võitmas, aga see mulje on eksitav.

22:54 Aga nad võtsid Jeesuse kinni ja viisid ära ja tõid ülempreestri majja. Ent Peetrus järgnes eemalt.

Järgneda Jeesusele üksnes eemalt, enda arvates ohutu vahemaa tagant, on ohtlik. Seda on üritanud väga paljud kristlased kuni meie päevadeni välja, aga ikka on selle tulemuseks Jeesuse salgamine ja temast taganemine. Mida kaugemale inimene Jeesusest hoidub, seda kindlamalt võib arvata, et otsustavatel hetkedel ei oska ta teha õigeid valikuid. Isiklikud kaalutlused, näiteks julgeolek, muutuvad tähtsamaks kui see, mis on õige.

22:55–57 Ja kui nad keset õue tule süütasid ja üheskoos maha istusid, istus ka Peetrus nende sekka. Aga üks teenijatüdruk nägi teda tule valgel istuvat ja ütles ainiti tema peale vaadates: „Ka tema oli koos Jeesusega.” Peetrus aga salgas: „Naine, ma ei tunne teda.”

Enne Ketsemani aeda siirdumist oli Jeesus ennustanud Peetrusele, et ta salgab tema kolm korda, enne kui kukk laulab. Siis oli Peetrus kindel, et selline asi on mõeldamatu, aga siin ta nüüd on. Juba jõudis Jeesuse lähim ja innukaim järgija salata, et ta Issandat üldse tunnebki. Et tegemist ei olnud juhusliku komistusega, mida Peetrus oleks soovinud parandada, näeme järgmistest salmidest.

22:58–59 Natukese aja pärast lausus üks mees Peetrust nähes: „Ka sina oled nende seast.” Peetrus aga lausus: „Inimene, ma ei ole.” Ja umbes tund aega hiljem kinnitas seda keegi teine: „Tõepoolest, ka tema oli Jeesusega, ta on ju galilealane.”

Peetrus oli kõrvalise Galilea elanik. Jeruusalemlaste jaoks oli ta pärit provintsist. Peetrus üritas seda varjata, aga tema kärmas suu reetis ta. Galilea keelemurre erines Juudamaa omast. Seda kuuldes pidid jeruusalemlased tõesti kõrva teritama – mida on ühel galilealasel südaööl tegemist ülempreestri õuel? Johannese evangeeliumi 18. peatüki 16. salmist saame teada, et Peetrus oli sinna üldse pääsenud tänu ühele teisele jüngrile, tõenäoliselt Johannesele endale. Johannes järgnes Jeesusele kuni ristini, Peetrusega aga läks teisiti. Siin üritas ta jätkata kord valitud teel ja esineda enesekindlalt.

22:60 Peetrus aga ütles: „Inimene, ma ei mõista, mida sa räägid.” Ja otsekohe, kui ta alles rääkis, laulis kukk.

Nii sai Peetrus omal nahal tunda, et Jeesus ei räägi tühje sõnu, aga see kogemus oli väga valus.

22:61–62 Ning Issand pöördus ja vaatas Peetrusele otsa ja Peetrusele tuli meelde Issanda sõna, kuidas ta temale oli öelnud: „Enne kui täna kukk laulab, salgad sina mu kolm korda ära.” Ja sealt välja minnes puhkes ta kibedasti nutma.

Millise pilguga võis Jeesus sel hetkel vaadata Peetrusele otsa? Millise pilguga oleksime seda teinud meie? Kas võiduröömsalt: "Näed sa, mul oli õigus!"? Või süüdistavalt: "Ma teadsin, et sa oled närukael!"? Või solvunult: "Niipalju siis sinu lubadustest!"?

Usun, et Jeesuse pilgus polnud küll midagi sellesarnast inimlikku. Mina oletaksin pigem, et see meenutas Peetrusele Jeesuse hoiatust, aga ka julgustust. Küllap oli see täis seda armu ja halastust, mida Jeesus ise kehastab. Keegi on öelnud, et Jeesuse pilk päästis Peetruse Juuda saatusest. Ja see tundub usutav.

Jeesus oli kogu aeg olnud lõkke juures istuva Peetruse vaateväljas. Nii oli Jeesusel võimalik vaadata talle otsa just õigel hetkel. Ja küllap on kristlased juba vanadest aegadest mõistnud Jeesuse meeleolu õieti, kui nad on palvetanud: "Halastaja ristilöödud Issand Jeesus Kristus. Ole mulle armuline ja vaata minule andeksandvalt, nagu sa vaatasid Peetrusele, kuigi ta oli sind salanud ..."

Kui usklik inimene peab vaatama otse silma oma nõrkusele ja reetlikkusele, siis jääb tema ainsaks päästelootuseks Jeesuse andestav pilk. Ja nagu Jeesus ei jätnud Peetrust tema enda ja tema tehtud valikute hooleks, nii ei tee ta õnneks ka meiega. Ta vaatab meilegi andeksandvalt, kui me ainult oma salgamisi märkame ja, kõige parem, neid ka nuttes kahetseme.

Peetrus pidi kibedalt pettuma iseendas, aga juba varem oli Jeesus talle öelnud: "Pärast kinnita oma vendi!" On üks asi olla oma usus julge ja enesekindel, nagu oli Peetrus enne langemist, aga on hoopis teine asi saada osa sellest andestusest, armust ja usust, mis Jeesus kingib meile siis, kui me oleme ise endis põhjalikult pettunud. Alles siis vajame me Jeesust tõeliselt Päästjana ja alles pärast seda võime ka õigel viisil julgustada teisi.

PKK0294 Lk 22:63 – 23:25

Kes õieti hukka mõisteti?

Jeesus oli arreteeritud ja toodud ülekuulamiseks ülempreestri koju. Peetrus oli olnud õues ja jälginud sündmuste arengut, kuid pärast kukelaulu oli ta lahkunud kibedasti nuttes. Jeesus aga ei lahkunud, vaid võttis vastu kõik, mida inimesed talle teha soovisid.

22:63–65 Aga mehed, kes Jeesust kinni pidasid, teotasid teda ja peksid. Nad katsid kinni ta silmad ja küsisid temalt: „Ütle prohvetlikult, kes see on, kes sind löi?” Ja nad teotasid teda paljude pilkesõnadega.

Siin näeme esiteks, millised on tegelikult inimesed, ja teiseks, milline on Jeesus. Inimese tõeline loomus paljastub siis, kui tal lubatakse teha seda, mida ta ise iganes soovib, ilma et tal oleks tarvis midagi karta. Siin on üks selline olukord. Ja Jeesust see ei üllata. Ta on selle vastuvõtmiseks valmis. Kui Jeesus oleks soovinud, oleks ta võinud kasutada enda kaitseks oma jumalikku meelevalda. Ta oleks võinud sealt lihtsalt lahkuda või kutsuda appi lugematu arvu ingleid, nagu ta Mt 26:53 ütlebki. Aga ta ei teinud midagi. Ta oli otsustanud käia lõpuni oma raske tee, et sina ja mina võiksime saada oma kurjusest vabaks. Üheks etapiks teel ristile oli ülekuulamine Suurkohtu ees. Suurkohus ehk süneedrion oli juutide kõrgeim omavalitsusorgan. See toimis Rooma riigivõimu poolt antud volitustega, sest roomlased pidasid paremaks, et juudid otsustavad oma kohapealsed väiksema tähtsusega asjad suhteliselt iseseisvalt.

22:66–69 Ja kui valgeks läks, kogunes rahva vanematekogu, ülempreestrid ja ütlesid: „Kui sina oled Messias, siis ütle meile!” Aga tema ütles neile: „Kui ma teile ütleksin, ei usuks te mitte, ja kui ma küsiksin, ei vastaks te mitte. Ent nüüdsest peale istub Inimese Poeg Jumala väe paremal käel.”

Luukas kirjeldab Jeesuse ülekuulamist üsna lühidalt. Ta ei maini isegi valetunnistajaid, kelle abiga kõigepealt üritati Jeesuse üle kohut mõista. Selle asemel läheb ta kohe ülekuulamise kõige tähtsama osa juurde, mis tipnes kahe küsimusega. Esimene küsimus oli Jeesuse messialikkuse kohta: kas Jeesus oli Messias? Kui Jeesus vastaks jaatavalt, siis võiks teda pidada Rooma riigi seisukohalt ohtlikuks mässuõhutajaks. Jeesuse ajal oli sõnal "messias" juutide jaoks üsna konkreetne sisu – nad kujutlesid teda umbes samasuguse sõdurkuningana, nagu oli olnud Taavetki. Taavet oli ju olnud kuningas, kes vallutas ümberkaudsetelt rahvastelt laialdasi alasid ja tegi israeli sealse piirkonnas võimsaks riigiks. Seetõttu ei võinud Jeesus vastata otseselt, et ta on Messias, vaid ta väljendas seda

teisiti. Ta ütles, et nüüdsest peale istub ta Messia troonil, kuid see troon ei ole maa peal, nagu oli olnud Taavetil, vaid taevas, Jumala väe paremal käel.

Sellise Jeesuse vastuse peale pidid tema ülekuulajad esitama talle järgmise küsimuse .

22:70 Aga nad kõik ütlesid: „Sina oled siis Jumala Poeg?” Aga Jeesus lausus neile: „Need on teie sõnad, et mina olen.”

Esimene küsimus pidi selgitama, kas Jeesust saab pidada Rooma seaduste rikkujaks. Teine küsimus lähtus juutide enda Seadusest, Toorast. Kui Jeesus ütleb, et ta on Jumala Poeg, siis ülekuulajate arvates tuli seda käsitleda Jumala pilkamisena, mille eest Moosese Seaduse kohaselt oli karistuseks surmanuhtlus. Sest kui mõni inimene väidab end olevat Jumala Poeg, siis tähendab see enda tegemist Jumalaga võrdseks. Loomulikult oleks see olnud Jumala pilkamine juhul, kui Jeesus ei oleks olnud Jumala Poeg.

Jeesuse vastus lõppes sõnadega "mina olen", kreeka keeles: *ego eimi*. See on Jumala nimi, mille ta ise andis teada Moosesele põleva põõsa juures (2Ms 3:14). Eesti keeles ei oska me neile sõnadele erilist tähelepanugi pöörata, juutide jaoks aga olid need sõnad äärmiselt jõulised. Seda näitab ka nende reaktsioon.

22:71 Nemad aga ütlesid: „Mis tunnistust meil veel on vaja? Oleme ju ise seda kuulnud tema suust!”

Jeesus rääkis tõtt, aga tema ülekuulajatele ei mahtunud see pähe. Kuna nad ei soovinud tõde vastu võtta, jäi neil üle üksnes Jeesus hukka mõista.

23:1–2 Ja kogu nende hulk tõusis püsti ning viis Jeesuse Pilaatuse juurde. Ja nad hakkasid tema peale kaebama: „Me oleme leidnud, et tema ahvatleb meie rahvast eksiteele. Ta keelab anda keisrile pearaha ja väidab enda kuningas Messia olevat.”

Roomlased ei olnud andnud juutide kohtuorganile surmaotsuste täideviimise õigust. Seega tuli sellised küsimused, kus juutide arvates tuli keegi surma mõista, anda lahendada Rooma kohtule, antud juhul seega maavalitsejale. Maavalitseja Pilaatus elas üldiselt Vahemere rannikul Kaisareas, aga suurte pühade ajaks tuli ta tavaliselt Jeruusalemma, sest siis võis rahva hulgas kergesti sündida rahutusi. Üldse tegutses Pilaatus Samaaria, Judea ja Judeast lõunas asuva Idumea maavalitsejana aastatel 26 – 36.

Päris huvitav oleks teada, mida võis Pilaatus mõelda, kuuldes siin esitatud juutide süüdistusi. Need süüdistused kõlavad ju üsna absurdelt. Juudid muretsevad äkki, et nende hulgas leidub keegi kaasmaalane, kes keelab maksta Rooma okupatsioonivõimudele maksu! Lisaks sellele väidab see isik end olevat kuningas Messia. Pilaatus teadis väga hästi, kui meelsasti oleksid juudid end Rooma ikke alt vabastanud. Muidugi huvitas teda, mis Jeesus ise selle peale ütleb.

23:3–4 Pilaatus küsis Jeesuselt: „Kas sina oled juutide kuningas?” Tema lausus talle vastates: „Need on sinu sõnad.” Pilaatus ütles ülempreestritele ja rahvahulgale: „Ma ei leia sellel inimesel mingit süüd.”

Jälle surub Luukas ülekuulamise kokku ainult mõnda lausesse. Rooma riigi seisukohalt oli see muidugi ohtlik, kui keegi kuulutas end kuningaks. Selles küsimuses tahtis Pilaatus selgusele jõuda. Kui aga tegelikult oleks mõni juut kuulutanud end kuningaks ja hakanud võimu taotlema, siis oleks rahvas olnud liikvel hoopis teistsuguste meeoleudega. Pilaatus polnud puu otsast kukkunud ja taipas seda väga hästi. Nii polnud tal raske aru saada, et Jeesus on tegelikult süütu. Peale kõige muu kinnitas seda veel ka rahva reageering. Tavalisel juhtumil, kus Rooma kohus oleks tunnistanud süüdistatud juudi süütaks, oleks sellele järgnenud rõõmuhüüete torm rahva seas. Siin aga läks hoopis teisiti.

23:5 Nemad aga ajasid peale, üteldes: „Tema ässitab rahvast, õpetades rahvast kogu Juudamaal, alates Galileast kuni siiani.”

Rahva juhid süüdistasid Jeesust rahva ässitamises, tegelikult aga tegid nad seda parajasti ise. Nad maalid Pilaatuse silme ette võimsa rahvaliidumise "Jeesus kuningaks!", mis oli saanud alguse poliitilises mõttes tuleohhtlikust Galilea piirkonnast. Hiljem, aastal 66 algaski mäss roomlaste vastu nimelt Galileas. Siin aga viis Galilea mainimine Pilaatuse uuele mõttele – see võis anda võimaluse tülikast kohtuasjast vabanemiseks.

23:6–7 Seda kuuldes küsis Pilaatus, kas see inimene on galilealane. Ja kui ta sai teada, et Jeesus on Heroodese meelevaldalt, saatis ta tema Heroodese juurde, kes ka ise oli neil päevil Jeruusalemmas.

Jeesuse ja Heroodese kohtumisest räägib meile ainult Luukas. Jutt on sellest samast Heroodes Antipasest, kes oli lasknud hukata Ristija Johannese. Eespool, Lk 13:32 oli Jeesus teda nimetanud rebaseks, st tühiseks ja salakavalaks inimeseks. Üldiselt elas Heroodes Antipas Galileas, Seforis linnas. Seforises on tehtud ka arheoloogilisi väljakaevamisi. Muuhulgas on seal välja kaevatud kauneid mosaiikpõrandaid ja samuti I sajandil ehitatud linnamüür. See näitab, et aastal 66 alanud mässus ei ühinenud Seforis linn teiste mässavate linnadega, mistõttu ta pääses ka hävitamisest Rooma armee poolt. Seforis asus umbes 9 km kaugusel Naatsaretist. Seforis on avatud ka turistidele. Ehkki Seforist Piiblis ei mainitagi, oli see Jeesuse ajal Galilea pealinn, milles võis elada umbes 20 000 inimest. Pärast Jeruusalemma hävitamist kujunes Seforis töötatud maal juutide tähtsaimaks linnaks, kus käis koos muuhulgas ka Sanhedrin ehk Suurkohus.

Piibel ei ütle, mis põhjusel oli Heroodes reisinud Jeruusalemma, aga tõenäoline on, et ta tahtis selle teoga olla meelepärane oma alluvatele, kes paasapühade ajal samuti suurte hulkadena Jeruusalemma reisisid.

Luukas märkis juba oma evangeeliumi 9. peatüki 9. salmis, et Heroodes oleks soovinud Jeesust näha saada. Seetõttu oli Pilaatuse otsus talle meelepärane.

23:8–9 Aga Heroodes sai Jeesust nähes väga rõõmsaks, sest ta oli juba ammu tahtnud teda näha, kuna ta oli temast kuulnud; samuti lootis ta näha mõnda imetähte, mida ta teeb. Ta küsitles teda paljudes asjades, aga Jeesus ei vastanud talle midagi.

Selle kohtumise üle võiks pikalt arutleda. Näiteks võiks mõelda erinevate motiivide üle, mis ajendavad inimeses soovi Jeesust näha või temaga kohtuda. Antud juhul on kõige tähendusrikkam aga siiski see, et Jeesus vaiks ega vastanud Heroodesele midagi. Millest see räägib? Jeesuse vaikimine tähendab siin meie jaoks vägagi tõsist jutlust. Olid ajad, mil Heroodese südametunnistus teda veel kõnetas, kuid ta ei pööranud sellele tähelepanu. Igatahes ei teinud ta sellest vajalikke järeldusi. Nii oli see kõigepealt siis, kui Ristija Johannes noomis teda ebaseadusliku abielu pärast. Ta südametunnistus andis märku veel ka siis, kui ta oma rumaluse tõttu laskis Ristija Johannese hukata, ja samuti siis, kui ta arvas, et Jeesus on surnuist üles ärganud Ristija Johannes. Jumal rääkis, aga Heroodes vaiks. Ja kui inimene jätkab nõnda piisavalt kaua, siis muutub olukord vastupidiseks – inimene on paadutanud oma südame ja Jumalal pole talle öelda enam ainsatki sõna. Heroodest võiks päästa veel tõsine meeleparandus, aga paistab, et ta on armuaja enda jaoks mööda lasknud. Paadunud süda ei igatse enam mingit meeleparandust. Ja siis võib inimene ükskõik kuidas paluda, norida või nõuda mõnda tunnustähte või imet kõikide Jumala võimaluste hulgast, aga Jumal vaikib. Selline asi ärritab. Inimene pakub Jeesusele ometi kord võimalust näidata, mida ta oskab, aga Jeesus ei teegi midagi.

Sellise inimese vastu, kes on otsustanud oma südame paadutada, ei tunne Jeesus enam mingit huvi. Ta ei kutsu teda enda juurde enam ainsagi sõna ega teoga. Martin Luther on öelnud, et kõige enam on Jumal vihastanud inimese peale siis, kui näib, et ta ei vihasta enam üldse. Ta laseb inimesel rahulikult minna oma valitud hukatused. Sellist vihastamist võime nüüd näha vaikivas Issandas Jeesuses.

23:10–12 Ent ülempreestrid ja kirjatundjad seisid seal juures ja kaebasid ägedalt ta peale. Kui siis ka Heroodes oma sõduritega oli teda halvustanud ja teotanud, heitis ta talle ülle särava rõiva ja saatis tagasi Pilaatuse juurde. Aga selsamal päeval said Pilaatus ja Heroodes omavahel sõpradeks, kuna enne seda olid nad olnud teineteisega vaenus.

Jeesus ei reageerinud ka oma süüdistajate süüdistustele. Nii ei jäänud pettunud valitsejal üle muud, kui saata ta Pilaatuse juurde tagasi, olles ta enne naerualuseks teinud. Küllap oli Heroodese poolt antud uhke rõivas seesama, mida kasutasid hiljem ka sõdurid Jeesuse üle irvitades.

Jeesus ise küll vaikus, aga tema mõju kõneles sellest hoolimata. Ja see mõju on selline, mis nii eraldab kui ka ühendab inimesi. Antud juhul olid oma jõud tema vastu ühendanud nii erinevate parteide liikmed nagu Heroodese toetajad, variserid ja saduserid, kes muidu omavahel sugugi hästi läbi ei saanud. Kõik nad mõistsid, et nad ei saaks jätkata oma endist elu, kui nad võtaksid Jeesust tõsiselt. Seetõttu olid nad Jeesuse kõrvaldamise osas üksmeelsed. Samasuguse sammu on läbi aegade astunud väga paljud teisedki. On lihtsam lükata Jeesus tagasi, kui hakata hindama oma elu uues, tema poolt toodud valguses.

23:13–17 Pilaatus aga kutsus kokku ülempreestrid ja ülemad ja rahva ning ütles neile: „Te olete toonud minu juurde selle inimese otsekui rahva ässitaja, ja vaata, mina ei ole teie ees teda üle kuulates leidnud sellel inimesel ühtegi süüd, mida teie tema peale kaebate. Kuid ühtegi süüd ei ole leidnud ka Heroodes, sest ta on tema saatnud tagasi meie juurde. Ja vaata, ta ei ole teinud midagi, mis vääriks surma. Mina siis karistan teda ja lasen ta vabaks.” [Aga ta oli kohustatud neile pühadeks ühe vangi vabaks laskma.]

Juba teist korda ütles Pilaatus välja, et Jeesus on süütu. Aga seekord otsustas ta proovida kompromissi. Ta soovis Jeesuse küll vabaks lasta, kuid ülempreestrite rahustamiseks lasta teda hoiatuseks karistada.

Komme vabastada paasapühade puhul üks vang sobib hästi kokku paasapühade vaimuga. Neid pühi peeti ju Egiptusest vabanemise mälestuseks. Pilaatus võis anda armu üksnes neile vangidele, keda süüdistati, kuid kellele kohtuotsus polnud veel langetatud. Süüdi mõistetud vangile võis anda armu ainult keiser isiklikult. Praegu aga oli nii Jeesuse kui Barabase kohta kohtuotsus alles langetamata, ja nii võis Pilaatus neile armu anda. Ta soovis muuta Jeesuse Egiptuse orjusest pääsemise nähtavaks meenutuseks. Aga rahvas oli juba juhtide poolt üles köetud ja soovis muud.

23:18–9 Aga rahvahulk karjus ja hüüdis: „Hukka ta ära! Lase meile vabaks Barabas!” Too oli linnas sündinud mässu ja mõrva pärast vangi heidetud.

Barabas on kreeka keeles 'Abba poeg', aga kuna aramea keeles *Abba* tähendab isa, siis lõplik selle nime tõlge oleks 'Isa poeg'. Niisiis tuli rahval teha valik kahe Isa poja vahel – üks oli Jeesus, taevase Isa poeg, teine aga Barabas, kes tegude järgi otsustades oli kõike muud kui taevalik. Üks oli patuta, mitte siit maailmast pärit, inimeseks sündinud Jumal. Teine seevastu oli mees, kes oli elanud vastavalt käesoleva maailma võimalustele, püüdes mistahes vahenditega saavutada omandit, mainet ja au. Kumba neist kahest valime meie? Kas tema, kelle iga sõna ja tegu näitab meile meie puudujääke, seda, kui kaugel me oleme täiuslikkusest? Või valime teise, keda vaadates meil pole tarvis midagi häbeneda, vaid kelle kõrval kõige ebaõnnestunumgi inimene võib leida, et vähemalt ühest inimesest maailmas on ta parem? Kas soovime teda, kes meid tõesti armastab, kuid kelle täiuslikkus võib meid hirmutada, või teist, kelle kõrval ükskõik kes võib rinna ette ajada? Kas soovime seda, mis tuleb Jumalalt, või seda, mis tõuseb inimestest? Kui lähtume tavalistest inimlikest kaalutlustest, siis pole kahtlustki, millise valiku teeme.

23:20–25 Aga Pilaatus pöördus taas nende poole, tahtes vabaks lasta Jeesust. Kuid nemad karjusid vastu: „Löö risti, löö ta risti!” Tema aga ütles neile kolmandat korda: „Kuidas nii, mis ta siis halba on teinud? Ma ei ole temast leidnud ühtegi surmasüüd. Mina siis karistan teda ja lasen ta vabaks.” Nemad aga ajasid peale suure häälega nõudes, et Jeesus löödaks risti, ja nende kisa võttis võimust. Ja Pilaatus otsustas, et sünniks nende nõudmist mööda: ta laskis vabaks selle, kes mässamise ja mõrva pärast oli heidetud vangi, aga selle, keda nemad palusid, Jeesuse, andis ta nende meelevald kätte.

Niisiis näeme, kuidas pannakse toime justitiismõrv. Rahvas sai, mis ta soovis, maavalitseja aga püüdis kuidagi toime tulla süüdistava südametunnistusega, kuna ta teadis, et ta oli toiminud valesti. Ta teadis, et Jeesus oli süütu, ja ütles

seda ka kolmel korral. Ometi, kui suur rahvahulk midagi väga pealetungivalt nõuab, siis on raske sellele vastu seista. Sellisel lärmihääletusel ei küsita enam, mis on õige. Nagu öeldakse, rahva tahe on jumala tahe ja see peab sündima.

Kohtuotsus langetati Jeesusele, aga võiks küsida: kes mõisteti sellel kohtuprotsessil tegelikult hukka? – Tegelikult on hukka mõistetud hoopis Pilaatus ja rahvas. Pilaatus püüdis vabaneda konksust, mille otsa ta oli sattunud, aga see ei õnnestunud. Rahvas seevastu polnud huvitatud muust kui ainult sellest, et saavutada antud hetkel oma eesmärk. Ainult üks oli keset seda kõike rahulik ja vankumatu. Tema oli otsustanud meid lunastada, hoolimata kõigest. Ja tema pakub meile elu, hoolimata sellest, et meie nii sageli sooviksime vabadust pigem sellele teisele Isa pojale – Barabasele ...

PKK0295 Lk 23:26 – 56

Jeesus sureb

Paljud turistid ja palverändurid, kes tänapäeval Jeruusalemma külastavad, käivad läbi ka *Via Dolorosa*. Selle ladinakeelse nimega kutsutakse Jeesuse teekonda oletatavast peksmiskohast Kolgata künkani ja püha hauani. *Via Dolorosa* on eesti keeles 'kannatuste tee'. Sellel umbes kilomeetri pikkusel käiakse läbi Jeesuse maapealse elu viimased sündmused, tundes ühtaegu nii tänulikkust kui ka olles hämmeldunud. Tänuhinnast on loomulik tunda seetõttu, et Jeesus võttis sel viisil enda kanda inimese kurjuse. Hämmeldust aga tekitab teadmine, et Jeesus Jumala Pojana oleks võinud seda kõike ka vältida. Meiegi saame nüüd koos Jeesusega läbi käia kogu selle tee, mis viib ristile.

23:26 Kuid teda ära viies said nad kätte kellegi Siimona Küreenest, kes oli maalt linna tulemas, ja panid risti tema selga, et ta kannaks seda Jeesuse järel.

Jeesus oli väsinud öisest ülevalolemisest, ülekuulamistest ja peksmisest, nii pandi Aafrikast pärit Siimon täitma ülesannet, mis õigupoolest oleks olnud kohane Peetrusele või mõnele teisele Jeesuse jüngrile. Markus ütleb samast sündmusest rääkides, et see Siimon oli Aleksandroose ja Ruufuse isa (Mk 15:21). See märkus on tore tunnistus, mis näitab, millist mõju avaldas Siimonale Küreenest see suhteliselt lühike hetk, mil ta kandis Jeesuse risti. Ka temast ja tema perest said Jeesuse järgijad, keda tunti hästi isegi siis veel, kui Markus oma evangeeliumi koostas.

Jeesuse risti kandmine on ka hiljem tähendanud tõelist elu lugematule arvule inimestele.

23:27–31 Ent Jeesusega käis kaasas suur hulk rahvast ja naisi, kes endale vastu rindu lüües teda itkesid. Jeesus aga ütles nende poole pöördudes: „Jeruusalemma tütrede, ärge nutke minu pärast, nutke pigem iseendi ja oma laste pärast, sest vaata, päevad tulevad, mil öeldakse: Õndsad on sigimatud, ja ihud, mis ei ole ilmale kandnud, ja rinnad, mis ei ole imetanud! Siis hakatakse ütlema mägedele: Langege meie peale! ja küngastele: Katke meid! Sest kui seda tehakse toore puuga, mis sünnib siis kuivaga?”

On täiesti loomulik ja mõistetav et Jeesust tundnud ja temaga koos rännanud naised nutsid nähes, mida ta pidi kannatama. Jeesus ise aga suhtus sellesse teisiti: hoopis rohkem ja tõsisemalt oleks põhjust tunda muret enda olukorra ja saatuse pärast, kui selle pärast, mis toimus temaga. Need Jeesuse sõnad on meiegi jaoks tõsine sõnum. Kui juba süütu ja patutu Jumala Poeg pidi kannatama niisugusel viisil, milline saatust ootab siis veel patuseid inimesi? Näib, et vastates mõtles Jeesus ennekõike Iisraeli rahvale, kelle juhid olid Jumala hüljanud. Seda rahvast ootas hullem saatust kui see, mida kannatas parajasti Jeesus. Aga loomulikult kehtib seesama kõigi inimeste ja kõigi rahvaste kohta.

Roomlased teadsid, et Jeesus on süütu, ja ikkagi pidi ta taluma niisugust kohtlemist. Mis juhtub veel siis, kui Jumal annab roomlaste kätte mässama hakanud Iisraeli rahva? Ajalooraamatutest võib lugeda neist kohutavatest asjadest, mis tabasid Iisraeli rahvast ja eriti Jeruusalemma elanikke, kui Rooma armee selle sisse piiras. Enne lõplikku hävingut sundis nälga isegi inimesed üksteist sööma. Jeesus teadis, et kõik see on tulemas, sellepärast ta

ütleski, et nutku naised parem iseendid ja oma lapsi. Jeesus oleks väga soovinud rahvast sellest kõigest säästa, aga seda ei soovinud rahvas ise. Nad ei teadnud, mida nad tegelikult vajavad, ja kahjuks on see samamoodi ka tänapäeval. Inimesed otsivad abi ükskõik kust mujalt, ainult mitte sealt, kus seda tõesti pakutakse. Tuleks mõista, et Jeesus ei oota meilt mitte kaastunnet, vaid usku.

23:32–33 Aga ka kaks muud kurjategijat viidi hukkamisele koos temaga. Ja kui nad tulid sinna paika, mida hüütakse Pealuuks, siis nad löid Jeesuse sinna risti, samuti kurjategijad – ühe temast paremale, teise vasemale.

Jeesuse hukkamiskoht ei olnud sel hetkel juhuslikult valitud, vaid roomlased kasutasid seda ka teiste surmamõistetute hukkamiseks. Risti löömine oli nende tavaline hukkamisviis. Ka riste oli mitmesuguseid. See, et Jeesust kujutatakse maalidel just sellisel pistoda kujulisel ristil, millega meiegi kirikutes harjunud oleme, tuleneb kõigepealt sellest, et see teadmine on meile edasi antud pärimuse kaudu. Teise põhjenduse sellele leiame otse piiblitekstidest, sest puu, mida algul kandis Jeesus ja pärast Siimon Küreenest, oli risti põikpuu, mis kohapeal kinnitati juba maasse püstitatud postile. Niisiis see, millel Jeesus lõpuks rippus, oli tõesti rist, mitte post, nagu õpetavad Jehoova tunnistajad. Ja et see rist oli tõesti risti kujuline, mitte näiteks suure T tähe kujuline, selgub muuhulgas sellestki, et ristilöödu pea kohale, risti püstpuule oli kinnitatud tahvel, kuhu oli kirjutatud kolmes keeles hukkamise põhjus.

Niisiis on põhjust uskuda, et rist oli tõesti sellise kujuga, nagu me kirikuteski kõikjal oleme harjunud nägema. Hukatavad löödi risti alasti, et neid rohkem häbistada.

Jeesus löödi risti kahe röövli vahele. Jesaja oligi ennustanud Issanda kannatava sulase kohta, et "ta arvati üleastujate hulka" (Js 53:12). Juba Ketsemanis oli tulnud Jeesust arretereerima nagu kurjategijat, ja Kolgatal pidasid juhuslikud möödaminejad teda kindlasti üheks tavaliseks kurjategijaks teiste omasuguste hulgas.

Aga Jeesus siiski ei olnud küll tavaline kurjategija.

23:34 [Aga Jeesus ütles: „Isa, anna neile andeks, sest nad ei tea, mida nad teevad!”] Aga nad heitsid liisku tema rõivaid jagades.

Jeesus ei surnud hambaid kiristades ja oma saatust needes, vaid paludes oma mõrvaritele andestust. Rooma sõdurid tõesti ei teadnud, mida nad teevad, ja ometi täitsid nad oma tegevusega mitmeid Vana testamendi ennustusi. Näiteks alasti rippumise, pilkamise ja Messia rüü pärast liisuheitmise kohta oli Ps 22:18–19 öeldud järgnevat: "Ma võin lugeda kõiki oma luid. Nemad aga vahivad mulle otsaja parastavad mind. Nad jagavad mu rõivad eneste vahel ja heidavad liisku mu kuue pärast."

Tegelikult on see Taaveti laul suurelt osalt just Jeesuse ristilöömisega seotud meeleolude prohvetlik kirjeldus.

23:35–38 Ja rahvas oli jäänud seisma ja teda vaatama. Aga ülemadki irvitasid Jeesuse üle: „Teisi on ta päästnud, päästku iseennast, kui ta on see äravalitu, Jumala Messias!” Ja ka sõdurid teotasid teda, astudes ta juurde, tuues talle äädikat ja öeldes: „Kui sa oled juutide kuningas, päästa iseennast!” Aga tema kohal oli ka tahvel: See on juutide kuningas.

Jh 19:20 saame teada, et tahvlile Jeesuse pea kohal oli kirjutatud kolmes keeles – kreeka, ladina ja heebrea keeles. Kreeka keel oli tarkade inimeste keel. See tähendas koolitust, haridust ja teadust. Ladina keel oli seaduse ja korra keel. See oli sõjalise jõu ja valitsusvõimu keel. Heebrea keel aga oli religioosne keel. See oli pühade kirjutiste keel. Kõigis neis keeltes kuulutati möödaminejaile, et Jeesus on kuningas. Tol korral pidi see küll kõigile tunduma ilmse pilke või vähemalt mõttetuse, mida kohalviibijad ka selgelt väljendasid. Tegelikult aga väljendab see kiri väga tabavalt Jeesuse võimu. Kui ta kord tagasi tuleb, saab kõigile ilmseks, et ta tõesti valitseb kõike. Issand Jeesus saab esimeseks nii inimestevahelistes suhetes kui ka kõiges teadmises ja õpetuses. Pärast seda on tema ka ainuke, keda kummardatakse.

23:39–43 Aga üks ristil rippuvaist kurjategijaist teotas Jeesust: „Eks sa ole Messias? Päästa siis iseennast ja meid!” Aga teine sõitles teda: „Karda ometi Jumalat, kuna sa oled sellesama karistuse all! Meie küll õigusega, sest me saame kätte, mis meie teod on väärt, aga tema ei ole teinud midagi sündmatut.” Ja ta ütles: „Jeesus, mõtle minu peale, kui sa tuled oma kuningriiki!” Ja Jeesus ütles talle: „Tõesti, ma ütlen sulle, juba täna oled sa koos minuga paradiisis.”

Nii Matteus kui ka Markus räägivad, et röövlid pilkasid Jeesust, aga ainult Luukas annab meile teada, et ühel röövlitest oli teistsugune suhtumine. Võib-olla tuli tal see suhtumine alles seal, rippudes ristil ja kuulates Jeesuse viimaseid sõnu. Jälle kord sai üks viimane esimeseks. Inimene, kes oli juba kaotanud siin maailmas kõik ja kes pidi surema mõne tunni pärast, pidi olema esimene paradiisis, imetlemas Jeesuse suurust. Ja taas võime panna tähele, mis oli selle armu vastuvõtmiseks vajalik – mees tundis oma patust ja tunnistas seda otsekoheselt, avalikult ja siiralt ning esitas Jeesusele lihtsa, tagasihoidliku palve. See suhtumine meenutab väga nii kadunud poja kui ka tõlneri suhtumist, kellest Jeesus on rääkinud eespool. Lisaks näeme, et röövlil on ka üllatav usk Jeesusesse – nimelt tunnistas ta peaaegu möödaminnes, et varsti läheb Jeesus oma kuningriiki! Seda röövli usku ei seganud seegi, et parajasti nägi ta Jeesust enda kõrval risti lööduna ja kõike muud kui kuninglikuna. Õndsad on need, kes näevad Jeesuses Kuningat hoolimata sellest, et ta löödi risti.

Selline ongi Jumala armu ja andestuse vastu võtmise tee – oma pattude tundmine ja otsekohene tunnistamine, siiras ja lihtne palve ning usk. Jumala armust sai osa see, keda keegi ilmselt enam tähelepanu vääriliseks ei pidanud, samal ajal kui targad ja haritud rahva juhid arvasid, et nüüd on õige aeg Jeesust pilgata. Nad arvasid, et nüüd on nad Jeesusega ühele poole saanud.

Aga eksisid ja eksivad kõik need, kes arvavad, et Jeesusega on nõnda võimalik saada ühele poole.

23:44–46 Ja umbes keskpäeva paiku tuli pimedus üle terve maa kuni kella kolmeni peale lõunat, sest päike pimenes. Aga templi vahevaip kärises keskelt lõhki. Ja Jeesus hüüdis valju häälega: „Isa, sinu kätte ma annan oma vaimu!” Seda öeldes heitis ta hinge.

Mille mõjul pimenes äkki päike? Igal juhul mitte päikesevarjutuse tõttu, sest parajasti oli täiskuu. Nimelt olid paasapühad alati täiskuu ajal. On arvatud, et päikese pimenemine võis olla põhjustatud ida poolt tõusvast tuulest, mis oli õhku tõstnud palju liiva või tolmu. Minu arvates on see seletus küll nõrkadel jalgadel, sest tekstis pole mingit juttu valjust tuulest või koguni tormist. Võime meenutada, et ka Egiptust tabas kord Moosese ajal ühe nuhtlusena pimedus.

Pealegi, päikese pimenemist võiks veel kuidagi seletada loomulikult ja looduslikult, aga millega seletada templi vahevaiba kärisemist lõhki ülevalt alla? Need, kes püüavad leida Jumala tegudele Piiblis nõ loomulikke seletusi, on kindlasti eksiteel. Sest nad jätaavad mängust välja kõige tähtsama – Jumala enda koos kõigi tema võimalustega.

Et templi vahevaip kärises lõhki, see tähendab, et nüüd on pääs kõigepühamasse paika ehk Jumalaga osadusse avatud. Ja tee osadusse Jumalaga ei ole inimestele kunagi avanenud altpoolt ülespoole, st inimlikest ponnistustest lähtuvalt. See avanes üksnes Jumala töö tulemusena, ülevalt alla. Jumala tegu on ka see, et tänagi on tee kõigepühamasse paika ehk Jumala juurde lahti igaühele, kes tuleb Jeesuse juurde nii, nagu tuli risti löödud röövel.

23:47 Aga juhtunut nähes andis väeülem Jumalale au, öeldes: „See inimene oli tõesti õige!”

Oma töö tõttu oli väeülem ilmselt palju pidanud nägema inimeste suremist ristil. Ta ei olnud õppinud teoloogiat ega muud usuõpetust, aga ta oskas teha mõistlikke järeldusi sellest, mida ta kuulis ja nägi. Vaadates Jeesust ristil, mõistis see paganrahva hulka kuuluv ohvitser rohkem, kui paljud teised tema kaasaegsed, kes tundsid hästi pühi kirju. Ta mõistis, et Jeesus oli süütu, patutu inimene. Rohkem ei võinudki ta selles olukorras teada. Aga selle põhjal, mis ta nägi ja mõistis, andis ta au Jumalale, ja sellega ongi usu puhul kõige sügavamas mõttes tegemist.

23:48–49 Ja kogu rahvahulk, kes oli tulnud seda pealt vaatama, lõi sündivat nähes endale vastu rindu ja pöördus tagasi. Aga kõik, kes Jeesust tundsid, olid jäänud seisma eemale, samuti naised, kes olid käinud temaga kaasas Galileamaalt alates, ja nad nägid seda.

Kuivõrd teistsuguste meeleoludega olid Jeesuse sõbrad asunud Galileast tee Jeruusalemma paasapühadele! Nüüd oli kadunud kogu lootus. Jeesuse surmaga oli kõik läbi. Jeesuse sõpradel jäi üle üksnes eemalt pealt vaadata, mis toimub. Aga see, mis toimus, oli siiski niivõrd eriline, et pani pealt vaatava rahvahulga endale vapustatult vastu rindu lööma ja koju tagasi pöörduma. Pilkehäali arvatavasti enam ei kostnud. Aga vaevalt võis see palju lohutada neid, kes olid Jeesuse kaotuse pärast trööstitud.

23:50–53 Ja vaata, Juuda linnast Arimaatiast pärit Joosepi-nimeline Suurkohtu nõunik, kes oli hea ja õiglane mees, kes ei olnud leppinud nende otsuse ega teoga ja kes ootas Jumala riiki, läks Pilaatuse juurde ja palus enesele Jeesuse ihu. Ja ta võttis selle maha, mähkis linasse ja asetas kaljusse raiutud hauda, kuhu polnud veel mitte kedagi maetud.

Arimaatia tähendas arvatavasti Raama-nimelist paikkonda, mis asus Jeruusalemmast umbes 30 km loodes. Joosep, kes sealt pärit oli, oli tähtis mees, sellepärast kuulus ta ka Suurkohtusse ehk Sanhedrini. Tema tähtsust näitab seegi, et ta võis minna Pilaatuse juurde ilma suuremate ettevalmistusteta. Et tal oli Jeruusalemmas isiklik kaljusse raiutud haud, mida polnud veel kasutatud, see näitab tema rikkust. Vaesed inimesed võisid millestki taolisest üksnes unistada. Kaljuhaudadesse maeti aastate jooksul palju surnuid, terveid suguvõsasi.

Arimaatiast pärit Joosepi kohta märgib Luukas sedagi, et ta ei olnud leppinud Ülemkohtu otsuse ega teoga, ja et ta ootas Jumala riiki. See nõuab mehisust ja julgust, olla sellise võimuorganiga erineval arvamusel ja tegutseda sellele vastavalt. Ta on üks neid, kes astus samme vähemalt Jeesuse korralikuks matmiseks, kui midagi muud polnud enam võimalik teha. Võib-olla mõistis temagi, et Jeesus oli see töotatu, keda oli oodatud.

23:54–56 Ja see oli pühade valmistumispäev, ning hingamispäev oli algamas. Aga naised, kes olid Jeesusega koos tulnud Galileast, läksid kaasa ja vaatasid hauakambrit ja seda, kuidas tema ihu sinna pandi. Siis nad pöördusid tagasi ning panid valmis lõhnarohte ja mürri. Ja hingamispäeval puhkasid nad käsu järgi.

Naised, kes olid abistanud ja teeninud Jeesust teel olles, järgnesid talle hauani. Edasi ootasid nad hingamispäeva lõppu, et siis osutada talle viimane teene. Siis nad veel ei teadnud, et viimase teene osutaja on alati hoopis Jeesus Kristus ise, kellele isegi surm pole ületamatu probleem.

PKK0296 Lk 24:1 – 53

Suur rõõmusõnum!

Jeesus oli ristil surnud. Joosep Arimaatiast oli matnud ta oma uude hauda, mis asus Kolgata lähedal. Seda olid pealt näinud ka naised, kes olid tulnud koos Jeesusega Galileast. Pärast hingamispäeva tahtsid nad tulla Jeesuse ihu võidma, sest reede õhtul enne hingamispäeva ei jõudnud nad seda teha.

24:1 Aga esimesel nädalapäeval, veel enne koitu läksid naised hauale, tuues kaasa lõhnarohte, mis nad olid valmis pannud.

Ükski evangelist ei kirjelda ülestõusmissündmust ennast, ja muidugi ei olnudki kedagi pealt nägemas, mis täpselt toimus haua uksele veeretatud ja pitserdatud kivi taga. Aga hauale minevaid naisi ootas üllatus.

24:2–3 Ent nad leidsid kivi hauakambri eest ära veeretatud olevat. Ja kui nad sisse astusid, ei leidnud nad Issanda Jeesuse ihu.

Naisi tabas korraga kaks üllatust. Esimene oli see, et haua uksel olnud mitmesajakilone kivi oli kõrvale veeretatud, ja teine ning veelgi suurem see, et Jeesuse ihu hauas ei olnudki. Suuremad üllatused olid aga alles ees.

24:4–8 Ja sündis, et kui nad olid nõutuses selle pärast, vaata, kaks meest seisis nende juures erevalges rõivas. Aga kui naised hirmu tundes silmad maha löid, ütlesid mehed neile: „Mis te otsite elavat surnute juurest? Teda ei ole siin, ta on üles äratatud. Tuletage meelde, mida ta teile rääkis juba Galileas, öeldes, et Inimese Poeg peab antama patuste inimeste kätte ja risti löödama ja kolmandal päeval üles tõusma.” Ja naistele tulid meelde Jeesuse sõnad.

Inglite küsimus oli suunatud kõige tähtsamale, asja tuumale: miks otsisid naised Jeesust surnute hulgast, kui ta ise oli ometi ette öelnud, et ta tõuseb kolmandal päeval surnuist üles? Sellest hoolimata tulid naised ning hiljem ka Peetrus ja Johannes otsima Jeesust hauast, otsekui oleks ta alles surnud.

Kui võrrelda omavahel eri evangelistide kirjeldusi selle kohta, mis tühja haua juures aset leidis, siis märkame, et igaüks neist rõhutab erinevaid asju ja osaliselt nimetavad nad ka nimepidi erinevaid inimesi. Aga kõik nad kirjeldavad üksmeelselt seda suurt hämmeldust, mille ülestõusmissõnum inimestes esile kutsus. Keegi polnud varem kuulnud ega näinud, et surnud inimene ei jäägi hauda mädanema, vaid tuleb sealt välja. Tegelikult on see üpris mõistetav, sest inimene hindab alati asju senistest kogemustest lähtudes. Väga raske on uskuda millegi sellise võimalikkust, mida mitte keegi pole varem näinud ega kuulnud. Küllap on see ka peamine põhjus, miks jüngrid ei uskunud Jeesuse varasemaid ennustusi oma ülestõusmise kohta. Samal põhjusel on paljudel raske uskuda sedagi, et Jeesus tuleb veel teist korda maa peale tagasi, mõistma kohut nii elavate kui ka surnute üle.

24:9–10 Ja pöördudes hauakambri juurest tagasi, kuulutasid nad kõike seda neile üheteistkümnele ja kõigile teistele. Aga need olid Maarja Magdaleena ja Johanna ja Maarja, Jaakobuse ema, ja muud naised koos nendega. Nad rääkisid seda apostlitele,

Hauale tõttavaid naisi oli rohkem, nimepidi mainiti nendest kolme. Kuidas aga reageerisid jüngrid naiste jutule?

24:11 ent need sõnad paistsid nende silmis otsekui tühi jutt ja nad ei uskunud naisi.

Ülestõusmisse ei ole kerge uskuda. Eriti raske oli see neile pettunud inimestele, kes olid näinud, kuidas Jeesust peksti ja kuidas naelad läbistasid tema käsi ja jalgu. Kõik see, mida elu neile seni oli õpetanud, tunnistas, et risti löödud ja surnud inimesed ei tõuse enam hauast üles. Seetõttu pole tegelikult imekspandav, et tänapäevalgi paljud surnute ülestõusmisse ei usu. Võiks ehk koguni öelda, et palju kummalisem on see, et tänapäevalgi on veel inimesi, kes seda usuvad, ja koguni väidavad, et nad iga päev suhtlevad selle isikuga, kes on surnuist üles tõusnud. Sellise usu sündimiseks on tarvis Jumala imet, aga õnneks teeb Jumal selliseid imesid läbi kõikide aegade.

24:12 [Peetrus aga tõusis püsti ja jooksis hauakambri juurde, ja kui ta kummargil sisse vaatas, siis nägi ta üksnes surilinu. Ja ta läks ära, endamisi imestades sündinu üle.]

Siin tuleb taas arvestada meie, läänemaiste inimeste mõtlemise erinevust, võrreldes sealsete inimestega. Kui mainitakse ainult Peetrust, siis mõtleme automaatselt, et jooksis Peetrus üksinda. See tuleneb sellest, et oleme individualistid ega oska mõista Piibli tugevat kollektiivsusesõnumit. Tegelikult, kui Luukas ütleb, et Peetrus jooksis hauale, siis ta eeldab, et lugejad oskavad iseendast arvata, et ta polnud mitte ainus, kes jooksis. Kui ta oleks olnud ainus, siis oleks seda eraldi mainitud. Sama sündmuse kirjeldus Johannese evangeeliumis näitab, et koos Peetrusega oli veel vähemalt ka Johannes. Kui Emmause poole minevad mehed veidi edasi räägivad Jeesusele samast sündmusest, siis nad ütlevad, et "mõned kaaslastest" läksid hauakambrisse ega leidnud Jeesust (salm 24). Muide, see, et inimesi oli liikvel tegelikult rohkem, kui neid nimepidi mainitakse, on hea seletus sellele, miks eri evangeeliumides on haul käijate nimed ja arv mõnevõrra erinevad.

24:13 Ja vaata, kaks nendest olid selsamal päeval minemas külla, mis on Jeruusalemmast umbes kümne kilomeetri kaugusel, mille nimi on Emmaus.

Emmause tee on maailma üks kõige tähtsamaid teid. Sellel teel tasuks viibida kaua. Seda teed kõndides avas Jeesus segaduses olevate ja murelike jüngrite silmad nägema, et Vana testament on täis kõnesid temast. Tänapäeval on paljudel raske mõista, kuidas mitusada aastat varem kirja pandud tekstid võiksid rääkida Jeesusest. See, mis toimus Emmause teel, näitab ühemõtteliselt, et kõik ja mitte ainult mõned Vana testamendi raamatud räägivad Jeesusest.

24:14–15 Ja nad vestlesid omavahel kõigest, mis olid juhtunud. Ja sündis, et nende vesteldes ja arutledes lähenes neile Jeesus ise ja kõndis nendega kaasas.

Sama sündmus on kordunud maailmas paljudel puhkudel hiljemgi. Kui inimesed on koos, arutledes murelikult, kes see Jeesus õieti on ja mida tema kannatused ja ristisurm õieti tähendavad, on Jeesus ise tulnud vaikelt ja märkamatuks nende keskele. Küll aga juhtub sageli, et Päästjat ei tunta kaugeltki otsekohe ära.

24:16–18 Ent nende silmi peeti, nii et nad ei tundnud teda ära. Aga Jeesus ütles neile: „Mis lood need on, mida te omavahel veeretate teed käies?” Ja nad jäid kurvalt seisma. Aga üks neist, nimega Kleopas, ütles temale: „Sina vist üksi oled selline võõras Jeruusalemmas, kes veel ei tea, mis neil päevil seal on sündinud?”

Jeesus ei lakka hämmastamast ja üllatamast. Jälle tegutseb ta teisiti, kui mina oleksin seda teinud. Kaks Jeesuse sõpra olid mures ja segaduses. Nad olid näinud, kuidas nende armastatud Õpetaja ristil suri. Nad olid näinud ka tema matuseid, mis tähendas kõige lõppu. Kolmandal päeval aga olid läinud liikvele imelikud jutud, et Jeesus ei olegi hauas. Mehed ei teadnud enam, mida arvata või uskuda. Siis liitub nendega üks võõras teekaaslane, kes viisakalt küsib, mis mureks. Mehed, tundmata Jeesust ära, hakkavad talle kõigest toimunust üksikasjalikult jutustama. Ja Jeesus teeb näo, nagu ei teaks ta midagi.

24:19–24 Ja ta küsis neilt: „Mis siis?” Nemad ütlesid talle: „See, mis juhtus Jeesuse Naatsaretlasega, kes oli prohvet, vägev teos ja sõnas Jumala ja kogu rahva ees, kuidas meie ülempreestrid ja vanemad on ta loovutanud surmakohtu kätte ja risti löönud. Aga meie lootsime, et tema ongi see, kes Iisraeli rahva lunastab. Ometi on täna käes kolmas päev pärast kõige selle sündimist. Aga ka mõned naised meie seast, kes käisid koidu ajal hauakambri juures, panid meid hämmastuma. Kui nad tema ihu ei leidnud, tulid nad, öeldes end ka näinud olevat inglite nägemust, kes ütelnud, et tema elab. Ja mõned meie kaaslastest läksid hauakambrisse ja leidsid nõnda olevat, nagu ka naised olid ütelnud, teda ennast nad aga ei näinud.”

Siiani on Jeesuse tegevus siiski võrdlemisi mõistetav, edasi aga tekib küll küsimus: miks Jeesus pärast selle kõige ärakuulamist lihtsalt ei näita oma haavu kätes, jalgades ja küljes ega ütle: "Ärge muretsege, siin ma olen! Vaadake oma silmaga ja katsuge oma käega! See olen mina!"?

Miks ei tee Jeesus nõnda? Miks ei päästa ta oma sõpru ahistusest ja teadmatusest nii lihtsalt?

24:25–27 Ja tema ütles neile: „Oh te mõistmatud ja südameilt pikaldased uskuma seda kõike, mis prohvetid on rääkinud! Eks Messias pidanud seda kannatama ja oma kirkusesse minema?” Ja hakates peale Moosesest ja Prohvetitest, seletas Jeesus neile ära kõigest kirjadest selle, mis tema kohta käib.

Jeesus hakkas pidama murelikele jüngritele piiblitundi! Ta võttis läbi terve Vana testamendi, ja igast selle raamatust näitas ta teekäijatele ennast. Nõnda toimides rajas Jeesus nende meeste usu kirjutatud sõnale ja mitte nende kogemustele. Miks ta nõnda tegi? Miks ei kinkinud ta meestele veendumust nende meelte, kogemuste ja tunnete kaudu? Kas oma silm polegi kuningas?

Veidi aja pärast näeme, et oma silm oli küll kuningas, aga Jeesus tahtis anda neile meestele midagi veel paremat. Kujutleme nende meeste elu mõni aeg edaspidi. Kui Jeesus oleks neid rahustanud üksnes kogemusliku kinnitusega, siis pikema aja, kuude või isegi aastate möödumisel oleksid võinud hakata tekkima kahtlused: Aga mis siis, kui me seda kõike lihtsalt ette kujutasime? Äkki me lihtsalt nii väga soovisime, et Jeesus oleks veel elav, ja meie elav kujutlusvõime põhjustaski selle kõik? – Kogemuste jõud kahaneb aja jookul ja kogemustele rajatud usk võib kokku variseda.

Jeesus teadis seda ja toimis targemini – ta näitas ennast oma jüngritele läbi Vana testamendi. Ja kui edaspidi tuli aeg, kus südamesse tõusid kahtlused, siis polnud meestel tarvis arutleda, kas oli nende kogemus ikka tõeline või mitte. Selle asemel võisid nad usaldada kirja pandud, muutumatut sõna. Mis on kord kirja pandud, see on ikka sama, sõltumata inimese tunnetest ja kogemustest. Ning ainult sellele rajab Jeesus tõelise ja püsiva usu aluse.

24:28–31 Ja kui nad lähenesid külale, kuhu nad olid minemas, tegi ta, nagu läheks ta edasi. Aga nemad käisid talle peale, öeldes: „Jää meie juurde, sest õhtu jõuab ja päev on juba veeremas!” Ja tema läks sisse, et nende juurde jääda. Ja see sündis, kui ta nendega lauas istus, et võttes leiva ta õnnistas ja murdis ning andis neile. Siis avanesid neil silmad ja nad tundsid ta ära. Ja tema kadus nende silmist.

Jeesus ei tule palumata kellegi koju. Ta läheb külla sinna, kuhu teda kutsutakse ja hakkab õpetama inimesi end paremini tundma. Toidulaua ääres leiba murdes näevad Emmause jüngrid ka Jeesuse käsi, kui ta neile leiba ulatab. Neis kätes on ristilöömise armid. Äkki on nõnda, et alles Jeesuse haavu nähes avanevad inimese silmad nägema, kes ta õieti on?

Kui see arusaam oli neile kahele mehele päralt jõudnud, siis polnud Jeesusel enam tarvidust olla nende silme ees. Ta võis siirduda järgmisse kohta.

Jeesuse kadumine meeste keskelt näitab, et oma ülestõusmisihus ei olnud ta enam samamoodi seotud aja ja paigaga, nagu varem. On endastmõistetav, et sellist kogemust ei saanud hoida endale. Seda tuli jagada ka sõpradega.

24:32–35 Ja nad ütlesid teineteisele: „Eks meie süda põlenud meie sees, kui ta teel meiega rääkis ja meile kirju selgitas?” Ja nad tõusid ning pöördusid selsamal tunnil tagasi Jeruusalemma ning leidsid koos olevat need üksteist ja nende kaaslased, kes ütlesid: „Issand on tõesti üles äratatud ja on end näidanud Siimonale.” Ja nemad ise kirjeldasid, mis tee peal oli juhtunud ja kuidas nad olid tema leivamurdmisest ära tundnud.

Luukas ütleb, et peale 11 jüngrid oli koos teisigi Jeesuse järgijaid, kui Emmause teekäijad Jeruusalemma jõudsid. Tulijad said teada, et Jeesus on ilmunud ka teistele, ja kõigepealt Peetrusele. Luukas ei räägi Jeesuse ja Peetruse kohtumisest lähemalt, aga Paulus mainib seda 1Kr 15:3–5: "Ma olen teile ju kõigepealt edasi andnud seda, mida ma ka ise olen vastu võtnud: et Kristus suri meie pattude eest, nagu on kirjutatud pühades kirjades, ja et ta maeti maha ja äratati kolmandal päeval üles pühade kirjade järgi ja et ta näitas ennast Keefasele, seejärel neile kaheteistkümnele ..."

Järgnevalt räägibki Luukas ilmunisest neile kaheteistkümnele.

24:36–37 Aga kui nad seda kõike rääkisid, seisis Jeesus ise nende keskel ja ütles neile: „Rahu olgu teile!” Aga nemad kokkusid ja lõid kartma, arvates end vaimu nägevat.

Mõned seletajad on arvanud, et kristlaste usk Jeesuse ülestõusmisse põhineb kergeusklike inimeste hallutsinatsioonidel. Nad mõtlevad, et usk Jeesuse ülestõusmisse sündis sellest, et tema jüngrid nii väga soovisid, et Jeesus ei olekski surnud, ning lõpuks hakkas neile tunduma, et nende soovunelm ongi tegelikkus. Ent see, mida me loeme Piibli kirjeldustest, kõneleb täpselt vastupidisest – Jeesuse järgijad ei osanud tema ülestõusmist mitte kuidagi oodata ega soovida. Ja isegi siis, kui Jeesus ise neile isiklikult ilmus, ei suutnud nad seda esialgu veel uskuda. Ainus, mida nad oskasid arvata, oli, et nende tupp on õhtupimeduses ilmunud mingi vaim või viirastus. Jeesus pidi neile kannatlikult lausa puust ja punaselt ette tegema, et see on tõesti tema, ja tegemist ei ole mingi kahtlase nähtusega.

24:38–40 Ent tema ütles neile: „Miks te olete nii kohkunud ja miks sellised kahtlused tõusevad teie südames? Vaadake mu käsi ja mu jalgu, et see olen mina ise! Puudutage mind kätega ja vaadake, sest vaimul ei ole ju liha ega luid, nõnda nagu te minul näete olevat!” Ja seda öeldes näitas Jeesus neile oma käsi ja jalgu.

Jeesus suhtus oma jüngrite kahtlustesse ja kartustesse tõsiselt, aga ta oskas neid ka täiuslikult hajutada. Samamoodi käitub ta ikka veel nende suhtes, kellel on tõsiseid kahtlusi, aga kes siiralt otsivad tõde. Jüngrid nägid

ise Jeesust ning haavu tema kätes ja jalgades ning nende südames hakkas kohkumine asenduma rõõmuga. Ja ometi tundus peaaegu võimatu seda kõike tõesti uskuda. See näis liiga hea, et olla tõsi.

Ent Jeesus jätkas kannatlikult nende veenmist.

24:41–43 Aga kui nad rõõmu pärast ikka veel ei uskunud ja imestasid, ütles ta neile: „Kas teil on siin mingit söögipoolist?” Nemad panid ta ette tüki küpsetatud kala, ja Jeesus võttis ja sõi nende silma all.

Ka pärast surnuist ülestõusmist sõi Jeesus toitu. Seega ei tõusnud ta surnuist üles mitte lihtsalt vaimuna, vaid ihuga. Ka ülestõusmisihu on tõeline ihu, ehkki tal on uus kvaliteet ja uued omadused. Kord surnute ülesäratamisel toimub samasugune muutus ka kristlaste ihudega. Me usume ihu ülestõusmist.

24:44–47 Siis ütles Jeesus neile: „Need on mu sõnad, mis ma teile rääkisin, kui ma olin alles teiega, et kõik peab täide minema, mis Moosese Seaduses ja Prohvetites ja Psalmides minu kohta on kirjutatud.” Siis ta avas nende mõistuse kirjadest aru saama ja ütles neile: „Nõnda on kirjutatud, et Messias pidi kannatama ja kolmandal päeval üles tõusma surnuist. Ja tema nimel peab kuulutatama meeleeparandust pattude andeksandmiseks kõigi rahvaste seas, alates Jeruusalemmast.

Siin tegi Jeesus kõigile sama ime, mis ta oli Emmause teel teinud kahele jüngrile – ta avas nende mõistuse, et nad mõistaksid Vana testamendi kirjutisi õigesti. See on ääretult oluline tõde. Inimene ei suuda pühakirja õieti mõista seni, kuni Jumal ise pole tema silmi avanud. Alles pärast seda lähevad sündmuste pusletükid paika ja inimene näeb tervikpilti. Ja alles siis saab selgeks, kui suurepärase pildiga on tegemist. Kõik on omal kohal, mitte midagi pole valesti. Jääb ainult üle kuulutada seda ka kõigile teistele.

24:48–49 Teie olete nende asjade tunnistajad. Ja vaata, mina läkitan teie üle oma Isa töötuse. Teie aga viibige selles linnas, kuni teid rüütatakse väega kõrgelt!”

Nüüd on jüngritel endil pilt selge. Edasi on nende ülesanne tunnistada sellest ka kõigile teistele. Siiski, enne, kui seda tegema asuda, vajavad nad veel midagi möödapääsmatult olulist – Jumala enese väge ja varustust. Piltlikult öeldes: ilma õigete tööriistadeta ei tule töö tegemisest midagi. Täpselt sama kehtib möödapääsmatult ka tänapäevases kristlikus töös.

Luuka evangeeliumi lõpp on üksnes lühikokkuvõtte kõige tähtsamast. Siin ei räägita kaugeltki kõigest toimunud üksikasjalikult. Täiendavaid andmeid leiame Apostlite tegude raamatu algusest ja teistest Uue testamendi kirjutistest. Sealt saame teada, et Jeesus ilmus oma jüngritele paljudel puhkudel ja pikema aja, 40 päeva jooksul (Ap 1:3). Siinkohal aga Luukas lõpetab.

24:50–53 Aga Jeesus viis nad välja kuni Betaaniani ja, tõstes oma käed, õnnistas neid. Ja see sündis, et neid õnnistades lahkus Jeesus nende juurest ja võeti üles taevasse. Ja nemad kummardasid teda ja pöördusid suure rõõmuga tagasi Jeruusalemma ja olid alati pühakojas Jumalat tänades.

Kõik, mis pidi sündima, on sündinud, ja lõpuks on ka Jeesuse järgijad sellest õigesti aru saanud. Nende nähes läks Jeesus tagasi sinna, kuhu ta tegelikult kuulub – taevasse. Sealt valitseb ta kõike, ja pole olemas jõudu, mis võiks teda veel kukutada. Jüngritel jäi üle ainult olla rõõmsad väga suure rõõmuga ja oodata põnevusega, mis saab edasi. Sedasama võime teha meiega.